
ಮಜ್ಜಿಮು ನಿಕಾಯ

ಸಂಪುಟ-೪

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು
ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯ ಬುದ್ಧರಕ್ಷಿತ

ಅನುವಾದಕ
ಮೊಳಕಾಲ್ಮೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ

ಭಗವಾನ ಬುದ್ಧ ಪಾಲಿ ಮತ್ತು ಥೇರವಾದ ಬೌದ್ಧ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಮಹಾ ಬೋಧಿ ಸೊಸೈಟಿ
ಬೆಂಗಳೂರು-೦೯
೨೦೧೧

Kannada Tipitaka Granthamale - Majjhimanikaya – Volume-4
Translated by Molakalmuru Sreenivasamurthy

ಪ್ರಕಾಶನ :

ಪ್ರಕಾಶನ ವಿಭಾಗ

ಭಗವಾನ ಬುದ್ಧ ಪಾಳಿ ಮತ್ತು ಥೇರವಾದ ಬೌದ್ಧ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಬುದ್ಧ ವಚನ ಟ್ರಸ್ಟ್

ಮಹಾ ಬೋಧಿ ಸೊಸೈಟಿ

14, ಕಾಳಿದಾಸ ಮಾರ್ಗ

ಗಾಂಧಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-560 009

ದೂರವಾಣಿ : 080-22250684

ಫ್ಯಾಕ್ಸ್ : 080-22264438

E-mail : books@mahabodhi.info

Web : www.mahabodhi.info

© ಬುದ್ಧ ವಚನ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಮಹಾ ಬೋಧಿ ಸೊಸೈಟಿ

17 ಮೇ 2011

1000 ಪ್ರತಿಗಳು

ಬೆಲೆ ರೂ. 400/-

ಮುದ್ರಕರು :

ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್

ಸರಸ್ವತಿಪುರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು-560 096

ದೂ : 080-23498198, ಮೊ : 9916461691

ಮುನ್ನುಡಿ

ಬೌದ್ಧ ಪಾಳಿ ವಾಚ್ಯಯ ಮನುಷ್ಯ ಕುಲಕ್ಕೆ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ಪಾಳಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬುದ್ಧ ವಚನವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬುದ್ಧ ವಚನವನ್ನು ಮೂರು ಪಿಟಕ (ಬುಟ್ಟಿ)ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿನಯ ಪಿಟಕವು ಭಿಕ್ಷು-ಭಿಕ್ಷುಣಿಯರ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಭಗವಾನರ ಜೀವನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ; ಸುತ್ತ ಪಿಟಕವು ಭಗವಾನರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅಭಿಧರ್ಮ ಪಿಟಕವು ಚಿತ್ತ, ಚೇತಸಿಕಾ (ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂಗಗಳು), ರೂಪ (ಭೌತಿಕ ವಸ್ತು) ಮತ್ತು ನಿಬ್ಬಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಬೋಧನೆಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾ ಅರಿಯ ಸಾವಕರಾದಂಥ ಸಾರಿಪುತ್ರ, ಮೊಗ್ಗಲ್ಲಾನ, ಕಚ್ಚಾನ ಮುಂತಾದವರ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆಗಳ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಅಟ್ಟಕಥಾ. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ವಿವರವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬರೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಟೀಕಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಪಾಳಿ ವಾಚ್ಯಯವು ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದು, ಜೀವನದ ದುಃಖಗಳಿಂದ ಹೊರಬರುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ಈ ತಿಪಿಟಕಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಕಾರಣ ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗಗಳಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಹಿಂಸೆ ದುಃಖಗಳಲ್ಲೇ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ವಿಶ್ವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬದುಕಲು ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರ ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗದ ಬೆಳಕು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲಿ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ತಿಪಿಟಕಗಳ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿ ಅದರ ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ನೂರಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಲಂಡನ್ ಪಾಲಿ ಟೆಕ್ಸ್ನ ಸೊಸೈಟಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪಾಲಿ ಮೂಲದ ಬೌದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ತಿಪಿಟಕಗಳು, ಅಟ್ಟಕಥೆಗಳು, ಟೀಕಾಸಾಹಿತ್ಯ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಇವೆಲ್ಲಾ ಹಲವಾರು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಆ ಮುಖೇನವೂ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪ್ರಸಾರಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಲಿತವಾದದ್ದು ಅನೇಕ ಕುರುಹುಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ ದೊರಕಿದ್ದು ವಿರಳ. ಅದರ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಬುದ್ಧನ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊರಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ತಿಪಿಟಕಗಳು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆವಿಗೂ ಹೊರಬಂದಿಲ್ಲ. ಮೂಲ ಪಾಲಿಯ ತಿಪಿಟಕಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತವಾದ ಅನುವಾದಗಳು ಬರಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ಒಂದು ಧರ್ಮದ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕನ್ನಡದಂತಹ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದುವರೆವಿಗೂ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡು ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಆಚಾರ್ಯ ಬುದ್ಧರಕ್ತಿತ ಭಂತೇಜಿಯವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ 'ಬುದ್ಧ ವಚನ ಟ್ರಸ್ಟ್' ಕನ್ನಡ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಯೋಜನೆಯು ರೂಪುಗೊಂಡು ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ಹದಿಮೂರು ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದಿತು. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಆಶಯವೆಂದರೆ ಕನ್ನಡ ಜನ ಬೌದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅದರ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಅರಿತು ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು

ಮೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು. ಬರ್ಮಾದಲ್ಲಿ 1954-56ರವರೆಗೆ ಜರುಗಿದ ಛಿಟ್ಟ ಸಂಗಾಯನ (ಆರನೇಯ ಬೌದ್ಧ ಮಹಾ ಸಮ್ಮೇಳನ)ದಲ್ಲಿ ಹೊರತಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪಾಳಿ ಸಾಹಿತ್ಯವೆ ಕನ್ನಡ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಆ ಆಶಯದ ಹಿಂದಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಎರಡುಸಾವಿರದ ಆರುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ತಿಪಿಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಜನತೆಗೆ ಉಣಬಡಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶ್ರೀಮಂತರನ್ನಾಗಿ ಮತ್ತು ಧಮ್ಮ ಶ್ರೀಮಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ತಿಪಿಟಕಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಾಧನಾ ಶೀಲತೆಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಈ ಹದಿಮೂರು ಕನ್ನಡದ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಲಭ್ಯ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು ನೂರೈವತ್ತು ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಅಧಿಕೃತವಾದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಲೋಪ ಬರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದೇ ಕನ್ನಡ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಯೋಜನೆ ಆಗಿದೆ. ಈ ಕನ್ನಡ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಪಾಲಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಅನುವಾದವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಭಗವಾನರ ವಚನವನ್ನು ಮೂಲ ಪಾಲಿಯಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ತರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಆಳವಾಗಿ ಬುದ್ಧರ ಮೂಲ ವಚನವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಯಸುವವರು ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಮೊದಲ ಭಾಗವಾಗಿ ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಕಟವಾದ ಹದಿಮೂರು ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ, ಉತ್ತಮ ವಿನ್ಯಾಸದೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಹೊರತರಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಹದಿಮೂರು ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಕಟಣಾ ಯೋಜನೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಅನುದಾನವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಸಂಪುಟವು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಈಗ ಬಂದಿದೆ. 'ಬುದ್ಧ ವಚನ ಟ್ರಸ್ಟ್' ಸರ್ಕಾರದ ಈ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಹಾಯವನ್ನು ತುಂಬು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಸುಂದರ ಹೂವು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಥಮಬಾರಿಗೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡು ಹೊರಬಂದಿದೆ. ಮಜ್ಜಿಮ ನಿಕಾಯದ ನಾಲ್ಕನೇ ಸಂಪುಟವಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ 76ರಿಂದ 100ರವರೆಗಿನ ಸುತ್ತಗಳು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಇವನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದವರು ನಮ್ಮ ಉಪಾಸಕರೂ, ನಿವೃತ್ತ ವಾಣಿಜ್ಯ ತೆರಿಗೆ ಸಹಾಯಕ ಆಯುಕ್ತರೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಮೊಳಕಾಲ್ಮೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯವರು. ಇವರ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಎಂದಿನಂತೆ ಅರವಿಂದ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್‌ನ ಶ್ರೀ ತಿಮ್ಮರಾಯಪ್ಪ ಗೌಡರಿಗೆ ಅಂದದ ಮುದ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಭಗವಾನ ಬುದ್ಧ ಪಾಳಿ ಮತ್ತು ಫೇರವಾದ ಬೌದ್ಧ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಭಗವಾನರ ಶುದ್ಧ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರಚುರಪಡಿಸುವ ಧ್ಯೇಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಅದರ ಮೊದಲ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಬೌದ್ಧ ವಾಚ್ಯವನ್ನು ಓದುವ, ತನ್ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ನಿರಾಳಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾದರೆ ನಮ್ಮ ಶ್ರಮವೂ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೂ ಸಾರ್ಥಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಅನುವಾದಗೊಳ್ಳದ ತಿಪಿಟಕ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸಮರೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಬರೆಯಿಸಿ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸುವ ಆಶಯ ನಮ್ಮದು. ಇವುಗಳನ್ನು ಧಮ್ಮಚೇತಿಯಾಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಧಮ್ಮವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಜೀವಂತ ತಾಣಗಳು. ಇಂಥಹ ಸಾವಿರಾರು ಧಮ್ಮಚೇತಿಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವೇ ನಮ್ಮ ಗುರಿ.

ಅನುವಾದಕನ ಮಾತು

ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಡಿಗ್ರಿ ಮುಗಿಸಿ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾನ್ ವಾಸುದೇವಭಟ್ಟರು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕಲಿಸಿದರು. ನನಗೆ ಐವತ್ತೆಂಟು ದಾಟಿ ಕೆಲಸದಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದ(!) ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಆಚಾರ್ಯ ಬುದ್ಧರಕ್ಷಿತ ಭಂತೇಜಿಯವರು (ಬಡಾ ಭಂತೆ) ಪಾಲಿ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು, ಭಾಷೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಲಲನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸು ಉರುಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅದನ್ನು ಸಿಂಗಾರಗೊಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದ ಭಂತೆಯವರ ಬಳಿಸಾರಿ 'ಪೂಜ್ಯರೆ, ನನಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೊಡಿ, ಅನುವಾದ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂದೆ. ಅವರು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ 'ಇನ್ನೂ ಅನುವಾದಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸುತ್ತಗಳಿವೆ, ಅವನ್ನು ಮಾಡಿ' ಎಂದು ಪೂಜ್ಯರಾದ ಭಿಕ್ಷು ಇಾನಮೋಳಿ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷು ಬೋಧಿಯವರು ಮೂಲ ಪಾಲಿಯಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡಿದ ಮಜ್ಜಿಮ ನಿಕಾಯದ ಸನ್ನಕದಿಂದ ಸಂಚ್ಛಾರದವರೆಗಿನ (೭೬ ರಿಂದ ೧೦೦ರವರೆಗಿನ) ೨೫ ಸುತ್ತಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಆ ಸುತ್ತಗಳ ಮೂಲ ಪಾಲಿ ಪಾಠವನ್ನು ಓದಿಸಿದರು. ಈ ಸುತ್ತಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಅನುವಾದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಇಬ್ಬರು ಗುರುಗಳಿಂದ ಕಲಿತ ಪಾಠ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು! ಇನ್ನು ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದ ಭಂತೆಯವರು ಅನುವಾದ ಮಾಡಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಬದುಕಿನ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ತಮ್ಮ ರಂಗನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದ ಭಂತೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೆರಡು ಮಾತು ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ಬಡಾಭಂತೆಯವರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಸಂಜೆಯನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮೌನ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಲು ಮತ್ತು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ದೂರವಿರಲು ತಮ್ಮನ್ನು ಕುಟೀರಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭೋಧಿ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ ಕೆಲಸಗಳು ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದ ಭಂತೆಯವರ ಮೂಲಕವೇ. ಆದರೆ ಇವರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಛಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಅವರ 'ವಿನಯ'. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಇವರೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಶಿಲಾಫಲಕಗಳಲ್ಲಿ ಆಮಂತ್ರಣಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಗುರು ಬಡಾ ಭಂತೇಜಿಯವರನ್ನು ಮಿಂಚಿಸಿ ಆನಂದಪಡುವ ಆನಂದ ಭಂತೆಯವರು 2011ರ ಮಾರ್ಚ್ 12 ರಿಂದ 20ರವರೆಗೆ ನಡೆದ ಒಂಭತ್ತು ದಿನಗಳ ಬಡಾಭಂತೆಯವರ ತೊಂಬತ್ತನೆ ಜನ್ಮದಿನೋತ್ಸವವನ್ನು ಶ್ರೀಲಂಕಾ ಬೌದ್ಧ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಂದ ಎರಡು ಅಹೋರಾತ್ರಿಗಳ ಪರಿತ್ವ ಪಠಣಮಾಡಿಸಿ ಹತ್ತಾರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು, ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅಭಿನಂದನಾ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಸಿದ ಪುಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಕೀರ್ತಿ ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದ ಭಂತೆಯವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಎಲೆಯ ಮರೆಯ ಪರಿಮಳದ ಹೂವಿನಂತೆ ಇವರು; ಇವರ ವಿನಯ ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಯಲಿ!

ಇನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಬಗ್ಗೆ. ಒಂದು ಭಾಷೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಿಸುವುದೆಂದರೆ ಅನುವಾದಕನು ಮೂಲ ಲೇಖಕನ ಎದೆಯೊಳಗೆ ಕುಳಿತು ಅವನ ಲೆಕ್ಕಣಿಯಿಂದಲೇ ಬರೆಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಲೇಖಕ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರೇ. ಅದು ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಬುದ್ಧ ಮಾತನಾಡಿದ್ದು ಪಾಲಿಯಲ್ಲಿ. ಪಾಲಿ ನನಗೆ ಬರದು.

ಮಜ್ಜಿಮ ನಿಕಾಯವನ್ನು ಪಾಲಿಯಿಂದ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದವರು ಪೂಜ್ಯರಾದ ಭಿಕ್ಷು ಇಾನಮೋಳಿ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷು ಬೋಧಿಯವರು. ಒಬ್ಬರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನವರಾದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಮೆರಿಕಾದವರು. ಆದರೂ ಇಬ್ಬರೂ ಬೌದ್ಧ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳೇ. ಬುದ್ಧನ ಬೆಳಕಿಗೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ಎರಡು ಸಾವಿರದ ಆರುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬುದ್ಧ ಪಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿದ ಅದ್ಭುತ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿ ತಂದ ಮಹನೀಯರುಗಳು ಇವರು. ಒಂದಂತೂ ಸತ್ಯ, ಬುದ್ಧನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವವರು, ಬರೆಯುವವರು, ಬುದ್ಧ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡವರು ಬುದ್ಧನ ವಿಪಸ್ಸನ ಧ್ಯಾನವನ್ನಾಗಲಿ, ಅವರು ಬೋಧಿಸಿದ ಶೀಲಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಆಚರಿಸದಿದ್ದರೆ ಒಂದಕ್ಷರವನ್ನೂ ಹೇಳಲಾಗಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ!

ಬಡಾ ಭಂತೇಜಿಯವರು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನನಗೆ ನೀಡಿದ ಪಂಚಶೀಲ, ಆನಾಪಾನಸತಿ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ರ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಗೋಯೆಂಕಾ ಅವರು ಬೋಧಿಸಿದ ವಿಪಶ್ಯನ ಧ್ಯಾನ ನನ್ನನ್ನು ಬುದ್ಧನ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿವೆ ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಭಟ್ಟ ಸಂಗಾಯನದ ಮೂಲಕ ಅನುಮೋದಿತವಾಗಿ ಬಂದ ಪಾಲಿ ತಿಪಿಟಕವನ್ನಾಧರಿಸಿಯೇ ಇಬ್ಬರು ಮಹನೀಯರು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಾಲಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು (ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಲ್ಲ!) ಇಂಗ್ಲೀಷನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸುತ್ತಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದೇನೆ. ದೀಕ್ಷಾಬದ್ಧನಾಗಿ ಒಂದು ಕಾಲಮಿತಿಯೊಳಗೆ ಎಂದರೆ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧ ಜಯಂತಿಯೊಳಗೆ ಇದನ್ನು ಹೊರತರಬೇಕೆಂಬ ಅಮಿತವಾದ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮೂರು ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಸುತ್ತಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದಾದ ತಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ನಾನೇ ಹೊಣೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸುತ್ತಗಳ ಪೈಕಿ ಎರಡು ಸುತ್ತಗಳಾದ ಅಸ್ಸಲಾಯನ ಸುತ್ತ ಮತ್ತು ಏಸುಕಾರೀ ಸುತ್ತಗಳ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಜಿ.ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ ಅವರ 'ಬುದ್ಧನ ವರ್ಣವಾದ' ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹಾಕಿದ್ದೇನೆ. 1949ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಈ ಸುತ್ತಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಜನತೆ ನೋಡಲಿ ಎಂಬುದೇ ಇದರ ಹಿಂದಿನ ಉದ್ದೇಶ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಪಾಲಿ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು, ಅಟ್ಯಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೆಲವೆಡೆ ಗೊಂದಲವಾಗಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಓದುಗರು ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡೇ ಸುತ್ತಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬುದ್ಧನ ಯಾವುದೇ ಗ್ರಂಥವನ್ನಾಗಲಿ ಓದಿದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ವಿಚಾರಗಳು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿರುವುದು ಒಂದಾದರೆ, ಅತಿಮಾನುಷ ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಗತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಎಟುಕದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸಾರಾಸಗಟಾಗಿ ತೆಗೆದುಹಾಕುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. 'ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ಹೇಳಿದರೆ ಅವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ದನಿಗಳು. ಬರಿಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಯಾವುದನ್ನೂ ನೋಡಲಾಗದೋ ಅವನ್ನು ಹೇಗೆ ದುರ್ಬೀನುಗಳಿಂದಲೋ ಮೈಕ್ರೋಸ್ಕೋಪ್‌ಗಳಿಂದ ದರ್ಶಿಸಬಹುದೋ ಹಾಗೆ ಬುದ್ಧನಲ್ಲಿ 'ಧ್ಯಾನ'ದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಶೀಲ ಸಮಾಧಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳೆಂಬ ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಅಭಿಜ್ಞಾನ, ದಿವ್ಯ ಚಕ್ಷು, ದಿವ್ಯ ಶ್ರೋತಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಅವರು ಈ ಲೋಕದಿಂದ ತಾವತಿಸಾದಿ

ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದಿರುವುದು, ಬ್ರಹ್ಮರನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂದಿರುವುದು ಅವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡದೇನಲ್ಲ. ಅವು ನಮಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಹುದು! ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಇನ್ನೊಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ದಿವ್ಯ ಜೀವಿಗಳು. ಅವರು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮ ಕಳೆದಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುವವರೇ! ಈ ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ನಾವು ಕಮ್ಮಗ್ಗ ಸುಖವನ್ನು (ನಿಬ್ಬಾಣ) ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಎಂದರೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ದುಃಖದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಸಂಸಾರದ ಬದುಕಿಗೆ ವಾಪಾಸು ಬರದಂತಾಗಲು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೌದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾದ ಸರಕಿದೆ. ಬುದ್ಧನದು ಮಾರ್ಗ. ಈ ಸತ್ಯದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ನಡೆಯದವನು ಎಲ್ಲಿರಬೇಕೋ ಅಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಕಮ್ಮಗಳ, ದುಃಖದ ನಡುವೆಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ ಅಷ್ಟೇ!

ಬೌದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಆಮೂಲಗ್ರವಾಗಿ ಓದಿದಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅರ್ಥಂಬರ್ಧ ಓದಿದರೆ ಅರ್ಥಂಬರ್ಧ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಅನುಮಾನಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಬುದ್ಧನನ್ನು ಓದಿದರೆ ಸೂರ್ಯನತ್ತ ನಡೆದಂತೆ! ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಅರಸಿ ಹೋದಂತೆ! ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮೈತ್ರಿ ಕರುಣೆ ಆನಂದ ಚಿತ್ತಸಮತೆ ಎಂಬ ಸುಂದರವಾದ ಪರಿಮಳದ ಹೂವುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕರಂಡಕವನ್ನು ನಾವೇ ತೆಗೆದು ಅಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುವ ಬುದ್ಧನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಲು ಕಾರಣರಾದ ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಆಚಾರ್ಯ ಬುದ್ಧರಕ್ಷಿತ ಭಂತೆಯವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದ ಭಂತೆಯವರಿಗೆ ನಾನು ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಅಚ್ಚಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ಪೂರ್ವ ರೀಡ್ ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಸೋದರ ಹಾಗೂ ಹಿರಿಯ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಜಿ.ಎನ್. ಶ್ರೀವತ್ಸನಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಓದುಗರು ತಿಪಿಟಕಕ್ಕೆ ಲಗ್ಗೆ ಹಾಕಿ ಅಲ್ಲಿನ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದು ನಮ್ಮ ಧೈಯ ವಾಕ್ಯ.

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ.

17-05-2011
ಬೆಂಗಳೂರು

ಮೊಳಕಾಲ್ಮೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ

ಈ ಸಂಪ್ರಾಟದೊಳಗಿನ ಸುತ್ತಗಳ ಬಗ್ಗೆ

ಮೂರು ಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿನ (ತಿಪಿಟಕ) ಒಂದು ಬುಟ್ಟಿಯಾದ ಸುತ್ತ ಬುಟ್ಟಿ (ಸುತ್ತಪಿಟಕ)ಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಜ್ಜಿಮ ನಿಕಾಯದ ೧೫೨ ಸುತ್ತಗಳಲ್ಲಿನ ೭೬ ರಿಂದ ೧೦೦ರವರೆಗಿನ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸುತ್ತಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ನಿಕಾಯವೆಂದರೆ ಸಂಗ್ರಹ. ಅಷ್ಟು ಉದ್ದವಲ್ಲದ ಒಂದು ತಾಳುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿಬಿಡುವ ಉಪದೇಶಗಳ ಸಂಗ್ರಹವೇ ಮಜ್ಜಿಮ ನಿಕಾಯ. ಈ ನಿಕಾಯದಲ್ಲಿನ ಸುತ್ತಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರೇ ಉಪದೇಶಿಸಿಲ್ಲ. ೧೫೨ ಸುತ್ತಗಳ ಪೈಕಿ ಒಂಭತ್ತು ಸುತ್ತಗಳನ್ನು ಪೂಜ್ಯ ಸಾರಿಪುತ್ತರು, ಏಳು ಸುತ್ತಗಳನ್ನು ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರು, ನಾಲ್ಕು ಸುತ್ತಗಳನ್ನು ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾ ಕಚ್ಚಾನರು, ಎರಡು ಸುತ್ತಗಳನ್ನು ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾ ಮೊಗ್ಗಲ್ಲಾಣರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದ ಸುತ್ತಗಳನ್ನು ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪಾಲಿ ಸುತ್ತಗಳ ಮೂಲ ಪಾಠವನ್ನು (ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ) ಎಡಭಾಗದ ಪುಟದಲ್ಲಿಯೂ, ಅದರ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದವನ್ನು ಬಲಪುಟದಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ಮಾತನಾಡಿದ ಭಾಷೆಯೇ ಪಾಲಿ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಆ ಭಾಷೆಯ ಸೊಗಡು, ಧ್ವನಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಲೆಂದೇ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಪಾಲಿ ಭಾಷೆ ಬರದಿದ್ದರೂ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಹಾಗೆಯೇ ಓದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಅಲ್ಲಿನ ಪದಗಳನ್ನು, ವಾಕ್ಯಬಂಧಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯುಂಟಾದರೆ ಮುಂದೆ ಬುದ್ಧನ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಪಾಲಿಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವೇನಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧನನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವವರಿಗೆ ಪಾಲಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲಿ ರೂಪದ ಸುತ್ತಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಸುತ್ತಗಳ ಸಾರಾಂಶ ಹೀಗಿದೆ:

76. **ಸನ್ನಕ ಸುತ್ತ :** ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರು ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸಮುದಾಯವೊಂದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ (ಪವಿತ್ರ) ಜೀವನವನ್ನು ಹಾಳುಗಡವುವ ನಾಲ್ಕು ದಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ತರದ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಬ್ಬಾಣಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಹಾದಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.
77. **ಮಹಾಸಕುಲುದಾಯಿ ಸುತ್ತ:** ಇದೊಂದು ಸಕುಲುದಾಯಿ ಎನ್ನುವ ಪರಿವ್ರಾಜಕನಿಗೆ ಬುದ್ಧರು ಹೇಳಿದ ದೊಡ್ಡ ಸೂತ್ರ. ತನ್ನನ್ನು ಶಿಷ್ಯರು ಏಕೆ ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ತನ್ನಿಂದ ಯಾವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಗಳಿವೆ.
78. **ಸಮಣಮಂಡಿಕಾಸುತ್ತ :** ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಕುಶಲಧರ್ಮ ಸಂಪನ್ನನೂ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ವಾದುದನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಅಜೇಯ ಸಮಣನು ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬುದ್ಧರು ತಿಳಿಸುವರು.
79. **ಚೂಳಸಕುಲುದಾಯಿ ಸುತ್ತ :** ಬುದ್ಧರು ಸಕುಲುದಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಸಣ್ಣ ಸೂತ್ರ ನಿಗಂಠನಾಟಪುತ್ರನು ತಾನು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಸುಳ್ಳು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಜನಪದದ ಸುಂದರಿಯೊಬ್ಬಳ ಉಪಮೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ನಿಗಂಠನಾಟಪುತ್ರನನ್ನು ಅಪ್ರತಿಭೆಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

80. ವೇಖನಸ ಸುತ್ತ : ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸುತ್ತದಂತೆಯೇ ಇದ್ದು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಗಳನ್ನುಳ್ಳ ವೇಖನಸ ಪರಿವ್ರಾಜಕನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ ಸುತ್ತ.
81. ಘಟಿಕಾರ ಸುತ್ತ : ಘಟಿಕಾರನೆಂಬ ಕುಂಬಾರನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಸುತ್ತ. ಬುದ್ಧನು ಹಿಂದೆ ಆಗಿಹೋದ ಬುದ್ಧ ಕಸ್ಸಪರ ಪ್ರಧಾನ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.
82. ರಟ್ಟಪಾಲ ಸುತ್ತ : ಅಗ್ರಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ರಟ್ಟಪಾಲ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಇಚ್ಛೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದ ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಬುದ್ಧನ ಪ್ರಭಾವ ವಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ರಟ್ಟಪಾಲ ಅರಹತನಾಗುತ್ತಾನೆ.
83. ಮಘದೇವ ಸುತ್ತ : ರಾಜ ಮಘದೇವನು ತನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಗೂದಲು ಬಂದ ತಕ್ಷಣ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಆವರಿಸಿತೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗುವ ಉತ್ತಮ ರಾಜಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ. ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಪರಂಪರೆಯ ಸ್ಥಾಪಕ ತಾನೇ ಆಗಿದ್ದ ಎಂದು ಬುದ್ಧ ವಿವರಿಸಿದ ಸುತ್ತ. ಈ ಪರಂಪರೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದ ನಂತರ ಅನಾದರಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಮುರಿದುಹೋಯಿತು.
84. ಮಧುರ ಸುತ್ತ : ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾ ಕಚ್ಚಾನರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಾತಿಯವರು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವಾದವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ.
85. ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರ ಸುತ್ತ : ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ನೋವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಬುದ್ಧರು ಅಲ್ಲಗಳೆದು ತಾವು ಜ್ಞಾನೋದಯ ಪಡೆದ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ವಿವರಿಸುವ ಸುತ್ತ.
86. ಅಂಗುಲಿಮಾಲ ಸುತ್ತ : ನರಹಿಂಸಕನಾದ ಅಂಗುಲಿಮಾಲ ಹೇಗೆ ಬುದ್ಧರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಅರಹಂತನಾಗುತ್ತಾನೆಂಬ ಸುಂದರ ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.
87. ಪಿಯಜಾತಿಕ ಸುತ್ತ : ದುಃಖ, ದುಮ್ಮಾನಗಳು ಹೇಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಸುತ್ತ.
88. ಬಾಹಿತಿಕ ಸುತ್ತ : ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಬುದ್ಧರ ಕಾಯಾ ವಾಚಾ ಮನಸ್ಸಿನ ನಡವಳಿಕೆ ವರ್ತನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರು ವಿವರಿಸುವ ಸುತ್ತ ಇದು.
89. ಧಮ್ಮಚೇತಿಯ ಸುತ್ತ : ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ತಾನು ಬುದ್ಧನನ್ನು ಏಕೆ ಗೌರವಿಸುತ್ತೇನೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹತ್ತು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಹೊಗಳುವ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಧಮ್ಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಡತೆಗೆ ಧಮ್ಮ ಚೈತ್ಯಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.
90. ಕಣ್ಣಕಠಲ ಸುತ್ತ : ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಬುದ್ಧರಿಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಬಗ್ಗೆ, ಚಾತುರ್ವರ್ಣಗಳ ಶುದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ಬ್ರಹ್ಮರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧರು ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರಗಳು ಈ ಸುತ್ತದಲ್ಲಿವೆ.
91. ಬ್ರಹ್ಮಾಯು ಸುತ್ತ: ಒಬ್ಬ ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತನೂ ವಿದ್ವಾಂಸನೂ ಆದ ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಬುದ್ಧನನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗಿ ಬುದ್ಧನ ಶಿಷ್ಯನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

92. ಸೇಲ ಸುತ್ತ : ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸೇಲನು ಬುದ್ಧನಲ್ಲಿ ಮಹಾಪುರುಷನ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಬಂದು, ಅವರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ತಳೆದು ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಶಿಷ್ಯರ ಸಮೇತ ಭಿಕ್ಷುವಾಗುತ್ತಾನೆ.
93. ಅಸ್ಸಲಾಯನ ಸುತ್ತ : ಅಸ್ಸಲಾಯನ ಎನ್ನುವ ಯುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬುದ್ಧನ ಬಳಿ ಬಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬುದ್ಧ ಅದನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸುವುದು ಈ ಸುತ್ತದಲ್ಲಿದೆ.
94. ಘೋಟಮುಖ ಸುತ್ತ : ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುವಿನ ನಡುವೆ ಪಬ್ಬಜಿತನ ಬದುಕು ಹೇಗೆ ಧಮ್ಮ ಸಮತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದರ ಬಗೆಗಿನ ಚರ್ಚೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.
95. ಚಂಕೀ ಸುತ್ತ : ಸತ್ಯರಕ್ಷಣೆ, ಸತ್ಯಾನುಬೋಧೆ, ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬುದ್ಧರು ಯುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಚಂಕಿಗೆ ನೀಡಿದ ಉಪದೇಶ ಈ ಸುತ್ತದಲ್ಲಿದೆ.
96. ಏಸುಕಾರಿ ಸುತ್ತ : ಬುದ್ಧ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನ ನಡುವೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಎಲ್ಲ ವರ್ಣಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ವಾದದ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಸವಿವರವಾದ ಚರ್ಚೆ ಇದೆ.
97. ಧನಂಜಾನಿ ಸುತ್ತ : ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯು ತಾನು ತಂದೆ-ತಾಯಿ, ಹೆಂಡತಿ-ಮಕ್ಕಳು ಇವರೆಲ್ಲರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅಧಮ್ಮದಿಂದ ಬದುಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದಾಗ ಪೂಜ್ಯ ಸಾರಿಪುತ್ತನು ಅವನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಇನ್ನೇನು ಸಾವಿನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಸಾರಿಪುತ್ತನು ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಬೋಧಿಸಲು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ಸಾರಿಪುತ್ತನಿಗೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮದ ನುಡಿಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾರೆ.
98. ವಾಸೇಟ್ಟಿ ಸುತ್ತ : ಒಬ್ಬನು ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯಾರು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಾಸೇಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಭಾರದ್ವಾಜರನಡುವೆ ಇದ್ದ ವಿವಾದವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.
99. ಸುಭ ಸುತ್ತ : ಬುದ್ಧರು ಯುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುಭನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.
100. ಸಂಗಾರವ ಸುತ್ತ : ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಗಾರವನಿಗೆ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ತಿಪಿಟಕವು ಪವಿತ್ರ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ಪಾಳಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿದ ಧರ್ಮ ಎಂದರೆ ಅಧಿಕೃತ ಉಪದೇಶಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಹೀಗೆ ತಿಪಿಟಕದಲ್ಲಿ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧ ಬುದ್ಧರು ಬೋಧಿಸಿದ ಮೂಲ ಉಪದೇಶಗಳು ಮುಕ್ಯಾದೆ ಪಾವಿತ್ರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ನಲವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಧರ್ಮವನ್ನು ಜನರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪುರೋಹಿತ ಕುಲದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದ ಭಿಕ್ಷು ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರ ಬಳಿ ಬಂದು ತಾನು ಧರ್ಮವನ್ನು ವೇದ ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ಕೇಳಿದಾಗ ಬುದ್ಧರು: “ತಥಾಗತರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜನರ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಕೇವಲ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಭಾಗದವರಿಗಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಭಗವಾನರು ಬೋಧಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರ್ಹತರಾದ ಮೊದಲ ಅರವತ್ತು ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಸಿಂಹ ಕರೆ ಹೀಗಿದೆ: “ಚರಥ, ಭಿಕ್ಷವೆ, ಚಾರಿಕಂ, ಬಹುಜನ ಹಿತಾಯ ಬಹುಜನ ಸುಖಾಯ ಲೋಕಾನುಕಂಪಾಯ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸಾಂ ಮಾ ಏಕೇನ ದ್ವೇ ಆಗಮಿತ್ಥಾ. ದೇಸೇಥ ಭಿಕ್ಷವೇ ಧರ್ಮಂ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ, ಮಜ್ಜೇ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಪರಿಯೋಸಾನ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಬಂಜನಮ್ ಕೇವಲ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಕಾಸೇಥ.”

“ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಮುಂದೆ ನಡೆಯಿರಿ, ಬಹುಜನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ, ಬಹುಜನ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ, ಲೋಕಾನುಕಂಪದಿಂದ ಜನರ, ದೇವತೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಚಲಿಸಿರಿ. ಇಬ್ಬರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗದಿರಿ. ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ ಆದಿಯಲ್ಲಿ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ನೀಡುವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿರಿ. ಪರಿಪೂರ್ಣವೂ, ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ ಜೀವನವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತಾಗಲಿ.”

ಒಂದುವೇಳೆ ಬುದ್ಧರು ವಿದ್ವಾಂಸ ಭಿಕ್ಷುವಿನ ಮಾತನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದರೆ ಧರ್ಮವು ಆಗ ಕೇವಲ ವಿದ್ವಾಂಸರ, ಪುರೋಹಿತರ ಸಣ್ಣ ಗುಂಪಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿ ಅದು ಅವರ ಸಂತತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕೇವಲ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ಉನ್ನತವರ್ಗದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಧರ್ಮದ ಅರಿವು ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಜಾತಿ ಮತ ಸಂಪತ್ತುಗಳ ಎಲ್ಲೆಯಿಲ್ಲದ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಈ ಧರ್ಮವು ಸಿಗಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವೇ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಿಪಿಟಕವು ಮೂಲ ಪಾಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದರೆ ಅಂದು ಬುದ್ಧರ ಕಾಲದ ಜನರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ.

ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಮೂರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾಳಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಹಳೆಯದು. ಈ ಮೂರು ಯಾವುವೆಂದರೆ: ಭಂದಸ್ ಅಥವಾ ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪ್ರಾಕೃತ ಮತ್ತು ಪಾಳಿ.

1. ಭಂದಸ್ ಅನ್ನು ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಪರಿಷ್ಕರಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ಅದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿತವಾಯಿತು.

2. ಪ್ರಾಕೃತ - ಇದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಆಡುಭಾಷೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ಆಡು ನುಡಿಗಳಿವೆ. ಈಗಲೂ ಇದನ್ನು ಮಹಾವೀರ ಜೈನರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.
3. ಪಾಳಿ - ಇದು ಮಾಗಧಿ ಪ್ರಾಕೃತ್ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಇರುವ ಥೇರವಾದಿ ಬೌದ್ಧರು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ಜನರ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದ ಪಾಳಿ ಅಥವಾ ಮಾಗಧಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಜಾತಿ ಮತ ಧರ್ಮ, ಅಂತಸ್ತುಗಳ ಬೇಧವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥರದ ಜನರು ಉಪಯೋಗ ಪಡೆಯಲೆಂಬುದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಬುದ್ಧನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಅರಿಯುವ ಅವಕಾಶವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜನಪದರ ಆಗಿನ ಭಾಷೆ ಮಾಧ್ಯಮ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಡುನುಡಿಗಳ ಪ್ರಾಕೃತವೇ ಆಗಿತ್ತು.

ಪಾಳಿಯನ್ನು ಮಾಗಧಿ ಪ್ರಾಕೃತವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಈಗಲೂ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರಾಕೃತವಾಗಿ (ಸಹಜವಾಗಿ) ಮಾತನಾಡುವುದೇ ಪ್ರಾಕೃತಿ (ಪ್ರಕೃತೀಯ ಭಾಸತಿ ಪ್ರಾಕೃತ). ಭಾರತ ಭೂಖಂಡವು ಬಹು ಜಾತಿಯ ಬಹು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ, ಬಹುಭಾಷೆಯ ದೇಶವಾಗಿದ್ದು ಸರ್ವ ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆಯೊಂದು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಮೂರು ಭಿನ್ನರೀತಿಯ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಿವೆ. ಮಾಗಧಿ ಪ್ರಾಕೃತ, ಸೌರಸೇನಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಟ್ರ ಪ್ರಾಕೃತ. ಇಂದು ಹಿಂದಿ ಹೇಗೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲರ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಕೃತವು ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಇಂದು ಹಿಂದಿಯು ಹೇಗೆ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ ಇದೆಯೋ ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಳಿಯು ಅಂದು ಇತ್ತು.

ಬುದ್ಧನ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳು ಆತ ಹುಟ್ಟಿದ ನಾಡಲ್ಲೇ ಕಳೆಗುಂದುತ್ತಾಬಂದಂತೆ ಪಾಳಿಯೂ ಕೂಡ ಇಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದುಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಾಳಿ ಎಲ್ಲರ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಜ್ಜಿಮ ದೇಶದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈಗಿನ ಬಿಹಾರ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ದೆಹಲಿ, ಹರಿಯಾಣ, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು, ಒಡಿಶಾ, ಬಂಗಾಳಿ, ಅಸ್ಸಾಂ ರಾಜ್ಯಗಳ ಜನರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಜನರೆಲ್ಲ ಪಾಳಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವ ಪ್ರಾಕೃತ ಮತ್ತು ಪಾಳಿ ಭಾಷೆಗಳು ಅಂದು ಯಾವ ಉಭಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವೋ ಇಂದು ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತವು ಪಡೆದಿದೆ. ಕಾರಣ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ನಾವೀನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕ ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಚಾರ. ಸಂಸ್ಕೃತವು ಕೇವಲ ಭಾರತದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಗೊತ್ತಿರುವಂತಹ ಭಾಷೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಮಹಾಯಾನ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನೇ ನೀಡಿದೆ. ಬೌದ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಹಲವಾರು ರೂಪಗಳು ಎಂದರೆ ಹೈಬ್ರಿಡ್ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪಾಳೀಕೃತ ಸಂಸ್ಕೃತ ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಋಣಾತ್ಮಕ ಅಂಶವೂ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಹೋದ ಪೌರಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪಾಳಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದ್ದಾರಲ್ಲದೆ ಅವಕ್ಕೆ ಮಲತಾಯಿ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತೋರಿದರು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಪಾಳಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಾಖೆಯಂತೆ ಬಿಂಬಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದುದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕಾಲೇಜು ಮುಂತಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕದಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೂ ಸತ್ಯವೇನೆಂದರೆ ಪಾಳಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಗಳು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪೌರಾತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬರುವ ಸೋದರ ಭಾಷೆಗಳು. ಪ್ರತಿ ಭಾಷೆಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ ಇದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಸೇರಿಯೇ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು.

ಇನ್ನು ಪಾಳಿ (ಪಾಲಿ) ಅರ್ಥ ಅಥವಾ ಪಾರಿಭಾಷಿಕಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ 'ಬುದ್ಧವಚನಂ' ಎಂದು ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಬುದ್ಧನ ಮಾತು ಅಥವಾ ಬುದ್ಧನ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ತಿಪಿಟಕದ 'ಪಾಠ' ಎಂದು.

ಶ್ರೀಲಂಕಾದಲ್ಲಿನ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳ ಅಟ್ಯಕಥೆಯನ್ನು ಪುನರುತ್ಥಾನಗೊಳಿಸಿದ ಐದನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಬೌದ್ಧ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾದ ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಆಚಾರ್ಯ ಬುದ್ಧ ಘೋಷನು ತನ್ನ ಮಹಾಕೃತಿಯಾದ ವಿಸುದ್ಧಿ ಮಗ್ಗದ ಅನೇಕಕಡೆ 'ಇಮಾನಿ ತವಾ ಪಾಳಿಯಂ' ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವು ತಿಪಿಟಕದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಟ್ಯಕಥಾಯಾಂ ಪನ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಇವೆ. ಅವನು ಪುನಃ 'ನೇವ ಪಾಲಿಯಂ ನ ಅಟ್ಯಕಥಾಯಾಂ ಆಗತಂ' ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅಟ್ಯಕಥೆಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಅಟ್ಯಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯವೇನಿದ್ದರೂ ನಂತರದ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಆದರೂ ಸಹ ಈ ಬೃಹತ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಫಸಲಿನಲ್ಲಿ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪದಬಂಧ ಒಡಪನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ವಿಸ್ತಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದರೆ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಅಟ್ಯಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಅನುಟೀಕಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇವೆಲ್ಲವೂ 'ಪಾಳಿ ಭಾಷೆ' ಎಂದೇ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಾಳಿ ಭಾಷಾ ಗ್ರಂಥ 'ಅಭಿಧಾನಪ್ಪದೀಪಿಕಾ'ದಲ್ಲಿ ಪಾಳಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಅರ್ಥೈಸಲಾಗಿದೆ. 'ಪಾಲೇತಿ ರಕ್ತತೀತಿ ಪಾಲಿ'—ಯಾವುದು ರಕ್ತಿಸುತ್ತದೋ, ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೋ ಅದು ಪಾಳಿ'. ಕಿಂ ರಕ್ತತಿ? ಬುದ್ಧವಚನಾ ರಕ್ತತಿ. ಅದು ಏನನ್ನು ರಕ್ತಿಸುತ್ತದೆ? ಅದು ಬುದ್ಧನ ವಚನಗಳನ್ನು (ಮಾತುಗಳನ್ನು) ಪವಿತ್ರ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದೇ ಪದೇ ತಿಪಿಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ಹೀಗಿದೆ. 'ಪರಿಯಾಯ ಇತಿ ಪಾಲಿ'; ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧನ ಉಪದೇಶ ರೀತ್ಯ 'ಬುದ್ಧ ವಚನಂ'. ಇಲ್ಲೊಂದು ವಾಕ್ಯ ಹೀಗಿದೆ: 'ಕೊ ನಾಮ ಅಮಂ ಪರಿಯಾಯೋ?' 'ಪೂಜ್ಯರೇ, ಈ ಧರ್ಮೋಪದೇಶದ ಹೆಸರೇನು?' ಪರಿಯಾಯ ಎನ್ನುವುದು ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಲಿಯಾಯ ಎಂದಾಗಿರುವುದು ಅಶೋಕನ ಬಾಬಿ ಶಿಲಾಸಾಸನದಲ್ಲಿ "ಇಮಾನಿ ಭಂತೆ, ಧಮ್ಮ ಪಲಿಯಾಯಾನಿ" ಎಂದಾಗಿದೆ. [ಇವು ಪೂಜ್ಯರೇ, ಧಮ್ಮದ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿವೆ]. ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಪಠ್ಯಂತರವಾಗಿ ಪಲಿಯಾಯ ಎಂಬುದು 'ಪಾಲಿ'ಯಾಗಿ ಹ್ರಸ್ವಗೊಂಡಿತು.

ಪಾಳಿ (ಪಾಲಿ)ಯನ್ನು ಪಾಳಿ ಪವಿತ್ರಗ್ರಂಥವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಬೌದ್ಧ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥ ತಿಪಿಟಕವನ್ನು ಅದು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಪಾಳಿ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥವು ಗ್ರಂಥೇತರ ಸಾಹಿತ್ಯವಾದ ಅಟ್ಯಕಥೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದುದು. ಅದರ ಸ್ಥಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಮಗಧವು ಪಾಳಿಯ ಮನೆ. ಕಾರಣ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು ಉದಯವಾದದ್ದೇ ಮಗಧ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ. ಮಾಗಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಪಾಳಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ 'ಸಮ್ಮಾ ಸಂಬುದ್ಧೇನ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ಮಾಗಧಿಕೋ ವೊಹಾರೋ'—ಸಮ್ಮಾ ಸಂಬುದ್ಧರು ಮಾಗಧಿ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಬಳಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪಾಳಿಯು 'ಮೂಲ ಭಾಷೆ' ಎಂಬ ಗೌರವವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಸಾ ಮಾಗಧಿಮೂಲ ಭಾಷಾ ಸಂಬುದ್ಧೋ ಚಾಪಿ ಭಾಸರೆ' – ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಮಾಗಧಿ ಮೂಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಸಮ್ಮಾ ಸಂಬುದ್ಧರು ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರು.

ಮೂಲ ಭಾಷೆಯಾದ ಮಾಗಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡು ಭಾಷೆಗಳ ಮಿಳಿತಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಪಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದು ಅದು ಎಲ್ಲರೂ ಸಂವಹಿಸಬಲ್ಲ ಅಥವಾ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲ, ಈಗಿನ ಹಿಂದಿಯಂತೆ. ಇನ್ನು ಪಾಳಿಯ ಸ್ತಾನಮಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರು ಮತ್ತು ವಕ್ರಬುದ್ಧಿಯ ಪೌರಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪಾಳಿಯನ್ನು ಒಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಭಾಷೆಯಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಅದೊಂದು ಕೇವಲ ಆಡುಭಾಷೆ

ಎಂಬಂತೆ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಾಳಿಯು ಶ್ರೀಮಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದುದು ಮತ್ತು ಅದು ಕೇವಲ ಭಾರತವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಈಗ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಪಾಳಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅದು ತಿಪಿಟಕ ಆಗಿರಬಹುದು, ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುವ ಅಟ್ಟಕಥಾ, ಟೀಕಾ, ಅನುಟೀಕಾ ಇವೆಲ್ಲದರ ಫಸಲು, ಅದರಲ್ಲಿನ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ, ನಾವೀನ್ಯತೆ, ನಿಖರತೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಗೂ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯವಾಗಲಿ, ಪೌರಾತ್ಯವಾಗಲಿ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಇದೆ.

ಇನ್ನು ಪಾಳಿಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇದು ಮಾಗಧಿಯ ಪ್ರಾರಂಭ ರೂಪ. ಇದು ಇಂಡೋ ಆರೈನ್ ಭಾಷೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾಳಿಯು ಬುದ್ಧಪೂರ್ವವೂ ಪಾಣಿನಿಯು ಯಸ್ಕಾನನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಯಸ್ಕಪೂರ್ವವೂ ಆಗಿ ಪಾಣಿನಿಪೂರ್ವ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ. ಪಾಣಿನಿಯು ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ವ್ಯಾಕರಣದ ಮೂಲಕ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವನು ಪಾಣಿನಿಯ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ> 500 ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 300 ಎಂದು ಹೆಸರಾಂತ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವೈಯಾಕರಣನಾದ ಮೆಕ್ ಡೊನಾಲ್ಡನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಪಾಳಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿಂದಿನದು. ಇವೆರಡು ಭಂದಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತಗಳಿಂದ ಬಂದವು.

ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವ್ಯಾಕರಣಕಾರನಾದ ಡಾ|| ಗ್ರೈಗರ್‌ನು ಬುದ್ಧನು ಏಕೆ ಭಂದಸ್ಸನ್ನು ಬಳಸದೆ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಭಾಷೆ ಮಾಗಧಿ ಪ್ರಾಕೃತವನ್ನು ಬಳಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: “ಬುದ್ಧನು ಆಡಿದ ಭಾಷೆ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಆಡಿದ ಭಾಷೆ ಎಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರು ಹೇಳುವುದು ಒಂದು ಕುಚೋದ್ಯ. ನಿಜವೆಂದರೆ ಪಂಡಿತೋತ್ತಮರು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪನ್ನರು ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಅದು ಬುದ್ಧ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾದುದು ಆಗಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಭಾಷೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಆಡುಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ (ಪಾಳಿ ಲಿಟರೇಚರ್ ಅಂಡ್ ಲ್ಯಾಂಗ್ವೇಜ್, ಗ್ರೈಗರ್).

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಪಾಳಿಯು ಮಾಗಧಿ ಪ್ರಾಕೃತಿಯ ಜನ್ಯ ರೂಪವಾದರೆ, ಮಂದ ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತವು ಭಂದಸ್ಸಿನಿಂದ ಜನ್ಯವಾಯಿತು. ಪುನಃ ಪಾಳಿಯು ವೇದ ಭಾಷೆಯ ಹಲವಾರು ಸಮಾನ ವ್ಯಾಕರಣ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಈಗಿನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತವು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಏನು ಹೇಳಬಹುದೆಂದರೆ ಪಾಳಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಳೆಯದು.

ಪಾಳಿ ಗ್ರಂಥವಾದ ತಿಪಿಟಕವು ಬುದ್ಧವಚನವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ್ದು ಬುದ್ಧ ಜ್ಞಾನೋದಯದಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಬೋಧಿಯು ಒರತೆಯಾದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದೇ ಬುದ್ಧವಾಣಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಬುದ್ಧ ವಚನವು ಕ್ಷೀಣಿಸಿತೋ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಯಿತೋ, ಥೇರವಾದವೆಂಬ ಬೌದ್ಧಾಚರಣೆ ಕೂಡ ಇಳಿಮುಖವಾಯಿತು. ಬುದ್ಧವಚನ ಪುನರಾರಂಭಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ಸಾಧನೆ ಆರಂಭಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಥೇರವಾದ ಮಾತ್ರವೇ ಬುದ್ಧನ ಮೂಲ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಬೋಧಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬುದ್ಧನು ಮಾತ್ರವೇ ಕಂಡುಕೊಂಡುದರಿಂದ ಸತ್ಯ ಸಾಧಕರಾದ ನಾವೇ ಬೋಧಿಯನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ‘ಬೋಧಿ’ (ಜ್ಞಾನೋದಯ) ಎನ್ನುವುದೇ ‘ಈಗಲೇ ಇಲ್ಲಿಯೇ’ ನಾವೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ, ಸಾಧನೆಯಿಂದ ನಾವೇ ಪರಿಕ್ಷಿಸುವ (ವಹಿಪಸ್ಸಿಕೊ), ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ತಾವೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತದ್ದು. (ಪಚ್ಚತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ವಿಞ್ಞಾಹಿ). ಇದಕ್ಕೆ ದೇವರಾಗಲಿ, ಗುರುಗಳಾಗಲಿ ಬಂದು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಬುದ್ಧವಚನ ಅಥವಾ ತಿಪಿಟಕವು ಈ ಗುಣಗಳ ಸುತ್ತಲೇ ಸುತ್ತುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಥೇರವಾದ ತಿಪಿಟಕವು ಕೇವಲ ಒಂದು ಧರ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯವಲ್ಲ ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಗಣಿಯಲ್ಲ. ಗೌತಮನು ಬೋಧಗಯಾದಲ್ಲಿ

ಬೋಧಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಬುದ್ಧನಾಗಿ ಕುಸಿನಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಹೊಂದುವವರೆಗೂ ಅಂದರೆ ಈ ನಲವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಬೋಧಿಸಿದನೋ ಅದೆಲ್ಲವೂ ತಿಪಿಟಕದ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಮೂರು ಭಿನ್ನ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆ, ಪರಿಯತ್ತಿ; ಎರಡನೆಯದು, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಧನೆಯ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚುವುದು, ಪಟಿಪತ್ತಿ; ಮೂರನೆಯದು, ಜ್ಞಾನ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ. (ಬೋಧಿ ಜ್ಞಾನ, ಮುಕ್ತಿ, ಅಥವಾ ಸಂಸಾರ ದುಃಖದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ); ಪಟಿವೇಧ. ಹೀಗೆ ತಿಪಿಟಕವು ಪವಿತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಜೀವಂತ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಸಂತತಿಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವ ಭವ್ಯ ಗುರಿ. ಹೀಗೆ ತಿಪಿಟಕವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವುದು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು 'ಆಗಮ ಪ್ರಮಾಣ'ಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರುತವಾಗಿರುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗಿಂತ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದುದು.

'ತಿಪಿಟಕ' ಪದದಲ್ಲಿ 'ತಿ(= ಮೂರು) + ಪಿಟಕ (= ಬುಟ್ಟಿ) ಎಂಬುದಾಗಿ ಇವೆ.

ಈ ಮೂರು ಬುಟ್ಟಿಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ:

1. ವಿನಯಪಿಟಕ
2. ಸುತ್ತ ಪಿಟಕ
3. ಅಭಿಧಮ್ಮ ಪಿಟಕ

ವಿನಯಪಿಟಕದಲ್ಲಿ ಸಂಘದಲ್ಲಿರುವ ಭಿಕ್ಷುಗಳು (ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು) ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ನಿಯಮಗಳಿವೆ.

ಸುತ್ತಪಿಟಕದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧರು ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೇಲೆ ನೀಡಿದ ಉಪದೇಶಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ.

ಅಭಿಧಮ್ಮ ಪಿಟಕದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧರು ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಮೇಲೆ ನೀಡಿದ ಉನ್ನತೋನ್ನತವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕವಾದ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳಿವೆ.

ಸುಗತರು ಇದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅವನ್ನು ಭಿನ್ನವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಉದಾನ ಪಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷು ಸೋಣನು ಒಂದು ವರ್ಷದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಇದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಅವನು ಬುದ್ಧನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಹುದೂರದ ಅವಂತಿಯಿಂದ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಬುದ್ಧ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: "ಭಿಕ್ಷುವೇ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಠಿಸುವಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗು". "ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಭಂತೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸುತ್ತ ನಿಪಾತದ ಎಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿರುವ ಹದಿನಾರು ಸುತ್ತಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾನೆ.

"ಪಟಿಬಾತು ತಂ, ಭಿಕ್ಷು ಧರ್ಮೋ ಭಾಸಿತುಂ'ತಿ." ಏವಂ ಭನ್ತೇ ತಿ ಖೊ ಆಯಸ್ಮಾ ಸೋಣೊ ಭಗವತೋ ಪಟಿಸುತ್ವಾ ಸೋಳಸ ಅಟಿಃಧಾವಗ್ಗಿಕಾನಿ ಸಬ್ಬಾನೇವ ಸರೇನ ಅಭಣಿ." (ಸುತ್ತ ನಿಪಾತ 772-981).

"ಪೂಜ್ಯ ಸೋಣನು ಕಂಠಪಾಠವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಸುಗತರು ಅಭಿನಂದಿಸಿ, "ಭಿಕ್ಷುವೇ, ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿದೆ, ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೇ, ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿರುವೆ. ಭಿಕ್ಷು, ನೀನು ಎಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಹದಿನಾರು ಸುತ್ತಗಳ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನವಿರಿಸಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಕಂಠವು ಅಸ್ಥಿಲಿತ ಉಚ್ಚಾಸದಿಂದ ಮಧುರವಾಗಿದೆ, ಅರ್ಥವೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ." "ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ವರ್ಷಾವಾಸದ ಅನುಭವವಿದೆ?" "ನನಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅನುಭವವಿದೆ, ಪೂಜ್ಯರೇ."

“ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ಆಯಸ್ಸತೋ ಸೋಣಸ್ಸ ಸಂಭಿಂ ಪರಿಯೋಸನೆ ಅಬ್ಬಾನುಮೋದಿ: ‘ಸಾಧು ಸಾಧು ಭಿಕ್ಖು! ಸುಗ್ಗಹಿತಾನಿ ತೆ, ಭಿಕ್ಖು, ಸೋಳಸ ಅಟ್ಟಕವಗ್ಗಿಕಾನಿ ಸುಮನಸಿಕತಾನಿ, ಸೂಪಧಾರಿತಾನಿ, ಕಲ್ಯಾಣಿಯಾಸಿ ವಾಚಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ವಿಸ್ಸಕಾಂಟ್ಕಾಯ ಅನೇಲಗಳಾಯ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಂಞ್ಞಾಪನಿಯಾ.’” “ಕತಿವಸ್ಸೋಪಿ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖುತಿ?” “ಏಕವಸ್ಸೇ ಅಹಂ ಭಗವಾ’ತಿ.”

ಈ ರೀತಿಯ ವಿವರಗಳು ಪಾಳಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿವೆ. ಪಾಳಿ ಗ್ರಂಥಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೂಪಕ್ಕೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸೂತ್ರ ವಾಕ್ಯಗಳು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಧಮ್ಮಧಾರೋ-ಧಮ್ಮವನ್ನು ಪಠಿಸುವವರು; ವಿನಯಧಾರೋ-ವಿನಯವನ್ನು ಪಠಿಸುವವರು, ಮಾತಿಕಾಧಾರೋ-ಮಾತಿಕಾ ಅಥವಾ ಅಭಿಧಮ್ಮವನ್ನು ಪಠಿಸುವವರು, ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ-ಧಮ್ಮ ಮತ್ತು ವಿನಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸನು, ಆಗತಾಗವೋ, ಆಗತ ಮತ್ತು ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಶ್ರುತನು, ಬಾಣಕೋ-ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೆನಪಿನಿಂದಲೇ ಹೇಳುವವನು, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಶೋಕನ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು (ಬುದ್ಧನ ಮಹಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣವಾದ 220 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ) ಕೂಡ ಕೆಲವು ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿವೆ. ಉದಾ: ಪೇಟಕಿ-ತಿಪಿಟಕಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಪಂಚನೇ ಕಮಿಕೋ-ಐದು ನಿಕಾಯಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಧಮ್ಮಭಂದಾಗಾರಿಕಾ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಸ್ವತಃ ಬುದ್ಧನೇ ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದನಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದು; ಇಡೀ ತಿಪಿಟಕವನ್ನೇ ಧಮ್ಮದ ಮೇಲೆ ಆನಂದನು ಕಿರಾತಲಾಮಲಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಟೀಕಾ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು.

ಸುಗತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಇಡೀ ತಿಪಿಟಕವು ಈಗಲೂ ನಮಗೆ ದೊರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ, ಥೇರರ ಮುಂದಾಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಬೌದ್ಧರು, ಅವರು ಯಾವುವೇ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಲಿ ಎಲ್ಲ ಥೇರರಿಗೂ, ಇಬ್ಬರು ಪ್ರಮುಖ ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ, ಎಂಭತ್ತು ಮಹಾ ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ ಮತ್ತು ಐದುನೂರು ವಿದ್ಯಾಂಸ ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ, ಎಲ್ಲ ಅರ್ಹತರಿಗೂ, ಪಟಿಸಂಭಿದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಾವು ಋಣಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಅದ್ಭುತವಾದ ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಾನರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿದು, ಅದರೊಳಗಡೆ ಇರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ಥೇರರು ಮಹಾ ಗುರುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಧಮ್ಮದ ಮಹಾನ್ ಆಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ನಿಜವಾದ ಪ್ರತಿಪಾದಕರು.

ಧಮ್ಮದ ಈ ಮಹಾ ಆಚಾರ್ಯರೇ ಮತ್ತು ಪವಿತ್ರ ಭಿಕ್ಖು ಸಂಘದ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ಥೇರರೇ, ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರ ಮಹಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣದ ನಂತರ ‘ಅನುತ್ತರವಾದ’ ಜ್ಞಾನ ಭಂಡಾರದ ಈ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿ ಪೋಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿನಯಪಿಟಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದಂತೆ ಬುದ್ಧನ ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಣದ ನಂತರ ಬುದ್ಧ ಶಾಸನದ ಥೇರರು ಮತ್ತು ಆಚಾರ್ಯರು ಸೇರಿ ಧಮ್ಮ ಸಂಗೀತಿ (ಮೊದಲ ಬೌದ್ಧ ಸಂಗಾಯನ)ಯನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಿಬಂತು. ಇದರ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಬುದ್ಧನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಧಮ್ಮ ಮತ್ತು ವಿನಯವನ್ನು ನೆನಪಿನಿಂದ ಕಂಠಸ್ಥ ಮಾಡಿ ಹೇಳುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನ, ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೆಂಬ ಮೂರು ಮೂಲಗಳಿಂದ ಪರಿಯತ್ತಿ, ಪಟಿಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಪಟಿವೇಧ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮೂಲ ರೂಪದಲ್ಲೇ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಂದರ್ಭ ಯಾವುದೆಂದರೆ ಸುಬದ್ಧ ಎನ್ನುವ ನಾಸಿತ ಕುಲದವನು ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಖುವಾದ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮೆ ಭಿಕ್ಖುಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಅಗೌರವ ತರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: ‘ಇನ್ನು ಸಾಕು, ಸೋದರರೆ, ಶೋಕಿಸುವುದು ಸಾಕು, ಮಹಾಸಮಣ ತೊಲಗಿ ಹೋದ.’ ಮಹಾಸಮಣ ಇಲ್ಲಿ ‘ಬುದ್ಧರು.’

“ನಾವು ಅವರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿನಯದಿಂದ (ಶಿಸ್ತಿನ ನಿಯಮಗಳು) ಬಹಳ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾದೆವು. ಇದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು, ಇದನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು; ಆದರೆ ಈಗ ನಾವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ನಾವು ಮಾಡಬಹುದು ಮತ್ತು ಏನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನಮಗನಿಸುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರಬಹುದು.

ವೃದ್ಧನಾದ ಸುಭದ್ರನು ಆರಾಮವಾದ ಬದುಕನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಒಬ್ಬ ಕಳ್ಳ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾದನು. ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದು ಅವನಿಗೆ ಸುಲಭವಿತ್ತು. ಕಾರಣ ಅಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಬಂಧಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಘದಲ್ಲಿ ರಾಜರೂ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು ಸುಭದ್ರನೂ ಇರುವಂತೆ. ಸುಭದ್ರನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಸಂಘದ ಅತ್ಯಂತ ಹಿರಿಯ ನಾಯಕನಾದ ಮಹಾಕಸ್ಸಪನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸುಭದ್ರನ ಈ ರೀತಿಯ ಮನೋ ಧರ್ಮದಿಂದ ಬುದ್ಧ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು.

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಐದು ನೂರು ಮಹಾ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಅರ್ಹಂತರನ್ನು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸಭೆ ಕರೆದನು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಧೇರರು ಒಂದೆಡೆ ರಾಜಗಹದ ಸತ್ತಪಣ್ಣಿ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬೌದ್ಧ ಸಂಗಾಯನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು. ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಭೆಗೆ ರಾಜ ಅಜಾತಸತ್ತುವು ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಬೆಂಬಲ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದನು. ಈ ಸಂಗಾಯನವು ಈಗ ನಾವು ಯಾವ ತಿಪಿಟಕವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆವೋ ಅದನ್ನು ಏಳು ತಿಂಗಳಕಾಲ ಪಠಿಸಿತು.

ಇಬ್ಬರು ಮಹಾಪಠಕರು ಪೂಜ್ಯ ಅರ್ಹಂತ ಉಪಾಲಿಯು ವಿನಯದ ಮೇಲೆ ಪಾಂಡಿತ, ಹೊಂದಿದವರು ವಿನಯವನ್ನು ಪಠಿಸಿದರು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರು ಧರ್ಮಭಂದಗಾರಿಕಾ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಮೂರು ಪಿಟಕಗಳ ಮೇಲೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಧೇರವಾದ ಮಹಾ ಸಂಘದ ದೆಸೆಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಬುದ್ಧನ ಉಪದೇಶಗಳು ಪಾವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಇವೆ.

ಮಹಾ ಧೇರರಾದ ಮಹಾಕಸ್ಸಪರು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಮೊದಲು ಅವರು ಸಂಘವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಬುದ್ಧವಚನ ಪಾವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಪಠಿಸುವವರ ಪರಿಷತ್ತನ್ನು ಅಂದರೆ ‘ಧರ್ಮ ಸಂಗೀತಿ’ಯನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದರು. ಸಂಘವು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಿತು. ರಾಜಗಹವನ್ನು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸ್ಥಳವನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾ ಕಸ್ಸಪರಿಗೆ ಪಠಿಸುವವರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಿತು. ಅವರು ಐದುನೂರು ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಅರ್ಹಂತ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪಟಿಸಂಭಿಧ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಇಡೀ ಬುದ್ಧವಚನವನ್ನು ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪಠಿಸುವವರಾಗಿದ್ದರು.

ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾ ಕಸ್ಸಪರು ಮಗಧ ದೇಶದ ದೊರೆ ಅಜಾತಸತ್ತುವಿಗೆ ಸಂಘದ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಮಗಧದ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ರಾಜನಾದ ಅಜಾತಸತ್ತುವು ಬುದ್ಧನ ವಿನಮ್ರ ಅನುಯಾಯಿ. ಈ ಹಿಂದೆ ರಾಜಗಹವನ್ನೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿದ್ದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸತ್ತಪಣ್ಣಿ ಗುಹೆಯ ಹೊರಗಡೆ ಒಂದು ವಿಶಾಲ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ವಾಸ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಪರಿಷತ್ತಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ. ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧನ ಮಹಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣದ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ತರುವಾಯ ಐದುನೂರು ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಅರ್ಹಂತ ಧೇರರು, ಜ್ಞಾನೋದಯ ಹೊಂದಿದ ಬುದ್ಧನ ಶಿಷ್ಯರು ರಾಜಗಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಮಹಾ ಗುರುವಿನ ಎಲ್ಲ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಏಳು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಪಠಿಸಿದರು. ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾಕಸ್ಸಪರು ಈ ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದ ಮೊದಲು ಮಹಾ ಸಂಗಾಯನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರೇ ಪೂಜ್ಯ ಉಪಾಲಿ ಥೇರರನ್ನು ವಿನಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಪಂಡಿತನೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಉಪಾಲಿಯು ವಿನಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಅದರ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಇಡೀ ವಿನಯಪಿಟಕವನ್ನು ಪಠಿಸಿದರು. ಬುದ್ಧರು ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದ ಥೇರರನ್ನು ಧಮ್ಮಭಂದಗಾರಿಕಾ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಆನಂದರು ಇಡೀ ಸುತ್ತ ಮತ್ತು ಮಾತಿಕಾ (ಅಭಿಧಮ್ಮ ಪಿಟಕ)ಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧೋಪದೇಶಗಳು ಮಹಾ ಗುರುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಮೊದಲ ಸಂಗಾಯನದ ಮೊದಲ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರ್ಹಂತರಿಂದ ನಮಗೆ ಬಂದಿವೆ.

ಪ್ರಪಂಚದ ಧರ್ಮಗಳ ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥದ್ದೇ ಒಂದು ವಿಶೇಷ. ಇದನ್ನು ಬುದ್ಧನಕಾಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಕ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದುದರ ಫಲವೇ ಇಂದು ಈ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಆನಂತದಲ್ಲಿ ಐದು ಸಂಗಾಯನಗಳು ನಡೆದವು. ಆರನೆಯ ಸಂಗಾಯನವನ್ನು 1956ರಲ್ಲಿ ಮೈಯನ್ಮಾರ್ ಸರ್ಕಾರವು ನಡೆಸಿತು. ಇದನ್ನೇ ಆರನೇ ಸಂಗಾಯನವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತಿ ಸಂಗಾಯನಕ್ಕೂ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಿತ್ತು. ಅದರ ಏಕಮಾತ್ರ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಸಂಕಲನ ವ್ಯವಕಲನ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಭಂಗಗೊಳ್ಳದಂತೆ, ಊನವಾಗದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು. ಎರಡನೇ ಸಂಗಾಯನವು ಬುದ್ಧನು ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣವಾದ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ವೇಸಾಲಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಅದು ವಿನಯದ ಹತ್ತು ಅಂಶಗಳ ಮೇಲಿನ ವಿವಾದವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಆ ಸಂಗಾಯನವು ಆಯೋಜನೆಗೊಂಡಿತು. ಕೆಲವು ವೈಶಾಲಿ ಭಿಕ್ಷುಗಳು, ಅವರೆಲ್ಲಾ ಈ ಹಿಂದೆ ರಾಜಕುಮಾರರು ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಸ್ತರದ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಬಂದವರು. ಅವರುಗಳು ತಮ್ಮ ಆರಾಮದ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಜೀವನವನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದರು.

ಮುಖ್ಯವೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಚಲಾಯಿಸುವ, ಆಹಾರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ, ಹುಳಿ ಪೇಯಗಳನ್ನು ಕುಡಿಯುವ ಅಂದರೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ವಿನಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಪವಿತ್ರ ಬದುಕನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನೇ ಕೆಡಿಸುವುದು ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಪಟಿಸಂಭಿದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪೂಜ್ಯ ಸಬ್ಬಕಾಮಿ ಮಹಾಥೇರರು ಈ ಸಂಗಾಯನದ ಸಾರಥ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಸಂಘದ ಪಾವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಯಾವ ಹತ್ತು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸರಳ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೋ ಅದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು.

ಎರಡನೇ ಸಂಗಾಯನವು ಏಳುನೂರು ಪಟಿಸಂಭಿದ ಅರ್ಹಂತರಿಂದ ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ವೇಸಾಲಿಯ ಬಾಲುಕಾರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಾಲಸೋಕ ರಾಜನ ನೆರವಿನಿಂದ ಎಂಟು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ನಡೆಯಿತು. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪೂಜ್ಯ ಸಬ್ಬಕಾಮಿಯವರಿಗೆ ನೂರ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಅರ್ಹಂತ ಮಹಾಥೇರ ಆಯುಷ್ಮಾನ್ ಯಸನಿಂದ ಉಪಸಂಪದಗೊಂಡವರಾಗಿದ್ದರು. ಯಸನು ಮೊದಲ ಪಂಚವಗ್ನೀಯ ಭಿಕ್ಷುಗಳ ನಂತರ ಬಂದ ಆರನೇ ಅರ್ಹಂತ ಶಿಷ್ಯ ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಆಯುಷ್ಮಾನ್ ಯಸನು, ಬೋಧಿಸತ್ವನಿಗೆ ಪಾಯಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಮಹಾ ಉಪಾಸಿಕ ಸುಜಾತಳ ಮಗ. ಆ ಆಹಾರದಿಂದಲೇ ಬುದ್ಧ ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದನು.

ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುಗಳನ್ನು ಸಂಘದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದರೋ, ಅವರೇ ಮುಂದೆ ಮಹಾ ಸಾಂಘಿಕವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಭಿಕ್ಷುವುತ ಆರಂಭವಾಗಿ ಗುಂಪುಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡು ಮಹಾಸಾಂಘಿಕ, ಮಹಾಯಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಅಶೋಕನ ಕಾಲಕ್ಕೆ, ಅಂದರೆ ನೂರೈವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಮಹಾಯಾನ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ಗುಂಪುಗಳು ಆದವು. ಅವೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಜಾತಿಯಿಂದ ಬಂದವರ ಗುಂಪುಗಳೇ ಆಗಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಜಾತಿಯು ತನ್ನ ವಿಕಾರ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಾಸನೆಗಳತ್ತ ವಾಲಿದ ಜನರೇ ಹಲವಾರು ಮಹಾಯಾನ ಗುಂಪುಗಳು ಆದವು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು ಕ್ಷೀಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈ ರೀತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಮೂರನೆಯ ಸಂಗಾಯನವು ಬುದ್ಧ ಮಹಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣ ಹೊಂದಿದ ಇನ್ನೂರೈವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಪಾಟಲಿಪುತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಬೌದ್ಧಾವಲಂಬಿಯಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಶೋಕನ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಮೂರನೇ ಸಂಗಾಯನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಪಟಿಸಂಭಿದ ಅರ್ಹಂತ ಧೇರರು ಒಂಭತ್ತು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಇಡೀ ತಿಪಿಟಕವನ್ನು ಪಠಿಸಿದರು. ಪಾಟಲೀಪುತ್ರದ ಅಶೋಕಾರಾಮ ವಿಹಾರವು ಧಮ್ಮದೂತರನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಮಹಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ರಾಜ ಧರ್ಮಾಶೋಕನ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಸಂಗಾಯನವು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಯಿತೆಂದರೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಂದಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಚೀವರವನ್ನು ಅನ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಧರಿಸಿದ್ದರು.

ರಾಜನು ಬುದ್ಧನ ಕಷ್ಟಾ ಅನುಯಾಯಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಯಾರೆಲ್ಲಾ ಭಿಕ್ಷುಗಳಾಗಿದ್ದರೋ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಾ ಗೌರವದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಭಿಕ್ಷು ವೇಷದ ಕಪಟ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಉನ್ನತ ಜಾತಿಗಳಿಂದ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದು, ಪಾರಿವ್ರಾಜಕರು, ಮೋಸಗಾರರು, ಬೌದ್ಧ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ವೇಷಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಾರ್ವಜನಿಕರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ನಡೆಸುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಮೊದಮೊದಲು ಜನ ಅವರನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡರು, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ವಿಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ನಿಜವಾದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಕವಾದರು. ರಾಜ ಅಶೋಕನು ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ದೂರುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡನು.

ಈ ಸೋಗಿನ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ನೀತಿ ಬಾಹಿರವಾಗಿದ್ದರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದವರಾಗಿದ್ದು, ಬುದ್ಧನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದೋಷಪೂರಿತ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ವಿನಯವನ್ನು ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಪಾವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಮತ್ತು ಈ ಕಳ್ಳ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಹೊರಹಾಕಲು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜ ಅಶೋಕನು ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ಪಟಿಸಂಭಿದ ಅರ್ಹಂತ ಮೊಗ್ಗಲಪುತ್ರ ತಿಸ್ಸರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಸಂಘದಿಂದ ಈ ಸೋಗಿನ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಹೊರಹಾಕುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸಿದ.

ಬುದ್ಧರು ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣಗೊಂಡು ಇನ್ನೂರೈವತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ಗತಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಅರ್ಹಂತ ಮೊಗ್ಗಲಪುತ್ರ ತಿಸ್ಸ ಮಹಾಧೇರರು ಪಾಟಲಿಪುತ್ರದ ಅಶೋಕಾರಾಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟರು. ಈ ಭಿಕ್ಷುಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಗು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳೂ ಸೇರಿದ್ದರು. ಇದು ಕೇವಲ ಪಾಟಲೀಪುತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಬೇರೆ ಕಡೆಯೂ ಆಯೋಜಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬೌದ್ಧ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ಅವನ ನಂಬಿಕೆ, ಸಾಧನೆ, ನಡವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ರೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದರ್ಶಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಲಕ್ಷ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಪೈಕಿ ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಕಪಟಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಂಘದಿಂದ ಹೊರಹಾಕಲಾಯಿತು. ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಸಂಘದಿಂದ ಹೊರಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಸುಖವಾದ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸಲು

ಅವರಿಗೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮತ್ತು ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಜೀವನೋಪಾಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಇವೆಲ್ಲರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಂಬಲಿತರಾದುದರಿಂದ ಶಾಂತ ಮನಸ್ಸಿನವರಾಗಿದ್ದರು. ಅರ್ಹಾಂತ ಮೊಗ್ಗಲಿಪುತ್ರ ತಿಸ್ಸರು 'ಕಥಾವತ್ಥು' ಎಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಯಾರು ನೈಜವಾದ ಭಿಕ್ಷು, ಯಾರು ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದರ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಬುದ್ಧನ ಮೂಲ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು.

ನಾಲ್ಕನೇ ಮಹಾ ಸಂಗಾಯನವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಲಂಕಾದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನು ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಣವಾದ 450 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಮಾತಲೆ ಪರ್ವತದ ಬಳಿ ಇರುವ ಆಲುವಿಹಾರದ ಅಲೋಕ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಪೂಜ್ಯ ರಕ್ತತ ಮಹಾಥೇರರು ಈ ಸಂಗಾಯನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದು, ಐದು ನೂರು ಅರ್ಹಾಂತ ಥೇರರು ಸೇರಿದ್ದರು. ರಾಜವಟ್ಟ ಗಮನಿ ಅಭಯನು ಈ ಸಂಗಾಯನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಈ ಸಂಗಾಯನದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏಕೆ ಬಂದಿತೆಂದರೆ ಯುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಶತ್ರು ರಾಜನೊಬ್ಬನು ಬೌದ್ಧರನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ವಿಹಾರಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಭೋಗವಾದವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೈತಿಕಪತನವಾಯಿತು. ಈ ಸಂಗಾಯನದಲ್ಲಿ ತಿಪಿಟಕ ಪಠಣ ಮಾತ್ರ ಆಗದೆ ಅದನ್ನು ಲಿಖಿತ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದು ಅದನ್ನು ಬಾಹ್ಯ ಯುದ್ಧ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿತು. ಇಡೀ ತಿಪಿಟಕವನ್ನು ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಹತ್ತಾರುಜನ ಪಂಡಿತರು ಓಲೆಗರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆದರು. ಹೀಗೆ ತಿಪಿಟಕವು ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ಮೊದಲನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತರೂಪವನ್ನು ತಳೆಯಿತು. ಮಹಿಂದ ಥೇರನು ಶ್ರೀಲಂಕಾಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿ ಬುದ್ಧ ಶಾಸನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಲಿಖಿತ ತಿಪಿಟಕವು ನೆರವಾಯಿತು.

ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಮತ್ತು ಆನಂತರ ಬಂದ ರಾಜರುಗಳು ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಮಹಿಂದ ಥೇರರು ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣ ಹೊಂದಿದ ನೂರಿಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಚೋಳರಾಜನ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ಶ್ರೀಲಂಕಾವು ಯುದ್ಧ, ಕ್ಲಾಮ, ಪೀಡೆಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಯಿತು. ಸಂಘವು ಪವಿತ್ರ ಪ್ರದೇಶವಾದ ಅನುರಾಧಪುರವನ್ನು ತೊರೆದು ವನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಂಡಿ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ವಿದೇಶಿ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಅರ್ಹಾಂತರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಆಲುವಿಹಾರದ ದೂರದ ಗುಹೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಐದು ನೂರು ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಸೇರಿ ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಪೂಜ್ಯ ರಕ್ತತ ಮಹಾಥೇರರು ವಹಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲಿ ಇಡೀ ತಿಪಿಟಕವನ್ನು ಪಠಿಸುವುದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಯಾವ ಮಹಿಂದ ಥೇರರು ಮತ್ತು ಸಂಗಡಿಗರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಂದರೆ ತಿಪಿಟಕ ಮತ್ತು ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ಭಾರತದಿಂದ ತಂದರೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬರಹರೂಪಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದರು.

ರಾಜ ವತ್ತಗಾಮಿನಿ ಅಭಯನು ನಾಲ್ಕನೇ ಸಂಗಾಯನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ರಾಜನ ಮಹಾಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ರಾಜಲೇಖಿಕ ಅಡಿಗೂರನನ್ನು ಉಸ್ತುವಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಓಲೆಗರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಹಸ್ತಲೇಖನವನ್ನು ಅರ್ಹಾಂತರು ನೂರು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಆನಂತರವೇ ಮುದ್ರಿಸಿ ಅವನ್ನು ಅಧಿಕೃತ ತಿಪಿಟಕ ಮತ್ತು ಅಟ್ಟಕಥಾಗಳೆಂದು ಹೊರಡಿಸಿದರು. ಈ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನೇ ನಮ್ಮ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಭಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ರಾಜ ಸಂತತಿಯವರು ಮತ್ತು ಮಹಾ ಸಂಘದ ಹಿರಿಯ ಥೇರರು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಐದನೇ ಮಹಾ ಸಂಗಾಯನವು ಬುದ್ಧನು ಮಹಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣ ಹೊಂದಿದ 2440 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಎಂದರೆ 1871ರಲ್ಲಿ ಮಯನ್ಮಾರಿನ ರಾಜ ಮಿಂದಾನ್ ಮಿನ್ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಮೊದಲಿಗೆ ತಿಪಿಟಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಟ್ಟಕಥಾಗಳನ್ನು ಐದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ವಿದ್ವಾಂಸ ಥೇರರು ಮಂಡಾಲೆಯ ದಕ್ಷಿಣಾರಾಮ ವಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸಿದರು. ಆನಂತರ ಪಠಣ ಭಾಗಗಳನ್ನು 729 ಅಮೃತ ಶಿಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಿಸಿ ಅವನ್ನು 'ಗುಪ್ತ

ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರತಿ ಶಿಲೆಯನ್ನು ಸುಂದರ ಪಗೋಡ ಶೈಲಿಯ ಪೆಂಡಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ಇಂದಿಗೂ ಅವನ್ನು ಜತನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಲಾಗಿದೆ. ಈ ಐದನೇ ಮಹಾ ಸಂಗಾಯನವನ್ನು ಮೂವರು ಮಹಾಥೇರರು ಪೂಜ್ಯರಾದ ಜಾಗರಾಭಿವಂಶ, ನರೇಂದ್ರಭಿದಜ ಮತ್ತು ಸುಮಂಗಲಸಾಮಿ ಇವರುಗಳು ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲೂ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ವಿದ್ವಾಂಸ ಥೇರರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

ಈ ಐದನೇ ಸಂಗಾಯನದ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಬುದ್ಧ ಶಾಸನವನ್ನು ಬಹಳಕಾಲ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಶಿಲಾಲೇಖ ಮಾಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ತಿಪಿಟಕಗಳು ಒಂದೇ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿತವಾಗಿ ಹೊರತರುವುದು.

ಆರನೇ ಮಹಾ ಸಂಗಾಯನ

ಬುದ್ಧನ 2500ನೇ ಜಯಂತಿಯನ್ನು ಸಂಪನ್ನಗೊಳಿಸಲು 1954ರ ಮೇ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾ ಸಂಘವು 2500 ವಿದ್ವಾಂಸ ಥೇರರನ್ನು ಬೌದ್ಧ ದೇಶಗಳಾದ ಮಯನ್ಮಾರ್, ಥೈಲಾಂಡ್, ಶ್ರೀಲಂಕಾ, ಲಾವೋಸ್, ಕಾಂಬೋಡಿಯ, ಭಾರತ, ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ ಮತ್ತು ಇತರೆ ದೇಶಗಳಾದ ಚೈನಾ, ಜಪಾನ್, ನೇಪಾಳ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಿಂದ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಆರನೇ ಸಂಗಾಯನವನ್ನು ಮಯನ್ಮಾರ್ ಸರ್ಕಾರವು ಯಾಂಗೊನ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿತು. ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಯೂನೂ ಅವರು ಈ ಸಂಗಾಯನವನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಗಾಯನದ ಮೂಲಕ ತಿಪಿಟಕ, ಅಟ್ಟಕಥಾ ಮತ್ತು ಟೀಕಾಗಳು ಮಯನ್ಮಾರ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಷ್ಕೃತಗೊಂಡವು. ಈ ಸಂಗಾಯನದ ಸಮಾರೋಪ ದಿನವು 1956ರ ಮೇ ತಿಂಗಳ ವೈಶಾಖ ತುಂಬು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನವಾಗಿದ್ದು, ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರ 2500ನೇ ವರ್ಷದ ಮಹಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣದ ದಿನವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಆರನೇ ಸಂಗಾಯನವು 1954-56ರಲ್ಲಿ ಯಾಂಗೊನ್ ಬಳಿ ಇರುವ ಮಹಾಪಸನ್ನ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯ ರೇವತ ಮಹಾಥೇರರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.

ಮೇಲಿನ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವುದೇನೆಂದರೆ ಮೊದಲನೇ ಸಂಗಾಯನದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನ ಮೂಲ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳ ಪಾವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಪವಿತ್ರ ಪಾಳಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಎರಡನೇ ಸಂಗಾಯನದಲ್ಲಿ ವಿನಯ ಪಿಟಕದಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ನಿಯಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಗೊಂದಲಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿವಾರಿಸಲಾಯಿತು; ಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತೆಗಳು ಮತ್ತು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಊಹಾಪೋಹಗಳನ್ನು ಮೂಲದಲ್ಲೇ ಉಚ್ಚಾಟಿಸಿ ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪುನರ್ ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸಲಾಯಿತು; ನಾಲ್ಕನೇ ಸಂಗಾಯನದಲ್ಲಿ ತಿಪಿಟಕ ಮತ್ತು ಅಟ್ಟಕಥೆಗಳನ್ನು ಓಲೆಗರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಸಲಾಯಿತು.

ಹಿಗ್ಗೆ ಥೇರವಾದ ಭಿಕ್ತು ಸಂಘವು ಬುದ್ಧನ ಮೂಲ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮುಂದೆ ತಿಪಿಟಕದ ಗ್ರಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಭದ್ರವಾಗಿ ನೆಲೆಯೂರಿ ಬೆಳೆಯಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ನಾಲ್ಕು ಮತ್ತು ಐದನೇ ಸಂಗಾಯನಗಳು ಪಾಳಿ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓಲೆಗರಿ ಮತ್ತು ಶಿಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಿಸಿ ಕೆತ್ತಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿತು.

ಆರನೇ ಸಂಗಾಯನವು ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಬಿತ್ತಲು ಒತ್ತು ನೀಡಿತು. ಇಂದು ಪಾಳಿ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹತ್ತಾರು ಪೌರಾತ್ಯ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂದು ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧ ಪಾಳಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಥೇರವಾದ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು ದೂರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಹತ್ತು ಭಾಷೆಗಳ ಕಾರ್ಯಜಾಲವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿದೆ.

ಬುದ್ಧನು ತನ್ನ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಭಂದಿಸಿನ ಬದಲು ಜನರ ಆಡುಭಾಷೆಯಾದ ಪಾಳಿಯಲ್ಲಿ 'ಬಹುಜನರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಲೋಕಾನುಕಂಪಕ್ಕಾಗಿ' ಬೋಧಿಸಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದೆ. ಪಾಳಿಯು ಬುದ್ಧನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದುವೇಳೆ ಬುದ್ಧ ವೇದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದ್ದರೆ ಪರಮಜ್ಞಾನ ಭಂಡಾರವಾದ ತಿಪಿಟಕವು ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ಜನರಿರುವ ಉನ್ನತ ವರ್ಗದವರಿಗೆ, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ, ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಧಮ್ಮದ ಅಂತರಾಳವೆಂದರೆ ಅದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಳಿತು ಮಾಡುವಂತಹದು. ಅರ್ಥಾತ್ ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯವಾದ ನಿಬ್ಬಾಣವೇ ಅದರ ಗುರಿ. ಆ ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ನಾವೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಂತಹುದು. ಆಸ್ಮಿಕ ಧಮ್ಮಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಯಾವುದೋ ದೇವವಾಣಿ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಾರದು ಎನ್ನುವಂತೆ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು ಒಂದು ದೈವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದುದಲ್ಲ, ಆದರೆ ಇದು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಬುದ್ಧನಿಂದ ಬೋಧಿ ಜ್ಞಾನೋದಯದ ಮೂಲಕ ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡಿಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಮೇಲೆ ಸಮಾ ಸಂಬುದ್ಧನಾಗಿ ದೇವ ಮಾನವರಿಗೂ ಗುರುವಾದರು. ಧಮ್ಮದ ಮೂಲವೆಂದರೆ ಸಮಾ ಸಂಬುದ್ಧನೇ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಸಮಾಧಿಯಿಂದುದಯವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಸ್ವಯಂಭುವೂ ಮತ್ತು ಚತುರಾರ್ಯ ಸತ್ಯಗಳ ಸಂಶೋಧಕನೂ ಆದ. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಮೇರೆ ಇರದ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಧಮ್ಮವನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಮಾನವರಿಗೂ ಬೋಧಿಸಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬುದ್ಧನು ದೇವರಲ್ಲ; ಒಬ್ಬ ಅಪ್ರತಿಮ ಸಂಶೋಧಕ ಮತ್ತು ಗುರುವು ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಉನ್ನತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಯಾರು ಸಾಧಕರಿದ್ದರೋ ಅವರು ಧಮ್ಮವನ್ನು ತಮ್ಮ ಒಳಿತಿಗಾಗಿಯೇ ಅರಿಯಬೇಕಾದರೆ ಧಮ್ಮದ ಹಲವಾರು ವರ್ಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಬುದ್ಧನು ಧಮ್ಮವನ್ನು ಹೀಗೆ ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾನೆ: 1) ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯ ಸಜ್ಜಾನಿ-ನಾಲ್ಕು ಆರ್ಯ ಸತ್ಯಗಳು; 2) ಮಜ್ಜಿಮಾ ಪಟಿಪದಾ-ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗಗಳಲ್ಲೇ ನಿರತರಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಕಠೋರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವ್ರತ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲೇ ಇರುವ ಎರಡು ಅತಿರೇಕಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು; 3) ಅರಿಯ ಅಟ್ಟಿಂಗಿಕ ಮಗ್ಗೋ-ಆರ್ಯ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗ. ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿ, ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಕಲ್ಪ, ಸಮ್ಯಕ್ ವಾಚನ, ಸಮ್ಯಕ್ ಕರ್ಮ, ಸಮ್ಯಕ್ ಆಜೀವ, ಸಮ್ಯಕ್ ವ್ಯಾಯಾಮ, ಸಮ್ಯಕ್ ಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಕ್ ಸಮಾಧಿ. ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕ ಊಹಾಪೋಹಗಳಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯವಾದ, ಸಂಸ್ಕಾರ ವ್ರತ ನಿಯಮಗಳು ಇಲ್ಲ; ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ವಿಭಜಿಸುವ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಗಳಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ ದೇವರು, ಆತ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ಲ.

ಆದ್ದರಿಂದ 'ಬುದ್ಧವಚನ'ವನ್ನು ಹೀಗೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪರಿಯತ್ತಿ ಸಾಸನ-ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಅಥವಾ ತಿಳಿಯುವುದು; ಪಟಿಪತ್ತಿ ಸಾಸನ-ಅರಿತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಧನೆಗೆ ಹಚ್ಚುವುದು; ಪಟಿವೇಧ ಸಾಸನ-ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಸ್ವಾನುಭವ ಪಡೆದು ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಥೇರವಾದವನ್ನು ಹಿರಿಯರು ನೀಡಿದ ಬೋಧನೆ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ತಾವು ಅರಿತ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಸಾಧನೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನೂ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಕ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಧಮ್ಮ-ವಿನಯವೂ. ಎಂದರೆ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಿಸ್ತು. 'ತಿಪಿಟಕ' ಎಂಬ ವರ್ಗೀಕರಣವೇ ಒಂದು ಅಲಂಕಾರಿಕ ಪದ. 'ಮೂರು ಬುಟ್ಟಿಗಳು'. ಇನ್ನು ಬೇರೆ ವರ್ಗೀಕರಣಗಳಿವೆ ಉದಾ: ನವಾಂಗ ದೇಸನ ಎಂದರೆ ಒಂಭತ್ತು ಬಗೆಯ ಬೋಧನೆ ಅಥವಾ

ಒಂಭತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪದ ಪಾಳಿ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹಾಗೂ ಶ್ರಾವಕರ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗುವ ವಿಧವಿಧವಾದ ಒಂಭತ್ತು ವಿಧದ ಧಮ್ಮ ಬೋಧನೆಗಳು.

ಇನ್ನು ಮೂರುಬಗೆಯ ಪರಿಯತ್ತಿ, ಪಟಿಯತ್ತಿ ಪಟಿವೇಧ ಸಾಸನಗಳ ವಿವರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಅರಿಯುವುದು ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿತವಾಗಿರುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಎಂದರ್ಥ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನ ಮೂಲ ಬೋಧನೆಗಳು ಅಡಕವಾಗಿದ್ದು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅರಿವಿನ ಮೊದಲ ಭಾಗವಾದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಪಟಿಪತ್ತಿ ಎಂದರೆ ಕಲಿತದ್ದನ್ನು ದಿನನಿತ್ಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಹಚ್ಚುವುದು; ಇನ್ನು ಪಟಿವೇಧ ಎಂದರೆ ಕಲಿತದ್ದನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಚತುರಾರ್ಯ ಸತ್ಯಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ಈ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ನೇರ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸಾಧನೆಗಳ ಫಲವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಧಮ್ಮ-ವಿನಯಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಧಮ್ಮವು ಜನಪ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಉನ್ನತ ಬೋಧೆಗಳನ್ನು ಎಂದರೆ ಸುತ್ತ ಮತ್ತು ಅಭಿಧಮ್ಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ; ವಿನಯದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಶಿಸ್ತು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧನು 84,000 ಧಮ್ಮಕ್ಷಂದಾಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ್ದು, ಇವು ಎಲ್ಲ ಜನರ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮನೋಧರ್ಮದವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಉಪದೇಶಗಳ ಮೊತ್ತವಾಗಿವೆ. ಇನ್ನು ಮೂರನೆಯ ವರ್ಗೀಕರಣವೆಂದರೆ ತಿಪಿಟಕ.

'ತಿಪಿಟಕ' ಬುಟ್ಟಿ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಅಲಂಕಾರಿಕ ಪ್ರಯೋಗ. ಅದು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಈ 84,000 ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳು ಈ ಮೂರು ಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಧರ್ಮದ ಶಿಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಸ್ತರದ ಧರ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಅಭಿಧಮ್ಮವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೋಧನೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮುಂದಿನ ಸಂತತಿಯ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಮೂರು ಬುಟ್ಟಿಗಳು ದಿನನಿತ್ಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಕ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನ, ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು ಮತ್ತು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಬೇಕು 'ಬಹುಜನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ, ಬಹುಜನ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ'. ತಿಪಿಟಕದ ಪವಿತ್ರ ಅಂತರಾಳವೇ ಇದು. ತಿಪಿಟಕಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿದಾಗ ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು:

1. ವಿನಯತಿಪಿಟಕ : ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಧರ್ಮದ ಶಿಸ್ತಿನ ನಿಯಮಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಐದು ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ:

- i) ಪಾರಾಜಿಕ ಮತ್ತು ii) ಪಾಚಿತ್ತಿಯ-ಇವೆರಡನ್ನೂ ವಿಭಂಗಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಧರ್ಮದ ಶಿಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದ ಅವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಶಿಸ್ತಿನ ನಿಯಮಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. iii) ಮಹಾಮಗ್ಗ ಮತ್ತು iv) ಚೂಲವಗ್ಗ-ಇವುಗಳನ್ನು ಖಂದಕಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ವಿಭಂಗಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗ. ವಿಭಂಗದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊರಹಾಕುವ, ಮರು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಿಸ್ತುಕ್ರಮ ಜರುಗಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳು ವಿನಯಕಮ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಬದುಕನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಸೂತ್ರಗಳು ಇವೆ. ಖಂದಕದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಜ್ಞಾನ ಪಡೆದುದು, ಜ್ಞಾನೋದಯದ ನಂತರ ಬುದ್ಧರು ನೀಡಿದ ಬೋಧನೆಗಳು, ಸಂಘ ಸ್ಥಾಪನೆಯಗುವವರೆಗೆ ಇರುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಗಳ ದಾಖಲೆಗಳು ಇವೆ. v) ಪರಿವಾರ-ಇದು ಸೂಚನೆಗಳ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿವರಗಳ ಕೈಪಿಡಿ.

2. **ಸುತ್ತಪಿಟಕ**-ಇದು ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳ ಸಂಗ್ರಹ. ಇದರಲ್ಲಿ ಐದು ಪ್ರಮುಖ ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ: i) **ದೀರ್ಘನಿಕಾಯ**-34 ದೀರ್ಘ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಹಲವಾರು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನು ರಾತ್ರಿ ಇಡೀ ಬಹುಜನಸ್ತೋಮದ ಮುಂದೆ ಉಪದೇಶ ನೀಡಿದನು. ii) **ಮಜ್ಜಿಮನಿಕಾಯ**-ಅಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಲ್ಲದ 152 ಉಪದೇಶಗಳು; ಐವತ್ತು ಸುತ್ತಗಳಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಮೂರನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 52 ಸುತ್ತಗಳಿವೆ. iii) **ಸಂಯುತನಿಕಾಯ**-ಇದರಲ್ಲಿ 7762 ಉಪದೇಶಗಳು ದೀರ್ಘ-ಮಧ್ಯಮ ರೂಪದ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದ್ದು, ಐದು ಪ್ರಧಾನ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ವಿಷಯವಾರು ವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. iv) **ಅಂಗುತ್ತರ ನಿಕಾಯ**-ಇದರಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಸಂಖ್ಯಾವಾರು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿದ್ದು 9557 ಚಿಕ್ಕ ಉಪದೇಶಗಳು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿವೆ; **ನಿಪಾತ**-ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾವಾರು ಗುಂಪು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಉದಾ: ಒಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದು ಬೌದ್ಧ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಉಪದೇಶಗಳ ಗಂಭೀರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಥವಾ ಆಕರ ಗ್ರಂಥ. v) **ಖುದ್ಧಕ ನಿಕಾಯ**-ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮುಖ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಗ್ರಹವಿದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ಮುಖ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳಿವೆ. ಪಟ್ಟಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಇದೆ :

- 1) ಖುದ್ಧಕ ಪಾಠ (ಸಮಗ್ರ ಕೈಪಿಡಿ)
- 2) ಧಮ್ಮಪದ (ಧಮ್ಮದ ಹಾದಿ)
- 3) ಉದಾನ (ಉದಾತ್ತ ಮಾತುಗಳು)
- 4) ಇತಿವುತ್ಥಕ ('ಬುದ್ಧ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು' ಎನ್ನುವಂತಹ ಕೃತಿ)
- 5) ಸುತ್ತನಿಪಾತ (ಪ್ರಮುಖವಾದ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳ ಗ್ರಂಥ)
- 6) ವಿಮಾನವತ್ಥ (ದಿವ್ಯ ಭವನಗಳು, ದಿವ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು)
- 7) ಪೇತವತ್ಥ (ಗತಿಸಿಹೋದವರ ಅಥವಾ ಪೇತಗಳ ಕಥೆಗಳು)
- 8) ಥೇರಗಾಥಾ (ಹಿರಿಯ ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಗಾಥೆಗಳು)
- 9) ಥೇರಿಗಾಥಾ (ಹಿರಿಯ ಭಿಕ್ಷುಣಿಯರ ಗಾಥೆಗಳು)
- 10) ಜಾತಕ (ಬುದ್ಧನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಕಥೆಗಳು)
- 11) ನಿದ್ಧೇಸ (ವಿವರಣೆ)
- 12) ಪಟಿಸಂಭಿದಾ ಮಗ್ಗ (ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಮಾರ್ಗ)
- 13) ಅಪಾದಾನ (ಜೀವನ ಚರಿತ್ರಾ ಗ್ರಂಥಗಳು)
- 14) ಬುದ್ಧವಂಸ (ಬುದ್ಧ ಚರಿತ್ರೆ)
- 15) ಚರಿಯಾಪಿಟಕ (ಬುದ್ಧ ಗೌತಮನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳು)
- 16) ನೇತ್ತಿಪಕರಣ (ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥ)
- 17) ಪೇತಕೋಪದೇಶ (ವೈಧಾನಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥ)
- 18) ಮಿಲಿಂದ ಪನ್ನ (ಮಿಲಿಂದನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು)

3. **ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕ** (ಉನ್ನತೋಪದೇಶಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಇದರಲ್ಲಿ ಏಳು ಗ್ರಂಥಗಳಿವೆ:

1. ಧಮ್ಮಸಂಗನಿ (ಗೋಚರ ಸಂಗತಿಗಳ (ಧರ್ಮಗಳ) ಪುಸ್ತಕ
2. ವಿಭಂಗ (ವಿಮರ್ಶಾ ಗ್ರಂಥ)
3. ಧಾತುಕಥಾ (ಧಾತುಗಳ ಮೇಲಿನ ಗ್ರಂಥ)

4. ಪುಗ್ಗಲಪಟ್ಟಿ (ವಿವಿಧಬಗೆಯ ಮನುಷ್ಯರ ಪುಸ್ತಕ)
5. ಕಥಾವತ್ತು (ವಿವಾದಗಳ ಪುಸ್ತಕ)
6. ಯಮಕ (ಜೋಡಿಗಳ ಪುಸ್ತಕ)
7. ಪಟಾನ (ಸಂಬಂಧಗಳ ಪುಸ್ತಕ)

ಇಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಸ್ಥಿತಿ

ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅದು ಹುಟ್ಟಿದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುವುದು. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆರ್ಯ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಪುನಃ ವಾಪಸ್ಸು ತರುವುದರ ಮೂಲಕ, ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥವಾದ ಪಾಳಿ ತಿಪಿಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತವಾದ ಬುದ್ಧನ ಸದ್ಗುಣವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಉಣಬಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಾಧಿಸಬಹುದು.

ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಸಂಗತಿಗಳೂ ನಾಶಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಮಾತು ಜ್ಞಾನ ಖಣಿಯೇ ಆದ ಪಾಳಿ ತಿಪಿಟಕಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಯಾವುದು ಕಳೆದುಹೋಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಮರುಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಹೇಗೆ ರೋಗ ಹೋದಮೇಲೆ ಆರೋಗ್ಯ ಬರುವ ಹಾಗೆ.

ಪವಿತ್ರ ತ್ರಿರತ್ನಗಳಾದ ಬುದ್ಧರತ್ನ, ಧರ್ಮರತ್ನ ಮತ್ತು ಸಂಘರತ್ನಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಾವು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳೆಂದೇ ಎನ್ನಬೇಕು. ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಪವಿತ್ರ ಧರ್ಮ ರತ್ನವಾದ ಪಾಳಿ ತಿಪಿಟಕಗಳು ಐತಿಹಾಸಿಕ ದುರ್ಘಟನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾದರೂ ನಮ್ಮ ಏಷಿಯಾದ ನೆರೆಹೊರೆಯವರಾದ ಶ್ರೀಲಂಕಾ, ಮೈಯನ್ಮಾರ್, ಥಾಯ್‌ಲೆಂಡ್, ಕಾಂಬೋಡಿಯಾ ಮುಂತಾದ ದೇಶದವರು ಧರ್ಮರತ್ನವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿ ಗೌರವಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಶಾಲ ಹೃದಯೀ ಏಶಿಯಾ ಖಂಡದ ಬೌದ್ಧ ದೇಶಗಳೇ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರಪಂಚ ಧರ್ಮ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ತಾಯ್ನಾಡಾದ ಭಾರತದೊಂದಿಗೆ ವಾಣಿಜ್ಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಸೌಹಾರ್ದ ಮತ್ತು ಮೈತ್ರಿಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಈ ಏಶಿಯಾ ಖಂಡದ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮೀಯರು ಭಾರತದೊಂದಿಗೆ ಸೋದರ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಅವನತಿಯ ಕಷ್ಟಕಾಲದ ಉದ್ಧಕ್ಕೂ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೈತ್ರಿ ಭಾವದಿಂದಾಗಿಯೇ ಎರಡೂ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ವಲಸೆ ಆರಂಭವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಏಶಿಯಾ ಬೌದ್ಧರು ಪರಸ್ಪರ ಭಿನ್ನ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರತೊಡಗಿದರು.

ಹೀಗೆ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಚೈನಾದ ಯೂನಾನ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ತಾಯ್ ಪಂಗಡದವರು ಬರ್ಮಾದ ಶಾನ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದು ನಿವಾಸಿಗಳಾದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವರು ಭಾರತದ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಾದ ಅಸ್ಸಾಂ, ಅರುಣಾಚಲಪ್ರದೇಶ, ಮಣಿಪುರ, ತ್ರಿಪುರ, ಮಿಜೋರಾಮ್‌ನ ಈಗಿನ ಚಿತ್ರಗಾಂಗ್ (ಈಗ ಬಾಂಗ್ಲಾ ದೇಶದಲ್ಲಿದೆ) ಅರಕನ ಪ್ರದೇಶದವರೆಗೆ ವಲಸೆಬಂದರು. ಈ ವಲಸೆ ಬಂದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಬೌದ್ಧರೇ. ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು ಮಾಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಬೌದ್ಧರು (ಅವರನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ). ಧರ್ಮದ ಪರಿಯತ್ತಿ-ಜ್ಞಾನ, ಪಟಿಪತ್ತಿ-ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ

ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವನ್ನು ಎಂದೂ ಹೊರದೂಡಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅದು ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾರಾಸಗಟಾಗಿ ಸ್ವೀಕೃತವಾಯಿತು ಎಂದು ಯಾವ ಜಾತಿವಾದಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸುಳ್ಳೆಂದು ಈಗ ಸಾಬೀತಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಸಮುದಾಯದವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲೇ ಹಲವಾರು ಗುಂಪುಗಳಿವೆ. ಮೈಯನ್ಮಾರ್, ಮಾಗ್, ಚಕ್ರಿ, ಕಮ್‌ತಿ, ಸಿಂಘ್‌ಪೋ, ಫಾಕೆ, ಮಾನ್, ಸೈಯಾಂ, ಇಟೊನ್, ತುರುಂಗ್ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು. ಮೂಲತಃ ಶಾಂತಿಪ್ರಿಯರಾದ ಈ ಬೌದ್ಧ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಜನಾಂಗದವರು ಇತರೆ ಜಾತಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ತುಂಬ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನು ಹೊಸ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಬೌದ್ಧರಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಬೌದ್ಧ ಪಂಥದವರು ಉದಾ: ಮಹಾಯಾನ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಜನ ಲಡಾಕ್, ಸಿಕ್ಕಿಂ, ಉತ್ತರಾಖಂಡ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ್, ಮೊನ್‌ಪ, ನೇಪಾಲ, ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಧೇರವಾದ ಅಥವಾ ದಕ್ಷಿಣ ಬೌದ್ಧ ಸಮುದಾಯದವರಿಗಿಂತಲೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮುಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾಯಾನ ಮತ್ತು ವಜ್ರಯಾನದವರು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಆಗಿದೆ ಎಮದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮಹಾಯಾನ ಮತ್ತು ವಜ್ರಯಾನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತುಂಬಾ ಇದ್ದರೂ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಆಫ್ ಪಾಳಿ ಅಂಡ್ ಧೇರವಾದ ಬುದ್ಧಿಸಂ ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಆಗಿದ್ದು ಧೇರವಾದಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ.

ತಿಪಿಟಕ ಪಾಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪರಂಪರೆ ಹೀಗಿದೆ:

I. ತಿಪಿಟಕ

ಅ. ವಿನಯ ಪಿಟಕ

1. ಪಾರಾಜಿಕ
2. ಪಾಚಿತ್ತಿಯ
3. ಮಹಾವಗ್ಗ
4. ಚೂಲವಗ್ಗ
5. ಪರಿವಾರ

ಆ. ಸುತ್ತಪಿಟಕ

1. ದೀಘ ನಿಕಾಯ
2. ಮಜ್ಜಿಮ ನಿಕಾಯ
3. ಸಂಯುತ ನಿಕಾಯ
4. ಅಂಗುತ್ತರ ನಿಕಾಯ
5. ಖುದ್ಧಕ ನಿಕಾಯ

ಖುದ್ಧಕ ನಿಕಾಯದ ಅಡಿ ಬರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು

- 1) ಖುದ್ಧಕ ಪಾಠ

- 2) ಧಮ್ಮಪದ
- 3) ಉದಾನ
- 4) ಇತಿವೃತ್ತಕ
- 5) ಸುತ್ತನಿಪಾತ
- 6) ವಿಮಾನವತ್ಥು
- 7) ಪೇತವತ್ಥು
- 8) ಧೇರಗಾಥಾ
- 9) ಧೇರಿಗಾಥಾ
- 10) ಅಪದಾನ
- 11) ಬುದ್ಧವಂಸ
- 12) ಚರಿಯಾಪಿಟಕ
- 13) ಜಾತಕ
- 14) ನಿದ್ದೇಸ
- 15) ಪಟಿಸಂಭಿದ ಮಗ್ಗ
- 16) ನೇತ್ತಿಪಕರಣ
- 17) ಪೇತಕೋಪದೇಸ
- 18) ಮಿಲಿಂದ ಪನ್ನ

ಇ. ಅಭಿಧಮ್ಮ ಪಿಟಕ

1. ಧಮ್ಮಸಂಗನಿ
2. ವಿಭಂಗ
3. ಧಾತುಕಥಾ
4. ಪುಗ್ಗಲಪುಜ್ಜತ್ತಿ
5. ಕಥಾವತ್ಥು
6. ಯಮಕ
7. ಪಟ್ಠಾಣ

II. ಅಟ್ಟಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಅ. ವಿನಯ ಪಿಟಕ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಸಮಂತಪಾಸಾದಿಕ)

1. ಪಾರಾಜಿಕ ಅಟ್ಟಕಥಾ
2. ಪಾಚಿತ್ತಿಯ ಅಟ್ಟಕಥಾ
3. ಮಹಾವಗ್ಗ ಅಟ್ಟಕಥಾ
4. ಜೂಲವಗ್ಗ ಅಟ್ಟಕಥಾ
5. ಪರಿವಾರ ಅಟ್ಟಕಥಾ

ಆ. ಸುತ್ತಪಿಟಕ ಅಟ್ಟಕಥಾ

1. ದೀಘ ನಿಕಾಯ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಸುಮಂಗಲವಿಲಾಸಿನಿ)
2. ಮಜ್ಜಿಮ ನಿಕಾಯ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪಪಂಚಸೂದನಿ)
3. ಸಂಯುತ ನಿಕಾಯ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಸಾರತ್ಥಪ್ಪಕಾಸಿನಿ)
4. ಅಂಗುತ್ತರ ನಿಕಾಯ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಮನೋರಥಪೂರಣಿ)
5. ಖುದ್ಧಕ ನಿಕಾಯದ ಮೇಲಿನ ಭಾಷ್ಯಗಳು ಹೀಗಿವೆ:
 - 1) ಖುದ್ಧಕ ಪಾಠ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥ ಜ್ಯೋತಿಕಾ)
 - 2) ಧಮ್ಮಪದ ಅಟ್ಟಕಥಾ
 - 3) ಉದಾನ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥ ದೀಪಾನಿ)
 - 4) ಇತಿವುತ್ತಕ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥ ದೀಪಾನಿ)
 - 5) ಸುತ್ತನಿಪಾಠ ಅಟ್ಟಕಥಾ(ಪರಮತ್ಥ ಜ್ಯೋತಿಕಾ)
 - 6) ವಿಮಾನವತ್ಥು ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥ ದೀಪಾನಿ)
 - 7) ಪೇತವತ್ಥು ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥ ದೀಪಾನಿ)
 - 8) ಧೇರಗಾಥಾ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥ ದೀಪಾನಿ)
 - 9) ಧೇರಿಗಾಥಾ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥ ದೀಪಾನಿ)
 - 10) ಅಪದಾನ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ವಿಸುದ್ಧಜನವಿಲಾಸಿನಿ)
 - 11) ಬುದ್ಧವಂಸ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಮಧುರತ್ಥವಿಲಾಸಿನಿ)
 - 12) ಚರಿಯಾಪಿಟಕ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥದೀಪಾನಿ)
 - 13) ಜಾತಕ ಅಟ್ಟಕಥಾ
 - 14) ಮಹಾ ನಿದ್ಧೇಸ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಯೋತಿಕಾ)
 - 15) ಚೂಲನಿದ್ಧೇಸ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಯೋತಿಕಾ)
 - 16) ಪಟಿಸಂಭಿದ ಮಗ್ಗ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾಸಿನೀ)
 - 17) ನೇತ್ತಿಪಕರಣ ಅಟ್ಟಕಥಾ
 - 18) ಪೇತಕೋಪದೇಸ ಅಟ್ಟಕಥಾ
 - 19) ಮಿಲಿಂದ ಪನ್ನ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥ ದೀಪಾನಿ)

ಇ. ಅಭಿದಮ್ಮ ಪಿಟಕ ಅಟ್ಟಕಥಾ

1. ಧಮ್ಮಸಂಗನಿ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಅಟ್ಟಸಾಲಿನಿ)
2. ವಿಭಂಗ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಸಮ್ಮೋಭ ವಿನೋದಿನಿ)
3. ಪಂಚಪ್ಪಕರಣ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಧಾತುಕಥಾ, ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಚತ್ತಿ, ಕಥಾವತ್ಥು, ಯಮಕ, ಪಟ್ಟಾಣಗಳ ಮೇಲಿನ ಅಟ್ಟಕಥಾ)

III. ಟೀಕಾ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಅ. ವಿನಯಪಿಟಕ ಟೀಕಾ

1. ವಜಿರಾಬುದ್ಧಿ ಟೀಕಾ
2. ಸಾರತ್ಯದೀಪಾನಿ ಟೀಕಾ
3. ವಿಮತಿವಿನೋದಾನಿ ಟೀಕಾ
4. ವಿನಯಾಲಂಕಾರ ಟೀಕಾ
5. ಕಂಖಾವಿತರಣಿ ಪುರಾಣ ಟೀಕಾ
6. ಕಂಖಾವಿತರಣಿ ಅಭಿನವ ಟೀಕಾ

ಆ. ಸುತ್ತಪಿಟಕ ಟೀಕಾ

1. ದೀಘ ನಿಕಾಯ ಟೀಕಾ (ಲೀನತ್ಯಪ್ಪಕಾಸನಾ)
2. ದೀಘ ನಿಕಾಯ ಸೀಲಕ್ತಂದವಗ್ಗ ಅಭಿನವ ಟೀಕಾ (ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿ)
3. ಮಜ್ಜಿಮ ನಿಕಾಯ ಟೀಕಾ (ಲೀನತ್ಯಪ್ಪಕಾಸನ)
4. ಸಂಯುತ ನಿಕಾಯ ಟೀಕಾ (ಲೀನತ್ಯಪ್ಪಕಾಸನ)
5. ಅಂಗುತ್ತರ ನಿಕಾಯ ಟೀಕಾ (ಸಾರತ್ಯಮಂಜೂಷಿ)
6. ನೇತ್ತಿಪ್ಪಕರಣ ಟೀಕಾ (ಲೀನತ್ಯಪ್ಪಕಾಸನಾ)
7. ನೇತ್ತಿ ವಿಭಾವಿನಿ ಟೀಕಾ

ಇ. ಅಭಿಧಮ್ಪಿಟಕ ಟೀಕಾ

1. ಧಮ್ಪಸಂಗಣಿ ಮೂಲ ಟೀಕಾ
2. ಧಮ್ಪಸಂಗಣಿ ಅನು ಟೀಕಾ
3. ವಿಭಂಗ ಮೂಲ ಟೀಕಾ
4. ವಿಭಂಗ ಅನು ಟೀಕಾ
5. ಪಂಚಪ್ಪಕರಣ ಮೂಲ ಟೀಕಾ
6. ಪಂಚಪ್ಪಕರಣ ಅನು ಟೀಕಾ

ಪರಿವಿಡಿ

ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸುತ್ತಗಳು

೨೩. ಸನ್ನಕ ಸುತ್ತ ೩
 ೨೪. ಮಹಾಸಕುಲುದಾಯಿಸುತ್ತ ೨೪
 ೨೫. ಸಮಣಮಂಡಿಕಾ ಸುತ್ತ ೫೪
 ೨೬. ಚೂಳಸಕುಲುದಾಯಿ ಸುತ್ತ ೬೪
 ೨೭. ವೇಖನಸ ಸುತ್ತ ೮೦
 ೨೮. ಘಟಿಕಾರ ಸುತ್ತ ೮೪
 ೨೯. ರಟ್ಟಪಾಲ ಸುತ್ತ ೯೬
 ೩೦. ಮಘದೇವ ಸುತ್ತ ೧೨೩
 ೩೧. ಮಧುರ ಸುತ್ತ ೧೩೨
 ೩೨. ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರ ಸುತ್ತ ೧೪೪
 ೩೩. ಅಂಗುಲಮಾಲ ಸುತ್ತ ೧೮೪
 ೩೪. ಪಿಯಜಾತಿಕ ಸುತ್ತ ೧೯೮
 ೩೫. ಬಾಹಿತಿಕ ಸುತ್ತ ೨೦೬
 ೩೬. ಧಮ್ಮಚೇತಿಯ ಸುತ್ತ ೨೧೫
 ೩೭. ಕಣ್ಣಕಥಲ ಸುತ್ತ ೨೨೪
 ೩೮. ಬ್ರಹ್ಮಾಯು ಸುತ್ತ ೨೩೬
 ೩೯. ಸೇಲ ಸುತ್ತ ೨೫೮
 ೪೦. ಅಸ್ಸಲಾಯನ ಸುತ್ತ ೨೭೨
 ೪೧. ಘೋಟಮುಖ ಸುತ್ತ ೨೮೪
 ೪೨. ಚಂಕೀ ಸುತ್ತ ೩೦೧
 ೪೩. ಏಸುಕಾಲಿ ಸುತ್ತ ೩೪೨
 ೪೪. ಧನಂಜಾನಿ ಸುತ್ತ ೩೬೦
 ೪೫. ವಾಸೇಟ್ಟ ಸುತ್ತ ೩೭೦
 ೪೬. ಸುಭ ಸುತ್ತ ೩೯೫
 ೪೭. ಸಂಗಾರವ ಸುತ್ತ ೪೨೦

ಮಜ್ಜಿಮ ನಿಕಾಯ

ಸಂಪುಟ-೪

ಸನ್ನಕ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ: ಒಮ್ಮೆ ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು ಕೋಸಂಬಿಯ ಘೋಸಿತಾರಾಮದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿವ್ರಾಜಕನಾದ ಸನ್ನಕನು ಪಿಲಕ್ಕಾ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಪರಿವ್ರಾಜಕರೊಂದಿಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಆಯುಷ್ಮಂತನಾದ ಆನಂದನು ಸಂಜೆಯ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದನು: “ಗೆಲೆಯರೆ, ಬನ್ನಿ; ನಾವೆಲ್ಲ ದೇವಕಟ ಕೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಗುಹೆಯನ್ನು ನೋಡೋಣ”. “ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ” ಎಂದು ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಹೇಳಿದರು. ನಂತರ ಆಯುಷ್ಮಂತನಾದ ಆನಂದನು ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಂದ ಜೊತೆ ದೇವಕಟ ಕೊಳದತ್ತ ತೆರಳಿದನು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸನ್ನಕನು ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಪರಿವ್ರಾಜಕರೊಂದಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಆ ಪರಿವ್ರಾಜಕರು ಜೋರಾಗಿ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಾ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಮಾತುಗಳು ರಾಜರು, ಚೋರರು, ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಸೇನೆ, ಭಯ, ಯುದ್ಧ, ಅನ್ನಪಾನ, ಬಟ್ಟೆ, ನಿದ್ರೆ, ಹೂವು, ಸುಗಂಧ, ಬಂಧುಗಳು, ಪ್ರವಾಸ, ಗ್ರಾಮ, ನಿಗಮ, ನಗರ, ಜನಪದ, ಹೆಣ್ಣುಗಳು, ಶೂರರು, ಬೀದಿಗಳು, ಬಾವಿಗಳು, ಪ್ರೇತಗಳು, ಪ್ರಪಂಚ-ಸಮುದ್ರಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಕಥೆ, ಇರುವ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಹೀಗೆ ನೂರಾರು ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕುರಿತಾಗಿದ್ದವು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸನ್ನಕನು ದೂರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಆಯುಷ್ಮಂತನಾದ ಆನಂದನನ್ನು ಕಂಡನು. ಹೀಗೆ ಕಂಡು ತನ್ನ ಜನರನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿರುವಂತೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಸ್ನೇಹಿತರೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಶಾಂತರಾಗಿ, ಗದ್ದಲ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಕೋಸಂಬಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಣ ಗೋತಮರ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಸಮಣ ಆನಂದನು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪೂಜ್ಯರು ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ಇಚ್ಛಿಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಶಾಂತತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನರಾದವರು; ಅವರು ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ಹೊಗಳುವವರು. ನಮ್ಮ ಸಭೆಯು ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡರೆ, ಅವರು ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಸೇರಬಹುದು”. ಆಗ ಎಲ್ಲ ಪರಿವ್ರಾಜಕರು ಶಾಂತರಾದರು.

2. ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದ ಸನ್ನಕನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸನ್ನಕನು, “ಪೂಜ್ಯರಾದ ಆನಂದರೇ ಬನ್ನಿ! ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರಿಗೆ ಸುಸ್ವಾಗತ! ಬಹಳ ಕಾಲದ ನಂತರ ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಸಂದರ್ಭವೊದಗಿತು. ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರು ದಯಮಾಡಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ, ಈ ಆಸನವು ನಿಮಗಾಗಿ ಇದೆ.”

ತನಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಉನ್ನತ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸನ್ನಕನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಗಿನ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಹೀಗೆ ಕುಳಿತಾದ ಮೇಲೆ ಆಯುಷ್ಮಂತನಾದ ಆನಂದನು ಕೇಳಿದನು- “ಸನ್ನಕ, ನೀವೆಲ್ಲ ಯಾವ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಿ? ಯಾವ ವಿಷಯದ ಬಗೆಗಿನ ನಿಮ್ಮ ಚರ್ಚೆ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಂತುಹೋಯಿತು?”

“ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಚರ್ಚೆ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ. ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಆಮೇಲೆ ಕೇಳುವಿರಂತೆ. ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರು ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು ಬೋಧಿಸಿದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು.”

“ಹಾಗಾದರೆ, ಗಮನವಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು.”

“ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ” ಎಂದನು. ಆಯುಷ್ಯಂತ ಆನಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

“ಸನ್ನಕ, ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಾರ್ಗಗಳು ಒಬ್ಬನನ್ನು ಅಪವಿತ್ರನನ್ನಾಗಿ ವಾಸಿಸುವಂತೆ (ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾವಾಸಿ) ಮಾಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಯೂ, ದಾರ್ಶನಿಕನೂ, ಅರಹಂತನೂ ಆದ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತು ಈ ನಾಲ್ಕುಬಗೆಯ ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡದ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರನಾಗಿರಲಾರ ಅಥವಾ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅವನ ಬದುಕು ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆ ಮಾರ್ಗವು ಕುಶಲ ಧರ್ಮವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಜ್ಞಾನಿಯೂ, ದಾರ್ಶನಿಕನೂ, ಅರಹಂತನೂ ಆದ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧನು ಘೋಷಿಸಿದ ಯಾವ ನಾಲ್ಕು ಮಾರ್ಗಗಳು ಒಬ್ಬನನ್ನು ಅಪವಿತ್ರನನ್ನಾಗಿ ವಾಸಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ? ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರನಾಗಿರಲಾರ ಅಥವಾ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅವನ ಬದುಕು ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವನು ಆ ಮಾರ್ಗವು ಕುಶಲ ಧರ್ಮವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.”

3. “ಸನ್ನಕ, ಒಬ್ಬನೊಬ್ಬ ಗುರುವು ಈ ರೀತಿಯ ವಾದವನ್ನು, ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ: ದಾನ (ಫಲ) ಇಲ್ಲ, ಅರ್ಪಣೆಯ(ಫಲ) ಇಲ್ಲ, ತ್ಯಾಗ ಇಲ್ಲ, ಒಳ್ಳೆಯ ಹಾಗು ಕೆಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ, ಈ ಲೋಕ ಇಲ್ಲ, ತಂದೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ತಾಯಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಅನುಪಾದಕನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವವರಿಲ್ಲ, ಇಹಲೋಕವಿಲ್ಲ, ಪರಲೋಕವಿಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅರಿತ ಸಮಣರಾಗಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ನಾಲ್ಕು ಧಾತುಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಸತ್ತಾಗ ಅವನ ಮಣ್ಣಿನ ಭಾಗ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನೀರಿನ ಅಂಶ ಜಲಧಾತುವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿಯ ಭಾಗ ಅಗ್ನಿಧಾತುವಿಗೆ ಮರಳುತ್ತದೆ. ಗಾಳಿಯ ಅಂಶ ವಾಯುಧಾತುವಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ. ಐದು ಜನ (ನಾಲ್ಕು ಶವವಾಹಕರು ಮತ್ತು ಚಿಟ್ಟ) ಹೆಣವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಿಮಯಾತ್ರೆ ಸ್ಮಶಾನದವರೆಗೂ. ಅಲ್ಲಿ ಮೂಳೆಗಳು ಬೆಳ್ಳಿಗಾಗುತ್ತವೆ, ಬೂದಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ದಾನ ಅಥವಾ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದು ಮೂರ್ಖರ ತತ್ತ್ವ. ಯಾರಾದರೂ ಈ ತತ್ತ್ವದ (ಕೊಡುವುದನ್ನು) ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಅರ್ಥಹೀನ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧ ಸುಳ್ಳು. ಮೂರ್ಖರಾಗಲಿ, ಪಂಡಿತರಾಗಲಿ ದೇಹ ಮುರಿದು ಸತ್ತನಂತರ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ತನಂತರ ಅವರ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.”

4. “ಈ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗುರುವು ಈ ರೀತಿಯ ವಾದವನ್ನು ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ: ‘ದಾನ (ಫಲ) ಇಲ್ಲ... ಸತ್ತನಂತರ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.’ ಈ ಗುರುವಿನ ಮಾತುಗಳು ನಿಜವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ನಾನು (ಈ ಉಪದೇಶದಂತೆ) ಏನೂ ಮಾಡದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು, ನಾನು ಪವಿತ್ರವಾದ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸದೆಯೇ ಪವಿತ್ರನಾಗಿ ಬದುಕಿದಂತಾಯಿತು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸಮ (ಈ ಉಪದೇಶದ ಪ್ರಕಾರ), ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೂ ಸಹ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ದೇಹಗಳು ಮುರಿದು ಸತ್ತನಂತರ ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ನಾನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಗುರುವು

ನಗ್ನನಾಗಿ, ತಲೆ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಇರುವುದು ಅರ್ಥಹೀನ. ನಾನಾದರೋ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜನಜಂಗುಳಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ ಕಾಶಿಚಂದನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ, ಮಾಲೆಗಂಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾ ಈ ಗುರುವು ಯಾವ ಅಂತಿಮ ಫಲವನ್ನು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೋ ಅದೇರೀತಿಯ ಫಲವನ್ನು ನಾನೂ ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ. ಪವಿತ್ರವಾದ ಬದುಕಿಗೆಂದು ಈ ಗುರುವಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಏನನ್ನು ಅರಿತಂತಾಯಿತು ಮತ್ತು ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು? ಆದ್ದರಿಂದ ಒಬ್ಬನು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಬದುಕು ಸಿದ್ಧಿಸಲಾರದೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೊರೆಯುತ್ತಾನೆ.”

“ಸನ್ನಕ, ಒಬ್ಬನನ್ನು ಅಪವಿತ್ರನನ್ನಾಗಿ ವಾಸಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಮೊದಲನೆ ಮಾರ್ಗ ಇದು ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಯೂ ದಾರ್ಶನಿಕನೂ ಅರಹಂತನೂ ಆದ ಸಮ್ಭಾಸಂಬುದ್ಧನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರನಾಗಿ ಬದುಕಲಾರ ಅಥವಾ ಬದುಕಿದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅವನ ಬದುಕು ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ ಮಾರ್ಗವು ಕುಶಲ ಧರ್ಮವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.”

5. “ಪುನಃ, ಸನ್ನಕ, ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೊಬ್ಬ ಗುರು ಈ ರೀತಿಯ ವಾದವನ್ನು, ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ: ‘ಒಬ್ಬನು ಕರ್ಮವನ್ನೆಸಗಿದರೆ ಅಥವಾ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಕರ್ಮವೆಸಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಒಬ್ಬನು ಘಾಸಿಗೊಳಿಸಿದರೆ ಅಥವಾ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಘಾಸಿಯನ್ನೆಸಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಒಬ್ಬನು ಹಿಂಸಿಸಿದರೆ ಅಥವಾ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಹಿಂಸೆಯೆಸಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಒಬ್ಬನು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಈಡುಮಾಡಿದರೆ ಅಥವಾ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಈಡುಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಒಬ್ಬನು ತುಳಿದರೆ ಅಥವಾ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ತುಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಒಬ್ಬನು ಭಯಗೊಳಿಸಿದರೆ ಅಥವಾ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಭಯವನ್ನೆಸಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಒಬ್ಬನು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದರೆ, ತನಗೆ ಕೊಡದಿರುವುದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ಮನೆಗಳಿಗೆ ನುಗ್ಗಿ, ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆದು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದೋಚಿದರೆ, ಹೆದ್ದಾರಿ ದರೋಡೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದರೆ, ಸುಳ್ಳು ನುಡಿದರೆ- ಈ ಯಾವುದನ್ನೂ ಮಾಡಿದರೂ ಕೆಡುಕಲ್ಲ. ಒಬ್ಬನು ಗಂಗಾನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ತೀರದಿಂದ ನಡೆದುಹೋಗುತ್ತಾ, ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾ, ತುಂಡರಿಸುತ್ತಾ, ಘಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾ, ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಘಾಸಿಸುವಂತೆ, ಹಿಂಸಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮುಂದುವರಿದರೆ ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಯಾವ ಪಾಪವೂ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪಾಪದ ಫಲವೂ ಇಲ್ಲ. ಒಬ್ಬನು ಗಂಗಾನದಿಯ ಉತ್ತರ ತೀರದಿಂದ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಾ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ, ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಉಡುಗೊರೆ ನೀಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ದಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಬೇರೆಯವರಿಗೂ ದಾನವನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾ ಮುಂದುವರಿದರೆ ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯದ ಫಲವು ಇದರಿಂದ ಇಲ್ಲ. ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಒಬ್ಬನು ತನ್ನನ್ನು ದಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ, ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ, ಸತ್ಯವನ್ನು ಆಡುವುದರಿಂದ ಪುಣ್ಯವು ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯಫಲವೂ ಇಲ್ಲ.”

6. “ಈ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ: ಈ ಗುರುವು ಈ ರೀತಿಯ ತತ್ವವನ್ನು ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ: ‘ಒಬ್ಬನು ಕರ್ಮವನ್ನೆಸಗಿದರೆ... ಪುಣ್ಯವು ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯದ ಫಲವೂ ಇಲ್ಲ.’ ಈ ಗುರುವಿನ ಮಾತುಗಳು ನಿಜವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ನಾನು (ಈ ಉಪದೇಶದಂತೆ) ಏನೂ ಮಾಡದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ನಾನು ಪವಿತ್ರವಾದ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸದೆಯೇ (ಪವಿತ್ರನಾಗಿ) ಬದುಕಿದಂತಾಯಿತು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸಮ ಸಮ (ಈ ಉಪದೇಶದ ಪ್ರಕಾರ), ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೂ ಸಹ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಏನೇ ಮಾಡಿದರೂ ಪಾಪ ಎಸಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತಂತಾಯಿತು ಮತ್ತು ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಒಬ್ಬನು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಬದುಕು ಸಿದ್ಧಿಸಲಾರದೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೊರೆಯುತ್ತಾನೆ.”

“ಸನ್ನಕ, ಒಬ್ಬನನ್ನು ಅಪವಿತ್ರನನ್ನಾಗಿ ವಾಸಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಎರಡನೇ ಮಾರ್ಗ ಇದು ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಯೂ ದಾರ್ಶನಿಕನೂ ಅರಹಂತನೂ ಆದ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ.”

7. “ಪುನಃ, ಸನ್ನಕ, ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಗುರುವು ಈ ರೀತಿಯ ವಾದವನ್ನು ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ: ‘ಜೀವಿಗಳ ಕ್ಲೇಶಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಲಿ ಕಾರಣ ಸಂಬಂಧ ಬಂಧನಗಳಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ; ಜೀವಿಗಳು ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕಾರಣ ಸಂಬಂಧಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕ್ಲೇಶಗಳಿಗೊಳಗಾಗುತ್ತವೆ. ಜೀವಿಗಳ ಪರಿಶುದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಲಿ ಕಾರಣ ಸಂಬಂಧ ಬಂಧನಗಳಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಜೀವಿಗಳು ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕಾರಣ ಸಂಬಂಧಗಳಿಲ್ಲದೆ ಪರಿಶುದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಬಲವಾಗಲಿ, ಚೈತನ್ಯವಾಗಲಿ, ಪೌರುಷತ್ವವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಭೂತಗಳು ಇವ್ಯಾವೂ ಸಾಮಾನ್ಯವುಳ್ಳವಾಗಲಿ, ಬಲವುಳ್ಳವಾಗಲಿ, ಚೈತನ್ಯವುಳ್ಳವಾಗಲಿ ಅಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿಯತಿಸಂಗತಿ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಆರು ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತವೆ.’”

8. “ಈ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ: ‘ಈ ಗುರುವು ಈ ರೀತಿಯ ವಾದವನ್ನು ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಜೀವಿಗಳ ಕ್ಲೇಶಗಳಿಗೆ... ಆರು ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತವೆ’. ಈ ಗುರುವಿನ ಮಾತುಗಳು ನಿಜವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ನಾನು (ಈ ಉಪದೇಶದಂತೆ) ಏನೂ ಮಾಡದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ನಾನು ಪವಿತ್ರವಾದ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸದೆಯೇ (ಪವಿತ್ರನಾಗಿ) ಬದುಕಿದಂತಾಯಿತು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸಮ (ಈ ಉಪದೇಶದ ಪ್ರಕಾರ), ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೂ ಸಹ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕಾರಣ ಅಥವಾ ಕಾರಣ ಸಂಬಂಧ ಬಂಧನಗಳಿಲ್ಲದೆ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಗುರುವು ನನ್ನನಾಗಿ, ತಲೆ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡು ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಇರುವುದು ಅರ್ಥಹೀನ... ಪವಿತ್ರವಾದ ಬದುಕಿಗೆಂದು ಈ ಗುರುವಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಏನನ್ನು ಅರಿತಂತಾಯಿತು ಮತ್ತು ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು?’ ಆದ್ದರಿಂದ ಒಬ್ಬನು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಬದುಕು ಸಿದ್ಧಿಸಲಾರದೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೊರೆಯುತ್ತಾನೆ.”

“ಸನ್ನಕ, ಒಬ್ಬನನ್ನು ಅಪವಿತ್ರನನ್ನಾಗಿ ವಾಸಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಮೂರನೇ ಮಾರ್ಗ ಇದು ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಯೂ ದಾರ್ಶನಿಕನೂ ಅರಹಂತನೂ ಆದ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ...”

9. “ಪುನಃ, ಸನ್ನಕ, ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಗುರುವು ಈ ರೀತಿಯ ವಾದವನ್ನು, ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ: ‘ಯಾರಿಂದಲೂ ಮಾಡಲ್ಪಡದ, ಅನಿರ್ಮಿತವಾದ, ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಲದ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಿಲ್ಲದ, ಬಂಜರಾದ, ಗಿರಿಶೃಂಗಗಳಂತೆ, ಕಂಬಗಳಂತೆ ನಿಂತಿರುವ ಏಳುಬಗೆಯ ಕಾಯಗಳಿವೆ. ಅವು ಚಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ತಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಇವ್ಯಾವೂ ಸುಖವನ್ನಾಗಲಿ, ದುಃಖವನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಸುಖ ಮತ್ತು ದುಃಖಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಏಳು ಯಾವುವು? ಪೃಥ್ವಿಕಾಯ, ಜಲಕಾಯ, ಅಗ್ನಿಕಾಯ, ವಾಯುಕಾಯ, ಸುಖ, ದುಃಖ ಮತ್ತು ಜೀವ ಎಂಬ ಏಳನೇಕಾಯ. ಈ ಏಳು ಕಾಯಗಳು ಯಾರಿಂದಲೂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಅನಿರ್ಮಿತ... ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಲೆಗಾರನಿಲ್ಲ, ಕಟುಕನಿಲ್ಲ, ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲ, ಮಾತನಾಡುವವರಿಲ್ಲ, ಗುರುತಿಸುವವರಿಲ್ಲ, ತಿಳಿಸುವವರಿಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ತಲೆಯನ್ನು ಚೂಪಾದ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕಡಿದರೂ

ಜೀವವನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ; ಆ ಖಿಡ್ಗವು ಏಳುಕಾಯಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾದುಹೋಯಿತು ಅಷ್ಟೇ. ಇಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ವಿಧದ ಪ್ರಮುಖ ಜೀವಯೋನಿಗಳಿವೆ, ಮತ್ತು ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ವಿಧಗಳು ಮತ್ತು ಆರುನೂರು ವಿಧಗಳು, ಐದುನೂರು ಬಗೆಯ ಕರ್ಮಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಐದುಬಗೆಯ ಕರ್ಮಗಳು, ಮತ್ತು ಮೂರುಬಗೆಯ ಕರ್ಮಗಳು, ಮತ್ತು ಕರ್ಮ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಕರ್ಮ, ಅರವತ್ತೆರಡು ದಾರಿಗಳು. ಅರವತ್ತೆರಡು ಅಂತರ್ ಕಲ್ಪಗಳು, ಆರು ಜಾತಿಗಳು, ಎಂಟು ಪುರುಷ ಭೂಮಿಗಳು, ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತು ನೂರು ಬಗೆಯ ಬದುಕಿನ ದಾರಿಗಳು, ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತು ವಿಧದ ಪರಿವ್ರಾಜಕರು, ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತು ನೂರುಬಗೆಯ ನಾಗವಾಸ ವಲಯಗಳು, ಎರಡುನೂರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮೂರುನೂರು ನಿರಯ ಲೋಕಗಳು, ಮೂವತ್ತಾರು ರಚೋಧಾತುಗಳು, ಏಳು ಗ್ರಹಣಶೀಲ ಗರ್ಭಗಳು, ಏಳು ಅ-ಗ್ರಹಣಶೀಲ ಗರ್ಭಗಳು, ಏಳು ಕೋಶರಹಿತ ಗರ್ಭಗಳು, ಏಳುಬಗೆ ದೇವತೆಗಳು, ಏಳುಬಗೆ ಮನುಷ್ಯರು, ಏಳು ಬಗೆಯ ಪಿಶಾಚಿಗಳು, ಏಳು ಬಗೆಯ ಸರೋವರಗಳು, ಏಳುಬಗೆ ಗಂಟುಗಳು, ಏಳುಬಗೆ ಪ್ರಪಾತಗಳು, ಏಳುನೂರು ಬಗೆ ಪ್ರಪಾತಗಳು, ಏಳುಬಗೆ ಕನಸುಗಳು, ಏಳುನೂರು ಬಗೆಯ ಕನಸುಗಳು ಮತ್ತು ಎಂಭತ್ತುನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಮಹಾ ಕಲ್ಪಗಳು ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲೇ ಪುನರ್ಜನ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಮೂರ್ಖರೂ ಪಂಡಿತರೂ ಇಬ್ಬರೂ ಸುತ್ತಾಡಿಕೊಂಡು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕೊನೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ: “ಶೀಲವ್ರತ ತಪಸ್ಸು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ನಾನು ಅಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಪಕ್ವ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಅಥವಾ ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಅದು ಬಂದಂತೆ ನಿಶ್ಚೇಷಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ”. ಸುಖ-ದುಃಖಗಳು ಕೊನೆಮುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಜನನ-ಮರಣಗಳು ಸಂಸಾರ ಸೀಮಿತವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ, ಹಿಗ್ಗಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ದಾರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಚೆಂಡು ದಾರ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅದರ ದೂರಕ್ಕಷ್ಟೇ ಮಾತ್ರ ಹೋಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ ಮೂರ್ಖರಾಗಲಿ ಪಂಡಿತರಾಗಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಪುನರ್ಜನ್ಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲೇ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ದುಃಖದ ಕೊನೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.”

10. “ಈ ಕುರಿತು ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಹೀಗೆ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾನೆ: ‘ಈ ಗುರುವು ಈ ರೀತಿಯ ವಾದವನ್ನು ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಯಾರಿಂದಲೂ ಮಾಡಲ್ಪಡದ... ಏಳುಬಗೆಯ ಕಾಯಗಳಿವೆ... ಮೂರ್ಖರಾಗಲಿ, ಪಂಡಿತರಾಗಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಪುನರ್ಜನ್ಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲೇ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ದುಃಖದ ಕೊನೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ’. ಈ ಗುರುವಿನ ಮಾತುಗಳು ನಿಜವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ನಾನು (ಈ ಉಪದೇಶದಂತೆ) ಏನೂ ಮಾಡದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು, ನಾನು ಪವಿತ್ರವಾದ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸದೆಯೇ (ಪವಿತ್ರನಾಗಿ) ಬದುಕಿದಂತಾಯಿತು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸಮ (ಈ ಉಪದೇಶದ ಪ್ರಕಾರ), ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೂ ಸಹ ಇಬ್ಬರೂ ಪುನರ್ ಜನ್ಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲೇ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ದುಃಖದ ಕೊನೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತೇವೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಗುರುವು ನಗ್ನನಾಗಿ ತಲೆ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡು ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಇರುವುದು ಅರ್ಥಹೀನ. ನಾನಾದರೂ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜನಜಂಗುಳಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ ಕಾಶಿಚಂದನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಾಲಾಗಂಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾ ಈ ಗುರುವು ಯಾವ ಅಂತಿಮ ಫಲವನ್ನು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೋ ಅದೇರೀತಿಯ ಫಲವನ್ನು ನಾನೂ ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ. ಪವಿತ್ರ ಬದುಕಿಗೆಂದು ಈ ಗುರುವಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಏನನ್ನು ಅರಿತಂತಾಯಿತು ಮತ್ತು ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು?’. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಬ್ಬನು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಬದುಕು ಸಿದ್ಧಿಸಲಾರದೆಂದು ತಿಳಿದು ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೊರೆಯುತ್ತಾನೆ.”

“ಸನ್ನಕ, ಒಬ್ಬ ಪವಿತ್ರನನ್ನು ಅಪವಿತ್ರನನ್ನಾಗಿ ವಾಸಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ನಾಲ್ಕನೇ ಮಾರ್ಗ ಇದು ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಯೂ ದಾರ್ಶನಿಕನೂ ಅರಹಂತನೂ ಆದ ಸಮಾ ಸಂಬುದ್ಧನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ...”

11. “ಸನ್ನಕ, ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಾರ್ಗಗಳು ಒಬ್ಬನನ್ನು ಅಪವಿತ್ರನನ್ನಾಗಿ ವಾಸಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಯೂ ದಾರ್ಶನಿಕನೂ ಅರಹಂತನೂ ಆದ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಈ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರನಾಗಿ ಬದುಕಲಾರ ಅಥವಾ ಬದುಕಿದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅವನ ಬದುಕು ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ; ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ ಮಾರ್ಗಗಳು ಕುಶಲ ಧರ್ಮವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12. “ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಇದು ಅದ್ಭುತ ಆಚಾರ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಾರ್ಗಗಳು ಹೇಗೆ ಒಬ್ಬನ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ಅಪವಿತ್ರನನ್ನಾಗಿ ವಾಸಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಯೂ ದಾರ್ಶನಿಕನೂ ಅರಹಂತನೂ ಆದ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ... ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಜ್ಞಾನಿಯೂ ದಾರ್ಶನಿಕನೂ ಅರಹಂತನೂ ಆದ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧನು ಘೋಷಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡದ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನ ಯಾವುವು? ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರನಾಗಿರಲಾರ ಅಥವಾ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅವನ ಬದುಕು ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆ ಮಾರ್ಗವು ಕುಶಲ ಧರ್ಮವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ?”

13. “ಇಲ್ಲಿ, ಸನ್ನಕ, ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಗುರುವು ತಾನು ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಸರ್ವವನ್ನು ನೋಡುವವನೂ ಆಗಿದ್ದು ಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದರ್ಶನವಿದೆಯೆಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ: ‘ನಾನು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿ ಅಥವಾ ನಿಂತಿರಲಿ ಅಥವಾ ಮಲಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರಲಿ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದರ್ಶನಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅಬಾಧಿತವಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿವೆ.’¹ ಅವನು ಖಾಲಿ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅವನಿಗೆ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ, ನಾಯಿಯೊಂದು ಕಚ್ಚುತ್ತದೆ, ಅವನು ಮದಿಸಿದ ಆನೆ, ಕಾಡುಕುದುರೆ, ಗೂಳಿಗಳ ಸಮಾಗಮವಾಗುತ್ತದೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಅಥವಾ ಪುರುಷನೊಬ್ಬನ ನಾಮಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ, ಗ್ರಾಮ ಅಥವಾ ನಗರವೊಂದರ ಹೆಸರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಯಾರಾದರೂ ಅವನನ್ನು ‘ಇದು ಹೇಗೆ?’ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ ಅವನು ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ; ‘ನಾನು ಖಾಲಿ ಇರುವ ಮನೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊಕ್ಕಬೇಕಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ. ನನಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನ ಸಿಗುವುದಿರಲಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ನಾಯಿಯೊಂದು ಕಚ್ಚಬೇಕಿತ್ತು ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅದು ನನ್ನನ್ನು ಕಚ್ಚಿತು. ನಾನು ಮದಿಸಿದ ಆನೆ, ಕಾಡುಕುದುರೆ, ಗೂಳಿಗಳ ಸಮಾಗಮವಾಗಬೇಕಿತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅವನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಅಥವಾ ಪುರುಷನೊಬ್ಬನ ನಾಮಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಿತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಳಿದೆ. ಗ್ರಾಮ ಅಥವಾ ನಗರವೊಂದರ ಹೆಸರನ್ನು ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕೇಳಿದೆ.

“ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಹೀಗೆ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾನೆ: ‘ಈ ಗುರುವು ತಾನು ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ಸರ್ವವನ್ನು ನೋಡುವವನೂ ಆಗಿದ್ದು ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದರ್ಶನವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನೆಂದು... ಅವನನ್ನು ‘ಇದು ಹೇಗೆ’ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆ... ‘ನಾನು ಖಾಲಿ ಇರುವ ಮನೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊಕ್ಕಬೇಕಿತ್ತು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ... ಅಥವಾ ನಗರವೊಂದರ ಹೆಸರನ್ನು ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು, ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕೇಳಿದೆ’. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಈ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವು ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡದೆಂದು ಅರಿತು ಆ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗಿ ತೊರೆಯುತ್ತಾನೆ.’”

“ಇದು ಮೊದಲ ಸಮಾಧಾನಕರವಲ್ಲದ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಯೂ ದಾರ್ಶನಿಕನೂ ಅರಹಂತನೂ ಆದ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ; ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರನಾಗಿ ಬದುಕಲಾರ ಅಥವಾ

ಬದುಕಿದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅವನ ಬದುಕು ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ ಮಾರ್ಗವು ಕುಶಲ ಧರ್ಮವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.”

14. “ಪುನಃ ಸನ್ನಕ, ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಗುರುವು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿ, ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದುದನ್ನೇ ಸತ್ಯವೆಂದು ಗೌರವಿಸುವವನು. ಅವನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಬಂದುದನ್ನು ಮೌಖಿಕವಾಗಿಯೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಗುರುವು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯೇ ಸತ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಇನ್ನು ಕೆಲವನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಕೆಲವು ಸತ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸತ್ಯದಿಂದ ದೂರವಿರುತ್ತವೆ.”

“ಈ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಚಿಯಾದವನು ಹೀಗೆ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾನೆ: ‘ಈ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುರುವು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿ... ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸತ್ಯದಿಂದ ದೂರವಿರುತ್ತವೆ.’ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಈ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವು ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರಿತು ಆ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗಿ ತೊರೆಯುತ್ತಾನೆ.”

“ಇದು ಎರಡನೇ ವಿಧದ ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡದ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಯೂ ದಾರ್ಶನಿಕನೂ ಅರಹಂತನೂ ಆದ ಸಮ್ಘಸಂಬುದ್ಧನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ...”

15. “ಪುನಃ ಸನ್ನಕ, ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ಗುರುವು ತಾರ್ಕಿಕನೂ, ಸಂಶೋಧಕನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ವಿಚಾರದ ಒಂದು ಎಳೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ನೆಲೆಯಿಂದಲೇ ತುಂಬಿ ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬ ಗುರುವು ತಾರ್ಕಿಕನಾದಾಗ, ಸಂಶೋಧಕನಾದಾಗ ಕೆಲವು ಸರಿಯಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ತಪ್ಪಾಗಿ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸತ್ಯದಿಂದ ದೂರವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ.”

“ಈ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಚಿಯಾದವನು ಹೀಗೆ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾನೆ: ‘ಈ ಗುರುವು ತಾರ್ಕಿಕನೂ... ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸತ್ಯದಿಂದ ದೂರವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ.’”

“ಇದು ಮೂರನೇ ವಿಧದ ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡದ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಯೂ ದಾರ್ಶನಿಕನೂ ಅರಹಂತನೂ ಆದ ಸಮ್ಘಸಂಬುದ್ಧನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ...”

16. “ಪುನಃ ಸನ್ನಕ, ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ಗುರುವು ಮಂದಬುದ್ಧಿಯವನೂ ಗಲಿಬಿಲಿಯಾದವನು ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಮಂದಬುದ್ಧಿಯವನು ಮತ್ತು ಗಲಿಬಿಲಿಯಾದವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಮಾತಿನ ಜಗಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು, ಸುತ್ತಿಬಳಸಿ ಜಾರಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ; ‘ಅದು ಹೀಗೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಹಾಗೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಇದು ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದು ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.’

“ಈ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಚಿಯಾದವನು ಹೀಗೆ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾನೆ: ‘ಈ ಗುರುವು ಮಂದಬುದ್ಧಿಯವನು... ಹಾಗಾಗಿ ಮಾತಿನ ಜಗಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು...’ ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗಿ ತೊರೆಯುತ್ತಾನೆ.”

“ಇದು ನಾಲ್ಕನೇ ವಿಧದ ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡದ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಯೂ ದಾರ್ಶನಿಕನೂ ಅರಹಂತನೂ ಆದ ಸಮ್ಘಸಂಬುದ್ಧನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ...”

17. “ಸನ್ನಕ, ಇವು ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕುಬಗೆಯ ಸಮಾಧಾನಕೊಡದ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಯೂ ದಾರ್ಶನಿಕನೂ ಅರಹಂತನೂ ಆದ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರನಾಗಿ ಬದುಕಲಾರ ಅಥವಾ ಬದುಕಿದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅವನ ಬದುಕು ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ ಮಾರ್ಗವು ಕುಶಲ ಧರ್ಮವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.”

18. “ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಗುರು ಆನಂದರೆ, ಅದ್ಭುತ! ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಮಾರ್ಗಗಳು ಹೇಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡದ ಪವಿತ್ರ ಮಾರ್ಗಗಳಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಯೂ ದಾರ್ಶನಿಕನೂ ಅರಹಂತನು ಆದ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರನಾಗಿರಲಾರ ಮತ್ತು ಒಂದುವೇಳೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಪವಿತ್ರನಾಗಿರಲಾರ ಮತ್ತು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆ ಮಾರ್ಗವು ಕುಶಲಧರ್ಮವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.”

19. “ಇಲ್ಲಿ ಸನ್ನಕ, ತಥಾಗತನು ಅರಹಂತನೂ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧನೂ ಆಗಿ ಉದಯಿಸುತ್ತಾನೆ... (ಸುತ್ತ 51, ರಲ್ಲಿನ ಕಂಡಿಕೆ 12-19ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ)... ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂಶಯದಿಂದ ದೂರಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಪಂಚನೀವರಣಗಳನ್ನು, ಮನಸ್ಸು ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸುವ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ, ವಿವಿಧ ಕಾಮಗಳಿಂದ ವಿವಿಧ ಅಕುಶಲ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ಬಾಧಿತನಾಗಿ ವಿವೇಕತೆಯಿಂದುದಯವಾದ ವಿವೇಕ ಪ್ರೀತಿ ಸುಖಗಳಿಂದ ಅವನು ಮೊದಲ ಝಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಸನ್ನಕ, ಯಾವ ಗುರುವಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯನು ಆರಾಧನೀಯವೂ ಸತ್ಯವೂ ಕುಶಲ ಧರ್ಮವೂ ಆದ ಈ ರೀತಿಯ ಪವಿತ್ರ ಬದುಕನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಂತಹ ಗುರುವಿನ ಬಳಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಪವಿತ್ರ ಬದುಕನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

“ಪುನಃ ಸನ್ನಕ, ಅವನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏಳುವ ವಿತರ್ಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಮಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದು ಎರಡನೇ ಝಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ... ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರೀತಿ ವಿರಾಗಗಳನ್ನು ಸಮತಾಭಾವದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ಮೂರನೇ ಝಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ... ಮುಂದುವರೆದು ನೋವು-ನಲಿವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ ನಾಲ್ಕನೇ ಝಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಆರಾಧನೀಯವೂ ಸತ್ಯವೂ ಕುಶಲ ಧರ್ಮವೂ ಆದ ಪವಿತ್ರ ಬದುಕನ್ನು ಪ್ರಸಾದಿಸುವ ಗುರುವಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಪವಿತ್ರ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

20. “ಯಾವಾಗ ಅವನ ಸಮಾಹಿತ ಚಿತ್ತವು ಪರಿಶುದ್ಧಿಯಾಯಿತೋ, ಶುಭ್ರವಾಯಿತೋ, ಎಲ್ಲ ಕ್ಲೇಶಗಳು ದೂರವಾದವೋ, ಮೆದುವಾಯಿತೋ, ಸ್ಥಿರವಾಯಿತೋ ತಳಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಯಿತೋ ಆಗ ಆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯತ್ತ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮ ಹೀಗೆ.... (ಸುತ್ತ 51 ಪ್ಯಾರಾ 24ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ) ಹೀಗೆ ಹಿಂದಿನ ಬಹು ಜನ್ಮಗಳ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಆರಾಧನೀಯವೂ ಸತ್ಯವೂ ಕುಶಲ ಧರ್ಮವೂ ಆದ ಪವಿತ್ರ ಬದುಕನ್ನು ಪ್ರಸಾದಿಸುವ ಗುರುವಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಪವಿತ್ರವಾದ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

21. “ಯಾವಾಗ ಅವನ ಸಮಾಹಿತ ಚಿತ್ತವು ಪರಿಶುದ್ಧಿಯಾಯಿತೋ, ಶುಭ್ರವಾಯಿತೋ, ಎಲ್ಲ ಕ್ಲೇಶಗಳು ದೂರವಾದವೋ, ಮೆದುವಾಯಿತೋ, ಸ್ಥಿರವಾಯಿತೋ, ತಳಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಯಿತೋ ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶವಾಗುವ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುವ ಜೀವಿಗಳ... (ಸುತ್ತ 51 ಕಂಡಿಕೆ 25ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ)... ಹೀಗೆ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಅತಿಮಾನುಷ ದಿವ್ಯ ಚಕ್ಷುವಿನಿಂದ ಉತ್ತಮರಾಗಿ-ಹೀನರಾಗಿ, ಸುರೂಪಿಗಳಾಗಿ-ಕುರೂಪಿಗಳಾಗಿ ಸುಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ದುರ್ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳು ನಾಶವಾಗುವುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವು ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಆ ಜೀವಿಗಳು ಹೇಗೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ವಿವೇಕಿಯಾದವನು... ಪವಿತ್ರ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

“ಯಾವಾಗ ಅವನ ಸಮಾಹಿತ ಚಿತ್ತವು ಪರಿಶುದ್ಧಿಯಾಯಿತೋ, ಶುಭ್ರವಾಯಿತೋ, ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಲೇಶಗಳು ದೂರವಾದವೋ, ಮೆದುವಾಯಿತೋ, ಸ್ಥಿರವಾಯಿತೋ, ತಳಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಯಿತೋ ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಆಸವಗಳ ಕ್ಷಯದತ್ತ ಹೊರಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ್ನು ಯಥಾಭೂತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ: ಇದು ದುಃಖ... (ಸುತ್ತ 51 ಕಂಡಿಕೆ 26ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ) ಇದು ಆಸವಗಳನ್ನೂ ಕ್ಷಯ ಮಾಡುವ ಮಾರ್ಗ’ ಎಂಬ ಯಥಾಭೂತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ.

“ಯಾವಾಗ ಅವನು ಹೀಗೆ ಅರಿಯುತ್ತಾನೋ ಮತ್ತು ನೋಡುತ್ತಾನೋ ಆಗ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯೇಚ್ಛಗಳ ಆಸವಗಳಿಂದ, ಭವದ ಆಸವಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಅವಿದ್ಯೆಯ ಆಸವಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಯಾವಾಗ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡಿತೋ ಆಗ ಜ್ಞಾನ ಉದಯವಾಯಿತು, ಜನ್ಮವು ನಾಶಗೊಂಡಿತು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ (ಪವಿತ್ರ ಜೀವನ) ಜೀವನವು ನಡೆಯಿತು. ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿಯಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಯಾವುದೇ ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬರುವುದು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಆರಾಧನೀಯವೂ ಸತ್ಯವೂ ಕುಶಲ ಧರ್ಮವೂ ಆದ ಪವಿತ್ರ ಬದುಕನ್ನು ಪ್ರಸಾದಿಸುವ ಗುರುವಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಪವಿತ್ರವಾದ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ.”

22. “ಭಿಕ್ಷು ಆನಂದರೆ, ಭಿಕ್ಷುವೊಬ್ಬನು ಅರ್ಹತನಾದಮೇಲೆ ಅಂದರೆ ಆಸವಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದವನಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಬದುಕನ್ನು ಸವೆಸಿದವನಾಗಿ, ಏನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಎಲ್ಲ ಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸಿಕೊಂಡವನಾಗಿ, ನಿಜವಾದ ಗುರಿ ಮುಟ್ಟಿದವನಾಗಿ ಭವದ ಸಂಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದವನಾಗಿ, ಪರಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಕ್ತನಾದವನಿಗೆ ಇನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಗಳನ್ನು ಆನಂದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?

“ಸನ್ನಕ, ಭಿಕ್ಷುವಾದವನು ಅರ್ಹತನಾದಮೇಲೆ ಆಸವಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಕೊಂಡವ ನಾಗಿ... ಪರಮ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಕ್ತನಾದವನು ಐದು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೀರಲು ಅಶಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆಸವಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದ ಭಿಕ್ಷುವು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಜೀವಿಯೊಂದನ್ನು ಸಾಯಿಸಲು ಅಥವಾ ನಾಶಪಡಿಸಲು ಅಶಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ; ಯಾವುದನ್ನು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಶಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ; ಮೃಥುನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ; ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಲು ಅಶಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹಿಂದಿನ ಉಪಾಸಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಅಶಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಭಿಕ್ಷುವಾದವನು ಆಸವಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಕೊಂಡ ಅರ್ಹತನಾದಾಗ... ಈ ಐದು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ?”

23. “ಆದರೆ ಗುರು ಆನಂದರೆ, ಆಸವಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅರ್ಹತನಾದ ಭಿಕ್ಷುವು... ಆಸವಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂಬ ಜ್ಞಾನವಾಗಲಿ, ದರ್ಶನವಾಗಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅಬಾಧಿತವಾಗಿ ಅಂದರೆ ನಡೆಯುವಾಗ, ನಿಂತಿರುವಾಗ, ಮಲಗಿರುವಾಗ ಅಥವಾ ಎಚ್ಚರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆಯೇ?”

“ಸನ್ನಕ, ಇದಕ್ಕೆ ನಾನೊಂದು ಉಪಮೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕಾರಣ ವಿವೇಕಿಗಳು ಉಪಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಕೈಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ. ‘ನನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲಾಗಿವೆ’ ಎಂದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅಬಾಧಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುವಾಗಲಿ, ನಿಂತಿರುವಾಗಲಿ, ಮಲಗಿರುವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಎಚ್ಚರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆಯೇ? ಅಥವಾ ‘ನನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲಾಗಿದೆ’ ಎಂದು ಆ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.”

“ಗುರು ಆನಂದರೆ, ಆ ಮನುಷ್ಯನು ‘ನನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲಾಗಿವೆ’ ಎಂದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅಬಾಧಿತವಾಗಿ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ‘ನನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲಾಗಿದೆ’ ಎಂದು ಅರಿವಿಗೆ ಬರುವುದು ಆ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ.”

“ಹಾಗೆಯೇ ಸನ್ನಕ, ಆಸವಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅರ್ಹತನಾದ ಭಿಕ್ಷುವು... ಆಸವಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂಬ ಜ್ಞಾನವಾಗಲಿ, ದರ್ಶನವಾಗಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅಬಾಧಿತವಾಗಿ ಅಂದರೆ ನಡೆಯುವಾಗ, ನಿಂತಿರುವಾಗ, ಮಲಗಿರುವಾಗ ಅಥವಾ ಎಚ್ಚರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಆಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಆ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ.”

24. “ಗುರು ಆನಂದರೆ, ಈ ಧಮ್ಮ ಮತ್ತು ವಿನಯದ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತಿಗೊಂಡವರು ಎಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದಾರೆ? “ಸನ್ನಕ, ಈ ಧಮ್ಮ ಮತ್ತು ವಿನಯದ ಮೂಲಕ ನೂರಲ್ಲ, ಇನ್ನೂರಲ್ಲ, ಮುನ್ನೂರಲ್ಲ, ನಾನ್ನೂರಲ್ಲ, ಐನೂರಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಜನರಿದ್ದಾರೆ.”

“ಇದು ಅಚ್ಚರಿ, ಅದ್ಭುತ! ಗುರು ಆನಂದರೆ, ಒಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೊಗಳುವುದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಧರ್ಮವನ್ನು ತೆಗಳುವುದಾಗಲಿ ಅಲ್ಲ. ಧರ್ಮದ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಉಪದೇಶ ಇಲ್ಲಿದೆ; ಬಹಳ ಜನ ಮುಕ್ತಿಗೊಂಡವರು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಆಜೀವಕರು, ಆ ಮಾತೆಯ ಸತ್ತ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಹೊಗಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ತೆಗಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ನಂದವಚ್ಛ, ಕಿಸ ಸಂಕಿಚ್ಛ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಲಿ ಗೋಸಾಲ’ ಈ ಮೂವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮುಕ್ತಿಗೊಂಡವರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ.”

ಆಗ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸನ್ನಕನು ತನ್ನ ಜನರ ಸಭೆಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದ: “ನಡೆಯಿರಿ ಗೆಳೆಯರೆ, ನಾವಿನ್ನು ಸಮಣ ಗೋತಮನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸೋಣ. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಲಾಭವನ್ನು, ಗೌರವವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.”

ಹೀಗೆ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸನ್ನಕನು ತನ್ನ ಜನರನ್ನು ಭಗವಾನರ ಅಡಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸನ್ನಕ ಸುತ್ತವು ಮುಗಿಯಿತು.

ಮಹಾಸಕುಲುದಾಯಿ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ: ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ರಾಜಗೃಹದ ಬಳಿಯ ವೇಣುವನದಲ್ಲಿನ ಕಲಂದಕ ನಿವಾಸದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಸರಾಂತ ಪರಿವ್ರಾಜಕರು ಮೋರನಿವಾಸವೆಂಬ ಪರಿವ್ರಾಜಕಾರಾಮ ದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ನಭಾರ, ವರಧರ, ಸಕುಲುದಾಯಿ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಹೆಸರಾಂತ ಪರಿವ್ರಾಜಕರಿದ್ದರು.

ಆಗ ಮುಂಜಾನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಚೀವರವನ್ನು ಹೊದ್ದು ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಾಜಗೃಹದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಹೀಗೆನ್ನಿಸಿತು. 'ರಾಜಗೃಹದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಹೊರಡಲು ಇದು ಬೇಗ ಆಯಿತು. ಒಂದುವೇಳೆ ಪರಿವ್ರಾಜಕಾರಾಮವಾದ ಮೋರನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಕುಲುದಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹೇಗೆ?'

ಭಗವಾನರು ಪರಿವ್ರಾಜಕಾರಾಮವಾದ ಮೋರನಿವಾಸಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಆ ವೇಳೆ ಪರಿವ್ರಾಜಕನಾದ ಸಕುಲುದಾಯಿಯು ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪರಿವ್ರಾಜಕರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಪರಿವ್ರಾಜಕರು ಜೋರಾಗಿ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಾ, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಮಾತುಗಳು ರಾಜರು, ಚೋರರು, ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಸೇನೆ, ಭಯ, ಯುದ್ಧ, ಅನ್ನಪಾನ, ಬಟ್ಟೆ, ನಿದ್ರೆ, ಹೂವು, ಸುಗಂಧ, ಬಂಧುಗಳು, ಪ್ರವಾಸ, ಗ್ರಾಮ, ನಿಗಮ, ನಗರ, ಜನಪದ, ಹೆಣ್ಣುಗಳು, ಶೂರರು, ಬೀದಿಗಳು, ಬಾವಿಗಳು, ಪ್ರೇತಗಳು, ಪ್ರಪಂಚ-ಸಮುದ್ರಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಕಥೆ, ಇರುವ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಹೀಗೆ ನೂರಾರು ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕುರಿತಾಗಿದ್ದವು. ಆಗ ಪರಿವ್ರಾಜಕನಾದ ಸಕುಲುದಾಯಿಯು ಭಗವಾನರು ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ಸಭೆಯನ್ನು ಶಾಂತವಾಗಿರುವಂತೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ: "ಸ್ನೇಹಿತರೆ, ಶಾಂತರಾಗಿರಿ, ಯಾರೂ ಗದ್ದಲ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪೂಜ್ಯರು ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ಇಚ್ಛೆಪಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ನಮ್ಮ ಸಭೆಯು ಶಾಂತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿಸಬಹುದು." ಆಗ ಎಲ್ಲ ಪರಿವ್ರಾಜಕರು ಶಾಂತರಾದರು.

ಭಗವಾನರು ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸಕುಲುದಾಯಿಯ ಬಳಿ ಹೋದರು. ಆಗ ಸಕುಲುದಾಯಿಯು "ಪೂಜ್ಯರಾದ ಭಂತೆ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ, ಬಹುಕಾಲದ ನಂತರ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಅವಕಾಶ ಬಂದಿದೆ. ಭಂತೆ, ದಯಮಾಡಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ. ಈ ಆಸನವು ತಮಗಾಗಿಯೇ ಇದೆ."

ಭಗವಾನರು ತಮಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತರು. ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸಕುಲುದಾಯಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಗಿನ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಭಗವಾನರು ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿದರು: "ಉದಾಯಿ, ನೀವೆಲ್ಲಾ ಯಾವ ಚರ್ಚೆಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳಿತಿರುವಿರಿ? ನಿಮ್ಮ ಯಾವ ಚರ್ಚೆ ಈಗ ಭಂಗವಾಯಿತು?"

2. "ಭಂತೆ, ನಾವು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ. ಭಗವಾನರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂದೆ ಕೇಳುವಿರಂತೆ. ಭಂತೆ, ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಣರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದಾಗ ಚರ್ಚಾಗ್ಯಹಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಈ ವಿಷಯ ಬರುತ್ತದೆ: 'ಅಂಗ ಮಗಧ ದೇಶಗಳ ಜನರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಹೆಮ್ಮೆ, ಅಂಗ ಮಗಧ ದೇಶಗಳ ಜನರಿಗೊಂದು ಮಹಾ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಮಣರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ವಿವಿಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪ್ರಮುಖರು, ಸಾಧು ಗಣಗಳ ಆಚಾರ್ಯರು, ಹೆಸರಾಂತ ಧರ್ಮಗಳ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಸಂತರು ರಾಜಗೃಹಕ್ಕೆ ಬಂದು ವರ್ಷಾವಾಸವನ್ನು

ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪೂರಣ ಕಸ್ತಪರು ಒಂದು ಪಂಥದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಒಂದು ಗಣ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಒಂದು ಸಮೂಹದ ಆಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಇವರು ಒಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಮತದ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾಗಿ ಬಹು ಜನರಿಂದ ಆದರಗೊಂಡ ಒಬ್ಬ ಸಂನ್ಯಾಸಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಕ್ಕಳಿ ಗೋಸಾಲ, ಅಜಿತ ಕೇಸಕಂಬಲಿ, ಪಕುಧ ಕಚ್ಚಾಯನ, ಸಂಜಯ ಬೇಲಾಟಿಪುತ್ರ, ನಿಗಂಠನಾಟಪುತ್ರ ಇವರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಥದ ನಾಯಕರು, ಒಂದು ಗಣದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಒಂದು ಸಮೂಹದ ಆಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಒಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಮತದ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾಗಿ ಬಹು ಜನರಿಂದ ಆದರಗೊಂಡ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾದ ಇವರು ರಾಜಗೃಹಕ್ಕೆ ವರ್ಷಾವಾಸವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಸಮೂಹ ಗೌತಮರೂ ಒಂದು ಪಂಥದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಒಂದು ಗುಂಪಿನ ಮುಖಂಡರು, ಒಂದು ಗುಂಪಿನ ಆಚಾರ್ಯರು, ಒಂದು ಹೆಸರಾಂತ ಮತ್ತು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಪಂಥದ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾಗಿ ಬಹು ಜನರಿಂದ ಆದರಗೊಂಡ ಇವರೂ ವರ್ಷಾವಾಸವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ರಾಜಗೃಹಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಈ ಸಮೂಹರೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ, ಪಂಥಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಬಹು ಜನರಿಂದ ಮಾನ್ಯಗೊಂಡ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಪೈಕಿ ಯಾರು ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಸತ್ಕಾರಗೊಂಡವರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಸಮ್ಮಾನಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಪೂಜಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ? ಮತ್ತು ಅವರು ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾ, ಸಮ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾ, ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಅವರ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?”

3. ಹೀಗಿರಲು ಅಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ಈ ಪೂರಣ ಕಸ್ತಪರು ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಥದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಬಹು ಜನರಿಂದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಶಿಷ್ಯರು ಅವರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಗೌರವಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಪೂಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಶಿಷ್ಯರು ಅವರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿಲ್ಲ, ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಪೂರಣ ಕಸ್ತಪರು ತಮ್ಮ ನೂರಾರುಜನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವರ ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ಹೀಗೆ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿದ: ‘ಸ್ನೇಹಿತರೇ, ಪೂರಣ ಕಸ್ತಪರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಡಿ, ಅದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಮಗೆ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ನಾವು ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.’ ಪೂರಣ ಕಸ್ತಪರು ಎಷ್ಟೇ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಪ್ರಲಾಪಿಸಿದರೂ ತಮ್ಮ ವಾದ ಮಂಡಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವರು ‘ಗೆಳೆಯರೆ, ಶಾಂತರಾಗಿರಿ, ಗದ್ದಲ ಮಾಡಬೇಡಿ, ಅವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ, ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಅವರಿಗೆ ನಾವು ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ’. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: ‘ನಿಮಗೆ ಈ ಧಮ್ಮ ಮತ್ತು ವಿನಯವು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ನಾನು ಈ ಧಮ್ಮ ಮತ್ತು ವಿನಯವನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ, ನಿಮಗೆ ಈ ಧಮ್ಮ ಮತ್ತು ವಿನಯವು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ? ನಿಮ್ಮ ದಾರಿ ಸರಿ ಇಲ್ಲ, ನನ್ನ ದಾರಿ ಸರಿ ಇದೆ. ನನ್ನದು ಸಹಿತವಾದುದು, ನಿಮ್ಮದು ಅಸಹಿತವಾದುದು. ಯಾವುದನ್ನು ಮುಂಚೆ ಹೇಳಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ನೀವು ಕೊನೆಗೆ ಹೇಳಿದಿರಿ, ಯಾವುದನ್ನು ಕೊನೆಗೆ ಹೇಳಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ನೀವು ಮೊದಲು ಹೇಳಿದಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ವಾದ ನಿಲ್ಲಲಾರದು. ನೀವು ತಪ್ಪೆಂದು ಸಾಬೀತಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿತು ಬನ್ನಿ, ಇಲ್ಲವೇ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ.’ ಹೀಗೆ ಪೂರಣ ಕಸ್ತಪರನ್ನು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರೇ ಸತ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಪೂಜಿಸಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಅವರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅವರ ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ತಾತ್ಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದರು.”

4. ಕೆಲವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ಈ ಮಕ್ಕಳಿ ಗೋಸಾಲ, ಈ ಅಜಿತ ಕೇಸಕಂಬಲಿ, ಈ ಪಕುಧ ಕಚ್ಚಾಯನ, ಈ ಸಂಜಯ ಬೇಲಾಟಿಪುತ್ರ, ಈ ನಿಗಂಠನಾಟಪುತ್ರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಥವೊಂದರ ನಾಯಕರು. ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರೇ ಸತ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಪೂಜಿಸಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಅವರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿ

ಜೀವಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅವರ ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ತಾತ್ಪಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದರು.”

5. ಮತ್ತು ಕೆಲವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ಈ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಥವೊಂದರ ನಾಯಕರು, ಗಣವೊಂದರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಮತ್ತು ಆಚಾರ್ಯರು, ಹೆಸರಾಂತ ಮತವೊಂದರ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರು, ಬಹುಜನರಿಂದ ಮಾನ್ಯಗೊಂಡ ಸಂತರು. ಶಿಷ್ಯರು ಅವರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ನೂರಾರು ಜನ ತಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಗಂಟಲನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಮ್ಮಿದ. ಆಗ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೋದರ ಶಿಷ್ಯನು ಮೋಣಕಾಲಿನಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ತಿವಿದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ: ‘ಪೂಜ್ಯ ಗೆಳೆಯನೇ, ಸುಮ್ಮನಿರು, ಶಬ್ದ ಮಾಡಬೇಡ. ಆಚಾರ್ಯ ಭಗವಾನರು ನಮಗೆ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ’. ಸಮಣ ಗೌತಮರು ನೂರಾರು ಜನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಸೇರಿರುವ ಸಭೆಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರು ಕೆಮ್ಮುವುದಾಗಲಿ, ಗಂಟಲು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಆ ಸಭೆ ಮಹಾ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನಿಮಗ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ‘ಭಗವಾನರು ಹೇಳುವ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಕೇಳೋಣ’. ಹೇಗೆ ಕೂಡು ಹಾದಿಯಲ್ಲೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಶುದ್ಧವಾದ ಜೇನನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಜನರ ಗುಂಪೊಂದು ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ನೂರಾರು ಅನುಯಾಯಿಗಳಿರುವ ಸಭೆಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಶಿಷ್ಯರು ಕೆಮ್ಮುವುದು, ಗಂಟಲು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಇಡೀ ಸಭೆ ಗುರುವಿನ ಮಾತುಗಳ ಮಹಾ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ‘ನಾವು ಭಗವಾನರು ಬೋಧಿಸಲು ಶುರುಮಾಡಿದ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಕೇಳೋಣ.’ ಯಾವ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ ಜೀವನವನ್ನು (ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು) ಮತ್ತು ಆ ಬದುಕಿನ ಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥ ಅವಧಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಕೆಳಸ್ತರದ ಬದುಕಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೋ ಅವರಂತಹವರೂ ಕೂಡ ಭಗವಾನರನ್ನು, ಧಮ್ಮವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಘವನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಬದಲು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ತೆಗಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ: ‘ನಾವು ಅಭಾಗ್ಯರು, ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೇ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿದವರು. ನಾವು ಧಮ್ಮ ಮತ್ತು ವಿನಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಬದುಕಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ ಜೀವನವನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಸಲಾಗದೆಯೇ ಬಂದೆವು.’ ವಿಹಾರದ ಪರಿಚಾರಕರಾಗಿ ಉಪಾಸಕರಾಗಿ ಅವರು ಪಂಚಶೀಲಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸಮಣಗೌತಮರನ್ನು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿ ಜೀವಿಸಿಯೇ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.”

6. “ಉದಾಯಿ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಗುಣಗಳಿವೆ? ಮತ್ತು ಆ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ನನ್ನಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿಯೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಭಂತೆ, ನಾನು ಭಗವಾನರಲ್ಲಿ ಐದು ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ಆ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಶಿಷ್ಯರು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿಯೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಐದು ಯಾವುವು? ಭಂತೆ, ಮೊದಲನೆಯದು- ಭಗವಾನರು ಅಲ್ಪಾಹಾರ ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪಾಹಾರ ಸೇವಿಸುವುದನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇದು ನಾನು ಭಗವಾನರಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಮೊದಲ ಗುಣ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಶಿಷ್ಯರು ಅವರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪುನಃ ಭಂತೆ, ಭಗವಾನರು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಚೀವರದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಚೀವರದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುವುದನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಾನು ಭಗವಾನರಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಎರಡನೇ ಗುಣ... ಪುನಃ ಭಂತೆ, ಭಗವಾನರು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದುವುದನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಾನು ಭಗವಾನರಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಮೂರನೇ ಗುಣ.... ಪುನಃ ಭಂತೆ, ಭಗವಾನರು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುವುದನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಾನು ಭಗವಾನರಲ್ಲಿ ಕಂಡ ನಾಲ್ಕನೇ ಗುಣ... ಪುನಃ ಭಂತೆ, ಭಗವಾನರು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿರುವವರು ಮತ್ತು ಏಕಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಾನು ಭಗವಾನರಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಐದನೇ ಗುಣ... ಪೂಜ್ಯ ಭಂತೆ, ಭಗವಾನರಲ್ಲಿಯ ಈ ಐದು ಗುಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿ ಇದ್ದು, ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

7. “ಉದಾಯಿ, ಈ ಸಮಣ ಗೌತಮನು ಅಲ್ಪಾಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪಾಹಾರ ಸೇವನೆಯನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ” ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಒಂದು ಬಟ್ಟಲು ಅಥವಾ ಅರ್ಧ ಬಟ್ಟಲು ಆಹಾರ, ಒಂದು ಬೇಲುವಾ ಹಣ್ಣು ಅರ್ಧ ಬೇಲುವಾ ಹಣ್ಣಿನಲ್ಲೇ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದು, ನಾನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬವನಾಸಿಯ ತುಂಬ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನ್ನವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪಾಹಾರ ಸೇವನೆಯನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ” ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು, ಗೌರವಿಸುವುದಾದರೆ, ಕೇವಲ ಒಂದು ಬಟ್ಟಲಿನಷ್ಟು ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ನೀನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗುಣಕ್ಕಾಗಿ ಸತ್ಕರಿಸಬಾರದು, ಗೌರವಿಸಬಾರದು, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಬಾರದು ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸಬಾರದು ಹಾಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಸತ್ಕರಿಸಬಾರದು, ಗೌರವಿಸಬಾರದು, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಬಾರದು ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸಬಾರದು.”

“ಉದಾಯಿ, ‘ಈ ಸಮಣ ಗೌತಮನು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಚೀವರದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಚೀವರದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುವುದನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ’ ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಿಷ್ಯರು ಬಿಸಾಡಿದ ಚಿಂದಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಚೀವರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವರಿದ್ದಾರೆ, ಒರಟು ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮಾಡಲಾದ ಚೀವರವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಸ್ಮಶಾನ, ತಿಪ್ಪೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ತುಂಡು ಬಟ್ಟೆಗಳ ಕೌದಿಯ ಚೀವರಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಗೃಹಸ್ಥರು ಕೊಟ್ಟ ಕೂಷ್ಮಾಂಡದ ನೂಲಿಗಿಂತಲೂ ನವಿರಾದ ಚೀವರವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ. ‘ಈ ಸಮಣ ಗೌತಮನು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಚೀವರದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಚೀವರದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುವುದನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ’ ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಗೌರವಿಸುವುದಾದರೆ ಬಿಸಾಡಿದ ಚಿಂದಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಚೀವರ ಧರಿಸಿದ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ನೀನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗುಣಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಬಾರದು, ಗೌರವಿಸಬಾರದು, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಬಾರದು ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸಬಾರದು

ಹಾಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಸತ್ಕರಿಸಬಾರದು, ಗೌರವಿಸಬಾರದು, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಬಾರದು ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸಬಾರದು.”

“ಉದಾಯಿ, ‘ಈ ಸಮಣ ಗೌತಮನು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನದಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನದಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುವುದನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ’ ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೆಲವು ಶಿಷ್ಯರಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ಭಿಕ್ಷಾನ್ನದಿಂದಲೇ ಊಟ ಮಾಡುವವರು, ಅವರು ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಹೋಗಿ ಆಹಾರ ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಿದೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಮದುವೆಗಳೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದರೂ ಅವರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆಹ್ವಾನದ ಮೇರೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಬಗೆಬಗೆಯ ಅನ್ನ, ಸೂಪು, ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗಿರಲು ‘ಈ ಸಮಣ ಗೌತಮನು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನದಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನದಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುವುದನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ’ ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಗೌರವಿಸುವುದಾದರೆ, ಆಗ ಯಾವ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಭಿಕ್ಷಾನ್ನದಿಂದಲೇ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ... ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗುಣಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಬಾರದು, ಗೌರವಿಸಬಾರದು, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಬಾರದು ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸಬಾರದು ಹಾಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಸತ್ಕರಿಸಬಾರದು, ಗೌರವಿಸಬಾರದು, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಬಾರದು ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸಬಾರದು.”

“ಉದಾಯಿ, ‘ಈ ಸಮಣ ಗೌತಮನು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುವುದನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ’ ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೆಲವು ಶಿಷ್ಯರು ವೃಕ್ಷಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ, ಆಕಾಶದ ಸೂರಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ವರ್ಷದ ಎಂಟು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಛಾವಣಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನಾದರೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೂಟಾಗಾರ ಮಹಲುಗಳಲ್ಲಿ, ಗಾಳಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಗೊಂಡು, ಕದವುಳ್ಳ ಬಾಗಿಲುಗಳಿಂದ ಭದ್ರವಾಗಿ, ಮುಚ್ಚುತೆರೆಗಳ ಕಿಟಕಿಗಳುಳ್ಳ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗಿರಲು ‘ಈ ಸಮಣ ಗೌತಮನು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುವುದನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ’ ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ಗೌರವಿಸುವುದಾದರೆ ಆಗ ಯಾವ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ವೃಕ್ಷಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ, ಆಕಾಶದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವರೋ ಅವರು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗುಣಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಬಾರದು, ಗೌರವಿಸಬಾರದು, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಬಾರದು ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸಬಾರದು ಹಾಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಸತ್ಕರಿಸಬಾರದು, ಗೌರವಿಸಬಾರದು, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಬಾರದು ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸಬಾರದು.”

“ಉದಾಯಿ, ‘ಈ ಸಮಣ ಗೌತಮನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿರುವವನು ಮತ್ತು ಏಕಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ’ ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೆಲವು ಶಿಷ್ಯರಿದ್ದಾರೆ, ಅವರು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ,

ಬಹುದೂರದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ, ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ ಅರ್ಧ ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಪಾತಿಮೋಕ್ಷ ಪಠಣೆಗಾಗಿ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಭಿಕ್ಷು ಭಿಕ್ಷುಣಿಯರ ನಡುವೆ, ಉಪಾಸಕ-ಉಪಾಸಿಕರ ನಡುವೆ, ರಾಜ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳ ನಡುವೆ, ಬೇರೆ ಮತಧರ್ಮದವರೊಡನೆ, ಅವರ ಶಿಷ್ಯರ ನಡುವೆ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗಿರಲು, 'ಈ ಸಮಣ ಗೌತಮನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಏಕಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ' ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಗೌರವಿಸುವುದಾದರೆ ಆಗ ಯಾವ ಶಿಷ್ಯರು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ... ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಬಾರದು, ಗೌರವಿಸಬಾರದು, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಬಾರದು ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸಬಾರದು ಹಾಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಸತ್ಕರಿಸಬಾರದು, ಗೌರವಿಸಬಾರದು, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಬಾರದು ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸಬಾರದು. ಹೀಗೆ ಉದಾಯಿ, ಮೇಲಿನ ಐದು ಗುಣಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ನನ್ನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಗೌರವಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿದ್ದು ಸತ್ಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಗೌರವಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ."

"ಉದಾಯಿ, ಬೇರೆ ಐದು ಗುಣಗಳ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿ ವಾಸವಿದ್ದು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಐದು ಯಾವುವು?"

ಪರಮ ಶೀಲ

8. "ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಯಿ, ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಈ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಗುಣಗಳಿಂದಾಗಿ (ಅಧಿಸೀಲೆ) ನನ್ನನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಸಮಣ ಗೌತಮನು ಶೀಲವಂತನು, ಪರಮಶೀಲಕ್ಷಂದಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು' ಇದು ಮೊದಲನೆ ಗುಣ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿ ವಾಸವಿದ್ದು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ."

ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದರ್ಶನ

9. "ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ನನ್ನಲ್ಲಿನ ಈ ಪರಮ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ (ಅಭಿಕ್ಷುಣ್ಣೇ ಇಣದಸನ್ನೇ) ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಈ ಸಮಣ ಗೌತಮರು 'ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ' ಎಂದಾಗ ಅವರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಿಳಿದಿದೆ; 'ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದಾಗ ಅವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೋಡಿದ್ದಾರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಧರ್ಮವನ್ನು ನೇರವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ, ನೇರವಾದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಬೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ಬೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅವರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಮತವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅಸಮತವಾಗುವ ರೀತಿಯಿಲ್ಲ. ಇದು ಎರಡನೇ ಗುಣ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ..."

ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಪ್ರಜ್ಞೆ

10. "ಮತ್ತೆ ಉದಾಯಿ, ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ನನ್ನಲ್ಲಿನ ಈ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಾಗಿ (ಅಧಿಪಇಣ್ಣಾ) ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ: 'ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಪ್ರಾಜ್ಞರು. ಅವರು ಪರಮ ಪ್ರಜ್ಞಾಕ್ಷಂದವುಳ್ಳವರು. ಅವರಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವಾದಪಥ (ಸಿದ್ಧಾಂತ, ವಿಚಾರ)ವನ್ನು ಮುಂಚೆಯೇ ನುಡಿಯಲಾರರು ಎಂಬುದು ಅಸಾಧ್ಯದ ಮಾತು'. ಅಥವಾ ಬೇರೆಯವರ ಪ್ರಸ್ತುತ ವಾದಗಳನ್ನು ಕಾರಣಸಹಿತ ಖಂಡಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಆಗದು ಎಂಬುದು ಅಸಾಧ್ಯದ ಮಾತು'. ಏನೆನ್ನುವ ಉದಾಯಿ? ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಹೀಗೆ ನೋಡಿ, ತಿಳಿದು ನನ್ನನ್ನು ಮಾತುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೇನು?"

“ಇಲ್ಲ ಭಂತೆ.”

“ಉದಾಯಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಎಂದೂ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿಷ್ಯರೇ ನನ್ನಿಂದ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಮೂರನೇ ಗುಣ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ...”

ಚತುರಾರ್ಯ ಸತ್ಯಗಳು

11. “ಮತ್ತೆ ಉದಾಯಿ, ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ದುಃಖದಿಂದ ದುಃಖಿತರಾಗಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದಾಗ ಅವರು ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದು ದುಃಖ ಆರ್ಯಸತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ದುಃಖ ಆರ್ಯಸತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ನಾನು ವಿವರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅವರ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ದುಃಖ ಸಮುದಯದ ಬಗ್ಗೆ, ದುಃಖ ನಿರೋಧದ ಬಗ್ಗೆ, ದುಃಖ ನಿರೋಧಗಮನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಅಷ್ಟಾಂಗದ ಮಾರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿವರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗುಣ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ...”

ಕುಶಲ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದಾರಿ

ನಾಲ್ಕು ಸತಿಪಟ್ಟಾಣಗಳು

12. “ಮತ್ತೆ ಉದಾಯಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸತಿಪಟ್ಟಾಣಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಅಥವಾ ನಿರಂತರ ಜಾಗ್ರತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಗಳ (ಅಸ್ತಿಭಾರಗಳು) ದಾರಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ”. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುವೊಬ್ಬನು ಕಾಯಾನುಪಸ್ಥಿಯಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ದೇಹವನ್ನಾಗಿಯೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ, ಎಲ್ಲ ದುರಾಸೆಗಳನ್ನು (ದೋಷಮನಸ್ಸು) ಮತ್ತು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ದುಃಖವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪೂರ್ಣ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ವೇದನಾನುಪಸ್ಥಿಯಾಗಿ (ವೇದನೆ-ಕಂಪನ, ಅನುಭವ) ವೇದನೆಗಳನ್ನು ವೇದನೆಗಳಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ... ಅವನು ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಥಿಯಾಗಿ (ಚಿತ್ತವನ್ನು ನೋಡುವುದು) ಚಿತ್ತವನ್ನು ಚಿತ್ತವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ.... ಅವನು ಧರ್ಮಾನುಪಸ್ಥಿಯಾಗಿ (ಮಾನಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳು) ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ, ದುರಾಸೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ದುಃಖವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬಹಳ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತ ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ⁷.

ನಾಲ್ಕು ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು (ಸಮ್ಯಪ್ಪಧಾನ)

13. “ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುವು ಉದಯವಾಗದಿರುವ ಪಾಪ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳು ಉದಯವಾಗದಿರುವಂತೆ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ, ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತೊರೆಯುವಂತೆ ತನ್ನೊಳಗಿನ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ, ಚಿತ್ತವನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಅನುತ್ಪನ್ನವಾದ ಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಉದಯವಾಗುವಂತೆ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ, ಚಿತ್ತವನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಉದಯವಾದ ಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು

ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ, ಮುಂದುವರಿಕೆಗಾಗಿ ಅವುಗಳು ಮಾಯವಾಗದಂತೆ, ಅವು ಬಲಗೊಳ್ಳಲು, ವೃದ್ಧಿಸಲು ತನ್ನ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ, ಚಿತ್ತವನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬಹಳ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತ ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಶಕ್ತಿಯ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲಗಳು (ಇದ್ದಿಪಾದ)

14. “ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಇದ್ದಿಪಾದಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುವು ಛಂದಸಮಾಧಿ (ಉತ್ಸಾಹ)ಯ ಮೇಲೆ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಇಡುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದರಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ನೆಲೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಚೈತನ್ಯದ (ವೀರಿಯ ಸಮಾಧಿ) ಮೇಲೆ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಇಡುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದರಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ನೆಲೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಚಿತ್ತಸಮಾಧಿ (ಮನಸ್ಸು ಪರಿಶುದ್ಧ ಮಾಡುವುದು)ಯ ಮೇಲೆ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಇಡುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದರಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ನೆಲೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ವೀಮಾಂಸಾ ಸಮಾಧಿಯ ಮೇಲೆ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನಿಡುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದರಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ನೆಲೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬಹಳ ಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತ ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು

15. “ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷು ಶ್ರದ್ಧೆ ಎನ್ನುವ ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಅದು ಶಾಂತಿಯತ್ತ ಆ ಮೂಲಕ ಬೋಧಿಯತ್ತ ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಅವನು ಸತಿ ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು... ಸಮಾಧಿ ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು... ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಅದು ಅವನನ್ನು ಶಾಂತಿಯತ್ತ ಮತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ ಬೋಧಿಯತ್ತ ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬಹಳಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತ ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಐದು ಬಲಗಳು

16. “ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಐದು ಬಲಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುವು ಶ್ರದ್ಧೆ ಎನ್ನುವ ಬಲವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಅದು ಅವನನ್ನು ಶಾಂತಿಯತ್ತ ತನ್ಮೂಲಕ ಬೋಧಿಯತ್ತ ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಅವನು ಚೈತನ್ಯ ಎನ್ನುವ ಬಲವನ್ನು... ಸತಿ (ಮಾನಸಿಕ ಎಚ್ಚರದ ಸ್ಥಿತಿ) ಎನ್ನುವ ಬಲವನ್ನು... ಸಮಾಧಿ (ಏಕಾಗ್ರತೆ) ಎನ್ನುವ ಬಲವನ್ನು... ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎನ್ನುವ ಬಲವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಅದು ಅವನನ್ನು ಶಾಂತಿಯತ್ತ ತನ್ಮೂಲಕ ಬೋಧಿಯತ್ತ ನಡೆಸುತ್ತದೆ.

ಏಳು ಬೋಜ್ಜುಂಗಗಳು

17. “ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಏಳು ಬೋಜ್ಜುಂಗಗಳನ್ನು (ಜ್ಞಾನೋದಯಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಏಳು ಸಂಗತಿಗಳು) ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುವು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಶರಣಾಗತ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಸತಿ (ಜಾಗೃತಿ) ಬೋಜ್ಜುಂಗವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಧಮ್ಮ ವಿಚಯ ಬೋಜ್ಜುಂಗವನ್ನು... ವೀರಿಯ (ಪ್ರಯತ್ನ) ಬೋಜ್ಜುಂಗವನ್ನು... ಪೀತಿ (ಆನಂದ) ಬೋಜ್ಜುಂಗವನ್ನು... ಪಸ್ಸದ್ಧಿ (ಪ್ರಶಾಂತ) ಬೋಜ್ಜುಂಗವನ್ನು... ಸಮಾಧಿ (ಏಕಾಗ್ರತೆ) ಬೋಜ್ಜುಂಗವನ್ನು... ವಿವೇಕ, ವಿರಾಗ, ನಿರೋಧಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಶರಣಾಗತ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ

ಉಪೇಕ್ಷ (ಸಮಚಿತ್ತತೆ) ಬೋಜ್ಜಂಗವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬಹಳ ಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತ ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆರ್ಯ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗ

18. “ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಆರ್ಯ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುವು ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಟಿ, ಸಮ್ಮಾ ಸಂಕಪ್ಪ, ಸಮ್ಮಾ ವಾಚ, ಸಮ್ಮಾ ಕಮ್ಮಂತ, ಸಮ್ಮಾ ಆಜೀವ, ಸಮ್ಮಾ ವಾಯಾಮ, ಸಮ್ಮಾಸತಿ, ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬಹಳ ಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತ ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಎಂಟು ವಿಮೋಕ್ಷಗಳು

19. “ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಎಂಟು ವಿಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಾರಿ ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ⁸. ರೂಪಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ (ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ) ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಮೊದಲನೇ ವಿಮೋಕ್ಷ. ಅರೂಪವನ್ನು ಅರೂಪಸಂಜ್ಞೆ (ಅರೂಪ ಗ್ರಹಿಕೆ) ಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲಾಗದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಎರಡನೇ ವಿಮೋಕ್ಷ. ಒಬ್ಬನು ಸುಂದರವಾದುದನ್ನೇ ನೋಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಮೂರನೇ ವಿಮೋಕ್ಷ. ಒಬ್ಬನು ಎಲ್ಲಾ ರೂಪದ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿ ಘರ್ಷಣೆಯಿಂದಾಗುವ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಅಸ್ತಯಿಸಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಆಲೋಚಿಸದೆ ‘ಆಕಾಶ ಅನಂತವೆಂದು ಆಕಾಶಾನಂಚಾಯತನ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನಾಲ್ಕನೇ ವಿಮೋಕ್ಷ. ಆಕಾಶಾನಂಚಾಯತನವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ‘ಅನಂತ ವಿಞ್ಞಾನ’ದ ಅರಿವು ಪಡೆದು ವಿಞ್ಞಾನಂಚಾಯತನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಇದು ಐದನೇ ವಿಮೋಕ್ಷ. ಅನಂತ ವಿಞ್ಞಾನಂಚಾಯತನವನ್ನು ಮೀರಿ ಅಲ್ಲಿ ‘ಇಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ’ (ನಕ್ಕಿ ಕಿಣ್ಣೇ) ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತು ಅಕಿಣ್ಣಿಣ್ಣಾಯತನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಆರನೇ ವಿಮೋಕ್ಷ. ಅಕಿಣ್ಣಿಣ್ಣಾಯತನವನ್ನು ಮೀರಿ ನೇವಸಿಣ್ಣಾನಾಸಿಣ್ಣಾಯತನ ವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಏಳನೇ ವಿಮೋಕ್ಷ. ಈ ನೇವಸಿಣ್ಣಾನಾಸಿಣ್ಣಾಯತನವನ್ನು ಮೀರಿ ಯಾವ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ವೇದನೆಗಳು ಇಲ್ಲದ ಸಿಣ್ಣಾವೇದಯಿತ ನಿರೋಧವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಎಂಟನೆಯ ವಿಮೋಕ್ಷ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬಹಳ ಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಎಂಟು ಅಭಿಭಾಯತನಗಳು

20. “ಮತ್ತೆ ಉದಾಯಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಎಂಟು ಅಭಿಭಾಯತನಗಳನ್ನು ದಾಟಿ (ಮೀರಿ) ಹೋಗುವ ನೆಲೆಗಳು) ವೃದ್ಧಿಸುವ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ⁹. ಒಬ್ಬನು ರೂಪವನ್ನು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ, ಬಾಹ್ಯರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಒಂದು ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಇವನ್ನು ಮೀರಿ ಒಬ್ಬನು ಹೀಗೆ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ” ‘ನನಗೆ ಗೊತ್ತು, ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ’. ಇದು ಮೀರಿಹೋಗುವ ಮೊದಲನೇ ನೆಲೆ¹⁰. ಒಬ್ಬನು ರೂಪವನ್ನು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ಅವನ್ನು ಬಾಹ್ಯರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಿತಿಗೆ ಸಿಗದಂತೆ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬನು ಇದನ್ನು ಮೀರಿ ಹೀಗೆ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ: ‘ನನಗೆ ಗೊತ್ತು, ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ’ ಇದು ಮೀರಿ ಹೋಗುವ ಎರಡನೇ ನೆಲೆ. ಒಬ್ಬನು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದರೆ, ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಿತಿಯೊಳಗೆ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬನು ಇವನ್ನು ಮೀರಿ ಹೀಗೆ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ: ‘ನನಗೆ ಗೊತ್ತು, ನಾನು

ನೋಡಿದ್ದೇನೆ'. ಇದು ಮೀರಿ ಹೋಗುವ ಮೂರನೇ ನೆಲೆ¹¹. ಒಬ್ಬನು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮಿತಿಗೆ ಸಿಗದಂತೆ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬನು ಇವನ್ನು ಮೀರಿ ಹೀಗೆ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ: 'ನನಗೆ ಗೊತ್ತು, ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ'. ಇದು ಮೀರಿ ಹೋಗುವ ನಾಲ್ಕನೇ ನೆಲೆ. ಒಬ್ಬನು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀಲಿಯಾಗಿ, ನೀಲಿಯ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ನೀಲಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ನೀಲಿ ಬೆಳಕಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಉಮಾ ಪುಷ್ಪದಂತೆ ನೀಲಿಯಾಗಿ, ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದ್ದಾಗಿ, ನೋಡಲು ನೀಲಿಯಾಗಿ ನೀಲ ನಿಭಾಸದಂತೆ ಎರಡೂ ಕಡೆ ಮೆದುವಾಗಿರುವ ನೀಲ, ನೀಲವರ್ಣದ ನೀಲಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವ, ನೀಲನಿಭಾಸದಂತಿರುವ ವಾರಾಣಸಿ ವಸ್ತ್ರದಂತೆ ಅದು ಇತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಬ್ಬನು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದೆ, ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾರಾಣಸಿ ವಸ್ತ್ರದಂತೆ... ಈ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನೂ ಮೀರಿ ಒಬ್ಬನು ಹೀಗೆ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ: 'ನನಗೆ ಗೊತ್ತು, ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ' ಇದು ಮೀರಿ ಹೋಗುವ ಐದನೇ ನೆಲೆ. ಒಬ್ಬನು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಳದಿಯಾಗಿ, ಹಳದಿ ಬಣ್ಣವಾಗಿ, ನೋಡಲು ಹಳದಿಯಾಗಿ ಹಳದಿ ನಿಭಾಸದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಹಳದಿಯಾಗಿ, ಹಳದಿ ಬಣ್ಣವಾಗಿ, ನೋಡಲು ಹಳದಿಯಾಗಿ, ಹಳದಿ ನಿಭಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಕಣಿಕಾರ ಪುಷ್ಪದಂತೆ ಅಥವಾ ಎರಡೂಕಡೆ ಮೆದುವಾಗಿರುವ ಹಳದಿಯ, ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ನೋಡಲು ಹಳದಿಯಾಗಿರುವ ಹಳದಿ ನಿಭಾಸದಲ್ಲಿರುವ ವಾರಾಣಸಿ ವಸ್ತ್ರದಂತೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದೆಯೇ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ರೂಪಗಳನ್ನು... ಹಳದಿ ನಿಭಾಸದಲ್ಲಿರುವ ವಾರಾಣಸಿ ವಸ್ತ್ರದಂತೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನೂ ಮೀರಿ ಒಬ್ಬನು ಹೀಗೆ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ: 'ನನಗೆ ಗೊತ್ತು, ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ'. ಇದು ಮೀರಿ ಹೋಗುವ ಐದನೇ ನೆಲೆ. ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದೆ ಒಬ್ಬನು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕೆಂಪಾಗಿ, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ, ನೋಡಲು ಕೆಂಪಾಗಿ ಕೆಂಪು ನಿಭಾಸದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಜೀವಕ ಪುಷ್ಪವು ಹೇಗೆ ಕೆಂಪಾಗಿ, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ್ದಾಗಿ, ನೋಡಲು ಕೆಂಪಾಗಿ, ಕೆಂಪು ನಿಭಾಸದಲ್ಲಿರುತ್ತಾ ಅಥವಾ ಕೆಂಪು ನಿಭಾಸದಲ್ಲಿ ವಾರಾಣಸಿ ವಸ್ತ್ರವು ಎರಡೂಕಡೆ ಮೆದುವಾಗಿದ್ದು ಕೆಂಪಾಗಿ, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ, ನೋಡಲು ಕೆಂಪಾಗಿರುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಬ್ಬನು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸದೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ... ಕೆಂಪು ನಿಭಾಸದಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದನ್ನೂ ಮೀರಿ ಹೀಗೆ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ: 'ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ, ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ'. ಇದು ಏಳನೇ ಮೀರಿ ಹೋಗುವ ನೆಲೆ. ರೂಪವನ್ನು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸದೆ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಿಳಿಯಾಗಿ, ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯಾಗಿ, ಬಿಳಿ ಬೆಳಕಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಂಜಾನೆ ಉದಯಿಸುವ ಬಿಳಿ ತಾರೆಯತೆ, ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣವಾಗಿ, ಬೆಳ್ಳಿ ಬೆಳಕಿನಂತೆ ಅಥವಾ ಎರಡೂ ಕಡೆ ನವಿರಾಗಿರುವ ಬಿಳಿಯ, ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ವಾರಾಣಸಿ ವಸ್ತ್ರದಂತೆ. ಹೀಗೆ ರೂಪವನ್ನು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸದೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ... ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ವಾರಾಣಸಿ ವಸ್ತ್ರದಂತೆ... ಇವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಒಬ್ಬನು ಹೀಗೆ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ: 'ನನಗೆ ಗೊತ್ತು, ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ'. ಇದು ಎಂಟನೆಯ ಮೀರಿ ಹೋಗುವ ನೆಲೆ. ಹೀಗೆ ಬಹಳ ಜನ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತತುದಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹತ್ತು ಕರ್ಷಿಣಗಳು (ಧ್ಯಾನ ವಸ್ತುಗಳು ಅಥವಾ ಸಂಗತಿಗಳು)

21. "ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹತ್ತು ಕರ್ಷಿಣ ನೆಲೆಗಳನ್ನು (ಧ್ಯಾನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು) ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ¹². ಒಬ್ಬನು ಕೆಳಗಿರುವ, ಮೇಲಿರುವ, ಉದ್ದಕ್ಕಿರುವ, ಅದ್ವಯವೂ, ಅಪ್ರಮಾಣವೂ ಆದ ಭೂಮಿ ಕರ್ಷಿಣದ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಜಲ-ಕರ್ಷಿಣದ ಮೇಲೆ... ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ತೇಜೋ (ಅಗ್ನಿ) ಕರ್ಷಿಣದ ಮೇಲೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ವಾಯು ಕರ್ಷಿಣದ ಮೇಲೆ... ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ನೀಲಿ ಕರ್ಷಿಣದ ಮೇಲೆ... ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಹಳದಿ ಕರ್ಷಿಣದ ಮೇಲೆ... ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಕೆಂಪು ಕರ್ಷಿಣದ ಮೇಲೆ... ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಬಿಳಿ ಕರ್ಷಿಣದ ಮೇಲೆ... ಇನ್ನೊಬ್ಬನು

ಆಕಾಶ ಕಸಿಣದ ಮೇಲೆ... ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಕೆಳಗಿರುವ, ಮೇಲಿರುವ, ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಇರುವ, ಅದ್ವಿತೀಯವೂ ಅಪ್ರಮಾಣವೂ ಆದ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಸಿಣದ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಬಹಳ ಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತ ತುದಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳಿ

22. “ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುವು ಕಾಮದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸವಿತರ್ಕವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಏಕಾಂತಜನ್ಯವಾದ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸುಖಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೊದಲ ರೂಪವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ದೇಹವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಏಕಾಂತ ಜನ್ಯವಾದ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸುಖಗಳಿಂದ ತೊಯ್ಯಿಸಿ ಮತ್ತು ದೇಹದ ಯಾವ ಭಾಗವೂ ಹೊರತಾಗದಂತೆ ಅದರಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗೆ ಚತುರನಾದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವವನು ಅಥವಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುವ ಸೇವಕನು ಒಂದು ಲೋಹದ ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಕ್ರಮೇಣ ನೀರನ್ನು ಬೆರೆಸಿ, ಅದರೊಳಗಿನ ತೇವವೆಲ್ಲ ಹೋದಮೇಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಾದಿ ಉಂಡೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನೀರು ಒಳ-ಹೊರಗೆಲ್ಲ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಉಂಡೆ ಉದುರಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆಯೇ ಭಿಕ್ಷುವಾದವನು ತನ್ನ ವಿವಿಕ್ತತೆಯಿಂದ ಜನ್ಯವಾಗುವ ಅಮಿತಾನಂದ ಸುಖಗಳನ್ನು ಮೈಯೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮೈಯ ಯಾವ ಭಾಗವೂ ಏಕಾಂತದಿಂದ ಜನ್ಯವಾದ ಆನಂದ ಸುಖಗಳಿಂದ ಹೊರತಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

23. “ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ಭಿಕ್ಷುವು ವಿತರ್ಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಉಪಶಮನಗೊಳಿಸಿ ಆಂತರಿಕ ಸ್ಥೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕೋಭಾವದಿಂದ ಸಮಾಧಿ ಜನ್ಯವಾದ ವಿತರ್ಕಗಳಿಲ್ಲದ ವಿಚಾರಗಳಿಲ್ಲದ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸುಖದಿಂದ ಕೂಡಿದ ದ್ವಿತೀಯ ರೂಪ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸಮಾಧಿ ಜನ್ಯವಾದ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸುಖಗಳು ಮೈಯನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ದೇಹದ ಯಾವ ಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಅದರಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿಸುತ್ತವೆ. ಅದು ಹೇಗಿರುತ್ತದೆಂದರೆ ಸರೋವರದ ನೀರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂತರ್ಜಲದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸರೋವರವನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ; ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮ, ಉತ್ತರ-ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಯಾವುದೇ ನೀರು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮಳೆಯು ಅದನ್ನು ತುಂಬಲಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ನೀರು ಆಳದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದ ತಣ್ಣನೆಯ ನೀರು ಸರೋವರವನ್ನೆಲ್ಲ ತೊಯ್ಯಿಸಿ ತುಂಬಿಸಿ, ಸರೋವರದ ಯಾವ ಭಾಗವೂ ನೀರಿನಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುವು ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾದಯವಾದ ಆನಂದ ಸುಖಗಳು ಅವನ ಮೈಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಅವನ ದೇಹದ ಯಾವ ಭಾಗವೂ ಆನಂದ ಸುಖಗಳಿಂದ ಆವರಿಸಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

24. “ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ಭಿಕ್ಷುವು ಆನಂದ (ಪೀತಿ) ದಿಂದ ಮರೆಯಾಗಿ ಸಮಚಿತ್ತತೆಯಲ್ಲಿ (ಉಪೇಕ್ಷಾ) ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಜಾಗೃತ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಅರಿವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖವನ್ನು ಕಾಯದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿ ಮೂರನೆಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ‘ಅವನು ಸಮಚಿತ್ತತೆ ಮತ್ತು ಜಾಗೃತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನೇ ಸುಖದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡವನು, ಅವನು ಆನಂದವು ಮರೆಯಾದ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಅದು ಅವನ ಇಡೀ ದೇಹವನ್ನೆಲ್ಲ ಆವರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಅವನ ದೇಹದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗವು ಆನಂದ ರಹಿತವಾದ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಕೊಳವೊಂದರಲ್ಲಿನ ನೀಲ ಅಥವಾ ಕೆಂಪು ಅಥವಾ ಬಿಳಿ ಕಮಲದ ಹೂವುಗಳು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು, ನೀರಿನಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿದ್ದರೂ, ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗದೆಯೇ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆದು, ಮುಳುಗಿ, ಬೇರಿನಿಂದ ತುದಿಯವರೆಗೂ ನೀರು ಆವರಿಸಿದ್ದರೂ, ಆ ಕಮಲದ ಹೂವುಗಳು ತಣ್ಣನೆಯ

ನೀರಿನಿಂದ ಅಬಾಧಿತವಾಗಿರುತ್ತವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಭಿಕ್ಷುವು ಆನಂದರಹಿತವಾದ ಸುಖದಿಂದ ಮುಳುಗಿರುತ್ತಾನೆ, ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ, ಅವನ ದೇಹದ ಯಾವ ಭಾಗವೂ ಆನಂದರಹಿತವಾದ ಸುಖದಿಂದ ತುಂಬಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

25. “ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುವು ಸುಖವನ್ನು ತೊರೆದವನಾಗಿ ಮತ್ತು ದುಃಖವನ್ನು ತೊರೆದವನಾಗಿ, ಆಗಲೇ ಮನಸ್ಸಿನ ಸುಮ್ಮಾನ ದುಮ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಅಸ್ತಂಗತಗೊಳಿಸಿ ಸುಖವೂ ಅಲ್ಲದ ದುಃಖವೂ ಅಲ್ಲದ ಸಮಚಿತ್ತತೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಎಚ್ಚರ ಸ್ಥಿತಿಯಾದ ನಾಲ್ಕನೇ ಝಾನವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಅವನು ಸದ್ಭಾವದಿಂದ ಇಡೀ ಕಾಯವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧ ಚಿತ್ತದಿಂದ ತುಂಬಿಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಅವನ ದೇಹದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗವು ಪರಿಶುದ್ಧ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಕೂಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಇಡೀ ದೇಹವನ್ನು ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿಳಿ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಗ ಅವನ ದೇಹದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗವು ಬಿಳಿ ವಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುವಿನ ದೇಹವೆಲ್ಲ ಪರಿಶುದ್ಧ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಆವರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಪರಿಶುದ್ಧ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಆವರಿಸಿರದ ಭಾಗವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬಹಳ ಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತುತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ವಿಪಸ್ಸನ

26. “ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೀಗೆ ಅರಿಯುವಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ: ‘ಈ ನನ್ನ ಕಾಮರೂಪೀ ಶರೀರವು ಚತುರ್ ಮಹಾಭೂತಗಳಿಂದ ಆದದ್ದು, ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವಂಥದು, ಬೇಯಿಸಿದ ಅನ್ನ ಸಾಂಬಾರಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದದ್ದು, ಅನಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವಂತಹದು, ಹರಿದು ಹಂಚಿಹೋಗುವಂತಹದು, ಕರಗಿ ನಿಶ್ಯೇಷವಾಗುವಂತಹದು, ಈ ಚಿತ್ತವು ಇವುಗಳಿಂದ ಬಂಧನವಾಗಿರುವಂತಹದು.’ ಒಂದುವೇಳೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜಲದಿಂದುದಯಿಸಿದ ಜಾತಿ ಮಣಿಯು ಎಂಟು ಮುಖವಿದ್ದು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಟಿಯಲ್ಪಟ್ಟು, ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಅದನ್ನು ನೀಲಿ, ಹಳದಿ, ಕೆಂಪು, ಬಿಳಿ ಅಥವಾ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ದಾರದೊಳಗೆ ತೂರಿಸಬಹುದು ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆಗ ವಿವೇಕಿಯಾದವನೊಬ್ಬನು ಅದನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಹೀಗೆ ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತಾನೆ: ‘ಇದೊಂದು ಪರಿಶುದ್ಧ ಜಲದಿಂದುದಯಿಸಿದ ಜಾತಿಮಣಿ, ಎಂಟು ಮುಖವುಳ್ಳದ್ದು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಟಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ, ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ನೀಲಿ, ಹಳದಿ ಕೆಂಪು, ಬಿಳಿ ಅಥವಾ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ದಾರದೊಳಗೆ ತೂರಿಸಿದೆ’. ಹೀಗೆಯೇ ನಾನು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೀಗೆ ಅರಿಯುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. “ಈ ನನ್ನ ಕಾಮರೂಪೀ ಶರೀರವು ಚತುರ್ ಮಹಾಭೂತಗಳಿಂದ ಆದದ್ದು... ಅನಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವಂತಹದು, ಹರಿದು ಹಂಚಿ ಹೋಗುವಂತಹದು, ಕರಗಿ ನಿಶ್ಯೇಷವಾಗುವಂತದ್ದು. ಈ ಚಿತ್ತವು ಇವುಗಳಿಂದ ಬಂಧನವಾಗಿರುವಂತಹದು”. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬಹಳ ಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತುತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮನೋರೂಪಿತ ಕಾಯ

27. “ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಈ ಕಾಯದಿಂದಲೇ ಮತ್ತೊಂದು ಮನೋನಿರ್ಮಿತ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳದಿರುವ ರೂಪವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ಕೊಳಲನ್ನು ಸಂಚಿಯಿಂದ ಹೊರತೆಗೆದು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ: ‘ಇದು ಸಂಚಿ, ಇದು ಕೊಳಲು’. ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ಖಡ್ಗವನ್ನು ಒರೆಯಿಂದ ಹೊರತೆಗೆದು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿದಂತೆ; ‘ಇದು ಒರೆ, ಇದು ಖಡ್ಗ; ಇದು ಒಂದು ಖಡ್ಗ, ಇನ್ನೊಂದು ಒರೆ; ಈ ಒರೆಯಿಂದಲೇ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಎಳೆದಿರುವುದು ಅಥವಾ

ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ಪೊರೆಯನ್ನು ಹಾವಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ: 'ಇದು ಹಾವು, ಇದು ಹಾವಿನ ಪೊರೆ; ಹಾವೇ ಬೇರೆ, ಹಾವಿನ ಪೊರೆಯೇ ಬೇರೆ; ಈ ಹಾವನ್ನು ಪೊರೆಯಿಂದ ಹೊರತೆಗೆಯಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಈ ಕಾಯದಿಂದಲೇ ಮತ್ತೊಂದು ಮನೋನಿರ್ಮಿತ, ಎಲ್ಲ ಅಂಗಾಗಳಿರುವ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದಿರುವ ರೂಪವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬಹಳ ಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅನೇಕವಿಹಿತ ಇದ್ಧಿವಿಧಗಳು (ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಶಕ್ತಿಗಳು)

28. "ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ನಾನು ಹಲವಾರು ವಿಧವಾದ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ; ಅವೆಂದರೆ: ಒಂದಾಗಿದ್ದು ಬಹಳವಾಗುತ್ತಾರೆ; ಅನೇಕವಿದ್ದು ಅವೆಲ್ಲ ಒಂದಾಗುತ್ತಾರೆ; ಅವು ದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಅದೃಶ್ಯವಾಗುತ್ತಾರೆ, ಬಯಲನ್ನು ದಾಟುವಂತೆ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ, ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗೇಳುವಂತೆ ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದಾಡುವಂತೆ, ಮುಳುಗದಂತೆ ನೀರಮೇಲೆ ನಡೆದಾಡುತ್ತಾರೆ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವ ಹಕ್ಕಿಗಳಂತೆ ಸುಖಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಡುತ್ತಾರೆ, ಮಹಾ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯರನ್ನು ಕೈಗಳಿಂದ ಮುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಾಯದ ಮೂಲಕ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕುಶಲ ಕುಂಬಾರನಾಗಲಿ, ಅವನ ಬಳಿಯಿರುವ ಶಿಷ್ಯನಾಗಲಿ ಹದವಾದ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಅಂದುಕೊಂಡ ರೂಪದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವ ಹಾಗೆ; ಅಥವಾ ಕುಶಲದಂತಕಾರ ಅಥವಾ ಅವನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಶಿಷ್ಯ ದಂತಕಾರ ಹದಗೊಂಡ ದಂತದಿಂದ ಅಂದುಕೊಂಡ ರೂಪದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವ ಹಾಗೆ, ಅಥವಾ ಸುವರ್ಣಕಾರ ಅಥವಾ ಅವನ ಬಳಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಶಿಷ್ಯ ಸುವರ್ಣಕಾರನು ಹದಗೊಂಡ ಚಿನ್ನದಿಂದ ತಾನು ಅಂದುಕೊಂಡ ರೂಪದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ನಾನೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹಲವು ವಿಧವಾದ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವಂತೆ ಇರುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ... ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಾಯದ ಮೂಲಕ ಹೋಗುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬಹಳ ಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತ ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ದಿವ್ಯ ಶ್ರೋತಧಾತು

29. "ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಶ್ರೋತ ಧಾತು(ಕಿವಿ)ವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅದು (ಕಿವಿ) ವಿಶುದ್ಧಗೊಂಡು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮೀರಿ ಉಭಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮಾನವ ಮತ್ತು ದೈವ ಹಾಗೂ ಹತ್ತಿರ ಮತ್ತು ದೂರದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆ ಕಹಳೆ ಊದುವವನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ತಾನೂ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗಳಿಗೂ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ನಾನೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಶ್ರೋತಧಾತುವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು... ಹತ್ತಿರ ದೂರ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬಹಳ ಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತ ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬೇರೆಯವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅರಿಯುವುದು

30. "ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಜೀವಿಗಳ, ಬೇರೆ ಮನುಷ್ಯರ ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಆ ಚಿತ್ತಗಳಿಂದಲೇ ಅರಿಯುವ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅವರು ರಾಗದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚಿತ್ತದವರಾಗಿ ರಾಗ ಚಿತ್ತವೆಂದು ಅರಿಯುತ್ತಾರೆ, ವೀತರಾಗಗಳನ್ನು ವೀತರಾಗ ಚಿತ್ತದವರೆಂದು ಅರಿಯುತ್ತಾರೆ, ದ್ವೇಷದಿಂದ ಬಾಧಿತವಾದ

ಚಿತ್ತವನ್ನು ದ್ವೇಷರಹಿತವೆಂದು ಅರಿಯುತ್ತಾರೆ; ಮತ್ತು ಮೋಹದಿಂದ ಬಾಧಿತವಾಗದ ವೀತಮೋಹದವರೆಂದು ಅರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸಂಕುಚಿತ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸಂಕುಚಿತವೆಂದು ಅರಿಯುತ್ತಾರೆ, ಅಸಂಕುಚಿತ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಅಸಂಕುಚಿತವೆಂದು ಅರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ಕರ್ಷಿತ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಉತ್ಕರ್ಷಿತವೆಂದು, ಉತ್ಕರ್ಷಿತವಲ್ಲದ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಅನುತ್ಕರ್ಷಿತವೆಂದು ಅರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಚಿತ್ತವನ್ನು ದಾಟಿದವರನ್ನು ಉತ್ತರ ಚಿತ್ತವೆಂದು, ಚಿತ್ತವನ್ನು ದಾಟದವರನ್ನು ಅನುತ್ತರ ಚಿತ್ತದವರೆಂದು ಅರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಹಿತ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸಮಾಹಿತವೆಂದು, ಸಮಾಹಿತವಲ್ಲದ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಅಸಮಾಹಿತವೆಂದು ಅರಿಯುತ್ತಾರೆ. ವಿಮುಕ್ತವಾದ ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಿಮುಕ್ತವೆಂದೂ, ವಿಮುಕ್ತವಾಗದ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಅವಿಮುಕ್ತವೆಂದು ಅರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇವು ಹೇಗೆಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನಾಗಲಿ, ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಲಿ, ಯೌವನದಲ್ಲಿರುವವರು, ಆಭರಣಗಳ ಶೋಕಿ ಇರುವವರು ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನೇ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಾಗ ಅಥವಾ ಶುಭ್ರವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮಚ್ಚೆ ಏನಾದರೂ ಕಂಡರೆ 'ಓ ಮಚ್ಚೆ ಇದೆ' ಅಥವಾ ಮಚ್ಚೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ 'ಓ ಮಚ್ಚೆ ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ನಾನೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ... ವಿಮುಕ್ತವಾಗದ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಅವಿಮುಕ್ತ ಎಂದು ಅರಿಯುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತ ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳ ಸ್ಮರಣೆ

31. “ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಬಹು ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವರು ಒಂದು ಜನ್ಮ, ಎರಡು ಜನ್ಮಗಳು, ಮೂರು ಜನ್ಮಗಳು, ನಾಲ್ಕು ಜನ್ಮಗಳು, ಐದು ಜನ್ಮಗಳು, ಹತ್ತು ಜನ್ಮಗಳು, ಐವತ್ತು ಜನ್ಮಗಳು, ನೂರು ಜನ್ಮಗಳು, ಒಂದು ಸಾವಿರ ಜನ್ಮಗಳು, ಒಂದು ನೂರು ಸಾವಿರ ಜನ್ಮಗಳು, ಹಲವಾರು ಕಲ್ಪಗಳ ಕ್ಷಿಣಿತೆಯನ್ನು, ಹಲವಾರು ಕಲ್ಪಗಳ ಪ್ರಪಂಚ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಹಲವಾರು ಕಲ್ಪಗಳ ಪ್ರಪಂಚದ ಕ್ಷಿಣವಾಗುವುದನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ: 'ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಇಂತಹ ಹೆಸರಿನವನು, ಇಂತಹ ಗೋತ್ರದವನು, ಇಂತಹ ವರ್ಣದವನು, ಇಂತಹ ಆಹಾರವನ್ನು, ಇಂತಹ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು, ಇಂತಹ ಜೀವಿತಾವಧಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ತೀರಿಹೋಗಿ ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ ಹುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿ, ಇಂತಹ ಹೆಸರಿನವನಾಗಿ... ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ...' ಹೀಗೆ ಬಹು ಜನ್ಮಗಳ ಅನೇಕ ವಿಹಿತವಾದ ಸಾಕಾರ ಸಠದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಬಹುದು: 'ನಾನು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದೆ ಮತ್ತು ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತೆ, ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೆ, ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದೆ, ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೌನದಲ್ಲಿದ್ದೆ ಮತ್ತು ಆ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋದೆ ಮತ್ತು ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತೆ... ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ವಾಪಸ್ಸಾದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಬಹು ಜನ್ಮಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಹಳ ಜನ್ಮಗಳ ಸಾಕಾರ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬಹುಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತ ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ದಿವ್ಯ ಚಕ್ಷು

32. “ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಚಕ್ಷುಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆ ದಿವ್ಯ ಚಕ್ಷುಗಳು ವಿಶುದ್ಧಿಯಾಗಿ ಅತಿಮಾನುಷವಾಗಿ, ಅವು ಹೀನವೂ ಉನ್ನತವೂ, ಸುಂದರವೂ ಕುರೂಪವೂ ಆದ ಹಾಗೂ ಸೌಭಾಗ್ಯರೂ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯರೂ ಆದ ಜೀವಿಗಳು ಸಾಯುವ ಮತ್ತು ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತವೆ. ಜೀವಿಗಳು ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವು ಅರಿಯುತ್ತವೆ. ‘ಈ ಪುಣ್ಯ ಜೀವಿಗಳು ಕಾಯಾ ವಾಚಾ ಮನಸಾ ಕೆಟ್ಟ ನಡತೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಸಾಧು ಜನರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವವರಾಗಿ, ಮಿಥ್ಯಾ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕರ್ಮವನ್ನೆಸಗಿದವರಾಗಿ, ಕಾಯವು ಬಿದ್ದು ಹೋದಮೇಲೆ ಈ ರೀತಿಯ ದುಗ್ಗತಿಗೆ ವಿನಿಪಾತಕ್ಕೆ ನಿರಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಪುಣ್ಯ ಜೀವಿಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಸಾಧು ಜನರನ್ನು ನಿಂದಿಸದವರಾಗಿ, ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕರ್ಮವನ್ನೆಸಗಿದವರಾಗಿ ಕಾಯವು ಬಿದ್ದು ಹೋದಮೇಲೆ ಸುಗತ ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ವಿಶುದ್ಧವಾದ ಅತಿಮಾನುಷವಾದ ದಿವ್ಯ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಜೀವಿಗಳು ಸಾಯುವುದನ್ನು, ಉಚ್ಛನೀಚರಾಗಿ, ಸುರೂಪಿ ಕುರೂಪಿಗಳಾಗಿ, ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಜೀವಿಗಳು ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ಎರಡು ಮನೆಗಳು ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಒಬ್ಬ ದೃಷ್ಟಿ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ನಿಂತು ಆ ಮನೆಗಳೊಳಗೆ ಜನ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡಂತೆ. ಹೀಗೆ ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಚಕ್ಷುವನ್ನು ಹೊಂದುವ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಜೀವಿಗಳು ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಹೇಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬಹಳ ಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತ ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆಸವಗಳ ಕ್ಷಯ

33. “ಪುನಃ ಉದಾಯಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಈಗಿಂದೀಗಲೇ ಆಸವಗಳು ಕ್ಷಯವಾದ ಅನಾಸವದ ಚೇತೋ ವಿಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞಾ ವಿಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲೇ ವಿಹರಿಸುವ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೇಗೆ ಪರ್ವತದ ಕಣಿವೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ತಳಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ತಲ್ಲಣವಿಲ್ಲದ ಸರೋವರವಿದ್ದರೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನೊಬ್ಬನು ತೀರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಆಳದಲ್ಲಿರುವ ಚಿಪ್ಪುಗಳನ್ನು, ಮರಳನ್ನು, ಹರಳುಗಳನ್ನು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಈಜಾಡುತ್ತಿರುವ ವಿರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೀನುಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಹಾಗೆ ಅವನು ಯೋಚಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸರೋವರವಿದೆ. ಇದು ತಳಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ, ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ತಲ್ಲಣವಿಲ್ಲದೆ ಇದೆ ಮತ್ತು ಈ ಚಿಪ್ಪುಗಳು, ಮರು, ಹರಳುಗಳು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಈಜಾಡುತ್ತಿರುವ ವಿರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೀನುಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ.’ ನಾನೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ನೇರ ಜ್ಞಾನದ ಅರಿವಿನಿಂದ ಈಗಿಂದೀಗಲೇ ಚೇತೋ ವಿಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಆಸವಗಳು ಕ್ಷಯವಾದ ಅನಾಸವದ ಚೇತೋ ವಿಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞಾ ವಿಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುವ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬಹಳ ಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಉದಾಯಿ, ಇದು ಐದನೆಯ ಗುಣ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ನನ್ನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿಯೇ ಜೀವಿಸಿ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

34. “ಉದಾಯಿ, ಇವು ಐದು ಗುಣಗಳು. ಇವುಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿಯೇ ಜೀವಿಸಿ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ” ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು. ಸ್ಕೂರ್ತಿ ಪಡೆದ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಉದಾಯಿಯು ಭಗವಾನರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮಹಾಸಕುಲದಾಯಿ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಸಮಣಮಂಡಿಕ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ: ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಸಾವತ್ಥಿಯ ಅನಾಥಪಿಂಡಿಕನ ಜೇತವನಾರಾಮದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಿವ್ರಾಜಕನಾದ ಸಮಣಮಂಡಿಕಾಪುತ್ರನು ಮಲ್ಲಿಕಾರಾಮದ ಏಕಶಾಲಾ ತಿಂದುಕಾವನದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೂರುಜನ ಪರಿವ್ರಾಜಕರಿರುವ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದನು¹³.

ಧಪತಿ (ಬಡಗಿ) ಪಂಚಕಂಗನು ಭಗವಾನರನ್ನು ನೋಡಲು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾವತ್ಥಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟನು. ಆಗ ಅವನು ಯೋಚಿಸಿದನು: “ಭಗವಾನರನ್ನು ನೋಡಲು ಇದು ಸರಿಯಾದ ಸಮಯವಲ್ಲ; ಅವರಿನ್ನೂ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಯ. ಇನ್ನು ಪೂಜ್ಯ ಭಿಕ್ಷುಗಳನ್ನು ನೋಡಲೂ ಇದು ಸರಿಯಾದ ಸಮಯವಲ್ಲ, ಅವರೂ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ನಾನು ಮಲ್ಲಿಕಾರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಉಗ್ಗಾಹಮಾನ ಸಮಣಮಂಡಿಕಾಪುತ್ರನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ?” ಹೀಗೆಂದುಕೊಂಡು ಮಲ್ಲಿಕಾವಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

2. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಉಗ್ಗಾಹಮಾನನು ಪರಿವ್ರಾಜಕರ ದೊಡ್ಡ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದು ಪರಿವ್ರಾಜಕರು ಉಚ್ಚ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಮಾತುಗಳು ರಾಜರು, ಚೋರರು, ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಸೇನೆ, ಭಯ, ಯುದ್ಧ, ಅನ್ನಪಾನ, ಬಟ್ಟೆ, ನಿದ್ರೆ, ಹೂವು, ಸುಗಂಧ, ಬಂಧುಗಳು, ಪ್ರವಾಸ, ಗ್ರಾಮ, ನಿಗಮ, ನಗರ, ಜನಪದ, ಹೆಣ್ಣುಗಳು, ಶೂರರು, ಬೀದಿಗಳು, ಬಾವಿಗಳು, ಪ್ರೇತಗಳು, ಪ್ರಪಂಚ-ಸಮುದ್ರಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಕಥೆ, ಇರುವ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಹೀಗೆ ನೂರಾರು ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕುರಿತಾಗಿದ್ದವು.

ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಉಗ್ಗಾಹಮಾನ ಸಮಣಮಂಡಿಕಾಪುತ್ರನು ಬಡಗಿ ಪಂಚಕಂಗನು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ಕಂಡನು. ಅವನು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ಸಭೆಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಪೂಜ್ಯರೇ, ಶಾಂತತೆಯಿಂದಿರಿ, ಪೂಜ್ಯರೆ ಸದ್ಗುಮಾಡದಿರಿ, ಸಮಣ ಗೌತಮನ ಶಿಷ್ಯನಾದ, ಸಾವತ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಬಿಳಿಯ ಉಡುಪಿನ ಉಪಾಸಕನಾದ ಬಡಗಿ ಪಂಚಕಂಗನು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪೂಜ್ಯರು ಶಾಂತತೆಯಿಂದಿರುವುದನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ, ಅವರು ಶಾಂತತೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಶಿಸ್ತು ಪಡೆದವರು. ಅವರು ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಶಾಂತವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಸೇರಲು ಇಚ್ಛಿಸಬಹುದು”. ಆಗ ಎಲ್ಲ ಪರಿವ್ರಾಜಕರು ಶಾಂತರಾದರು.

3. ಬಡಗಿ ಪಂಚಕಂಗನು ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಉಗ್ಗಾಹಮಾನನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡನು. ಇದು ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾಗಿ ಮುಗಿದು ಅವನು ಒಂದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಉಗ್ಗಾಹಮಾನನು ಅವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

“ಧಪತಿಯೇ, ಯಾವಾಗ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೋ ಅವನನ್ನು ನಾನು ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಕುಶಲಧರ್ಮ್ಯಸಂಪನ್ನನು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಅಜೇಯ ಸಮಣನೆಂದು ನಾನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆ ನಾಲ್ಕು ಯಾವುವು? ಅವನು ಕಾಯದಿಂದ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಕೆಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ಆಡುವುದಿಲ್ಲ, ಪಾಪ ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವನ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಪಾಪದ ಬದುಕನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಯಾರು ಈ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರನ್ನು ನಾನು ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಕುಶಲ ಧಮ್ಮ ಸಂಪನ್ನನೂ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಅಜೀಯ ಸಮಣನೆಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ.”

4. ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಉಗ್ರಾಹಮಾನನ ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಧಪತಿ ಪಂಚಕಂಗನು ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ಅಸಮ್ಮತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಸೂಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ: ‘ನಾನು ಈ ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಆಗ ಭಗವಾನರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ವಂದಿಸಿ, ಒಂದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಕುಳಿತು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಉಗ್ರಾಹಮಾನರೊಂದಿಗೆ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ವರದಿ ಮಾಡಿದನು ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು:

5. “ಧಪತಿಯೇ, ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಉಗ್ರಾಹಮಾನನು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಮಲಗಿಯೇ ಇರುವ ಎಳೆಯ ಮಗು ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ಕುಶಲ ಸಂಪನ್ನನೂ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಅಜೀಯ ಸಮಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಡೆಯಲಾರದ ಎಳೆಯ ಮಗುವಿಗೆ ‘ದೇಹ’ ಎಂದರೇನು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕೇವಲ ಹೊರಳಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಪಾಪಕರ್ಮವನ್ನಾದರೂ ಹೇಗೆ ಮಾಡೀತು? ನಡೆಯಲಾರದ ಹಸುಗೂಸಿಗೆ ‘ಮಾತು’ ಎಂದರೇನು ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಇರದಿರುವಾಗ ಸಮ್ಮನೆ ಕಿರಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ಆಡುವುದು ಎಲ್ಲಿ ಬಂತು? ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುವ ಶಿಶು ‘ಸಂಕಲ್ಪ’ ಎಂದರೇನು ಎಂದು ತಿಳಿಯದಿರುವಾಗ ಸಿಡುಕು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕೆಟ್ಟ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡೀತು? ಕೈಕಾಲು ಆಡಿಸಿಕೊಂಡು ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿರುವ ತಾಯಿಯ ಮೊಲೆ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದು ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಮಗುವಿಗೆ ‘ಬದುಕು’ ಎಂದರೇನು ಎಂದು ಗೊತ್ತಿರದಿರುವಾಗ ಅದು ಕೆಟ್ಟ ಬದುಕು (ದುಡಿಮೆ) ಹೇಗೆ ಮಾಡೀತು? ಧಪತಿಯೇ, ಯಾವಾಗಲೂ ಮಲಗಿಯೇ ಇರುವ ಮಗು, ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಉಗ್ರಾಹಮಾನನ ಪ್ರಕಾರ, ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಕುಶಲಸಂಪನ್ನನೂ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಅಜೀಯ ಸಮಣನಾಗುತ್ತಾನೆ.

6. “ಧಪತಿಯೇ, ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ನಡೆಯಲಾರದೆ ಮಗುವಿನಂತೆ ಮಲಗಿಯೇ ಇರುವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಕುಶಲ ಸಂಪನ್ನನೂ, ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಅಜೀಯ ಸಮಣನಾಗಲಾರನೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆ ನಾಲ್ಕು ಯಾವುವು? ಇಲ್ಲಿ ಅವನು ಕಾಯದಿಂದ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಕೆಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ಆಡುವುದಿಲ್ಲ, ಪಾಪ ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವನು ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಪಾಪದ ಬದುಕನ್ನು (ದುಡಿಮೆ) ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಅಂದರೆ ಅವನು... ಅಜೀಯ ಸಮಣನೂ ಆಗಲಾರನೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

7. “ಧಪತಿಯೇ, ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಹತ್ತು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಕುಶಲ ಸಂಪನ್ನನೂ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಅಜೀಯ ಸಮಣನೆಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ (ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಿಗೆ) ನಾನು ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ; ಇದನ್ನು ಹೀಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು¹⁴. ಧಪತಿಯೇ, ಇವು ಅಕುಶಲ ಶೀಲಗಳು; ಆದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ: ‘ಇಲ್ಲಿ ಅಕುಶಲ ಶೀಲಗಳು ಮತ್ತೆ ಉಳಿಯದಂತೆ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ’ ಆದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ: ‘ಒಬ್ಬನು ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವುದು’ ಮತ್ತು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಇದನ್ನು ಹೀಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು: ಧಪತಿಯೇ, ‘ಇವು ಕುಶಲ ಶೀಲಗಳು’ ಆದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ: ‘ಕುಶಲ ಶೀಲಗಳು ಇದರಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ’. ಹೀಗೆ: ‘ಇಲ್ಲಿ ಅಕುಶಲ ಶೀಲಗಳು ಏನೂ ಉಳಿಯದಂತೆ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ’. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ: ‘ಒಬ್ಬನು ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಕುಶಲ ಶೀಲಗಳು ನಿರೋಧವಾಗುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವುದು ಎಂದರ್ಥ.

ಮತ್ತು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಇದನ್ನು ಹೀಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು: ಧಪತಿಯೇ, 'ಇವು ಅಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು'. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ: 'ಅಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ', ಆದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ 'ಅಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಮತ್ತೆ ಉಳಿಯದಂತೆ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ', ಆದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ, 'ಒಬ್ಬನು ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಅಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ನಿರೋಧವಾಗುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವುದು ಎಂದರ್ಥ. ಮತ್ತು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಇದನ್ನು ಹೀಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು: ಧಪತಿಯೇ, 'ಇವು ಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು', ಆದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ, 'ಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ', ಆದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ, 'ಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಮತ್ತೆ ಉಳಿಯದಂತೆ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ', ಆದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ 'ಒಬ್ಬನು ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ನಿರೋಧವಾಗುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವುದು ಎಂದರ್ಥ.'

8. "ಅಕುಶಲ ಶೀಲಗಳು ಯಾವುವು? ಅವು ಅಕುಶಲ ಕಾಯಕರ್ಮ, ಅಕುಶಲ ವಾಚಿಕರ್ಮ, ಮತ್ತು ಪಾಪದ ಬದುಕನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಇವು ಅಕುಶಲ ಶೀಲಗಳು.

"ಈ ಅಕುಶಲ ಶೀಲಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ? ಅವುಗಳ ಮೂಲ, ಅವು ಚಿತ್ತದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಯಾವ ಚಿತ್ತ? ಚಿತ್ತವು ಅನೇಕ ವಿಧ ಮತ್ತು ನಾನಾರೂಪದ್ದು. ರಾಗಚಿತ್ತ, ದ್ವೇಷಚಿತ್ತ, ಮೋಹಚಿತ್ತ, ಈ ಅಕುಶಲ ಚಿತ್ತಗಳು ಈ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.

"ಈ ಅಕುಶಲ ಶೀಲಗಳು ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ನಿರೋಧವಾಗುವುದು ಎಲ್ಲಿ? ಅವು ನಿಲ್ಲುವುದು ಹೇಗೆ; ಇಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುವಾದವನು ಕಾಯ ದುಶ್ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಯ ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಅವನು ವಾಕ್ ದುಶ್ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಾಕ್ ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಅವನು ಮನೋ ದುಶ್ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನೋ ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕೆಟ್ಟರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸರಿಯಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ¹⁵. ಅಕುಶಲ ಶೀಲಗಳು ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ನಿರೋಧವಾಗುವುದು ಇಲ್ಲಿ.

"ಏನನ್ನು ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಕುಶಲ ಶೀಲಗಳ ನಿರೋಧಿಸುವ ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯಬಹುದು? ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುವು ಅನುತ್ಪನ್ನವಾದ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗದಂತೆ ಮಾಡಲು ಛಂದ (ಉತ್ಸಾಹ)ವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಚೈತನ್ಯ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಮೇಲೆದ್ದ ಅಕುಶಲ ಶೀಲಗಳನ್ನು ಬಿಡಲು ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡು... ಅವನು ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಅಕುಶಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗದಂತೆ ಮಾಡಲು ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡು... ಅವನು ಅನುತ್ಪನ್ನವಾದ ಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡು... ಅವನು ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ, ಮುಂದುವರಿಕೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಮರೆಯಾಗದಂತಿರಲು, ಇನ್ನೂ ಬಲವಾಗಲು, ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬನು ಹೀಗೆ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಕುಶಲ ಶೀಲಗಳ ನಿರೋಧ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ¹⁶.

9. “ಧಪತಿ, ಕುಶಲ ಶೀಲಗಳು ಯಾವುವು? ಅವು ಕುಶಲ ಕಾಯಕಮ್ಮ, ವಾಚಿಕಮ್ಮ, ಮತ್ತು ಪವಿತ್ರವಾದ ದುಡಿಮೆ. ಇವನ್ನು ಕುಶಲ ಶೀಲಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

“ಈ ಕುಶಲ ಶೀಲಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ? ಅವುಗಳ ಮೂಲವೆಂದರೆ ಅವು ಚಿತ್ತದಿಂದ ಉದಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಏನು ಚಿತ್ತ? ಚಿತ್ತವು ಅನೇಕ ವಿಧ ಮತ್ತು ನಾನಾಪ್ರಕಾರದ್ದು. ಆದರೂ ರಾಗ ದ್ವೇಷ ಮೋಹಗಳಿಂದ ಬಾಧಿತವಾಗದ ಚಿತ್ತವು ಇದೆ. ಕುಶಲ ಶೀಲಗಳು ಇದರಿಂದ ಉದಿಸಿ ಬರುತ್ತವೆ.

“ಎಲ್ಲಿ ಈ ಕುಶಲ ಶೀಲಗಳು ಉದಿಸಿ ಬರದಂತೆ ನಿಂತು ಹೋಗುತ್ತವೆ? ಅವುಗಳ ನಿರೋಧ (ನಿಲ್ಲುವಿಕೆ) ಹೀಗಿದೆ: ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುವು ಶೀಲವಂತನಾಗಿದ್ದರೂ ತಾನು ಶೀಲವಂತನೆಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಚೇತೋವಿಮುಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞಾ ವಿಮುಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರಿತಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಈ ಕುಶಲ ಶೀಲಗಳು ಮತ್ತೆ ಉದಿಸಿ ಬರದಂತೆ ನಿರೋಧವಾಗುತ್ತವೆ¹⁷.

“ಏನನ್ನು ಸಾಧನೆ ಮಾಡದಿರುವುದರಿಂದ ಕುಶಲ ಶೀಲಗಳ ನಿರೋಧ ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬಹುದು? ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುವು ಅನುತ್ಪನ್ನವಾದ ಕೆಟ್ಟ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗದಂತೆ ಮಾಡಲು... ಅವನು ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ, ಮುಂದುವರಿಕೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಅವು ಮರೆಯಾಗದಂತಿರಲು, ಬಲವಾಗಲು, ವೃದ್ಧಿಸಲು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ.

10. “ಧಪತಿ, ಅಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಯಾವುವು? ಅವು ಕಾಮಸಂಕಲ್ಪ (ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಬಂಧ ಆಸೆಗಳು) ಬ್ಯಾಪಾದ ಸಂಕಲ್ಪ (ದುರಾಲೋಚನೆ) ಮತ್ತು ಹಿಂಸಾ ಸಂಕಲ್ಪ. ಇವನ್ನು ಅಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು.

“ಈ ಅಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ? ಅವುಗಳ ಮೂಲ ಹೀಗಿದೆ: ಅವು ಗ್ರಹಿಕೆಯಿಂದ (ಸಂಜ್ಞಾಸಮುತ್ಥಾನಾ)ಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಹಿಕೆ ಎಂದರೆ ಏನು? ಗ್ರಹಿಕೆಯು ಅನೇಕ ವಿಧ ಮತ್ತು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ್ದು ಆದರೂ ಕಾಮ, ಬ್ಯಾಪಾದ ಮತ್ತು ಹಿಂಸಾಮೂಲದ ಗ್ರಹಿಕೆ (ಸಂಜ್ಞೆ) ಇದೆ. ಅಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.

“ಎಲ್ಲಿ ಈ ಅಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಮತ್ತೆ ಉದಿಸಿ ಬರದಂತೆ ನಿಂತು ಹೋಗುತ್ತವೆ? ಅವುಗಳ ನಿಲ್ಲುವಿಕೆ ಹೀಗಿದೆ: ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುವು ಕಾಮ ಸಂಕಲ್ಪಗಳಿಂದ ವಿವಿಕ್ತನಾಗಿ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ವಿವಿಕ್ತನಾಗಿ ಸವಿತಕ್ಕ, ಸವಿಚಾರ, ಸವಿವೇಕ, ಆನಂದ ಸುಖಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೊದಲನೇ ಝಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಮತ್ತೆ ಉದಿಸಿಬರದಂತೆ ನಿಂತು ಹೋಗುತ್ತವೆ¹⁸.

“ಮತ್ತು ಏನನ್ನು ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ನಿರೋಧಿಸುವ ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯಬಹುದು? ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುವು ಅನುತ್ಪನ್ನವಾದ ಕೆಟ್ಟ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗದಂತೆ ಮಾಡಲು ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ... ಅವನು ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ, ಮುಂದುವರಿಕೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಅವು ಮರೆಯಾಗದಂತಿರಲು, ಇನ್ನೂ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಲು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ¹⁹.

11. ಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಯಾವುವು? ಅವು ತ್ಯಾಗ ಸಂಕಲ್ಪ (ನೇಕ್ತಮ್ ಸಂಕಪ್ಪ), ಕೆಟ್ಟ ಆಲೋಚನೆ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಸಂಕಲ್ಪ (ಅಭ್ಯಾಪಾದ ಸಂಕಪ್ಪ) ಮತ್ತು ಹಿಂಸೆ ಮಾಡದಿರುವ ಸಂಕಲ್ಪ (ಅವಿಹಿಂಸಾ ಸಂಕಲ್ಪ) ಇವನ್ನು ಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

“ಈ ಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ? ಅವುಗಳ ಮೂಲವೆಂದರೆ: ಅವು ಗ್ರಹಿಕೆ (ಸಂಜ್ಞೆ)ಯಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಗ್ರಹಿಕೆ ಎಂದರೆ ಏನು? ಗ್ರಹಿಕೆ ಅನೇಕ ವಿಧ ಮತ್ತು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ್ದು ಆದರೂ ತ್ಯಾಗ, ದುರಾಲೋಚನಾರಹಿತ, ಅವಿಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾದ ಗ್ರಹಿಕೆ ಇದೆ. ಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಇದರಿಂದ ಉದಿಸಿ ಬರುತ್ತವೆ.

“ಈ ಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ನಿರೋಧವಾಗುವುದು ಎಲ್ಲಿ? ಅವುಗಳ ನಿರೋಧ ಹೀಗಿದೆ: ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುವು ಸವಿತಕ್ಕ ಮತ್ತು ಸವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಎರಡನೆ ಝಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಝಾನದಲ್ಲಿರಲು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಏಕಾಗ್ರತೆಗಳು ಮೂಡಿ ವಿತಕ್ಕ ವಿಚಾರಗಳು ಹೋಗಿ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದುದಯವಾದ ಆನಂದ ಸುಖಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ನಿರೋಧವಾಗುತ್ತವೆ²⁰.

“ಏನನ್ನು ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಈ ಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯಬಹುದು? ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುವು ಅನುತ್ಪನ್ನವಾದ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗದಂತೆ ಮಾಡಲು ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ... ಅವನು ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ, ಮುಂದುವರಿಕೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಅವು ಮರೆಯಾಗದಂತಿರಲು, ಇನ್ನೂ ಬಲವಾಗಲು, ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬನು ಹೀಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕುಶಲ ಸಂಕಲ್ಪಗಳ ನಿರೋಧ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ²¹.

12. “ಥಪತಿಯೇ, ನಾನು ಈಗ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವ ಹತ್ತು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ ಅವನು ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಕುಶಲ ಸಂಪನ್ನನೂ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಅಜೇಯ ಸಮಣನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದೆ? ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುವು ಅಸೇಖನಾಗಿಯೇ ಸಮ್ಯಕ್‌ದೃಷ್ಟಿ ಉಳ್ಳವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ (ಅಸೇಖ ಎಂದರೆ ತರಬೇತಿ ಅಥವಾ ಅಭ್ಯಾಸ. ಬೇಕಿರದವರು ಎಂದು; ಅರಹತರನ್ನು ಅಸೇಖರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ), ಅಸೇಖನಾಗಿಯೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಕಲ್ಪವುಳ್ಳವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಅಸೇಖನಾಗಿಯೇ ಸಮ್ಯಕ್ ವಚನವುಳ್ಳವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಅಸೇಖನಾಗಿಯೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಕರ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ; ಅಸೇಖನಾಗಿಯೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಅಜೀವವನ್ನು (ಬದುಕು, ದುಡಿಮೆ) ಹೊಂದಿದವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಅಸೇಖನಾಗಿಯೇ ಸಮ್ಯಕ್ ವ್ಯಾಯಾಮ (ಪ್ರಯತ್ನ ಅಥವಾ ಶ್ರಮ) ದವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಅಸೇಖನಾಗಿಯೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಸತಿ (ಜಾಗ್ರತಿ ಮಾನಸಿಕ ಎಚ್ಚರ) ಉಳ್ಳವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಅಸೇಖನಾಗಿಯೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಅಸೇಖನಾಗಿಯೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಅಸೇಖನಾಗಿಯೇ ಸಮ್ಯಕ್ ವಿಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಯಾವಾಗ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ಹತ್ತು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೋ ಅವನನ್ನು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಅಜೇಯ ಸಮಣನೆಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ.”

ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು. ಸ್ತೂರ್ತಿ ಪಡೆದ ಥಪತಿ ಪಂಚಕಂಗನು ಭಗವಾನರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಮಣಮಂಡಿಕ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಚೂಳಸಕುಲುದಾಯಿ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೆನೆ ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ರಾಜಗೃಹದ ವೇಳುವನದ ಕಲಂದಕ ನಿವಾಪದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಿವ್ರಾಜಕನಾದ ಸಕುಲುದಾಯಿಯು ಪರಿವ್ರಾಜಕಾರಾಮವಾದ ಮೋರನಿವಾಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಆಗ ಪೂರ್ವಾಹ್ನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಚೀವರನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ರಾಜಗೃಹಕ್ಕೆ ಬವನಾಸಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಭಿಕ್ಷಾನ್ನಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಆಗ ಅವರು ಯೋಚಿಸಿದರು: “ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ರಾಜಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಇದು ಬಹುಬೇಗ ಆಯಿತು. ನಾನು ಒಂದುವೇಳೆ ಪರಿವ್ರಾಜಕರಾಮವಾದ ಮೋರನಿವಾಪದಲ್ಲಿರುವ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸಕುಲುದಾಯಿಯ ಬಳಿ ಹೋದರೆ ಹೇಗೆ?”

2. ಆಗ ಭಗವಾನರು ಪರಿವ್ರಾಜಕಾರಾಮದ ಮೋರನಿವಾಪದತ್ತ ಹೋದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸಕುಲುದಾಯಿಯು ತನ್ನ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಪರಿವ್ರಾಜಕರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದು ಪರಿವ್ರಾಜಕರು ಉಚ್ಚ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಮಾತುಗಳು ರಾಜರು, ಚೋರರು, ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಸೇನೆ, ಭಯ, ಯುದ್ಧ, ಅನ್ನಪಾನ, ಬಟ್ಟೆ, ನಿಧ್ಯೆ, ಹೂವು, ಸುಗಂಧ, ಬಂಧುಗಳು, ಪ್ರವಾಸ, ಗ್ರಾಮ, ನಿಗಮ, ನಗರ, ಜನಪದ, ಹೆಣ್ಣುಗಳು, ಶೂರರು, ಬೀದಿಗಳು, ಬಾವಿಗಳು, ಪ್ರೇತಗಳು, ಪ್ರಪಂಚ-ಸಮುದ್ರಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಕಥೆ, ಇರುವ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಹೀಗೆ ನೂರಾರು ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕುರಿತಾಗಿದ್ದವು. ಆಗ ಪರಿವ್ರಾಜಕನಾದ ಸಕುಲುದಾಯಿಯು ಭಗವಾನರು ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ಸಭೆಯನ್ನು ಶಾಂತವಾಗಿರುವಂತೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ: “ಸ್ನೇಹಿತರೆ, ಶಾಂತರಾಗಿರಿ, ಯಾರೂ ಗದ್ದಲ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪೂಜ್ಯರು ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ಇಚ್ಛೆಪಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ನಮ್ಮ ಸಭೆಯು ಶಾಂತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿಸಬಹುದು.” ಆಗ ಎಲ್ಲ ಪರಿವ್ರಾಜಕರು ಶಾಂತರಾದರು.

ಭಗವಾನರು ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸಕುಲುದಾಯಿಯ ಬಳಿ ಹೋದರು. ಆಗ ಸಕುಲುದಾಯಿಯು “ಪೂಜ್ಯರಾದ ಭಂತೆ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ, ಬಹುಕಾಲದ ನಂತರ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಅವಕಾಶ ಬಂದಿದೆ. ಭಂತೆ, ದಯಮಾಡಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ, ಈ ಆಸನವು ತಮಗಾಗಿಯೇ ಇದೆ.”

ಭಗವಾನರು ತಮಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತರು. ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸಕುಲುದಾಯಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಗಿನ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಭಗವಾನರು ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿದರು: “ಯಾವ ಚರ್ಚೆಗಾಗಿ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೀರಿ ಇಲ್ಲಿ? ನಿಮ್ಮ ಯಾವ ಚರ್ಚೆ ಭಂಗವಾಯಿತು?”

3. “ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಚರ್ಚೆಗಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೀವಿ ಎಂಬ ಮಾತು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ. ಅದನ್ನು ಭಗವಾನರು ಆಮೇಲೆ ಕೇಳುವಿರಂತೆ. ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಾನು ಈ ಸಭೆಗೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತುಗುರಿ ಇಲ್ಲದ ಹಲವಾರು ಮಾತುಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಯಾವಾಗ ಈ ಸಭೆಗೆ ಬರುತ್ತೀನೋ, ಆಗ ಅದು ಹೀಗೆ

ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತದೆ: 'ನಾವು ಸಮಣ ಉದಾಯಿ ನೀಡುವ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಕೇಳೋಣ'. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ ಭಗವಾನರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೋ ನಾನು ಮತ್ತು ಈ ಸಭೆ ಭಗವಾನರತ್ತ ಹೀಗೆ ನೋಡುತ್ತದೆ: 'ನಾವು ಭಗವಾನರು ಬೋಧಿಸುವ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಕೇಳೋಣ.'

4. "ಹಾಗಾದರೆ, ಉದಾಯಿ, ನಾನು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳು."

"ಭಂತೆ, ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ತಾನು ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಸರ್ವದರ್ಶಕನೂ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ದರ್ಶನವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನೆಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ: 'ನಾನು ನಡೆಯುವಾಗಲಿ, ನಿಂತಾಗಲಾಗಲಿ, ಮಲಗಿದ್ದಾಗಲಾಗಲಿ, ಎಚ್ಚರದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲಿ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದರ್ಶನಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅಭಾದಿತವಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ'. ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಭೂತಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರು ತಡಬಡಿಸಿದರು, ಮಾತನ್ನು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಹೊರಳಿಸಿ ಕೋಪ, ದ್ವೇಷ, ಕಟುತನಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಭಂತೆ, ಆಗ ನಾನು ಭಗವಾನರನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡೆನು: 'ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭಗವಂತರೂ ಸುಗತರೂ ಮಾತ್ರ ಇವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ.'

"ಆದರೆ ಉದಾಯಿ, ತಾನು ಸರ್ವಜ್ಞನು... ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡವರು ನೀನು ಭೂತಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದಾಗ ತಡಬಡಿಸಿ, ಮಾತನ್ನು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಹೊರಳಿಸಿ ಕೋಪ, ದ್ವೇಷ, ಕಟುತನಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದವರು ಯಾರು?"

"ಭಂತೆ, ಅವರು ನಿಗಂಠನಾಟಪುತ್ತರು."

5. "ಉದಾಯಿ, ಯಾರಾದರೂ ತನ್ನ ಬಹುಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ, ಒಂದು ಜನ್ಮ, ಎರಡು ಜನ್ಮ... ಅವುಗಳ ಸಾಕಾರ ಅನೇಕವಿಹಿತವಾದ ಸಲುದ್ದೇಶಗಳ ಸಮೇತ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರಾದರೆ, ಅಂತಹವರು ನನಗೆ ಭೂತಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಅಥವಾ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಭೂತಕಾಲದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಬಹುದು ಮತ್ತು ಅವರು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ನಾನು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಬಹುದು. ಯಾರಾದರೂ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಅತಿಮಾನುಷವೂ ಆದ ದಿವ್ಯಚಕ್ಷುವಿನಿಂದ ಜೀವಿಗಳು ಸಾಯುವ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುವ, ಹೀನವೂ ಉತ್ತಮವೂ, ಸುವರ್ಣವೂ ದುರ್ವರ್ಣವೂ, ಸುಗತಿಯು ದುರ್ಗತಿಯು ಆಗಿದ್ದು... ಮತ್ತು ಜೀವಿಗಳು ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಗತಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು ಮತ್ತು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಬಹುದು ಅಥವಾ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಬಹುದು ಮತ್ತು ಅವರು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ನಾನು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ, ಉದಾಯಿ, ಅದು ಭೂತಕಾಲವಿರಲಿ, ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿರಲಿ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತೇನೆ: "ಇದು ಇದ್ದರೆ ಅದೇ ಆಗುವುದು; ಇದರ ಉದಯದಿಂದ ಅದು ಉದಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ; ಇದರ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯಿಂದ ಅದು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ."

6. "ಭಂತೆ, ನನಗೆ ಈ ವರ್ತಮಾನದ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವಗಳ ಸಾಕಾರ ಸಲುದ್ದೇಶಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನೇ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗದಿರುವಾಗ ಬಹು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಒಂದು ಜನ್ಮ... ಎರಡು ಜನ್ಮ...ಗಳನ್ನು ಸಾಕಾರ ಸಲುದ್ದೇಶಗಳ ಸಮೇತ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಾನಾದರೂ ಭಗವಾನರಂತೆ ಹೇಗೆ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು? ಮತ್ತು ನನಗೆ ಒಂದು ಮಣ್ಣುಗೊಂಬೆಯ ಪಿಶಾಚಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಾಗ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಅತಿಮಾನುಷವೂ ಆದ ದಿವ್ಯಚಕ್ಷುವಿನಿಂದ ಜೀವಿಗಳು ಸಾಯುವ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುವ, ಹೀನವೂ ಉತ್ತಮವೂ... ಸುವರ್ಣವೂ ದುರ್ವರ್ಣವೂ, ಸುಗತಿಯು ದುರ್ಗತಿಯು ಆಗಿದ್ದು ಮತ್ತು ಜೀವಿಗಳು ಹೇಗೆ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಗತಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ

ಮತ್ತು ತಿಳಿಯುವಂತೆ ನಾನಾದರೂ ಭಗವಾನರಂತೆ ಹೇಗೆ ನೋಡಬಹುದು ಮತ್ತು ತಿಳಿಯಬಹುದು? ಆದರೆ ಭಂತೆ, ಭಗವಾನರು ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಿರಿ: 'ಆದರೆ ಉದಾಯಿ, ಅದು ಭೂತಕಾಲವಿರಲಿ, ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿರಲಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತೇವೆ: ಇದು ಇದ್ದರೆ ಅದೇ ಆಗುವುದು; ಇದರ ಉದಯದಿಂದ ಅದು ಉದಯವಾಗುತ್ತದೆ; ಇದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ; ಇದರ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯಿಂದ ಅದು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ'-ಇದು ಇನ್ನೂ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ ನನಗೆ. ಭಂತೆ ಬಹುಶಃ ನಾನು ನಮ್ಮದೇ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದನ್ನು ಉತ್ತರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಗವಾನರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಬಹುದು.

7. "ಸರಿ ಉದಾಯಿ, ನಿನ್ನವರೇ ಆದ ಆಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತ (ತತ್ತ್ವ)ದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಹೇಳಿದೆ?"

"ಭಂತೆ, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬೋಧಿಸಿದೆ: ಇದು ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸು ಇದು ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸು".

"ಆದರೆ ಉದಾಯಿ, 'ಇದು ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸು, ಇದು ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸು' ಎಂದು ನಿನ್ನ ಆಚಾರ್ಯರು ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ, ಆ ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸು ಯಾವುದು?"

"ಭಂತೆ, ಆ ತೇಜಸ್ಸು, ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳದ್ದು, ಅದು ಯಾವುದೇ ಅನ್ಯ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಭವ್ಯವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸುವಂತಹದು".

"ಉದಾಯಿ, ಯಾವುದೇ ಅನ್ಯ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಭವ್ಯವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಆ ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸು ಯಾವುದು?"

"ಭಂತೆ, ಆ ತೇಜಸ್ಸು ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳದ್ದು, ಅದು ಯಾವುದೇ ಅನ್ಯ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಭವ್ಯವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸುವಂತಹದು."

8. "ಉದಾಯಿ, ನೀನು ಹೀಗೆಯೇ ಬಹಳ ಕಾಲ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗಬಹುದು. ನೀನು ಹೇಳಿದೆ: 'ಭಂತೆ, ಆ ತೇಜಸ್ಸು ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳದ್ದು, ಅದು ಯಾವುದೇ ಅನ್ಯ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಭವ್ಯವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿಸುವಂತಹದು'. ಆದರೂ ನೀನು ಆ ತೇಜಸ್ಸು ಯಾವುದು ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೆ 'ನಾನು ಈ ಜನಪದದ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ, ನಿನಗೆ ಅವಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದವಳೆ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದವಳೆ, ವೈಶ್ಯ ಕುಲದವಳೆ, ಶೂದ್ರ ಕುಲದವಳೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ?' ಎಂದಾಗ ಅವನು 'ಇಲ್ಲ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಜನ ಅವನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ, 'ಸರಿಯಷ್ಟು ಈ ಜನಪದದ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ ನಿನಗೆ ಅವಳ ಹೆಸರು ಗೋತ್ರ ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ?... ಅವಳು ಉದ್ದಕ್ಕಿರುವಳೇ, ಕುಳ್ಳಿಯೇ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯಮ ಎತ್ತರದವಳೇ?... ಅವಳು ಕಪ್ಪೇ, ಗೋಧಿ ಬಣ್ಣದವಳೇ ಅಥವಾ ಸುವರ್ಣ ಬಣ್ಣದವಳೇ?... ಅವಳು ಗ್ರಾಮದವಳೇ, ನಿಗಮದವಳೇ, ನಗರದವಳೇ?... ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ?' ಎಂದಾಗ ಅವನು, 'ಇಲ್ಲ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಜನ ಅವನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ, 'ಸರಿ ಕಣಪ್ಪ, ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೆಯೇ, ನೋಡದೆಯೇ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೀಯೇನು?' ಎಂದಾಗ ಅವನು 'ಹೌದು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. 'ಉದಾಯಿ, ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ ನೀನು ಏನೆಂದುಕೊಳ್ಳುವೆ? ಅವನ ಮಾತುಗಳು ಅರ್ಥಹೀನವೆಂದೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ?'

"ಭಂತೆ, ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ. ಅವನ ಮಾತುಗಳು ಅರ್ಥಹೀನ."

“ಉದಾಯಿ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು: ‘ಆ ತೇಜಸ್ಸು ಪರಮತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳದ್ದು, ಅದು ಯಾವುದೇ ಅನ್ಯ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಭವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸುವಂತಹುದು’ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ನೀನು ಆ ತೇಜಸ್ಸು ಯಾವುದು ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.”

9. “ಭಂತೆ, ಹೇಗೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜಲದಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿದ, ಅಷ್ಟಮುಖದ, ಅಂದವಾಗಿ ಕಟಿದ, ಕೆಂಪು ರೇಶಿಮೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿ ನಗನಗಿಸುವ, ಹೊಳೆವ ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯ ಪಚ್ಚಿಮಣಿಯು ತೇಜೋಮಯವಾಗಿರುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ ಈ ಆತ್ಮವು ಮರಣದ ನಂತರವೂ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ²².”

10. “ಉದಾಯಿ, ಇದಕ್ಕೆ ನೀನು ಏನು ಹೇಳುವೆ? ಪರಿಶುದ್ಧ ಜಲದಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿದ, ಅಷ್ಟಮುಖದ ಅಂದವಾಗಿ ಕಟಿದ, ಕೆಂಪು ರೇಶಿಮೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿ ನಗನಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಹೊಳೆವ ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯ ಪಚ್ಚಿಮಣಿ ತೇಜೋಮಯವಾಗಿದೆಯೇ ಅಥವಾ ಈ ನಿಬಿಡ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚು ಹುಳುವು ತೇಜೋಮಯವಾಗಿದೆಯೇ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ತೇಜಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಭವ್ಯವಾಗಿದೆ?—

“ಭಂತೆ, ಈ ನಿಬಿಡ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುಹುಳುವು.”

11. “ಉದಾಯಿ, ಇದಕ್ಕೆ ನೀನು ಏನು ಹೇಳುವೆ? ಈ ನಿಬಿಡ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿನ ಮಿಂಚು ಹುಳುವೋ, ಅಥವಾ ಈ ನಿಬಿಡ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಉರಿವ ಎಣ್ಣೆ ದೀಪವೋ? ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ತೇಜಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಭವ್ಯವಾಗಿದೆ?”—

“ಭಂತೆ, ಉರಿವ ಎಣ್ಣೆ ದೀಪ.”

12. “ಉದಾಯಿ, ಇದಕ್ಕೆ ನೀನು ಏನು ಹೇಳುವೆ? ಈ ನಿಬಿಡ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿನ ಉರಿವ ಎಣ್ಣೆ ದೀಪವೋ ಅಥವಾ ಈ ತಿಮಿರಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿನ ಈ ಅಗ್ನಿಕ್ಷಂದವೋ? ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ತೇಜಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಭವ್ಯವಾಗಿದೆ?”

“ಭಂತೆ, ಈ ಅಗ್ನಿಕ್ಷಂದವು.”

13. “ಉದಾಯಿ, ಇದಕ್ಕೆ ನೀನು ಏನು ಹೇಳುವೆ? ಈ ತಿಮಿರಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿನ ಅಗ್ನಿಯೋ ಅಥವಾ ಮೋಡಗಳಿಲ್ಲದ ಶುಭ್ರ ನೀಲಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮುಂಜಾನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಓಸಧಿತಾರೆಯೋ (ಮಾರ್ನಿಂಗ್ ಸ್ಮಾರ್) – ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ತೇಜಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ಮತ್ತು ಭವ್ಯ?”— ಭಂತೆ, ಮೋಡಗಳಿಲ್ಲದ ನೀಲಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮುಂಜಾನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಓಸಧಿತಾರೆ.”

14. “ಉದಾಯಿ, ಇದಕ್ಕೆ ನೀನು ಏನು ಹೇಳುವೆ? ಮೋಡಗಳಿಲ್ಲದ ಶುಭ್ರ ನೀಲಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮುಂಜಾನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಓಸಧಿತಾರೆಯೋ ಅಥವಾ ಹದಿನೈದನೆಯ ದಿನದಂದು ಉಪೋಸಥ ನಡೆಯುವ ಮೋಡರಹಿತ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿನ ತುಂಬು ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಚಂದಿರನೋ—ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ತೇಜಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ಮತ್ತು ಭವ್ಯ?”

“ಭಂತೆ, ಹದಿನೈದನೆಯ ದಿನದಂದು ಉಪೋಸಥ ನಡೆಯುವ ಮೋಡರಹಿತ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿನ ತುಂಬು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದಿರ.”

15. “ಉದಾಯಿ, ಇದಕ್ಕೆ ನೀನು ಏನು ಹೇಳುವೆ? ಹದಿನೈದನೆಯ ದಿನದಂದು ಉಪೋಸಥ ನಡೆಯುವ ಮೋಡರಹಿತ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿನ ತುಂಬು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದಿರನೋ ಅಥವಾ ವರ್ಷ ಋತುವಿನ ಕೊನೆಯ ಮಾಸದಲ್ಲಿನ ಮೋಡಗಳಿಲ್ಲದ ದಿನದ ನಡುನತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉರಿವ ಸೂರ್ಯನೋ—ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ತೇಜಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ಮತ್ತು ಭವ್ಯ?”

“ಭಂತೆ, ವರ್ಷ ಋತುವಿನ ಕೊನೆಯ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳಿಲ್ಲದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ದಿನದ ನಡುನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉರಿವ ಸೂರ್ಯ.”

16. “ಉದಾಯಿ, ಇವನ್ನೂ ಮಿಂಚಿ ಬಹು ದೇವತೆಗಳ ತೇಜಸ್ಸು ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರ ತೇಜಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿರುವುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಸಹ ನಾನು ಆ ತೇಜಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಅನ್ಯ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಭವ್ಯವಾದ ತೇಜಸ್ಸು ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀನು, ಉದಾಯಿ, ಮಿಂಚು ಹುಳುವಿಗಿಂತಲೂ ಹೀನವಾದ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವೆ: ‘ಇದು ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳದ್ದು’, ಆದರೆ ನೀನು ಆ ತೇಜಸ್ಸು ಯಾವುದು ಎಂದು ಹೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ.

17. “ಭಗವಾನರು ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಸುಗತರು ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು.”

“ಉದಾಯಿ, ಹಾಗೇಕೆ ಹೇಳುವೆ?”

“ಭಂತೆ, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಉಪದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ: ‘ಇದು ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸು, ಇದು ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸು’. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಬಗ್ಗೆ ಭಗವಾನರು ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಪರಿಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಶೂನ್ಯರು, ತುಚ್ಛರು ಮತ್ತು ಅಪರಾಧಿಗಳು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯಿತು.”

18. “ಅದು ಹೇಗೆ ಉದಾಯಿ? ಅಂತಿಮವಾದ (ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ) ಒಂದು ಸುಖ ಲೋಕವೆಂಬುದು ಇದೆಯೇ? ಅಂತಿಮವಾದ ಒಂದು ಸುಖ ಲೋಕವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗವಿದೆಯೇ?”

“ಭಂತೆ, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.”

19. “ಉದಾಯಿ, ಅಂತಿಮವಾದ ಒಂದು ಸುಖ ಲೋಕವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗ ಯಾವುದು?”

“ಭಂತೆ, ಇಲ್ಲಿ ಅವನು ಪ್ರಾಣಿಹತ್ಯೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತೊರೆದು ಪ್ರಾಣಿಹತ್ಯೆಯಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ತನ್ನದಲ್ಲದ್ದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ತೊರೆದವನಾಗಿ, ತನ್ನದಲ್ಲದ್ದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ; ಮಿಚ್ಚಾಚಾರ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತೊರೆದವನಾಗಿ ಮಿಚ್ಚಾಚಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಸುಳ್ಳು ಮಾತನ್ನು ತೊರೆದು, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಅಥವಾ ಅವನು ಒಂದು ರೀತಿಯ ತಪೋಗುಣದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಅಂತಿಮವಾದ ಒಂದು ಸುಖ ಲೋಕವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗ.

20. “ಉದಾಯಿ, ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವನು ಪ್ರಾಣಿಹತ್ಯೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತೊರೆದು ಪ್ರಾಣಿಹತ್ಯೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾದಾಗ ಅವನು ಕೇವಲ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ? ಅಥವಾ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳೆರಡನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ? ಈ ಬಗ್ಗೆ ನೀನೇನನ್ನುವೆ?”

“ಭಂತೆ, ಸುಖ-ದುಃಖಗಳೆರಡನ್ನೂ.”

“ಉದಾಯಿ, ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನದಲ್ಲದ್ದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ತೊರೆದವನಾಗಿ, ತನ್ನದಲ್ಲದ್ದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾದಾಗ... ಮಿಚ್ಚಾಚಾರದಿಂದ ವಿರತನಾದಾಗ... ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾದಾಗ... ಅವನು ಕೇವಲ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ ಅಥವಾ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳೆರಡನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ? ಈ ಬಗ್ಗೆ ನೀನೇನನ್ನುವೆ?”

“ಉದಾಯಿ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವನು ತಪೋಗುಣದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ ಅವನು ಕೇವಲ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ ಅಥವಾ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳೆರಡನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ? ಈ ಬಗ್ಗೆ ನೀನೇನೆನ್ನುವೆ?”

“ಭಂತೆ, ಸುಖ-ದುಃಖಗಳೆರಡನ್ನೂ.”

“ಉದಾಯಿ, ಅಂತಿಮವಾದ ಒಂದು ಸುಖ ಲೋಕದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸುಖ ದುಃಖಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ಬರುತ್ತದೆಯೇ? ಇದಕ್ಕೆ ನೀನೇನೆನ್ನುವೆ?”

ಭಗವಾನರು ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು. ಸುಗತರು ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು.

21. “ಉದಾಯಿ, ನೀನು ಹಾಗೇಕೆ ಹೇಳುವೆ?”

“ಭಂತೆ, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿನ ಉಪದೇಶವಿದು: ‘ಅಂತಿಮವಾದ ಒಂದು ಸುಖ ಲೋಕವಿದೆ. ಅಂತಿಮವಾದ ಸುಖದ ಲೋಕವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗವೊಂದಿದೆ’. ಆದರೆ ಭಗವಾನರು ಈ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮರುಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಲಾಗಿ, ನಾವು ಶೂನ್ಯರೂ, ತುಚ್ಛರೂ ಮತ್ತು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದವರೂ ಆಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಭಂತೆ, ಇದು ಹೇಗೆ? ಅಂತಿಮವಾದ ಒಂದು ಸುಖ ಲೋಕವಿದೆಯೇ? ಅಂತಿಮವಾದ ಸುಖ ಲೋಕವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗವು ಇದೆಯೇ?”

22. “ಉದಾಯಿ, ಅಂತಿಮವಾದ ಒಂದು ಸುಖಲೋಕವು ಇದೆ. ಅಂತಿಮವಾದ ಸುಖದ ಲೋಕವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗವು ಇದೆ.”

“ಭಂತೆ, ಅಂತಿಮವಾದ ಸುಖದ ಲೋಕವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗವು ಯಾವುದು?”

23. “ಉದಾಯಿ, ಇಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುವಾದವನು ಕಾಮವನ್ನು, ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಸಮಾಧಿಯ ಮೊದಲ ಹಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ... ವಿತರ್ಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಉಪಶಮನಗೊಳಿಸಿ ಸಮಾಧಿಯ ಎರಡನೇ ಹಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ... ಮೂರನೇ ಹಂತವನ್ನು... ಇದು ಅಂತಿಮವಾದ ಸುಖದ ಲೋಕವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗ.”

“ಭಂತೆ, ಅದು ಅಂತಿಮವಾದ ಸುಖದ ಲೋಕವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ. ಆ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮವಾದ ಸುಖದ ಲೋಕವನ್ನು ಆಗಲೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಆಗಿದೆ.”

“ಉದಾಯಿ, ಆ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮವಾದ ಸುಖದ ಲೋಕವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ; ಅದು ಅಂತಿಮವಾದ ಸುಖದ ಲೋಕವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೇವಲ ಮಾರ್ಗ ಅಷ್ಟೆ.”

24. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸಕುಲುದಾಯಿಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೋಲ-ಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿ ಕೆಲವರು ಜೋರಾಗಿ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಆಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಮುಳುಗಿ ನಾವು ಮುಳುಗಿಹೋದವು! ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಆಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಮುಳುಗಿ ನಾವು ಮುಳುಗಿಹೋದವು²³.”

ಆಗ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸಕುಲುದಾಯಿಯು ಗದ್ದಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪರಿವ್ರಾಜಕರನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಿ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದನು:

25. “ಭಂತೆ, ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಸುಖದ ಲೋಕವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ?”

“ಇಲ್ಲಿ, ಉದಾಯಿ, ಸುಖವನ್ನು ಮತ್ತು ದುಃಖವನ್ನು ತೊರೆಯುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಆನಂದ ಮತ್ತು ವೇದನೆಗಳು ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಮಾಯವಾದುದರಿಂದ ಭಿಕ್ಷುವು ಸಮಾಧಿಯ ನಾಲ್ಕನೇ ಹಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಲಿ, ದುಃಖವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಸಮಚಿತ್ತತೆಯಿಂದುದಯವಾದ ವಿಶುದ್ಧಚಿತ್ತವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅವನು ಅಂತಿಮವಾದ ಸುಖ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿದ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವರೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಿಸುತ್ತಾನೆ²⁴. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮವಾದ ಸುಖದ ಲೋಕವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಯಿತು.”

26. “ಭಂತೆ, ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಈ ರೀತಿಯ ಅಂತಿಮವಾದ ಸುಖದ ಲೋಕದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಭಗವಾನರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.”

“ಕೇವಲ ಅಂತಿಮ ಸುಖದ ಲೋಕದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ನನ್ನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಯಿ, ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಉದಾತ್ತವಾದ ಧರ್ಮಗಳಿವೆ (ಸ್ಥಿತಿಗಳು). ಅವುಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ನನ್ನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.”

“ಭಂತೆ, ಯಾವ ಉತ್ತಮವಾದ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಉದಾತ್ತವಾದ ಆ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಭಗವಾನರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ?”

27. “ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಯಿ, ತಥಾಗತನು ಅರಹತನಾಗಿ ಸಮ್ಯಾಸಂಬುದ್ಧನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ... (ಸುತ್ತ 51 ಕಂಡಿಕೆ 12-19ರಲ್ಲಿರುವಂತೆ)... ಸಂದೇಹ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಭಿಕ್ಷುವು ಈ ಐದು ತಡೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಆಂತರಿಕ ಅರಿವಿನಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ದುರ್ಬಲ ಮಾಡಿದವನಾಗಿ ಕಾಮವನ್ನು ದಾಟಿದವನಾಗಿ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ದಾಟಿದವನಾಗಿ ಸವಿತರ್ಕನಾಗಿ ಸವಿಚಾರನಾಗಿ ಏಕಾಂತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸುಖದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮಾಧಿಯ ಮೊದಲ ಹಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ... ಉದಾಯಿ, ಇದು ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಮತ್ತು ಭವ್ಯವಾದ ಸ್ಥಿತಿ. ಇವುಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ನನ್ನ ಬಳಿ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

28. “ಪುನಃ, ವಿತರ್ಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಉಪಶಮನಗೊಳಿಸಿ ಭಿಕ್ಷುವು ಸಮಾಧಿಯ ಎರಡನೇ ಹಂತವನ್ನು... ಮೂರನೇ ಹಂತವನ್ನು... ನಾಲ್ಕನೇ ಹಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಕೂಡ, ಉದಾಯಿ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಮತ್ತು ಭವ್ಯವಾದ ಸ್ಥಿತಿ. ಇವುಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ನನ್ನ ಬಳಿ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

29. ಅವನ ಸಮಾಹಿತವಾದ ಚಿತ್ತವು ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಉಜ್ವಲವೂ ನಿರ್ಮಲವೂ ದೋಷವಿಮುಕ್ತವೂ ಮೃದುವೂ ಕಾರ್ಯಯೋಗ್ಯವೂ, ಸ್ಥಿರವೂ, ಅಚಲವೂ ಆಗಿ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮ ಸರಣಿಗಳ ಕಡೆ ಚಿತ್ತವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಬಹು ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಒಂದು ಜನ್ಮವನ್ನು, ಎರಡು ಜನ್ಮಗಳನ್ನು... (ಸುತ್ತ 51/ಕಂಡಿಕೆ 24ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ). ಹೀಗೆ ಸವಿವರವಾಗಿ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದೂ ಕೂಡ, ಉದಾಯಿ, ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಮತ್ತು ಭವ್ಯಸ್ಥಿತಿ. ಇದರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ನನ್ನ ಬಳಿ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

30. “ಅವನ ಸಮಾಹಿತ ಚಿತ್ತವು ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ನಿರ್ಮಲವೂ ಉಜ್ವಲವೂ, ಎಲ್ಲ ದೋಷಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತವೂ, ಮೃದುವೂ, ಕಾರ್ಯಯೋಗ್ಯವೂ, ಸ್ಥಿರವೂ, ಅಚಲವೂ ಆಗಿ ಜೀವಿಗಳ ಸಾವು ಮತ್ತು ಮರುಹುಟ್ಟುಗಳತ್ತ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತಾನೆ... (ಸುತ್ತ 51/ಕಂಡಿಕೆ 25ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ)... ಹೀಗೆ ವಿಶುದ್ಧವಾದ ಮಾನವಾತೀತ ದಿವ್ಯ ಚಕ್ಷುವಿನಿಂದ ಜೀವಿಗಳು ಸಾಯುವುದನ್ನು ಮರುಹುಟ್ಟುವುದನ್ನು, ಹೀನವೂ ಉತ್ತಮವೂ, ಸುವರ್ಣ ದುರ್ವರ್ಣವೂ, ಸುಗತ ದುರ್ಗತವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.

31. “ಅವನ ಸಮಾಹಿತ ಚಿತ್ತವು ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಉಜ್ವಲವೂ, ಎಲ್ಲ ದೋಷಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತವೂ, ಮೃದುವೂ ಕಾರ್ಯಯೋಗ್ಯವೂ, ಸ್ಥಿರವೂ, ಅಚಲವೂ ಆಗಿ ಆಸವಗಳ ಕ್ಷಯತದತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಅದರ ಯಥಾಭೂತ

ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ: ಇದು ದುಃಖ... (ಸುತ್ತ 51/ಕಂಡಿಕೆ 26ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ)... ಅವನು ಅದರ ಯಥಾಭೂತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ; 'ಇದು ಆಸವಗಳ ನಿರೋಧಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗ.

“ಯಾವಾಗ ಅವನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ ಮತ್ತು ನೋಡುತ್ತಾನೋ. ಆಗ ಅವನ ಚಿತ್ತವು ಕಾಮದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಜೀವಿಯಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಯಾವಾಗ ಅದು ವಿಮುಕ್ತಿಗೊಂಡಿತೋ ಅಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವು ಹುಟ್ಟಿತು. 'ವಿಮುಕ್ತಿಗೊಂಡಿತು'. ಅವನು ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ: ಹುಟ್ಟು ನಾಶವಾಯಿತು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿಯಾಯಿತು. ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿಯಾಯಿತು, ಇನ್ನು ಯಾವುದೇ ಜೀವಿಯಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಯಿ, ಇದೂ ಕೂಡ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಮತ್ತು ಭವ್ಯಸ್ಥಿತಿ. ಇದರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ನನ್ನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.”

“ಉದಾಯಿ, ಇವು ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಮತ್ತು ಭವ್ಯಸ್ಥಿತಿಗಳು. ಇವುಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ನನ್ನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.”

32. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸಕುಲುದಾಯಿಯು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಿ. ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರ, ಭಗವಾನರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಹಳ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅಂದರೆ ಯಾವುದನ್ನು ಮಗುಚಲಾಗಿತ್ತೋ ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಂತೆ, ಯಾವುದು ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿತ್ತೋ ಅದನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸಿದಂತೆ, ಕಳೆದುಹೋದ ದಾರಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬನಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಂತೆ, ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ದೀಪ ಹಿಡಿದಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ನಾನು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಭಂತೆ, ನಾನು ಭಗವಾನರಿಂದ ಪಬ್ಬಜವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಉಪಸಂಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ.”

33. ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸಕುಲುದಾಯಿಯು ಸಭೆಯು ಅವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿತು: “ಆಚಾರ್ಯ ಉದಾಯಿಯವರ, ಸಮಣ ಗೌತಮರ ಅಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ (ಪವಿತ್ರ ಜೀವನ) ಬದುಕನ್ನು ಮಾಡಬೇಡಿ. ಆಚಾರ್ಯ ಉದಾಯಿಯವರೇ ಆಚಾರ್ಯರಾಗಿದ್ದು, ಈಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಬದುಕಬೇಡಿ. ಆಚಾರ್ಯ ಉದಾಯಿಯವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಉದಕ ಕುಂಭವು ಸಣ್ಣ ನೀರ ಹೂಜಿಯಾದಂತೆ. ಆಚಾರ್ಯ ಉದಾಯಿಯವರ, ಸಮಣ ಗೌತಮರ ಅಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸಬೇಡಿ. ಆಚಾರ್ಯ ಉದಾಯಿ, ಇದುವರೆವಿಗೂ ಆಚಾರ್ಯರಾಗಿದ್ದು ಈಗ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಹೋಗಬೇಡಿ.”

ಹೀಗೆ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸಕುಲುದಾಯಿಯು ಸಭೆ ಅವನನ್ನು ಭಗವಾನರ ಅಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಬದುಕನ್ನು ಮಾಡದಂತೆ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸಿತು²⁵.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಚೂಳಸಕುಲುದಾಯಿ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ವೇಖನನ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ: ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಅನಾಥಪಿಂಡಿಕಾರಾಮದ ಜೇತವನದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು.

ಆಗ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ವೇಖನನ ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿಗಳು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಭಗವಾನರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಉದ್ಗರಿಸಿದನು²⁶.

2. “ಇದು ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸು, ಇದು ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸು.”

“ಕಚ್ಚಾನ, ನೀನು ಹೀಗೇಕೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ: ‘ಇದು ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸು, ಇದು ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸು’. ಎಂದು. ಆ ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸು ಯಾವುದು?”

“ಪೂಜ್ಯ ಗೋತಮರೆ, ಆ ತೇಜಸ್ಸು ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳದ್ದು. ಅದು ಯಾವುದೇ ಅನ್ಯ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಅಥವಾ ಭವ್ಯಾತಿಭವ್ಯವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸುವಂತಹದು.”

“ಆದರೆ ಕಚ್ಚಾನ, ಯಾವುದೇ ಅನ್ಯ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಅಥವಾ ಭವ್ಯಾತಿಭವ್ಯವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಆ ಪರಮತೇಜಸ್ಸು ಯಾವುದು?”

“ಪೂಜ್ಯ ಗೋತಮರೆ, ಆ ತೇಜಸ್ಸು ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳದ್ದು. ಅದು ಯಾವುದೇ ಅನ್ಯ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಅಥವಾ ಭವ್ಯಾತಿಭವ್ಯವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸುವಂತಹದು.”

3. “ಕಚ್ಚಾನ, ನೀನು ಬಹಳಕಾಲ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗಬಹುದು. ನೀನು ಹೇಳಿದೆ: ‘ಭಂತೆ, ಆ ತೇಜಸ್ಸು ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳದ್ದು, ಅದು ಯಾವುದೇ ಅನ್ಯ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಭವ್ಯವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿಸುವಂತಹದು’. ಆದರೂ ನೀನು ಆ ತೇಜಸ್ಸು ಯಾವುದು ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ‘ನಾನು ಈ ಜನಪದದ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ, ನಿನಗೆ ಅವಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದವಳೆ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದವಳೆ, ವೈಶ್ಯ ಕುಲದವಳೆ, ಶೂದ್ರ ಕುಲದವಳೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ?’ ಎಂದಾಗ ಅವನು ‘ಇಲ್ಲ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಜನ ಅವನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ, ‘ಸರಿಯಷ್ಟೆ, ಈ ಜನಪದದ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ ನಿನಗೆ ಅವಳ ಹೆಸರು ಗೋತ್ರ ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ?... ಅವಳು ಉದ್ದಕ್ಕಿರುವಳೇ, ಕುಳ್ಳಿಯೇ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯಮ ಎತ್ತರದವಳೇ?... ಅವಳು ಕಷ್ಟೇ, ಗೋಧಿ ಬಣ್ಣದವಳೇ ಅಥವಾ ಸುವರ್ಣ ಬಣ್ಣದವಳೇ?... ಅವಳು ಗ್ರಾಮದವಳೇ, ನಿಗಮದವಳೇ, ನಗರದವಳೇ?... ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ?’ ಎಂದಾಗ ಅವನು, ‘ಇಲ್ಲ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಜನ ಅವನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ, ‘ಸರಿ ಕಣಪ್ಪ, ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೆಯೇ, ನೋಡದೆಯೇ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೀಯೇನು?’ ಎಂದಾಗ ಅವನು ‘ಹೌದು’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ‘ಕಚ್ಚಾನ, ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ ನೀನು ಏನೆಂದುಕೊಳ್ಳುವೆ? ಅವನ ಮಾತುಗಳು ಅರ್ಥಹೀನವೆಂದೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ?’

“ಭಂತೆ, ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ. ಅವನ ಮಾತುಗಳು ಅರ್ಥಹೀನ.”

“ಕಚ್ಚಾನ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು: ‘ಆ ತೇಜಸ್ಸು ಪರಮತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳದ್ದು, ಅದು ಯಾವುದೇ ಅನ್ಯ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಭವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸುವಂತಹುದು’ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ನೀನು ಆ ತೇಜಸ್ಸು ಯಾವುದು ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.”

4. “ಭಂತೆ, ಹೇಗೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜಲದಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿದ, ಅಷ್ಟಮುಖದ, ಅಂದವಾಗಿ ಕಟೆದ, ಕೆಂಪು ರೇಶಿಮೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನ, ನಗನಗಿಸುವ, ಹೊಳೆವ ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯ ಪಚ್ಚೆಮಣಿಯು ತೇಜೋಮಯವಾಗಿರುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ ಈ ಆತ್ಮವು ಮರಣದ ನಂತರವೂ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ.”

“ಕಚ್ಚಾನ, ಇದಕ್ಕೆ ನೀನು ಏನು ಹೇಳುವೆ? ಪರಿಶುದ್ಧ ಜಲದಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿದ, ಅಷ್ಟಮುಖದ ಅಂದವಾಗಿ ಕಟೆದ, ಕೆಂಪು ರೇಶಿಮೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿ ನಗನಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಹೊಳೆವ ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯ ಪಚ್ಚೆಮಣಿ ತೇಜೋಮಯವಾಗಿದೆಯೇ ಅಥವಾ ಈ ನಿಬಿಡ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚು ಹುಳುವು ತೇಜೋಮಯವಾಗಿದೆಯೋ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ತೇಜಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಭವ್ಯವಾಗಿದೆ?”

“ಭಂತೆ, ಈ ನಿಬಿಡ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುಹುಳುವು.”

“ಕಚ್ಚಾನ, ಇದಕ್ಕೆ ನೀನು ಏನು ಹೇಳುವೆ? ಈ ನಿಬಿಡ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿನ ಮಿಂಚು ಹುಳುವೋ, ಅಥವಾ ಈ ನಿಬಿಡ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಉರಿವ ಎಣ್ಣೆ ದೀಪವೋ? ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ತೇಜಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಭವ್ಯವಾಗಿದೆ?”

“ಭಂತೆ, ಉರಿವ ಎಣ್ಣೆ ದೀಪ.”

5. “ಕಚ್ಚಾನ, ಇದಕ್ಕೆ ನೀನು ಏನು ಹೇಳುವೆ? ಈ ನಿಬಿಡ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿನ ಉರಿವ ಎಣ್ಣೆ ದೀಪವೋ ಅಥವಾ ಈ ತಿಮಿರಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿನ ಈ ಅಗ್ನಿಕ್ಷಂದವೋ? ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ತೇಜಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಭವ್ಯವಾಗಿದೆ?”

“ಭಂತೆ, ಈ ಅಗ್ನಿಕ್ಷಂದವು.”

“ಕಚ್ಚಾನ, ಇದಕ್ಕೆ ನೀನು ಏನು ಹೇಳುವೆ? ಈ ತಿಮಿರಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿನ ಅಗ್ನಿಯೋ ಅಥವಾ ಮೋಡಗಳಿಲ್ಲದ ಶುಭ್ರ ನೀಲಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮುಂಜಾನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಓಸಧಿತಾರೆಯೋ (ಮಾರ್ನಿಂಗ್ ಸ್ಟಾರ್) – ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ತೇಜಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ಮತ್ತು ಭವ್ಯ?” – ಭಂತೆ, ಮೋಡಗಳಿಲ್ಲದ ನೀಲಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮುಂಜಾನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಓಸಧಿತಾರೆ.”

“ಕಚ್ಚಾನ, ಇದಕ್ಕೆ ನೀನು ಏನು ಹೇಳುವೆ? ಮೋಡಗಳಿಲ್ಲದ ಶುಭ್ರ ನೀಲಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮುಂಜಾನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಓಸಧಿತಾರೆಯೋ ಅಥವಾ ಹದಿನೈದನೆಯ ದಿನದಂದು ಉಪೋಸಥ ನಡೆಯುವ ಮೋಡರಹಿತ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿನ ತುಂಬು ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಚಂದಿರನೋ-ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ತೇಜಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ಮತ್ತು ಭವ್ಯ?”

“ಭಂತೆ, ಹದಿನೈದನೆಯ ದಿನದಂದು ಉಪೋಸಥ ನಡೆಯುವ ಮೋಡರಹಿತ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿನ ತುಂಬು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದಿರ.”

“ಕಚ್ಚಾನ, ಇದಕ್ಕೆ ನೀನು ಏನು ಹೇಳುವೆ? ಹದಿನೈದನೆಯ ದಿನದಂದು ಉಪೋಸಥ ನಡೆಯುವ ಮೋಡರಹಿತ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿನ ತುಂಬು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದಿರನೋ ಅಥವಾ ವರ್ಷ ಋತುವಿನ ಕೊನೆಯ ಮಾಸದಲ್ಲಿನ

ಮೋಡಗಳಿಲ್ಲದ ದಿನದ ನಡುನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉರಿವ ಸೂರ್ಯನೋ-ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ತೇಜಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ಮತ್ತು ಭವ್ಯ?”

“ಭಂತೆ, ವರ್ಷ ಋತುವಿನ ಕೊನೆಯ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳಿಲ್ಲದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ದಿನದ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉರಿವ ಸೂರ್ಯ.”

“ಕಚ್ಚಾನ, ಇವನ್ನೂ ಮಿಂಚಿ ಬಹು ದೇವತೆಗಳ ತೇಜಸ್ಸು ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರ ತೇಜಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿರುವುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಸಹ ನಾನು ಆ ತೇಜಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಅನ್ಯ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಭವ್ಯವಾದ ತೇಜಸ್ಸು ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀನು, ಉದಾಯಿ, ಮಿಂಚು ಹುಳುವಿಗಿಂತಲೂ ಹೀನವಾದ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವೆ: ‘ಇದು ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳದ್ದು’, ಆದರೆ ನೀನು ಆ ತೇಜಸ್ಸು ಯಾವುದು ಎಂದು ಹೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ.ಆದರೂ ನೀನು ಆ ತೇಜಸ್ಸು ಯಾವುದು ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.”

6. “ಕಚ್ಚಾನ, ಇವು ಪಂಚ ಕಾಮಗುಣಗಳು²⁷. ಆ ಐದು ಯಾವುವು? ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಲ್ಪಡುವ ಇಷ್ಟವಾಗುವ, ಸಮೃತ್ತವಾಗುವ, ಪ್ರಿಯವಾಗುವ, ಕಾಮೂಪಸಂಹಿತವಾಗಿರುವ ರಜೋಗುಣದ ರೂಪಗಳು, ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಲ್ಪಡುವ ಶಬ್ದಗಳು... ಮೂಗಿನಿಂದ ಆಘ್ರಾಣಿಸಲ್ಪಡುವ ವಾಸನೆಗಳು... ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ರುಚಿ ನೋಡಲ್ಪಡುವ ರಸಗಳು... ಕಾಯದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಲ್ಪಡುವ ಇಷ್ಟವಾಗುವ, ಸಮೃತ್ತವಾಗುವ, ಪ್ರಿಯವಾಗುವ, ಕಾಮೂಪ ಸಂಹಿತವಾಗಿರುವ ರಜೋಗುಣದ ಘನ ಸಂಗತಿಗಳು. ಇವು ಐದು ಕಾಮಗುಣಗಳು²⁸.”

“ಕಚ್ಚಾನ, ಇವು ಪಂಚ ಕಾಮಗುಣಗಳು. ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ಸುಖವು ಮತ್ತು ಸೋಮನಸ್ಸು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ಕಾಮ ಸುಖವೆಂದು ಕರೆಯುವುದು. ಕಾಮ ಸುಖಗಳಿಂದಲೇ ಕಾಮ ಸುಖಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕಾಮಸುಖಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಸುಖ ಕಾಮವನ್ನು ಮೀರಿ ಇದೆ (ಕಾಮಗ್ಗಸುಖ=ನಿಬ್ಬಾಣ). ಇದನ್ನೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಉನ್ನತವಾದುದು ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿರುವುದು.

7. “ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ವೇಖನಸ ಹೇಳಿದನು: ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೆ; ಅದ್ಭುತ ಗೌತಮರೆ, ಅದ್ಭುತ. ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ: ‘ಕಾಮದಿಂದ ಕಾಮಸುಖವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ; ಕಾಮ ಸುಖಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಸುಖ ಕಾಮವನ್ನು ಮೀರಿ ಇದೆ. ಇದನ್ನೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಉನ್ನತವಾದುದು ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿರುವುದು.’”

“ಕಚ್ಚಾನ, ನೀನು ಅನ್ಯದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಅನ್ಯ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವನಾಗಿ, ಅನ್ಯ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿದವನಾಗಿ, ಅನ್ಯತ್ರ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದವನಾಗಿ, ಅನ್ಯ ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವನಾಗಿ ನಿನಗೆ ಕಾಮ ಅಥವಾ ಕಾಮಸುಖ ಅಥವಾ ಕಾಮಗ್ಗ ಸುಖಗಳು ಇವು ಏನು ಎಂಬುದು ಅರಿಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಆಸವಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅರಹಂತರಾಗಿದ್ದಾರೋ, ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಾರೋ, ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೋ, ಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೋ, ನಿಜವಾದ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ, ಭವ ಸಂಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೋ, ಸಮೃದ್ಧಿ ವಿಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೋ ಅಂತಹವರಿಗೆ ಕಾಮ, ಕಾಮಸುಖ, ಕಾಮಗ್ಗ ಸುಖಗಳು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತವೆ.”

8. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ವೇಖನಸನು ಕುಪಿತನಾಗಿ ಅಸಮಾಧಾನಗೊಂಡು ಭಗವಾನರನ್ನು “ಸಮಣ ಗೋತಮನು ಪಾಪಿಯಾಗಲಿ” ಎಂದು ನಿಂದಿಸಿದನು, ಜರೆದನು ಮತ್ತು ಖಂಡಿಸಿದನು. ಮತ್ತೆ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಭೂತಕಾಲವನ್ನು

ಅರಿಯದೆ, ಭವಿಷ್ಯತ್ತನ್ನು ನೋಡಲಾಗದೆ: 'ಹುಟ್ಟನ್ನು, ನಾಶಮಾಡಿದ್ದೇವೆ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದೇವೆ, ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಇನ್ನೂ ಯಾವುದೇ ಭವಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಏನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅದು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ವದವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವರದು ಬರಿಯ ಮಾತುಗಳಾಗಿ, ಶೂನ್ಯವೂ ಟೀಕು ಆಗುತ್ತವೆ."

"ಕಚ್ಚಾನ, ಯಾಕೆ ಸಮಣರಾಗಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಲಿ ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯಗಳನ್ನು ಅರಿಯದೆ, ನೋಡದೆ 'ಹುಟ್ಟು ನಾಶವಾಗಿದೆ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದೇವೆ, ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ, ಇನ್ನು ಯಾವುದೇ ಭವಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹವರನ್ನು ಧಮ್ಮದ ಪ್ರಕಾರ ಖಂಡಿಸಬಹುದು. ಕಚ್ಚಾನ, ಭೂತವಾಗಲಿ, ಭವಿಷ್ಯತ್ತಾಗಲಿ ಅವು ಒತ್ತಟ್ಟಿರಲಿ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನೂ, ನಿಷ್ಠಾವಂತನೂ ಋಜು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಯು ಬರಲಿ. ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಅನುಶಾಸನ ಮತ್ತು ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತೇನೆ ಅವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನೇ ಹೀಗೆ ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ನೋಡುತ್ತಾನೆ: ಹೀಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಂಧನದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ, ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಬಂಧನದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಕಚ್ಚಾನ, ಎಳೆಯ ಶಿಶು ಏಳಲಾಗದೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ನಾಲ್ಕು ಅಂಗಗಳಿಂದ (ಎರಡು ಕೈ ಎರಡು ಕಾಲು) ಮತ್ತು ಕತ್ತು ಎನ್ನುವ ಐದನೇ ಅಂಗದಿಂದ ಬಂಧಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಆ ಮಗು ಬೆಳೆದಂತೆ ಅಂಗಾಂಗಗಳು ಬಲವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಆ ಬಂಧನಗಳೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅದು 'ನಾನು ಮುಕ್ತ' ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಬಂಧನವೆಂಬುದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನೂ, ನಿಷ್ಠಾವಂತನೂ ಋಜು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಯು... ಹೀಗೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಂಧನದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಅವಿದ್ಯೆ ಎಂಬ ಬಂಧನದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ" ಎಂದು ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ.

9. ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ವೇಖನಸನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: "ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಿ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೆ. ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬಹಳ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅಂದರೆ ಯಾವುದನ್ನು ಬಿಸಾಡಲಾಗಿತ್ತೋ ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಿರುವಂತೆ, ಯಾವುದು ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿತ್ತೋ ಅದನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸಿದಂತೆ, ಕಳೆದುಹೋದ ದಾರಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬನಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಂತೆ, ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ದೀಪ ಹಿಡಿದಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರಿಗೆ, ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಇಂದಿನಿಂದಲೇ ಭಗವಾನರು ನನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸಕನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿ. ನಾನು ಬದುಕಿರುವವರೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವೇಖನಸ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ರಾಜವರ್ಗ

೮೧

ಘಟಕಾರ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಭಗವಾನರು ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೋಸಲ ದೇಶದ ಪ್ರಜೆಗಳೊಡನೆ ತನ್ನ ಮಹಾ ಭಿಕ್ಷುಸಂಘದ ಸಮೇತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆಗ ಭಗವಾನರು ರಸ್ತೆಯ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮಂದಸ್ಥಿತರಾದರು. ಆಗ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದನಿಗೆ ಹೀಗೆನಿಸಿತು: 'ಏನು ಕಾರಣ, ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಾನರು ಮಂದಸ್ಥಿತರಾದರು? ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಭಗವಾನರು ನಗುವುದಿಲ್ಲ'. ಹೀಗೆಂದುಕೊಂಡು ಚೀವರವನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಗೌರವದಿಂದ ಕೈಚೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದನು: "ಭಂತೆ, ಏನು ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಾನರು ಮಂದಸ್ಥಿತರಾದರು? ತಥಾಗತರು ಅಕಾರಣವಾಗಿ ಮಂದಸ್ಥಿತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ."

"ಆನಂದ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ಜಾಗವು ಶ್ರೀಮಂತವಾದ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ವೇಭಲಿಂಗ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಗಾಮನಿಗಮ (ಪಟ್ಟಣ) ವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜನ ನಿವಾಸಿಗಳಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಜನನಿಬಿಡವಾಗಿತ್ತು. ಭಗವಂತರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರು ಈ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರ ವೇಭಲಿಂಗದ ಬಳಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಭಗವಂತರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರ ವಿಹಾರ ಇಲ್ಲಿತ್ತು; ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರು, ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದವರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಉಪದೇಶ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು."

ಆಗ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದನು ತಾನು ಹೊದ್ದ ಸಂಘಾಟಿ (ಮೈಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳು ಶಲ್ಯೆ) ಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಮಡಿಕೆ ಮಾಡಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಹಾಸಿ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ: "ಹಾಗಾದರೆ, ಭಂತೆ, ಭಗವಾನರು ಇಲ್ಲಿ ದಯಮಾಡಿ ಆಸೀನರಾಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಅರಹಂತರಾದವರು ಮತ್ತು ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರು ಕುಳಿತಂತಾಗುತ್ತದೆ."

ಭಗವಾನರು ತಮಗೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತರು ಮತ್ತು ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು:

2. "ಆನಂದ, ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ವೇಭಲಿಂಗ ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ನಗರವು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಜನನಿಬಿಡವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರು ಈ ವ್ಯಾಪಾರನಗರ ವೇಭಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರು ವಿಹಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು."

3. "ಈ ವೇಭಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರಿಗೆ ಘಟಿಕಾರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ಕುಂಬಾರ ಮುಖ್ಯ ಸೇವಕನಿದ್ದ. ಘಟಿಕಾರನಿಗೆ ಜೋತಿಪಾಲನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ (ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ) ಆಪ್ತಗಳೆನಾಗಿದ್ದ."

“ಒಂದುದಿನ ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೋತಿಪಾಲನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ: ‘ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಜೋತಿಪಾಲ, ನಾವು ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರನ್ನು ಹೋಗಿ ನೋಡೋಣ. ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರನ್ನು ನೋಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ.’ ಅದಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೋತಿಪಾಲ ಹೇಳಿದ: ‘ಪ್ರಿಯ ಘಟಿಕಾರ, ಸಾಕು, ಈ ಬೋಳುತಲೆಯ ಸಮಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ?’

“ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರನೇ ಸಾರಿ ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರ ಹೇಳಿದ, ‘ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಜೋತಿಪಾಲ ನಾವು ಭಗವಾನ್ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರನ್ನು ಹೋಗಿ ನೋಡೋಣ. ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರನ್ನು ನೋಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ’. ಮತ್ತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರನೇಸಾರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೋತಿಪಾಲ ಹೇಳಿದ: ‘ಪ್ರಿಯ ಘಟಿಕಾರ, ಸಾಕು, ಈ ಬೋಳು ತಲೆಯ ಸಮಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ?’ ‘ಆಯ್ತು, ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಜೋತಿಪಾಲ ಮೈ ಉಜ್ಜುವ ನಾರನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ನಾನ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನದಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ’. ‘ಆಯ್ತು, ಒಳ್ಳೆಯದು’ ಎಂದು ಜೋತಿಪಾಲ ಹೇಳಿದ.

4. “ಹೀಗೆ ಘಟಿಕಾರನು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೋತಿಪಾಲರು ನಾರನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ನಾನ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನದಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಆಗ ಘಟಿಕಾರನು ಜೋತಿಪಾಲನಿಗೆ ಹೇಳಿದ: ‘ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಜೋತಿಪಾಲ, ಭಗವಾನರೂ, ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರ ವಿಹಾರ ಇಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದೆ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರನ್ನು ನೋಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ’. ಅದಕ್ಕೆ ಜೋತಿಪಾಲ ಉತ್ತರಿಸಿದ: ‘ಸಾಕು, ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಘಟಿಕಾರನೆ, ಬೋಳು ತಲೆಯ ಸಮಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ?’”

“ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರನೇಸಾರಿ ಘಟಿಕಾರ ಹೇಳಿದ: ‘ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಜೋತಿಪಾಲ ಭಗವಾನರೂ, ಅರಹಂತರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರು...’. ಅದಕ್ಕೆ ಜೋತಿಪಾಲ ಉತ್ತರಿಸಿದ: ‘ಸಾಕು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಘಟಿಕಾರನೆ, ಬೋಳುತಲೆಯ ಸಮಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ?’³⁰

“ಆಗ ಘಟಿಕಾರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೋತಿಪಾಲನ ಸೊಂಟಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೇಳಿದ: ‘ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಜೋತಿಪಾಲ, ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾ ಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರ ವಿಹಾರವು ಇಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದೆ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೋಗಿ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾ ಸಂಬುದ್ಧರೂ ಭಗವಾನರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾ ಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರನ್ನು ನೋಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ’. ಅದಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೋತಿಪಾಲ ಸೊಂಟಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ: ‘ಸಾಕು, ಪ್ರಿಯ ಘಟಿಕಾರನೆ, ಬೋಳು ತಲೆಯ ಸಮಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ?’

“ಯಾವಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೋತಿಪಾಲ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನೋ ಆಗ ಘಟಿಕಾರ ಅವನ ಬುಟ್ಟನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಳೆದ³¹. ‘ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಜೋತಿಪಾಲ, ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರ ವಿಹಾರವು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೋಗಿ ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾ ಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರನ್ನು ನೋಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ.’

“ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೋತಿಪಾಲ ಯೋಚಿಸಿದ: ‘ನನಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಜಾತಿಯವನಾದ ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನು ನಾವು ತಲೆ ತೊಳೆದಾದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಜುಟ್ಟನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದೆಂದರೆ! ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಇದು ಅದ್ಭುತ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯವಲ್ಲ! ಆಗ ಅವನು ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನಿಗೆ ಹೇಳಿದ: ‘ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಘಟಿಕಾರ ನೀನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಹೋಗುವೆಯೋ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ’. ‘ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಜೋತಿಪಾಲ, ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಪರಮ ಪರಿಶುದ್ಧರೂ ಆದವರನ್ನು ನೋಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದನು ಘಟಿಕಾರ. ‘ಎಂದಮೇಲೆ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಘಟಿಕಾರ, ನಾನೂ ಬರುತ್ತೇನೆ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಅವರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸೋಣ’ ಎಂದನು ಜೋತಿಪಾಲ.

5. “ಹೀಗೆ ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ, ಜೋತಿಪಾಲರು ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಘಟಿಕಾರನು ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಒಂದು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರೆ ಜೋತಿಪಾಲನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವನೂ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಆಗ ಘಟಿಕಾರನು ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: ‘ಪೂಜ್ಯರೇ, ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಜೋತಿಪಾಲ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ, ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಗೆಳೆಯ. ಭಗವಾನರು ಇವನಿಗೆ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು.’

“ಆಗ ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರು ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಜೋತಿಪಾಲರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮೋಪದೇಶದ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿದರು, ಆಗ್ರಹಿಸಿದರು, ಜಾಗ್ರತಗೊಳಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಉತ್ಸಾಹಗೊಳಿಸಿದರು. ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರ ಧರ್ಮೋಪದೇಶದಿಂದ ಹರ್ಷಿತರಾಗಿ ಮುದಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ಆಸನಗಳಿಂದಿದ್ದು ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರಿಗೆ ಅಭಿವಂದಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದರು.

6. “ಆಗ ಜೋತಿಪಾಲನು ಘಟಿಕಾರನಿಗೆ ಕೇಳಿದ, ‘ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಘಟಿಕಾರ ನೀನು ಈ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಿದಮೇಲೆ ನೀನೇಕೆ ಅನಗಾರಿಕ ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗಬಾರದು?’ – ‘ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಜೋತಿಪಾಲ, ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ, ಅಂಧರೂ ಹಾಗು ವೃದ್ಧರಾದ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು?’ ‘ಹಾಗಾದರೆ, ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಘಟಿಕಾರ, ನಾನು ಅನಗಾರಿಕ ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗುತ್ತೇನೆ.’

“ಆಗ ಕುಂಬಾರನಾದ ಘಟಿಕಾರ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಜೋತಿಪಾಲರು ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾ ಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಅವರಿಗೆ ಅಭಿವಂದಿಸಿ, ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ಆಗ ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನು ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು- ‘ಪೂಜ್ಯರೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಜೋತಿಪಾಲನು ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ, ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಗೆಳೆಯ. ಭಗವಾನರು ಅವನಿಗೆ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು’. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಜೋತಿಪಾಲನು ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರಿಂದ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಪಡೆದನು, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಉಪಸಂಪದವನ್ನೂ (ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಭಿಕ್ಷುತ್ವ) ಪಡೆದನು.³²

7. “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಜೋತಿಪಾಲನು ಉಪಸಂಪದವನ್ನು ಪಡೆದು ಬಹಳ ಕಾಲ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಪಸಂಪದವನ್ನು ಪಡೆದು ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಾಗಿತ್ತು. ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರು ಎಷ್ಟುಕಾಲವಿರಬೇಕೆಂದು ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟುಕಾಲ ವೇಭಲಿಂಗದಲ್ಲಿದ್ದು, ವಾರಾಣಸಿಯ ಕಡೆ

ಹೊರಟು, ನಡೆಯುತ್ತಾ ನಡೆಯುತ್ತಾ ವಾರಾಣಸಿಗೆ ಬಂದು ಇಸಿಪತನದ ಮಿಗದಾಯಿ ವನದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡರು.

“ಆಗ ಕಾಶಿರಾಜ ಕಿರೀ ಹೀಗೆ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟನು: ‘ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರು ವಾರಾಣಸಿ ತಲುಪಿದ್ದು ಇಸಿಪತನದ ಮಿಗದಾಯಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ’. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜನು ಹಲವಾರು ರಥಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿ ರಾಜರಥವೊಂದನ್ನು ಹತ್ತಿ ಎಲ್ಲ ರಾಜವೈಭವದಿಂದ ವಾರಾಣಸಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊರಟನು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ರಥಗಳು ಸಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ, ಆನಂತರ ರಥದಿಂದ ಇಳಿದು ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರ ಬಳಿ ಹೋದನು. ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರಿಗೆ ಅಭಿವಂದಿಸಿ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರು ಕಿರೀ ಕಾಶಿರಾಜನಿಗೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶದ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿದರು, ಆಗ್ರಹಿಸಿದರು, ಜಾಗ್ರತಗೊಳಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಉತ್ತಾಹಗೊಳಿಸಿದರು.

“ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಕಿರೀ ಕಾಶಿರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: ‘ಪೂಜ್ಯರೇ, ಭಗವಾನರಾದ ತಾವು ತಮ್ಮ ಭಿಕ್ಷುಸಂಘದ ಸಮೇತ ನಾಳೆ ನನ್ನಿಂದ ಭೋಜನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರು ಮೌನದಿಂದಲೇ ಸಮ್ಮತಿ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಭಗವಾನರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರು ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತು ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ಅಭಿವಂದಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ರಾಜನು ನಿರ್ಗಮಿಸಿದನು.

“ಕಿರೀ ಕಾಶಿರಾಜನು ಆ ರಾತ್ರಿ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ನಿವಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕ ಭಕ್ತ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು, ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿಸಿ ಭೋಜನದ ವೇಳೆ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರಿಗೆ ‘ಪೂಜ್ಯರೇ, ಇದು ಭೋಜನದ ವೇಳೆ’ ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದನು.

8. “ಅದು ಬೆಳಗಿನ ಸಮಯವಾದುದರಿಂದ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರು ಚೀವರವನ್ನು ಹೊದ್ದು ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಮ್ಮ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದೊಡನೆ ಕಿರೀ ಕಾಶಿರಾಜನ ನಿವಾಸಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿ ತಮಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ಆಗ ಸ್ವತಃ ಕಿರೀ ಕಾಶಿರಾಜನೇ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಭಗವಾನರಿಗೂ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೂ ವಿಧವಿಧವಾದ ರುಚಿಕರ ಭಕ್ತ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಬಡಿಸಿದನು. ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರು ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿನ ಊಟವನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಕಿರೀ ಕಾಶಿರಾಜನು ಎತ್ತರವಲ್ಲದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೇಳಿದ: ‘ಪೂಜ್ಯರೇ, ಭಗವಾನರಾದ ತಾವು ವರ್ಷಾವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ವಾರಾಣಸಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನಿವಾಸವೊಂದನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು, ಅದು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ’. ‘ರಾಜನೆ, ನನಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ವರ್ಷಾವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ವಸತಿ ಇದೆ, ಅದು ಸಾಕು.’

“ಕಿರೀ ಕಾಶಿರಾಜನು ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರನೆಬಾರಿ ಹೇಳಿದ: ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ಭಗವಾನರಾದ ತಾವು ವರ್ಷಾವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ವಾರಾಣಸಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನಿವಾಸವೊಂದನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು; ಅದು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ’. ‘ರಾಜನೆ, ನನಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ವರ್ಷಾವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ವಸತಿ ಇದೆ, ಅದು ಸಾಕು.’

“ರಾಜ ಯೋಚಿಸಿದ: ‘ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರು ವರ್ಷಾವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ವಾರಾಣಸಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನನ್ನಿಂದ ನಿವಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಮ್ಮತಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ’ ಹೀಗೆಂದುಕೊಂಡು ಅತ್ಯಪ್ತನಾಗಿ ಬೇಸರಗೊಂಡನು.

9. “ಆಗ ಹೇಳಿದನು: ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ತಮಗೆ ನನಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮರಾದ ಸೇವಕರಿದ್ದಾರೆಯೇ?’ ‘ಹೌದು, ಮಹಾರಾಜರೆ, ವೇಭಲಿಂಗ ಎನ್ನುವ ವ್ಯಾಪಾರ ನಗರವಿದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಘಟಿಕಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕುಂಬಾರನಿದ್ದಾನೆ, ಅವನು ನನ್ನ ಸೇವಕ, ನನ್ನ ಪ್ರಮುಖ ಸೇವಕ. ಮಹಾರಾಜ ಈಗ ನೀನು ಯೋಚಿಸಿದೆ: ‘ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರು ವರ್ಷಾವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನನ್ನಿಂದ ನಿವಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಮ್ಮತಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ’ ಮತ್ತು ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಸಮಾಧಾನಗೊಂಡು ಬೇಸರಗೊಂಡಿದ್ದೀರಿ; ಆದರೆ ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನು ಹಾಗಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಆಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನು ಬುದ್ಧ, ಧರ್ಮ, ಸಂಘಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಪ್ರಾಣಿ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ತನ್ನದಲ್ಲದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ, ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ವಿರತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧ, ಧರ್ಮ, ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿದೆ. ಆರ್ಯರು ಮೆಚ್ಚುವಂತಹ ಶೀಲಸಂಪನ್ನನು. ಅವನಿಗೆ ದುಃಖ, ದುಃಖ ಸಮುದಯ, ದುಃಖ ನಿರೋಧ ಮತ್ತು ದುಃಖ ನಿರೋಧಗಮನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಅವನು ದಿನದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪತ್ತು ಮಾತ್ರವೇ ಊಟ ಮಾಡುವುದು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವನು, ಶೀಲವಂತನು ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣ ಧರ್ಮದವನು. ಅವನು ಮಣಿ ಸುವರ್ಣಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದವನು, ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದವನು. ಅವನು ಚೇಡಿಮಣ್ಣಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಅಗೆಯುವವನಲ್ಲ, ತೀರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತು ಇಲಿ ಹೆಗ್ಗಣಗಳು ಕೊರೆದು ಬಿಸಾಡಿದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಕುಂಭವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: ‘ಯಾರು ಇದನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಪ್ರಮಾಣದ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನೋ ಗೊತ್ತಾದ ಪ್ರಮಾಣದ ಕಾಳನ್ನೋ ಗೊತ್ತಾದ ಪ್ರಮಾಣದ ಬೇಳೆಯನ್ನೋ ಇಟ್ಟು ಅವರು ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿ’³³ ಎಂದು ಅವನು ತನ್ನ ವೃದ್ಧ ಅಂಧ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯವರನ್ನು ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಐದು ಸಂಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದವನಾಗಿ ಓಪಪಾತಿಕವಾಗಿ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಪಡೆದು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಮರಳುವುದಿಲ್ಲ.

10. “ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ವೇಭಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಚೀವರವನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದೆ: ‘ಕುಂಬಾರನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ?’ ಅವರು: ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ತಮ್ಮ ಸೇವಕನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ, ಆದರೇನಂತೆ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನವಿದೆ, ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ಸಾರಿದೆ, ಅದನ್ನು ಊಟಮಾಡಿ’ ಎಂದರು.

“ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋದೆ. ಆನಂತರ ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರ ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಕೇಳಿದನು, ‘ಯಾರು ಈ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅನ್ನವನ್ನು ಮತ್ತು ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾರನ್ನು ತಿಂದು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ?’ ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯನೆ, ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರು.

“ಆಗ ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನು ಆಲೋಚಿಸಿದ: ‘ನನಗೆ ಲಾಭವೇ ಆಯಿತು, ನನಗೆ ದೊಡ್ಡ ಲಾಭವೇ ಆಯಿತು. ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರು ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ’. ಇದರಿಂದ ಆನಂದ ಸುಖಗಳು ಅವನನ್ನು ಆವರಿಸಿ ಅವನು ಅದೇ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಕಾಲ ಇದ್ದನು. ಅವನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಒಂದುವಾರ ಕಾಲ ಆ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿದ್ದರು.

11. “ಇನ್ನೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ವೇಭಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಬೆಳಗಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚೀವರವನ್ನು ಹೊದ್ದು ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಂಬಾರನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅವರು ‘ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಿಮ್ಮ ಸೇವಕನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ, ಆದರೇನಂತೆ, ಒಂದು ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ಗಂಜಿ ಇದೆ, ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಗೊಜ್ಜು ಇದೆ, ಊಟ ಮಾಡಿ’ ಎಂದರು.

“ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋದೆ. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನು ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರ ಬಳಿ ಬಂದು ಕೇಳಿದ: ‘ಈ ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿದ್ದ ಗೊಜ್ಜನ್ನು ತಿಂದು ಹೋದವರು ಯಾರು?’ ಅವರು: ‘ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯನೇ, ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಭಗವಾನರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರು’ ಎಂದರು.

“ಆಗ ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರ ಅಲೋಚಿಸಿದ: ‘ಇದು ನನಗೆ ಲಾಭ, ಇದು ಮಹಾ ಲಾಭ ನನಗೆ. ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ವಿಸ್ವಾಸವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಆನಂದ ಸುಖಗಳು ಅವನನ್ನು ಆವರಿಸಿ ಅವನು ಅದೇ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ಕಾಲವಿದ್ದನು. ಅವನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಒಂದು ವಾರದ ಕಾಲ ಆ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿದ್ದರು.

12. “ಮತ್ತೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ವೇಭಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ಗುಡಿಸಲು ಸೋರಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಆಗ ನಾನು ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ: ‘ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲೇನಾದರೂ ಇದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಬನ್ನಿ.’

‘ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಾವು ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಗುಡಿಸಿಲಿನ ಮಾಡಿಗೆ ಹುಲ್ಲು ಹಾಸಿದೆ’. ‘ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ ಹೋಗಿ, ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನ ಗುಡಿಸಿಲಿನ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ.’

“ಅವರು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಕೇಳಿದರು: ‘ಯಾರು ಮನೆಯ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕೀಳುತ್ತಿರುವುದು?’ ಅವರು ‘ಸೋದರಿ, ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಭಗವಾನರೂ ಆದ ಕಸ್ಸಪರ ಗುಡಿಸಲು ಸೋರುತ್ತಿದೆ’ ಎಂದರು. ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ.’

“ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಘಟಿಕಾರ ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಕೇಳಿದ: ‘ಮಾಡಿನ ಹುಲ್ಲುಹಾಸನ್ನು ಯಾರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು?’

‘ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನೆ, ಭಿಕ್ಷುಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರ ಗುಡಿಸಲು ಸೋರುತ್ತಿದೆಯಂತೆ.’

“ಆಗ ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನು ಅಲೋಚಿಸಿದನು: ‘ನನಗೆ ಇದು ಲಾಭ, ನನಗೆ ಇದು ಮಹಾ ಲಾಭ. ಅರಹಂತರೂ, ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆನಂದ ಸುಖಗಳು ಆವರಿಸಿ ಅವನು ಆ ಗುಂಗಿನಲ್ಲೇ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಇದ್ದನು. ಅವನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಒಂದು ವಾರದ ಕಾಲ ಆ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿದ್ದರು. ಮೂರು ತಿಂಗಳಕಾಲ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಆಕಾಶವೇ ಮಾಳಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟು ಕಾಲವೂ ಮಳೆ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಇಂತಹವನು ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರ.’”

“ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನಿಗೆ ಇದೊಂದು ಲಾಭ. ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುಧ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಕಸ್ಸಪರು ಅವನ ಮೇಲೆ ಭರವಸೆ ಇಟ್ಟಿದುದು ಒಂದು ಮಹಾನ್ ಲಾಭ.”

13. “ಆಗ ಕಿಕ್ಕಿ ಕಾಶಿರಾಜನು ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನಿಗೆ ಐದುನೂರು ಬಂಡಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಿದ ಕೆಂಪು ಅಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಬಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ. ರಾಜಭಟರು ಕುಂಬಾರ ಘಟಿಕಾರನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದರು: ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಐದುನೂರು ಬಂಡಿ ತುಂಬಿದ ಕೆಂಪು ಅಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಬಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಇವೆ. ಕಿಕ್ಕಿ ಕಾಶಿರಾಜನು ತಮಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೆ, ತಾವು ದಯಮಾಡಿ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ‘ರಾಜನಿಗೆ ಸಮಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬಹಳಷ್ಟು ಕೆಲಸವಿರುತ್ತದೆ ಇವಿಷ್ಟು ರಾಜನಿಗೇ ಇರಲಿ’³⁴.’

“ಆನಂದ ಈಗ ನೀನು ಹೀಗೆಯೇ ಯೋಚಿಸಬಹುದು: ‘ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಜೋತಿಪಾಲ ಬೇರೆ ಯಾರೋ ಇರಬಹುದು ಎಂದು. ಆದರೆ ನೀನು ಹಾಗೇನು ತಿಳಿಯಬೇಕಿಲ್ಲ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಜೋತಿಪಾಲನು ನಾನೇ.’”

ಭಗವಾನರು ಹೇಳಿದ್ದು ಹೀಗೆ. ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡ ಆಯುಷ್ಯಂತನಾದ ಆನಂದನು ಭಗವಾನರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಘಟಿಕಾರ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ರಟ್ಟಪಾಲ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಭಗವಾನರು ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕುರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದೊಡ್ಡ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದೊಡನೆ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಾ ಧುಲ್ಲಕೋಟಿಕ ಎಂಬ ಕುರು ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ಧುಲ್ಲಕೋಟಿಕದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗೃಹಸ್ಥರು ಹೀಗೆ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು: “ಶಾಕ್ಯ ಪುತ್ರನಾದ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಕುರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದೊಡನೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾ ಈ ಧುಲ್ಲಕೋಟಿಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ, ಭಗವಾನ್ ಗೌತಮರ ಬಗ್ಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ವರದಿಯೊಂದು ಹೀಗಿದೆ: ಭಗವಾನರು ಅರಹಂತರು ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರು, ವಿದ್ಯೆ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ನರು, ಸುಗತರು, ಲೋಕ ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ಅಸಮಾನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳು, ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ಮಾನವರ ಗುರುಗಳು, ಬುದ್ಧರೂ ಭಗವಂತರೂ ಆದವರು. ದೇವತೆಗಳು, ಮಾರರು, ಬ್ರಹ್ಮರು, ಸಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಂತಾನಗಳು, ರಾಜರು ಪ್ರಜೆಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅರಿತಿದ್ದಾರೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಬೋಧಿಸುವ ಧಮ್ಮವು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂತಹುದು, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂತಹುದು, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂತಹದ್ದಾಗಿದ್ದು, ಪರಿಪೂರ್ಣವೂ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಪವಿತ್ರವೂ ಆಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ಅರಹಂತರನ್ನು ದರ್ಶಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.”

ಆಗ ಧುಲ್ಲಕೋಟಿಕದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗೃಹಸ್ಥರು ಭಗವಾನರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದರು. ಕೆಲವರು ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿಗಳ ನಂತರ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಗವಾನರತ್ತ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು; ಕೆಲವರು ಏನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಒಂದೆಡೆ ಕುಳಿತರು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತ ಮೇಲೆ ಭಗವಾನರು ಧಮ್ಮೋಪದೇಶದ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿದರು, ಆಗ್ರಹಿಸಿದರು, ಜಾಗ್ರತಗೊಳಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದರು.

2. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಧುಲ್ಲಕೋಟಿಕದ ಅಗ್ರಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನೂ ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಹೀಗೆನ್ನಿಸಿತು: “ನಾನು ತಿಳಿದಂತೆ ಭಗವಾನರಿಂದ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ಸಂಖಿಲಿತವಾಗಿ ಪವಿತ್ರವಾಗಿ ಪರಿಪಾಲಿಸಲು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ನಾನು ತಲೆಕೂದಲು ಮತ್ತು ಗಡ್ಡವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅನಗಾರಿಕ ಪಬ್ಬಜಿತನಾದರೆ ಹೇಗೆ?”

ಧುಲ್ಲಕೋಟಿಕದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗೃಹಸ್ಥರು ಭಗವಾನರ ಧಮ್ಮೋಪದೇಶದ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿತರಾಗಿ, ಆಗ್ರಹಿತರಾಗಿ, ಜಾಗ್ರತರಾಗಿ, ಉತ್ಸಾಹಿತರಾಗಿ, ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡು ಭಗವಾನರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು. ಆನಂತರ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ಎದ್ದು ವಂದಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದರು.

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹೋದಮೇಲೆ ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಭಗವಾನರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡನು: “ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಾನು ತಿಳಿದಂತೆ ಭಗವಾನರಿಂದ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಖಿಲಿತವಾಗಿ ಪರಿಪಾಲಿಸಲು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ತಲೆಗೂದಲು ಗಡ್ಡವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅನಗಾರಿಕ ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಭಗವಾನರಿಂದ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ, ಉಪಸಂಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ.”

“ರಟ್ಟಪಾಲ, ನಿನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ನೀನು ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆಯೇ?”

“ಇಲ್ಲ, ಪೂಜ್ಯರೇ, ನನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಂದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲ.”

“ರಟ್ಟಪಾಲನೆ, ತಥಾಗತರು ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆಯದವರಿಗೆ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಾನು ನನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಂದ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದೇ ಬರುತ್ತೇನೆ.”

3. ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನು ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು, ಭಗವಾನರಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದನು. ಅವನು ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ತಾಯಿ ಮತ್ತು ತಂದೆಯರೇ, ನಾನು ತಿಳಿದಂತೆ ಭಗವಾನರಿಂದ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ಸಂಖಿಲಿತವಾಗಿ ಪರಿಪಾಲಿಸಲು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಲೆಗೂದಲು ಗಡ್ಡವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅನಗಾರಿಕ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ನನಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಡಿ.”

ಯಾವಾಗ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವನು ಹೇಳಿದನೋ ಆಗ ಅವನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಹೇಳಿದರು: “ಪ್ರಿಯ ರಟ್ಟಪಾಲ, ನೀನು ನಮ್ಮ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ, ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿ ದೊಡ್ಡವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರಿಯ ರಟ್ಟಪಾಲ, ನಿನಗೆ ದುಃಖವೇನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನೀನು ಒಂದುವೇಳೆ ಸತ್ತರೂ ಅದು ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನೀನು ಬದುಕಿರುವಾಗಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗುವಂತೆ ಹೇಗೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಬಲ್ಲೆವು?”

ಎರಡನೆಸಾರಿ... ಮೂರನೆಸಾರಿ ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನು: “ತಾಯಿ ಮತ್ತು ತಂದೆಯರೇ... ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ನನಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಡಿ.”

ಎರಡನೆಸಾರಿ... ಮೂರನೆಸಾರಿ ಅವನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಹೇಳಿದರು: “ಪ್ರಿಯ ರಟ್ಟಪಾಲ... ನೀನು ಬದುಕಿರುವಾಗಲೇ ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗುವಂತೆ ಹೇಗೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಬಲ್ಲೆವು?”

4. ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನು ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಂದ ಪಬ್ಬಜ್ಜಿತನಾಗಲು ಅನುಮತಿ ದೊರೆಯದುದರಿಂದ ಬರಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು, “ನಾನು ಇಲ್ಲೇ ಈಗಲೇ ಸಾಯಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೇ ಅನಗಾರಿಕ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು” ಎಂದನು.

ಆಗ ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ಪ್ರೀತಿಯ ರಟ್ಟಪಾಲ, ನೀನು ನಮ್ಮ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ; ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿ ದೊಡ್ಡವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳು, ಪ್ರಿಯ ರಟ್ಟಪಾಲ, ತಿನ್ನು, ಕುಡಿ, ಮೋಜು ಮಾಡು. ಹೀಗೆ ತಿನ್ನುವುದರಿಂದ, ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ, ಮೋಜು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲೇ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಬಹುದು. ನಾವು ನಿನಗೆ ಅನಗಾರಿಕ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಒಂದುವೇಳೆ ಸತ್ತರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ನೀನು ಬದುಕಿರುವಾಗಲೇ ನಿನಗೆ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೊಟ್ಟೇವು? ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಮೌನವಾದನು.

ಎರಡನೇಸಾರಿ... ಮೂರನೇಸಾರಿ ಅವನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ಪ್ರೀತಿಯ ರಟ್ಟಪಾಲ... ನಿನಗೆ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೊಟ್ಟೇವು?” ಮೂರನೇ ಸಾರಿಯೂ ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಮೌನವಾಗಿದ್ದನು.

ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಅವನ ಗೆಳೆಯರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದರು. “ಪ್ರಿಯರೇ, ಕುಲಪುತ್ರನಾದ ರಟ್ಟಪಾಲನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ‘ನಾನು ಈಗಲೇ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಯಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೇ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು’ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಿಯರೇ, ನೀವು ಬಂದು ರಟ್ಟಪಾಲನಿಗೆ ಹೇಳಿ, ‘ಗೆಳೆಯ ರಟ್ಟಪಾಲ, ನೀನು ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ... ಏಳು, ಗೆಳೆಯ ರಟ್ಟಪಾಲನೆ, ತಿನ್ನು, ಕುಡಿ, ಮೋಜು ಮಾಡು... ನೀನು ಬದುಕಿರುವಾಗಲೇ ಅವರು ನಿನಗೆ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಹೇಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾರು?’”

5. ಆಗ ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನ ಗೆಳೆಯರು ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ; “ಗೆಳೆಯ ರಟ್ಟಪಾಲ, ನೀನು ನಿನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಏಕಮಾತ್ರ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರ. ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಖದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿ ದೊಡ್ಡವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಿನಗೆ ದುಃಖವೆಂಬುದೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಿಯ ರಟ್ಟಪಾಲನೆ, ಏಳು, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳು, ತಿನ್ನು, ಕುಡಿ, ಮೋಜು ಮಾಡು. ಹೀಗೆ ತಿನ್ನುವುದರಿಂದ, ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲೇ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಬಹುದು. ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಒಂದುವೇಳೆ ಸತ್ತರೂ ಅದು ಅವರ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ, ನೀನು ಬದುಕಿರುವಾಗಲೇ ಅವರು ನಿನಗೆ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಹೇಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಇತ್ತಾರು?” ಹೀಗೆ ಅವರು ಹೇಳಿದ ನಂತರವೂ ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಮೌನವಾಗಿದ್ದನು.

ಹೀಗೆಯೇ ಎರಡನೇಸಾರಿ... ಮೂರನೇಸಾರಿ ಅವನ ಗೆಳೆಯರು ಹೇಳಿದರು; “ಗೆಳೆಯ ರಟ್ಟಪಾಲ... ನೀನು ಬದುಕಿರುವಾಗಲೇ ಅವರು ನಿನಗೆ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಹೇಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಇತ್ತಾರು?” ಮೂರನೇಸಾರಿಯೂ ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದನು.

6. ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನ ಗೆಳೆಯರು ಅವನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದರು: “ತಾಯಿ ಮತ್ತು ತಂದೆಯರೇ, ರಟ್ಟಪಾಲನು ಬರಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ‘ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಈಗಲೇ ಸಾಯಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೇ ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ನೀವು ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಸತ್ತುಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ನೀವು ಅವನಿಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವನು ಪಬ್ಬಜಿತನಾದಮೇಲೂ ನೀವು ಅವನನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಅವನು ಒಂದುವೇಳೆ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರದೆ ಇನ್ನೇನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ.”

“ಪ್ರಿಯರೆ, ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನಿಗೆ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಪಬ್ಬಜಿತನಾದಮೇಲೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಬಂದು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು.”

ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನ ಗೆಳೆಯರು ಅವನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದರು: “ಗೆಳೆಯ ರಟ್ಟಪಾಲ, ಮೇಲೇಳು. ನಿನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನೀನು ಪಬ್ಬಜಿತನಾದ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಬೇಕು.”

7. ಆಗ ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಶಕ್ತಿ ಸಂಚಯಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆದ್ದನು; ಭಗವಾನರ ಬಳಿಹೋಗಿ ಅಭಿವಂದನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಪೂಜ್ಯರೆ, ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ನನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಭಗವಾನರು ನನಗೆ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಬೇಕು.” ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಭಗವಾನರಿಂದ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಪಡೆದನು, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಉಪಸಂಪದವನ್ನು ಪಡೆದನು¹⁵.

ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಉಪಸಂಪದವನ್ನು ಪಡೆದು ಬಹಳ ದಿನಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಉಪಸಂಪದವನ್ನು ಪಡೆದ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಧುಲ್ಲಕೋಟಿಕಾದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಗವಾನರು ಸಾವತ್ಥಿಯ ಕಡೆ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅನಾಥಪಿಂಡಿಕನ ಜೇತವನಾರಾಮದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದರು.

ಇನ್ನು ಬಹಳಕಾಲ ಕಳೆದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಏಕಾಂತವಾಗಿ, ವಿರಾಗಿಯಾಗಿ, ಅಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ದೃಢಚಿತ್ತವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಜೀವನ (ಪವಿತ್ರ ಜೀವನ)ದ ಪರಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲೇ ನೆಲೆಗೊಂಡನು. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿಯೇ ಸಕಾರಣವಾಗಿಯೇ ಕುಲಪುತ್ರರು ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಉಪಸಂಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು¹⁶. ಅವನಿಗೆ ಅಭಿಜ್ಞಾನದಿಂದ (ನೇರ ಅರಿವು) ತಿಳಿಯಿತು. “ಹುಟ್ಟನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದ್ದೇನೆ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ (ಪವಿತ್ರ) ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದೇನೆ; ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನುಮುಂದೆ (ನನಗೆ) ಯಾವುದೇ ಹುಟ್ಟು ಇಲ್ಲ.” ಹೀಗೆ ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಅರಹಂತರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದನು.

8. ಆಗ ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ, ಅಭಿವಂದಿಸಿಯಾದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೇಳಿದನು: “ಪೂಜ್ಯರೆ, ಭಗವಾನರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ನನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ.”

ಆಗ ಭಗವಾನರು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿಯೇ ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವನ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಅರಿತರು. ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಸಮಣ ಬದುಕನ್ನು ತೊರೆಯಲು ಮತ್ತು ಹೀನ ಬದುಕಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಲು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಅರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ರಟ್ಟಪಾಲ, ನೀನೇನೆಂದುಕೊಂಡಿರುವೆಯೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಲು ಇದು ಸಕಾಲ.”

ಆಗ ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನು ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಅಭಿವಂದಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದನು. ಸೇನಾಸನವನ್ನು (ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುವ ಜಾಗ) ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿಟ್ಟು ಚೀವರವನ್ನು ಹೊದ್ದು ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಧುಲ್ಲಕೋಟಿಕದ ಕಡೆ ಪಯಣ ಬೆಳೆಸಿದನು. ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಪಯಣ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಧುಲ್ಲಕೋಟಿಕಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ರಾಜಕೋರಬ್ಯನ ಮಿಗಚೀರ ವನದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡನು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಮುಂಜಾನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚೀವರವನ್ನು ಹೊದ್ದು ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಧುಲ್ಲಕೋಟಿಕ ನಗರದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮನೆಯ ಮುಂದೆಯೇ ಬಂದನು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನ ತಂದೆಯು ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿರುವ ಮಧ್ಯ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನು ದೂರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಬೋಳುತಲೆಯ ಸಮಣರೇ ಪ್ರಿಯನಾದ, ಆತ್ಮೀಯನಾದ ನಮ್ಮ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಬ್ಬಜಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದು.” ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ತಂದೆಯ ಮನೆಯಿಂದ ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಯೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ವಿನಯದಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೋಗೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ, ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಬೈಗಳು ಮಾತ್ರ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಆ ಮನೆಯ ದಾಸಿಯೊಬ್ಬಳು (ಸಂಬಂಧಿಕರ ಕಡೆಯವಳು) ಹಳೆಯ ಗಂಜಿಯನ್ನು (ಅಭಿದೋಸಿ ಕಂ-ಕುಮ್ಭಾಸಂ) ಇನ್ನೇನು ಬಿಸಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೊರಬಂದಳು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು: “ಸೋದರಿ, ಈ ಆಹಾರವನ್ನು ನೀನು ಬಿಸಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಈ ಬವನಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕು.”

9. ಅವಳು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅವಳು ಅವನ ಕೈ, ಕಾಲು ಮತ್ತು ಧ್ವನಿ ಚಹರೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದಳು. ತಕ್ಷಣವೇ ಅವನ ತಾಯಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ, “ಅಮ್ಮ, ನೀವಿದನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ. ನಮ್ಮ ಮನೆ ಯಜಮಾನರ ಮಗ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದಳು.

“ಬಹಳ ಸಂತೋಷ! ನೀನು ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆಯೋ ಅದು ನಿಜವಾದರೆ ನೀನೆಂದಿಗೂ ಇನ್ನುಮುಂದೆ ದಾಸಿಯಲ್ಲ.” ಆಗ ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನ ತಾಯಿಯು ಅವನ ತಂದೆಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದಳು: “ನೀವಿದನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ, ಯಜಮಾನರೆ; ಕುಲಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಬಂದಿದ್ದಾನೆಂದು ಅವಳೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.”

ಆಗತಾನೆ ಆಯುಷ್ಮಂತನಾದ ರಟ್ಟಪಾಲನು ನಿವಾಸವೊಂದರ ಗೋಡೆಯ ಬಳಿ ಕುಳಿತು ಹಳೆಯ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ತಂದೆಯು ರಟ್ಟಪಾಲನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದನು: “ರಟ್ಟಪಾಲ, ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನೆ... ನೀನು ಹಳೆಯ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವೆ!” ನಿನಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನದೇ ಆದ ಮನೆ ಇಲ್ಲವೇ?”

“ಗೃಹಪತಿಯೇ, ನಮಗೆ ಮನೆಯಾದರೂ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ? ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದವರಾದ ನಮಗೆ ಮನೆ ಹೇಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯ? ನಾವು ಮನೆಯಿಲ್ಲದವರು ಗೃಹಪತಿಯೇ. ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋದವು. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಯಾಗಲಿ, ವಿನಯದಿಂದ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತಾಗಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ನಮಗೆ ಬೈಗಳು ಸಿಕ್ಕವು.”

“ಬನ್ನಿ ಪ್ರಿಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ, ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ ಬನ್ನಿ.”

“ಇಲ್ಲ, ಗೃಹಪತಿಯೇ, ನನ್ನ ಇಂದಿನ ಊಟ ಮುಗಿಯಿತು.”

“ಹಾಗಾದರೆ, ಪ್ರಿಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ, ನಾಳೆಯ ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ದಯಮಾಡಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಿ”. ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಮೌನದಿಂದಲೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದನು.

ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಸಮ್ಮತಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದು ತಂದೆಯು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹಿರಣ್ಯ ಸುವರ್ಣ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬಂಗಾರದ ಗಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕುಪ್ಪೆಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಹೊದಿಕೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದನು. ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಸತಿಯರನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು: “ಬನ್ನಿ, ನನ್ನ ಸೊಸೆಯಂದಿರೆ, ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಟ್ಟಪಾಲನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೋ ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ.”

10. ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದಮೇಲೆ ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನ ತಂದೆಯು ವಿಧವಿಧವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಯಾರು ಮಾಡಿಸಿ ಭೋಜನದ ಸಮಯವನ್ನು ಘೋಷಿಸಲು ಆಯುಷ್ಮಂತನಾದ ರಟ್ಟಪಾಲನಿಗೆ

ಹೇಳಿದನು: “ಇದು ಸಮಯ, ಪ್ರಿಯ ರಟ್ಟಪಾಲ, ಭೋಜನವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.”

ಆಗ ಪೂರ್ವಾಹ್ನ ಸಮಯವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆಯುಷ್ಮಂತನಾದ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಚೀವರನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಂಘಾಟಿ (ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಲ್ಯ) ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತನಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನು. ಆಗ ತಂದೆಯು ಹಿರಣ್ಯ ಸುವರ್ಣ ನಾಣ್ಯಗಳ ಮತ್ತು ಚಿನ್ನದ ಗಟ್ಟಿಗಳ ರಾಶಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರಿಯ ರಟ್ಟಪಾಲ, ಇದು ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ಧನ, ಇದು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ಧನ, ಇದು ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವಜರ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ಧನ. ಪ್ರಿಯ ರಟ್ಟಪಾಲ, ಈ ಎಲ್ಲ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಆರ್ಜಿಸು. ರಟ್ಟಪಾಲ ಬಾ; ಸಂನ್ಯಾಸದ ಬದುಕನ್ನು ತೊರೆದು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮಟ್ಟದ (ಗೃಹಸ್ಥ) ಬದುಕಿಗೆ ಬಂದು ಈ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಅನುಭವಿಸಿ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಆರ್ಜಿಸು.”

“ಗೃಹಪತಿಯೆ, ನನ್ನ ವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದಾದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಹಿರಣ್ಯ ಸುವರ್ಣಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನು ಗಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹರಿಯುವ ಗಂಗಾನದಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಬಿಸುಡು. ಇದೆಲ್ಲ ಏಕೆ? ಏಕೆಂದರೆ, ಗೃಹಪತಿಯೇ ಇದೆಲ್ಲದರ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಶೋಕ, ಬೇಸರ, ನೋವು, ದುಃಖ, ಹತಾಶೆಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.”

ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಸತಿಯರು ಅವನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಚುಂಬಿಸಿ ನುಡಿದರು: “ಆರ್ಯಪುತ್ರ, ಯಾವ ದೇವಕನ್ಯೆಯರ ಸಲುವಾಗಿ ತಾವು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನ (ಪವಿತ್ರ ಜೀವನ)ವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ? ಅವರು ನೋಡಲು ಹೇಗಿದ್ದಾರೆ?”

“ಸೋದರಿಯರೆ, ನಾವು ದೇವಕನ್ಯೆಯರ ಸಲುವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಆರ್ಯಪುತ್ರ ರಟ್ಟಪಾಲನು ತಮ್ಮನ್ನು ‘ಸೋದರಿಯರೆ’ ಎಂದು ಕರೆದನೆಂದು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತರು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋದರು.”

11. ಆಗ ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನು ತಂದೆಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಗೃಹಪತಿಯೇ, ನಮಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಕೊಡಿ; ಹೀಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಷ್ಟಕ್ಕೀಡು ಮಾಡಬೇಡಿ.”

“ಪ್ರಿಯ ರಟ್ಟಪಾಲ, ಭೋಜನ ಸಿದ್ಧವಿದೆ, ಊಟಮಾಡಿ.” ಆಗ ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನ ತಂದೆಯು ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ವಿವಿಧ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಬಡಿಸಿದನು. ಆಯುಷ್ಮಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಊಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಬವನಾಸಿಯಿಂದ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ, ಎದ್ದುನಿಂತು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಗಾಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು:

1. ಬೆಡಗು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಗೊಂಬೆಯಿದು ನೋಡು³⁸
ಕೀವು ರಕ್ತದಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ
ರೋಗ ಮೂಟೆಯಾಗಿ ಆತಂಕದಲ್ಲಿಹುದು
ಅದರೊಳಗಿಲ್ಲ ಸ್ಥಾಯಿತನವು
2. ರೂಪವೊಂದು ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ನೋಡು
ಮೈಯತುಂಬ ಒಡವೆ ಕಿವಿಗೆ ಓಲೆ
ತೊಗಲಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಅಸ್ತಿಪಂಜರವಿದು
ಅದರ ಮೇಲಿದೆ ಮನಸೆಳೆವ ಸೋಗಿನುಡುಗೆ.

3. ಪಾದಗಳಿಗೆ ಕೆಂಪು ಸಾಲನೆಳೆದುಕೊಂಡು
ಮುಖಿಕೆ ರಂಗು ಪೂಸಿಕೊಂಡು
ವಂಚಿಸಬಹುದು ಮೂರ್ಖನನು, ಆದರೆ
ಮಾಡದದೇನೂ ಇನ್ನೊಂದು ತೀರವ ಸೇರುವವನನ್ನು.
4. ಎಂಟು ಎಳೆಯ ಜಡೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ
ಸೆಳೆವ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣು
ವಂಚಿಸಬಹುದು ಮೂರ್ಖನನು, ಆದರೆ
ಮಾಡದದೇನೂ ಇನ್ನೊಂದು ತೀರವ ಸೇರುವವನನ್ನು.
5. ಹೊಲಸ ದೇಹ, ಆದರೆಲ್ಲ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿದೆ
ಬಣ್ಣ ಬಳಿದುಕೊಂಡ ಹೊಸ ಕಸದ ಕುಂಭದಂತೆ
ವಂಚಿಸಬಹುದು ಮೂರ್ಖನನು, ಆದರೆ
ಮಾಡದದೇನೂ ಇನ್ನೊಂದು ತೀರವ ಸೇರುವವನನ್ನು.
6. ಬಲೆಯ ಬೀಸಿದೆ ಮಿಗವು ಬೀಳಲೆಂದು
ಆದರೆ ಬೀಳಲೇ ಇಲ್ಲ ಮಿಗವು ಬಲೆಯೊಳು
ಬಲೆಯ ಕಚ್ಚಿದ್ದೇವೆ, ಬನ್ನಿ ಇನ್ನು ಹೋಗೋಣ
ಬೇಟೆಗಾರರಿನ್ನು ಕಣ್ಣೀರ ಸುರಿಸಲಿ.

12. ಆಯುಷ್ಯಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನು ಎದ್ದುನಿಂತು ಈ ಗಾಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ರಾಜಕೋರಬ್ಯನ ಮಿಗಚೀರ ಉದ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ವೃಕ್ಷ ಮೂಲವೊಂದರಲ್ಲಿ ದಿನದ ಸಮಯವನ್ನು ಕಳೆದನು.

13. ರಾಜಕೋರಬ್ಯನು ತನ್ನ ಉದ್ಯಾನದ ಮಾಲಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: ಪ್ರಿಯ ಮಿಗುವ, ಮಿಗಚೀರ ಉದ್ಯಾನವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡಿಡು; ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಬರುವವರಿದ್ದೇವೆ.” “ಆಗಲೀ ಒಡೆಯರೇ” ಎಂದು ಮಿಗವ ಉತ್ತರಿಸಿದ. ಹೀಗೆ ಮಿಗವನು ಮಿಗಚೀರ ಉದ್ಯಾನವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದಿನದ ವಸತಿಗಾಗಿ ವೃಕ್ಷ ಮೂಲವೊಂದರಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಯಂತ ರಟ್ಟಪಾಲರು ಕುಳಿತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಹೀಗೆ ನೋಡಿದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಲು ರಾಜಕೋರಬ್ಯನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದನು: “ಒಡೆಯರೇ, ಮಿಗಚೀರ ಉದ್ಯಾನವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಧುಲ್ಲಕೋಟಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಮನೆತನದ ಕುಲಪುತ್ರನಾದ ಆಯುಷ್ಯಂತ ರಟ್ಟಪಾಲರು, ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ತಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೊಗಳಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಅಂತಹವರು ಇಲ್ಲೇ ಮಿಗಚೀರ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದಿನದ ವಸತಿಗಾಗಿ ವೃಕ್ಷ ಮೂಲವೊಂದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ.”

“ಆಯಿತು, ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಿಗವ. ಇನ್ನು ಮಿಗಚೀರ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಇಂದು ವಿಹರಿಸುವುದು ಸಾಕು. ಇನ್ನು ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರನ್ನು ಗೌರವಿಸಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣ.”

ಆನಂತರ ರಾಜಕೋರಬ್ಯನು “ಏನೆಲ್ಲ ಆಹಾರವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದ್ದರೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಹಲವಾರು ರಾಜರಥಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿ, ಒಂದರಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಹತ್ತಿ, ಬೇರೆ ರಥಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ರಾಜವೈಭವದೊಡನೆ ಧುಲ್ಲಕೋಟಿಕದ ಹೊರ ವಲಯಕ್ಕೆ ಆಯುಷ್ಯಂತ ರಟ್ಟಪಾಲನನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದನು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ರಥಗಳು ಹೋಗುತ್ತವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋದನು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ರಥದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಮೇತ ಆಯುಷ್ಯಂತ ರಟ್ಟಪಾಲರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದನು. ಆಯುಷ್ಯಂತ ರಟ್ಟಪಾಲರೊಡನೆ ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿ ಮಾತುಗಳು ಮುಗಿದಮೇಲೆ

ಒಂದುಕಡೆ ನಿಂತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ: “ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ, ಈ ಹಸ್ತಿ ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ.”

“ಇದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ ಮಹಾರಾಜರೆ, ನೀವು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ, ನನಗೆ ನನ್ನ ಚಾಪೆ ಇದೆ.”

ರಾಜಕೋರಬ್ಬನು ತನಗೆ ಅಣಿ ಮಾಡಿದ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

14. “ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ, ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ನಷ್ಟಗಳಿವೆ. ಈ ನಾಲ್ಕುರೀತಿಯ ನಷ್ಟಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಕೆಲವರು ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಮತ್ತು ಗಡ್ಡವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಯಾವುವು? ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಿಂದ ಆಗುವ ನಷ್ಟ, ರೋಗದಿಂದ ಆಗುವ ನಷ್ಟ, ಧನ ನಷ್ಟ ಮತ್ತು ಬಂಧುಗಳು ಸತ್ತು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಆಗುವ ನಷ್ಟ.”

“ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಿಂದ ಆಗುವ ನಷ್ಟವೇನು? ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ವೃದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ವಯಸ್ಸಾಗಿದೆ, ವರುಷಗಳು ಬಿದ್ದು ಹೊರೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ, ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಹುದೂರ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ, ಕೊನೆಯ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹವರು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ: ‘ನಾನು ವೃದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ, ವಯಸ್ಸಾಗಿದೆ, ವರುಷಗಳು ಹೊರೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ, ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಹುದೂರ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ, ಕೊನೆಯ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಯಾವ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಗಳಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ಈಗ ಸುಲಭವಾಗಿ ಗಳಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಈಗಿರುವ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ವೃದ್ಧಿಮಾಡಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ನಾನು ತಲೆಗೂದಲು ಗಡ್ಡವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾದರೆ ಹೇಗೆ? ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದ ಕಾರಣ ಈ ನಷ್ಟ ಉಂಟಾದುದರಿಂದ ತಲೆಗೂದಲು ಗಡ್ಡವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗಲು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಇದು ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಕಾರಣದ ನಷ್ಟ. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರು ಇನ್ನು ಯೌವನದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ, ತಲೆಕಪ್ಪಿರುವ ಯೌವನದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಮನುಷ್ಯರು ಮತ್ತು ಅವರು ಬದುಕಿನ ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವವರು. ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರು ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಕಾರಣ ಯಾವುದೇ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ (ಈ ನಷ್ಟದ ಬಗ್ಗೆ) ಏನು ಗೊತ್ತಿದೆ, ಏನು ನೋಡಿದ್ದಾರೆ ಅಥವಾ ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ?”

15. “ಮತ್ತು ರೋಗದಿಂದ ಆಗುವ ನಷ್ಟವೇನು? ಇಲ್ಲಿ, ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ರೋಗಗ್ರಾಹಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ನೋವಿನಿಂದಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ: ‘ನಾನು ರೋಗಗ್ರಾಹಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ, ನೋವಿನಿಂದಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಯಾವ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಗಳಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲವೋ... ಪಬ್ಬಜಿತನಾದರೆ ಹೇಗೆ?’ ರೋಗದ ಕಾರಣ ನಷ್ಟವುಂಟಾದುದರಿಂದ... ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗಲು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ರೋಗದ ಕಾರಣ ಆಗುವ ನಷ್ಟವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರು ಯಾವುದೇ ರೋಗರುಜಿನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ; ಅವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಜೀರ್ಣಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಎಂದರೆ ಅದು ಪೂರ್ಣ ತಂಪಾಗಲಿ ಪೂರ್ಣ ಶಾಖವಾಗಲಿ ಇರದೆ ಮಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರು ರೋಗದ ಕಾರಣ ಯಾವುದೇ ನಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ (ಈ ನಷ್ಟದ ಬಗ್ಗೆ) ಏನು ಗೊತ್ತಿದೆ, ನೋಡಿದ್ದಾರೆ ಅಥವಾ ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ?”

16. “ಇನ್ನು ಸಂಪತ್ತಿನ ನಷ್ಟ ಎಂದರೇನು? ಇಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ, ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಮಹಾ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಮತ್ತು ಮಹಾ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಉಳ್ಳ ಶ್ರೀಮಂತರ ಸಂಪತ್ತು ಕ್ರಮೇಣ ಕರಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ: ‘ನಾನು ಈ ಹಿಂದೆ ಮಹಾ ಸಂಪತ್ತನ್ನು, ಮಹಾ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಉಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದೆ. ಕ್ರಮೇಣ ನನ್ನ ಸಂಪತ್ತು ಕರಗಿಹೋಯಿತು. ನಾನು ಯಾವ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಗಳಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲವೋ... ಪಬ್ಬಜಿತನಾದರೆ ಹೇಗೆ?’ ಸಂಪತ್ತು ನಷ್ಟವಾದ ಕಾರಣ... ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗಲು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದಾಗುವ ನಷ್ಟವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರು ಇದೇ ಧುಲ್ಲಕೋಟ್ಯಕದ ಶ್ರೀಮಂತ ಅಗ್ರಕುಲದ ಪುತ್ರರು. ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರು ಯಾವುದೇರೀತಿ ಸಂಪತ್ತಿನ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು, ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗಿರುವುದರಿಂದ

ಅವರಿಗೆ (ಈ ನಷ್ಟದ ಬಗ್ಗೆ) ಏನು ಗೊತ್ತಿದೆ ಅಥವಾ ನೋಡಿದ್ದಾರೆ ಅಥವಾ ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ?

17. “ಬಂಧುಗಳ ನಷ್ಟವೆಂದರೇನು? ಇಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ, ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಬಹಳ ಜನ ಗೆಳೆಯರು, ಒಡನಾಡಿಗಳು, ಬಂಧುಗಳು, ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆ. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಈ ಬಂಧುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅವನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ: ‘ಮುಂಚೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ಗೆಳೆಯರು, ಒಡನಾಡಿಗಳು, ಬಂಧುಗಳು, ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಇದ್ದರು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಈ ನನ್ನ ಬಂಧುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಯಾವ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಗಳಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲವೋ... ಪಬ್ಬಜಿತನಾದರೆ ಹೇಗೆ? ಬಂಧುಗಳು ನಷ್ಟವಾದುದರ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ... ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗಲು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನೇ ಬಂಧುಗಳ ನಷ್ಟವೆಂದು ಕರೆಯುವುದು. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರಿಗೆ ಇದೇ ಧುಲ್ಲಕೋಟಿಕದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಗೆಳೆಯರು, ಒಡನಾಡಿಗಳು, ಬಂಧುಗಳು, ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆ. ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಬಂಧುಗಳ ನಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ (ಈ ನಷ್ಟದ ಬಗ್ಗೆ) ಏನು ಗೊತ್ತಿದೆ ಅಥವಾ ನೋಡಿದ್ದಾರೆ ಅಥವಾ ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ?’

18. “ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ, ಇವು ನಾಲ್ಕುರೀತಿಯ ನಷ್ಟಗಳು. ಈ ನಾಲ್ಕುರೀತಿಯ ನಷ್ಟಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಕೆಲವರು ತಲೆಗೂದಲನ್ನು, ಗಡ್ಡವನ್ನು ತೆಗೆದು, ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರು ಈ ಯಾವ ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ (ನಷ್ಟಗಳ ಬಗ್ಗೆ) ಏನು ಗೊತ್ತಿದೆ ಅಥವಾ ನೋಡಿದ್ದಾರೆ ಅಥವಾ ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ?’”

19. “ಮಹಾರಾಜ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರು ನಾಲ್ಕು ಧರ್ಮೋದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಅವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದರಿಂದ, ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾದೆ. ಆ ನಾಲ್ಕು ಯಾವುವು?

(1) “ಯಾವುದೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ (ಜೀವಿ) ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ, ಅದು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರು ಬೋಧಿಸಿದ ಮೊದಲ ಧರ್ಮೋದ್ದೇಶ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದೇ, ನೋಡಿಯೇ ಮತ್ತು ಕೇಳಿಯೇ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾದೆ.”

(2) “ಯಾವುದೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ (ಜೀವಿಗೆ) ಆಶ್ರಯ ತಾಣವಾಗಲಿ, ರಕ್ಷಕನಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಎರಡನೇ ಧರ್ಮೋದ್ದೇಶ.”

(3) “ಯಾವುದೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ (ಜೀವಿಗೆ) ತನ್ನದೆಂಬುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ; ಎಲ್ಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಗತವಾಗಬೇಕು... ಇದು ಮೂರನೇ ಧರ್ಮೋದ್ದೇಶ.”

(4) “ಯಾವುದೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ (ಜೀವಿಯು) ಅಪೂರ್ಣ, ಅತ್ಯಪ್ತ ಆಸೆಗಳ ದಾಸ... ಇದು ನಾಲ್ಕನೇ ಧರ್ಮೋದ್ದೇಶ.”

“ಮಹಾರಾಜ, ಈ ನಾಲ್ಕು ಧರ್ಮೋದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಅರಹಂತರೂ, ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ನಾನು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಅರಿತು, ನೋಡಿ ಮತ್ತು ಕೇಳಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾದೆ.”

20. “ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ, ‘ಯಾವುದೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಜೀವಿಯು ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ, ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ’ ವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು?’

“ನಿಮಗೇನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಮಹಾರಾಜ? ನೀವು ಇಪ್ಪತ್ತು, ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷದವರಿದ್ದಾಗ ಅನುಭವಿ ಆನೆ ಸವಾರರೇ, ಅನುಭವಿ ಕುದುರೆ ಸವಾರರೇ, ಅನುಭವಿ ರಥ ಸಾರಥಿಯೇ, ಅನುಭವಿ ಬಿಲ್ಲುಗಾರರೇ, ಅನುಭವಿ ಖಡ್ಗವೀರರೇ, ಊರು ಬಲರೇ (ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ), ಬಾಹುಬಲರೇ? ಬಲಯುತರಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಶಕ್ತರಾಗಿದ್ದೀರಿ?

“ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ, ನಾನು ಇಪ್ಪತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷದವನಿದ್ದಾಗ ಅನುಭವಿ ಆನೆಸವಾರನಾಗಿದ್ದೆ...”

ಊರು ಬಲನಾಗಿದ್ದೆ. ಬಾಹುಬಲನಾಗಿದ್ದೆ. ಬಲಯುತನಾಗಿದ್ದು, ಯುದ್ಧವನ್ನೆದುರಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದೆ. ನನಗೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆಗ ಅಮಾನುಷವಾದ ಶಕ್ತಿ ಇತ್ತೇನೋ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಮಾನ ಇರುವವರನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.”

“ಈಗ ಏನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಮಹಾರಾಜರೆ? ಈಗಲೂ ನೀವು ಊರು ಬಲರೆ, ಬಾಹುಬಲರೆ? ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುವಷ್ಟು ಶಕ್ತರೆ?”

“ಇಲ್ಲ, ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ, ನಾನು ವೃದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ, ವಯಸ್ಸಾಗಿದೆ, ವರ್ಷಗಳ ಉರುಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಭಾರವಾಗಿದ್ದೇನೆ, ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದು, ಕೊನೆಯ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಾನೀಗ ಎಂಭತ್ತು ವರ್ಷದವನು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಇಡಬೇಕೆಂದರೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೋ ಹೆಚ್ಚು ಇಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ.”

“ಮಹಾರಾಜರೆ, ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಅರಹಂತರೂ, ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರು ಹೇಳಿದ್ದು: ‘ಯಾವುದೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಜೀವಿಯು ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ, ಅದು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ’; ನಾನಿದನ್ನು ತಿಳಿದಮೇಲೆ ಮತ್ತು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾದದ್ದು.”

“ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ, ಅದ್ಭುತ! ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಅರಹಂತರೂ, ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ‘ಯಾವುದೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಜೀವಿಯು ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ, ಅದು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ! ಇದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಿಜ!’

21. “ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ, ಈ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗಜಪಡೆ, ಅಶ್ವದಳ, ರಥಗಳು ಮತ್ತು ಪದಾತಿ ಸೈನ್ಯಗಳಿವೆ; ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಆಗುವ ಯಾವುದೇ ಆಘಾತಗಳನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ ತಾವು ಹೇಳಿದಿರಿ: ‘ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ತಾಣವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲ’. ಈ ವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು?”

“ನೀವೇನೆನ್ನುತ್ತೀರಿ ಮಹಾರಾಜರೆ? ನಿಮಗೇನಾದರೂ ಗಂಭೀರವಾದ ಖಾಯಿಲೆ ಇದೆಯೇ?”

“ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ, ನನಗೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಉಸಿರಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ಇದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರು, ಒಡನಾಡಿಗಳು, ಬಂಧುಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿಗಳು ನನ್ನ ಸುತ್ತ ನಿಂತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ: ‘ಈಗ ರಾಜಕೋರಬ್ಯನು ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ರಾಜಕೋರಬ್ಯನು ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ.’”

“ನೀವೇನೆನ್ನುತ್ತೀರಿ, ಮಹಾರಾಜರೆ? ನಿಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರು ಒಡನಾಡಿಗಳು, ಬಂಧುಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿಗಳಿಗೆ ನೀವು ಹೀಗೆಂದು ಆಗ್ರಹಿಸಬಹುದೇ?: ‘ಬನ್ನಿ, ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಗೆಳೆಯರೆ, ಒಡನಾಡಿಗಳೇ, ಬಂಧುಗಳೇ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿಗಳೇ. ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವವರೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ವೇದನೆಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಿ, ಆಗ ನನ್ನ ವೇದನೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಆ ನೋವನ್ನು ನಿಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ನೀವೇ ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆ?’”

“ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ, ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರನ್ನಾಗಲಿ, ಒಡನಾಡಿಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಬಂಧುಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಸಂಬಂಧಿಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಹಾಗೆ ಆಗ್ರಹಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ನೋವನ್ನು ನಾನೇ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು.”

“ಮಹಾರಾಜ, ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರು ಹೇಳಿದ್ದು: ‘ಯಾವ ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ತಾಣವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲ’. ನಾನು ಇದನ್ನು ಅರಿತು ಮತ್ತು ನೋಡಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾದೆನು.”

“ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ! ಇದನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ‘ಯಾವುದೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ತಾಣವಾಗಲಿ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಕರಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ’. ಇದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಿಜವೇ!”

22. “ಆಚಾರ್ಯ ರಛಪಾಲರೆ, ಈ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಿರಣ್ಯ ಸುವರ್ಣಗಳು ಖಜಾನೆಯಲ್ಲಿ, ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಈಗ ಆಚಾರ್ಯ ರಛಪಾಲರು ಹೇಳಿದರು: ‘ಯಾವುದೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಜೀವಿಗೆ ತನ್ನದೆಂಬುದು ಇಲ್ಲ; ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಗತವಾಗಬೇಕು’. ಈ ವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು?”

“ನೀವೇನೆನ್ನುವಿರಿ ಮಹಾರಾಜರೆ? ನೀವು ಪಂಚಕಾಮಗುಣಗಳನ್ನು ನೀವೇ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಅವನ್ನು ಸಮಂಗೀಭೂತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆನಂದದಿಂದ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಆದರೆ ನೀವು ಅವನ್ನು ಹೀಗೆ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಜನ್ಮಕ್ಕೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ‘ನಾನೇ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಅಂಗೀಭೂತ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಐದು ಕಾಮಗುಣಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಂತಾಗಲಿ’ ಅಥವಾ ನೀನು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಈ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಬೇರೆಯವರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರಲ್ಲವೆ?”

“ಆಚಾರ್ಯ ರಛಪಾಲರೆ, ಮುಂದೆ ಬರುವ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಇವನ್ನೇ ಹಾಗೆಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಬೇರೆಯವರು ಈ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ, ನಾನು ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತೇನೆ.”

“ಮಹಾರಾಜ, ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮಾಸಂಬುಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರು ಹೇಳಿದ್ದು: ‘ಯಾವುದೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಜೀವಿಗೆ ತನ್ನದೆಂಬುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ; ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಗತವಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ನಾನು ಯಾವಾಗ ಇದನ್ನು ಅರಿತೆನೋ ಮತ್ತು ನೋಡಿದೆನೋ ಆಗ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾದೆ.’”

“ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಆಚಾರ್ಯ ರಛಪಾಲರೆ, ಅದ್ಭುತ! ಇದನ್ನು ಎಷ್ಟೊಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮಾಸಂಬುಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ‘ಯಾವುದೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗೆ ತನ್ನದೆಂಬುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಗತವಾಗಬೇಕು’. ಇದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ!

23. ಈಗ ಆಚಾರ್ಯ ರಛಪಾಲರು ಹೇಳಿದರು: ‘ಯಾವುದೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಜೀವಿಯು ಅಪೂರ್ಣ, ಅತ್ಯಪ್ತ ಆಸೆಗಳಿಗೆ ದಾಸ’. ಈ ವಾಕ್ಯದೊಳಗಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅರಿಯಬೇಕು?”

“ನೀವೇನೆನ್ನುವಿರಿ ಮಹಾರಾಜರೇ? ಶ್ರೀಮಂತ ಕುರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುವರೇನು?”

“ಹೌದು, ಆಚಾರ್ಯ ರಛಪಾಲರೆ, ನಾನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

“ನೀವೇನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೆ? ಒಂದುವೇಳೆ ಪೂರ್ವದಿಂದ ಒಬ್ಬ ನಂಬಿಕಸ್ಥ, ಭರವಸೆಯುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: ‘ಮಹಾರಾಜರೆ, ದಯಮಾಡಿ ತಿಳಿಯಿರಿ, ನಾನು ಪೂರ್ವದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ, ಅಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತವಾದ ಜನಬಾಹುಳ್ಯದ ವಿಶಾಲ ದೇಶವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಜ ಅಶ್ವಪಡೆಗಳು, ರಥಗಳು, ಪದಾತಿ ಸೈನ್ಯಗಳು ಇವೆ; ಅಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದಂತ, ಹಿರಣ್ಯ ಸುವರ್ಣ ನಾಣ್ಯಗಳು, ಒಡವೆಗಳು, ಬಂಗಾರದ ಗಟ್ಟಿಗಳು, ಪತ್ನಿಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಇವೆ. ನಿಮ್ಮ ಈಗಿನ ಬಲದಿಂದ ಇದನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಲ್ಲೀರಾ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಗೆಲ್ಲಿ, ಓ ಮಹಾರಾಜರೇ, ಏನು ಮಾಡುವಿರಿ?’”

“ನಾವದನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ, ಆಚಾರ್ಯ ರಛಪಾಲರೆ.”

“ನೀವೇನೆನ್ನುವಿರಿ ಓ ಮಹಾರಾಜರೆ, ಒಂದುವೇಳೆ ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ನಂಬಿಕಸ್ಥ ಮತ್ತು ಭರವಸೆಯುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯನು... ಉತ್ತರದಿಂದ... ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಬಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: ‘ಮಹಾರಾಜರೆ, ದಯಮಾಡಿ ತಿಳಿಯಿರಿ, ನಾನು ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ... ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಗೆಲ್ಲಿ, ಓ ಮಹಾರಾಜರೆ, ಏನು ಮಾಡುವಿರಿ?’”

“ನಾವದನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ, ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ.”

“ಮಹಾರಾಜರೆ, ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರು ಹೇಳಿದ್ದು: ‘ಯಾವುದೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಜೀವಿಯು ಅಪೂರ್ಣ, ಅತ್ಯಪ್ತ ಮತ್ತು ಆಸೆಗಳ ದಾಸ’ ಮತ್ತು ನಾನು ಇದನ್ನು ಅರಿತ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾದೆ.”

“ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಆಚಾರ್ಯ ರಟ್ಟಪಾಲರೆ, ಇದನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಅರಹಂತರೂ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ‘ಯಾವುದೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಜೀವಿಯು ಅಪೂರ್ಣ, ಅತ್ಯಪ್ತ ಮತ್ತು ಆಸೆಗಳ ದಾಸಿ.’ ಇದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಿಜ.”

24. ಹೀಗೆ ಆಯುಷ್ಯಂತ ರಟ್ಟಪಾಲರು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಮುಂದಿನಂತೆ ಹೇಳಿದರು:

1. ನಾನು ಧನವಂತರಾದವರನ್ನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ
ಕೂಡಿಟ್ಟ ಧನವನ್ನು ಮೋಹದಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ
ಲೋಭದಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೂಡಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ,
ಇನ್ನೂ ಕಾಮಭೋಗಗಳು ಬೇಕೆಂಬ ದಾಹದಿಂದ.
2. ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನೇ ಬಲದಿಂದ ಗೆದ್ದ ರಾಜ
ಸಾಗರದಂಚಿನವರೆಗೂ ಹೋದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಆಳಿದರೂ
ಸಾಗರದವರೆಗಿದ್ದರೂ ಒಡತನದ ದಾಹ ತೀರದವನ
ಸಾಗರದಾಚೆಗೂ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಹಸಿವವನಿಗೆ.
3. ದೊರೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಬಹುಜನರೂ ಕೂಡ
ಮರಣವನ್ನೆದುರಿಸಿಯಾರೂ ಆದರೆ ಬಿಡರು ಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯನು
ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವರು ಹಣವನು
ಉಳಿದುಹೋದವು ಆಸೆಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಲೋಕದೊಳು.
4. ಅಳುವರು ಬಂಧುಗಳು ಕೂದಲ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು
‘ಅಯ್ಯೋ, ಹೋದೆಯಾ ನನ್ನ ಪ್ರೇಮವೇ?’ ಎಂದು
ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು ಹಣವನು ಸುತ್ತಿ
ಇಡುವರದನು ಚಿತೆಯ ಮೇಲೆ ಸುಡಲು.
5. ಬಿಟ್ಟು ಹೋದನು ಧನವನು ಶವವಸ್ತ್ರದೊಳಗೆ ಸೇರಿ
ಬೂದಿಯಾಗುವುದವನ ದೇಹ ಕೋಲಿನಿಂದಲಿ ಚುಚ್ಚಿ ಚುಚ್ಚಿ
ಸತ್ತುಹೋದನು ಸರಿ ಬರರಾರು ಬಂಧು-ಮಿತ್ರರು
ನೀಡರಾರು ಸೂರನು ಮತ್ತೆ ಸಹಾಯವನು ಇಲ್ಲಿ.
6. ಪಡೆಯುವರವನ ಸಂಪತ್ತನು ವಂಶಾವಳಿಯವರು
ಏನು ಗಳಿಸಿದ್ದನೋ ಅದನು ಬಿಡುವನು
ಬರದಾವುದೂ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ

ಸತಿಸುತ ಸಂಪತ್ತಾವುದೂ ಹೋಗದವನ ಹಿಂದೆ.

7. ಧನವು ನೀಡದು ದೀಘಾಯುವನು
ಮುಪ್ಪು ಹೋಗದು ಬಂದೊಡೆ ಸಂಪದವು
ಹೇಳಿದರು ಧೀರರು ಆಯು ಬಹು ಕಡಿಮೆ ಎಂದು
'ಅನಂತ'ವು ತಿಳಿಯದದಕೆ, ಅಶಾಶ್ವತವು ಸತ್ಯ.
8. ಬಡವ ಬಲ್ಲಿದರೆಲ್ಲ ಅರಿವರು ಯಮನ ಸ್ಪರ್ಶವನು
ಮೂರ್ಖರಿಗೂ ಸಂತರಿಗೂ ಗೊತ್ತದರ ಸಂಗತಿ
ಪೆಟ್ಟಿ ತಿನ್ನುವನು ಮೂರ್ಖನು ತನ್ನ ಮುಟ್ಟಾಳತನದಿ
ಸಂತನೆಂದೂ ನಡುಗನದರ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ.
9. ಪ್ರಜ್ಞೆಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಲ್ಲ ಧನವು
ಮುಟ್ಟುವನೊಬ್ಬನು ಅಂತಿಮ ಗುರಿಯನು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ
ಅಜ್ಞಾನದಿ ಮಾಡುವರು ಕೇಡನು ಜನರು
ಅಂತಿಮ ಗುರಿಯನೆಂದೂ ಮುಟ್ಟರು ಜನ್ಮಜನ್ಮದಲೂ.
10. ಒಂದು ಗರ್ಭವ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳುವಂದದಿ
ಜನ್ಮಗಳ ಚಕ್ರವನು ದೂಡುತಲೇ ಹೋಗುವನು
ಅಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿಯವನು ಅವನ ನಂಬಿ ಹೋಗುವನು
ಗರ್ಭವ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಇನ್ನೊಂದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳುವನು
11. ಕಳ್ಳತನವ ಮಾಡುತಿರಲು ಸಿಕ್ಕ ಲಕ್ಕನು
ತನ್ನ ಪಾಪಕರ್ಮಕ್ಕೆ ನೋವನನುಭವಿಸುವಂತೆ
ಜನರು ಪಡುವರು ಕಷ್ಟವನು ಇನ್ನೊಂದು ಲೋಕದಲಿ
ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ.
12. ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗಗಳು ಮಧುರ ಮನೋಹರ
ಅವು ಕೆಡಿಸುವುವು ಚಿತ್ತವನು ಬಹುತೆರದಿ
ಕಾಮಗುಣಗಳೊಳಗಿನ ಕೇಡ ಕಂಡು
ಹೋಗುವೆನು ನಾನು ಪರಿವ್ರಾಜಕನಾಗಿ, ಓ ರಾಜ.
13. ಹಣ್ಣುಗಳುದುರುವಂತೆ ಮರದಿಂದ
ಬಾಲರಾಗಲಿ ವೃದ್ಧರಾಗಲಿ ಬೀಳುವರು ಕಾಯ ಬಿದ್ದೊಡನೆ
ಇದನ್ನು ನೋಡಿಯೇ, ಓ ದೊರೆ, ನಾನು ಹೋಗುವೆನು
ಸಮಣ ಬದುಕಿನ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಸುಖವು ಅದರೊಳಿರೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ರಟ್ಟಪಾಲ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಮಘದೇವ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ³⁹. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಮಘದೇವ ಆಂಬವನದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು⁴⁰.

ಭಗವಾನರು ಒಂದು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಮಿತವದನರಾದರು. ಆಗ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು: 'ಏನು ಕಾರಣ, ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಾನರು ಸ್ಮಿತವದನರಾದರು. ತಥಾಗತರು ವಿನಾಕಾರಣ ಸ್ಮಿತವದನ ರಾಗುವವರಲ್ಲವಲ್ಲ?' ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದನು ಚೇವರವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಂಜಲಿಬದ್ಧನಾಗಿ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದನು: "ಪೂಜ್ಯರೆ, ಏನು ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಾನರು ಸ್ಮಿತವದನರಾದರು? ತಥಾಗತರು ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ಮಿತವದನರಾಗುವವರಲ್ಲ."

"ಆನಂದ, ಒಮ್ಮೆ ಈ ಮಿಥಿಲಾದಲ್ಲಿ ಮಘದೇವ ಎನ್ನುವ ರಾಜನಿದ್ದ. ಸತ್ಯನಿಷ್ಠನಾದ ಆ ರಾಜ ಧಮ್ಮದಿಂದ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಮಹಾರಾಜ ಧರ್ಮಿಷ್ಠನೇ ಆಗಿದ್ದ⁴¹. ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಗೃಹಸ್ಥರು, ನಗರವಾಸಿಗಳು ಜನಪದರೊಂದಿಗೆ ಧಮ್ಮದಿಂದಲೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತು ಉಪೋಸಥವನ್ನು ಪಕ್ಷದ ಹದಿನಾಲ್ಕು, ಹದಿನೈದು ಮತ್ತು ಎಂಟನೆಯ ದಿನದಂದು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ⁴².

"ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ, ಹಲವು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ, ಹಲವು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ ಮಘದೇವನು ತನ್ನ ಕ್ಷೌರಿಕನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: 'ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಕಪ್ಪಕನೆ, ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎಂದಾದರೂ ಬಿಳಿ ಕೂದಲು ಬೆಳೆದಿದ್ದು ಕಂಡುಬಂದರೆ ನನಗೆ ಹೇಳು'. 'ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಸ್ವಾಮಿ' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದನು. ಆನಂತರ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹಲವು ನೂರು ವರ್ಷಗಳು, ಹಲವು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೌರಿಕನು ರಾಜ ಮಘದೇವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ಕೂದಲು ಬೆಳೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು⁴³. ಹೀಗೆ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: 'ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ದೇವಲೋಕದ ದೇವದೂತರು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಕೂದಲು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ'. 'ಆಯ್ತು, ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಕಪ್ಪಕ, ಅವನ್ನು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಇಕ್ಕಳದಲ್ಲಿ ಎಳೆದುಬಿಡು ಮತ್ತು ಅವನ್ನು ನನ್ನ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಕು'. 'ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ಎಂದು ನಯವಾದ ಇಕ್ಕಳದಿಂದ ಬಿಳಿಯ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಅವನ್ನು ರಾಜನ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದನು.

2. "ನಂತರದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಮಘದೇವನು ಕಪ್ಪಕನಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಗ್ರಾಮವೊಂದನ್ನು ನೀಡಿ ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು: 'ಪ್ರಿಯ ರಾಜಕುಮಾರನೆ, ದೇವದೂತರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಕೂದಲುಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ನಾನು ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಾನಿನ್ನು ದಿವ್ಯ ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನು ಅರಸುವ ಕಾಲ ಬಂದಿದೆ. ಬಾ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಈ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೋ. ನಾನು ತಲೆಗೂದಲನ್ನು, ಗಡ್ಡವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ರಾಜಕುಮಾರ ನೀನು ಕೂಡ ಯಾವಾಗ ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿ ಕೂದಲು ಬರುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದೋ, ಆಗ ನೀನು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಗ್ರಾಮವೊಂದನ್ನು ಕಪ್ಪಕನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿ, ನಿನ್ನ ಹಿರಿಯ ಕುವರ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ತಲೆಗೂದಲು ಗಡ್ಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ನೀನೂ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗಬೇಕು. ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಾನು

ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತೆ, ನೀನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ನೀನೇ ಕೊನೆಯವನಾಗಬಾರದು. ಪ್ರಿಯ ರಾಜಕುಮಾರನೆ, ಇಬ್ಬರು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದರೆ, ಯಾರಿಂದ ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಪರಂಪರೆಯ ಭಂಗವಾಗುತ್ತದೋ ಅವನೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಪರಂಪರೆಯ ಕೊನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ರಾಜಕುಮಾರ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ: ನಾನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಕೊನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ನೀನಾಗಬೇಡ!

“ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಗ್ರಾಮವೊಂದನ್ನು ಕಪ್ಪಕನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಈ ಮಘಾದೇವ ಆಂಬವನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ತಲೆಗೂದಲು, ಗಡ್ಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾದ.

“ಅವನು ಮೈತ್ರಿ ಸಹಿತವಾದ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಒಂದು ದಿಕ್ಕನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಆವರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಂಡನು; ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ, ಮೂರನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ; ಅಂತೆಯೇ ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮತ್ತು ತಾನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳಿಂದ ಹೊರತಾದ ವಿಪುಲವಾದ, ಮಹತ್ತರವಾದ ಉಲ್ಲಸಿಸುವ ಅಪ್ರಮಾಣವಾದ ಮೈತ್ರಿಯಿಂದ ತುಂಬಿ ನೆಲೆಗೊಂಡನು.

“ಅವನು ಕರುಣಾ ಸಹಿತವಾದ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಒಂದು ದಿಕ್ಕನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಆವರಿಸಿ... ಮುದಿತ (ಆನಂದ) ಸಹಿತವಾದ ಚಿತ್ತದಿಂದ... ಸಮಚಿತ್ತತೆಯಿಂದ... ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ, ಮೂರನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ; ಅಂತೆಯೇ ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮತ್ತು ತಾನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳಿಂದ ಹೊರತಾದ ವಿಪುಲವಾದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಉಲ್ಲಸಿಸುವ ಅಪ್ರಮಾಣದ ಸಮಚಿತ್ತತೆಯಿಂದ ತುಂಬಿ ನೆಲೆಗೊಂಡನು.

3. “ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ ಮಘಾದೇವನು ಆಟ-ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದು. ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಯುವರಾಜನಾಗಿ, ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜನಾಗಿ ಆಳಿದನು; ತಲೆಗೂದಲು ಗಡ್ಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗಿ ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಈ ಮಘಾದೇವ ಆಂಬವನದಲ್ಲಿಯೇ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಹಾರಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಸತ್ತನಂತರ ಈ ಕಾಯವನ್ನು ತೊರೆದು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

4. “ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ, ಹಲವು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ, ಹಲವು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ ಮಘಾದೇವನ ಮಗನು ತನ್ನ ಕ್ಷೌರಿಕನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: ‘ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಕಪ್ಪಕನೆ, ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎಂದಾದರೂ ಬಿಳಿ ಕೂದಲು ಬೆಳೆದಿದ್ದು ಕಂಡುಬಂದರೆ ನನಗೆ ಹೇಳು’. ‘ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಸ್ವಾಮಿ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದನು. ಆನಂತರ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹಲವು ನೂರು ವರ್ಷಗಳು, ಹಲವು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೌರಿಕನು ರಾಜ ಮಘಾದೇವನ ಮಗನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ಕೂದಲು ಬೆಳೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು. ಹೀಗೆ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: ‘ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ದೇವಲೋಕದ ದೇವದೂತರು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಕೂದಲು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ’. ‘ಆಯ್ತು, ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಕಪ್ಪಕ, ಅವನ್ನು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಇಕ್ಕಳದಲ್ಲಿ ಎಳೆದುಬಿಡು ಮತ್ತು ಅವನ್ನು ನನ್ನ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಕು’. ‘ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ಎಂದು ನಯವಾದ ಇಕ್ಕಳದಿಂದ ಬಿಳಿಯ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಅವನ್ನು ರಾಜನ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದನು.

“ನಂತರದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಮಘಾದೇವನ ಮಗನು ಕಪ್ಪಕನಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಗ್ರಾಮವೊಂದನ್ನು ನೀಡಿ ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು: ‘ಪ್ರಿಯ ರಾಜಕುಮಾರನೆ, ದೇವದೂತರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಕೂದಲುಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ನಾನು ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಾನನ್ನು ದಿವ್ಯ ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನು ಅರಸುವ ಕಾಲ ಬಂದಿದೆ. ಬಾ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಈ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಕೈಗೆ

ತೆಗೆದುಕೋ. ನಾನು ತಲೆಗೂದಲು ಗಡ್ಡವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ರಾಜಕುಮಾರ ನೀನು ಕೂಡ ಯಾವಾಗ ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿ ಕೂದಲು ಬರುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದೋ, ಆಗ ನೀನು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಗ್ರಾಮವೊಂದನ್ನು ಕಪ್ಪಕನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿ, ನಿನ್ನ ಹಿರಿಯ ಕುವರ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ತಲೆಗೂದಲು ಗಡ್ಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ನೀನೂ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗಬೇಕು. ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಾನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತೆ, ನೀನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ನೀನೇ ಕೊನೆಯವನಾಗಬಾರದು. ಪ್ರಿಯ ರಾಜಕುಮಾರನೆ, ಇಬ್ಬರು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದರೆ, ಯಾರಿಂದ ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಪರಂಪರೆಯ ಭಂಗವಾಗುತ್ತದೋ ಅವನೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಪರಂಪರೆಯ ಕೊನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ರಾಜಕುಮಾರ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ: ನಾನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಕೊನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ನೀನಾಗಬೇಡ!

“ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಗ್ರಾಮವೊಂದನ್ನು ಕಪ್ಪಕನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಈ ಮಘದೇವ ಆಂಬವನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ತಲೆಗೂದಲು ಗಡ್ಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾದ.

“ಅವನು ಮೈತ್ರಿ ಸಹಿತವಾದ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಒಂದು ದಿಕ್ಕನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಆವರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಂಡನು; ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ, ಮೂರನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ; ಅಂತೆಯೇ ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮತ್ತು ತಾನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳಿಂದ ಹೊರತಾದ ವಿಪುಲವಾದ, ಮಹತ್ತರವಾದ ಉಲ್ಲಸಿಸುವ ಅಪ್ರಮಾಣವಾದ ಮೈತ್ರಿಯಿಂದ ತುಂಬಿ ನೆಲೆಗೊಂಡನು.

“ಅವನು ಕರುಣಾ ಸಹಿತವಾದ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಒಂದು ದಿಕ್ಕನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಆವರಿಸಿ... ಮುದಿತ (ಆನಂದ) ಸಹಿತವಾದ ಚಿತ್ತದಿಂದ... ಸಮಚಿತ್ತತೆಯಿಂದ... ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ, ಮೂರನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ; ಅಂತೆಯೇ ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮತ್ತು ತಾನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳಿಂದ ಹೊರತಾದ ವಿಪುಲವಾದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಉಲ್ಲಸಿಸುವ ಅಪ್ರಮಾಣದ ಸಮಚಿತ್ತತೆಯಿಂದ ತುಂಬಿ ನೆಲೆಗೊಂಡನು.

“ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ ಮಘದೇವನ ಮಗನು ಆಟ-ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದು. ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಯುವರಾಜನಾಗಿ, ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜನಾಗಿ ಆಳಿದನು; ತಲೆಗೂದಲು ಗಡ್ಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗಿ ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಈ ಮಘದೇವ ಆಂಬವನದಲ್ಲಿಯೇ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಹಾರಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಸತ್ತನಂತರ ಕಾಯವನ್ನು ತೊರೆದು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

5. “ರಾಜ ಮಘದೇವನ ಮಗನ ಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ರಾಜರು ಒಬ್ಬರಾದಂತೆ ಒಬ್ಬರು ತಲೆಗೂದಲು, ಗಡ್ಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತರಾದುದು ಈ ಮಘದೇವ ಆಂಬವನದಲ್ಲಿಯೇ. ಅವರು ಮೈತ್ರಿ ಸಹಿತವಾದ ಚಿತ್ತದಿಂದ... ಕರುಣಾಸಹಿತವಾದ ಚಿತ್ತದಿಂದ...ಮುದಿತ ಸಹಿತವಾದ ಚಿತ್ತದಿಂದ... ಸಮಚಿತ್ತತೆಯಿಂದ... ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳಿಂದ ಹೊರತಾದ ವಿಪುಲವಾದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಉಲ್ಲಸಿಸುವ ಅಪ್ರಮಾಣದ ಸಮಚಿತ್ತತೆಯಿಂದ ತುಂಬಿ ನೆಲೆಗೊಂಡರು.

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆಟ-ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದರು. ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಯುವರಾಜರಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು; ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜರಾಗಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದರು; ತಲೆಗೂದಲು, ಗಡ್ಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು

ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಈ ಮಘದೇವ ಆಂಬವನದಲ್ಲಿಯೇ ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗಿ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಸತ್ತನಂತರ ಕಾಯವನ್ನು ತೊರೆದು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

“ನಿಮಿ ಎನ್ನುವವನು ರಾಜಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವನು. ಅವನು ಸತ್ಯನಿಷ್ಠನಾದ ರಾಜನಾಗಿದ್ದು, ಧಮ್ಮದಿಂದಲೇ ಆಳಿದ. ಆ ಮಹಾರಾಜ, ಧರ್ಮನಿಷ್ಠನೇ ಆಗಿದ್ದ. ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಗೃಹಸ್ಥರು, ನಗರವಾಸಿಗಳು, ಜನಪದರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಧಮ್ಮದಿಂದಲೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತು ಉಪೋಸಥವನ್ನು ಪಕ್ಷದ ಹದಿನಾಲ್ಕು, ಹದಿನೈದು ಮತ್ತು ಎಂಟನೆಯ ದಿನದಂದು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

6. “ಆನಂದ, ಒಮ್ಮೆ ತಾವತಿಸ ಲೋಕದ ದೇವತೆಗಳು ಸುಧಮ್ಮ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿದಾಗ ಈ ವಿಷಯವು ಚರ್ಚೆಗೆ ಬಂದಿತು: ‘ಇದೊಂದು ಲಾಭದ ವಿಷಯವೇ, ವಿದೇಹದ ಜನರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಲಾಭದ ವಿಷಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ರಾಜ ನಿಮಿಯು ಸತ್ಯನಿಷ್ಠನು ಮತ್ತು ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುವವನು, ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾಪಿತಗೊಂಡ ಒಬ್ಬ ಮಹಾರಾಜ. ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ, ಗೃಹಸ್ಥರೊಂದಿಗೆ, ನಗರವಾಸಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಜನಪದರೊಂದಿಗೆ ಧಮ್ಮದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ; ಉಪೋಸಥವನ್ನು ಪಕ್ಷದ ಹದಿನಾಲ್ಕು, ಹದಿನೈದು ಮತ್ತು ಎಂಟನೆಯ ದಿನದಂದು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.’

“ಆಗ ದೇವತೆಗಳ ರಾಜನಾದ ಸಕ್ಕನು ತಾವತಿಸ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ: ‘ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾನ್ಯರೆ, ನೀವು ರಾಜ ನಿಮಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೇನು?’

‘ಹೌದು, ಸ್ವಾಮಿ ನಾವು ರಾಜ ನಿಮಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇವೆ.’

“ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂದು ಉಪೋಸಥದ ಹದಿನೈದನೆಯ ದಿನವಾದ್ದರಿಂದ ರಾಜ ನಿಮಿಯು ತಲೆಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಉಪೋಸಥದ ಆಚರಣೆಗಾಗಿ ಅರಮನೆಯ ಉಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಚಾಚಿದ ಕೈಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಬಗ್ಗಿಸುತ್ತಾನೋ ಅಷ್ಟೇ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ದೇವರಾಜನಾದ ಸಕ್ಕನು ತಾವತಿಸ ಲೋಕದಿಂದ ಮಾಯವಾಗಿ ರಾಜ ನಿಮಿಯ ಮುಂದೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು. ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: ‘ಮಹಾರಾಜ, ಇದು ನಿನಗೆ ಲಾಭ, ನಿನಗೆ ಲಾಭತರುವಂತಹುದು ಮಹಾರಾಜ. ತಾವತಿಸ ದೇವತೆಗಳು ಸುಧಮ್ಮ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದಾಗ ಅವರ ನಡುವೆ ಈ ರೀತಿಯ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯಿತು: ‘ಇದೊಂದು ಲಾಭದ ವಿಷಯವೇ... ಎಂಟನೆಯ ದಿನದಂದು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.’ ಮಹಾರಾಜ, ದೇವತೆಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಗಳು ಎಳೆಯುವಂತಹ ರಥವನ್ನು ನಿನಗಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಹಾರಾಜನೆ, ಆ ದಿವ್ಯ ರಥವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಯಾವುದೇ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದೆ ಬಾ.’

“ರಾಜ ನಿಮಿಯು ಮೌನದಿಂದಲೇ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ. ಆನಂತರ ಬಲಶಾಲಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಚಾಚಿದ ಹಸ್ತವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಮಡಿಸುತ್ತಾನೋ, ಅಷ್ಟು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ದೇವರಾಜ ಸಕ್ಕನು ರಾಜ ನಿಮಿಯ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲೇ ಮಾಯವಾಗಿ ತಾವತಿಸ ದೇವತೆಗಳ ಮುಂದೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು.

7. “ದೇವರಾಜ ಸಕ್ಕನು ಸಾರಥಿ ಮಾತಲಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ: ‘ಪ್ರಿಯ ಮಾತಲಿ ಬಾ, ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಗಳು ಎಳೆಯುವಂತಹ ರಥವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಜ ನಿಮಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೇಳು: ‘ಮಹಾರಾಜ, ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಗಳು ಎಳೆಯುವಂತಹ ರಥವನ್ನು ದೇವರಾಜ ಸಕ್ಕನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಹಾರಾಜ, ಯಾವುದೇ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದೆ ಈ ದಿವ್ಯ ರಥವನ್ನು ಹತ್ತಿರಿ.’

‘ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ’ ಎಂದು ಸಾರಥಿ ಮಾತಲಿ ಮರುನುಡಿದನು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮಾತಲಿಯು ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಗಳು ಎಳೆಯುವಂತಹ ರಥವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಜ ನಿಮಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದನು: ‘ಮಹಾರಾಜ, ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಗಳು ಎಳೆಯುವಂತಹ ರಥವನ್ನು ದೇವೇಂದ್ರನಾದ ಸಕ್ಕನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಹಾರಾಜರೆ, ಯಾವುದೇ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದೆ ಈ ರಥವನ್ನು ಹತ್ತಿ. ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜರೆ, ನಾನು ಯಾವ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ಹೋಗಬೇಕು, ಯಾರು ಕೆಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಕೆಟ್ಟ ಅನುಭವವನ್ನು ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲೋ, ಇಲ್ಲವೇ ಯಾರು ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲೋ.’

‘ನನ್ನನ್ನು ಎರಡೂ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು, ಮಾತಲಿ⁴⁴.’

‘ಮಾತಲಿಯು ರಾಜ ನಿಮಿಯನ್ನು ಸುಧಮ್ಮ ಸಭೆಗೆ ಕರೆತಂದನು. ದೇವರಾಜ ಸಕ್ಕನು ರಾಜ ನಿಮಿಯು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ಕಂಡು, ‘ಬನ್ನಿ ಮಹಾರಾಜ! ನಿಮಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಮಹಾರಾಜ! ಮಹಾರಾಜರೆ, ಈ ಸದ್ಧಮ್ಮ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ತಾವತಿಸ ದೇವತೆಗಳು ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ: ‘ಇದೊಂದು ಲಾಭವ ವಿಷಯವೇ... ಎಂಟನೆಯ ದಿನದಂದು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.’ ಮಹಾರಾಜ, ತಾವತಿಸ ದೇವತೆಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾರಾಜ, ದೇವತೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ದೇವಾನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯಿರಿ.’

‘ಆಯಿತು, ಒಳ್ಳೆಯದು ದೇವರಾಜ. ಸಾಕಿನ್ನು, ಸಾರಥಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಮಿಥಿಲೆಗೆ ವಾಪಾಸು ಕರೆದೊಯ್ಯಲಿ. ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ, ಗೃಹಸ್ಥರೊಂದಿಗೆ, ನಗರವಾಸಿಗಳು ಮತ್ತು ಜನಪದರ ನಡುವೆ ಇದ್ದು ಧಮ್ಮದಿಂದ ಇರುತ್ತೇನೆ; ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಉಪೋಸಥವನ್ನು ಪಕ್ಷದ ಹದಿನಾಲ್ಕು, ಹದಿನೈದು ಮತ್ತು ಎಂಟನೆಯ ದಿನಗಳಂದು ಆಚರಿಸುತ್ತೇನೆ.’

8. ‘ಆಗ ದೇವರಾಜ ಸಕ್ಕನು ಸಾರಥಿ ಮಾತಲಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: ‘ಬಾ, ಪ್ರಿಯ ಮಾತಲಿ, ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ರಥವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ರಾಜ ನಿಮಿಯನ್ನು ಮಿಥಿಲೆಗೆ ವಾಪಾಸು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.’ ‘ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.’ ಎಂದು ಸಾರಥಿಯಾದ ಮಾತಲಿ ನುಡಿದನು. ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ರಥವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ರಾಜ ನಿಮಿಯನ್ನು ಮಿಥಿಲೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ರಾಜ ನಿಮಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ, ಗೃಹಸ್ಥರೊಂದಿಗೆ, ನಗರವಾಸಿಗಳು, ಜನಪದರೊಂದಿಗೆ ಧಮ್ಮದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡನು; ಉಪೋಸಥವನ್ನು ಪಕ್ಷದ ಹದಿನಾಲ್ಕು, ಹದಿನೈದು ಮತ್ತು ಎಂಟನೆಯ ದಿನಗಳಂದು ಆಚರಿಸಿದನು.’

9. ‘ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳು, ಬಹುನೂರು ವರ್ಷಗಳು, ಬಹು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ ನಿಮಿಯು ತನ್ನ ಕ್ಷೌರಿಕನನ್ನು ಕರೆದು ‘ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಕಪ್ಪಕನೆ, ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎಂದಾದರೂ ಬಿಳಿ ಕೂದಲು ಬೆಳೆದಿದ್ದು ಕಂಡುಬಂದರೆ ನನಗೆ ಹೇಳು’. ‘ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಸ್ವಾಮಿ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದನು. ಆನಂತರ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹಲವು ನೂರು ವರ್ಷಗಳು, ಹಲವು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೌರಿಕನು ರಾಜ ನಿಮಿಯ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ಕೂದಲು ಬೆಳೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು. ಹೀಗೆ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: ‘ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ದೇವಲೋಕದ ದೇವದೂತರು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಕೂದಲು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ’. ‘ಆಯ್ತು, ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಕಪ್ಪಕ, ಅವನ್ನು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಇಕ್ಕಳದಲ್ಲಿ ಎಳೆದುಬಿಡು ಮತ್ತು ಅವನ್ನು ನನ್ನ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಕು’. ‘ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ಎಂದು ನಯವಾದ ಇಕ್ಕಳದಿಂದ ಬಿಳಿಯ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಅವನ್ನು ರಾಜನ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದನು.’

‘ನಂತರದಲ್ಲಿ ರಾಜ ನಿಮಿಯು ಕಪ್ಪಕನಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಗ್ರಾಮವೊಂದನ್ನು ನೀಡಿ ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು: ‘ಪ್ರಿಯ ರಾಜಕುಮಾರನೆ, ದೇವದೂತರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ

ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಕೂದಲುಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ನಾನು ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಾನಿನ್ನು ದಿವ್ಯ ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನು ಅರಸುವ ಕಾಲ ಬಂದಿದೆ. ಬಾ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಈ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೋ. ನಾನು ತಲೆಗೂದಲು ಗಡ್ಡವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ರಾಜಕುಮಾರ ನೀನು ಕೂಡ ಯಾವಾಗ ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿ ಕೂದಲು ಬರುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದೋ, ಆಗ ನೀನು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಗ್ರಾಮವೊಂದನ್ನು ಕಪ್ಪಕನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿ, ನಿನ್ನ ಹಿರಿಯ ಕುವರ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ತಲೆಗೂದಲು ಗಡ್ಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ನೀನೂ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗಬೇಕು. ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಾನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತೆ, ನೀನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ನೀನೇ ಕೊನೆಯವನಾಗಬಾರದು. ಪ್ರಿಯ ರಾಜಕುಮಾರನೆ, ಇಬ್ಬರು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದರೆ, ಯಾರಿಂದ ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಪರಂಪರೆಯ ಭಂಗವಾಗುತ್ತದೋ ಅವನೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಪರಂಪರೆಯ ಕೊನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ರಾಜಕುಮಾರ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ: ನಾನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಕೊನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ನೀನಾಗಬೇಡ!’

“ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಗ್ರಾಮವೊಂದನ್ನು ಕಪ್ಪಕನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಈ ಮಘಾದೇವ ಆಂಬವನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ತಲೆಗೂದಲು ಗಡ್ಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾದ.

“ಅವನು ಮೈತ್ರಿ ಸಹಿತವಾದ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಒಂದು ದಿಕ್ಕನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಆವರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಂಡನು; ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ, ಮೂರನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ; ಅಂತೆಯೇ ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮತ್ತು ತಾನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳಿಂದ ಹೊರತಾದ ವಿಪುಲವಾದ, ಮಹತ್ತರವಾದ ಉಲ್ಲಸಿಸುವ ಅಪ್ರಮಾಣವಾದ ಮೈತ್ರಿಯಿಂದ ತುಂಬಿ ನೆಲೆಗೊಂಡನು.

“ಅವನು ಕರುಣಾ ಸಹಿತವಾದ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಒಂದು ದಿಕ್ಕನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಆವರಿಸಿ... ಮುದಿತ (ಆನಂದ) ಸಹಿತವಾದ ಚಿತ್ತದಿಂದ... ಸಮಚಿತ್ತತೆಯಿಂದ... ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ, ಮೂರನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ; ಅಂತೆಯೇ ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮತ್ತು ತಾನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳಿಂದ ಹೊರತಾದ ವಿಪುಲವಾದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಉಲ್ಲಸಿಸುವ ಅಪ್ರಮಾಣದ ಸಮಚಿತ್ತತೆಯಿಂದ ತುಂಬಿ ನೆಲೆಗೊಂಡನು.

“ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ ನಿಮಿಯು ಆಟ-ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದು. ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಯುವರಾಜನಾಗಿ, ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜನಾಗಿ ಆಳಿದನು; ತಲೆಗೂದಲು ಗಡ್ಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗಿ ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಈ ಮಘಾದೇವ ಆಂಬವನದಲ್ಲಿಯೇ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಹಾರಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಸತ್ತನಂತರ ಕಾಯವನ್ನು ತೊರೆದು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

“ರಾಜ ನಿಮಿಗೆ ಕಳಾರಜನಕನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದ. ಅವನು ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮುರಿದ. ಆ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಕೊನೆಯವನಾದ.

10. “ಆನಂದ, ಈಗ ನೀನು ಹೀಗೆ ಚಿಂತಿಸಬಹುದು; ‘ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜ ಮಘಾದೇವ ಬೇರೆ ಯಾರೋ ಇರಬಹುದು ಎಂದು’. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜ ಮಘಾದೇವನು ನಾನೇ. ಆ ಸತ್ತಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವನು ನಾನೇ. ನಂತರ ಬಂದ ಪೀಳಿಗೆಗಳು ನಾನು

ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಆದರೆ ಈ ರೀತಿಯ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮೋಹದಿಂದ ದೂರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ವಿರಾಗಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಅಭಿಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಬೋಧಿಜ್ಞಾನ, ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೇ. ಆದರೆ ಒಂದು ಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ನಾನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮೋಹದಿಂದ ದೂರವಾಗಬಹುದು, ವಿರಾಗಿಯಾಗಬಹುದು, ದುಃಖ ನಿರೋಧವಾಗುವುದು, ಶಾಂತಿ, ಅಭಿಜ್ಞಾನ, ಬೋಧಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ನಿಬ್ಬಾಣ ದೊರೆಯುವುದು. ಆ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧನೆ ಯಾವುದು? ಅದೇ ಆರ್ಯ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗ. ಸಮ್ಯದಿಟ್ಟಿ, ಸಮ್ಯ ಸಂಕಪ್ಪ, ಸಮ್ಯ ವಾಚ, ಸಮ್ಯ ಕಮ್ಮಂತ, ಸಮ್ಯ ಆಜೀವ, ಸಮ್ಯ ವಾಯಾಮ, ಸಮ್ಯಸತಿ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯ ಸಮಾಧಿ. ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ನಾನೇ ಈಗ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ಮೋಹ, ವಿರಾಗ, ನಿರೋಧ, ಶಾಂತಿ, ಅಭಿಜ್ಞಾನ, ಬೋಧಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ನಿಬ್ಬಾಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

“ಆನಂದ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ: ‘ನಾನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗು, ನೀನು ಕೊನೆಯವನಾಗಬೇಡ. ಆನಂದ ಯಾವಾಗ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೋ, ಯಾರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧನೆ ಭಂಗವಾಗುತ್ತದೋ ಅವನು ಅವರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಆನಂದ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ನಾನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸು, ಕೊನೆಯವನಾಗಬೇಡ⁴⁵.’”

ಭಗವಾನರು ಹೇಳಿದ್ದು ಹೀಗೆ. ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡ ಆಯುಷ್ಮಂತನಾದ ಆನಂದನು ಭಗವಾನರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮಘದೇವ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

೮೪

ಮಧುರ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಮಂತನಾದ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನನು ಮಧುರೆಯ ಗುಂದಾವನದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದನು.⁴⁶

ಮಧುರೆಯ ರಾಜ ಅವಂತಿಪುತ್ರ ಹೀಗೆ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟನು: 'ಸಮಣ ಕಚ್ಚಾನನು ಮಧುರಾದ ಗುಂದಾವನದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆ ವರದಿ ಹೀಗೆ ಹರಡಿತ್ತು; ಆತನು ಪಂಡಿತನು, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗ್ರಾಹಿಯು, ಮೇಧಾವಿಯು, ಬಹುಶ್ರುತನು, ವಿವೇಚನಾಶಾಲಿ; ಆತನು ವೃದ್ಧನೂ ಅರಹಂತನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತಹ ಅರಹಂತರ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.'

ಮಧುರೆಯ ರಾಜ ಅವಂತಿಪುತ್ರನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಿರುವ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯ ರಾಜ ಯಾನಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ತಾನು ಹತ್ತಿ ರಾಜಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ, ವೈಭವದಿಂದ ಮಧುರೆಯ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊರಟನು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ರಸ್ತೆ ಸೌಕರ್ಯವಿತ್ತೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ರಥದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಟು, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ರಥದಿಂದಿಳಿದು ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನರ ಬಳಿಸಾರಿ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

“ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉತ್ತಮ ವರ್ಣದವರು, ಅನ್ಯರು ಹೀನ ವರ್ಣದವರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸುಂದರ ವರ್ಣದವರು, ಅನ್ಯರು ಕಪ್ಪು ವರ್ಣದವರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾತ್ರ ಶುದ್ಧರಾದವರು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಲ್ಲ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾತ್ರವೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು, ಅವನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು, ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ, ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ಮಿತರಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮದಾಯಾದರಾಗುತ್ತಾರೆ'. ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ?”

2. “ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೊಂದು ಬರಿಯ ಘೋಷವಿದೆ; 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉತ್ತಮ ವರ್ಣದವರು... (ಮೇಲಿನಂತೆ)... ಬ್ರಹ್ಮದಾಯಾದರು.' ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಈ ಘೋಷ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಪರ್ಯಾಯದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ನಿನಗೆ ಏನನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಮಹಾರಾಜ? ಕ್ಷತ್ರಿಯನೊಬ್ಬನು ಧನ ಕನಕ ಧಾನ್ಯ ಬೆಳ್ಳಿ ಸಂಪತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತನಾದರೆ (ಇತರೆ) ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಅವನ ಏಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಏಳುತ್ತಾರೆಯೇ ಮತ್ತು ಅವನು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದ ನಂತರ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆಯೇ? ಅವನ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾರೆಯೇ? ಅವನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಮಧುರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ವೈಶ್ಯರು ಮತ್ತು ಶ್ರಮಿಕರು ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ?”

“ಹೌದು, ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ.”

3. “ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೇ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನು ಧನ, ಕನಕ, ಧಾನ್ಯ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಸಂಪತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತನಾದರೆ (ಇತರೆ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅವನು ಏಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಏಳುತ್ತಾರೆಯೇ ಮತ್ತು ಅವನು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದನಂತರ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆಯೇ? ಅವನ ಸೇವೆಮಾಡಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾರೆಯೇ? ಅವನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಮಧುರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ? ಹಾಗೆಯೇ ವೈಶ್ಯರು, ಶ್ರಮಿಕರು ಮತ್ತು ಕ್ಷತ್ರಿಯರೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ?”

“ಹೌದು, ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ.”

4. “ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ ಮಹಾರಾಜರೇ? ವೈಶ್ಯನೊಬ್ಬನು ಧನ ಕನಕ ಧಾನ್ಯ ಬೆಳ್ಳಿ ಸಂಪತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತನಾದರೆ (ಇತರೆ) ವೈಶ್ಯರು ಅವನು ಏಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಏಳುತ್ತಾರೆಯೇ ಮತ್ತು ಅವನು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದ ನಂತರ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆಯೇ? ಅವನ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾರೆಯೇ? ಅವನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಮಧುರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರಮಿಕರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ?”⁴⁷

“ಹೌದು, ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ.”

5. “ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೇ? ಶ್ರಮಿಕನೊಬ್ಬನು ಧನ ಕನಕ ಧಾನ್ಯ ಬೆಳ್ಳಿ ಸಂಪತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತನಾದರೆ (ಇತರೆ) ಶ್ರಮಿಕರು ಅವನು ಏಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಏಳುತ್ತಾರೆಯೇ? ಮತ್ತು ಅವನು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದನಂತರ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆಯೇ? ಅವನ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾರೆಯೇ? ಅವನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಮಧುರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ವೈಶ್ಯರು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ?”

“ಹೌದು, ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ.”

6. “ಈಗ ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೇ? ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳು ಸಮ ಸಮ ಆದವೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಅಥವಾ ನಿಮಗೆ ಇದು ಹೇಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ?”

“ಇದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಹೀಗೆ ಇದ್ದರೆ, ಆಗ ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳೂ ಸಮಸಮ. ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ನನಗಂತೂ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ಇದು ಹೀಗೆ ಮಹಾರಾಜರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಹೇಳಿಕೆ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಇದೊಂದು ಮಾರ್ಗ.”

7. “ನೀವೇನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ ಮಹಾರಾಜರೇ? ಒಂದುವೇಳೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೊಬ್ಬನು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ, ಯಾವುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಲ್ಲಿ, ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗದಲ್ಲಿ ಮಿಥ್ಯಾಚಾರವೆಸಗಿದಲ್ಲಿ, ಸುಳ್ಳಾದಲ್ಲಿ, ಈರ್ಷ್ಯೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದಲ್ಲಿ, ಕಠಿಣವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದಲ್ಲಿ, ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚಿದಲ್ಲಿ, ವಿಷಯಾಸಕ್ತನಾದಲ್ಲಿ, ತಿರಸ್ಕಾರ ಮನೋಭಾವವುಳ್ಳವನಾದಲ್ಲಿ, ತಪ್ಪು ದೃಷ್ಟಿ ಹೊಂದಿದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕಾಯವು ನಶಿಸಿ, ಸತ್ತಮೇಲೆ ಅಪಾಯದ ದುಗ್ಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿನಿಪಾತದಲ್ಲಿ ನಿರಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅವನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಅಥವಾ ಈ ಪ್ರಕರಣವು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ?”

“ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನೊಬ್ಬನು ಹಾಗೆ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವನು ಅಪಾಯದ ದುಗ್ಗತಿಯಲ್ಲಿ, ವಿನಿಪಾತದಲ್ಲಿ ನಿರಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅರಹಂತರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

8. “ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿರುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೆ? ಒಂದುವೇಳೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನು... ವೈಶ್ಯನೊಬ್ಬನು... ಶ್ರಮಿಕನೊಬ್ಬನು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ... ತಪ್ಪು ದೃಷ್ಟಿ ಹೊಂದಿದ್ದಲ್ಲಿ? ಅವನ ಕಾಯವು ನಶಿಸಿ, ಸತ್ತಮೇಲೆ ಅಪಾಯದ ದುಗ್ಗತಿಯಲ್ಲಿ, ವಿನಿಪಾತದಲ್ಲಿ ನಿರಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅವನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೆ? ಅಥವಾ ಈ ಪ್ರಕರಣವು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ?”

“ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನು... ವೈಶ್ಯನೊಬ್ಬನು... ಶ್ರಮಿಕನೊಬ್ಬನು ಹಾಗೆ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವನು ಅಪಾಯದ ದುಗ್ಗತಿಯಲ್ಲಿ, ವಿನಿಪಾತದಲ್ಲಿ ನಿರಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಅರಹಂತರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ.”

“ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೆ? ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರಲು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳೂ ಸಮಸಮ ಅಲ್ಲವೇ? ಅಥವಾ ಬೇರೆಯೇ? ಅಥವಾ ಈ ಪ್ರಕರಣ ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ?”

“ಇದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಹಾಗೆ ಇದ್ದರೆ, ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ, ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳೂ ಸಮಸಮ. ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದಂತೂ ನನಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾಡುವ ಹೇಳಿಕೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಹೇಳಿಕೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಇದೂ ಒಂದು ಮಾರ್ಗ ಮಹಾರಾಜರೇ.”

10. “ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೆ? ಒಂದುವೇಳೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೊಬ್ಬನು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾದರೆ, ತನ್ನದಲ್ಲದ್ದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾದರೆ, ಮಿಚ್ಚಾಚಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾದರೆ, ಮೃಷಾವಾದದಿಂದ ವಿರತನಾದರೆ, ದ್ವೇಷಪೂರಿತ ಮಾತಿನಿಂದ ವಿರತನಾದರೆ, ಕಠಿಣ ಮಾತುಗಳಿಂದ ವಿರತನಾದರೆ, ಹರಟೆಯಿಂದ ವಿರತನಾದರೆ, ದುರಾಶೆಯಿಂದ ವಿರತನಾದರೆ, ತಿರಸ್ಕಾರ ಮನೋಭಾವವಿಲ್ಲದವನಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಕ್‌ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಕಾಯವು ನಶಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಸತ್ತನಂತರ ಅವನು ಸುಗತಿಯಲ್ಲೋ ಇಲ್ಲವೋ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಅಥವಾ ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಏನನ್ನಿಸುತ್ತದೆ?”

“ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ, ಆ ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ಹಾಗೆ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸುಗತ ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನನಗೆ ಎನ್ನಿಸುವುದು ಹೀಗೆ ಮತ್ತು ಅರಹಂತರಿಂದ ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

11. “ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೆ? ಒಂದುವೇಳೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನು... ವೈಶ್ಯನೊಬ್ಬನು... ಶ್ರಮಿಕನೊಬ್ಬನು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾದರೆ... ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಕಾಯವು ನಶಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಸತ್ತನಂತರ ಅವನು ಸುಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಏನನ್ನಿಸುತ್ತದೆ?”

“ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನು... ವೈಶ್ಯನೊಬ್ಬನು... ಶ್ರಮಿಕನೊಬ್ಬನು ಹಾಗೆ ಇದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸುಗತಿಯಲ್ಲೋ ಇಲ್ಲವೋ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲೋ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅರಹಂತರಿಂದ ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

“ಈಗ ಏನೆನ್ನುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೆ? ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳೂ ಸಮಸಮವೇ ಅಥವಾ ಬೇರೆಯೇ? ಅಥವಾ ನಿಮಗೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ?”

12. “ಇದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಹಾಗೆ ಇದ್ದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ, ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳೂ ಸಮಸಮ. ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದಂತೂ ನನಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾಡುವ ಹೇಳಿಕೆ ಕೇವಲ ಹೇಳಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಇದೂ ಒಂದು ಮಾರ್ಗ, ಮಹಾರಾಜರೆ.”

13. “ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೆ? ಒಂದುವೇಳೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೊಬ್ಬನು ಮನೆಗಳಿಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಸಂಪತ್ತು ಕೊಳ್ಳಿ ಹೊಡೆದರೆ, ದರೋಡೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿದರೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದರೆ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಜನ ಅವನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹಾಜರುಪಡಿಸಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೆ: ‘ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಇವನು ಅಪರಾಧಿ, ಇವನಿಗೆ ಏನು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ತಾವು ಆದೇಶಿಸುತ್ತೀರಿ’ ಅವನನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತೀರಿ?”

“ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ, ನಾವು ಅವನಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆ ವಿಧಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲವೇ ದಂಡ ವಿಧಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲವೇ ಗಡಿಪಾರು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಅವನು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನೋ ಅದನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕಾರಣ ಅವನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮದ ಘನತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಚೋರನೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತೇವೆ.”

14. “ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೆ? ಒಂದುವೇಳೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನು... ವೈಶ್ಯನೊಬ್ಬನು... ಶ್ರಮಿಕನೊಬ್ಬನು ಮನೆಗಳಿಗೆ ನುಗ್ಗಿ... ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದರೆ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಜನ ಅವನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹಾಜರುಪಡಿಸಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೆ: ‘ಇವನು ಅಪರಾಧಿ, ಇವನಿಗೆ ಏನು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ತಾವು ಆದೇಶಿಸುತ್ತೀರಿ?’ ಅವನನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತೀರಿ?”

“ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ, ನಾವು ಅವನಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತೇವೆ, ಇಲ್ಲವೇ ದಂಡ ವಿಧಿಸುತ್ತೇವೆ, ಇಲ್ಲವೇ ಗಡಿಪಾರು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಅವನು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನೋ ಅದನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತೇವೆ. ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ? ಕಾರಣ ಅವನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಘನತೆಯನ್ನು... ವೈಶ್ಯ ಘನತೆಯನ್ನು... ಶ್ರಮಿಕ ಘನತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಅವನನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಚೋರನನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತೇವೆ.”

15. “ಈಗ ಏನೆನ್ನುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೆ? ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳೂ ಸಮಸಮವೇ ಅಥವಾ ಬೇರೆಯೇ? ಅಥವಾ ನಿಮಗೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ?”

“ಇದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಹಾಗೆ ಇದ್ದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ, ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳು ಸಮಸಮ. ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದಂತೂ ನನಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾಡುವ ಹೇಳಿಕೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಹೇಳಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಇದು ಒಂದು ಮಾರ್ಗ ಮಹಾರಾಜರೆ.”

16. “ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಹೇಳುವಿರಿ ಮಹಾರಾಜರೆ? ಒಂದುವೇಳೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೊಬ್ಬನು ಕೇಶಮುಂಡನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾದರೆ, ಜೀವಹಿಂಸೆಯಿಂದ ವಿರತನಾದರೆ,

ತನ್ನದಲ್ಲದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾದರೆ, ಮೃಷಾವಾದದಿಂದ ವಿರತನಾದರೆ, ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆ ಆಹಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ, ದಿನದ ಒಂದು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಊಟ ಮಾಡಿದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಸತ್ಯವಂತನಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಗಣಿಸುವೆ?

“ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ, ನಾವು ಅಂತಹವರನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಅವರು ಬಂದಾಗ ನಾವು ಎದ್ದುನಿಲ್ಲುತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಆಸನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸುತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಅವರಿಗೆ ಚೀವರವನ್ನು, ಭಿಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನು, ಶಯನಾಸನವನ್ನು ಮತ್ತು ಔಷಧ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ ಕೋರುತ್ತೇವೆ. ಅಥವಾ ಅವರಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನ ರೀತ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಏಕೆ ಹಾಗೆ? ಕಾರಣ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಕ್ಷತ್ರಿಯತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸಮಣರಾಗಿರುವುದರಿಂದ.”

17. “ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೆ? ಒಂದುವೇಳೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬ... ವೈಶ್ಯನೊಬ್ಬ... ಶ್ರಮಿಕನೊಬ್ಬ ಕೇಶಮುಂಡನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು... ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ, ಸತ್ಯವಂತನಾಗಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರೆ? ಅವನನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಗಣಿಸುವಿರಿ?”

“ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ, ನಾವು ಅಂತಹವರನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಅವರು ಬಂದಾಗ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಆಸನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸುತ್ತೇವೆ, ಅವರಿಗೆ ಚೀವರವನ್ನು, ಭಿಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನು, ಶಯನಾಸನವನ್ನು ಮತ್ತು ಔಷಧ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ ಕೋರುತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಸಂವಿಧಾನರೀತ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಏಕೆ ಹಾಗೆ? ಕಾರಣ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತನವನ್ನು... ವೈಶ್ಯತನವನ್ನು... ಶ್ರಮಿಕತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸಮಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

“ಈಗೇನೆನ್ನುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೆ? ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರಲು ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳು ಸಮಸಮವೆ? ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೆ? ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ?”

18. “ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ, ಇದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಹಾಗೆ ಇದ್ದರೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳು ಸಮಸಮ. ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದಂತೂ ನನಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾಡುವ ಹೇಳಿಕೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಹೇಳಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಇದೂ ಒಂದು ಮಾರ್ಗ, ಮಹಾರಾಜರೇ.”

19. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದಮೇಲೆ ಮಧುರೆಯ ರಾಜ ಆವಂತಿಪುತ್ರನು ಆಯುಷ್ಯಂತ ಮಹಾ ಕಚ್ಚಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಅದ್ಭುತ! ಆಚಾರ್ಯ ಮಹಾ ಕಚ್ಚಾನರೆ, ಅದ್ಭುತ! ಆಚಾರ್ಯ ಮಹಾ ಕಚ್ಚಾನರೆ, ಯಾವುದು ಮಗುಚಿಕೊಂಡಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿದಂತೆ, ಯಾವುದು ಗುಪ್ತವಾಗಿತ್ತೋ ಅದನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡಿದಂತೆ, ದಾರಿತಪ್ಪಿದವನಿಗೆ ದಾರಿತೋರಿಸಿದಂತೆ, ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದೂ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡಲಾಗದವನಿಗೆ ದೀಪ ಹಿಡಿದಂತೆ. ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬಹುವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಆಚಾರ್ಯ ಮಹಾ ಕಚ್ಚಾನರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಇಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಆಜೀವಪರ್ಯಂತ ಅವರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಆಚಾರ್ಯ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನರು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ.”

“ಮಹಾರಾಜ, ನನಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಬೇಡ. ನಾನು ಯಾವ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಿದ್ದೇನೋ ಅವರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗು.”

“ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರೆ, ಆ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರು ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?”

“ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಯಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರು ಈಗ ಪರಿನಿಬ್ಬುತರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಮಹಾರಾಜರೆ.”

11. “ಭಗವಾನರೇನಾದರು ಹತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಆ ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಯಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರನ್ನು ನೋಡಲು ಹತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಗವಾನರು ಇಷ್ಟು ಯೋಜನೆಗಳ ದೂರ... ಮೂವತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳ ದೂರ... ನಲವತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳ ದೂರ... ಐವತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳ ದೂರ... ನೂರು ಯೋಜನೆಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದರೆ ನೂರು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ನಡೆದು ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಯಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಭಗವಾನರು ಪರಿನಿಬ್ಬುತ (ಕಾಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ) ರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ, ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಇಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಆಜೀವಪರ್ಯಂತ ಉಪಾಸಕನಾಗಿರುವೆನೆಂದು ಆಚಾರ್ಯ ಕಚ್ಚಾನರು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮಧುರ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಭಗ್ಗ ದೇಶದ ಸುಸುಮಾರಗಿರಿಯ ಭೇಸಕಳಾವನದ ಮಿಗದಾಯಿ (ಜಿಂಕೆಧಾಮ)ಯಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನಿಗಾಗಿ ಕೋಕನದ ಎಂಬ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಆಗಷ್ಟೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಯಾವ ಸಮಣನಾಗಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಮನುಷ್ಯನಾಗಲಿ ವಾಸಿಸಿರಲಿಲ್ಲ⁴⁸.

ಆಗ ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ (ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ) ಸಂಜಿಕಾಪುತ್ರನನ್ನು ಕರೆದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಬಾ, ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಸಂಜಿಕಾಪುತ್ರ, ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಶಿರಬಾಗಿ ನಮಿಸಿ, ಅವರು ಬಾಧೆಗಳಿಂದ ಆತಂಕಗಳಿಂದ ದೂರವಿದ್ದಾರೆನೆಂದು ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರುವರೇ, ಚೈತನ್ಯವಾಗಿರುವರೇ ಮತ್ತು ಸುಖವಾಗಿ ಇರುವರೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೀಗೆ ಕೇಳು: ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರರು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಶಿರಬಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಕೇಳಿದರು ತಾವು ದೈಹಿಕ ಬಾಧೆಗಳಿಂದ, ಆತಂಕಗಳಿಂದ... ಸುಖವಾಗಿ ಇರುವರೇ’. ಆಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳು: ‘ಪೂಜ್ಯರೇ, ಭಗವಾನರು ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘವು ನಾಳೆ ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನಿಂದ ಭೋಜನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಮ್ಮತಿ ನೀಡಬೇಕು.”

“ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ” ಎಂದು ಸಂಜಿಕಾಪುತ್ರನು ಹೇಳಿ ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿ ಆದಮೇಲೆ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಶಿರಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಅವರು ದೈಹಿಕ ಬಾಧೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸುಖವಾಗಿ ಇರುವರೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: ‘ಆಚಾರ್ಯ ಭಗವಾನರು ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷುಸಂಘವು ನಾಳೆ ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರರರಿಂದ ಭೋಜನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಮ್ಮತಿ ನೀಡಬೇಕು.”

ಭಗವಾನರು ಮೌನದಿಂದಲೇ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು. ಭಗವಾನರು ಮೌನದಿಂದಲೇ ಸಮ್ಮತಿ ಸೂಚಿಸಿರುವುದನ್ನು ಮನಗಂಡು ಸಂಜಿಕಾಪುತ್ರನು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಎದ್ದು ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಡೆದುದೆಲ್ಲವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ”.

2. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನು ವಿವಿಧ ಭಕ್ತಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದನು ಮತ್ತು ಕೋಕನದ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕಡೆ ಬಿಳಿವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೊನೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲಿನವರೆಗೂ ಹಾಸಿಸಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಮಾಣವ ಸಂಜಿಕಾಪುತ್ರನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು: “ಬಾ, ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಮಾಣವ ಸಂಜಿಕಾಪುತ್ರ. ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಸಮಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೀಗೆ ಘೋಷಿಸು: ‘ಭಂತೆ, ಸಮಯವಾಗಿದೆ, ಭೋಜನವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.”

ಆಗ ಪೂರ್ವಾಹ್ನ ಸಮಯವಾಗಿತ್ತು; ಭಗವಾನರು ಚೀವರವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನ ಮನೆಯತ್ತ ಹೊರಟರು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿ ರಾಜಕುಮಾರನು ಮನೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಭಗವಾನರಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಭಗವಾನರು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿ, ಮುಂದೆ ನಡೆದು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದನು; ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮುಂದೆ ಇದ್ದು ಭಗವಾನರು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವಂತೆ ಮುನ್ನಡೆದು ಕೋಕನದ ಅರಮನೆಯತ್ತ ಹೋದರು. ಆದರೆ ಭಗವಾನರು ಕೊನೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲ ಬಳಿ ಬಂದು ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು. ಆಗ

ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಭಂತೆ, ಭಗವಾನರು, ಅರಹಂತರೂ ದಯಮಾಡಿ ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಪಾದವನ್ನು ಇಡಿ, ಅದು ನನ್ನ ಬಹುಕಾಲದ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಮತ್ತು ಸುಖಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಗುತ್ತದೆ”. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಭಗವಾನರು ಮೌನವಾದರು⁴⁹. ಎರಡನೆಯಸಾರಿ... ಮೂರನೆಯಸಾರಿ ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಂತೆ, ಭಗವಂತರೂ ಅರಹಂತರೂ ದಯಮಾಡಿ ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಪಾದವನ್ನು ಇಡಬೇಕು. ಅದು ನನ್ನ ಬಹಳ ಕಾಲದ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಮತ್ತು ಸುಖಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಗುತ್ತದೆ.”

3. ಭಗವಾನರು ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದನತ್ತ ನೋಡಿದರು. ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದರು ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ರಾಜಕುಮಾರ, ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಬಿಡು, ಭಗವಾನರು ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲನ್ನಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ತಥಾಗತರಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಅನುಕಂಪವಿದೆ⁵⁰.”

ಆದ್ದರಿಂದ ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನು ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆಸಿಬಿಟ್ಟನು ಮತ್ತು ಅರಮನೆಯ ಮಹಡಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಸನಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಭಗವಾನರು ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘವು ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತಮಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು.

ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನು ತಾನೇ ಕೈಯಿಂದ ಬುದ್ಧನಿಗೂ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ವಿವಿಧ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಬಡಿಸಿದನು. ಭಗವಾನರು ತಮ್ಮ ಊಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನು ಎತ್ತರವಲ್ಲದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಭಗವಾನರೆ, ನಾವು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇವೆ: ‘ಸುಖವನ್ನು ಸುಖದಿಂದಲೇ ಪಡೆಯುವಂತದ್ದಲ್ಲ; ಸುಖವನ್ನು ದುಃಖದಿಂದ ಪಡೆಯುವಂತದ್ದು⁵¹.’”

4. “ರಾಜಕುಮಾರ, ಬೋಧಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮುನ್ನ, ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಿರದ ಬೋಧಿಸತ್ತನಾಗಿದ್ದಾಗ, ನಾನೂ ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೆ. “ಸುಖವನ್ನು ಸುಖದಿಂದಲೇ ಪಡೆಯುವಂತದ್ದಲ್ಲ, ಸುಖವನ್ನು ದುಃಖದಿಂದ ಪಡೆಯುವಂತದ್ದು.”

“ರಾಜಕುಮಾರ, ಕೆಲವು ಕಾಲದನಂತರ ನಾನು ಹರೆಯದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ನನ್ನ ತಲೆಗೂದಲು ಕಪ್ಪಿದ್ದಾಗ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಯೌವನವನ್ನು ಪಡೆದವನಾಗಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಕನಾಗಿದ್ದಾಗ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ನನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರು ಅತ್ತು ಗೋಳಾಡಿದರೂ ಕೂಡ ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ತೆಗೆಸಿದವನಾಗಿ ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊದ್ದವನಾಗಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ- ಕುಶಲದ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕಾಗಿ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ, ಅತ್ಯಂತ ಶಾಂತಿದಾಯಕ ಮಾರ್ಗದ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದೆನು; ಸಮೀಪಿಸಿದ ನಂತರ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆನು- ‘ಆಯುಷ್ಮಂತ ಕಾಲಾಮರೇ, ನಾನು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ವಿನಯದಲ್ಲಿ (ನೀತಿ ಅನುಸರಣೆಯಲ್ಲಿ) ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರು ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು ‘ಆಯುಷ್ಮಂತ, ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವಿಸು; ಈ ಧರ್ಮ ಯಾವರೀತಿಯದು ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು ತನ್ನ ಗುರುವಿನಿಂದ ತನಗೆ ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಪರಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿದವನಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬಹುದು’ ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ, ಆದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತನಾಗಿ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿತೆ. ರಾಜಕುಮಾರ ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೇವಲ ತುಟಿಗಳ ಚಲನೆಯಿಂದ, ಕೇವಲ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನವಾದವನ್ನು ಮತ್ತು ಹಿರಿಯರ ವಾದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದು. ಬೇರೆಯವರು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಕೂಡ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ರಾಜಕುಮಾರ ನಂತರ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು- ‘ಆಲಾರಕಾಲಾಮರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇವಲ ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವರು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಲು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅದರಲ್ಲೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ’ ಎಂದು.

5. “ರಾಜಕುಮಾರ, ಆಗ ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಿದ್ಧರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಮೀಪಿಸಿದೆನು; ಸಮೀಪಿಸಿದನಂತರ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆನು- ‘ಆಯುಷ್ಯಂತ ಕಾಲಾಮರೇ, ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೇನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವರಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ?’ ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರು ಅಕಿಂಚಿಞ್ಞಾಯತನದ (ಶೂನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯ) ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಇದಾದನಂತರ ನನಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು- ‘ಕೇವಲ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇದೆ ಎಂದು. ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇದೆ. ಕೇವಲ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಇದೆ. ಕೇವಲ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಜಾಗ್ರತ ಭಾವ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಜಾಗ್ರತ ಭಾವ ಇದೆ. ಕೇವಲ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಏಕಾಗ್ರತಾ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಏಕಾಗ್ರತಾ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ. ಕೇವಲ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆ ಕಾಲಾಮರು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವರಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸುವರಾಗಿ ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರೋ, ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಾನು ಕೂಡ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ’ ಎಂದು ಅರಿತೆನು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ, ಆದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಿದನು.

“ರಾಜಕುಮಾರ, ಆಗ ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಿದ್ಧರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಮೀಪಿಸಿದೆನು; ಸಮೀಪಿಸಿದ ನಂತರ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆನು- ‘ಆಯುಷ್ಯಂತ ಕಾಲಾಮರೇ, ಇದನ್ನೇ ಏನು, ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು?’

“ಆಯುಷ್ಯಂತ, ಹೌದು ಇದನ್ನೇ ನಾನು, ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

“ಹೌದು ಆಯುಷ್ಯಂತ, ನಾನು ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು.

“ಆಯುಷ್ಯಂತ, ಬಹಳ ಲಾಭದಾಯಕವಾದದ್ದು, ಆಯುಷ್ಯಂತ, ಬಹಳ ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ್ದು, ಇದು ನಾನು ತಮ್ಮಂತಹ ಆಯುಷ್ಯಂತರಾದ ಸಹಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳ ದರ್ಶನ ಪಡೆದದ್ದು, ಈ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ನೀನು ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಅದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ನೀನು ಕೂಡ ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯೇ, ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯೋ ಅದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಾನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನೂ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ನೀನೂ ಕೂಡ. ನೀನು ಹೇಗೋ ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ. ಆಯುಷ್ಯಂತ, ಆದ್ದರಿಂದ ಬಾ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಈ ಬಳಗವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ”. ರಾಜಕುಮಾರ, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರು ಶಿಷ್ಯನಾದ ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಮಾನ ಸ್ಥಿತಿಗೇರಿಸಲು ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವಾದರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು. ರಾಜಕುಮಾರ ಆದ್ದರಿಂದಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು-‘ಈ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ವಿಮುಖಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ವಿರಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಉಪಶಾಂತಿ ಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಪರಮಜ್ಞಾನ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಸಂಬೋಧಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ, ನಿಬ್ಬಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಶೂನ್ಯತ್ವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ’ ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಧರ್ಮದಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದೆನು.

6. “ರಾಜಕುಮಾರ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕುಶಲದ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಶಾಂತಿದಾಯಕ ಮಾರ್ಗದ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು; ಹತ್ತಿರ ಬಂದವನಾಗಿ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರಿಗೆ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದೆನು- ‘ಆಯುಷ್ಯಂತರೇ, ನಾನು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ವಿನಯದಲ್ಲಿ (ನೀತಿ ಅನುಸರಣೆಯಲ್ಲಿ) ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ

ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದೇನೆ! ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರು ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು-‘ಆಯುಷ್ಯಂತ ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವಿಸು; ಈ ಧರ್ಮ ಯಾವ ರೀತಿಯದು ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪುರುಷನು ತನ್ನ ಗುರುವಿನಿಂದ ಕಲಿತಂತೆಯೇ ತನಗೆ ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿದವನಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬಹುದು’ ಎಂದು.

“ರಾಜಕುಮಾರ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ, ಆದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿತೆ. ರಾಜಕುಮಾರ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೇವಲ ತುಟಿಗಳ ಚಲನೆಯಿಂದ ಕೇವಲ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನವಾದವನ್ನು, ಧೇರವಾದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದು ಬೇರೆಯವರು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಾನೂ ಕೂಡ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ರಾಜಕುಮಾರ, ನಂತರ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು-‘ರಾಮರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇವಲ ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ತನಗೆ ತಾನೇ, ತಮಗೆ ತಾವೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವರು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಲು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಮರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅದರಲ್ಲೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ’ ಎಂದು.

7. “ರಾಜಕುಮಾರ, ಆಗ ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಮೀಪಿಸಿದೆನು. ಸಮೀಪಿಸಿದ ನಂತರ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆನು- ‘ಆಯುಷ್ಯಂತ ರಾಮರೇ, ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಧರ್ಮವು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವರಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ?’ ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರು ನೇವಸಇಷ್ಟಾಯತನದ (ಮಾನಸಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ) ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಇದಾದನಂತರ ನನಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು- ‘ಕೇವಲ ರಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇದೆ. ಕೇವಲ ರಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಇದೆ, ಕೇವಲ ರಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಜಾಗ್ರತಭಾವ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಜಾಗ್ರತಭಾವ ಇದೆ. ಕೇವಲ ರಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಏಕಾಗ್ರತಾ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಏಕಾಗ್ರತಾ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ, ಕೇವಲ ರಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಾಮರು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವರಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸುವವರಾಗಿ ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರೋ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಾನೂ ಕೂಡ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅರಿತೆನು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ, ಆದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಿದೆನು.

“ರಾಜಕುಮಾರ, ಆಗ ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಮೀಪಿಸಿದೆನು; ಸಮೀಪಿಸಿದ ನಂತರ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆನು- ‘ಆಯುಷ್ಯಂತ ರಾಮರೇ, ಇದನ್ನೇ ಏನು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬೇಕು’ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು?

‘ಆಯುಷ್ಯಂತ ಹೌದು, ಇದನ್ನೇ ನಾನು, ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಿ’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

‘ಹೌದು ಆಯುಷ್ಯಂತ, ನಾನು ಕೂಡ ಇದನ್ನೇ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸುತ್ತೇನೆ’.

‘ಆಯುಷ್ಯಂತ, ಬಹಳ ಲಾಭದಾಯಕವಾದದ್ದು, ಆಯುಷ್ಯಂತ, ಬಹಳ ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ್ದು, ಇದು ನಾನು ತಮ್ಮಂತಹ ಆಯುಷ್ಯಂತರಾದ ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳ ದರ್ಶನ ಪಡೆದದ್ದು. ಈ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ರಾಮರು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ನೀನೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬೇಕು. ಆ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ರಾಮ

ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಾಮ ಪರಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡಿರುವಂತೆಯೇ ನೀನೂ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯಾ, ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೋ ಅದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಾಮರು ಆ ಧರ್ಮದ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ರಾಮರು ಹೇಗೋ ನೀನೂ ಕೂಡ ಅದೇರೀತಿ ಆಗುತ್ತೀಯೆ. ನೀನು ಹೇಗೋ ಅದೇರೀತಿ ರಾಮರು ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಆಯುಷ್ಯಂತ, ಆದ್ದರಿಂದ ಬಾ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಈ ಬಳಗವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ರಾಜಕುಮಾರ, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರು ಶಿಷ್ಯನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಆಚಾರ್ಯ ಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವಾದರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಅದರಿಂದಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು. 'ಈ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ವಿಮುಖಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ವಿರಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಪರಮಜ್ಞಾನ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಸಂಬೋಧಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ, ನಿಬ್ಬಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಮಾನಸಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ' ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಧರ್ಮದಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದೆನು.

8. "ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕುಶಲದ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ, ಅತ್ಯಂತ ಶಾಂತಿದಾಯಕ ಮಾರ್ಗದ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ ಭಿಕ್ಷುಟನೆ ಮಾಡುವ ಯಾತ್ರಿಕನಾಗಿ ಮಗಧದ ಮೂಲಕ ಉರುವೇಲವೆಂಬ ನಗರದ ಸರಹದ್ದಿಗೆ ತಲುಪಿದೆನು. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಾನು ರಮಣೀಯವಾದ ಹಾಯಗಡವನ್ನು (ಕಾಲ್ಮಣಿಯನ್ನು) ಹಾಗೂ ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿಯು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆಗ ನನಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು. 'ಆಹ, ಆಹ ಇದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಬಹಳ ರಮಣೀಯವಾದ ಭೂಪ್ರದೇಶ, ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಶುಭವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನದಿ ಮತ್ತು ರಮಣೀಯವಾದ ಹಾಯಗಡ ಹಾಗೂ ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿ'. 'ನಿಜಕ್ಕೂ ಇದು ಪರಿಶ್ರಮಪಡುವ ಯುವಕನಿಗೆ ಪರಿಶ್ರಮಪಡಲು ಒಳ್ಳೆಯದು' ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆದ್ದರಿಂದ 'ಪರಿಶ್ರಮಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ' ಎಂದು ನಾನು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತೆನು.

9. "ರಾಜಕುಮಾರ, ನನಗೆ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿದ ಈ ಮೂರು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಗೋಚರಗೊಂಡವು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಒಂದು ಹಸಿಯಾದ ಸಾರವತ್ತಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಮರದ ತುಂಡಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೊಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಂದು 'ನಾನು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತೇನೆ, ನಾನು ಉಷ್ಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂದಂತೆ. 'ರಾಜಕುಮಾರ, ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತೀಯಾ, ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಅಲ್ಲಿರುವ ಹಸಿಯಾದ ಸಾರವತ್ತಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಮರದ ತುಂಡಿಗೆ ತಾನು ಹಿಡಿದು ತಂದಿರುವ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೊಳ್ಳಿಯಿಂದ ತಿಕ್ಕುವುದರಿಂದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಬಹುದೇ ಮತ್ತು ಉಷ್ಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದೇ' ಎಂದು?

"ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೇ, ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ."

"ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?"

"ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೇ, ಏಕೆಂದರೆ ಸಾರವತ್ತಾದ ಮರದ ತುಂಡು ಹಸಿಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅದು ಅಲ್ಲದೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಕೇವಲ ಬಳಲಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ".

"ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರ, ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಥವಾ ಶ್ರಮಣರು ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಆಗಲಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಕಾಮನೆಗಳಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯದೇ ಬದುಕಿದರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಆಸೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಲಾಲಸೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಮುಕ್ತತೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಪಿಪಾಸೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ರಾಗೋದ್ರೇಕ-ಇವುಗಳನ್ನು ಅವನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ದಮನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಶಮನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಅರ್ಹ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರಮಣರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ತೀವ್ರವಾದ ದುಃಖದ ತೊಂದರೆಯ ತಿವಿತದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು

ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹಾಗೂ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ದರ್ಶನವನ್ನು, ಅನುತ್ತರವಾದ ಸಂಬೋಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅರ್ಹ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಶ್ರಮಣರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ತೀವ್ರವಾದ ದುಃಖದ ತೊಂದರೆಯ ತಿವಿತದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ದರ್ಶನವನ್ನು, ಅನುತ್ತರವಾದ ಸಂಬೋಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜಕುಮಾರ, ಇದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿರದ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಗೋಚರಗೊಂಡ ಮೊದಲ ಉದಾಹರಣೆ.

10. “ರಾಜಕುಮಾರ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿರದ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆತಾನೇ ಎರಡನೇ ಉದಾಹರಣೆ ಗೋಚರಗೊಂಡಿತು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಹಸಿಯಾದ ಸಾರವತ್ತಾದ ನೀರಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಒಣ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಮರದ ತುಂಡಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೊಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಂದು ‘ನಾನು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತೇನೆ, ನಾನು ಉಷ್ಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು. ಇದನ್ನು ನೀನು ಹೇಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತೀಯಾ? ರಾಜಕುಮಾರ, ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಅಲ್ಲಿರುವ ಹಸಿಯಾದ ಸಾರವತ್ತಾದ ನೀರಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಒಣ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಮರದ ತುಂಡಿಗೆ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು ಹಿಡಿದು ತಂದಿರುವ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೊಳ್ಳಿಯಿಂದ ತಿಕ್ಕುವುದರಿಂದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಬಹುದೆ ಮತ್ತು ಉಷ್ಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದೆ?” ಎಂದು.

“ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೇ, ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.”

“ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?”

“ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೇ, ಏಕೆಂದರೆ ನೀರಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಒಣ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಆ ಸಾರವತ್ತಾದ ಮರದ ತುಂಡು ಇದ್ದರೂ ಅದು ಹಸಿಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಕೇವಲ ಬಳಲಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ” ಎಂದು.

“ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರ, ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಥವಾ ಶ್ರಮಣರು ಕೇವಲ ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಕಾಮನೆಗಳಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯದೇ ಬದುಕಿದರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಆಸೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಲಾಲಸೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಮುಕ್ತತೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಪಿಪಾಸೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ರಾಗೋದ್ರೇಕ-ಇವುಗಳನ್ನು ಅವನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ದಮನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಶಮನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಅರ್ಹ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರಮಣರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ತೀವ್ರವಾದ ದುಃಖದ ತೊಂದರೆಯ ತಿವಿತದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ದರ್ಶನವನ್ನು, ಅನುತ್ತರವಾದ ಸಂಬೋಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅರ್ಹ, ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರಮಣರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ತೀವ್ರವಾದ ದುಃಖದ ತೊಂದರೆಯ ತಿವಿತದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ದರ್ಶನವನ್ನು, ಅನುತ್ತರವಾದ ಸಂಬೋಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜಕುಮಾರ, ಇದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿರದ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಗೋಚರಗೊಂಡ ಎರಡನೇ ಉದಾಹರಣೆ.

11. “ರಾಜಕುಮಾರ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿರದ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಮೂರನೆಯ ಉದಾಹರಣೆ ಗೋಚರಗೊಂಡಿತು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಒಣಗಿದ ಬೆಂಡಾಗಿರುವ ಮರದ ತುಂಡು ನೀರಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಒಣಗಿದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದು ಆಗ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಉರಿಯುತ್ತಿರ ಕೊಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಂದು ‘ನಾನು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತೇನೆ ನಾನು ಉಷ್ಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು. ಇದನ್ನು ನೀನು ಹೇಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತೀಯಾ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಅಲ್ಲಿರುವ ಒಣಗಿದ ಬೆಂಡಾಗಿರುವ ನೀರಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಒಣ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಮರದ ತುಂಡಿಗೆ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು ಹಿಡಿದು ತಂದಿರುವ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೊಳ್ಳಿಯಿಂದ ತಿಕ್ಕುವುದರಿಂದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಬಹುದೆ ಮತ್ತು ಉಷ್ಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದೆ” ಎಂದು?

“ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೇ, ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.”

“ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?”

“ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೇ, ಏಕೆಂದರೆ ನೀರಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಒಣನೆಲದ ಮೇಲೆ ಆ ಒಣಗಿದ, ಬೆಂಡಾಗಿರುವ ಮರದ ತುಂಡಿದೆ”.

“ರಾಜಕುಮಾರ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಕಾಮನೆಗಳಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದು ಬದುಕಿದರೆ, ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಆಸೆ, ಇಂದ್ರಿಯಲಾಲಸೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಪುಮುಕ್ತೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಪಿಪಾಸೆ ಇಂದ್ರಿಯ ರಾಗೋದ್ರೇಕ ಇವುಗಳನ್ನು ಅವನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ದಮನ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಶಮನ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಅರ್ಹ, ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರಮಣರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ತೀವ್ರವಾದ ದುಃಖದ ತೊಂದರೆಯ ತಿವಿತದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರೂ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ದರ್ಶನವನ್ನು ಅನುತ್ತರವಾದ ಸಂಬೋಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಅವರು ಅರ್ಹ, ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರಮಣರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ತೀವ್ರವಾದ ದುಃಖದ ತೊಂದರೆಯ ತಿವಿತದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸದೆ ಇದ್ದರೂ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ದರ್ಶನವನ್ನು, ಅನುತ್ತರವಾದ ಸಂಬೋಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ರಾಜಕುಮಾರ, ಇದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿದ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಗೋಚರಗೊಂಡ ಮೂರನೇ ಉದಾಹರಣೆ.

“ರಾಜಕುಮಾರ ಇವೇ ಆ ಮೂರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿದ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಗೋಚರಗೊಂಡ ಮೂರು ಉದಾಹರಣೆಗಳು.

12. “ರಾಜಕುಮಾರ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು- ‘ಒಂದುವೇಳೆ ಹೀಗೆ ನಾನು ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಹಲ್ಲನ್ನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಬಾಯಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲೆನಾದರೆ, ದಮನ ಮಾಡಬಲ್ಲೆನಾದರೆ, ದರ್ಪದಿಂದ ಆಳಬಲ್ಲೆನಾದರೆ’ ಎಂದು. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರ, ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಹಲ್ಲನ್ನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಬಾಯಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ದಮನಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆ, ದರ್ಪದಿಂದ ಆಳುತ್ತೇನೆ. ರಾಜಕುಮಾರ, ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಹಲ್ಲನ್ನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಬಾಯಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು ಒತ್ತಿಕೊಂಡು, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ ದಮನ ಮಾಡಿದಾಗ, ದರ್ಪದಿಂದ ಆಳಿದಾಗ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕಂಕುಳಿನಲ್ಲಿ ಬೆವರು ಹರಿದುಬಂತು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಮನುಷ್ಯ ದುರ್ಬಲ ಮನುಷ್ಯನ ತಲೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಭುಜವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡುವಂತೆ, ದಮನಮಾಡುವಂತೆ, ದರ್ಪದಿಂದ ಆಳುವಂತೆ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೂಡ. ರಾಜಕುಮಾರ, ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಹಲ್ಲನ್ನು ಕಚ್ಚಿದಾಗ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಬಾಯಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು ಒತ್ತಿದಾಗ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ, ದಮನಮಾಡಿದಾಗ, ದರ್ಪದಿಂದ ಆಳಿದಾಗ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಬೆವರು ಹರಿದುಬಂತು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಯು ಉಂಟಾಯಿತು. ಚಂಚಲತೆಯಿಲ್ಲದ ಎಚ್ಚರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಉಪಸ್ಥಿತವಾಯಿತು. ಆದರೂ ನನ್ನ ಶರೀರ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳಗಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಅಶಾಂತಿಗೊಳಗಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ದುಃಖವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವಾಗ ಅದರ ವಿರುದ್ಧವೇ ನಾನು ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

13. “ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು- ‘ಒಂದುವೇಳೆ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ’. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು, ರಾಜಕುಮಾರ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಒಳ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕಿವಿಗಳ ರಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯು ಜೋರಾದ ಶಬ್ದ ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಕಮ್ಮಾರನ ತಿದಿಯ ಗಾಳಿ ಚೀಲವು ಮಾಡುವ ಜೋರಾದ ಶಬ್ದದ ಹಾಗೆ. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನನ್ನಲ್ಲಿ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕಿವಿಯ ರಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯು ಜೋರಾದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಯು ಉಂಟಾಯಿತು.

14. “ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು- ‘ಒಂದುವೇಳೆ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ’ ಎಂದು. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಬಲಯುತವಾದ ಗಾಳಿಯು ತಲೆಯೊಳಗೆ ಬಾಧೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಹೇಗೆಂದರೆ ರಾಜಕುಮಾರ, ಒಬ್ಬ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಸೀಳುವ ಹಾಗೆ, ಅದೇರೀತಿಯಾಗಿ ಕೂಡ ನನ್ನಲ್ಲಿ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಬಲಯುತವಾದ ಗಾಳಿಯು ತಲೆಯೊಳಗೆ ಬಾಧೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಯು ಉಂಟಾಯಿತು...

15. “ರಾಜಕುಮಾರ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು- ‘ಒಂದುವೇಳೆ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ’ ಎಂದು. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು, ರಾಜಕುಮಾರ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆನು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಬಲಯುತವಾದ ತಲೆನೋವು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಬಲವಾದ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ತಲೆಯನ್ನು ಒಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಚರ್ಮದ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಸುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಬಲಯುತವಾದ ತಲೆನೋವು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಯು ಉಂಟಾಯಿತು...

16. “ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು- ‘ಒಂದುವೇಳೆ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ’ ಎಂದು. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು, ರಾಜಕುಮಾರ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆನು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ಗಾಳಿಯು ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿರುವಂತಾಯಿತು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಒಬ್ಬ ದಕ್ಷನಾದ ಹಸು ಕಡಿಯುವವನು ಅಥವಾ ಹಸು ಕಡಿಯುವವನ ಸಹಾಯಕ ಒಂದು ಹರಿತವಾದ ಚೂರಿಯಿಂದ ಹಸುವಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೊಚ್ಚುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ. ರಾಜಕುಮಾರ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ಗಾಳಿಯು ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿರುವಂತಾಯಿತು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಯು ಉಂಟಾಯಿತು.

17. “ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು - ‘ಒಂದುವೇಳೆ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ’ ಎಂದು. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು, ರಾಜಕುಮಾರ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಉರಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಇಬ್ಬರು ಬಲವಾದ ಮನುಷ್ಯರು ಒಬ್ಬ ದುರ್ಬಲ ಮನುಷ್ಯನ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿ ಕೆಂಡದ ಮೇಲೆ ಸುತ್ತಿಸಿ ಸುತ್ತಿಸಿ ಗರಿಗರಿಯಾಗಿ ಸುಡುವ ಹಾಗೆ. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಉರಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಯು ಉಂಟಾಯಿತು.... ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿ.... ಹುಟ್ಟಿದ ದುಃಖದ ಅನುಭವವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಜಕುಮಾರ, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರುವ

ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು- 'ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದು. ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು- 'ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಇನ್ನೂ ಸತ್ತಿಲ್ಲ, ಈಗ ಸಾಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದು. ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು- 'ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಸತ್ತೂ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಾಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಅರಹಂತರು, ಅರಹಂತರಾಗಿರುವವರ ಜೀವನವೇ ಹೀಗಿರುತ್ತದೆ' ಎಂದು.

18. "ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು - 'ಒಂದುವೇಳೆ ನಾನು ಎಲ್ಲರೀತಿಯ ಆಹಾರ ಸೇವನೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ' ಎಂದು. ಆಗ ರಾಜಕುಮಾರ, ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು- 'ಪೂಜ್ಯರೇ, ಹಾಗೆ ನೀವು ಎಲ್ಲರೀತಿಯ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಡಿ. ಪೂಜ್ಯರೇ, ನೀವು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲರೀತಿಯ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಆಗ ನಾವು ನಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೂದಲಿನ ರಂಧ್ರದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಹರಿಸುತ್ತೇವೆ, ಅದರಿಂದಾಗಿ ನೀವು ಜೀವಿಸಬಹುದು' ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವೆನೆಂದುಕೊಂಡಿರುವಾಗ ನಾನು ಈ ದೇವತೆಗಳ ದಿವ್ಯ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೂದಲಿನ ರಂಧ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಹರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದಾಗಿ ನಾನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು, ರಾಜಕುಮಾರ, ಆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು 'ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆನು.

19. "ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು- 'ಒಂದುವೇಳೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಟ್ಟು ತೊಟ್ಟು ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ, ಹೇಳುವುದಾದರೆ- ಕಾಳುಗಳ ಕಟ್ಟುರಸವಾಗಲಿ, ಬೇಳೆಗಳ ರಸವಾಗಲಿ, ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸವಾಗಲಿ, ಬೀಜಕಾಳುವಿನ ರಸವಾಗಲಿ' ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಟ್ಟು ತೊಟ್ಟು ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದೆನು. ಹೇಳುವುದಾದರೆ-ಕಾಳುಗಳ ಕಟ್ಟುರಸವಾಗಲಿ, ಬೇಳೆಗಳ ರಸವಾಗಲಿ, ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸವಾಗಲಿ, ಬೀಜಕಾಳುವಿನ ರಸವಾಗಲಿ. ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾನು ರಾಜಕುಮಾರ, ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಟ್ಟು ತೊಟ್ಟು ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ, ಹೇಳುವುದಾದರೆ- ಕಾಳುಗಳ ಕಟ್ಟು ರಸವಾಗಲಿ, ಬೇಳೆಗಳ ರಸವಾಗಲಿ, ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸವಾಗಲಿ, ಬೀಜ ಕಾಳುವಿನ ರಸವಾಗಲಿ ಸೇವಿಸಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಶರೀರವು ಅತೀವವಾಗಿ ಸೊರಗಿಹೋಯಿತು. ಹೀಗೆ ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೇಗಾಯಿತೆಂದರೆ ನನ್ನ ಅಂಗ ಪ್ರತ್ಯಂಗಗಳು ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಬಳ್ಳಿಯ ಅಥವಾ ಬೊಂಬಿನ ಕಡ್ಡಿಯ ಗಂಟುಗಳ ರೀತಿಯಾದವು. ಹೀಗೆ ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೇಗಾಯಿತೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಕುಂಡೆಯ ಭಾಗವು ಒಂಟೆಯ ಗೊರಸಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಯಿತು. ಹೀಗೆ ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೇಗಾಯಿತೆಂದರೆ ನನ್ನ ಬೆನ್ನೆಲುಬು ಕೊರೆದು ಕೂಡಿಸಿದ ಮಣಿಗಳ ರೀತಿಯಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೇಗಾಯಿತೆಂದರೆ ನನ್ನ ಸೊರಗಿದ ಎದೆ ಮೂಳೆಗಳು ಕೃಶವಾಗಿ ಹಾಳಾಗಿ ಪಾಳು ಬಿದ್ದಿರುವ ಉಗ್ರಾಣದ ಛಾವಣಿಯ ಗಳುಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆದವು. ಹೀಗೆ ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೇಗಾಯಿತೆಂದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಳವಾದ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಲೆಗಳು ಆಳವಾಗಿ ಗುಳಿಬಿದ್ದು ಕಣ್ಣಿನ ರಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವಂತೆ ಆದವು. ಹೀಗೆ ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಸುಡುವ ಗಾಳಿ ಮತ್ತು ಬೇಗೆಯಿಂದಾಗಿ ಸುಕ್ಕು ಸುಕ್ಕಾಗಿ ಒಣಗಿ ಹೋಗಿರುವಂತೆ ಆಯಿತು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರ, ನಾನು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಬೆನ್ನೆಲುಬನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ಬೆನ್ನೆಲುಬನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಹೀಗೆ ನಾನು ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಚರ್ಮ ಮತ್ತು ಬೆನ್ನೆಲುಬುಗಳು ಒಂದೇ ಆದವು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಾನು, ರಾಜಕುಮಾರ, ಮಲವನ್ನು ಅಥವಾ ಮೂತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಾಗ ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಮಕಾಡಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟೆನು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಾನು ರಾಜಕುಮಾರ, ಈ ರೀತಿ ಇರುವ ಶರೀರವನ್ನು ನನ್ನ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ನೋವು ನಿವಾರಣೆಗೆ ಸವರಿದೆನು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಹಾಗೆ ನಾನು ಕೈಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಸವರಿದಾಗ ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಚರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೇರುರಿದ್ದ ಕೂದಲುಗಳು ತಮ್ಮ ಜಾಗದಿಂದ ಉದುರಿಹೋದವು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಹೀಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಮನುಷ್ಯರು ಕಂಡಾಗ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು- 'ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಕರಿಯ ಮನುಷ್ಯರು' ಎಂದು. ಕೆಲವು ಮನುಷ್ಯರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು- 'ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಕಪ್ಪಾಗಿಲ್ಲ, ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಕಂದು ಬಣ್ಣದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದು.

ಕೆಲವು ಮನುಷ್ಯರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು- 'ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಕಷ್ಟ ಅಲ್ಲ, ಕಂದು ಅಲ್ಲ, ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಕಳೆಗುಂದಿದ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಮನುಷ್ಯರು' ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಹೀಗೆ ನಾನು ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಚರ್ಮದ ಬಣ್ಣವು ಕಳಾಹೀನವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು.

20. "ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು- 'ಕೆಲವು ಶ್ರಮಣರು ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹಿಂದೆ ಗತಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾದ ನೋವು ಉಂಟುಮಾಡುವ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿರುವಂತಹ ಉಗ್ರವಾದ ದುಃಖ ಅನುಭವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಅಂತ್ಯವೇ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡೆಯಾದ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆಯೆ. ಕೆಲವು ಶ್ರಮಣರು ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈಗಲೂ ತೀವ್ರವಾದ ನೋವು ಉಂಟುಮಾಡುವ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಉಗ್ರವಾದ ದುಃಖ ಅನುಭವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಅಂತ್ಯವೇ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡೆಯಾದ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆಯೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾನು ಬಹು ಉಗ್ರವಾದ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೂ ಸಹ ಉತ್ತಮ ಮನುಷ್ಯರು ಸಾಧಿಸುವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು, ಆರೈದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಸಾಧಿಸುವ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೋಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲ ಬೇರೊಂದು ಮಾರ್ಗ ಇರಬಹುದೆ' ಎಂದು? ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು. 'ಒಮ್ಮೆ ಸಾಕ್ಯ ಕುಲದ ನನ್ನ ತಂದೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳುಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ನಾನು ನೇರಳೆ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಕಾಮವನ್ನು ದಾಟಿದವನಾಗಿ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ದಾಟಿದವನಾಗಿ ಸವಿತರ್ಕನಾಗಿ ಸವಿಚಾರನಾಗಿ ಏಕಾಂತತೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸುಖದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮಾಧಿಯ ಮೊದಲ ಹಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಮನಗೊಂಡೆನು. ಬೋಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗವು ಇದಾಗಬಹುದು' ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಜಾಗ್ರತ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಅರಿವು ಮೂಡಿಬಂತು. 'ಇದೇ ಬೋಧಿಯ ಮಾರ್ಗ' ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು 'ಆ ಸುಖದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೆದರಿಕೆ ಉಂಟಾಗುವುದೇನು, ಯಾವ ಸುಖವು ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಯದಾಗಿದೆಯೋ, ಅವುಗಳಿಗೆ' ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು 'ಆ ಸುಖದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾವ ಸುಖವು ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಯದಾಗಿದೆಯೋ ಅವುಗಳಿಗೆ' ಎಂದು.

21. "ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು- 'ನಾನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶರೀರವನ್ನು ದಂಡನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ, ಕೃಶಕಾಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಆ ರೀತಿಯ ಸುಖದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ನಾನು ಶಕ್ತಿವರ್ಧಕವಾದಂತಹ ಆಹಾರ ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಮೊಸರನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ?' ಎಂದು. ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು, ರಾಜಕುಮಾರ, ಶಕ್ತಿವರ್ಧಕವಾದಂತಹ ಆಹಾರ ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಮೊಸರನ್ನು ಸೇವಿಸಿದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ರಾಜಕುಮಾರ, ನನ್ನನ್ನು ಐದುಜನ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು- 'ಯಾವಾಗ ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಅವಿಷ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಆಗ ಅವರು ಅದನ್ನು ನಮಗೆ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ' ಎಂದು. ಯಾವಾಗ ನಾನು, ರಾಜಕುಮಾರ, ಶಕ್ತಿವರ್ಧಕವಾದ ಆಹಾರ ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಮೊಸರನ್ನು ಸೇವಿಸಿದನೋ ಆಗ ನನ್ನನ್ನು ಆ ಐದು ಜನ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. 'ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಯತೇಚ್ಛವಾಸಿಗಳು, ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲದವರು, ಯತೇಚ್ಛದ ಜೀವನದ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದವರು' ಎಂದು.

"ಹಾಗಾಗಿ ನಾನು, ರಾಜಕುಮಾರ, ಶಕ್ತಿವರ್ಧಕವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿಕೊಂಡು, ಬಲವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಾಮವನ್ನು ದಾಟಿದವನಾಗಿ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ದಾಟಿದವನಾಗಿ ಸವಿತರ್ಕನಾಗಿ, ಸವಿಚಾರನಾಗಿ ಏಕಾಂತತೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸುಖದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮಾಧಿಯ ಮೊದಲನೆ ಹಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಂಡೆನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರ, ಹುಟ್ಟಿದ ಸುಖದ ಅನುಭವವು ಕೂಡ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿಯಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ವಿತರ್ಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಶಮನಗೊಳಿಸಿ ಆಂತರಿಕ ಸ್ಥೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕೋಭಾವದಿಂದ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವಿತರ್ಕಗಳಿಲ್ಲದ ವಿಚಾರಗಳಿಲ್ಲದ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸುಖದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮಾಧಿಯ ಎರಡನೆ ಹಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಂಡೆನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಹುಟ್ಟಿದ ಸುಖದ

ಅನುಭವವು ಕೂಡ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿಯಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆನಂದ ಮರೆಯಾಗಿ ನಾನು ಉಪೇಕ್ಷಾ (ಸಮಚಿತ್ತತೆ)ದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡೆನು. ಜಾಗ್ರತ ಸ್ಥಿತಿ, ಪ್ರಜ್ಞಾಧಾರ ಜಾಗೃತ ಸ್ಥಿತಿ ಹೊಂದಿದೆನು. ಸುಖವನ್ನು ಶರೀರದಲ್ಲೇ ಅನುಭವಿಸಿದೆನು, ಯಾವುದನ್ನು ಆರೈದು ಹೀಗೆ ಘೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ- 'ಉಪೇಕ್ಷಾ ಮತ್ತು ಜಾಗೃತ ಸ್ಥಿತಿ ಹೊಂದಿದವನೆ ಸುಖದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡವನು' ಎಂದು. ಇಂಥ ಸಮಾಧಿಯ ಮೂರನೆಯ ಹಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಂಡೆನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರ, ಹುಟ್ಟಿದ ಸುಖದ ಅನುಭವವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಖವನ್ನು ಬಿಟ್ಟವನಾಗಿ ದುಃಖವನ್ನು ಬಿಟ್ಟವನಾಗಿ ಸುಮ್ಮಾನ-ದುಮ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಅಸ್ತಂಗತಮಾಡಿ ದುಃಖವೂ ಅಲ್ಲದ ಸುಖವೂ ಅಲ್ಲದ ಉಪೇಕ್ಷಾದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಎಚ್ಚರ ಸ್ಥಿತಿಯಾದ ಸಮಾಧಿಯ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಹಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಂಡೆನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಹುಟ್ಟಿದ ಸುಖದ ಅನುಭವವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿಯಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ.

22. "ಸಮಾಹಿತವಾದ ಆ ಚಿತ್ತವು ಈ ರೀತಿಯಾದ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ನಿರ್ಮಲವೂ ದೋಷ ವಿಮುಕ್ತವೂ ಮೃದುವೂ ಕಾರ್ಯ ಯೋಗ್ಯವೂ ಸ್ಥಿರವೂ ಅಚಲವೂ ಆಗಿ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಚಿತ್ತವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದೆ, ಬಾಗಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ- ಒಂದು ಜನ್ಮವನ್ನು.... ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿ.... ಹೀಗೆ ಸವಿವರವಾಗಿ, ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಗಳನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಹೀಗೆ ರಾಜಕುಮಾರ, ರಾತ್ರಿಯ ಮೊದಲ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಲೋಕೋತ್ತರ ಜ್ಞಾನ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು; ಅಜ್ಞಾನ ಹರಿದು ಜ್ಞಾನ ಹುಟ್ಟಿತು; ತಮಸ್ಸು ನಾಶವಾಯಿತು, ಬೆಳಕು ಹುಟ್ಟಿತು; ಸದಾ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹಶೀಲನಿಗೆ ಸಂಯಮಶೀಲನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸುಖದ ಅನುಭವವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿಯಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ.

23. "ಸಮಾಹಿತವಾದ ಆ ಚಿತ್ತವು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ನಿರ್ಮಲವೂ, ಉಜ್ವಲವೂ ಎಲ್ಲ ದೋಷಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತವೂ ಮೃದುವೂ ಕಾರ್ಯ ಯೋಗ್ಯವೂ ಸ್ಥಿರವೂ ಅಚಲವೂ ಆಗಿ ಜೀವಿಗಳ ಸಾವು ಮತ್ತು ಮರುಹುಟ್ಟುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಚಿತ್ತವನ್ನು ತಿರುಗಿಸದೆ, ಬಾಗಿಸಿ, ಆ ವಿಶುದ್ಧವಾದ ಮಾನವಾತೀತ ದಿವ್ಯ ನೇತ್ರದಿಂದ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಸಾಯುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಅಧಮ-ಉತ್ತಮವಾದ ಸುರೂಪಿ-ಕುರೂಪಿಯಾದ ಸದ್ಗತಿ-ದುರ್ಗತಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಕಮ್ಮ-ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿರುವ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಅರಿತೆನು.... ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿ...ಹೀಗೆ ರಾಜಕುಮಾರ, ರಾತ್ರಿಯ ಮಧ್ಯದ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಲೋಕೋತ್ತರ ಜ್ಞಾನ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅಜ್ಞಾನವು ಹರಿದುಹೋಯಿತು. ಜ್ಞಾನ ಹುಟ್ಟಿತು; ತಮಸ್ಸು ನಾಶವಾಯಿತು, ಬೆಳಕು ಹುಟ್ಟಿತು; ಸದಾ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹಶೀಲನಿಗೆ ಸಂಯಮಶೀಲನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ.

24. "ಸಮಾಹಿತವಾದ ಆ ಚಿತ್ತವು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧವು, ನಿರ್ಮಲವೂ, ಉಜ್ವಲವೂ ಎಲ್ಲಾ ದೋಷಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತವೂ ಮೃದುವೂ ಕಾರ್ಯ ಯೋಗ್ಯವೂ ಸ್ಥಿರವೂ ಅಚಲವೂ ಆಗಿ ಆಸವಗಳ ಕ್ಷಯದ ಕಡೆಗೆ ಚಿತ್ತವನ್ನು ತಿರುಗಿಸದೆ, ಬಾಗಿಸದೆ. ಆಗ ದುಃಖ ಇದೆ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದೆ, 'ಇದೇ ದುಃಖದ ಹುಟ್ಟು' ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದೆ. 'ಇದೇ ದುಃಖದ ನಿರೋಧ' ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದೆ, 'ಇದೇ ದುಃಖದ ನಿರೋಧಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗ' ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದೆ. 'ಇದೇ ಆಸವ' ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದೆ, 'ಇದೇ ಆಸವಗಳ ನಿರೋಧ' ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದೆ. 'ಇದೇ ಆಸವಗಳ ನಿರೋಧಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗ' ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದೆ.

"ಹೀಗೆ ಕಂಡಮೇಲೆ, ಹೀಗೆ ಅರಿತಮೇಲೆ ಕಾಮಾಸವಗಳಿಂದಲೂ ಚಿತ್ತವು ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಭವಾಸವಗಳಿಂದಲೂ ಚಿತ್ತವು ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಅಜ್ಞಾನದ ಆಸವಗಳಿಂದಲೂ ಚಿತ್ತವು ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದೆ, ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದಾಗ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು ಎಂದು ಅರಿವಾಯಿತು. 'ಜನ್ಮವು ಕೊನೆಯಾಯಿತು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು, ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಇನ್ನೇನು ಉಳಿದಿಲ್ಲ' ಈ ಜ್ಞಾನ

ಉಂಟಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ರಾಜಕುಮಾರ, ರಾತ್ರಿಯ ಕೊನೆಯ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅಜ್ಞಾನವು ಹರಿದುಹೋಯಿತು, ಜ್ಞಾನ ಹುಟ್ಟಿತು; ತಮಸ್ಸು ನಾಶವಾಯಿತು, ಸದಾ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹಶೀಲನಿಗೆ ಸಂಯಮಶೀಲನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ.

25. “ರಾಜಕುಮಾರ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು- ನಾನು ಅರಿತು ಜಯಗಳಿಸಿರುವ ಈ ಧರ್ಮವು ಬಹಳ ಗಂಭೀರವಾದದ್ದು, ಕಾಣಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದು, ಅರಿಯಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದು, ಶಾಂತವಾದದ್ದು, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು, ಮಾತಿಗೆ ಮೀರಿದ್ದು, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದದ್ದು, ಪಂಡಿತರುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ನೀಡುವಂತದ್ದು. ಆದರೆ ಇದು ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖ ಲೋಲುಪತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಋಷಿಪಡುವವನಿಗೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಲೋಲುಪತೆಯಿಂದ ಋಷಿ ಹೊಂದಿದವನಿಗೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಲೋಲುಪತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿ ಹೋದವನಿಗೆ, ಇದು ಹೊಸ ಸೃಷ್ಟಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಲೋಲುಪತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಋಷಿಪಡುವವನಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಲೋಲುಪತೆಯಿಂದ ಋಷಿ ಹೊಂದಿದವನಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಲೋಲುಪತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದವನಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಇರುವಿಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ-ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಈ ಹುಟ್ಟುವಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಈ ರೀತಿ ಇರುವಿಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಕಾಣಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದು. ಎಲ್ಲ ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡಬಹುದು. ಎಲ್ಲ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದೊಗೆಯಬಹುದು. ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಕ್ಷಯ ಮಾಡಬಹುದು. ವಿರಾಗವಾದದ್ದು, ನಿರೋಧಿಸುವಂತದ್ದು ಈ ನಿಜ್ಞಾನ” ಎಂದು. “ಆದರೆ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರೆ, ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಬೇರೆಯವರು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಅದು ನನಗೆ ದಣಿವು ಉಂಟುಮಾಡುವಂತಿದ್ದು ಹಾಗೂ ತೊಂದರೆದಾಯಕವಾದದ್ದು ಆಗುತ್ತದೆ” ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದೆ ಯಾರೂ ಕೇಳಿರದ ಈ ಗಾಢಗಳು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದವು.

“ನಾನು ಪರಿಶ್ರಮನಾಗಿ ಜಯಿಸಿದ್ದೇನೆ,
ಸಾಕು ಇದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಸಬೇಕೇಕೆ,
ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಮೋಹಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿರುವವರು,
ಈ ಧರ್ಮ ಅವರಿಂದ ಅರಿಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
ಶ್ರೋತದ ವಿರುದ್ಧ ಸಾಗುವಂತಿದ್ದು, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದದ್ದು,
ಗಂಭೀರವಾದದ್ದು, ಕಾಣಲಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದು, ಅಣುರೂಪದ್ದು,
ಸುಖ ಕಾಮಿಗಳಾದವರಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುವಂತದ್ದು,
ಅಜ್ಞಾನದ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿ ಹೋಗಿರುವವರಿಗೂ” ಎಂದು.

26. “ರಾಜಕುಮಾರ, ನಾನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಈ ಅಲ್ಪ ಶ್ರಮಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿತೇ ಹೊರತು ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕೆಂದಲ್ಲ. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಸಹಂಪತಿ ನನ್ನ ಮನದ ಈ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮನದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದಾಗ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು- “ಓ ಈ ಲೋಕ ನಾಶ ಹೊಂದುತ್ತದೆ, ಓ ಈ ಲೋಕ ವಿನಾಶ ಹೊಂದುತ್ತದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ತಥಾಗತರು, ಅರ್ಹಂತರು, ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರು ಈ ಅಲ್ಪ ಶ್ರಮಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು ಧರ್ಮವನ್ನುಪದೇಶಿಸುವುದಕ್ಕಲ್ಲ” ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಹಂಪತಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯ ಮಡಿಚಿರುವ ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಚಾಚುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಮುಂದೆ ಚಾಚಿದ ಕೈಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಡಚುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಈ ವಿಧವಾಗಿ- ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಿಂದ ಮರೆಯಾಗಿ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಸಹಂಪತಿ ತಾನು ಹೊದ್ದಿರುವ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಒಂದು ಭುಜದ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಬರುವಂತೆ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಎರಡೂ ಕರಗಳನ್ನೂ ಚೋಡಿಸಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನನಗೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದರು- ಭದಂತರೇ, ಭಗವಾನರೇ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಸುಗತರೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೂಳು ಮುಚ್ಚಿರುವ ಜೀವಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆ, ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ನಾಶ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಅವರು ಬದುಕಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ” ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ,

ಬ್ರಹ್ಮಸಹಂಪತಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದರು.

“ಮುಂಚೆ ಮಗಧದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಹರಡಿತ್ತು,
ಅಶುದ್ಧವಾದ ಧರ್ಮ ಕಲುಷಿತ ಕಳೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ.
ಸಾವು ಇರದ ಮುಕ್ತಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆ,
ನಿರ್ಮಲನಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅವರು ಕೇಳಲಿ.
ಪರ್ವತ ಶಿಖರದ ಉತ್ತುಂಗ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು,
ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಎಲ್ಲ ಜನರನ್ನು ಕಾಣುವ ಮಾನವನ ರೀತಿ.
ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೇ ನೀನಾಗಿರುವ ಓ ಸುಜ್ಞಾನಿಯೇ,
ಹಂತ ಹಂತದ ಅನಂತ ಅರಿತಿರುವ ಸತ್ಯದರ್ಶಿಯೇ.
ದುಃಖಮುಕ್ತನೇ ನೋಡು ಈ ಜನರ ದುಃಖವನ್ನು,
ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಮುಪ್ಪಿನ ಭಾರದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿ ಹೋಗಿರುವವರು.
ಯುದ್ಧ ವಿಜಯಿಯಾದ ಓ ವೀರನೆ ಎದ್ದೇಳು,
ಋಣವಿರದ, ವ್ಯಾಪಾರ ವಾಹಿನಿಯ ನೇತಾರ.
ಭಗವಂತನೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸು,
ಅದನ್ನು ಅರಿತ ಇತರರು ಕೂಡ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ”.

27. “ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರ ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮನ ಈ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಜೀವಿಗಳಿಗಾಗಿ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಬುದ್ಧ-ಚಕ್ಷುವಿನಿಂದ ಇಡೀ ಲೋಕವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದೆನು. ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾನು ಬುದ್ಧ-ಚಕ್ಷುವಿನಿಂದ ಇಡೀ ಲೋಕವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೂಳು ಮುಚ್ಚಿರುವ ಜೀವಿಗಳು, ಬಹಳ ಧೂಳು ಮುಚ್ಚಿರುವವರು, ತೀಕ್ಷ್ಣ ಇಂದ್ರಿಯ ಸ್ವಭಾವದವರು, ಇಂದ್ರಿಯ ಮಾಂದ್ಯತೆಯವರು, ಸುಸ್ವಭಾವದವರು, ದುಸ್ವಭಾವದವರು, ವಿಧೇಯರು, ಅವಿಧೇಯರು, ಕೆಲವರು ಪಾಪವನ್ನು ಪರಲೋಕವನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರುವವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಪಾಪವನ್ನು ಪರಲೋಕವನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರದಿರುವವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಹೇಗೆ ನೀಲಿ ಕಮಲವಿರುವ ಕೊಳದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಕೆಂಪು ಕಮಲವಿರುವ ಕೊಳದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಬಿಳಿ ಕಮಲವಿರುವ ಕೊಳದಲ್ಲಾಗಲೀ ಕೆಲವು ನೀಲಿ ಕಮಲಗಳು ಅಥವಾ ಕೆಂಪು ಕಮಲಗಳು ಅಥವಾ ಬಿಳಿ ಕಮಲಗಳು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ, ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರದೆ, ಆದರೆ ಮುಳುಗಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಉಳಿಯುತ್ತವೆ, ಕೆಲವು ನೀಲಿ ಕಮಲಗಳು ಅಥವಾ ಕೆಂಪು ಕಮಲಗಳು ಅಥವಾ ಬಿಳಿ ಕಮಲಗಳು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ, ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ನೀರಿನ ಮೇಲ್ಮೈಯ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ, ಕೆಲವು ನೀಲಿ ಕಮಲಗಳು ಅಥವಾ ಕೆಂಪು ಕಮಲಗಳು ಅಥವಾ ಬಿಳಿ ಕಮಲಗಳು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ, ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ, ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರಚಿಮ್ಮಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ, ನೀರಿನಿಂದ ಕಲುಷಿತಗೊಳ್ಳದೆ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ರಾಜಕುಮಾರ, ಇದೇರೀತಿಯಾಗಿ ನಾನು, ಬುದ್ಧ ಚಕ್ಷುವಿನಿಂದ ಲೋಕವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೂಳು ಮುಚ್ಚಿರುವ ಜೀವಿಗಳು, ಬಹಳ ಧೂಳು ಮುಚ್ಚಿರುವವರು, ತೀಕ್ಷ್ಣ ಇಂದ್ರಿಯವುಳ್ಳವರು, ಇಂದ್ರಿಯ ಮಾಂದ್ಯತೆಯವರು, ಸುಸ್ವಭಾವದವರು, ದುಸ್ವಭಾವದವರು, ವಿಧೇಯರು, ಅವಿಧೇಯರು, ಕೆಲವರು ಪಾಪವನ್ನು ಪರಲೋಕವನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರುವವರು ಇದ್ದಾರೆ, ಕೆಲವರು ಪಾಪವನ್ನು ಪರಲೋಕವನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರದಿರುವವರು ಇದ್ದಾರೆ. ರಾಜಕುಮಾರ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮ ಸಹಂಪತಿಯನ್ನು ಈ ಗಾಥೆಗಳಿಂದ ಉತ್ತರಿಸಿದೆನು.

“ಸಾವು ಇರದ ಮುಕ್ತಿಯ ಬಾಗಿಲು ಅವರಿಗೆ ತೆರೆದೇ ಇರುತ್ತದೆ,
ಯಾರು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯ ಶ್ರೋತದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ
ಅನುಪಯುಕ್ತ ಆಯಾಸ ಯೋಚಿಸಿ ನಾನು ಉಪದೇಶಿಸಲಿಲ್ಲ,
ಮಾನವರಿಗೆ ಒಳಿತು ಮಾಡುವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಓ ಬ್ರಹ್ಮಾ” ಎಂದು.

28. “ರಾಜಕುಮಾರ, ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಹಂಪತಿ ‘ಭಗವಂತರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಬದಗಿಸಿದೆ’ ಎಂದು ನನಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲೇ ಕಾಣದಾದರು.

“ರಾಜಕುಮಾರ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು- ‘ಮೊದಲಿಗೆ ನಾನು ಯಾರಿಗೆ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಲಿ? ಯಾರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಅರಿಯಬಲ್ಲರು?’ ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆ ನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು- ‘ನಿಜಕ್ಕೂ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರು ಪಂಡಿತರು, ಅನುಭವಶಾಲಿಗಳು, ಮೇಧಾವಿ ಬಹು ಕಾಲದವರೆಗೆ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೂಳು ಉಳುವರಾಗಿದ್ದರು; ಆದ್ದರಿಂದ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಿಗೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಅರಿಯಬಲ್ಲರು’ ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದರು: ‘ಭದಂತರೇ, ಆಲಾರಕಾಲಾಮರು ಗತಿಸಿ ಏಳು ದಿನಗಳಾಯಿತು’ ಎಂದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದರ್ಶನಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿದವು ‘ಆಲಾರಕಾಲಾಮರು ಗತಿಸಿ ಏಳು ದಿನಗಳಾಯಿತು’ ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು- ‘ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಿಗೆ ಬಹಳ ನಷ್ಟವಾದಂತಾಯಿತು. ನಿಜಕ್ಕೂ ಅವರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು’ ಎಂದು.

29. “ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು- ‘ಮೊದಲಿಗೆ ನಾನು ಯಾರಿಗೆ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು? ಯಾರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಅರಿಯಬಲ್ಲರು?’ ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು- ‘ನಿಜಕ್ಕೂ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರು, ಪಂಡಿತರು, ಅನುಭವಶಾಲಿಗಳು, ಮೇಧಾವಿ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೂಳು ಉಳುವರಾಗಿದ್ದರು; ಆದ್ದರಿಂದ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರಿಗೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಅರಿಯಬಲ್ಲರು’ ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದರು ‘ಭದಂತರೇ, ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರು ನೆನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಗತಿಸಿದರು’ ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು- ‘ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರಿಗೆ ಬಹಳ ನಷ್ಟವಾದಂತಾಯಿತು. ನಿಜಕ್ಕೂ ಅವರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು’ ಎಂದು.

“ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು- ‘ಮೊದಲಿಗೆ ನಾನು ಯಾರಿಗೆ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಲಿ; ಯಾರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಅರಿಯಬಲ್ಲರು?’ ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು- ‘ನನಗೆ ಉಪಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಐದು ಜನ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಗುಂಪು, ನಾನು ಕಠೋರವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬಹಳ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಐದು ಜನ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು - ‘ಆದರೆ ಈ ಐದು ಜನ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಗುಂಪು ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?’ ಎಂದು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಹಾಗೂ ಮಾನವರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ನಿಲುಕದ ಆದರೆ ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಐದುಜನ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಗುಂಪು ವಾರಾಣಸಿಯ ಬಳಿಯ ಇಸಿಪಟನದ ಜಿಂಕೆಯ ವನದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂತು.

30. “ರಾಜಕುಮಾರ, ಆಗ ನಾನು ಉರುವೇಲದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಉಳಿಯಬೇಕೆನಿಸಿತ್ತೋ ಅಷ್ಟುಕಾಲ ಉಳಿದು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಾರಾಣಸಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟೆನು. ರಾಜಕುಮಾರ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಪಕನೆಂಬ ದಿಗಂಬರ ಸಾಧು ಬೋಧಿವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ಗಯಾ ಈ ಮಧ್ಯದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು- ‘ಆಯುಷ್ಯಂತರೇ, ನಿಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಬಹಳ ಪರಿಶುಭ್ರವಾಗಿವೆ. ದೇಹಕಾಂತಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ! ಆಯುಷ್ಯಂತರೇ, ನೀವು ಯಾರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದಿರಿ; ಅಥವಾ ನೀವು ಯಾವುದರ ಸಲುವಾಗಿ; ಅಥವಾ ನೀವು ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಂಬಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ?’ ಎಂದು. ಹೀಗೆ

ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ರಾಜಕುಮಾರ, ನಾನು ದಿಗಂಬರ ಸಾಧು ಉಪಕನಿಗೆ ಗಾಢೆಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದೆನು.

‘ಸರ್ವ ವಿಜಯಿ ನಾನು, ಸರ್ವ ಜ್ಞಾನಿ ನಾನು,
ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತ ಪರಿಶುದ್ಧನು ನಾನು,
ಎಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ತಣ್ಣ ಕ್ಷಯಿಸಿ ವಿಮುಕ್ತನಾದವನು,
ನನಗೆ ನಾನೇ ಅರಿತವನು, ಯಾರಿಂದ ಎಂದು ಹೇಳಲಿ?’

‘ಆಚಾರ್ಯರು ನನಗೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ,
ನನ್ನಂಥವರು ಯಾರೂ ಜೀವಿಸಿಲ್ಲ.
ದೇವತೆಗಳೂ ಇರುವ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ,
ನನಗೆ ಯಾರೂ ಸರಿಸಮಾನರಿಲ್ಲ.

‘ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಅರ್ಹಂತನು,
ನಾನೇ ಸಾಟಿ ಇರದ ಶಾಸ್ತ್ರನು (ಗುರುವು).
ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧನು,
ನಿಬ್ಬಾನವನ್ನು ಪಡೆದ ಉಪಶಾಂತನು ನಾನು

ಧರ್ಮಚಕ್ರವನ್ನು ಆವರ್ತಿಸಲೆಂದು,
ಕಾಶಿನಗರಕ್ಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಿಹೆ ನಾನು.
ಕುರುಡಾಗಿರುವ ಲೋಕ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ,
ಮರಣ ವಿಮುಖ ದುಂದುಭಿಯನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಲು’.

‘ಆಯುಷ್ಯಂತರೇ, ಹಾಗಾದರೆ ಯಾವುದನ್ನು ತಿಳಿದದ್ದರಿಂದ ಅರ್ಹಂತನೆಂದು, ಅನಂತವನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನೆಂದು ಹೇಳುವಿರಿ?’

‘ನನ್ನಂತೆ ಅವರೂ ವಿಜಯಿಗಳು ಹೌದು,
ಯಾರು ಆಸವಗಳನ್ನು ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು.
ಪಾಪ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾನು ಜಯಿಸಿದ್ದೇನೆ,
ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ವಿಜಯಿ’ ಎಂದು.

‘ರಾಜಕುಮಾರ, ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಮೇಲೆ ದಿಗಂಬರ ಸಾಧು ಉಪಕನು ‘ಆಯುಷ್ಯಂತರೇ, ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಬೇರೊಂದು ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಹೊರಟುಹೋದನು.

31. “ರಾಜಕುಮಾರ, ಆಗ ನಾನು ಕಾಲು ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತ ನಡೆದುಕೊಂಡೇ ವಾರಾಣಸಿಯ ಇಸಿಪತನದ ಜಿಂಕೆಯ ವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಐದು ಜನ ಸನ್ಯಾಸಿಯರ ಗುಂಪು ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಸಮೀಪಿಸಿದೆನು. ರಾಜಕುಮಾರ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಐದು ಜನ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಗುಂಪು ನಾನು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ದೂರದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಕಂಡರು; ಕಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡರು— ‘ಆಯುಷ್ಯಂತರೇ, ಅದೋ ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಣ ಗೋತಮನು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಭೋಗಿಯಾದವನು, ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಚಂಚಲಿಯಾದವನು, ಭೋಗಲಾಲಸೆಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಬಾರದು, ಬಂದಾಗ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಬಾರದು; ಅವನ ಚೇವರ ಮತ್ತು ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಗೌರವಿಸಬಾರದು. ಆದರೂ ಒಂದು ಆಸನವನ್ನು ಹಾಸಿರೋಣ, ಅದರ ಮೆಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿ’. ರಾಜಕುಮಾರ, ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ನಾನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪಿಸಿದನೋ ಹಾಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಐದುಜನ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಗುಂಪು ಮೊದಲು ಏನು ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೋ ಅದರಂತೆಯೇ ನಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು

ನಾನು ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಚೇವರ ಮತ್ತು ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಆಸನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಕಾಲು ತೊಳೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀರನ್ನು ತಂದರು. ನಂತರ ಅವರು ನನ್ನ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ 'ಆಯುಷ್ಯಂತರೇ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಗೌರವಿಸಿ ಕರೆದರು.

“ರಾಜಕುಮಾರ, ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ನಂತರ, ನಾನು ಐದು ಜನ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದೆನು- ‘ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ತಥಾಗತರವನ್ನು ಹೆಸರಿನಿಂದಾಗಲಿ ಮತ್ತು ಆಯುಷ್ಯಂತರೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಯಬಾರದು. ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ತಥಾಗತರು ಅರ್ಹಂತರಾಗಿರುವವರು, ಸಮ್ಯಾಸಂಬುದ್ಧರಾಗಿರುವವರು. ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ, ಮೃತ್ಯುವಿಮುಖ ಸ್ಥಿತಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ, ನಾನು ತಿಳಿಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಯುವಜನ ಮನೆ ತೊರೆದು ಮನೆ ಇಲ್ಲದವರಾಗಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಾರೋ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ-ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಇಲ್ಲಿಯೇ, ಈಗಲೇ ತನಗೆ ತಾನೇ ಧರ್ಮದ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬಹುದು’. ರಾಜಕುಮಾರ, ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಐದು ಜನ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಗುಂಪು ನನಗೆ ಈ ರೀತಿ ಕೇಳಿದರು- ‘ಆದರೆ ನೀವು ಆಯುಷ್ಯಂತ ಗೋತಮರೇ, ಆಗ ಪರಿಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಆಗಿನ ಮಾರ್ಗ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆ ರೀತಿಯ ಕಠೋರ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಗಳಿಸಲಾಗದಿದ್ದ, ಹಿರಿಯ ಜ್ಞಾನ ಸಿದ್ಧಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ಆರ್ಯರ ಜ್ಞಾನ ದರ್ಶನಗಳ ವಿಶೇಷತೆ ಆಗಲೇ ಸಿದ್ಧಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಈ ರೀತಿಯ ಭೋಗಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಚಂಚಲತೆ ಉಳ್ಳವರಾದ ಬಳಿಕ ಭೋಗಲಾಲಸೆಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಬಳಿಕ ಹಿರಿಯ ಜ್ಞಾನ ಸಿದ್ಧಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಆರ್ಯರು ಜ್ಞಾನ ದರ್ಶನಗಳ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ, ಎನ್ನುವಿರಲ್ಲ?’. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ, ರಾಜಕುಮಾರ, ನಾನು ಐದು ಜನ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಹೇಳಿದೆನು- ‘ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ತಥಾಗತರು ಭೋಗಿಗಳಲ್ಲ, ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಚಂಚಲಿಗಳಲ್ಲ, ಭೋಗಲಾಲಸೆಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದವರಲ್ಲ. ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ತಥಾಗತರು ಅರ್ಹಂತರಾಗಿರುವವರು, ಸಮ್ಯಾಸಂಬುದ್ಧರಾಗಿರುವವರು, ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ, ಮೃತ್ಯುವಿಮುಖ ಸ್ಥಿತಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ನಾನು ತಿಳಿಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನಾನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ- ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಯುವಜನ ಮನೆ ತೊರೆದು ಮನೆ ಇಲ್ಲದವರಾಗಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಾರೋ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ-ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಈಗಲೇ ತನಗೆ ತಾನೇ ಧರ್ಮದ ಪರಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬಹುದು’.

32. “ಈ ಪಂಚವಗ್ನಿಯ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ನನ್ನಿಂದ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಸ್ವಯಂ ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಪರಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಆ ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಲು ಯಾವ ಕುಲಪುತ್ರರು ನ್ಯಾಯವಾಗಿಯೇ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹ ಸ್ವಯಂ ಅಭಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಮೇಲೆ ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಭಂತೆ, ಸ್ವಯಂ ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಪರಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಆ ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲೇ ನೆಲೆಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಕುಲಪುತ್ರರು ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಥಾಗತರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಎಷ್ಟು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ?”

“ಇದಕ್ಕೆ ರಾಜಕುಮಾರರೇ ನಾನೊಂದು ಮರುಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಬಂದಂತೆ ಅದನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಿ ಏನೆನ್ನುವಿರಿ, ರಾಜಕುಮಾರ! ನೀವು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಸವಾರಿ ಮಾಡುವಾಗ ಅದನ್ನು ಅಂಕುಶದಿಂದ ಹೇಗೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಕೌಶಲ್ಯವಿದೆಯೆ?”

“ಇದೆ ಭಂತೆ.”

“ಇದಕ್ಕೆ ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ, ರಾಜಕುಮಾರ? ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಂದು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ: ‘ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಸವಾರಿ ಮಾಡುವಾಗ ಅಂಕುಶವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಕಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ, ನಾನು ಅವರಿಂದ ಈ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದರೆ ಹೇಗೆ? ಅವನು ಅಶ್ವದೈಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದರೆ ಶ್ವದೈಯುಳ್ಳವನು ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸಬಹುದೋ ಆ ರೀತಿ ಅವನು ಸಾಧಿಸಲಾರ; ಅವನು ಬಹಳಷ್ಟು ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆರೋಗ್ಯವಂತನು ಸಾಧಿಸುವಂತೆ ಅವನು ಸಾಧಿಸಲಾರ. ಅವನು ಮೋಸ, ಕುತಂತ್ರವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನು ಸತ್ಯವಂತನು ಸಾಧಿಸುವಂತೆ ಸಾಧಿಸಲಾರ. ಅವನು ಸೋಮಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ವೀರ್ಯವಂತನು ಏನು ಸಾಧಿಸಬಹುದೋ ಅದನ್ನು ಅವನು ಸಾಧಿಸಲಾರ; ಅವನು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನಲ್ಲದವನಾದರೆ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನು ಸಾಧಿಸುವಂತೆ ಅವನು ಸಾಧಿಸಲಾರ. ಈಗ ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ, ರಾಜಕುಮಾರ? ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ನಿಮ್ಮ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಸವಾರಿ ಮಾಡುವಾಗ ಅಂಕುಶ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವನೆ?”

“ಭಂತೆ, ಅವನು ಈ ಐದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಊನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲಾರ. ಇನ್ನು ಐದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಹೇಳುವುದು?”

33. “ಈಗ ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ, ರಾಜಕುಮಾರ? ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ: ‘ಭೋಧಿ ರಾಜಕುಮಾರನು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಸವಾರಿ ಮಾಡುವಾಗ ಅಂಕುಶವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದಾನೆ. ನಾನು ಅವರಿಂದ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿತರೆ ಹೇಗೆ? ಅವನು ಶ್ವದೈಯುಳ್ಳವನಾದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶ್ವದೈವಂತನು ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಅದನ್ನು ಅವನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅವನು ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದವನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವನು ಆರೋಗ್ಯವಂತನಾದವನು ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೋ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅವನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನೂ ಸತ್ಯವಂತನೂ ಆಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನೂ ಸತ್ಯವಂತನೂ ಸಾಧಿಸುವಂತದ್ದನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅವನು ವೀರ್ಯವಂತನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ವೀರ್ಯವಂತನು ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದೋ ಅದನ್ನು ಅವನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅವನು ಪ್ರಜ್ಞನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞನು ಏನು ಸಾಧಿಸಬಹುದೋ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ, ರಾಜಕುಮಾರ? ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ನಿಮ್ಮ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಸವಾರಿ ಮಾಡುವಾಗ ಅಂಕುಶ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಬಹುದೇ?”

“ಭಂತೆ, ಮೇಲಿನ ಒಂದು ಗುಣವಿದ್ದರೂ ಅವನು ನನ್ನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಿ ಹೊಂದಬಹುದು, ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಐದೂ ಇದ್ದರೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕು?”

34. “ಹಾಗೆಯೇ ರಾಜಕುಮಾರ, ಐದು ಪರಿಶ್ರಮಗಳಿವೆ. ಆ ಐದು ಯಾವುವು? ಇಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುವಾದವನು ತಥಾಗತನ ಬೋಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಶ್ವದೈಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ: ಭಗವಾನರು ಅರಹಂತರು ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರು, ವಿದ್ಯಾಚರಣ ಸಂಪನ್ನರು, ಸುಗತರು, ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅರಿತವರು, ಜನರನ್ನು ಸರಿದಾರಿಗೆ ತರುವ ಅಸಮಾನ ಪುರುಷರು, ದೇವತೆಗಳು ಹಾಗು ಮನುಷ್ಯರ ಗುರುವು ಬೋಧಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದವರು ಮತ್ತು ಭಗವಾನರು!

“ಅವನು ಭಾದೆಗಳಿಂದ ಆತಂಕಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದವನಾಗಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಶೀತವೂ ಅಲ್ಲದ ಅತ್ಯಂತ ಉಷ್ಣವೂ ಅಲ್ಲದ ಮಧ್ಯಮ ಜೀರ್ಣ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಶ್ರಮದ ಆಯಾಸವನ್ನು ತಾಳಿಕೊಳ್ಳುವವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

“ಅವನು ಅಕುಶಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತೊರೆಯುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕುಶಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ವೀರನು, ನಿಶ್ಚಲನು; ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಏಕಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡುವವನು, ಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವನು ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ.

“ಅವನು ಪ್ರಾಜ್ಞನು; ದುಃಖವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವೂ ಪ್ರಬೇಧಕವೂ ಆದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಳ್ಳವನು. ಇವು ಐದು ಪ್ರಧಾನ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲ ಅಂಗಗಳು.

34. “ರಾಜಕುಮಾರ, ಭಿಕ್ಷುವಾದವನು ಈ ಐದು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ವಿನಯ (ಶಿಸ್ತು)ವನ್ನು ನೀಡುವ ತಥಾಗತರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಏಳು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ವಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಸ್ವಯಂ ಅಭಿಜ್ಞಾನದ

ಮೂಲಕ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಪರಮಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಆ ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲೇ ನೆಲೆಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಕುಲಪುತ್ರರು ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

“ರಾಜಕುಮಾರ, ಏಳು ವರ್ಷವಿರಲಿ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ. ಭಿಕ್ಷುವಾದವನು ಐದು ಪ್ರಧಾನ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ವಿನಯವನ್ನು ನೀಡುವ ತಥಾಗತರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಅರು ವರ್ಷ... ಐದು ವರ್ಷ... ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ... ಮೂರು ವರ್ಷ... ಎರಡು ವರ್ಷ... ಒಂದು ವರ್ಷ... ಒಂದು ರಾಜಕುಮಾರ, ಅವನು ಏಳು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ವಾಸಮಾಡಿದರೆ... ಆರು ತಿಂಗಳು... ಐದು ತಿಂಗಳು... ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು... ಮೂರು ತಿಂಗಳು... ಎರಡು ತಿಂಗಳು... ಒಂದು ತಿಂಗಳು... ಒಂದು ಪಕ್ಷ... ಒಂದು ಪಕ್ಷ ವೇಳೆ, ರಾಜಕುಮಾರ, ಅವನು ಏಳುದಿನಗಳು ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಗಳು... ಆರು ದಿನಗಳು ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಗಳು... ಐದು ದಿನಗಳು ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಗಳು... ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳು ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಗಳು... ಮೂರು ದಿನಗಳು ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಗಳು... ಎರಡು ದಿನಗಳು ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಗಳು... ಒಂದು ದಿನ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ..

“ರಾಜಕುಮಾರ, ಒಂದುದಿನ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಯೇ ಆಗಿರಲಿ. ಭಿಕ್ಷುವಾದವನು ಐದು ಪ್ರಧಾನ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ತಥಾಗತನಿಂದ ವಿನಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ನಂತರದಲ್ಲಿ (ತಥಾಗತನಿಂದ) ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಶಾಸನ (ಉಪದೇಶ) ಪಡೆದು ಮುಂಜಾನೆಗೆ ವಿವೇಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಮುಂಜಾನೆ ಅನುಶಾಸನವನ್ನು ಪಡೆದಲ್ಲಿ ಸಂಜೆಗೆ ವಿವೇಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.”

“ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿ ರಾಜಕುಮಾರನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: ಓ ಬುದ್ಧನೆ, ಓ ಧಮ್ಮವೆ, ಧಮ್ಮವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಘೋಷಿಸಿದಿರಿ. ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಅನುಶಾಸನವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರೆ ಮುಂಜಾನೆಗೆ ವಿವೇಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ; ಮುಂಜಾನೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಶಾಸನವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರೆ ಸಂಜೆಗೆ ವಿವೇಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.”

35. ಇದಿಷ್ಟು ಹೇಳಿಯಾದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಂಜಿಕಾಪುತ್ರ ಮಾಣವನು ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಯಜಮಾನ ಬೋಧಿ ಹೇಳಿದರು: ‘ಓ ಬುದ್ಧನೆ, ಓ ಧಮ್ಮವೆ, ಧಮ್ಮವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಘೋಷಿಸಿದಿರಿ’ ಎಂದು. ಆದರೆ ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ: ‘ನಾನು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಹಾಗು ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ’ ಎಂದು.

“ಹಾಗೆಂದು ಹೇಳಬೇಡಿ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಸಂಜಿಕಾಪುತ್ರ, ಹಾಗೆಂದು ಹೇಳಬೇಡಿ. ನಾನಿದನ್ನು ನನ್ನ ತಾಯಿಯಿಂದ ತಿಳಿದೆ ಮತ್ತು ಕೇಳಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ಕೋಸಂಬಿಯ ಘೋಸಿತಾರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ನನ್ನ ತಾಯಿಯು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಭಗವಾನರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು: ‘ಭಂತೆ, ನನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ರಾಜಕುಮಾರ ಅಥವಾ ರಾಜಕುಮಾರಿಯಾಗಲಿ ಯಾರೇ ಇರಲಿ, ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಬಂದು ಶರಣು ಹೋದಾಗ, ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ಭಗವಾನರು ಆ ಮಗುವು ಉಪಾಸಕನಾಗಿ ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಶರಣು ಹೋಗಿದೆಯೆಂದು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ’. ಇನ್ನೊಂದು ಸಂದರ್ಭವೂ ಇದೆ, ಭಗವಾನರು ಭಗ್ಗ ದೇಶದ ಸುಸುಮಾರಗಿರಿಯ ಭೇಸಕಳಾವನದ ಮಿಗದಾಯಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ. ಆಗ ನನ್ನ ದಾಸಿಯು ತನ್ನ ಸೊಂಟದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಭಗವಾನರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಭಿವಂದಿಸಿ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಳು: ‘ಭಂತೆ, ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರನು ಭಗವಾನರಿಗೆ, ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಉಪಾಸಕನಾಗಿ ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಶರಣು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಭಗವಾನರು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ’. ಈಗ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಂಜಿಕಾಪುತ್ರ, ನಾನು ಮೂರನೆಯಬಾರಿ ಭಗವಾನರಿಗೆ, ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಉಪಾಸಕನಾಗಿ ಶರಣು ಹೋಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಭಗವಾನರು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ.

ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರ ಸುತ್ತ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಿತು.

ಅಂಗುಲಿಮಾಲ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಸಾವತ್ಥಿಯ ಅನಾಥಪಿಂಡಿಕನ ಜೇತವನದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೋಸಲ ದೇಶದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂಗುಲಿಮಾಲ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಚೋರನಿದ್ದನು. ಅವನು ಕೊಲೆಗಡುಕನು, ರಕ್ತ ಪಿಪಾಸಿಯು, ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಬಾಧೆ, ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ನಿರ್ದಯಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಗ್ರಾಮಗಳು, ನಿಗಮಗಳು, ಜನಪದಗಳು ಇವನ ದೆಸೆಯಿಂದ ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿದ್ದವು. ಅವನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಜನರನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಮಾಲೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಧರಿಸಿದ್ದನು⁵².

ಒಂದು ಪೂರ್ವಾಹ್ನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಚೀವರವನ್ನು ಹೊದ್ದು ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಾವತ್ಥಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಹೊರಟರು. ಭಗವಾನರು ಸಾವತ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ತಿರುಗಿ, ಊಟದ ನಂತರ ತಮ್ಮ ಸೇನಾಸನವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಂಗುಲಿಮಾಲನಿರುವ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟರು. ದನಗಾಹಿಗಳು, ಕುರಿಕಾಯುವವರು, ರೈತರುಗಳು ಭಗವಾನರು ಅಂಗುಲಿಮಾಲನಿರುವ ಹಾದಿಯ ಮುಖಾಂತರ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಹೇಳಿದರು: “ಸಮಣರೇ, ಈ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಡಿ. ಈ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲೇ ಚೋರನಾದ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನಿರುವುದು. ಅವನು ಕೊಲೆಪಾತಕಿಯು, ರಕ್ತಪಿಪಾಸಿಯು, ನಿರ್ದಯಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವನು. ಗ್ರಾಮ, ನಿಗಮ, ಜನಪದಗಳು ಅವನ ದೆಸೆಯಿಂದಾಗಿ ಖಾಲಿಯಾಗಿವೆ. ಅವನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಜನರನ್ನು ಕೊಂದು ಅವರ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಮಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜನರು ಹತ್ತು, ಇಪ್ಪತ್ತು, ಮೂವತ್ತು, ನಲವತ್ತು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬಂದರೂ ಅವನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.” ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಭಗವಾನರು ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದರು.

ಎರಡನೇಸಾರಿಯೂ... ಮೂರನೇಸಾರಿಯೂ ದನಗಾಹಿಗಳು, ಕುರಿಕಾಯುವವರು, ರೈತರುಗಳು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ್ಯೂ, ಭಗವಾನರು ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು ಮುಂದುವರೆದರು.

2. ಚೋರ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನು ಭಗವಾನರು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿದನು. ಭಗವಾನರು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿದನು; ‘ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಜನ ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು, ಇಪ್ಪತ್ತು, ಮೂವತ್ತು, ನಲವತ್ತು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಅವರು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಮಣನು ಯಾರ ಜೊತೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಹಚಾರ ಕೆಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಈ ಸಮಣನ ಜೀವವನ್ನೇಕೆ ತೆಗೆಯಬಾರದು?’ ಹೀಗೆಂದುಕೊಂಡು ಅಂಗುಲಿಮಾಲನು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಗುರಾಣಿಯನ್ನು, ಬಿಲ್ಲು-ಬಾಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಭಗವಾನರ ಹಿಂದೆಯೇ ನಡೆದನು.

ಆಗ ಭಗವಾನರು ತಮ್ಮ ಅತಿಮಾನುಷ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಚೋರ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅವನು ಎಷ್ಟೇ ಚೋರಾಗಿ ನಡೆದರೂ ಸಹಜ ಗತಿಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಭಗವಾನರನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಚೋರ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನು ಯೋಚಿಸಿದನು: ‘ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ! ನಾನು ಈ ಹಿಂದೆ

ಜೋರಾಗಿ ಓಡುವ ಆನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ವೇಗವಾಗಿ ಓಡುವ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅತಿ ವೇಗವಾಗಿ ಓಡುವ ಹರಿಣವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ನಾನು ಎಷ್ಟೇ ಜೋರಾಗಿ ಓಡಿದರೂ ಸಹಜ ಗತಿಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಮಣನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವನು ಓಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದನು: “ನಿಲ್ಲು ಸಮಣನೆ, ನಿಲ್ಲು ಸಮಣ.”

“ನಾನು ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ, ಅಂಗುಲಿಮಾಲ, ನೀನೂ ಸಹ ನಿಲ್ಲು.” ಆಗ ಚೋರ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನು ಯೋಚಿಸಿದ: ‘ಈ ಸಮಣರು ಶಾಕೃಪುತ್ರರು, ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿವವರು, ಸತ್ಯನಿಷ್ಠರು; ಆದರೂ ಈ ಸಮಣನು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ‘ನಾನು ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ, ನೀನೂ ಸಹ ನಿಲ್ಲು ಅಂಗುಲಿಮಾಲ’ ಎಂದು. ನಾನು ಸಮಣನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ?’

3. ಆಗ ಚೋರ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನು ಭಗವಾನರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಗಾಢೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

“ಓ ಸಮಣ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವ ನೀನು
ನಿಂತಿರುವೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ನನಗೆ;
ಆದರೆ ನಾನು ನಿಂತಿರುವಾಗ, ಹೇಳುವೆ ನೀನು
ನಿಂತಿಲ್ಲ ನಾನೆಂದು?
ಓ ಸಮಣ ಕೇಳುವೆ ನಾನೀಗ ನಿನಗೆ ಇದರ ಅರ್ಥವನು;
ನಿಂತಿರುವೆ ಹೇಗೆ ನೀನು? ಮತ್ತೆ ನಾನು ನಿಂತಿಲ್ಲ!”

“ಅಂಗುಲಿಮಾಲ, ನಾನು ನಿಂತಿರುವೆನು ಸದಾ
ಜೀವ ಹಿಂಸೆಯನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗಿರಲು
ಜೀವ ಹಿಂಸೆಯನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುವೆ ನೀನು
ಇದು ಕಾರಣ ನಿಂತಿಲ್ಲ ನೀನು, ನಿಂತಿರುವೆ ನಾನು.”

“ಓ ಕೊನೆಗೂ ಬಂದನೀ ಸಮಣ, ಈ ಮಹರ್ಷಿ
ಈ ಮಹಾವನಕೆ ನನಗಾಗಿಯೇ⁵³.
ನಿನ್ನ ಧಮ್ಮಗಾಢೆಯನು ಕೇಳಿ
ತೊರೆವೆನಿನ್ನು ಪಾಪಕರ್ಮವನು ಎಂದೆಂದು.”

ಹೇಳಿ ಹೀಗೆ ಚೋರನು ಬಿಸುಡಿದನಾ ಆಯುಧಗಳನು
ಎಸೆದನವುಗಳನು ಕಣಿವೆಯೊಂದರೊಳಗೆ
ಪೂಜಿಸಿದನು ಚೋರನು ಸುಗತನ ಪಾದವನು
ಪಬ್ಬಜ್ಜವನು ಪ್ರಸಾದಿಸೆಂದು ಅಗಲೆ ಕೇಳಿದನು

ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕನು
ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳ ದೇವತೆಗಳ ಗುರುವು ನುಡಿದನು ಹೀಗೆ:
‘ಬಾ ಭಿಕ್ವು’ ಎಂದು. ಅವನಾದನು ಹೀಗೆ ಭಿಕ್ವು⁵⁴.

4. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಅಂಗುಲಿಮಾಲ ಶಿಷ್ಯನೊಡನೆ ಸಾವತ್ಥಿಗೆ ವಾಪಸು ಹೋದರು. ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಸಾವತ್ಥಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಸಾವತ್ಥಿಯ ಜೇತವನದ ಅನಾಥಪಿಂಡಿಕಾರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನರು ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯ ಅರಮನೆಯ ಒಳಾಂಗಣದ ರಕ್ಷಣಾ ಗೋಡೆಯ ಬಳಿ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಸೇರಿ ಜೋರಾಗಿ ಗದ್ದಲದಿಂದ ಆರಚಿ ಕೂಗಾಡುತ್ತಿದ್ದರು: “ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಚೋರ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನು ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ, ಅವನೊಬ್ಬ ಪಾತಕಿ, ರಕ್ತಪಿಪಾಸು, ಜೀವಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಾಮಗಳು, ನಿಗಮಗಳು, ಜನಪದಗಳು ಅವನಿಂದಾಗಿ ಖಾಲಿಯಾಗಿವೆ. ಅವನು ಜನರನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಅವರ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಮಾಲೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ! ರಾಜರು ಅವನನ್ನು ಮಟ್ಟಹಾಕಬೇಕು!”

ಆಗ ಕೋಸಲಾಧಿಪತಿ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಐದುನೂರು ಅಶ್ವ ದಳದೊಂದಿಗೆ ಸಾವತ್ಥಿಯ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಜೇತವನಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ರಥಗಳು ಹೋಗುತ್ತವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ, ಆನಂತರ ರಥದಿಂದಿಳಿದು ಭಗವಾನರಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದು ಹೋದನು. ಭಗವಾನರಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಆಗ ಭಗವಾನರು ಅವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು:

“ಏನು ಸಮಾಚಾರ, ಮಹಾರಾಜ? ಮಗಧ ದೇಶದ ರಾಜಸೇನಿಯ ಬಿಂಬಿಸಾರನೇನಾದರು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆಯೆ? ಅಥವಾ ವೇಸಾಲಿಯ ಲಿಚ್ಛವಿಗಳು ಅಥವಾ ಶತ್ರುರಾಜರು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೆ?”

“ಪೂಜ್ಯ ಭಂತೆ, ಮಗಧದ ರಾಜ ಸೇನಿಯ ಬಿಂಬಿಸಾರನಾಗಲಿ, ವೇಸಾಲಿಯ ಲಿಚ್ಛವಿಗಳಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಶತ್ರು ರಾಜರುಗಳಾಗಲಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನೆಂಬ ಚೋರನು ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಕೊಲೆಪಾತಕಿಯು, ರಕ್ತಪಿಪಾಸುವು, ಜೀವಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಯೆಯಿಂದ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಂದಾಗಿ ಗ್ರಾಮಗಳು, ನಿಗಮಗಳು, ಜನಪದಗಳು ಖಾಲಿಯಾಗಿವೆ. ಅವನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಜನರನ್ನು ಸಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಮಾಲೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ ಭಂತೆ. ಅವನನ್ನು ನಾನು ಮಟ್ಟ ಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ.”

“ಮಹಾರಾಜ, ನೀನೊಂದುವೇಳೆ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನನ್ನು ಕೇಶಮುಂಡನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡರೆ, ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆಯಿಂದ ವಿರತನಾಗಿರುವುದನ್ನು, ತನ್ನದಲ್ಲದುದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗಿರುವುದನ್ನು, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡರೆ; ರಾತ್ರಿ ಊಟವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದಿನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊತ್ತು ಮಾತ್ರ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿ, ಗುಣವಂತನೂ ನೀತಿವಂತನೂ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡರೆ, ಆಗ ನೀನು ಅವನನ್ನು ಯಾವರೀತಿ ಉಪಚರಿಸುವೆ?”

“ಪೂಜ್ಯ ಭಂತೆ, ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಅಭಿವಂದಿಸುತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಚೀವರ, ಪಿಂಡಪಾತ, ಸೇನಾಸನ, ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯ, ಬೇಸಜ್ಜಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿನಂತಿಸುತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಅವರಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನ ರೀತ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಭಂತೆ, ಅವನು ದುಶ್ಶೀಲನು, ಪಾಪಕರ್ಮಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅವನು ಶೀಲ ಸಂಯಮವುಳ್ಳವನು ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತಾನೆ?”

5. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಮಾನ್ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನು ಭಗವಾನರ ಬಳಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆಗ ಭಗವಾನರು ತಮ್ಮ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಚಾಚಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಕೋಸಲ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ, ಇವನೇ ಅಂಗುಲಿಮಾಲ.”

ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ ತಕ್ಷಣ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಭಯಭೀತನಾಗಿ ನಡುಗಿದನು. ಇದನ್ನು ಅರಿತ ಭಗವಾನರು ಹೇಳಿದರು: “ಮಹಾರಾಜ, ಭಯಭೀತರಾಗಬೇಡಿ, ಅವನಿಂದ ಭಯಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದು ಏನಿಲ್ಲ.”

ರಾಜನ ಭಯ, ಭೀತಿ, ನಡುಗುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ಆಯುಷ್ಮಂತ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದ: “ಪೂಜ್ಯ ಭಂತೆ, ನೀವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಂಗುಲಿಮಾಲರೇ?”

“ಹೌದು, ಮಹಾರಾಜ.”

“ಪೂಜ್ಯ ಭಂತೆ, ತಮ್ಮ ಗೋತ್ರ ಯಾವುದು? ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರ ಗೋತ್ರ ಯಾವುದು?”

“ಮಹಾರಾಜ, ನನ್ನ ತಂದೆ ಗಗ್ಗ; ನನ್ನ ತಾಯಿ ಮಂತಾಣಿ.”

ಇನ್ನು ಭಂತೆ, ಆರ್ಯ ಗಗ್ಗ-ಮಂತಾಣಿಪುತ್ರರಾದ ನೀವು ವಿರಾಮದಿಂದ ಇರಿ. ನಾನು ಚೀವರನ್ನು, ಭಿಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನು, ಸೇನಾಸನವನ್ನು, ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಆರ್ಯ ಗಗ್ಗ ಮಂತಾಣಿಪುತ್ರರಿಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತೇನೆ.”

6. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನು ಅರಣ್ಯವಾಸಿಯಾಗಿ, ಭಿಕ್ಷಾನ್ನ ಭುಂಜಕನಾಗಿ, ಫಂಸುಕೂಲಧಾರಿಯಾಗಿ (ಹರಿದ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಚೀವರ) ಕೇವಲ ಮೂರು ಚೀವರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆಗ ಮಾರ್ಕುಡಿಡನು: “ಮಹಾರಾಜರೇ, ಸಾಕು, ಮೂರು ಚೀವರಗಳಿಂದ ನಾನು ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಪಸೇನದಿಯು ಭಗವಾನರ ಹತ್ತಿರ ತಿರುಗಿ, ಅವರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಭಂತೆ, ಅದ್ಭುತ ಭಂತೆ, ಭಗವಾನರು ಮದಿಸಿದವರನ್ನು ಪಳಗಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅಶಾಂತಿಯಿಂದಿರುವವರಿಗೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ತರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಯಾರು ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹವರನ್ನು ನಿಬ್ಬಾಣದತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಭಂತೆ, ನಾವೇ ಅವರನ್ನು ಬಲದಿಂದ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಪಳಗಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ತಾವು ಭಗವಾನರು ಯಾವ ಬಾಹು ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸದೆ ಮಣಿಸಿದ್ದೀರಿ. ನಾವನ್ನು ಹೊರಡುತ್ತೇವೆ ಭಂತೆ. ನಾವು ಕಾರ್ಯಭಾರದಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ, ಮಾಡಲಿನ್ನೂ ಬಹಳ ಕೆಲಸಗಳಿವೆ.”

“ಮಹಾರಾಜ, ಇನ್ನು ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಲು ತಮಗೆ ಸಮಯವಾಗಿದೆ.”

ಆನಂತರ ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ಭಗವಾನರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದನು.

7. ಆಗ ಮುಂಜಾನೆಯ ಸಮಯ. ಆಯುಷ್ಮಂತ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿ ಚೀವರವನ್ನು ಹೊದ್ದು ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಾವತ್ತಿಯ ನಗರದೊಳಕ್ಕೆ ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಹೊರಟನು. ಹಾಗೆಯೇ ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಗರ್ಭಿಣಿಯೊಬ್ಬಳು ವಿಕಲಾಂಗ ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು: ‘ಜೀವಿಗಳು ಹೀಗೆ ಕ್ಲೇಶಗಳಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ! ಅಯ್ಯೋ ಹೇಗೆ ಜೀವಿಗಳು ಎಷ್ಟೊಂದು ಕ್ಲೇಶಗಳಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ!’

ಆಯುಷ್ಮಂತ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನು ಸಾವತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಸುತ್ತಾಡಿ, ವಾಪಾಸು ಬಂದು ಊಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಅಭಿವಂದಿಸಿ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಭಂತೆ, ನಾನು ಪೂರ್ವಾಹ್ನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚೀವರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಹೊದ್ದು ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಾವತ್ತಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಹೋದೆನು. ಸಾವತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಅಂಗವಿಕಲ ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಯೋಚನೆ ಬಂದಿತು: ‘ಜೀವಿಗಳು ಹೇಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಕ್ಲೇಶಗಳಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಜೀವಿಗಳು ಹೇಗೆ ಎಷ್ಟು ಕ್ಲೇಶಗಳಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?’”

8. “ಹಾಗಾದರೆ ಅಂಗುಲಿಮಾಲ, ನೀನು ಸಾವತ್ಥಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಹೇಳು: ‘ಸೋದರಿ, ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ, ನನಗೆ ನೆನಪಿರುವಂತೆ ನಾನು ಯಾವ ಜೀವಿಯ ಜೀವವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತೆಗೆದಿಲ್ಲ, ಈ ಸತ್ಯದಿಂದ ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಮಗುವು ಚೆನ್ನಾಗಿರಲಿ⁵⁵.’”

“ಭಂತೆ, ಇದು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಸುಳ್ಳು ಅಲ್ಲವೆ, ಕಾರಣ ನಾನು ಬಹಳಷ್ಟು ಜೀವಿಗಳ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ತೆಗೆದಿದ್ದೇನೆ.”

“ಇರಲಿ ಅಂಗುಲಿಮಾಲ, ನೀನು ಸಾವತ್ಥಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಹೇಳು: ‘ಸೋದರಿ, ನಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾಗಿದ್ದು, ನನಗೆ ನೆನಪಿರುವಂತೆ ನಾನು ಯಾವ ಜೀವಿಯ ಜೀವವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತೆಗೆದಿಲ್ಲ, ಈ ಸತ್ಯದಿಂದ ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಮಗುವು ಚೆನ್ನಾಗಿರಲಿ.’”

“ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಭಂತೆ” ಎಂದು ಆಯುಷ್ಮಂತ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನು ಉತ್ತರಿಸಿ ಸಾವತ್ಥಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಸೋದರಿ, ನಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾಗಿದ್ದು ನನಗೆ ನೆನಪಿರುವಂತೆ ನಾನು ಯಾವ ಜೀವಿಯ ಜೀವವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತೆಗೆದಿಲ್ಲ. ಈ ಸತ್ಯದಿಂದ ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಮಗುವು ಚೆನ್ನಾಗಿರಲಿ.” ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಂಗಸು ಮತ್ತು ಮಗುವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆದರು.

9. ಆಯುಷ್ಮಂತ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಪರಾಜ್ಞುಕನಾಗಿ, ಅಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿ, ಉತ್ಸಾಹಿತನಾಗಿ ದೃಢಚಿತ್ತದಿಂದ ಸ್ವಯಂ ಅಭಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಪರಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಆ ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲೇ ನೆಲೆಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಕುಲಪುತ್ರರು ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತರಾರುತ್ತಾರೊ ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ತಾನೇ ಇದನ್ನು ಅರಿತನು: “ಹುಟ್ಟು ನಾಶವಾಯಿತು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದ್ದಾಯಿತು, ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿಯಾಯಿತು, ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಯಾವ ಜನ್ಮವೂ ಇಲ್ಲ.” ಹೀಗೆ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನು ಅರಹಂತನಾದನು.

10. ಅದು ಪೂರ್ವಾಹ್ನ ಸಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಆಯುಷ್ಮಂತ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನು ಚೀವರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಸಾವತ್ಥಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆಗ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಮಣ್ಣು ಹೆಂಟೆಯನ್ನು ಅಂಗುಲಿಮಾಲನ ಮೇಲೆ ಎಸೆದರು, ಅದು ಅವನ ದೇಹಕ್ಕೆ ತಾಗಿತು. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಕೋಲನ್ನು ಎಸೆದರು ಅದು ಅವನಿಗೆ ಬಿತ್ತು ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಬೋಕಿ ಚೂರನ್ನು ಎಸೆದರು, ಅದು ಅವನಿಗೆ ತಾಕಿತು. ಅಂಗುಲಿಮಾಲನ ತಲೆಯಿಂದ ರಕ್ತ ಸೋರಿತು, ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯು ಒಡೆದುಹೋಯಿತು, ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಯ ಹರಿದು ಹೋಯಿತು. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನು ಭಗವಾನರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಭಗವಾನರು ದೂರದಿಂದಲೇ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಳಿದರು: “ಸಹಿಸಿಕೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಸಹಿಸಿಕೋ. ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಈಗಲೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವೆ, ಮುಂದೆ ಯಾವ ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಿರಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳು, ಬಹು ನೂರು ವರ್ಷಗಳು ಬಹು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಿತ್ತೋ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈಗಲೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವೆ⁵⁶.”

ನಂತರದಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಅಂಗುಲಿಮಾಲನು ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದು ವಿಮುಕ್ತಿಯ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಆನಂದ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಉದ್ಗರಿಸಿದನು.

1. ಒಮ್ಮೆ ಅಸಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದವನು
ಇರನೆಂದೂ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅಸಡ್ಡೆಯಲಿ
ಬೆಳಗುವನವನು ಲೋಕವನು
ಮೋಡದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಚಂದಿರನ ತೆರದಿ

2. ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು
ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮಾಡಿ ಕುಶಲ ಕರ್ಮಗಳನು
ಬೆಳಗುವನವನು ಲೋಕವನು
ಮೋಡದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಚಂದಿರನ ತೆರದಿ
3. ಯೌವನದಲಿರುವ ಭಿಕ್ಷು
ಬುದ್ಧಸಾಸನವನು ಪಾಲಿಸಿ
ಬೆಳಗುವನವನು ಲೋಕವನು
ಮೋಡದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಚಂದಿರನ ತೆರದಿ
4. ಕೇಳಲಿ, ಧರ್ಮಕಥೆಯನು ನನ್ನ ಅರಿಗಳು
ಬುದ್ಧಸಾಸನವನನುಸರಿಸಲಿ ಅವರು
ಸಜ್ಜನರಿಗಾಗಿ ಕಾಯಲಿ ನನ್ನ ಅರಿಗಳು
ಸಜ್ಜನರೆ ಧರ್ಮವನು ಮುನ್ನಡೆಸುವವರು
5. ತಮ್ಮ ಕಿವಿಗೊಡಲಿ ಕಾಲ ಕಾಲಕೆ ನನ್ನ ಅರಿಗಳು
ಕೇಳಲಿ ಧರ್ಮವನು ಅವರು ತಾಳ್ಮೆಯನು ಬೋಧಿಸುವವರಿಂದ
ಮೈತ್ರಿಯನು ಕೊಂಡಾಡುವವರು
ಧರ್ಮವನು ಪಾಲಿಸಲಿ ಕುಶಲ ಕರ್ಮದಿಂದ.
6. ಹಿಂಸಿಸರು ಅವರು ನನ್ನನು ಆಗ
ಯಾವ ಜೀವಿಯನೂ ಹಿಂಸಿಸಲು ಯೋಚಿಸರು ಅವರು
ರಕ್ಷಿಪರು ಬಲಹೀನರನು ಬಲಿಷ್ಠರನು
ಪಡೆಯಲಿಂತಹವರು ಪರಮಶಾಂತಿಯನು
7. ಹರಿಸುವನು ನೀರಗಂಟಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನೀರನು
ಉಸುಕಾರನು ಚೂಪಿಸುವನು ಅಂಬನು
ರೂಪವ ಕೊಡುವನು ಬಡಗಿ ತುಂಡುಮರವನು
ತನ್ನನೇ ಹಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು ವಿವೇಕಿಯಾದವನು.
8. ದಂಡಿಸುವರು ಕೆಲರು ವಿಧವಿಧತೆರದಿ
ಏಟಿನಿಂದ ಚಾಟಿನಿಂದ ಕೋಲಿನಿಂದ
ಆದರೆ ದಂಡಿಸಿದರು ನನ್ನನು ಅವರು
ಶಸ್ತ್ರಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಅವರ (ಆ ಬುದ್ಧನ) ಬಳಿ
9. ಅಹಿಂಸಕ ನನ್ನ ಹೆಸರು
ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಆಗಿದ್ದೆ ಹಿಂಸಕ⁵⁷
ಯಾವ ಹೆಸರು ನನ್ನದೋ
ಅಂತೆಯೇ ಬದುಕಿರುವೆನೀಗ ಹಿಂಸಿಸದೆ

10. ಅಂಗುಲಿಮಾಲ ನನ್ನ ಹೆಸರು
ಕಳೆದೆ ಒಂದು ಕಾಲವನು ಮಹಾ ಚೋರನಾಗಿ
ತುಂಬು ತೊರೆಯೊಂದು ಕೊಚ್ಚಿ ಒಯ್ದಿತು ನನ್ನನು
ಬಂದೆನಾಗ ಬುದ್ಧನೆಡೆಗೆ ಶರಣಾಗಿ
11. ಅಂಗುಲಿಮಾಲ ನನ್ನ ಹೆಸರು
ರಕ್ಷಿಸಿ ಕೈಗಳು ಆಗಿದ್ದವು ಒಮ್ಮೆ
ಶರಣಗಮನವನ್ನು ಕಂಡ ನನಗೆ
ಕಳಚಿಬಿದ್ದವು ನನ್ನ ಭವದ ಬಂಧನಗಳು
12. ನಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳು
ಕೊಂಡು ಹೋಗುವುವು ನನ್ನನು ದುರ್ಗತಿಗೆ
ಅದರ ಫಲವು ಬಂದಿದೆ ಈಗಲೇ
ಉಣುತಿರುವೆನದನು ಮತ್ತೆ ಹೊರೆಬಾರದಂತೆ⁵⁸
13. ವರ್ತಿಸುವನು ಮೂರ್ಖನು ಅಜ್ಞಾನಿಯು
ಎಚ್ಚರವನು ಮರೆತು
ಎಚ್ಚರವು ಬಂಡವಾಳ ಮೇಧಾವಿಗೆ
ರಕ್ಷಿಸುವನದನು ಅವನು ಸದಾ.
14. ತಪ್ಪದಿರು ಎಚ್ಚರವನು
ಮುಳುಗದಿರು ಅಲ್ಲೇ ಕಾಮಭೋಗದಲಿ.
ಎಚ್ಚರವಿರುವವನು ಮೇಣ್ ಧ್ಯಾನಿಯು
ಪಡೆವನು ವಿಪುಲ ಸುಖವನು
15. ಸ್ವಾಗತಿಸಿದೆ ನಾನು ಬಯಸಿದ ಆಯ್ಕೆಯನು
ಅದು ನಿಲ್ಲಲಿ ಹಾಗೆಯೇ, ಇಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಕೇಡು,
ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ನಾನು ಬಂದ ಧರ್ಮವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ.
16. ಸ್ವಾಗತಿಸಿದೆ ನಾನು ಬಯಸಿದ ಆಯ್ಕೆಯನು,
ಅದು ನಿಲ್ಲಲಿ ಹಾಗೆಯೇ, ಇಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಕೇಡು,
ಮೂರು ವಿದ್ಯೆಗಳಿರಿತಿರುವ ನಾನು
ಬುದ್ಧಸಾಸನವನೆಲ್ಲ ಸಾಧಿಸಿರುವೆನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅಂಗುಲಿಮಾಲ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಪಿಯಜಾತಿಕ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಸಾವತ್ಥಿಯ ಜೇತವನದ ಅನಾಥಪಿಂಡಿಕಾರಾಮದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಗೃಹಸ್ಥನೊಬ್ಬನ ಪ್ರೀತಿಯ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರನು ತೀರಿಹೋದನು. ಮಗನ ಸಾವಿನ ನಂತರ ಅವನಿಗೆ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಊಟದ ಮೇಲೆ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಹೋಯಿತು. ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ 'ನನ್ನ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರನೇ ಎಲ್ಲಿರುವೆ? ನನ್ನ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರನೇ ಎಲ್ಲಿರುವೆ?' ಎಂದು ಅಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗೃಹಸ್ಥನು ಭಗವಾನರ ಬಳಿಸಾರಿ, ಅವರಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತನು. ಆಗ ಭಗವಾನರು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು: "ಗೃಹಸ್ಥನೇ ನಿನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಬಂದವುಗಳಾಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಭ್ರಮೆಗೊಳಗಾಗಿವೆ."

"ಭಂತೆ, ನನ್ನ ಏಕಮಾತ್ರ ಪ್ರೀತಿಯ ಪುತ್ರನು ಸತ್ತುಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಭ್ರಮಾಧೀನವಾಗದೆ ಇರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಅವನು ಸತ್ತು ಹೋದಂದಿನಿಂದ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ, ಊಟದ ಮೇಲೆ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಹೋಯಿತು. ನಾನು ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ 'ನನ್ನ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರನೇ ಎಲ್ಲಿರುವೆ? ನನ್ನ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರನೇ ಎಲ್ಲಿರುವೆ?' ಎಂದು ಅಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ."

2. "ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಗೃಹಸ್ಥನೇ, ಅದು ಹಾಗೆಯೇ! ಶೋಕ, ವೇದನೆ, ನೋವು, ದುಃಖ, ಬೇಸರ ಇವು ಪ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ, ಪ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ಮೇಲೇಳುತ್ತವೆ."

"ಭಂತೆ, ಶೋಕ ವೇದನೆ ನೋವು ದುಃಖ ಬೇಸರ ಇವು ಪ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ಮೇಲೇಳುತ್ತವೆಂದು ಯಾರಾದರೂ ಎಂದಾದರೂ ಯೋಚಿಸಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಭಂತೆ, ಆನಂದ ಸಂತೋಷಗಳು ಪ್ರಿಯರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ಮೇಲೇಳುತ್ತವೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಭಗವಾನರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ ಹೊಂದಿ ಅವನನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ ಆ ಗೃಹಸ್ಥನು ಕುಳಿತಲ್ಲಿದ್ದ ಎದ್ದು ನಿರ್ಗಮಿಸಿದನು.

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪದೂರದಲ್ಲೇ ಕೆಲವು ಜೂಜುಕೋರರು ಪಗಡೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಗೃಹಸ್ಥನು ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: "ಮಾನ್ಯರೇ, ನಾನು ಈಗತಾನೆ ಸಮಣ ಗೌತಮರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಗೌರವವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕುಳಿತಮೇಲೆ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: 'ಗೃಹಸ್ಥನೇ... ನಿನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಬಂದವುಗಳಾಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಭ್ರಮೆಗಳಿಗೊಳಗಾಗಿವೆ...' (ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಮೇಲಿನಂತೆ ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿ...) 'ಭಂತೆ, ಆನಂದ ಸಂತೋಷಗಳು ಪ್ರಿಯರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ಮೇಲೇಳುತ್ತವೆ'. ಹೀಗೆ, ನಾನು ಭಗವಾನರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ ಹೊಂದಿ ಅವನನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ ಕುಳಿತಲ್ಲಿದ್ದ ಎದ್ದು ನಿರ್ಗಮಿಸಿದೆ."

"ಅದು ಹಾಗೆಯೇ, ಗೃಹಸ್ಥನೇ, ಅದು ಹಾಗೆಯೇ! ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸಂತೋಷಗಳು ಪ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ಮೇಲೇಳುತ್ತವೆ."

ಆಗ ಗೃಹಸ್ಥನು ತಾನೇ ಯೋಚಿಸಿದ: "ನಾನು ಜೂಜುಕೋರರ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ".

ಕೊನೆಗೆ ಈ ಕಥಾವಸ್ತು ರಾಜನ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಯಿತು.

3. ಆಗ ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ರಾಣಿ ಮಲ್ಲಿಕಾದೇವಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಮಲ್ಲಿಕಾ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ‘ಶೋಕ ವೇದನೆ ನೋವು ದುಃಖ ಬೇಸರ ಇವು ಪ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ಮೇಲೇಳುತ್ತವೆ.’”

“ಇದನ್ನು ಭಗವಾನರು ಹೇಳಿದ್ದರೆ, ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಾರಾಜರೇ” ಎಂದಳು ಮಲ್ಲಿಕಾ

“ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಏನೇ ಹೇಳಲಿ, ಅದನ್ನು ಮಲ್ಲಿಕಾಳು ಹೀಗೆ ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾಳೆ: ‘ಮಹಾರಾಜರೆ, ಭಗವಾನರು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರೆ, ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ’. ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯನು ತನ್ನ ಆಚಾರ್ಯನು ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ‘ಹೌದು ಹಾಗೆಯೇ ಆಚಾರ್ಯರೆ, ಹೌದು ಹಾಗೆಯೇ’ ಎನ್ನುವಂತೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಲ್ಲಿಕಾ ನೀನು ಹಾಗೆಯೇ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ಸರಿ ಎಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವೆ: ‘ಮಹಾರಾಜರೆ, ಭಗವಾನರು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಂದ ಮೇಲೆ ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ’. ಹೊರಟು ಹೋಗು, ಮಲ್ಲಿಕಾ, ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು.”

ಆಗ ರಾಣಿ ಮಲ್ಲಿಕಾದೇವಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನಾಳಿಜಂಘನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಳು: “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಾ ಇಲ್ಲಿ. ನೀನು ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ನಾನು ಹೇಳಿದೆನೆಂದು ಅವರ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಶಿರಸಾ ವಂದಿಸಿ ಬಾಧೆಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಆತಂಕಗಳಿಲ್ಲದೆ, ತೊಂದರೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇರುವಿರೇ ಎಂದು ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯವಂತರಾಗಿ, ಬಲಯುತರಾಗಿ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿ ಇರುವಿರೇ ಎಂದು ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಿಸು: ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ರಾಣಿ ಮಲ್ಲಿಕಾದೇವಿಯವರು ಭಗವಾನರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಶಿರಸಾ ವಂದಿಸಿ, ಭಗವಾನರು ಭಾಧೆಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಆತಂಕಗಳಿಲ್ಲದೆ, ತೊಂದರೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇರುವಿರೇ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯಸಂತರಾಗಿ ಬಲಯುತರಾಗಿ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿ ಇರುವಿರೇ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದಾರೆ’. ಆಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳು: ‘ಪೂಜ್ಯರೇ, ‘ಶೋಕ ವೇದನೆ ನೋವು ದುಃಖ ಬೇಸರ ಇವು ಪ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ಮೇಲೇಳುತ್ತವೆ’ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಭಗವಾನರಿಂದಲೇ ಬಂದುವೇ?’ ಭಗವಾನರು ಇದಕ್ಕೆ ಏನು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ನನಗೆ ವರದಿ ಮಾಡು; ಕಾರಣ ತಥಾಗತರು ಅಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಮಾತೆ” ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನುಡಿದು ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಸಾರಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾತುಕತೆಯಾಡಿ ಕುಶಲ ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಪೂಜ್ಯರೆ, ‘ಶೋಕ, ವೇದನೆ, ನೋವು, ದುಃಖ, ಬೇಸರ-ಇವುಗಳು ಪ್ರಿಯರಾದವರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರಿಯರಾದವರಿಂದಲೇ ಮೇಲೇಳುತ್ತವೆ’ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಭಗವಾನರೇ ನುಡಿದರೆ?”

4. “ಹೌದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ; ಹೌದು! ಶೋಕ, ವೇದನೆ ನೋವು, ದುಃಖ, ಬೇಸರ ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರಿಯರಾದವರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ಮೇಲೇಳುತ್ತವೆ.”

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ, ಶೋಕ, ವೇದನೆ, ನೋವು, ದುಃಖ, ಬೇಸರ ಇವೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರಿಯರಾದವರಿಂದಲೇ ಮೇಲೇಳುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಹಿಂದೆ ಒಮ್ಮೆ ಈ ಸಾವತ್ಥಿಯಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿದ್ದಳು. ಅವಳ ತಾಯಿ ತೀರಿಹೋದಳು. ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಸಾವಿನಿಂದ ಅವಳು ಹುಚ್ಚಿಯಾದಳು, ಮನಸ್ಸು ಅಸ್ವಸ್ಥವಾಯಿತು, ಬೀದಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ, ಗಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಾ, ‘ನನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಿರೇನು? ನನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಿರೇನು?’ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

5. “ಇದರಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ಶೋಕ, ವೇದನೆ, ನೋವು, ದುಃಖ, ಬೇಸರಗಳೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರಿಯರಾದವರಿಂದಲೇ ಬೆಳೆದವು ಎಂಬುದನ್ನು, ಒಮ್ಮೆ ಇದೇ ಸಾವತ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳ ತಂದೆ ತೀರಿಹೋದನು... ಸೋದರಿ ತೀರಿಹೋದಳು... ಮಗ ತೀರಿಹೋದನು... ಮಗಳು

ತೀರಿಹೋದಳು... ಗಂಡ ತೀರಿಹೋದನು. ತನ್ನ ಗಂಡ ಸತ್ತುದರಿಂದ ಅವಳು ಹುಚ್ಚಿಯಾದಳು, ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಹೋಯಿತು. ಬೀದಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಾ ನನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ನೋಡಿದಿರೇನು? ನನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ನೋಡಿದಿರೇನು?' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು.”

6. “ಇದರಿಂದ ಹೀಗೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹೇಗೆ ಶೋಕ, ವೇದನೆ, ನೋವು, ದುಃಖ, ಬೇಸರ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಿಯರಾದವರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರಿಯರಾದವರಿಂದಲೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದು. ಒಮ್ಮೆ ಇದೇ ಸಾವತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನಿದ್ದನು; ಅವನ ತಾಯಿ ತೀರಿಹೋದಳು... ಅವನ ತಂದೆ ತೀರಿಹೋದನು... ಅವನ ಸೋದರ ತೀರಿ ಹೋದನು... ಅವನ ಸೋದರಿ ತೀರಿಹೋದಳು... ಅವನ ಮಗ ತೀರಿಹೋದನು... ಅವನ ಮಗಳು ತೀರಿಹೋದಳು... ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ತೀರಿಹೋದಳು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಾವಿನಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಹುಚ್ಚನಾದನು, ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಕಳೆದುಕೊಂಡನು. ಬೀದಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಾ ‘ನೀವು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಿರೇನು? ನೀವು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಿರೇನು’ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ.”

7. “ಇದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಹೇಗೆ ಶೋಕ, ವೇದನೆ, ನೋವು, ದುಃಖ, ಬೇಸರಗಳು ಪ್ರಿಯರಾದವರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಿಯರಾದವರಿಂದಲೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು. ಒಮ್ಮೆ ಇದೇ ಸಾವತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿದ್ದಳು, ಅವಳು ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಳು. ಬಂಧುಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಗಂಡನನ್ನು ವಿಚ್ಛೇದಿಸುವಂತೆ ಮತ್ತು ಅವಳನ್ನು ಅವಳು ಒಪ್ಪದಿರುವ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಡುವಂತೆ ಇಚ್ಛಿಸಿದರು. ಆಗ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು: ‘ಆರ್ಯಪುತ್ರ, ನನ್ನ ಈ ಬಂಧುಗಳು, ನಿನ್ನಿಂದ ವಿಚ್ಛೇದನ ಕೊಡಿಸಿ ನಾನು ಇಷ್ಟಪಡದಿರುವ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಡಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದಾರೆ.’ ಆಗ ಆ ಮನುಷ್ಯ ‘ನಾವು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಾದರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರಬಹುದೆಂದು’ ಯೋಚಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಎರಡಾಗಿ ತುಂಡರಿಸಿ ತಾನೂ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು’. ಇದರಿಂದ ಏನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದರೆ ಶೋಕ, ವೇದನೆ, ನೋವು, ದುಃಖ, ಬೇಸರ ಇವೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರಿಯರಾದವರಿಂದಲೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದು.”

8. ಹೀಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನಾಳಿಜಂಘನು ಭಗವಾನರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅಭಿನಂದಿತನೂ ಅನುಮೋದಿತನೂ ಆಗಿ ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ರಾಣಿ ಮಲ್ಲಿಕಾದೇವಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಭಗವಾನರೊಂದಿಗೆ ನಡೆದ ಎಲ್ಲ ಸಂವಾದವನ್ನು ವರದಿ ಮಾಡಿದನು.

ಆನಂತರ ರಾಣಿ ಮಲ್ಲಿಕಾದೇವಿ ಕೋಸಲ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯ ಬಳಿ ಸಾರಿ ಕೇಳಿದಳು: “ನೀವೇನೆನ್ನುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೆ? ನಿಮಗೆ ರಾಜಕುಮಾರಿ ವಜಿರಿ ಪ್ರಿಯಳೆ?”

“ಹೌದು ಮಲ್ಲಿಕಾ, ರಾಜಕುಮಾರಿ ವಜಿರಿ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯಳು.”

“ನೀವೇನೆನ್ನುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೆ? ಒಂದುವೇಳೆ ಕುಮಾರಿ ವಜಿರಿಗೆ ವಿಪರಿಣಾಮ” (ಗಂಭೀರ ಕಾಯಿಲೆ ಅಥವಾ ಸಾವು) ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಅದರಿಂದ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶೋಕ ವೇದನೆ ನೋವು ದುಃಖ ಬೇಸರ ಉಂಟಾಗುವುದೇ?”

“ಕುಮಾರಿ ವಜಿರಿಗೆ ವಿಪರಿಣಾಮವೇನಾದರೂ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಅದು ನನ್ನ ಜೀವನದ ಮೇಲೂ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶೋಕ, ವೇದನೆ, ನೋವು, ದುಃಖ, ಬೇಸರಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗದೆ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?”

“ಮಹಾರಾಜರೆ, ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಅರ್ಹತರೂ ಸಮ್ಭಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರು ಹೇಳಿದ್ದು: ‘ಶೋಕ, ವೇದನೆ, ನೋವು, ದುಃಖ, ಬೇಸರ ಇವುಗಳು ಪ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.’”

9. “ನೀವೇನೆನ್ನುವಿರಿ ಮಹಾರಾಜರೆ? ಕ್ಷತ್ರಿಯಳಾದ ರಾಣಿ ವಾಸಭಾಳು ನಿಮಗೆ ಪ್ರಿಯಳೇನು?... ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದ ಸೇನಾಪತಿ ವಿಧುಧಬ್ಬನು ನಿಮಗೆ ಪ್ರಿಯವೇನು?... ನಾನು ನಿಮಗೆ ಪ್ರಿಯಳೇನು?... ಕಾಶಿ ಮತ್ತು ಕೋಸಲಗಳು ನಿಮಗೆ ಪ್ರಿಯವೆ?”⁶⁰

“ಹೌದು ಮಲ್ಲಿಕಾ, ಕಾಶಿ ಕೋಸಲಗಳು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯ. ನಾವು ಪುಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಶಿಚಂದನ ಮತ್ತು ನಾವು ಧರಿಸುವ ಮಾಲಗಂಧ ವಿಲೇಪನಗಳು ಕಾಶಿ ಕೋಸಲಗಳಿಂದಲೇ ಬರುತ್ತವೆ.”

“ನೀವೇನೆನ್ನುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೇ? ಒಂದುವೇಳೆ ಕಾಶಿ ಕೋಸಲಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪರಿಣಾಮವಾದರೆ ನಿಮಗೆ ಶೋಕ, ವೇದನೆ, ನೋವು, ದುಃಖ, ಬೇಸರಗಳು ಆಗುವವೇ?”

“ಕಾಶಿ ಕೋಸಲಗಳಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ವಿಪರಿಣಾಮ (ಹೆಚ್ಚು ಕಮ್ಮಿ)ಗಳು ಏನಾದರೂ ಆದರೆ ಅದು ನನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ವಿಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆ ಇರುತ್ತದೆಯೇ?”

“ಮಹಾರಾಜರೆ, ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಅರ್ಹಂತರೂ ಸಮ್ಭಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು: ‘ಶೋಕ, ವೇದನೆ, ನೋವು, ದುಃಖ, ಬೇಸರಗಳು ಪ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಿಯರಿಂದಲೇ ಮೇಲೇಳುತ್ತವೆ.’”

“ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮಲ್ಲಿಕಾ, ಅದ್ಭುತ ಮಲ್ಲಿಕಾ, ಭಗವಾನರು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಂಶೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ, ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಲ್ಲಿಕಾ ಬಾ, ಆಚಮನಕ್ಕಾಗಿ ನೀರನ್ನು ಕೊಡು⁶¹.”

ಆನಂತರ ಕೋಸಲ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ತನ್ನ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಎದ್ದು ಉತ್ತರೀಯವನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭಗವಾನರತ್ತ ಗೌರವದಿಂದ ಕೈಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಮೂರುಸಾರಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದನು; ಭಗವಂತನೂ ಅರಹಂತನೂ ಆದ ಸಮ್ಭಾಸಂಬುದ್ಧನಿಗೆ ನಮನಗಳು! ಭಗವಂತನೂ ಅರಹಂತನೂ ಆದ ಸಮ್ಭಾಸಂಬುದ್ಧನಿಗೆ ನಮನಗಳು! ಭಗವಂತನೂ ಅರಹಂತನೂ ಆದ ಸಮ್ಭಾಸಂಬುದ್ಧನಿಗೆ ನಮನಗಳು!

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪಿಯಜಾತಿಕ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಬಾಹಿರಿಕ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಸಾವತ್ಥಿಯ ಚೇತವನಾರಾಮದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು.

ಅದು ಪೂರ್ವಾಹ್ನ ಸಮಯವಾಗಿತ್ತು; ಆಗ ಆಯುಷ್ಮಂತನಾದ ಆನಂದನು ಚೀವರವನ್ನುಟ್ಟು ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಉತ್ತರೀಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಾವತ್ಥಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಹೊರಟನು. ಸಾವತ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಸುತ್ತಾಡಿ, ಭಿಕ್ಷಾ ಸುತ್ತನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ, ಊಟ ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ಮಿಗಾರಮಾತೆಯ ಪುಬ್ಬಾರಾಮದತ್ತ ದಿನದ ವಿಹಾರಕ್ಕೆ (ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ) ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಏಕ ಪುಂಡರೀಕ ಎನ್ನುವ ಆನೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾವತ್ಥಿಯ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಯುಷ್ಮಂತನಾದ ಆನಂದನು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿ ತನ್ನ ಮಹಾಮಂತ್ರಿ ಸಿರಿವಡ್ಡನಿಗೆ ಕೇಳಿದನು: “ಅವರು ಆಯುಷ್ಮಂತರಾದ ಆನಂದರು ಅಲ್ಲವೆ?”

“ಹೌದು ಮಹಾರಾಜರೆ, ಅವರು ಆಯುಷ್ಮಂತರಾದ ಆನಂದರು.”

ಆಗ ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು: “ಬಾ, ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯನೆ, ಆಯುಷ್ಮಂತರಾದ ಆನಂದರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಶಿರಸಾವಂದಿಸಿ ಹೇಳು; ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ತಮ್ಮ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಶಿರಸಾ ವಂದಿಸುತ್ತಾರೆ’. ಆನಂತರ ಹೀಗೆ ಹೇಳು: ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ಆಯುಷ್ಮಂತರಾದ ಆನಂದರಿಗೆ ತುರ್ತಾದ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಆಯುಷ್ಮಂತರಾದ ಆನಂದರು ಕರುಣೆತೋರಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕಾಯಬಹುದೆ?’”

“ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಮಹಾರಾಜ” ಎಂದು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹೇಳಿ ಆಯುಷ್ಮಂತರಾದ ಆನಂದರ ಬಳಿ ಸಾರಿ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತು ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಪೂಜ್ಯರೆ, ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ತಮ್ಮ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಶಿರಸಾ ವಂದಿಸಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ಆಯುಷ್ಮಂತರಾದ ಆನಂದರಿಗೆ ತುರ್ತಾದ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಆಯುಷ್ಮಂತರಾದ ಆನಂದರು ಕೃಪೆತೋರಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕಾಯಬಹುದೇ?’”

“ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದರು ಮೌನದಿಂದಲೇ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಆನೆ ಹೋಗುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಹೋಗಿ, ಆಮೇಲೆ ಇಳಿದು ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದರ ಬಳಿಗೆ ನಡೆದುಹೋದನು. ಅವರಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ನಂತರ ಒಂದುಕಡೆ ನಿಂತು ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಪೂಜ್ಯರೆ, ಆಯುಷ್ಮಂತರಾದ ಆನಂದರಿಗೆ ತುರ್ತು ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಆಚಿರಾವತಿ ನದೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಕರುಣೆದೋರಿ ಬರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.”

2. ಅದಕ್ಕೆ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದರು ಮೌನದಿಂದಲೇ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು. ಅವರು ಅಚಿರಾವತಿ ನದೀತೀರಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತಮಗಾಗಿ ವೃಕ್ಷ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ಆನಂತರ ಕೋಸಲರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಆನೆ ಹೋಗುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಆನಂತರ ಇಳಿದು ನಡೆದು ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದರ ಬಳಿ ಸಾರಿದನು. ಅವರಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಒಂದುಕಡೆ ನಿಂತು ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಪೂಜ್ಯರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಆನೆಯ ಚರ್ಮವಿದೆ, ಪೂಜ್ಯರಾದ ಆನಂದರು ಇದರ ಮೇಲೆ ಆಸೀನರಾಗಬೇಕು.”

“ಮಹಾರಾಜ, ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ, ನೀವು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ, ನಾನು ನನ್ನದೇ ಆದ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೇನೆ.”

ಕೋಸಲ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ತನಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹೇಳಿದನು: “ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಿಂದಿಸಲು ಅವಕಾಶವಾಗುವಂತೆ ಭಗವಾನರು ತಮ್ಮ ಕಾಯದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವರೇ?”

“ಇಲ್ಲ ಮಹಾರಾಜರೇ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಿಂದಿಸಲು ಅವಕಾಶವಾಗುವಂತೆ ಭಗವಾನರು ತಮ್ಮ ಕಾಯದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಿಂದಿಸಲು ಅವಕಾಶವಾಗುವಂತೆ ಭಗವಾನರು ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಿಂದ... ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ವರ್ತಿಸುವರೇ?”⁶²

“ಇಲ್ಲ ಮಹಾರಾಜರೇ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಿಂದಿಸಲು ಅವಕಾಶವಾಗುವಂತೆ ಭಗವಾನರು ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಿಂದ... ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

3. ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಭಂತೆ; ಅದ್ಭುತ ಭಂತೆ. ಯಾವುದನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಗೊಳಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ಆಯುಷ್ಯಂತ ಆನಂದರು ವಯ್ಯಾಕರಣದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದರು. ಮೂರ್ಖರು ಪರರನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸದೆ ಹೊಗಳಿದ ಅಥವಾ ತೆಗಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾವು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಂಡಿತರು ವೇತ್ತರು ಮೇಧಾವಿಗಳು ಪರರನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿ ಹೊಗಳಿದ ಅಥವಾ ತೆಗಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾವು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತೇವೆ.

4. “ಈಗ ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಯಾವರೀತಿಯ ಕಾಯ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಸಮಣರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ?”

“ಯಾವ ಕಾಯ ಸಮಾಚಾರವು (ವರ್ತನೆ) ಅಕುಶಲವೋ ಅದನ್ನು, ಮಹಾರಾಜರೆ.”

“ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಯಾವ ಕಾಯ ವರ್ತನೆಯು ಅಕುಶಲ?”

“ಯಾವ ಕಾಯ ವರ್ತನೆಯು ನಿಂದನೀಯವೋ ಅವು, ಮಹಾರಾಜ.”

“ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಯಾವ ಕಾಯ ವರ್ತನೆಯು ತೆಗಳಿಕೆಗೆ ಅರ್ಹವಾದುದು?”

“ಯಾವ ಕಾಯ ವರ್ತನೆಯು ದುಃಖದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತರುತ್ತದೋ ಅದು, ಮಹಾರಾಜರೆ.”

“ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಯಾವ ಕಾಯ ವರ್ತನೆಯು ದುಃಖ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ?”

“ಯಾವ ಕಾಯ ವರ್ತನೆಯು ಬಾಧೆಯುಳ್ಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತರುತ್ತದೋ ಅದು, ಮಹಾರಾಜರೇ.”

“ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಯಾವರೀತಿಯ ಕಾಯ ವರ್ತನೆಯು ಬಾಧೆಯುಳ್ಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ?”

4(ಅ). “ಮಹಾರಾಜರೆ, ಯಾವುದೇ ವರ್ತನೆಯು ತನಗೆ ಬಾಧೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೋ ಅಥವಾ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಬಾಧೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದೋ ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಬಾಧೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದೋ ಅವು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅಕುಶಲ ಧಮ್ಮಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಕುಶಲ ಧಮ್ಮಗಳು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತವೆ. ಮಹಾರಾಜರೆ, ಇಂತಹ ಕಾಯ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ.”

“ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಯಾವರೀತಿಯ ಮಾತಿನ ನಡವಳಿಕೆಯು ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ನಿಂದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ?”⁶³

“ಮಹಾರಾಜರೆ, ಯಾವುದೇ ಮಾತಿನ ನಡವಳಿಕೆಯು ತನಗೆ ಬಾಧೆಯನ್ನು... (ಕಂಡಿಕೆ 4(ಅ) ರಲ್ಲಿರುವಂತೆ ‘ಕಾಯವರ್ತನೆ’ಗೆ ಬದಲಾಗಿ ‘ಮಾತಿನ ನಡವಳಿಕೆ’ ಎಂದು ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು)...ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ.”

ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಯಾವರೀತಿಯ ಮನೋವರ್ತನೆ ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ನಿಂದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ?

“ಮಹಾರಾಜರೆ, ಯಾವುದೇ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಚಾರವು ತನಗೆ ಬಾಧೆಯನ್ನು... (ಕಂಡಿಕೆ 4(ಅ) ರಲ್ಲಿರುವಂತೆ ‘ಕಾಯವರ್ತನೆ’ಗೆ ಬದಲಾಗಿ ‘ಮನೋವರ್ತನೆ’ ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು)... ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ.”

“ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಭಗವಾನರು ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತೊರೆಯುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆಯೇ?”

“ಮಹಾರಾಜರೆ, ತಥಾಗತರು ಎಲ್ಲ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತೊರೆದಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ⁴.”

5. “ಈಗ ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಾವರೀತಿಯ ಕಾಯ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ನಿಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ?”

“ಯಾವ ಕಾಯ ವರ್ತನೆಯು ಕುಶಲವೋ ಅಂತಹುದನ್ನು, ಮಹಾರಾಜರೆ.”

“ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಯಾವರೀತಿಯ ಕಾಯವರ್ತನೆಯು ನಿಂದನೀಯವಲ್ಲ.”

“ಮಹಾರಾಜರೆ, ಯಾವ ಕಾಯ ವರ್ತನೆಯು ಸಂಕಟವನ್ನು ತರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದು.”

“ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಕಾಯ ವರ್ತನೆಯು ಸಂಕಟವನ್ನು ತರುವುದಿಲ್ಲ?”

“ಮಹಾರಾಜರೆ, ಯಾವ ಕಾಯ ವರ್ತನೆಯು ಸುಖದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೋ ಅದು.”

“ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಯಾವರೀತಿಯ ಕಾಯ ವರ್ತನೆಯು ಸುಖದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ?”

“ಮಹಾರಾಜರೆ, ಯಾವ ಕಾಮದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ವರ್ತನೆಯು ತನಗೆ ಸಂಕಟವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೂ ಸಂಕಟವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಂಕಟವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಈ ರೀತಿಯ ವರ್ತನೆಯಿಂದಾಗಿ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಕಾಯ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಹಾರಾಜರೆ, ಸಮಣರಾಗಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಲಿ, ನಿಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಈಗ ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಯಾವರೀತಿಯ ಮಾತಿನ ನಡವಳಿಕೆಯು ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ನಿಂದನೆಗೊಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಯಾವ ಮಾತಿನ ನಡವಳಿಕೆಯು ಕುಶಲವುಳ್ಳದ್ದೋ ಅದನ್ನು.”

“ಈಗ ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಯಾವರೀತಿಯ ಮನೋವರ್ತನೆಯು ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ನಿಂದನೆಗೊಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಯಾವ ಮನೋವರ್ತನೆಯು ಕುಶಲವುಳ್ಳದ್ದೋ ಅದನ್ನು.”

“ಈಗ ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರೆ, ಭಗವಾನರು ಕೇವಲ ಎಲ್ಲ ಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳ ಅನುಸರಣೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆಯೇ?”

“ಮಹಾರಾಜರೆ, ತಥಾಗತರು ಎಲ್ಲ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತೊರೆದವರಾದ್ದರಿಂದ ಕುಶಲ ಧರ್ಮ ಸಮನ್ಯಾತರು.”

6. “ಭಂತೆ, ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಭಂತೆ ಅದ್ಭುತ! ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದರು ಸುಭಾಷಿತಗಳನ್ನೇ ನುಡಿದರು. ನಾವು ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದರ ಶುಭ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡು ಆನಂದಗೊಂಡಿದ್ದೇವೆಂದರೆ ಅವರು ಆನೆಗಳ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಅವನ್ನು ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ; ಅಶ್ವಗಳ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಅವನ್ನು ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಅದನ್ನು ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದರಿಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಕೊಡುಗೆಗಳು ಇಲ್ಲ. ಭಂತೆ, ನನ್ನದೇ ಆದ ಬಾಹಿತಿಕವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮಗಧ ದೊರೆ ಅಜಾತಶತ್ರುವು ರಾಜ ಸಂದೂಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನನಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದು ಹದಿನಾರು ಮೊಳ ಉದ್ದ ಎಂಟು ಮೊಳ ವಿಸ್ತಾರವಿದೆ. ಭಂತೆ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಕಂಪವಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.”

“ಮಹಾರಾಜರೆ ಬೇಡ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಮೂರು ಭಾಗದ ಚೀವರವಿದೆ.”

7. “ಪೂಜ್ಯ ಭಂತೆ, ಈ ಅಚಿರಾವತಿ ನದಿಯನ್ನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಮೇಘವು ಮುಸುಕಿ ಪರ್ವತಗಳ ಮೇಲೆ ಮಳೆ ಸುರಿಸಿದಾಗ ಈ ಅಚಿರಾವತಿ ನದಿಯು ತುಂಬಿ ಹರಿದು ಎರಡು ತೀರಗಳ ಮೇಲೂ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿದಿರುವುದನ್ನು ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದರು ಮತ್ತು ನಾವು ಇಬ್ಬರೂ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಂತೆ, ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದರು ಈ ಬಾಹಿತಿಕದಿಂದ ಮೂರು ಭಾಗದ ಚೀವರವನ್ನು ತಮಗಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಹಳೆಯ ಚೀವರವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ಸಂಗಡಿಗರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಾವು ನೀಡುವ ದಕ್ಷಿಣೆ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಭಂತೆ, ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದರು ಈ ಬಾಹಿತಿಕವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.”

ಭಂತೆ, ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದರು ಬಾಹಿತಿಕವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಆಗ ಕೋಸಲ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಾವನ್ನು ಹೊರಡುತ್ತೇವೆ, ನಮಗಿನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಹಳ ಕೆಲಸವಿದೆ.”

8. “ಮಹಾರಾಜರೆ, ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸಮಯ, ತಿಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿ.” ಆಗ ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಆನಂದಗೊಂಡು ಸಂತೋಷವುಳ್ಳವನಾಗಿ ತನ್ನ ಜಾಗದಿಂದ ಎದ್ದು ಪೂಜ್ಯರಾದ ಆನಂದರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದನು.

ಮಹಾರಾಜನು ತೆರಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಆನಂದನು ಭಗವಾನರ ಬಳಿಸಾರಿ ಅವರಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತು ಕೋಸಲ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯೊಂದಿಗೆ ನಡೆದ ಸಂವಾದವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿ, ಬಾಹಿತಿಕವನ್ನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು.

9. ಆಗ ಭಗವಾನರು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಭಿಕ್ಷುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದರು : “ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಇದು ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಗೆ ಲಾಭದ ಸಂಗತಿ. ಇದು ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಗೆ ಮಹಾ ಲಾಭದ ಸಂಗತಿ. ಕಾರಣ ಅವರಿಗೆ ಆನಂದನನ್ನು ನೋಡುವ ಮತ್ತು ಗೌರವವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಿತು.”

ಭಗವಾನರು ಇಷ್ಟನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಭಗವಾನರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಗೊಂಡರು ಮತ್ತು ಆನಂದಗೊಂಡರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಹಿತಿಕ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಧಮ್ಮಚೀತಿಯ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಸಾಕ್ಯ ದೇಶದ ಮೇದಳುಂಪ ಎಂಬ ಸಾಕ್ಯರ ನಗರದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು.

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ನಗರಕ್ಕೆ ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದನು. ಆಗ ದೀಘಕಾರಾಯನನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು⁵: “ಪ್ರಿಯ ಕಾರಾಯನನೆ, ರಾಜ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸು. ನಾವು ಉದ್ಯಾನವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮನೋರಂಜನೆಯ ಸ್ಥಳವೊಂದನ್ನು ದರ್ಶಿಸೋಣ.”

“ಆಗಲಿ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ” ಎಂದನು ದೀಘಕಾರಾಯನ. ರಾಜ ರಥಗಳು ಸಿದ್ಧವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನು ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ರಾಜ ರಥಗಳು ತಮಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ತಾವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೀರೋ ಅದಕ್ಕೆ ಇದು ಸಮಯ.”

ರಾಜನು ರಥವೊಂದನ್ನು ಏರಿದನು, ಅದರ ಹಿಂದೆ ಬೇರೆ ವಾಹನಗಳು ಚಲಿಸಿದವು. ಎಲ್ಲ ರಾಜವೈಭವದೊಡನೆ ನಗರಕದ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಉದ್ಯಾನವನದತ್ತ ಹೊರಟರು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ವಾಹನಗಳು ಹೋಗುತ್ತವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಹೋಗಿ ಆನಂತರ ರಥದಿಂದ ಇಳಿದು ಉದ್ಯಾನವನದೊಳಗೆ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೋದನು.

ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಯಾಮಕ್ಕಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ವೃಕ್ಷ ಮೂಲಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವು ಮೋಹಕವಾಗಿ ಉತ್ತೇಜನಕಾರಿಯಾಗಿ, ಶಬ್ದಗಳ ಗೊಂದಲವಿಲ್ಲದೆ ಶಾಂತವಾಗಿ, ಜನನಿಬಿಡತೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗಿ, ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಮೌನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು. ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದರು. ‘ಯಾವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಭಗವಂತರೂ, ಅರಹಂತರೂ ಆದ ಸಮಾಸಂಬುಧ್ಧರಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವೋ ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವೃಕ್ಷ ಮೂಲಗಳು ಮೋಹಕವಾಗಿ ಉತ್ತೇಜನಕಾರಿಯಾಗಿ ಶಬ್ದಗಳ ಗೊಂದಲವಿಲ್ಲದೆ ಶಾಂತವಾಗಿ, ಜನನಿಬಿಡತೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗಿ, ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಮೌನಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿವೆ’. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ತಾನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದನ್ನು ದೀಘಕಾರಾಯನನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೀಗೆ ಎಂದನು: “ಭಗವಂತರೂ ಅರಹಂತರೂ ಆದ ಸಮಾಸಂಬುಧ್ಧರು ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?”

2. “ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಸಾಕ್ಯರ ಊರಾದ ಮೇದಳುಂಪಾದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತರೂ ಅರಹಂತರೂ ಆದ ಸಮಾಸಂಬುಧ್ಧರು ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

“ನಗರಕಾದಿಂದ ಮೇದಳುಂಪಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ದೂರವಿದೆ?”

“ಮಹಾರಾಜರೆ, ಬಹಳ ದೂರವೇನಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಮೂರು ಯೋಜನಗಳ⁶ ದೂರ. ಇನ್ನೂ ಬೆಳಕಿದೆ, ಹೋಗಬಹುದು.”

“ಹಾಗಾದರೆ, ಪ್ರಿಯ ಕಾರಾಯನ, ರಾಜಯಾನಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸು, ನಾವು ಹೋಗಿ ಭಗವಂತರೂ ಅರಹಂತರೂ ಆದ ಸಮಾಸಂಬುಧ್ಧರನ್ನು ನೋಡೋಣ.”

“ಆಗಲಿ, ಮಹಾರಾಜರೆ” ಎಂದನು. ರಾಜಯಾನಗಳು ಸಿದ್ಧವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನು ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದ: “ಮಹಾರಾಜರೆ, ರಾಜಯಾನಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ನೀವೇನೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೀರೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಲು ಈಗ ಸಮಯ.”

ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಒಂದು ರಾಜರಥದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನು, ಇತರೆ ರಾಜಯಾನಗಳು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ನಗರಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾಕ್ಯರನಗರ ಮೇದಳುಂಪದತ್ತ ತೆರಳಿದವು. ಇನ್ನೂ ಹಗಲಿರುವಾಗಲೇ ರಾಜ ಊರು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಉದ್ಯಾನದತ್ತ ತೆರಳಿದನು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಯಾನಗಳು ಹೋಗುತ್ತವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಾನದತ್ತ ಸಾಗಿ, ನಂತರ ಉದ್ಯಾನದೊಳಗೆ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

3. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಅವರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದನು: “ಪೂಜ್ಯರೆ, ಭಗವಂತರೂ, ಅರಹಂತರೂ ಆದ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರು ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದಾರೆ? ನಾವು ಭಗವಂತರೂ ಅರಹಂತರೂ ಆದ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾಗಿದೆ.”

“ಅಗೋ ಮಹಾರಾಜ, ಅದು ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದೆಯಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಶಾಂತವಾಗಿ, ಗಲಿಬಿಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರದ ಬಳಿ ಹೋಗಿ, ಗಂಟಲನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಭಗವಾನರು ನಿಮಗೆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತಾರೆ.”

ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ತನ್ನ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಮತ್ತು ಕಿರೀಟವನ್ನು ದೀಘ ಕಾರಾಯನನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ ದೀಘಕಾರಾಯನನು ಯೋಚಿಸಿದನು: “ಈಗ ಮಹಾರಾಜರು ಗುಪ್ತ ಸಮಾಲೋಚನೆ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ! ಮತ್ತೆ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಕಾಯಬೇಕು”. ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ತಡಮಾಡದೆ ಭಗವಾನರ ಮುಚ್ಚಿದ ವಸತಿಯವರೆಗೆ ಶಾಂತವಾಗಿ ತೆರಳಿ, ಪ್ರವೇಶ ದ್ವಾರದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಗಂಟಲನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಟ್ಟಿದನು. ಭಗವಾನರು ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದರು.

ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ವಿಹಾರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಭಗವಾನರ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಭಗವಾನರ ಪಾದಗಳನ್ನು ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಕೈಗಳಿಂದ ಸವರಿ: “ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಾನು ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿ” ಎಂದು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡನು.

4. “ಆದರೆ, ಮಹಾರಾಜರೆ, ಈ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಪರಮ ಗೌರವವನ್ನು ಕೊಡುವ ಮತ್ತು ಆ ರೀತಿಯ ಮೈತ್ರೀ ಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಕಾರಣವೇನಿದೆ?”

“ಪೂಜ್ಯರೆ, ಧಮ್ಮದಿಂದ ಭಗವಾನರ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವುದೇನೆಂದರೆ ಭಗವಾನರು ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರು, ಭಗವಾನರಿಂದ ಧಮ್ಮವು ಸುಬೋಧಿತವಾಗಿದೆ, ಭಗವಾನರ ಸಂಘವು ಸುಚಾರಿತ್ರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದುದು”. ಈಗ, ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಾನು ಕೆಲವು ಸಮಣರನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಕೇವಲ ಹತ್ತು ವರ್ಷ, ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ, ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷ ಅಥವಾ ನಲವತ್ತು ವರ್ಷ ನಡೆಸಿ ಮತ್ತು ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು, ಗಂಧ ಪೂಸಿಕೊಂಡು, ಗಡ್ಡ-ಮೀಸೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪಂಚ ಕಾಮಗುಣಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಕೊನೆಯುಸಿರಿರುವವರೆಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣವೂ, ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿರುವಂತಹ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಾನು ಭಗವಾನರ ಬಗ್ಗೆ ಧಮ್ಮದಿಂದ ತಿಳಿದಿರುವುದೇನೆಂದರೆ, ಭಗವಾನರು ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರು, ಭಗವಾನರಿಂದ ಧಮ್ಮವು ಸುಬೋಧಿತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಭಗವಾನರ ಸಂಘವು ಸುಚಾರಿತ್ರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿದೆ.”

5. “ಪುನಃ, ಪೂಜ್ಯರೆ, ರಾಜರು ರಾಜರುಗಳೊಡನೆ ಜಗಳ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ; ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರೊಡನೆ ಜಗಳ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊಡನೆ ಜಗಳವಾಡುತ್ತಾರೆ, ತಾಯಿ ಮಗನೊಡನೆ ಜಗಳವಾಡುತ್ತಾಳೆ, ಮಗ

ತಾಯಿಯೊಡನೆ ಜಗಳವಾಡುತ್ತಾನೆ, ತಂದೆ ಮಗನೊಡನೆ ಮಗ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಜಗಳವಾಡುತ್ತಾನೆ, ಸೋದರನು ಸೋದರನೊಡನೆ ಜಗಳವಾಡುತ್ತಾನೆ, ಸೋದರ ಸೋದರಿಯೊಡನೆ ಜಗಳವಾಡುತ್ತಾನೆ, ಸೋದರಿ ಸೋದರನೊಡನೆ, ಗೆಳೆಯ ಗೆಳೆಯನೊಡನೆ ಜಗಳವಾಡುತ್ತಾನೆ⁶⁸. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು, ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವದಿಂದ, ವಿವಾದವಿಲ್ಲದೆ ಕ್ಷೀರೋದಕಗಳೊಂದಾಗುವಂತೆ ಕಣ್ಣುಗಳೊಳಗೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಮೈತ್ರಿಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸೌಹಾರ್ದದಿಂದ ಬದುಕುವ ಗುಂಪನ್ನು ನಾನೆಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಪೂಜ್ಯರೆ, ಭಗವಾನರ ಬಗ್ಗೆ ಧಮ್ಮದಿಂದ ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆಂದರೆ “ಭಗವಾನರು ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರು, ಭಗವಾನರಿಂದ ಧಮ್ಮವು ಸುಬೋಧಿತವಾಗಿದೆ, ಭಗವಾನರ ಸಂಘವು ಸುಚಾರಿತ್ರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿದೆ.”

6. “ಪುನಃ ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಾನು ಒಂದು ವನದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ವನಕ್ಕೆ, ಒಂದು ಉದ್ಯಾನದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಉದ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೃಶರೂ, ದುರ್ನಡತೆಯುಳ್ಳವರೂ, ನೋಡಲಸಹ್ಯವಾಗುವಂತವರು, ಕಾಮಾಲೆಯವರು, ನರತೇಲಿದವರು ಆದ ಸಮಣರನ್ನು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ; ಅವರನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೋಡುವಂತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆ: ‘ಈ ಪೂಜ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಅತ್ಯಪ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅಥವಾ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಕೃಶರೂ ದುರ್ನಡತೆಯವರೂ ಆಗಿ... ಜನ ಅವರನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೋಡುವಂತಿರುವುದಿಲ್ಲ.’ ನಾನು ಅವರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದೆ: ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ನೀವೇಕೆ ಕೃಶರಾಗಿ ದುರ್ನಡತೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ... ಜನ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೋಡುವಂತಿರುವುದಿಲ್ಲ?’ ಅದಕ್ಕೆ ಅವರ ಉತ್ತರವೇನೆಂದರೆ, ‘ಮಹಾರಾಜರೆ, ಅದು ನಮ್ಮ ಮನೆತನದಿಂದ ಬಂದ ರೋಗ’. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ನಗುತ್ತಾ ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತರಾಗಿ, ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅಭಿರತರಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹದ ಹೊಳಪಿನಲ್ಲಿ ಸರಳವಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಾ, ಚಂಚಲಗೊಳ್ಳದೆ, ಬೇರೆಯವರು ಕೊಟ್ಟ ದಾನದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾ ಮಿಗಭೂತ (ಕಾಡುಜಿಂಕೆ) ದಂತೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಂದುಕಡೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದೆ: ‘ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಈ ಆಯುಷ್ಯಂತರು ಭಗವಾನರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿನ ಉನ್ನತೋನ್ನತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇವರು ನಗುತ್ತಾ ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತರಾಗಿ... ಮಿಗಭೂತದಂತೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಂದುಕಡೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ’. ಪೂಜ್ಯರೇ, ಇದೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿ ಭಗವಾನರ ಬಗ್ಗೆ ಧಮ್ಮದಿಂದ ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವುದೇನೆಂದರೆ, ‘ಭಗವಾನರು ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರು, ಭಗವಾನರಿಂದ ಧಮ್ಮವು ಸುಬೋಧಿತವಾಗಿದೆ, ಭಗವಾನರಿಂದ ಸಂಘವು ಸುಚಾರಿತ್ರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿದೆ.’”

7. “ಪುನಃ ಪೂಜ್ಯರೆ, ಶಿರಶ್ಯಂಗಾರಗೊಂಡ ರಾಜನಾದ ನಾನು ಯಾರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಬೇಕೋ ಅವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲು ಅರ್ಹನಾಗಿದ್ದೇನೆ, ಯಾರ ಮೇಲೆ ದಂಡ ವಿಧಿಸಬೇಕೋ ಅವರಿಗೆ ದಂಡ ವಿಧಿಸಲು ಶಕ್ಯನು, ಯಾರನ್ನು ವನಾಂತರಗೊಳಿಸಬೇಕೋ ಅವರನ್ನು ವನಾಂತರಗೊಳಿಸುವೆನು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ಸಭೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅವರು ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ನನಗೆ ಭಂಗಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಅವರಿಗೆ ‘ಮಾನ್ಯರೆ, ನಾನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಳನುಗ್ಗಿ ಭಂಗಪಡಿಸಬೇಡಿ, ನನ್ನ ಮಾತು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಕಾಯಿರಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಅವರು ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಭಂಗಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಹಲವು ನೂರು ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಭಗವಾನರ ಒಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯನೂ ಕೂಡ ಕೆಮ್ಮುವುದಾಗಲಿ, ಗಂಟಲನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಭಗವಾನರು ಹಲವು ನೂರು ಜನರಿರುವ ತಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯನು ತನ್ನ ಗಂಟಲನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವವನು ಮೋಣಕಾಲಿನಿಂದ ತಿವಿದು, ‘ಅಯ್ಯಾ ಸುಮ್ಮನಿರು, ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಬೇಡ. ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಭಗವಾನರು ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ’ ಎಂದನು. ನನಗೆ ಎನಿಸಿತು, ‘ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಇದು ಅದ್ಭುತ, ಇಂಥ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಿರ್ಬಂಧ ಅಥವಾ ಶಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲದೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಶಿಸ್ತು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಲಾಗುತ್ತಿದೆ’. ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಬೇರೆಡೆಯ ಯಾವುದೇ ಸಭೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಷ್ಟೊಂದು ಶಿಸ್ತು

ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಗತಿಯೂ ಕೂಡ, ಪೂಜ್ಯರೆ, ಭಗವಾನರ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು “ಭಗವಾನರು ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರು, ಧಮ್ಮವು ಭಗವಾನರಿಂದ ಬೋಧಿತವಾಗಿದೆ, ಭಗವಾನರ ಸಂಘವು ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿದೆ” ಎಂದು ತಿಳಿಯುವಂತಾಯಿತು.

8. “ಪುನಃ ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಾನು ನಿಪುಣರೂ, ಬೇರೆಯವರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಕೂದಲೆಳೆ ಬಿಡಿಸಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವಷ್ಟು ಕುಶಾಗ್ರಮತಿಗಳೂ ಆದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಪಂಡಿತರನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವರು ಬೇರೆಯವರ ವಾದಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಹರಿತ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ತುಂಡರಿಸುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರೇನಾದರು ‘ಇಂತಿಂತಹ ಗ್ರಾಮ ನಿಗಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆಂದು’ ತಿಳಿದರೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ‘ನಾವು ಸಮಣ ಗೌತಮರಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳೋಣ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, ಇಂತಹ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಆಗ ನಾವು ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸೋಣ’. ಅವರು ಹೀಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ: ‘ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಇಂತಿಂತಹ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ನಿಗಮಕ್ಕೆ ಬಂದಿದಾರೆ’. ಅವರು ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ, ಭಗವಾನರು ಧಮ್ಮದ ಮೇಲೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿ ಸೂಚಿಸಿ, ಜಾಗ್ರತಗೊಳಿಸಿ ಮತ್ತು ಉತ್ಸಾಹಗೊಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಇನ್ನು ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ವಾಸ್ತವವೆಂದರೆ ಅವರು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಪೂಜ್ಯರೆ, ಧಮ್ಮದಿಂದ ಭಗವಾನರ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ತಿಳಿಯುವುದು: ‘ಭಗವಾನರು ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರು, ಭಗವಾನರಿಂದ ಧಮ್ಮವು ಸುಬೋಧಿತವಾಗಿದೆ, ಭಗವಾನರಿಂದ ಸಂಘವು ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.’”

9. “ಪುನಃ ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಾನು ಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ...

“ಪುನಃ ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಾನು ಕೆಲವು ಗೃಹಸ್ಥ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ...

“ಪುನಃ ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಾನು ಕೆಲವು ಸಮಣ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ... ಅವರು ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಇನ್ನು ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಇನ್ನು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಅವರು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಅನಗಾರಿಕ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ಬಿನ್ನವಿಸುತ್ತಾರೆ; ಭಗವಾನರು ಅವರನ್ನು ಪಬ್ಬಜಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ ಜೀವನದ ಪರಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಅಭಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವ ಕುಲಪುತ್ರರು ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೋ ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಬ್ಬಜಿತರಾದ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತವಾಸಿಗಳಾಗಿ, ಎಲ್ಲವನ್ನು ತೊರೆದವರಾಗಿ, ಅಪ್ರಮತ್ತರಾಗಿ, ಅತ್ಯಪ್ತರಾಗಿ, ದೃಢಚಿತ್ತರಾಗಿ ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ‘ನಾವು ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದೆವು, ನಾವು ಪೂರ್ತಿ ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದೆವು. ಕಾರಣ ನಾವು ಈ ಹಿಂದೆ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಸಮಣರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಮಣರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆವು; ನಾವು ಈ ಹಿಂದೆ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆವು; ನಾವು ಈ ಹಿಂದೆ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಅರಹಂತರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅರಹಂತರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ನಾವು ಈಗ ಅರಹಂತರು.’ ಈ ಸಂಗತಿಯಿಂದಲೂ ಕೂಡ, ಪೂಜ್ಯರೆ, ಧಮ್ಮದಿಂದ ಭಗವಾನರನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ‘ಭಗವಾನರು ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರು, ಭಗವಾನರಿಂದ ಧಮ್ಮವು ಸುಬೋಧಿತವಾಗಿದೆ, ಭಗವಾನರಿಂದ ಸಂಘವು ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.’”

10. “ಪುನಃ ಪೂಜ್ಯರೆ, ಇಸಿದತ್ತ ಮತ್ತು ಪುರಾಣ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ನನ್ನ ಧಪತಿಗಳು ನನ್ನ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಯಾನಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದೆ ಮತ್ತು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ನೀಡಿದ್ದೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದರೂ ಅವರು ಭಗವಾನರಿಗೆ ತೋರಿಸುವಷ್ಟು ಗೌರವವನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ಮತ್ತು ಈ ಇಸಿದತ್ತ ಮತ್ತು

ಪುರಾಣರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲೋಸುಗವೇ ಅವರನ್ನು ನನ್ನ ಕಿರಿದಾದ ಡೇರಾದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಈ ಇಬ್ಬರು ಧಪತಿಗಳು ಇಸಿದತ್ತ ಮತ್ತು ಪುರಾಣರು ರಾತ್ರಿಯ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಧಮ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿ ಇನ್ನೇನು ಮಲಗಬೇಕು ಎನ್ನುವಾಗ ಭಗವಾನರು ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರೋ ಆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ನನ್ನತ್ತ ಕಾಲುಹಾಕಿ ಮಲಗಿದರು! ನನಗೆ ಎನಿಸಿತು. 'ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಇದು ಅದ್ಭುತ! ಈ ಇಬ್ಬರು ಧಪತಿಗಳಾದ ಇಸಿದತ್ತ ಮತ್ತು ಪುರಾಣರು ನನ್ನ ಅನ್ನವನ್ನು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ; ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೂ ಸಹ ಅವರು ನನಗೆ ಭಗವಾನರಿಗೆ ತೋರಿಸುವ ಗೌರವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಗೌರವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಈ ಒಳ್ಳೆಯ ಜನರು ಭಗವಾನರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿನ ಉನ್ನತೋನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯಿಂದಲೂ ಕೂಡ, ಪೂಜ್ಯರೆ, ಧಮ್ಮದಿಂದ ಭಗವಾನರನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ: 'ಭಗವಾನರು ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರು, ಭಗವಾನರಿಂದ ಧಮ್ಮವು ಸುಬೋಧಿತವಾಗಿದೆ, ಭಗವಾನರಿಂದ ಸಂಘವು ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ!'

11. "ಪುನಃ ಪೂಜ್ಯರೆ, ಭಗವಾನರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ನಾನೂ ಕೂಡ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೇ, ಭಗವಾನರು ಕೋಸಲ ದೇಶದವರು, ನಾನೂ ಕೂಡ ಕೋಸಲ ದೇಶದವನು, ಭಗವಾನರು ಈಗ ಎಂಭತ್ತು ವರ್ಷದವರು, ನಾನೂ ಕೂಡ ಎಂಭತ್ತು ವರ್ಷದವನು". ಹೀಗಿರುವಾಗ, ನಾನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಪರಮ ಗೌರವವನ್ನು ಮತ್ತು ಮೈತ್ರಿ ಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

"ಪೂಜ್ಯರೆ, ಈಗ ಇನ್ನು ನಾವು ನಿರ್ಗಮಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇನ್ನು ಬಹಳ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಉಳಿದಿದೆ."

"ಮಹಾರಾಜರೆ, ಇನ್ನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇರುವಿರೋ ಅದಕ್ಕೆ ಈಗ ನಿಮಗೆ ಸಮಯ."

ಆಗ ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದನು⁷⁰.

ಮಹಾರಾಜನು ನಿರ್ಗಮಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಭಗವಾನರು ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: "ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿರ್ಗಮಿಸುವ ಮುನ್ನ ಧಮ್ಮ ಚೈತ್ಯಗಳನ್ನು ನುಡಿದನು⁷¹. ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಧಮ್ಮ ಚೈತ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಿರಿ; ಧಮ್ಮ ಚೈತ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಧಮ್ಮ ಚೈತ್ಯಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ. ಧಮ್ಮ ಚೈತ್ಯಗಳು, ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಅನುಕೂಲಕರಗಳು, ಅವು ಆದಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವುಗಳು.

ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಭಗವಾನರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಿದರು ಮತ್ತು ಆನಂದಗೊಂಡರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಧಮ್ಮಚೀತಿಯ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು

ಕಣ್ಣಕಡಲ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಉಜುಇಚ್ಛಾಯದ ಕಣ್ಣಕಡಲ ಮಿಗಮನದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿ ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಉಜುಇಚ್ಛಾಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಆಗ ತನ್ನ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕರೆದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ: “ಏ ಪ್ರಿಯನೇ, ಬಾ ಇಲ್ಲಿ, ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಶಿರಸಾವಂದಿಸಿ ಯಾವ ಬಾಧೆಗಳೂ ಇಲ್ಲವೆ, ಆತಂಕಗಳಿಲ್ಲವೆ? ಆರೋಗ್ಯವಂತರೂ, ಬಲಯುತರೂ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿಯೂ ಇರುವರೆ ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕು, ಅದಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳು: ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಶಿರಸಾವಂದಿಸಿ ತಮಗೆ ಯಾವ ಬಾಧೆಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಆತಂಕಗಳಿಲ್ಲದೆ ಆರೋಗ್ಯಶಾಲಿಗಳು, ಬಲಯುತರೂ ಅನುಕೂಲಕರರಾಗಿಯೂ ಇರುವರೆ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಮುಂದುವರಿದು ಹೇಳು: ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ತಮ್ಮ ಬೆಳಗಿನ ಉಪಾಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಂತರ ಭಗವಾನರನ್ನು ನೋಡಲು ಬರುತ್ತಾರೆ.’”

“ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಸ್ವಾಮಿ” ಎಂದು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಉತ್ತರಿಸಿ ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ನಂತರ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತು ರಾಜನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಸೋದರಿಯರಾದ ಸೋಮಾ ಮತ್ತು ಸಕುಲಾ⁷² ಹೀಗೆ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು: ‘ಇಂದು ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ತನ್ನ ಉಪಹಾರ ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಭಗವಾನರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.’”

ರಾಜನಿಗೆ ಉಪಾಹಾರವನ್ನು ಬಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಈ ಇಬ್ಬರು ಸೋದರಿಯರು ರಾಜನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದರು: “ಸ್ವಾಮಿ, ನಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತಾವು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಶಿರಸಾವಂದಿಸಿ ಬಾಧೆಯಿಂದ, ಆತಂಕದಿಂದ... ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವರೆ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ: ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ಸೋದರಿಯರಾದ ಸೋಮಾ ಮತ್ತು ಸಕುಲರು ತಮ್ಮ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಶಿರಸಾವಂದಿಸಿ ತಾವು ಬಾಧೆ ಆತಂಕದಿಂದ... ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವರೆ.’”

2. ತನ್ನ ಉಪಾಹಾರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಸಾರಿ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಸೋಮಾ ಮತ್ತು ಸಕುಲಾ ಸೋದರಿಯರು ನೀಡಿದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿದನು.

“ಮಹಾರಾಜರೆ, ಸೋಮಾ ಮತ್ತು ಸಕುಲಾ ಸೋದರಿಯರಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ವಾರ್ತಾವಾಹಕರು ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆ?”

“ಪೂಜ್ಯರೆ, ಸೋದರಿಯರಾದ ಸೋಮಾ ಮತ್ತು ಸಕುಲಾ ಹೀಗೆ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು: ‘ಇಂದು ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ತನ್ನ ಉಪಹಾರ ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಭಗವಾನರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ’. ಆನಂತರ ಉಪಾಹಾರವನ್ನು ಬಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಸೋಮಾ ಮತ್ತು ಸಕುಲಾ ಸೋದರಿಯರು ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: ‘ಸ್ವಾಮಿ, ನಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತಾವು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಶಿರಸಾವಂದಿಸಿ ಬಾಧೆಯಿಂದ... ಆತಂಕದಿಂದ... ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವರೆ ಎಂದು ಕೇಳಿ.’”

“ಮಹಾರಾಜ, ಸೋಮಾ ಮತ್ತು ಸಕುಲಾ ಭಗಿನಿಯರು ಸುಖವಾಗಿ ಇರಲಿ.”

3. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ: ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ‘ತಮಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಸರ್ವಜ್ಞ ಸರ್ವದರ್ಶನ ಸಮಣನಾಗಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ.’ ಪೂಜ್ಯರೇ, ಯಾರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? ಅದನ್ನು ಭಗವಾನರು ಹೇಳಿದರೇ ಅಥವಾ ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳಿ ತಪ್ಪಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಅವರು ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ವಿವರಿಸಿ, ನಿಂದನೆಗೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದಂತೆ ಅವರ ಮಾತುಗಳಿವೆಯೇ?”

“ಮಹಾರಾಜ, ಯಾರು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ, ಅವರು ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದನ್ನು ಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

4. ಆಗ ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು: “ಸೇನಾಪತಿ, ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹರಡಿದವರು?”

“ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಆಕಾಶ ಗೋತ್ರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಸಂಜಯನು.”

ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದ: “ಬಾ, ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯನೇ ಇಲ್ಲಿ. ಆಕಾಶ ಗೋತ್ರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಜಯನಿಗೆ ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳು: ‘ಪೂಜ್ಯರೇ, ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ತಮ್ಮನ್ನು ಬರಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.’”

“ಆಗಲಿ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ” ಎಂದು ಆ ಮನುಷ್ಯನು ನುಡಿದನು. ಅವನು ಆಕಾಶ ಗೋತ್ರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದನು: “ಪೂಜ್ಯರೇ, ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ತಮ್ಮನ್ನು ಬರಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.”

ಏತನ್ಮಧ್ಯೆ ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಪೂಜ್ಯರೇ, ಭಗವಾನರು ಬೇರೆ ಏನೋ ಹೇಳಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಭಾವಿಸಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ? ಭಗವಾನರು ತಾವು ನುಡಿದುದನ್ನು ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು?”

“ನಾನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಹೀಗೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಮಹಾರಾಜರೇ, ‘ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡಿರುವ ಸಮಣನಾಗಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ; ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವು’⁷³.”

“ಭಗವಾನರು ಏನು ಹೇಳಿದರೋ ಅದು ಹೇತುರೂಪವಾಗಿದೆ, ಭಗವಾನರು ಏನು ಹೇಳಿದರೋ ಅದು ಸಹೇತುವಾಗಿದೆ: ‘ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿರುವ ಸಮಣನಾಗಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ; ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವು.’”

“ಪೂಜ್ಯರೇ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಎಂಬ ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿವೆ. ಪೂಜ್ಯರೇ, ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ವಿಶೇಷವಿದೆಯೇ ಅಥವಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆಯೇ?”

“ಮಹಾರಾಜ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಎಂಬ ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಣಗಳು, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಇವರನ್ನು ಅಗ್ರಕುಲದವರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಜನ ಅವರನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅವರು ಬಂದರೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ; ನಮಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ವಿನಯದಿಂದ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ.”

“ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಾನು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ⁷⁴. ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಎಂಬ ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿವೆ. ಪೂಜ್ಯರೇ, ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ವಿಶೇಷವಿದೆಯೇ ಅಥವಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆಯೇ?”

5. “ಮಹಾರಾಜ, ಐದು ಬಗೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿವೆ, ಆ ಐದು ಯಾವುವು? ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಷುವಾದವನು ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ, ಭಗವಾನರ ಬೋಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ: ‘ಭಗವಾನರು ಅರ್ಹಂತರು, ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಬುದ್ಧರು, ವಿದ್ಯಾಚರಣ ಸಂಪನ್ನರು, ಸುಗತರು, ಲೋಕಜ್ಞಾನಿಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ಅಸಮಾನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳು ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗು ಮಾನವರ ಗುರು, ಬುದ್ಧರು ಮತ್ತು ಭಾಗ್ಯವಂತರು. ನಂತರ ಅವರು ಬಾಧೆಗಳಿಂದ ಆತಂಕಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದವರು, ಅತ್ಯಂತ ಉಷ್ಣವೂ ಅಲ್ಲದ, ಶೀತವೂ ಅಲ್ಲದ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯ ಪಚನಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು ಮತ್ತು ಶ್ರಮದ ನೋವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವರು. ಅವರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು, ಅಮಾಯಕರು, ತನ್ನ ಗುರುಗಳ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಥಾಭೂತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವವರು. ನಂತರ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತೊರೆಯುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ವೀರ್ಯವಂತರು. ಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಉಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರು ಮತ್ತು ದೃಢಚಿತ್ತರು. ನಂತರ ಅವರು ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವರು ಮತ್ತು ಉದಯವಾಗುವ ಮತ್ತು ಮಾಯವಾಗುವ ಮತ್ತು ದುಃಖವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಶ್ಚೇಷಗೊಳಿಸುವ ಆರ್ಯವೂ ಮತ್ತು ನಿಬೇಧವೂ ಆದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು. ಮಹಾರಾಜರೆ, ಇವೇ ಆ ಐದು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು.”

“ಮಹಾರಾಜ, ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿವೆ: ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ. ಈಗ ಇವರು ಈ ಐದುಬಗೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ತಮ್ಮವಾಗಿ ಹೊಂದಿದರೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಹಿತವನ್ನೂ ಸುಖವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.”

“ಪೂಜ್ಯರೆ, ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿವೆ: ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ವೈಶ್ಯರು ಮತ್ತು ಶೂದ್ರರು. ಈಗ ಇವರು ಈ ಐದುಬಗೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ ವಿಶೇಷಗಳಾಗಲಿ, ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಾಗಲಿ ಇರುತ್ತವೆಯೇ?”

“ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರೆ, ಈ ವರ್ಣಗಳ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇರುವುದು ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಗಳ ಭಿನ್ನತೆಯ ನೆಲೆಯ ಮೇಲಿದೆ. ಎರಡು ಪಳಗಿಸಬಲ್ಲ ಆನೆಗಳು ಅಥವಾ ಎರಡು ಪಳಗಿಸಬಲ್ಲ ಅಶ್ವಗಳು ಅಥವಾ ಎರಡು ಪಳಗಿಸಬಲ್ಲ ದನಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಳಗಿಸಿದವು ಹಾಗು ಶಿಸ್ತಿಗೊಳಪಡಿಸಿದವು ಮತ್ತು ಎರಡು ಪಳಗಿಸಬಲ್ಲ ಆನೆಗಳು ಅಥವಾ ಎರಡು ಪಳಗಿಸಬಲ್ಲ ಅಶ್ವಗಳು ಅಥವಾ ಎರಡು ಪಳಗಿಸಬಲ್ಲ ದನಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸಲಿಲ್ಲ, ಶಿಸ್ತಿಗೊಳಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಭಾವಿಸಿ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆನ್ನುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜ? ಯಾವ ಎರಡು ಪಳಗಿಸಬಲ್ಲ ಆನೆಗಳು ಅಥವಾ ಪಳಗಿಸಬಲ್ಲ ಅಶ್ವಗಳು ಅಥವಾ ಪಳಗಿಸಬಲ್ಲ ದನಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಳಗಿದವೂ ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟವೋ ಅವು ಪಳಗಿದವುಗಳ ನಡತೆಯನ್ನು ಪಡೆದವೆಯೇ? ಪಳಗಿದವುಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆಯೇ?”

“ಹೌದು, ಪೂಜ್ಯರೆ, ಬರುತ್ತವೆ.”

“ಮತ್ತು ಈಗ ಎರಡು ಪಳಗಿಸಬಲ್ಲ ಆನೆಗಳು ಅಥವಾ ಪಳಗಿಸಬಲ್ಲ ಅಶ್ವಗಳು ಅಥವಾ ಪಳಗಿಸಬಲ್ಲ ದನಗಳು ತರಬೇತಿಗೆ ಒಳಗಾಗದಿದ್ದರೆ ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಒಳಗಾಗದಿದ್ದರೆ ಅವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಳಗಿದವುಗಳ ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಎರಡು ಆನೆಗಳ, ಎರಡು ಅಶ್ವಗಳ ಎರಡು ದನಗಳ ಸಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆಯೇ?”

“ಇಲ್ಲ, ಪೂಜ್ಯರೆ.”

“ಹಾಗೆಯೇ, ಮಹಾರಾಜರೆ, ಯಾರು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವರೋ, ರೋಗಮುಕ್ತರೋ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರೋ, ವೀರ್ಯವಂತರೋ, ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರೋ ಅವರು ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದದ್ದನ್ನು ಅಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರು, ರೋಗಿಗಳು, ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು, ಮೋಸಗಾರರು, ಸೋಮಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞಾಶೂನ್ಯರು ಸಾಧಿಸಲಾರರು.”

6. “ಭಗವಾನರು ಏನು ಹೇಳಿದರೋ ಅದು ಹೇತು ರೂಪವಾಗಿ (ಕಾರಣಬದ್ಧ) ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಭಗವಾನರು ಏನು ಹೇಳಿದರೋ ಅದು ಸಹೇತುರೂಪವಾಗಿದೆ (ಸಕಾರಣವಾಗಿದೆ).”

“ಪೂಜ್ಯರೆ, ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿವೆ: ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೈಶ್ಯ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರ. ಈ ವರ್ಣದವರುಗಳೆಲ್ಲ ಐದುಬಗೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಅವರ ನಡುವೆ ವಿಶೇಷವಾಗಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಲಿ ಇರುತ್ತದೆಯೇ?”

“ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರೆ, ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ ಒಬ್ಬನು ತಾನು ವಿಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಮತ್ತು ಬೇರೊಬ್ಬನು ವಿಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವದರ ನಡುವೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬನು ತಾನು ಒಣಗಿದ ಸಾಲಮರದ ತುಂಡನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ತಾಗಿಸಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ; ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಒಣಗಿದ ಸಾಲಮರದ ತುಂಡನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೆಂಕಿ ತಾಗಿಸಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ; ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಒಣಗಿದ ಮಾವಿನ ಮರದ ತುಂಡನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೆಂಕಿ ತಾಗಿಸಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ; ಮಗದೊಬ್ಬನು ಒಣಗಿದ ಔದುಂಬರ ಮರದ ತುಂಡನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೆಂಕಿ ತಾಗಿಸಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಏನು ಹೇಳುವಿರಿ, ಮಹಾರಾಜರೆ?”

ಈ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಮರದ ತುಂಡುಗಳಿಗೆ ಹಚ್ಚಲಾದ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಹೊರಟ ಪರಸ್ಪರ ಜ್ವಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ತೇಜಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ, ಬೆಳಕುಗಳಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆಯೇ?

“ಇಲ್ಲ, ಪೂಜ್ಯರೆ.”

“ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಾರಾಜರೆ, ಪ್ರಯತ್ನವೆಂಬ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಚೈತನ್ಯವೆಂಬ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ವಿಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬನ ವಿಮುಕ್ತಿಗೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಹೊಂದಿದ ವಿಮುಕ್ತಿಯ ನಡುವೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಭಗವಾನರು ಏನು ಹೇಳಿದರೋ ಅದು ಹೇತುರೂಪವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಭಗವಾನರು ಏನು ಹೇಳಿದರೋ ಅದು ಸಹೇತುವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಪೂಜ್ಯರೆ, ಅದು ಹೇಗೆ? ದೇವರುಗಳು ಇದ್ದಾರೆಯೇ?”

“ಮಹಾರಾಜರೆ, ದೇವರುಗಳು ಇದ್ದಾರೆಯೇ ಎಂದು ಏಕೆ ಕೇಳುತ್ತೀರಿ?”

“ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಾನು ಯಾಕೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ಆ ದೇವರುಗಳು ಈ (ಮಾನವ) ಸ್ಥಿತಿಗೆ ವಾಪಾಸು ಬರುತ್ತಾರೆಯೇ ಅಥವಾ ಅವರು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು.”

“ಮಹಾರಾಜ, ಯಾವ ದೇವತೆಗಳು ಇನ್ನೂ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ಈ (ಮಾನವ) ಸ್ಥಿತಿಗೆ ವಾಪಾಸು ಬರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಯಾವ ದೇವತೆಗಳು ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ಈ (ಮಾನವ) ಸ್ಥಿತಿಗೆ ವಾಪಾಸು ಬರುವುದಿಲ್ಲ⁷⁵.”

7. ಯಾವಾಗ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಲಾಯಿತೋ ಆಗ ವಿಟಟೂಭ ಸೇನಾಪತಿಯು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದನು: “ಪೂಜ್ಯರೆ, ಯಾವ ದೇವತೆಗಳು ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೋ ಮತ್ತು ಈ (ಮಾನವ) ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮರಳುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಯಾವ ದೇವತೆಗಳು ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಈ (ಮಾನವ) ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮರಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹವನ್ನು ತಳ್ಳುತ್ತಾರೆಯೇ ಅಥವಾ ಗಡಿಪಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ?”

ಆಗ ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿದರು: ‘ಈ ಸೇನಾಪತಿ ವಿಟಟೂಭನು ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನಜಿತನ ಮಗ ಮತ್ತು ನಾನು ಭಗವಾನರ ಮಗ. ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಇದು ಸಮಯ’. ಆನಂದನು ಸೇನಾಪತಿ ವಿಟಟೂಭನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: ‘ಸೇನಾಪತಿಯೇ, ಈಗ ನೀನೇನನ್ನುವೆ? ಇಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಕೋಸಲಾಧಿಪತಿ ಪಸೇನದಿಯ ರಾಜ್ಯವೇ ಇದ್ದು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಡತನವಿದೆ ಅಧಿಪತ್ಯವಿದೆ; ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಯಾವುದೇ ಸಮಣನನ್ನಾಗಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನಾಗಲಿ ಆ ಸಮಣ ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುಣ್ಯವಂತನಾಗಲಿ, ಅಪುಣ್ಯವಂತನಾಗಿರಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವವನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವವನಾಗಲಿ ಅವನನ್ನು ಹೊರಹಾಕಬಹುದೇ ಅಥವಾ ಗಡಿಪಾರು ಮಾಡಬಹುದೇ?’

“ಆವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಹುದು, ಸ್ವಾಮಿ.”

“ನೀವೇನೆನ್ನುವಿರಿ, ಸೇನಾಪತಿಯೇ? ಇಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಭೂಭಾಗವೇ ಇದ್ದು, ಅದು ಕೋಸಲ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯದಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದರ ಮೇಲೆ ಅವರ ಒಡೆತನ ಮತ್ತು ಅಧಿಪತ್ಯವಿಲ್ಲ; ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕೋಸಲ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಯಾವುದೇ ಸಮಣನನ್ನಾಗಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನಾಗಲಿ ಆ ಸಮಣ ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುಣ್ಯವಂತನಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಅಪುಣ್ಯವಂತನಾಗಿರಲಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವವನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವವನಾಗಲಿ ಅವನನ್ನು ಹೊರಹಾಕಬಹುದೇ ಅಥವಾ ಗಡಿಪಾರು ಮಾಡಬಹುದೇ?”

“ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾಗದು, ಸ್ವಾಮಿ.”

“ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ, ನೀವು ಏನೆನ್ನುವಿರಿ? ನೀವು ತಾವತಿಸ (ಮೂವತ್ತೂರು) ದೇವತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿರುವಿರೇನು?”

“ಹೌದು ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯೂ ಕೂಡ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ.”

“ಸೇನಾಪತಿಯೇ, ನೀವು ಏನೆನ್ನುವಿರಿ? ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ತಾವತಿಸ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆ ಜಾಗದಿಂದ ತಳ್ಳಬಹುದೇ ಅಥವಾ ಗಡಿಪಾರು ಮಾಡಬಹುದೇ?”

“ಸ್ವಾಮಿ, ಕೋಸಲ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ತಾವತಿಸ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಲೂ ಆಗದೆ ಇರುವಾಗ ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ತಳ್ಳುವುದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಗಡಿಪಾರು ಮಾಡುವುದಾಗಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು?”

“ಹಾಗೆಯೇ ಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳೇ, ಯಾವ ದೇವತೆಗಳು ಇನ್ನೂ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೋ ಮತ್ತು ಈ (ಮಾನವ) ಸ್ಥಿತಿಗೆ ವಾಪಾಸು ಬರುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಯಾವ ದೇವತೆಗಳು ದುಃಖಿಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು (ಮಾನವ) ಸ್ಥಿತಿಗೆ ವಾಪಾಸು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹವನ್ನು ನೋಡಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವಾಗ ಅವರನ್ನು ಹೊರತಳ್ಳುವುದಾಗಲಿ ಗಡಿಪಾರು ಮಾಡುವುದಾಗಲಿ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?”

8. ಆಗ ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ: “ಪೂಜ್ಯರೆ, ಈ ಭಿಕ್ಷುವಿನ ಹೆಸರೇನು?”

“ಮಹಾರಾಜರೆ, ಅವನ ಹೆಸರು ಆನಂದ.”

“ಅವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆನಂದರೆ, ಪೂಜ್ಯರೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಆನಂದವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಅದು ಹೇತುರೂಪವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಅದು ಸಹೇತುಕವಾಗಿ ಇದೆ. ಆದರೆ, ಪೂಜ್ಯರೆ, ಅದು ಹೇಗೆ ಬ್ರಹ್ಮರುಗಳು ಇದ್ದಾರೆಯೇ?”

“ಹೀಗೆ ಏಕೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೀರಿ, ಮಹಾರಾಜರೇ?”

“ಪೂಜ್ಯರೆ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮರೂ ಈ (ಮಾನವ) ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆಯೇ ಅಥವಾ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು.”

“ಮಹಾರಾಜರೆ, ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಆಗಲಿ, ಇನ್ನೂ ಬಂಧನಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರೆ ಈ (ಮಾನವ) ಸ್ಥಿತಿಗೆ ವಾಪಾಸು ಬರುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತು ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಆಗಲಿ ಬಂಧನಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದಿದ್ದರೆ ಈ (ಮಾನವ) ಸ್ಥಿತಿಗೆ ವಾಪಾಸು ಬರಲಾರ.”

ಆಗ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಬಂದು ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿ ಬಳಿ ಬಂದು; “ಮಹಾರಾಜರೆ, ಸಂಜಯ ಎಂಬುವ ಆಕಾಶ ಗೋತ್ರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ.”

ಕೋಸಲ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಆಕಾಶ ಗೋತ್ರದ ಸಂಜಯನಿಗೆ, “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದವರು ಯಾರು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

“ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಅದು ಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ವಿಟಟೂಭರು.”

ಸೇನಾಪತಿ ವಿಟಟೂಭನು “ಸ್ವಾಮಿ ಅದು ಆಕಾಶ ಗೋತ್ರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಸಂಜಯನು” ಎಂದನು.

ಆಗ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ಕೋಸಲ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಇದು ಹೊರಡಲು ಸಮಯ.”

ಕೋಸಲ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಾವು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ಯಾರೆಂದು ಕೇಳಿದೆವು. ಅದಕ್ಕೆ ಭಗವಾನರು ಸರ್ವಜ್ಞನ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದ ಆ ಉತ್ತರವು ನಮಗೆ ರುಚಿಸಿತು, ಸರಿಯಾಗಿ ಕಂಡಿತು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ನಾವು ಆನಂದಗೊಂಡೆವು. ನಾವು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಚಾತುರ್ವಣಗಳ ಶುದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದೆವು, ಅದಕ್ಕೆ ಭಗವಾನರು ಚಾತುರ್ವಣಗಳ ಶುದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರು. ಆ ಉತ್ತರವು ನಮಗೆ ರುಚಿಸಿತು, ಸರಿಯಾಗಿ ಕಂಡಿತು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ನಾವು ಆನಂದಗೊಂಡೆವು. ನಾವು ಭಗವಾನರಿಗೆ ದೇವತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದೆವು. ಭಗವಾನರು ದೇವತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರು; ಆ ಉತ್ತರವು ನಮಗೆ ರುಚಿಸಿತು, ಸರಿಯಾಗಿ ಕಂಡಿತು ಮತ್ತು ನಾವು ಅದರಿಂದ ಆನಂದಗೊಂಡೆವು. ನಾವು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಯಾವುದನ್ನೇ ಕೇಳಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಭಗವಾನರು ಉತ್ತರಿಸಿದರು; ನಮಗೆ ಆ ಉತ್ತರಗಳು ರುಚಿಸಿದವು, ಸರಿಯಾಗಿ ಕಂಡವು ಮತ್ತು ನಾವು ಅದರಿಂದ ಆನಂದಗೊಂಡೆವು. ಈಗ ನಾವು, ಪೂಜ್ಯರೆ, ಹೊರಡುತ್ತೇವೆ. ನಮಗೆ ಮಾಡಲು ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ಕೆಲಸವಿದೆ.”

“ಮಹಾರಾಜರೆ, ನೀವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇದ್ದೀರೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಲು ಇದು ಸಮಯ.”

ಆಗ ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯು ಭಗವಾನರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಆನಂದಗೊಂಡು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಣ್ಣಕತ್ತಲ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಗ

೯೧

ಬ್ರಹ್ಮಾಯು ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ವಿದೇಹ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಐದುನೂರು ಭಿಕ್ಷುಗಳೊಡನೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಮಿಥಿಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಜೀರ್ಣವಾಗಿದ್ದನು, ವೃದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು, ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಾರವಾಗಿದ್ದನು, ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಂದುವರಿದು ಕೊನೆಯ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನು; ಅವನು ತನ್ನ ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅವನು ನಿಘಂಟು, ಕೇಟುಭ, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾಗಿ ಇತಿಹಾಸದೊಡನೆ ಮೂರು ವೇದಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನು; ವೇದಗಳ ಪಾಠವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು, ಲೋಕಾಯತವನ್ನು ಮತ್ತು ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವನಾಗಿದ್ದನು⁶.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಹೀಗೆ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟನು: “ಶಾಕ್ಯ ಪುತ್ರರಾದ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಶಾಕ್ಯ ಕುಲದ ಪೆಬ್ಬಜಿತರು. ಇವರು ವಿದೇಹ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಐದುನೂರು ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರ ಬಗ್ಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ವದಂತಿಯೊಂದು ಹಬ್ಬಿದೆ: ಭಗವಾನರು ಅರಹಂತರು, ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರು, ವಿದ್ಯಾಚರಣ ಸಂಪನ್ನರು ಸುಗತರು ಲೋಕ ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ಅಸಮಾನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳು. ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ಮಾನವರ ಗುರುಗಳು, ಭಗವಂತರು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧರು. ತಮ್ಮ ಸ್ವಯಂ ಅಭಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಈ ಲೋಕದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಮಾರರನ್ನು, ಬ್ರಹ್ಮರನ್ನು, ಸಮಣರನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ರಾಜರನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ಧರ್ಮವು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಕೂಡಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರ್ಥ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಂದ ಬೋಧಿಸಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವೂ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ (ಪವಿತ್ರ) ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವರು. ಈಗ ಅಂತಹ ಅರಹಂತರನ್ನು ನೋಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.”

2. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವಿನ ಬಳಿ ಉತ್ತರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ (ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ) ನಿದ್ದನು. ಅವನು ನಿಘಂಟು... ಲೋಕಾಯತವನ್ನು ಮತ್ತು ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಉತ್ತರ ಮಾಣವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಉತ್ತರ, ಶಾಕ್ಯಪುತ್ರರಾದ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಶಾಕ್ಯ ಕುಲದ ಪರಿಬ್ರಾಜಕರು; ಅವರು ತಮ್ಮ ಐದುನೂರು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಭಿಕ್ಷುಗಳುಳ್ಳ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದೊಂದಿಗೆ ವಿದೇಹ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ... ಅಂತಹ ಅರಹಂತರನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಸುಸಮಯ. ಬಾ, ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಉತ್ತರ, ನೀನು ಸಮಣ ಗೌತಮರಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ವದಂತಿಯು ಹಬ್ಬಿದೆ ಅದು ಸರಿಯೋ ತಪ್ಪೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಹಾಗೆ ಇರುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ನಿನ್ನ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ.”

“ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರ ಬಗ್ಗೆ ಹಬ್ಬಿರುವ ವದಂತಿಯು ಸರಿಯೋ, ತಪ್ಪೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತು ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ಹಾಗೆ ಇರುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಗೆ ಅರಿಯಬೇಕು, ಗುರುಗಳೇ?”

“ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಉತ್ತರ, ಮಹಾಪುರುಷನ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳು ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಯಾರು ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮಹಾಪುರುಷನಾಗಿರುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಎರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುತ್ತಾನೆ⁷⁷. ಅವನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಧಾರ್ಮಿಕನೂ ಧರ್ಮರಾಜನೂ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನೂ, ಜನಪದಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವನೂ, ಸಪ್ತ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಪ್ತರತ್ನಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಚಕ್ರರತ್ನ, ಹಸ್ತಿರತ್ನ, ಅಶ್ವರತ್ನ, ಮಣಿರತ್ನ, ಸ್ತ್ರೀರತ್ನ, ಗೃಹಪತಿರತ್ನ ಮತ್ತು ನಾಯಕರತ್ನ⁷⁸. ಶೂರರೂ ವೀರರೂ ಪರಸೇನೆಗಳನ್ನು ಮರ್ದಿಸುವವರೂ ಆದ ಸಹಸ್ರಕ್ಕೂ ಮೀರಿದ ಪುತ್ರರು ಅವನಿಗಿರುತ್ತಾರೆ. ದಂಡ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಾವುವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸಾಗರ ಪರ್ಯಂತವಿರುವ ಈ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಜಯಿಸಿ ಧರ್ಮಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ಅವನು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಅವನು ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತನಾದರೆ ಅರಹಂತನೂ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧನೂ ಆಗಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ಇವೆರಡಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವುದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಉತ್ತರ, ನಾನು ಮಂತ್ರದಾತ, ನೀನು ಮಂತ್ರ ಸ್ವೀಕೃತನು ಮಾತ್ರ.”

3. “ಹೌದು ಆಚಾರ್ಯರೆ” ಎಂದು ಮಾಣವನು ಉತ್ತರಿಸಿದ. ಆನಂತರ ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಭಗವಾನರು ಇರುವ ವಿದೇಹ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುತ್ತ ಭಗವಾನರಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಬಂದು ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಸೌಹಾರ್ದದ ಮಾತುಕತೆಗಳು ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಹಾ ಪುರುಷನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಭಗವಾನರ ಮೇಲೆ ಇದೆಯೇ ಎಂದು ಗಮನಿಸುತ್ತಾ ಹೋದ. ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳ ಪೈಕಿ ಹೆಚ್ಚು-ಕಮ್ಮಿ ಮೂವತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಂಡ; ಗುಹ್ಯವಸ್ತುವು ಕೋಶದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ಉದ್ಧನೆಯ ನಾಲಗೆ-ಈ ಎರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನ ಮತ್ತು ಅನಿಶ್ಚಯತೆ ಇತ್ತು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋಚಲಿಲ್ಲ.

ಆಗ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂತು: ‘ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಉತ್ತರನು ಹೆಚ್ಚು ಕಮ್ಮಿ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳ ಪೈಕಿ ಎರಡು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಗುಹ್ಯ ವಸ್ತುವು ಕೋಶದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ನಾಲಗೆ ಈ ಎರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನ ಮತ್ತು ಅನಿಶ್ಚಯತೆ ಇವನಿಗಿದೆ; ಆ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋಚುತ್ತಿಲ್ಲ.’

ಆಗ ಭಗವಾನರು ತಮ್ಮ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಉತ್ತರನು ಗುಹ್ಯವಸ್ತುವು ಕೋಶದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು⁷⁹. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ತಮ್ಮ ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ ಎರಡೂ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗಳನ್ನು ನಂತರದಲ್ಲಿ ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಇಡೀ ಹಣೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರು. ಹೀಗೆ ಹಲವಾರುಬಾರಿ ಮಾಡಿದರು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಉತ್ತರನು ಹೀಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿದನು: ‘ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಮಹಾಪುರುಷನ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ನಾನು ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಅವರ ಇರಿಯಾಪಥವನ್ನು (ನಡೆದಾಡುವ, ನಿಲ್ಲುವ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳು ಮತ್ತು ಮಲಗುವ ಭಂಗಿಗಳು) ಗಮನಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ?’

4. ಹೀಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವನು ಭಗವಾನರನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಏಳು ತಿಂಗಳಕಾಲ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದನು. ಏಳು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ವಿದೇಹ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿದ ನಂತರ ಮಾಣವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಮಾಣವನು ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವಿಗೆ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದನು: “ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಉತ್ತರ, ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ವದಂತಿಯು ಹರಡುತ್ತಾ, ಅದು ಸತ್ಯವೋ ಅಸತ್ಯವೋ? ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ಅಂತಹವರೇ ಅಥವಾ ಅನ್ಯರೇ?”

ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ವದಂತಿಯು ಹರಡಿತೋ ಅದು ಸತ್ಯ. ಅಸತ್ಯವಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ಅಂತಹವರೇ! ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ. ಅವರು ಮಹಾಪುರುಷನ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರ ಪಾದವು ಒಂದೇ ಸಮತಲದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ (ಪಾದವನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲಿಟ್ಟಾಗ ಸಂದುಬಿಡದಂತೆ ಇಡೀ ಪಾದವು ನೆಲದ ಮೇಲಿರುತ್ತದೆ). ಇದು ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾ ಪುರುಷನ ಲಕ್ಷಣ.

ಅವರ ಅಂಗಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಸಾವಿರ ನೇಮಿನಾಭಿಚಕ್ರಗಳಿವೆ.

ಅವರಿಗೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಿಮ್ಮಡಿಗಳಿವೆ.

ಅವರ ಕೈಗಳು ಮತ್ತು ಪಾದಗಳು ಮೆದುವಾಗಿವೆ.

ಅವರ ಕೈಗಳು ಮತ್ತು ಪಾದಗಳು ಜಾಲವಾಗಿವೆ.

ಅವರ ಪಾದಗಳು ಶಂಖದಂತೆ ಬಗ್ಗಿವೆ.

ಅವರ ಕಾಲುಗಳು ಜಿಂಕೆಯ ಕಾಲುಗಳಂತಿವೆ.

ಅವರು ಬಗ್ಗದೆ ನೇರಕ್ಕೆ ನಿಂತರೆ ಅಂಗೈಗಳು ಅವರ ಮಂಡಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತವೆ.

ಅವರ ಗುಹ್ಯವಸ್ತುವು ಕೋಶದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿದೆ.

ಅವರು ಸುವರ್ಣ ವರ್ಣದವರಾಗಿದ್ದು ಅವರ ಚರ್ಮವು ಚಿನ್ನದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಅವರ ಚರ್ಮವು ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದರಿಂದ ಅವರ ದೇಹಕ್ಕೆ ಧೂಳು ಕೊಳೆಗಳು ಸೋಂಕುವುದಿಲ್ಲ.

ಅವರ ದೇಹದ ಮೇಲಿರುವ ಲೋಮಕೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೇ ಕೂದಲಿರುತ್ತದೆ.

ಅವರ ಲೋಮ ತುದಿಗಳು ಊರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿವೆ, ಅವು ಅಂಜನ ವರ್ಣದವಾಗಿದ್ದು, ಗುಂಗುರು ಗುಂಗುರಾಗಿ ಬಲಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿವೆ.

ಅವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಜನರಂತೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಲ್ಲುವ ದೇಹಕಟ್ಟು ಇದೆ.

ಅವರ ಮೈಮೇಲೆ ಏಳು ಉಬ್ಬಿದ ಭಾಗಗಳಿವೆ⁸⁰.

ಅವರ ಮುಂಭಾಗದ ಅರ್ಧಕಾಯವು ಸಿಂಹದಂತೆ ಇದೆ.

ಅವರ ಎರಡು ಭುಜಗಳ ನಡುವೆ ಯಾವ ತಗ್ಗೂ ಇಲ್ಲ.

ಅವರ ಕಾಯವು ಆಲದ ಮರದಂತೆ ವಿಶಾಲ, ಅವರ ಎರಡು ತೋಳುಗಳ ಉದ್ದವು ಅವರ ದೇಹದ ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ದೇಹದ ಉದ್ದವು ತೋಳುಗಳ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಸಮವಾಗಿವೆ.

ಅವರ ಕತ್ತು ಮತ್ತು ಭುಜಗಳು ಸಮವಾಗಿವೆ.

ಅವರ ಅಭಿರುಚಿಯು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದುದು (ಪರಿಶುದ್ಧವಾದುದು)⁸¹

ಅವರದು ಸಿಂಹದಂತಹ ದವಡೆ

ಅವರಿಗೆ ನಲವತ್ತು ಹಲ್ಲುಗಳಿವೆ.

ಅವರ ಹಲ್ಲುಗಳು ಸಮವಾಗಿವೆ.

ಅವರ ಹಲ್ಲುಗಳು ಮೊಸಳೆಯ ಹಲ್ಲುಗಳಂತೆ ಬೆಳ್ಳಿಗಿವೆ.

ಅವರ ಹಲ್ಲುಗಳ ನಡುವೆ ಸಂದುಗಳಿಲ್ಲ.

ಅವರ ನಾಲಿಗೆಯು ದೊಡ್ಡದು.

ಅವರದು ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರ, ಕಾರಾವಿಕ ಹಕ್ಕಿಯ ಕೂಗಿನಂತೆ.

ಅವರದು ಅಭಿನೀಲ ನೇತ್ರಗಳು.

ಅವರ ರೆಪ್ಪೆಗೂದಲುಗಳು ಬಸವನ ರೆಪ್ಪೆಗೂದಲಿನಂತೆ.

ಅವರ ಎರಡು ಹುಬ್ಬುಗಳ ನಡುವೆ ಮೆದುವಾದ ಮತ್ತು ಹತ್ತಿಯ ಹೊಳಪಿನ ಉಬ್ಬು ಇದೆ.

ಅವರ ಶಿರವು ರಾಜನಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿದ ಕಿರೀಟದಂತೆ ದುಂಡಾಗಿದೆ-ಇದು ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರಲ್ಲಿನ ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣ⁸².

ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ಮಹಾಪುರುಷನ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.

5. “ಅವರು ನಡೆಯುವಾಗ ಮೊದಲು ಬಲಗಾಲನ್ನಿಟ್ಟು ಮುಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಅತಿದೂರವೂ ಇಡುವುದಿಲ್ಲ, ಅತಿ ಹತ್ತಿರವೂ ಇಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅತಿ ವೇಗವಾಗಿಯೂ ಅತಿ ನಿಧಾನವಾಗಿಯೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮಂಡಿಗಳನ್ನು ತಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ತೊಡೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಗಲಿ ಬಗ್ಗಿಸಿಯಾಗಲಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅವನ್ನು ಅಗಲಮಾಡಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ನಡೆದಾಡುವಾಗ ದೇಹದ ಕೆಳಭಾಗವು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಶ್ರಮಹಾಕಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದರೆ ಇಡೀ ದೇಹವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಡೆಯುವಾಗ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮೇಲೆ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಪೂರ್ತಿ ಅಧೋಮುಖರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಅವರು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ನೋಗದ ಉದ್ದದಷ್ಟು ಕಣ್ಣು ದೃಷ್ಟಿ ಇರುತ್ತದೆ; ಅದರ ನಂತರಕ್ಕೂ ಅವರ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದರ್ಶನ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.”

“ಅವರು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅವರು ದೇಹವನ್ನು ಎತ್ತರಿಸುವುದಾಗಲಿ ಕುಗ್ಗಿಸುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕುಳಿತ ಆಸನದಿಂದ ಪೂರ್ತಿ ತಿರುಗುವುದಾಗಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿರುಗುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಆಸನದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಕಾಯವನ್ನು ಧೊಪ್ಪೆಂದು ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ.

“ಅವರು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಕೈಗಳನ್ನು ಆಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಆಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಮಂಡಿಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಹಿಮ್ಮಡಿಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಅಡ್ಡ ಮಡಚುವುದಿಲ್ಲ. ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಕೈಯನ್ನು ಗದ್ದಕ್ಕೆ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಭಯಪಡುವುದಿಲ್ಲ, ಕಂಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ನಡುಗುವುದಿಲ್ಲ, ಪರಿತಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಭಯರಹಿತನಾಗಿರುವಾಗ, ಅಕಂಪಿತನಾಗಿರುವಾಗ, ನಡುಗದಿರುವಾಗ, ಪರಿತಪಿಸದಿರುವಾಗ, ಅವರ ಕೂದಲು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ; ವಿವೇಕನಿರತನಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

“ಅವರು ಬವನಾಸಿಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಾಗ ಬವನಾಸಿಯನ್ನು ಎತ್ತರಿಸುವುದಾಗಲಿ ಕೆಳಗಿಳಿಸುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಮುಂದಕ್ಕಾಗಲಿ, ಹಿಂದಕ್ಕಾಗಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಬವನಾಸಿಗೆ ತುಂಬ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿ, ತುಂಬ ಹೆಚ್ಚಾಗಲಿ ನೀರನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಬವನಾಸಿಯನ್ನು ತೊಳೆಯುವಾಗ ಬುಳುಬುಳು ಶಬ್ದ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬವನಾಸಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸದೆಯೇ ತೊಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೈ ತೊಳೆಯಲು ಬವನಾಸಿಯನ್ನು ನೆಲದಮೇಲೆ ಇಡುವುದಿಲ್ಲ; ಅವರು ಬವನಾಸಿಯನ್ನು ತೊಳೆದಾಗಲೇ ಕೈಯನ್ನು ತೊಳೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬವನಾಸಿಗೆ ನೀರನ್ನು ತುಂಬ ಎತ್ತರದಿಂದಾಗಲಿ, ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಎತ್ತರದಿಂದಾಗಲಿ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬವನಾಸಿಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ಹೊರಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ.

“ಅವರು ಅನ್ನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಾಗ ಬವನಾಸಿಯನ್ನು ಎತ್ತರಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಕೆಳಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಇಲ್ಲ; ಮುಂದಕ್ಕಾಗಲಿ, ಹಿಂದಕ್ಕಾಗಲಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಅನ್ನವನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅತಿಹೆಚ್ಚು ಅನ್ನವನ್ನಾಗಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಮಾಣದ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ; ಒಂದು ತುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರಿ ಪರಿಪ್ರಮಾಣದ ವ್ಯಂಜನ ಸೇರಿಸುವುದನ್ನು ಅವರು ಮೀರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬಾಯಿಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ತುತ್ತನ್ನು ಎರಡು ಮೂರುಸಾರಿ ಅಗೆದು ಆನಂತರ ನುಂಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಬಾಯೊಳಗೆ ಪ್ರತಿ ಅನ್ನದ

ಅಗುಳು ಅಗೆಯದೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಒಂದು ಅಗುಳೂ ಬಾಯೊಳಗೆ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆನಂತರವೇ ಇನ್ನೊಂದು ತುತ್ತನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅವರು ಆಹಾರವನ್ನು ಅದರ ರುಚಿ ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಆದರೆ ರಸರಾಗಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಆಹಾರವು ಎಂಟು ಅಂಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಮೋಜಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಮತ್ತುಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ದೇಹದ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯಾಗಲಿ ವಿಭೂಷಣಕ್ಕಾಗಿಯಾಗಲಿ ಅಲ್ಲ, ಅದು ದೇಹದ ಇರುವಿಕೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಮುಂದುವರಿಕೆಗಾಗಿ, ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಲು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಲು ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ; 'ನಾನು ಹೊಸ ವೇದನೆಗಳನ್ನು (ಭಾವನೆಗಳನ್ನು) ಹುಟ್ಟುಹಾಕದೆ ಹಳೆಯ ವೇದನೆಗಳನ್ನು ಮಟ್ಟಹಾಕಿ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯದಿಂದಿರುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಕಳಂಕರಹಿತವಾಗಿ ಹಾಗು ಸುಖವಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತೇನೆ'⁸³.

“ಅವರು ಊಟ ಮಾಡಿ ಬವನಾಸಿಗೆ ನೀರು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ, ಅವರು ಬವನಾಸಿಯನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತುವುದಾಗಲಿ, ಕೆಳಗೆ ಮಾಡುವುದಾಗಲಿ; ಅದನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮಾಡುವುದಾಗಲಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಮಾಡುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬವನಾಸಿಗೆ ತುಂಬ ಹೆಚ್ಚು ನೀರನ್ನಾಗಲಿ ಕಡಿಮೆ ನೀರನ್ನಾಗಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬುಳ ಬುಳ ಶಬ್ದಮಾಡದೆ ಬವನಾಸಿಯನ್ನು ತೊಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬವನಾಸಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸದೆಯೇ ತೊಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೈಯನ್ನು ತೊಳೆಯಲು ಬವನಾಸಿಯನ್ನು ನೆಲದಮೇಲೆ ಇಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕೈ ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ತಮ್ಮ ಬವನಾಸಿಯನ್ನು ತೊಳೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬವನಾಸಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಮೇಲಿನಿಂದ ಎತ್ತಿ ಹಾಕುವುದಾಗಲಿ ಅತಿ ಕೆಳಗಿನಿಂದಾಗಲಿ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬವನಾಸಿಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ಹೊರಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ.

“ಅವರು ಊಟ ಮಾಡಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಬವನಾಸಿಯನ್ನು ಅತಿ ದೂರವೂ ಅಲ್ಲದ ಅತಿ ಹತ್ತಿರವೂ ಅಲ್ಲದ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ; ಬವನಾಸಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಡ್ಡೆಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಅತಿ ಕಾಳಜಿಯಾಗಲಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

“ಅವರು ಊಟ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಮೌನದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅನುಮೋದನೆ (ಸಣ್ಣ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ) ಯನ್ನು ನೀಡದೆ ಕಾಲವ್ಯಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ⁸⁴. ಅವರು ಊಟ ಮಾಡಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಧರ್ಮದೇಸನವನ್ನು (ಮಂಗಳವನ್ನು) ಕೊಡುವಾಗ ಊಟದ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಂದು ಊಟದ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿಂದಾಗಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಅವರು ಅಲ್ಲಿರುವ ಜನರಿಗೆ ಕೇವಲ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಆಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ, ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಸಾಹಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮೋಪದೇಶವಾದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿರ್ಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ.”

“ಅವರು ತುಂಬಾ ವೇಗವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ತುಂಬಾ ನಿಧಾನವಾಗಿಯಾಗಲಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇನ್ನೇನು ಹೋಗಿಬಿಡಬೇಕು ಎನ್ನುವಂತೆ ಎದ್ದು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

“ಭಂತೆ, ಗೌತಮರು ಹೊದ್ದಿರುವ ಚೀವರವು ತುಂಬ ನೀಳವಾಗಲಿ ತುಂಬ ಗಿಡ್ಡಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ದೇಹಕ್ಕೆ ಅದು ತುಂಬ ಬಿಗಿಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ತುಂಬಾ ಸಡಿಲವಾಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ; ಜೋರಾದ ಗಾಳಿ ಬಂದು ಅವರ ಚೀವರವನ್ನು ತೂರಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಧೂಳು ಕೊಳೆಗಳು ಅವರ ಕಾಯವನ್ನು ಮಲಿನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

“ಅವರು ತಮ್ಮ ಆರಾಮಕ್ಕೆ (ವಿಹಾರಕ್ಕೆ) ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕುಳಿತಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಕಾಲನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕಾಲನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನವಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದಾದ ಮೇಲೆ ಸುಖಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ದೇಹವನ್ನು

ನೇರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸತಿಯನ್ನು (ಎಚ್ಚರವನ್ನು) ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಾಧೆಗಳನ್ನಾಗಿ, ಬೇರೆಯವರ ಬಾಧೆಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಈ ಎರಡು ಬಾಧೆಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ, ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತವನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಿತದ ಮೇಲೆ ಪರರ ಹಿತದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಈ ಈರ್ವರ ಹಿತದ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಇಡೀ ಲೋಕದ ಹಿತದ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಅವರು ತಮ್ಮ ಆರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋದಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿರುವ ಜನರಿಗೆ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಜನರನ್ನು ತೆಗಳುವುದಾಗಲಿ, ಹೊಗಳುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಅವರಿಗೆ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಧಮ್ಮದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ, ಆಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ, ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಸಾಹಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಡುವ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಗುಣಗಳಿವೆ; ಅವು ವಿಶಿಷ್ಟ, ಸರಳ, ಮಂಜುಳ, ಶ್ರಾವ್ಯ, ರಿಂಗಣ, ಲಾಲಿತ್ಯ, ಗಂಭೀರ ಮತ್ತು ಮಧುರ. ಅವರ ವಾಣಿಯು ಸರಳವಾಗಿದ್ದು ಸಭಿಕರಿಗೆ ಕೇಳುವಂತಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಸಭಿಕರಿಂದ ಆಚೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜನರು ಬೋಧಿತರಾಗಿ, ಆಗ್ರಹಿತರಾದವರಾಗಿ, ಎಚ್ಚರಗೊಂಡವರಾಗಿ ಉತ್ತೇಜಿತರಾದಮೇಲೆ ಬೇರಾವುದನ್ನೂ ಯೋಚಿಸದೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ಎದ್ದು ಅವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ನಿರ್ಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಮಾನ್ಯರೆ, ನಾವು ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ನಡೆಯುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ, ಅವರು ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ, ಅವರು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ, ಅವರು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕುಳಿತು ಭುಂಜಿಸಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಮೌನದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ, ಅವರು ಭುಂಜಿಸಿಯಾದಮೇಲೆ ಧಮ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ, ಅವರು ತಮ್ಮ ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವರು ವಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಭಿಕರಿಗೆ ಧಮ್ಮೋಪದೇಶ ನೀಡುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ಇಂತಹವರು, ಅವರು ಹೀಗೆಯೇ ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲು⁵.”

6. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಒಂದು ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೈಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಗವಾನರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೀಗೆ ಮೂರುಸಾರಿ ಉದ್ಧರಿಸಿದನು:

“ಭಗವಂತರೂ ಅರಹಂತರೂ ಆದ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಭಗವಂತರೂ ಅರಹಂತರೂ ಆದ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಭಗವಂತರೂ ಅರಹಂತರೂ ಆದ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ಪ್ರಾಯಶಃ ಮುಂದೆ ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ನಾವು ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಒಂದಷ್ಟು ಸಂಭಾಷಿಸಬಹುದು.”

7. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಮಿಥಿಲಾ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಮಘದೇವ ಆಂಬವನದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು. ಮಿಥಿಲೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗೃಹಪತಿಗಳು ಹೀಗೆ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು: ‘ಶಾಕ್ಯಪುತ್ರರಾದ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಶಾಕ್ಯಕುಲದಿಂದ ಬಂದ ಪರಿಬ್ರಾಜಕರು; ಅವರು ತಮ್ಮ ಐದುನೂರು ಜನ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದೊಡನೆ ವಿಧೇಹ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಈಗ ಮಿಥಿಲೆಗೆ ಬಂದು ಮಘದೇವ ಆಂಬವನದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ವದಂತಿಯೊಂದು ಹಬ್ಬಿದೆ: ಭಗವಾನರು ಅರಹಂತರು, ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರು, ವಿದ್ಯಾಚರಣ ಸಂಪನ್ನರು ಸುಗತರು ಲೋಕ ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ಅಸಮಾನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳು. ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ಮಾನವರ ಗುರುಗಳು, ಭಗವಂತರು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧರು. ತಮ್ಮ ಸ್ವಯಂ ಅಭಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಈ ಲೋಕದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಮಾರರನ್ನು, ಬ್ರಹ್ಮರನ್ನು, ಸಮಣರನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ರಾಜರನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ಧರ್ಮವು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಕೂಡಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ಧರ್ಮವನ್ನು

ಅರ್ಥ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಂದ ಬೋಧಿಸಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವೂ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ (ಪವಿತ್ರ) ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವರು. ಈಗ ಅಂತಹ ಅರಹಂತರನ್ನು ನೋಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.’

8. ಆಗ ಮಿಥಿಲೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗೃಹಸ್ಥರು ಭಗವಾನರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದರು. ಕೆಲವರು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಒಂದೆಡೆ ಕುಳಿತರು; ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಸೌಹಾರ್ದದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿ ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿಯ ನಂತರ ಒಂದೆಡೆ ಕುಳಿತರು; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಭಗವಾನರತ್ತ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಮಿಸಿ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು, ಕೆಲವರು ಭಗವಾನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ನಾಮಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಘೋಷಿಸಿ ಕುಳಿತರು; ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಏನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತರು.

9. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಹೀಗೆ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟನು: ‘ಶಾಕ್ಯಪುತ್ರರದ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಶಾಕ್ಯಕುಲದಿಂದ ಬಂದ ಪರಿಬ್ರಾಜಕರು; ಅವರು ಮಿಥಿಲೆಗೆ ಬಂದು ಮಿಥಿಲೆಯ ಮಘದೇವ ಆಂಬವನದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದಾರೆ’. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ತನ್ನ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಮಘದೇವ ಆಂಬವನಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆಂಬವನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಈ ಆಲೋಚನೆ ಬಂದಿತು. ‘ನಾನು ಯಾರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸಮಣ ಗೌತಮರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ’. ಆಗ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ: ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ, ಬಾ, ಸಮಣ ಗೌತಮರ ಬಳಿಹೋಗಿ ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳು, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಬಾಧೆಗಳಿಂದ, ಆತಂಕಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಅವರು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿ, ಸದೃಢವಾಗಿ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಇದ್ದಾರೆಯೇ ಎಂದು ಹೀಗೆ ಕೇಳು: ‘ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ ತಾವು ಬಾಧೆಗಳಿಂದ... ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಇದ್ದಾರೆಯೇ?’ ಮತ್ತೆ ಕೇಳು: ‘ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಜೀರ್ಣರಾಗಿ, ವೃದ್ಧರಾಗಿ, ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಾರವಾಗಿ, ಬದುಕಿನ ಕೊನೆಯ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ; ಅವರು ತಮ್ಮ ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರು ತ್ರಿವೇದ ಪಾರಂಗತರು, ಶಬ್ದ ಸಂಪತ್ತು ಪೂಜಾ ವಿಧಾನ, ಮುಖೋಚ್ಚಾರಿಕ ಧ್ವನಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಶಬ್ದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಪ್ರವೀಣರು, ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಳ್ಳವರು. ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರು; ಲೋಕಾಯತವನ್ನು ಮತ್ತು ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತವರು. ಮಿಥಿಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗೃಹಸ್ಥರ ಪೈಕಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೀರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಅವರು ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ದರ್ಶಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ.’

“ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಗುರುಗಳೇ” ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವನು ಉತ್ತರಿಸಿದ. ಅವನು ಭಗವಾನರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿಯ ನಂತರ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತನ್ನ ಗುರುಗಳ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಆಗ ಭಗವಾನರು ಹೇಳಿದರು: “ಈಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವಿಗೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು ಸರಿ ಎನಿಸುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಲಿ.”

ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯು ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದನು: “ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುಗಳೇ, ತಮಗೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು ಸರಿ ಎನಿಸುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಲು ಇದು ಸಮಯ.”

ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಭಗವಾನರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಭೆಯು ದೂರದಿಂದಲೇ ಇವನು ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಪಂಡಿತನೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತನೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು.

ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಸಭೆಗೆ ಹೇಳಿದನು: 'ಆಯಿತು, ಮಾನ್ಯರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ, ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಸಮಣ ಗೌತಮರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.'

ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಸೌಹಾರ್ದದ ಮಾತುಕತೆ ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿಯ ನಂತರ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಭಗವಾನರ ಕಾಯದ ಮೇಲೆ ಮಹಾಪುರುಷನ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಾಣತೊಡಗಿದನು. ಅವನು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳ ಪೈಕಿ ಮೂವತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಂಡನು; ಎರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳಾದ ಗುಹ್ಯವಸ್ತುವು ಕೋಶದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡದಾದ ನಾಲಿಗೆ-ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಭಗವಾನರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಗಾಢಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು:

ನಾನು ಯಾವ ಮಹಾಪುರುಷನ
ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳನು ತಿಳಿದೆನೊ
ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳನು
ಗೌತಮನ ಕಾಯದಲಿ ಇನ್ನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.
ಯಾವ ಗುಹ್ಯವನು ವಸ್ತ್ರದಲಿ ಮುಚ್ಚಬೇಕೋ
ಅದು ಕೋಶದಲಿ ಕವಿದಿದೆಯೇ, ನರೋತ್ತಮನೆ?
ಯಾವ 'ಜಿವ್ವಾ' ಎಂಬುದನ್ನು ನಾರಿಯ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಹೇಳುವವರೊ
ಅದು ನರನಾದ ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆಗೆ?!
ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯು ಉದ್ಭವು
ನಾವು ಅರಿತಂತೆ ನಿನ್ನ ಬಗೆಗಿನ ಪಾಠದಿಂದ?
ಹೊರಚಾಚು ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯನು
ಪರಿಹರಿಸು ನಮ್ಮ ಸಂಶಯವನು ಓ ಮುನಿಯೇ.
ಇಹದ ಧಮ್ಮ ಬದುಕಿಗಾಗಿ
ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳ ನೆಮ್ಮದಿಗಾಗಿ
ಬಿನ್ನವಿಸಲು ಆಣತಿಯ ಬೇಡುವೆ ಈಗ
ನಮ್ಮೊಂದಿಷ್ಟು ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ಪೂರೈಸೆಂದು.

11. ಆಗ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಎನ್ನಿಸಿತು: 'ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಮೂವತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಗುಹ್ಯವಸ್ತುವು ಕೋಶದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡನಾಲಿಗೆ ಈ ಎರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನ ಮತ್ತು ಅನಿಶ್ಚಯತೆ ಇದೆ, ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವನಿಗೆ ತೋಚುತ್ತಿಲ್ಲ.'

ಆಗ ಭಗವಾನರು ತಮ್ಮ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗುಹ್ಯವಸ್ತುವು ಕೋಶದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ತಮ್ಮ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಚಾಚಿ ಎರಡೂ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮೂಗಿನ ಹೊರಳೆಗಳನ್ನು ನಂತರದಲ್ಲಿ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಇಡೀ ಹಣೆಯನ್ನೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಹಲವಾರುಬಾರಿ ಮಾಡಿದರು.

ಆಗ ಭಗವಾನರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಗಾಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿದರು:

ಯಾವ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನೀತಿಳಿದಿರುವೆಯೋ
ಇವೆಲ್ಲವನು ಕಾಣುವೆ ನೀನು ನನ್ನ ಕಾಯದಲಿ
ಸಂಶಯಪಡದಿರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ
ಏನನರಿಯಬೇಕೋ ಅದನು ನೇರದಲಿ ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ
ಏನನು ಭಾವಿಸಲು ಬೇಕು ಅದನನುಭವಿಸಿದ್ದೇನೆ
ಏನನು ತೊರೆಯಬೇಕು ಅದನು ತೊರೆದಿದ್ದೇನೆ
ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ನಾನು ಬುದ್ಧ⁸⁶.

ಇಹದ ಧಮ್ಮ ಬದುಕಿಗಾಗಿ
ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳ ನೆಮ್ಮದಿಗಾಗಿ
ಬಿನ್ನವಿಸಲು ಅವಕಾಶವ ನೀಡಿರುವನೀಗ ಕೇಳು
ನಿನ್ನದೇನಾದರೂ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿರಲು.

12. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಹೀಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿದ: 'ಸಮಣ ಗೌತಮರು ನನಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಈಗ ಯಾವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಬೇಕು: ಈಗಿರುವ ಬದುಕಿನ ಒಳಿತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಬೇಕೋ ಅಥವಾ ಮುಂದಿನ ಜೀವನದ್ದೋ?' ಆನಂತರ ಯೋಚಿಸಿದ: 'ಈಗಿನ ಬದುಕಿನ ಕೌಶಲ್ಯವು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ, ಜನರೂ ಕೂಡ ನನಗೆ ಈಗಿನ ಬದುಕಿನ ಒಳಿತಿನ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಮುಂದೆ ಬರುವ ಜನ್ಮಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಒಳಿತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಯಾಕೆ ಕೇಳಬಾರದು?' ಆಗ ಅವನು ಭಗವಾನರನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಗಾಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕೇಳಿದನು.

ಒಬ್ಬನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತಾನೆ?
ವೇದಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬನು ಹೇಗೆ ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ?⁸⁷
ತ್ರಿವೇದಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬನು ಹೇಗೆ ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ?
ಒಬ್ಬನು ಜ್ಞಾನಿ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತಾನೆ?
ಒಬ್ಬನು ಅರಹಂತನು ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತಾನೆ?
ಒಬ್ಬನು ಮುನಿಯು ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತಾನೆ?
ಒಬ್ಬನು ಬುದ್ಧನೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಬಹುದು?⁸⁸

13. ಆಗ ಭಗವಾನರು ಗಾಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರು:

ಯಾರು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವನೋ
ಯಾರು ಸ್ವರ್ಗ ನರಕ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಕಂಡಿರುವನೋ
ಜಾತಿಕ್ಷಯ ಸ್ಥಿತಿಯನು ತಲುಪಿರುವನೋ
ಎಲ್ಲವನು ಅಭಿಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಅರಿತಿರುವ ಮುನಿಯೋ
ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಯನರಿತವನು
ಎಲ್ಲ ರಾಗಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದವನು
ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳನು ತೊರೆದವನು

ಕೇವಲ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪಾಲಿಸುವವನು
ಎಲ್ಲವನು ಪಾರು ಮಾಡಿರುವವನು
ಅಂತಹವನನು ಬುದ್ಧನೆಂದು ಕರೆವರು⁹⁹.

ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು, ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಭಗವಾನರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನಿರಿಸಿ, ಆ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಮುತ್ತನ್ನಿಟ್ಟು ಕೈಗಳಿಂದ ಸವರಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ “ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು; ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು.”

ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಅದ್ಭುತವಾಗಿಯೂ ಕಂಡಿತು, ಅವರೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದರು: “ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮತ್ತು ಅದ್ಭುತ; ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಪರಮಶಕ್ತಿಶಾಲಿಗಳು, ಮಹಾ ಜ್ಞಾನಿಯು ಮತ್ತು ಪ್ರಸಿದ್ಧನೂ ಆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಕೂಡ ವಿನಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು.”

ಆಗ ಭಗವಾನರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ಸಾಕು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಮೇಲೇ ಏಳು; ನೀನಿನ್ನು ನಿನ್ನ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೋ, ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣ ಭರವಸೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವೆ.”

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಮೇಲೆದ್ದು ತನ್ನ ಆಸನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕುಳಿತನು.

ಭಗವಾನರು ಒಂದೊಂದೇ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಂದರೆ ದಾನ-ಶೀಲ-ಸ್ವರ್ಗಗಳ ಮೇಲೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿ, ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಭೋಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಪಾಯ, ಪತನ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಆನಂದವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು. ಯಾವಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವಿನ ಚಿತ್ತವು ಸಿದ್ಧವೂ, ಮುದವೂ ನೀವರಣರಹಿತವಾಗಿಯೂ, ಉತ್ಸಾಹಭರಿತವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿಯೂ ಇದೆಯೆಂದು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಕಂಡುಬಂದಿತೋ ಆಗ ಅವರು ಬುದ್ಧರಿಗಷ್ಟೇ ನೀಡುವ ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ದುಃಖ, ಸಮುದಯ, ನಿರೋಧ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉಪದೇಶ ನೀಡಿದರು. ಶುದ್ಧವಾದ ಬಟ್ಟೆಯು ಕಲೆಗಳ ಸಮೇತ ಇರುವ ಬಣ್ಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಏಕರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡೆದುಹಾಕುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯು ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಅವನಲ್ಲಿ ವಿರಜ ವಿಮಲವಾದ ಧರ್ಮಚಕ್ಷುವು ಉದಯವಾಯಿತು.

“ಏನೆಲ್ಲವು ಉದಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆಯೋ ಅದು ನಿಂತು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ (ನಿರೋಧ) ಕಾರಣವಾಗಿದೆ”. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಧರ್ಮವನ್ನು ನೋಡಿದನು, ಧರ್ಮದಲ್ಲಿದ್ದನು, ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತನು, ಧರ್ಮದಾಳವನ್ನು ಅಳಿದನು; ಅವನು ಸಂಶಯವನ್ನು ದಾಟಿದನು, ಭ್ರಮೆಗಳಿಂದ ದೂರಹೋದನು, ನಿರ್ಭಯನಾದನು ಮತ್ತು ಗುರುಗಳ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಅರಿಯುವಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತನಾದನು.

ಆಗ ಅವನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಅದ್ಭುತ, ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಅದ್ಭುತ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೆ! ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ಮಗುಚಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಡುವಂತೆ, ರಹಸ್ಯವಾದುದನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡಿದಂತೆ, ತಪ್ಪಿಹೋದ ದಾರಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬನಿಗೆ ತೋರಿಸುವಂತೆ, ಕಣ್ಣಿದ್ದರೂ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕಾಣದಿರುವಾಗ ದೀಪವೊಂದನ್ನು ಹಿಡಿದು ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ವಿವಿಧ ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹಾಗು ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಅವರಿಗೆ ಉಪಾಸಕನಾಗಿ ಶರಣು ಹೋಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಅವರು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಭಗವಾನರು ಮತ್ತು ಅವರ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘವು ನಾಳಿನ ಭೋಜನವನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿ ನೀಡಲಿ.”

ಭಗವಾನರು ಮೌನದಿಂದಲೇ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು. ಭಗವಾನರು ಸಮ್ಮತಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಅರಿತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಎದ್ದು ಭಗವಾನರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದನು.

ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧಬಗೆಯ ಭಕ್ತೃಗಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿಸಿ ಸಮಯವು ಆಯಿತೆಂದು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಸಮಯವಾಗಿದೆ, ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಭೋಜನವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.”

15. ಅದು ಪೂರ್ವಾಹ್ನ ಸಮಯವಾಗಿದ್ದು ಭಗವಾನರು ಚೀವರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದೊಡನೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತಮಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತರು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ವಾರದ ಕಾಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ತಾನೇ ಕೈಯಿಂದ ಬುದ್ಧನ ಹಿರಿತನದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ವಿವಿಧಬಗೆಯ ಭಕ್ತೃ ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಬಡಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದನು.

ಆ ಒಂದು ವಾರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ವಿದೇಹ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಲು ತೆರಳಿದರು. ಭಗವಾನರು ನಿರ್ಗಮಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಇತ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಕಾಲವಾದನು. ಸುಮಾರು ಜನ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ನಂತರ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೇಳಿದರು: “ಪೂಜ್ಯ ಭಂತೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ತೀರಿಹೋದನು. ಅವನು ಎಲ್ಲಿ ಸೇರಿದನು? ಅವನ ಮುಂದಿನ ಗತಿ ಏನು?”

“ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುವು ಪಂಡಿತನು, ಅವನು ಧಮ್ಮದಲ್ಲಿದ್ದನು, ಅವನು ಧಮ್ಮವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ತೊಂದರೆಗೀಡುಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಓರಂಭಾಗೀಯ ಸಂಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿ ಅವನು ಓಪಪಾತಿಕವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಅವನು ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ, ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮರಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು. ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಭಗವಾನರ ನುಡಿಗೇ ಆನಂದಗೊಂಡರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಯು ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಸೇಲ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಅಂಗುತ್ತರಾಪಾನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಾವಿರದಿನ್ನೂರೈವತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆಯಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದೊಡನೆ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಪಣ ನಾಮದ ಅಂಗುತ್ತರಾಪಾನ ದೇಶದ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ಜಟಾಧಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕೇಣಿಯು ಹೀಗೆ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟನು: 'ಶಾಕ್ಯಪುತ್ರನಾದ ಸಮಣ ಗೌತಮನು ಶಾಕ್ಯಕುಲದ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕನು. ಈತನು ಅಂಗುತ್ತರಾಪಾನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಾವಿರದಿನ್ನೂರೈವತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದೊಡನೆ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಾ ಆಪಣ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರ ಬಗ್ಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿವೆ: "ಶಾಕ್ಯ ಪುತ್ರರಾದ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಶಾಕ್ಯ ಕುಲದ ಪಬ್ಬಜಿತರು. ಇವರು ವಿದೇಹ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಐದುನೂರು ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರ ಬಗ್ಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ವದಂತಿಯೊಂದು ಹಬ್ಬಿದೆ: ಭಗವಾನರು ಅರಹಂತರು, ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರು, ವಿದ್ಯಾಚರಣ ಸಂಪನ್ನರು ಸುಗತರು ಲೋಕ ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ಅಸಮಾನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳು. ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ಮಾನವರ ಗುರುಗಳು, ಭಗವಂತರು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧರು. ತಮ್ಮ ಸ್ವಯಂ ಅಭಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಈ ಲೋಕದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಮಾರರನ್ನು, ಬ್ರಹ್ಮರನ್ನು, ಸಮಣರನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ರಾಜರನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ಧರ್ಮವು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಕೂಡಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರ್ಥ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಂದ ಬೋಧಿಸಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವೂ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ (ಪವಿತ್ರ) ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವರು. ಈಗ ಅಂತಹ ಅರಹಂತರನ್ನು ನೋಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು."

2. ಜಟಾಧಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕೇಣಿಯು ಭಗವಾನರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿಯ ನಂತರ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಭಗವಾನರು ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಉಪದೇಶ ನೀಡಿ ಬೋಧಿಸಿದರು, ಆಗ್ರಹಿಸಿದರು ಜಾಗ್ರತಗೊಳಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಭಗವಾನರ ಧರ್ಮೋಪದೇಶದಿಂದ ಬೋಧಿತರಾಗಿ, ಆಗ್ರಹಿತರಾಗಿ, ಜಾಗ್ರತರಾಗಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜಿತರಾಗಿ ಜಟಾಧಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕೇಣಿಯು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು: "ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ತಮ್ಮ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದ ಸಮೇತ ನಾಳೆ ನನ್ನಿಂದ ಭೋಜನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು."

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಭಗವಾನರು ನುಡಿದರು: 'ಕೇಣಿಯ, ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘವು ಸಾವಿರದಿನ್ನೂರೈವತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆಯಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು ಮತ್ತು ನೀನು ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಡಬೇಕು.'

ಎರಡನೆಯ ಜಟಾಧಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕೇಣಿಯು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: "ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘವು ಸಾವಿರದ ಇನ್ನೂರೈವತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆಯಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಿದ್ದು ಮತ್ತು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದರೂ ನನ್ನಿಂದ ನಾಳೆಯ ಭೋಜನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು." ಎರಡನೆಯ ಭಗವಾನರು ನುಡಿದರು: "ಕೇಣಿಯ,.... ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಡಬೇಕು."

ಮೂರನೆಯ ಜಟಾಧಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕೇಣಿಯನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: "ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘವು... ಆದರೂ ಸಹ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ತಮ್ಮ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದೊಡನೆ ನನ್ನಿಂದ ನಾಳೆಯ ಭೋಜನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು." ಭಗವಾನರು ಮೌನದಲ್ಲೇ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು.

ಆಗ, ಭಗವಾನರು ಸಮೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಅರಿತು ಜಟಾಧಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕೇಣಿಯನು ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ತನ್ನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರನ್ನು, ಸಹಯೋಗಿಗಳನ್ನು, ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು: 'ಪ್ರಿಯರೆ, ಗೆಳೆಯರೆ, ಸಹಯೋಗಿಗಳೆ ಮತ್ತು ಬಂಧುಗಳೇ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘವನ್ನು ನಾಳಿನ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಆಮಂತ್ರಣ ನೀಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೂಕ್ತ ಖರೀದಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ತಯಾರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ."

"ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ" ಎಂದು ಅವರು ನುಡಿದು ಕೆಲವರು ಒಲೆಗಳನ್ನು ತೋಡಿದರು, ಕೆಲವರು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿದರು, ಕೆಲವರು ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆದರು, ಕೆಲವರು ನೀರು ತರಲು ಕೊಡ ಹಿಡಿದರು, ಕೆಲವರು ಆಸನಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರಲು ಜಟಾಧಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕೇಣಿಯನು ತಾನೇ ಮಂಡಪವನ್ನು (ವೇದಿಕೆ) ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

3. ಆಗ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಪಣದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸೇಲನು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ತ್ರಿವೇದ ಪಾರಂಗತನು, ಅವುಗಳ ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರವನ್ನು, ಪೂಜಾಪದ್ಧತಿಯನ್ನು, ಮುಖೋಚ್ಚಾರಿಕೆ ಧ್ವನಿ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಶಬ್ದನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು, ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು, ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ, ವೇಯ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನು; ಲೋಕಾಯತವನ್ನು ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನು ಮತ್ತು ಮೂರುನೂರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವಕರಿಗೆ (ಹುಡುಗರು ಅಥವಾ ಶಿಷ್ಯರು) ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಟಾಧಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕೇಣಿಯನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಸೇಲನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸೇಲನು ತನ್ನ ಮೂರುನೂರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವಕರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಡೆದಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಜಟಾಧಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕೇಣಿಯನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಒಲೆಗಳಿಗಾಗಿ ನೆಲವನ್ನು ತೋಡುತ್ತಾ, ಸೌದೆ ಕಡಿಯುತ್ತಾ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುತ್ತಾ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ನೀರನ್ನು ತರಲು ಕೊಡಗಳನ್ನು ಹೊರುತ್ತಾ, ಕೆಲವರು ಆಸನಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತ ಮತ್ತು ಸ್ವತಃ ಜಟಾಧಾರಿ ಕೇಣಿಯನೇ ಮಂಡಪವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು.

ಯಾವಾಗ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿದನೋ ಜಟಾಧಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕೇಣಿಯನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು: "ಏನು ಆಚಾರ್ಯ ಕೇಣಿಯರೆ, ವಿವಾಹವನ್ನೇನಾದರೂ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದೀರೋ ಅಥವಾ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರೋ ಅಥವಾ ಮಹಾಯಜ್ಞವನ್ನೇನಾದರೂ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದೀರೋ ಅಥವಾ ಮಗಧ ದೇಶದ ದೊರೆ ಸೇನಿಯ ಬಿಂಬಿಸಾರನನ್ನು ಆತನ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ನಾಳಿನ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದೀರೋ?"

"ನಾನು ಯಾವುದೇ ವಿವಾಹವನ್ನು ಜರುಗಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಯಾರನ್ನೂ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ, ಆಚಾರ್ಯ ಸೇಲರೆ; ಅಥವಾ ಮಗಧ ದೇಶದ ದೊರೆ ಸೇನಿಯ ಬಿಂಬಿಸಾರನನ್ನು ಆತನ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ನಾಳಿನ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನೊಂದು ಮಹಾಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ತಯಾರಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಶಾಕ್ಯಪುತ್ರರಾದ ಸಮಣ ಗೌತಮರು, ಶಾಕ್ಯ ಕುಲದಿಂದ ಪರಿಬ್ರಾಜಕರಾದವರು, ಅಂಗುತ್ತಾರಪನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಾವಿರದ ಇನ್ನೂರೈವತ್ತು ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರ ಬಗ್ಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿಬಂದವು: "ಭಗವಾನರು ಅರಹಂತರು, ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರು, ವಿದ್ಯಾಚರಣ ಸಂಪನ್ನರು, ಸುಗತರು, ಲೋಕಜ್ಞಾನಿಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ಅಸಮಾನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳು, ದೇವ ಮಾನವರ ಗುರುಗಳು, ಬುದ್ಧರು ಮತ್ತು ಭಾಗ್ಯವಂತರು ಆಗಿದ್ದಾರೆ" ಅವರನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘವನ್ನು ನಾಳಿನ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದೇನೆ.

"ಏನು, ಕೇಣಿಯ, ನೀನು 'ಬುದ್ಧ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆಯಾ?"

"ಹೌದು ಸೇಲ, ನಾನು 'ಬುದ್ಧ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ."

"ಏನು, ಕೇಣಿಯ, ನೀನು 'ಬುದ್ಧ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆಯಾ?"

"ಹೌದು ಸೇಲ, ನಾನು 'ಬುದ್ಧ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ."

4. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸೇಲನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು: “ಬುದ್ಧ’ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಘೋಷಿಸುವುದೇ ದುರ್ಲಭ. ನಮ್ಮ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಪುರುಷನ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮಹಾಪುರುಷನಿಗೆ ಎರಡು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ, ಅವು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಹಾರಾಜನಾಗಿ, ಧರ್ಮದಿಂದ ಆಳುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ರಾಜನಾಗಿ, ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳ ಒಡೆಯನಾಗಿ, ವಿಜೇತನಾಗಿ ಸ್ಥಿರ ಜನಪದವನ್ನು ಸಪ್ತ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಈ ಏಳು ಸಂಪತ್ತುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ರಥಸಂಪತ್ತು, ಹಸ್ತಿ ಸಂಪತ್ತು, ಅಶ್ವ ಸಂಪತ್ತು, ರತ್ನ ಸಂಪತ್ತು, ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಪತ್ತು, ಗೃಹಪತಿ ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಏಳನೆಯ ಪರಿಣಾಯಕ ಸಂಪತ್ತು. ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಒಂದು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲು ಶೂರರು, ವೀರರು, ಶತ್ರು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮರ್ಧನ ಮಾಡುವವರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ; ಸಾಗರ ಪರ್ಯಂತದವರೆಗೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಂಡರಹಿತರಾಗಿ ಶಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಧಮ್ಮದಿಂದ ಆಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನಗಾರಿಕ ಪಬ್ಬಜಿತನಾದರೆ ಅರಹಂತನೂ ಸಮ್ನಾಸಂಬುದ್ಧನೂ ಆಗಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕವಿರಿದವ ಮಬ್ಬನ್ನು ಭೇದಿಸುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

5. “ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಕೇಣಿಯ, ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ನಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?”

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಜಟಾಧಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕೇಣಿಯನು ಬಲಗೈಯನ್ನು ಚಾಚಿ ತೋರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು: “ಅಗೋ ಅಲ್ಲಿ ನೀಲವನರಾಜಿ ಕಾಣುತ್ತದಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ, ಆಚಾರ್ಯ ಸೇಲರೇ.”

ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸೇಲನು ತನ್ನ ಮೂರುನೂರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವಕರೊಂದಿಗೆ ಭಗವಾನರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವಕರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: ಪ್ರಿಯರೆ, ಸದ್ಭೂಮಾಡದೆ ಬನ್ನಿ, ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗುವುದೇ ಕಷ್ಟ, ಅವರು ಸಿಂಹಗಳಂತೆ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಸಮಣ ಗೌತಮರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ನೀವು ಯಾರೂ ನನ್ನನ್ನು ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸಬಾರದು, ನಮ್ಮ ಮಾತು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ನೀವು ಕಾಯಿರಿ.”

ನಂತರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸೇಲನು ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. ಸೌಜನ್ಯದ ಮತ್ತು ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿಯ ಮಾತುಗಳು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಭಗವಾನರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪುರುಷನ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸತೊಡಗಿದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೆರಡರ ಪೈಕಿ ಎರಡು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಮ್ಮಿ ಮೂವತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಂಡನು. ಎರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯ ಮತ್ತು ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ ಇತ್ತು. ಅವುಗಳ ಏನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವೆರಡು ಯಾವುವೆಂದರೆ: ಪುರುಷ ಗುಪ್ತಾಂಗವು ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಅಗಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ಉದ್ದವಾದ ನಾಲಗೆ.

ಆಗ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು: ‘ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸೇಲನು ಮಹಾಪುರುಷನ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳ ಪೈಕಿ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಪುರುಷ ಗುಪ್ತಾಂಗ ಮತ್ತು ಉದ್ದ ನಾಲಗೆ ಇವೆರಡು ಮಾತ್ರ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ, ಅವನಿಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ ಇದ್ದು ಏನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ.’

ಭಗವಾನರು ತಮ್ಮ ಅತಿಮಾನುಷ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸೇಲನು ಭಗವಾನರ ಕೋಶ ಸಹಿತವಾದ ಗುಪ್ತಾಂಗವನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಚಾಚಿ ಎರಡು ಕಿವಿ ರಂಧ್ರಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನ ಹೊಳೆಗಳನ್ನೂ ಪದೇ ಪದೇ ಮುಟ್ಟಿ ತಮ್ಮ ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಇಡೀ ಹಣೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರು.

ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸೇಲನು ಆಲೋಚಿಸಿದನು: ‘ಈ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಮಹಾಪುರುಷನ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ, ಅಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರು ಬುದ್ಧರು ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೂ ಸಹ ನಾನು ಹಿರಿಯ ವಯಸ್ಸಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮ್ಮ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ‘ಅವರು ಅರಹಂತರು ಸಮ್ನಾಸಂಬುದ್ಧರು’ ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸನೀಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊರಗೆಡವುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾರವತ್ತಾದ ಗಾಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿದರೆ ಹೇಗೆ?’

6. ಆಗ ಅವನು ಭಗವಾನರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸಾರವತ್ತಾದ ಈ ಗಾಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು:

ಸೇಲ

ಹೇ ಭಗವಾನ್ ನೀನು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕಾಯನು ಸುರುಚಿ ಸುಜಾತನು
ಚಾರುದರ್ಶನನು ಸುವರ್ಣ ವರ್ಣದವನು ಬಿಳಿಯ ದಂತಪಂಕ್ತಿಯ ನೀನು ಬಲಶಾಲಿಯು
ನರರಲ್ಲಿ ಸುಜಾತನು ನೀನು, ಕಾಣುವುದು ನಿನ್ನ ದೇಹದೊಳೆಲ್ಲ ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳು
ಪ್ರಸನ್ನ ನೇತ್ರನು, ಸುಮುಖನು ಅಗ್ನಿಶಿಖೆಯಂತೆ ನೇರನು
ಸಮಣ ಜನರೊಳಗೆ ಕಾಣುವ ತೇಜೋಮಯ ಸೂರ್ಯನು ನೀನು
ಸುವರ್ಣ ಚರ್ಮದಿ ಹೊಳೆವ ಅಪ್ರತಿಮ ಸುಂದರ ನೀನು
ಸಮಣ ಬದುಕಿಗಷ್ಟೇ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಿದೆಯೇನು?

ರಥಸಭೆಗಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ನೀನು ರಜನು ಜಂಬುಮಂಡಲದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳ ವಿಜೇತನು⁹⁰
ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಭೋಗಿರಾಜರು ನಿನ್ನ ಸೇವಕರು ಓ ಗೌತಮ, ರಾಜಾಧಿರಾಜನು ನೀನು
ಆಳಬೇಕು ಈ ನೆಲವನು.

ಬುದ್ಧ

ಓ ಸೇಲನೆ ನಾನೀಗಾಗಲೆ ರಾಜನು ಎಂದರು ಭಗವಾನರು
ಸರಿಸಾಟಿಯಿಲ್ಲದ ಧಮ್ಮರಾಜನು ನಾನು ಧಮ್ಮಚಕ್ರವನು ತಿರುಗಿಸುವವನು
ನಿಲ್ಲದೆಂದೂ ಆ ಚಕ್ರವು.

ಸೇಲ:

ಜ್ಞಾನೋದಯವನು ಹೊಂದಿರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವೆ ಓ ಗೌತಮ, ಹೇಳು ನನಗೆ
'ಸರಿಸಾಟಿಯಿಲ್ಲದ ಧಮ್ಮರಾಜನು ನಾನು, ಧಮ್ಮಚಕ್ರವನು ತಿರುಗಿಸುವವನು
ನಿಲ್ಲದೆಂದೂ ಆ ಚಕ್ರವು' ಎಂದು.

ಆ ಸೇನಾಪತಿ, ಭಗವಾನರ ಜಾಡನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವ ಆ ನಿನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾರು?
ಅನುವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ಧಮ್ಮಚಕ್ರವನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವವನಾರು?

ಬುದ್ಧ

'ಚಕ್ರವನು ಉರುಳಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವವನು ನಾನೆ' (ಎಂದುತ್ತರಿಸಿದನು ಬುದ್ಧನು ಸೇಲನಿಗೆ)
ಸಾರಿಪುತ್ತನು ತಥಾಗತನ ಅನುಜಾತನು ಅದೇ ಪರಮ ಧಮ್ಮಚಕ್ರವನು ತಿರುಗಿಸಲು ಅನುವಾಗುತ್ತಿರುವನು.

ಏನನರಿಯಬೇಕೋ ಅದನು ನೇರದಲಿ ಅರಿತಿದೆ ಏನನು ಭಾವಿಸಲು ಬೇಕು ಅದನು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ
ಏನನು ತೊರೆಯಬೇಕದನು ತೊರೆಯಲಾಗಿದೆ ಆದ್ದರಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ನಾನು ಬುದ್ಧ.

ಏನು ಸಂಶಯಗಳಿವೆಯೋ ನನ್ನ ಕುರಿತಂತೆ ಅವನು ಬಿಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಬುದ್ಧನ ದರ್ಶನವು ದುರ್ಲಭ
ಇದನು ನೀನು ತಿಳಿ

ದುರ್ಲಭವು ನನ್ನ ಇರುವು ಈ ಲೋಕದಲಿ ಅಪರೂಪಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬರುವೆ ನಾನೀ ಭೂಮಿಗೆ
ನಾನು ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧನು ಓ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ನಾನು ಪರಮವೈದ್ಯನು

ಮಾರನೆಲ್ಲವಗುಣಗಳನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತನು ಅತಿತುಲ್ಯನು
ನನ್ನ ಅರಿಗಳೆಲ್ಲರನು ನಾಶಪಡಿಸಿದ ನಾನು ಆನಂದಿಸುವೆ ಭಯಮುಕ್ತನಾಗಿ

ಸೇಲ:

“ಓ ನನ್ನವರೆ ಕೇಳಿ ಈ ಮಹಾಪುರುಷ ಹೇಳುವುದನು ದಾರ್ಶನಿಕನು ಪರಮವೈದ್ಯನು
ಮಹಾವೀರನೀತನು ಘರ್ಜಿಸುತಿಹನು ವನರಾಜ ಸಿಂಹನಂದದಿ
ಅಂತ್ಯಜಾತಿಯನಾದರೂ ನಂಬಲಿಲ್ಲವೀತನನು ಮಾರನೆಲ್ಲವಗುಣಗಳನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದ
ಬ್ರಹ್ಮಭೂತನು ಅತಿತುಲ್ಯನಾದವನನು

ನಾನೀಗ ಅನುಸರಿಸುವೆ ಬುದ್ಧನನು ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದವರು ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬರಲಿ
ಇಲ್ಲದವರು ಹೋಗಲಿ, ಪರಮ ಪ್ರಜ್ಞಾಮೂರ್ತಿಯಡಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನು ಪಡೆವೆ.

ಶಿಷ್ಯರು

ಸಮ್ನಾಸಂಬುದ್ಧ ಸಾಸನವನು ನೀವು ಒಪ್ಪುವುದಾದರೆ, ಓ ಪೂಜ್ಯರೆ
ನಾವೂ ಈ ಪರಮಪ್ರಜ್ಞಾಮೂರ್ತಿಯಡಿ ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗುವೆವು.

ಸೇಲ:

ನಾವು ಮೂರುನೂರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿದ್ದೇವೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಮುಗಿವೆವು ನಾವು
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನವನು ಕಳೆವೆವು ನಿಮ್ಮ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಓ ಭಗವನ್

ಬುದ್ಧ

‘ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನವು ಸ್ವಘೋಷಿತವು ಓ ಸೇಲ’ ಎಂದರು ಭಗವಾನರು
ಅದನಿಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡಬೇಕು ತಡವನೆಸಗಬಾರದು, ಅಪ್ರಮಾದದಿಂದಿರುವನು
ಅಮೋಘ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನು ಪಡೆಯುವನು.

ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸೇಲನು ಮತ್ತು ಅವನ ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿದ್ದವರು ಭಗವಾನರಿಂದ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಆನಂತರದಲ್ಲಿ
ಉಪಸಂಪದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು.

7. ಇತ್ತ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದಾದ ಮೇಲೆ ಜಟಾಧಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕೇಣಿಯನು ವಿಧವಿಧವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು
ತನ್ನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ತಯಾರು ಮಾಡಿಸಿ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಮಯವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಲು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

“ಸಮಯವಾಗಿದೆ, ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಭೋಜನವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ”. ಅದು ಪೂರ್ವಾಹ್ನ ಸಮಯವಾಗಿದ್ದು
ಭಗವಾನರು ಚೀವರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬವನಾಸಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮತ್ತು ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ
ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದ ಸಮೇತ ಜಟಾಧಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕೇಣಿಯನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತಮಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಆಸನದ
ಮೇಲೆ ಕುಳಿತರು. ಆಗ ಜಟಾಧಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕೇಣಿಯನು ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಭಗವಾನರ ಹಿರಿತನದಿಂದ
ಕೂಡಿದ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ವಿವಿಧ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಬಡಿಸಿದನು. ಭಗವಾನರು ಊಟ ಮಾಡಿ
ಬವನಾಸಿಯಿಂದ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಮೇಲೆ ಜಟಾಧಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕೇಣಿಯನು ಕೆಳಸ್ಥರದ ಆಸನದ
ಮೇಲೆ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಆಗ ಭಗವಾನರು ಅವನಿಗೆ ಗಾಢೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆಶೀರ್ವಚನ ನೀಡಿದರು:

ಯಜ್ಞವು ಅಗ್ನಿಹೋಮಗಳಿಗೆ ಮುಖ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಛಂದಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಮುಖ
ರಾಜನು ಮನುಜರಿಗೆ ಮುಖ ಸಾಗರವು ಹರಿವನದಿಗಳಿಗೆ ಮುಖ
ಚಂದ್ರನು ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗೆ ಮುಖ ಸೂರ್ಯನು ಹೊಳೆವುದೆಲ್ಲದರ ಮುಖ
ಪುಣ್ಯವು ಆಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಮುಖ ಸಂಘವು ಕೊಡುವ ದಾನಿಗಳೆಲ್ಲರ ಮುಖ

ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ಗಾಢೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆಶೀರ್ವಚನ ನೀಡಿ ತಮ್ಮ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿರ್ಗಮಿಸಿದರು.

8. ಉಪಸಂಪದವನ್ನು ಪಡೆದು ಬಹಳ ಕಾಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸೇಲನು ಮತ್ತು ಅವನ ಪರಿವಾರದವರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವಯಂ ಅಭಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ ಜೀವನದ ಉತ್ತಂಗ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಯಾವ ಕುಲಪುತ್ರರು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಏಕಾಂತವಾಸಿಗಳಾಗಿ, ವಿರಾಗಿಗಳಾಗಿ, ಅಪ್ರಮತ್ತರಾಗಿ, ಶ್ರದ್ಧಾಳುಗಳಾಗಿ ದೃಢಚಿತ್ತತೆಯಿಂದ ಪರಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲೇ ನೆಲೆಸಿದರು. ಅವರು ಅಭಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿದರು: 'ಹುಟ್ಟು ನಶಿಸಿತು, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿಯಾಯಿತು. ಏನು ಕರ್ಮವನ್ನೆಸಗಬೇಕು ಅದನ್ನೆಸಗಿಯಾಯಿತು, ಇನ್ನು ಯಾವುದೇ ಹುಟ್ಟು ಇಲ್ಲ'. ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸೇಲ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಂಗಡಿಗರು ಅರಹಂತರಾದರು.

ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸೇಲನು ಮತ್ತು ಅವನ ಪರಿವಾರದವರು ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಬಂದರು. ತನ್ನ ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಭುಜವೊಂದರ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಭಗವಾನರಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಗಾಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿದನು:

ದಿನಗಳೆಂಟು ಕಳೆದವು ಓ ದ್ರಷ್ಟಾರನೆ ನಿಮಗೆ ಶರಣಬಂದು
 ಓ ಭಗವಾನರೆ ಈ ಏಳು ರಾತ್ರಿಗಳಲಿ ದಮಿಸಿದ್ದೀರಿ ನಮ್ಮನು ನಿಮ್ಮ ಶಾಸನದಲಿ
 ನೀನು ಬುದ್ಧ ನೀನು ಗುರುವು ನೀನು ಮುನಿಯು, ಮಾರ ಸಂಹಾರಕನು
 ಅನುಸಯಗಳನೆಲ್ಲ ತುಂಡರಿಸಿದ ನೀನು ಸೀಮಾತೀತನು ಮನುಜರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯು
 ಉಪಾಧಿಗಳನೆಲ್ಲ ದಾಟಿದವನು ನೀನು ಆಸವಗಳನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದವನು ನೀನು
 ಬಂಧನಗಳಿಲ್ಲದ ಸಿಂಹವು ನೀನು ಭಯಭೀತಿಗಳನು ಬಿಟ್ಟವನು ನೀನು
 ಮೂರುನೂರು ಭಿಕ್ಷುಗಳು ನಿಂತಿದ್ದೇವೆ ನಾವಿಲ್ಲಿ ಅಂಜಲಿಬದ್ಧರಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ
 ಓ ವೀರನೇ ಹೊರಸೂಸು ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನು ನಮಿಸುವೆವು ಗುರುಗಳಿಗೆ ನಾವು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸೇಲಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಅಸ್ಸಲಾಯನ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಸಾವತ್ಥಿಯ ಜೇತವನದಲ್ಲಿ ಅನಾಥಪಿಂಡಿಕನ ಆರಾಮದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಐನೂರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಏನೇನೋ ಕೆಲಸಗಳಿಂದಾಗಿ ಸಾವತ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರು. ಆಗ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ 'ಈ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿಗೂ ಶುದ್ಧ ಉಂಟೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ಸಮಣ ಗೌತಮರೊಡನೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಯಾರು ಸಮರ್ಥರು' ಎಂದು ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಸಲಾಯನನೆಂಬ ಮಾಣವಕನು ಸಾವತ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದನು. (ಅವನು) ಯುವಕ, ಬೋಳುತಲೆ, ಹುಟ್ಟಿ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷ, ನಿಘಂಟು, ಕೇಟುಭ, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾಗಿ ಇತಿಹಾಸವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಮೂರು ವೇದಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನು; ವೇದಗಳ ಪದಪಾಠವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು; ವೈಯಾಕರಣನು, ಲೋಕಾಯತದಲ್ಲೂ ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲೂ ಪಂಡಿತನು. ಆಗ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ 'ಅಸ್ಸಲಾಯನನೆಂಬ ಮಾಣವಕನು ಸಾವತ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಯುವಕ, ಬೋಳುತಲೆ... ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲೂ ಪಂಡಿತನು. ಅವನು ಸಮಣ ಗೌತಮರೊಡನೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನು' ಎಂದೆನಿಸಿತು.

2. ಆಗ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾಣವ ಅಸ್ಸಲಾಯನನು ಇದ್ದ ಬಳಿ ಸಾರಿದರು. ಬಳಿಸಾರಿ, "ಭೋ ಅಸ್ಸಲಾಯನ, ಈ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿಗೂ ಶುದ್ಧ ಉಂಟೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಮಣ ಗೌತಮರೊಡನೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರತಿ ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಅಸ್ಸಲಾಯನನು ಹೋಗುವುದಾಗಲಿ" ಎಂದು ಮಾಣವ ಅಸ್ಸಲಾಯನನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು.

ಹೀಗೆನ್ನಲು, ಮಾಣವ ಅಸ್ಸಲಾಯನನು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕುರಿತು, "ಭೋ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಧಮ್ಮವಾದಿಗಳು, ಧಮ್ಮವಾದಿಗಳೊಡನೆ ಪ್ರತಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕುರಿತು ಸಮಣ ಗೌತಮರೊಡನೆ ಪ್ರತಿ ಮಾತನಾಡಲು ನಾನು ಶಕ್ತನಲ್ಲ" ಎಂದನು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾಣವ ಅಸ್ಸಲಾಯನನಿಗೆ ಎರಡನೇಸಲ ಹೇಳಿದರು: "ಭೋ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ! ಈ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿಗೂ ಶುದ್ಧಿಯುಂಟೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಮಣ ಗೌತಮರೊಡನೆ ಪ್ರತಿ ಮಾತನಾಡಲು ಪೂಜ್ಯ ಅಸ್ಸಲಾಯನನು ಹೋಗುವುದಾಗಲಿ. ಪೂಜ್ಯನಾದ ಅಸ್ಸಲಾಯನನು ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದವನು¹."

ಎರಡನೆಯಸಲ ಕೂಡ ಮಾಣವ ಅಸ್ಸಲಾಯನನು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕುರಿತು "ಭೋ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಧಮ್ಮವಾದಿಗಳು, ಧಮ್ಮವಾದಿಗಳೊಡನೆ ಪ್ರತಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಮಣ ಗೌತಮರೊಡನೆ ಪ್ರತಿ ಮಾತನಾಡಲು ನಾನು ಶಕ್ತನಲ್ಲ" ಎಂದನು.

ಮೂರನೆಸಲ ಕೂಡ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾಣವ ಅಸ್ಸಲಾಯನನ್ನು ಕುರಿತು, “ಭೋ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ! ಈ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿಗೂ ಶುದ್ಧಿಯುಂಟೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಮಣ ಗೌತಮರೊಡನೆ ಪ್ರತಿ ಮಾತನಾಡಲು ಪೂಜ್ಯ ಅಸ್ಸಲಾಯನನು ಹೊಗುವುದಾಗಲಿ. ಪೂಜ್ಯನಾದ ಅಸ್ಸಲಾಯನನು ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದವನು. ಪೂಜ್ಯ ಅಸ್ಸಲಾಯನನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡದೆಯೇ ಸೋಲನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬೇಡ” ಎಂದರು.

ಹೀಗೆನ್ನಲು ಮಾಣವ ಅಸ್ಸಲಾಯನನು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕುರಿತು, “ಪೂಜ್ಯರೇ, (ಇದರಿಂದ) ನನಗೆ ಮೇಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಣ ಗೌತಮರಾದರೋ ಧಮ್ಮವಾದಿ. ಧಮ್ಮವಾದಿಗಳೊಡನೆ ಪ್ರತಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕುರಿತು ಸಮಣ ಗೌತಮರೊಡನೆ ಪ್ರತಿ ಮಾತನಾಡಲ ನಾನು ಶಕ್ತನಲ್ಲ. ಆದರೂ ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಿಂದ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದನು.

3. ಆಗ ಮಾಣವ ಅಸ್ಸಲಾಯನನು ಮಹತ್ತಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗಣದೊಡನೆ ಭಗವಾನರಿದ್ದ ಬಳಿ ಸಾರಿದನು. ಬಳಿಸಾರಿ, ಭಗವಾನರೊಡನೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾತುಕತೆಯಾಡಿ ಕುಶಲ ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತನು. ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತ ಮಾಣವ ಅಸ್ಸಲಾಯನನು ಭಗವಾನರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದನು: “ಭೋ ಗೌತಮರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಣ, ಇತರೆ ವರ್ಣ ಹೀನ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶುಕ್ಲವರ್ಣ, ಇತರೆ ವರ್ಣ ಕೃಷ್ಣ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶುದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು, ಔರಸರು, ಮುಖದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು, ಬ್ರಹ್ಮಜರು, ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ಮಿತರು, ಬ್ರಹ್ಮದಾಯಾದರು’ ಎಂದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಗೌತಮರು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ?”

“ಅಸ್ಸಲಾಯನ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯರು ಋತುವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ ಗರ್ಭಿಣಿಯರಾಗಿಯೂ ಪ್ರಸವಿಸುತ್ತಲೂ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುತ್ತಲೂ ಇರುವುದು ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲವೆ?” ಅದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಎಲ್ಲರಂತೆಯೇ ಯೋನಿಜರಾದವರು. ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಣ, ಹೀನ ಅನ್ಯವರ್ಣ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶುದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು, ಔರಸರು, ಮುಖದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು, ಬ್ರಹ್ಮಜರು, ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ಮಿತರು, ಬ್ರಹ್ಮದಾಯಾದರು’ ಎಂದು ಹೇಳುವವರಲ್ಲವೆ?”

4. “ಪೂಜ್ಯರಾದ ಗೌತಮರು ಹೀಗೆ ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಣ... ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು...’ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.”

“ನನಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ? ಯವನ ಕಾಂಭೋಜ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಇತರ ಗಡಿನಾಡಿನ ಜನಪದಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಯ, ಹಾಗೇ ದಾಸ ಎಂಬ ಎರಡೇ ವರ್ಣ; ಆರ್ಯನಾಗಿದ್ದು ದಾಸನಾಗುತ್ತಾನೆ, ದಾಸನಾಗಿದ್ದು ಆರ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿರುವೆಯಾ?”

“ಹಾಗೆ ಕೇಳಿರುವೆನು, ಭೋ. ಯವನ ಕಾಂಭೋಜಗಳಲ್ಲಿ” ಇತರ ಗಡಿನಾಡಿನ ಜನಪದಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಯ, ದಾಸ ಎಂಬ ಎರಡೇ ವರ್ಣ. ಆರ್ಯನಾಗಿದ್ದು ದಾಸನಾಗುವನು, ದಾಸನಾಗಿದ್ದು ಆರ್ಯನಾಗುವನು.”

“ಇದರಲ್ಲಿ ಅಸ್ಸಲಾಯನ, ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರು... ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು... ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಬಲ? ಏನು ಆಧಾರ?’

5. “ಪೂಜ್ಯರಾದ ಗೌತಮರು ಹೀಗೆ ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಣ... ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು...’ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.”

“ನಿನಗೇನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ? ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ಕೊಂದು, ಕದ್ದು, ಕಾಮದ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡಿ, ಸುಳ್ಳಾಡಿ, ಚಾಡಿ ಹೇಳಿ ಪೌರುಷವಾಗಿ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾತನಾಡಿ, ಅತಿಯಾಸೆಪಟ್ಟು, ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ದೇಹ ಮುರಿದು ಸತ್ತನಂತರ ಅಪಾಯವೂ ದುಗ್ಗತಿಯೂ ಕೇಳದೆಸೆಯೂ ಆದ ನರಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾತ್ರ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲವೆ?”

“ಅದಾಗದು, ಭೋ ಗೌತಮರೆ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಲಿ, ವೈಶ್ಯನಾಗಲಿ, ಶೂದ್ರನಾಗಲಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಇಂಥ ಕೆಟ್ಟ ಬದುಕು ಬದುಕಿದರೆ ಸತ್ತಮೇಲೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನರಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವರು.”

“ಇದರಲ್ಲಿ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ, ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವರ್ಣ... ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು...’ ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಬಲ? ಏನು ಆಧಾರ?”

6. “ಪೂಜ್ಯರಾದ ಗೌತಮರು, ಹೀಗೆ ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಣ... ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು...’ ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.”

“ನಿನಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ರಮಿಸದೆ, ಕಳ್ಳತನದಲ್ಲಿ ರಮಿಸದೆ, ಚಾಡಿ ಮಾತನಾಡದೆ, ಪೌರುಷವಾಗಿ ನುಡಿಯದೆ, ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಮಾತನಾಡದೆ, ಅತಿಯಾಸೆಪಡದೆ, ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ದೇಹ ಮುರಿದು ಸತ್ತನಂತರ ಸುಗತಿಯಾದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಲಿ, ವೈಶ್ಯನಾಗಲಿ, ಶೂದ್ರನಾಗಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲವೆ?”

“ಅದಾಗದು, ಭೋ ಗೌತಮರೆ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಲಿ, ವೈಶ್ಯನಾಗಲಿ, ಶೂದ್ರನಾಗಲಿ, ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಇಂಥ ಒಳ್ಳೆಯ ಬದುಕು ಬದುಕಿದರೆ, ಸತ್ತಮೇಲೆ ಅವರು ಸರ್ವರೂ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವರು.”

“ಇದರಲ್ಲಿ ಅಸ್ಸಲಾಯನ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವರ್ಣ... ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು...’ ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಬಲ? ಏನು ಆಧಾರ?”

“ಪೂಜ್ಯರಾದ ಗೌತಮರು, ಹೀಗೆ ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಣ... ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು...’ ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.”

7. “ನಿನಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ? ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವೈರವಿಲ್ಲದೆ, ಕ್ರೌರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, ಮೈತ್ರಿ ತುಂಬಿದ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆಗುತ್ತದೆ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯ ಶೂದ್ರ ಇವರಿಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆ?”

“ಅದಾಗದು, ಭೋ ಗೌತಮರೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಲಿ, ವೈಶ್ಯನಾಗಲಿ, ಶೂದ್ರನಾಗಲಿ, ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ, ವೈರವಿಲ್ಲದೆ, ಕ್ರೌರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, ಮೈತ್ರಿ ತುಂಬಿದ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯ.”

“ಇದರಲ್ಲಿ ಅಸ್ಸಲಾಯನ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವರ್ಣ... ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು...’ ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಬಲ? ಏನು ಆಧಾರ?”

“ಪೂಜ್ಯರಾದ ಗೌತಮರು, ಹೀಗೆ ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಣ... ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು...’ ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.”

8. “ನಿನಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ? ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ, ಸ್ನಾನ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಧೂಳು, ಬೆವರುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ; ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೇನು?”

“ಅದಾಗದು, ಭೋ ಗೌತಮರೇ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಲಿ, ವೈಶ್ಯನಾಗಲಿ, ಶೂದ್ರನಾಗಲಿ, ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ, ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ, ಸ್ನಾನ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಧೂಳು ಬೆವರುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯ.”

“ಇದರಲ್ಲಿ ಅಸ್ಸಲಾಯನ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವರ್ಣ... ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು...’ ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಬಲ? ಏನು ಆಧಾರ?”

“ಪೂಜ್ಯರಾದ ಗೌತಮರು, ಹೀಗೆ ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಣ... ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು...’ ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.”

9. “ನಿನಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ? ಇಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಧಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಜನೊಬ್ಬನು ನಾನಾ ಜಾತಿಯ ಒಂದುನೂರು ಜನರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ, ‘ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದಿಂದ, ರಾಜನ್ಯ ಕುಲದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರು ಬನ್ನಿರಿ; ಶಾಲವ್ಯಕ್ಷದ ಅಥವಾ ಸರಳ ವ್ಯಕ್ಷದ ಅಥವಾ ಚಂದನ ವ್ಯಕ್ಷದ ಅಥವಾ ಪದುಮಕದ ಉತ್ತರಾರಣಿಯನ್ನು ತಂದು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಕಾಣಿಸಿರಿ. ಮತ್ತೆ ಚಂಡಾಲ ಕುಲದಿಂದಲೂ, ನಿಷಾದ ಕುಲದಿಂದಲೂ ವೇಣಕುಲದಿಂದಲೂ, ರಥಕಾರ ಕುಲದಿಂದಲೂ ಪುಕ್ಕುಸ ಕುಲದಿಂದಲೂ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರು ಬನ್ನಿರಿ; ನಾಯಿ ನೀರು ಕುಡಿಯುವ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಹಂದಿಯ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಅಗಸರ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಹರಳಿನ ಕಡ್ಡಿಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಉತ್ತರಾರಣಿಯನ್ನು ತಂದು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಕಾಣಿಸಿರಿ’ ಎಂದರೆ ನಿನ್ನಿಗೇನನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ?”

“ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದಿಂದ, ರಾಜನ್ಯ ಕುಲದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರು ಶಾಲ ಅಥವಾ ಸರಳ ಅಥವಾ ಚಂದನ ಅಥವಾ ಪದುಮಕದ ಉತ್ತರಾರಣಿಯನ್ನು ತಂದು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಬೆಂಕಿ, ಕಾಣಿಸಿದ ತೇಜಸ್ಸು—ಆ ಬೆಂಕಿ ಮಾತ್ರ ಉರಿಯುತ್ತ, ಬಣ್ಣವಾಗಿ, ಬೆಳಕಾಗಿರುವುದೇನು? ಆ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅಗ್ನಿಕರಣೀಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯವೇನು? ಆದರೆ ಚಂಡಾಲ ಕುಲದಿಂದ, ನಿಷಾದ ಕುಲದಿಂದ, ವೇಣ ಕುಲದಿಂದ, ರಥಕಾರ ಕುಲದಿಂದ, ಪುಕ್ಕುಸ ಕುಲದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರು ನಾಯಿ ನೀರು ಕುಡಿಯುವ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಹಂದಿಯ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಅಗಸರ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಹರಳಿನ ಕಡ್ಡಿಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಉತ್ತರಾರಣಿಯನ್ನು ತಂದು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಬೆಂಕಿ, ಕಾಣಿಸಿದ ತೇಜಸ್ಸು ಆ ಬೆಂಕಿ ಮಾತ್ರ ಉರಿಯದೆ, ಬಣ್ಣವಿಲ್ಲದೆ, ಬೆಳಕಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದೇನು? ಆ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಅಗ್ನಿಕರಣೀಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲವೇನು?”

“ಹಾಗಾಗದು, ಭೋ ಗೌತಮರೆ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದಿಂದ, ರಾಜನ್ಯ ಕುಲದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರು ಶಾಲ ಅಥವಾ ಸರಳ ಅಥವಾ ಚಂದನ ಅಥವಾ ಪದುಮಕದ ಉತ್ತರಾರಣಿಯನ್ನು ತಂದು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಬೆಂಕಿ, ಕಾಣಿಸಿದ ತೇಜಸ್ಸು – ಆ ಬೆಂಕಿ ಕೂಡ ಉರಿಯುತ್ತ, ಬಣ್ಣವಾಗಿ, ಬೆಳಕಾಗಿರುವುದು. ಅದರಿಂದಲೂ ಅಗ್ನಿಕರಣೀಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಚಾಂಡಾಲ ಕುಲದಿಂದ, ನಿಷಾದ ಕುಲದಿಂದ, ವೇಣಕುಲದಿಂದ, ರಥಕಾರ ಕುಲದಿಂದ, ಪುಕ್ಕುಸ ಕುಲದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರು ನಾಯಿ ನೀರು ಕುಡಿಯುವ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಹಂದಿಯ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಅಗಸರ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಹರಳಿನ ಕಡ್ಡಿಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಉತ್ತರಾರಣಿಯನ್ನು ತಂದು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಬೆಂಕಿ, ಕಾಣಿಸಿದ

ತೇಜಸ್ಸು ಆ ಬೆಂಕಿ ಕೂಡ ಉರಿಯುತ್ತ, ಬಣ್ಣವಾಗಿ, ಬೆಳಕಾಗಿರುವುದು. ಅದರಿಂದಲೂ ಅಗ್ನಿಕರಣೀಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ತ. ಎಲ್ಲ ಬೆಂಕಿಯೂ, ಭೋ ಗೌತಮರೇ, ಉರಿಯುತ್ತ, ಬಣ್ಣವಾಗಿ, ಬೆಳಕಾಗಿರುವುದು, ಎಲ್ಲ ಬೆಂಕಿಯಿಂದಲೂ ಅಗ್ನಿಕರಣೀಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ತ.”

“ಇದರಲ್ಲಿ ಅಸ್ಸಲಾಯನ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವರ್ಣ... ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು...’ ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಬಲ? ಏನು ಆಧಾರ?”

“ಪೂಜ್ಯರಾದ ಗೌತಮರು, ಹೀಗೆ ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಣ... ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು...’ ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.”

10. “ನಿನಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ? ಇಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಮಾರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕನ್ಯೆಯೊಡನೆ ಸಂವಾಸ ಕಲ್ಪಿಸಿದನೆನ್ನು; ಈ ಸಂವಾಸದ ಫಲವಾಗಿ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದನೆನ್ನು; ಆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಮಾರನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕನ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದರೆ, ಅವನು ತಾಯಿಗೂ ಸದೃಶ, ತಂದೆಗೂ ಸದೃಶ. ಅವನನ್ನು ‘ಕ್ಷತ್ರಿಯ’ನೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು, ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣ’ನೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು ಅಲ್ಲವೇ?”

“ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಮಾರನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕನ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಗನಾದರೆ, ಭೋ ಗೌತಮರೆ, ಅವನು ತಾಯಿಗೂ ಸದೃಶ, ತಂದೆಗೂ ಸದೃಶ. ಅವನನ್ನು ‘ಕ್ಷತ್ರಿಯ’ನೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು, ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣ’ನೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು.”

“ನಿನಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ? ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಮಾರನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕನ್ಯೆಯೊಡನೆ ಸಂವಾಸ ಕಲ್ಪಿಸಿದನೆನ್ನು; ಅವರ ಸಂವಾಸದ ಫಲವಾಗಿ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದನೆನ್ನು; ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಮಾರನಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕನ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಅವನು ತಾಯಿಗೂ ಸದೃಶ, ತಂದೆಗೂ ಸದೃಶ. ಅವನನ್ನು ‘ಕ್ಷತ್ರಿಯನೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು, ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣ’ನೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು ಅಲ್ಲವೇ?”

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಮಾರನಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕನ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಗನಾದರೆ, ಭೋ ಗೌತಮರೆ, ಅವನು ತಾಯಿಗೂ ಸದೃಶ, ತಂದೆಗೂ ಸದೃಶ; ಅವನನ್ನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು.”

“ನಿನಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ? ಇಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಕುದುರೆಯೊಡನೆ ಕತ್ತೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದರೆನ್ನು; ಆ ಕೂಡಿಕೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಮರಿ ಹುಟ್ಟಿತೆನ್ನು; ಆ ಕುದುರೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತೆಯಿಂದ ಮರಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ, ಅದು ತಾಯಿಗೂ ಸದೃಶ, ತಂದೆಗೂ ಸದೃಶ. ಅದನ್ನು ಕುದುರೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು; ಕತ್ತೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು ಅಲ್ಲವೇ?”

“ಆ ಮರಿ, ಭೋ ಗೌತಮರೆ, ಹೇಸರಗತ್ತೆಯಾಗುವುದು. ಇಷ್ಟೇ, ಭೋ ಗೌತಮರೆ, ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಾಣುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಇಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಏನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ನನಗೆ ಕಾಣಿಸದು.”

“ನಿನಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ? ಇಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಮಾಣವಕರು, ಸೋದರರಾದ ಭಾತ್ಯಗಳು ಇರುವರೆನ್ನು. ಒಬ್ಬ ಓದಿದವನು, ಪರಿಪೂರ್ಣ; ಒಬ್ಬ ಓದದವನು ಅಪರಿಪೂರ್ಣ. ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಸ್ಥಾಲೀಪಾಕದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಯಜ್ಞದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಆತಿಥ್ಯದಲ್ಲಾಗಲಿ ಮೊದಲು ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುವರು?”

“ಯಾವ ಮಾಣವಕನು ಓದಿದವನಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣನೋ ಅವನಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಸ್ಥಾಲೀಪಾಕದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಯಜ್ಞದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಆತಿಥ್ಯದಲ್ಲಾಗಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮೊದಲು ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುವರು. ಏಕೆಂದರೆ, ಭೋ ಗೌತಮರೆ, ಓದಿಲ್ಲದೆ ಅಪರಿಪೂರ್ಣನಾದವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಮಹತ್ಪಲವಾಗುವುದೇ?”

“ನನಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ? ಇಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಮಾಣವಕರು, ಸೋದರರಾದ ಭಾತೃಗಳು ಇರುವರೆನ್ನು; ಒಬ್ಬ ಓದಿದವನು, ಪರಿಪೂರ್ಣ, ದುಶ್ಶೀಲ, ಪಾಪಧರ್ಮಿ, ಒಬ್ಬ ಓದದವನು, ಅಪರಿಪೂರ್ಣ, ಶೀಲವಂತ, ಕಲ್ಯಾಣಧರ್ಮಿ; ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಸ್ಥಾಲೀಪಾಕದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಯಜ್ಞದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಆತಿಥ್ಯದಲ್ಲಾಗಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮೊದಲು ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುವರು?”

“ಯಾವ ಮಾಣವಕನು, ಭೋ ಗೌತಮರೆ, ಓದದೆ ಅಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿದ್ದರೂ ಶೀಲವಂತನಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಧರ್ಮಿಯಾಗಿರುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಸ್ಥಾಲೀಪಾಕದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಯಜ್ಞದಲ್ಲಾಗಲಿ ಆತಿಥ್ಯದಲ್ಲಾಗಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮೊದಲು ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುವರು. ಏಕೆಂದರೆ ಭೋ ಗೌತಮರೆ, ದುಶ್ಶೀಲನಿಗೂ ಪಾಪಧರ್ಮಿಗೂ ಕೊಟ್ಟ ದಾನದಿಂದ ಮಹತ್ಪಲವಾಗುವುದೇ?”

“ಹಿಂದೆ ನೀನು ಅಸ್ಸಲಾಯನ, ಜಾತಿಗೆ ಬಂದೆ, ಜಾತಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದೆ; ಮಂತ್ರದಿಂದ ಹೊರಟು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿಗೂ ಯಾವ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿರುವೆನೋ ಅದಕ್ಕೇ ನೀನೂ ತಿರುಗಿಬಂದಿರುವೆ.”

ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮಾಣವ ಅಸ್ಸಲಾಯನನು ಮೌನವಾಗಿ, ಭ್ರಮೆಗೊಂಡು, ಎದೆಗುಂದಿ, ಮುಖ ತಗ್ಗಿಸಿ, ಒಣಗಿಹೋಗಿ ಅಪ್ರತಿಭನಾಗಿ ಕುಳಿತನು.

11. ಆಗ, ಮಾಣವ ಅಸ್ಸಲಾಯನನು, ಭ್ರಮೆಗೊಂಡು, ಎದೆಗುಂದಿ, ಮುಖತಗ್ಗಿಸಿ, ಒಣಗಿ ಹೋಗಿ ಅಪ್ರತಿಭನಾದುದನ್ನು ಭಗವಾನರು ತಿಳಿದು, ಮಾಣವ ಅಸ್ಸಲಾಯನನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದರು:

“ಹಿಂದೆ ಒಮ್ಮೆ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ, ಏಳುಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯಾಯತನದ ಪರ್ಣಕುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರಲ್ಲಿ, ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಣ... ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು...’ ಎಂಬ ಈ ರೀತಿಯ ಪಾಪದೃಷ್ಟಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಇದನ್ನು, ಅಸ್ಸಲಾಯನ, ಅಸಿತ ದೇವಲ ಋಷಿಯು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಅಸ್ಸಲಾಯನ, ಅಸಿತ ದೇವಲ ಋಷಿಯು ಕೂದಲು ಗಡ್ಡಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ತೆಳುಗೊಂಪಿನ ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಬಲವಾದ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಏರಿ, ಚಿನ್ನದ ದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಏಳ್ವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು. ಆಗ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ, ಅಸಿತ ದೇವಲ ಋಷಿ ಆ ಏಳುಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತ ‘ಈ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರು?’ ಎಂದನು. ಆಗ ಅಸ್ಸಲಾಯನ, ಏಳುಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ‘ಯಾರಿವನು? ದನಕಾಯವವನ ಹಾಗೆ ಏಳುಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶತಪಥ ಸುತ್ತುತ್ತಾ- ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರುವರು? ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರುವರು? ಎನ್ನುವವನು. ಇವನಿಗೆ ಅಭಿಶಾಪ ಇಡೋಣ’ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಆಗ ಅಸ್ಸಲಾಯನ, ಏಳ್ವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳು ‘ಹಾಳು ಭಸ್ಮವಾಗಿ ಹೋಗು!’ ಎಂದು ಅಸಿತ ದೇವಲ ಋಷಿಗೆ ಅಭಿಶಾಪವಿಟ್ಟರು. ಅಸ್ಸಲಾಯನ, ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಸಪ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳು ಅಸಿತ ದೇವಲ ಋಷಿಗೆ ಅಭಿಶಾಪವಿಟ್ಟರೋ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಅಸಿತ ದೇವಲ ಋಷಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ರೂಪವಂತನಾದನು, ಇನ್ನಷ್ಟು ನೋಡತಕ್ಕವನಾದನು, ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು. ಆಗ ಅಸ್ಸಲಾಯನ, ಸಪ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ‘ನಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ವ್ಯರ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಫಲವಿಲ್ಲ; ಹಿಂದೆ ನಾವು ಹಾಳು ಭಸ್ಮವಾಗು ಎಂದು ಶಪಿಸಿದ್ದೇವೆ, ಭಸ್ಮವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇವನಾದರೋ ಅಭಿಶಾಪ ಇಟ್ಟ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ರೂಪವಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ನೋಡತಕ್ಕವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ’ ಎಂದು ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಆಗ ಅಸಿತನು “ನಿಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಫಲವಿಲ್ಲದಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೆಟ್ಟುದನ್ನು ತೊರೆದುಬಿಡಿ” ಎಂದನು.

“ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾದ ಕೆಟ್ಟುದನ್ನು ತೊರೆಯುವೆವು. ತಾವು ಯಾರು?”

“ತಾವು ಅಸಿತ ದೇವಲ ಋಷಿಯೆಂದು ಕೇಳಿರುವಿರಾ?”

“ಹೌದು, ಭೋ.”

“ಅವನೇ ನಾನು, ಭೋ.”

12. ಆಗ ಅಸ್ಸಲಾಯನ, ಸಪ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳು ಅಸಿತ ದೇವಲ ಋಷಿಯನ್ನು ಅಭಿವಂದಿಸಲು ಬಳಿಸಾರಿದರು. ಆಗ, ಅಸ್ಸಲಾಯನ, ಅಸಿತ ದೇವಲ ಋಷಿ ಸಪ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು “ಭೋ! ಸಪ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳ ಅರಣ್ಯಾಯತನದ ಪರ್ಣಕುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ವರ್ಣ... ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು...’ ಎಂಬ ಈ ರೀತಿಯ ಪಾಪದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದನು.

“ಹೌದು ಭೋ.”

“ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹೆತ್ತತಾಯಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನೇ ಸೇರಿದರು, ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಅಲ್ಲ ಎಂದು ನೀವು ಬಲ್ಲಿರಾ?”

“ಇಲ್ಲ, ತಿಳಿಯದು ಭೋ.”

“ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಹೆತ್ತತಾಯಿಯ ತಾಯಿ, ಏಳು ಮಾತಾಮಹಯುಗಳವರೆಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನೇ ಸೇರಿದರು, ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಅಲ್ಲ ಎಂದು ನೀವು ಬಲ್ಲಿರಾ?”

“ಇಲ್ಲ, ತಿಳಿಯದು ಭೋ.”

“ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಹೆತ್ತ ತಂದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯನ್ನೇ ಸೇರಿದರು, ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲ ಎಂದು ನೀವು ಬಲ್ಲಿರಾ?”

“ಇಲ್ಲ, ತಿಳಿಯದು, ಭೋ.”

“ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಹೆತ್ತ ತಂದೆಯ ತಂದೆ ಏಳು ಪಿತಾಮಹಯುಗಳವರೆಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯನ್ನೇ ಸೇರಿದರು, ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲ ಎಂದು ನೀವು ಬಲ್ಲಿರಾ?”

“ಇಲ್ಲ, ತಿಳಿಯದು ಭೋ.”

“ಗರ್ಭ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿದಿರುವಿರಾ?”

“ಗರ್ಭ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ, ಭೋ. ಇಲ್ಲಿ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಒಟ್ಟುಕೂಡುತ್ತಾರೆ, ತಾಯಿ ಋತುವುಳ್ಳವಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಧರ್ವ (= ಜನ್ಮನಕ್ಷತ್ರದ ದೈವ) ಎದುರಿಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಹೀಗೆ ಮೂರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೂಡಿ ಗರ್ಭವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಆ ಗಂಧರ್ವ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೋ, ವೈಶ್ಯನೋ, ಶೂದ್ರನೋ ಎಂಬುದನ್ನು ತಾವು ತಿಳಿದಿರುವಿರೇನು?”

“ಆ ಗಂಧರ್ವನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೋ, ವೈಶ್ಯನೋ, ಶೂದ್ರನೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ, ಭೋ.”

“ಹಾಗಾದರೆ, ಭೋ, ನೀವು ಯಾರಾಗುವಿರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವಿರಾ?”

“ಹಾಗಾದರೆ ಭೋ, ನಾವು ಯಾರಾಗುವೆವು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯೆವು.”

“ಹೀಗೆ ಅಸ್ಸಲಾಯನ, ಆ ಸಪ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳ ಜಾತಿವಾದವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಹಿಡಿದು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿ, ಅಸಿತ ದೇವಲ ಋಷಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವರು ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾರದೆ ಹೋದರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅವರನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿ ಅವರ ಹವಿಸ್ಸಿನ ಸೌಟನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಕೂಡ ಪೂರ್ಣವಲ್ಲದ ನೀನು, ನಾನು ನಿನ್ನ ಜಾತಿವಾದವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಹಿಡಿದು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿ, ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದಾಗ ನನಗೆ ನೀನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬಲ್ಲೆಯೆ?”

ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮಾಣವ ಅಸ್ಸಲಾಯನನು “ಬಲು ಸೊಗಸು, ಭೋ ಗೌತಮರೆ. ಬಲು ಸೊಗಸು ಭೋ ಗೌತಮರೆ. ಇಂದಿನಿಂದ ಜೀವವಿರುವವರೆಗೂ ಶರಣಾಗತನಾದ ಉಪಾಸಕನೆಂದು ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ” ಎಂದು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅಸ್ಸಲಾಯನ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಘೋಟಮುಖ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಉದೇನ ವಾರಾಣಸಿಯ ಖೇಮಿಯ ಆಮ್ರವನದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಘೋಟಮುಖನು ವಾರಾಣಸಿಗೆ ಏನೋ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅವನು ಜಂಘಾವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಖೇಮಿಯ ಆಮ್ರವನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಉದೇನರು ಅಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಘೋಟಮುಖನು ಆಯುಷ್ಯಂತ ಉದೇನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾತುಕತೆಯಾಡಿ ಕುಶಲ ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಇನ್ನೂ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಉದೇನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ: “ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಮಣರೇ, ಪರಿವ್ರಾಜ ಬದುಕಿಲ್ಲದೆ ಧಮ್ಮವಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಹಾಗೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲಿ. ಕಾರಣ ನಾನು ತಮ್ಮಂತಹ ಪೂಜ್ಯರನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ನೋಡಿಲ್ಲ ಅಥವಾ (ಕಾರಣ ನಾನು ಈ ಹಿಂದೆ) ಧಮ್ಮವನ್ನಾಗಲಿ ನೋಡಿಲ್ಲ.”

ಹೀಗೆ ಅವನು ಹೇಳಿದ ಮೆಲೆ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಉದೇನರು ಅಡ್ಡಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ವಿಹಾರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು⁴. ಘೋಟಮುಖನೂ ಕೂಡ ಅಡ್ಡಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ವಿಹಾರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದುಕಡೆ ನಿಂತನು. ಆಗ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಉದೇನರು ಅವನಿಗೆ “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಇಲ್ಲಿ ಆಸನಗಳಿವೆ, ಇಷ್ಟವಿದ್ದರೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ” ಎಂದರು.

“ನಾವು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ, ಆಯುಷ್ಯಂತ ಉದೇನರೇ ಹೇಳಲಿ ಎಂದು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ನನ್ನಂತಹವರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?”

4. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಘೋಟಮುಖನು ಒಂದುಕಡೆ ಕೊಂಚ ಕೆಳಗಿನ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಆಯುಷ್ಯಂತ ಉದೇನರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಮಣರೆ, ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಬದುಕಿಲ್ಲದೆ ಧಮ್ಮವಿಲ್ಲ; ನನಗೆ ಹಾಗೆ ಎನಿಸುತ್ತಿದೆ ಇಲ್ಲಿ. ಕಾರಣ ನಾನು ತಮ್ಮಂತಹ ಪೂಜ್ಯರನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಕಂಡಿಲ್ಲ ಅಥವಾ (ಕಾರಣ ನಾನು ಈ ಹಿಂದೆ) ಧಮ್ಮವನ್ನಾಗಲಿ ನೋಡಿಲ್ಲ.”

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ, ನನ್ನ ಯಾವುದಾದರೂ ಮಾತು ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದರೆ ಒಪ್ಪು; ಒಂದುವೇಳೆ ನನ್ನ ಯಾವುದಾದರೂ ಮಾತು ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಾದಗ್ರಸ್ತವೆನಿಸಿದರೆ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ವಾದಿಸು; ನನ್ನ ಯಾವುದಾದರೂ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ, ‘ಇದು ಹೇಗೆ, ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರೆ? ಇದರ ಅರ್ಥವೇನು?’ ಎಂದು ಕೇಳು. ಹೀಗೆ ನಾವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು.

“ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರೆ, ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರ ಮಾತು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದರೆ ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಅವರ ಯಾವುದಾದರೂ ಮಾತು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಾದಗ್ರಸ್ತವೆನಿಸಿದರೆ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ವಾದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರ ಯಾವುದಾದರೂ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ‘ಇದು ಹೇಗೆ, ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರೆ? ಇದರ ಅರ್ಥವೇನು’ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸೋಣ.”

3. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುವಿಧದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಜೀವಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದು ನಾಲ್ಕು ವಿಧ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ತಾನು ಪೀಡನೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವಂತಹ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾನೆ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೆ ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ

ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವಂತಹ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾನೆ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿರುವ ಮತ್ತು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸದಿರುವಂತಹ ಮಾನಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಈಗಲೇ ಬೇಗೆ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿ ಉಪಶಮನ ಪಡೆದವನಾಗಿ, ತಣ್ಣಗಾಗಿಸಿದವನಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡವನಂತೆ ಅಂತಹ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ಕುವಿಧದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸರಿಯೆಂದು ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ?” ಎಂದು.

“ಭಂತೆ, ನನಗೆ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ತಾನು ಪೀಡನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೋ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸರಿಯೆಂದು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಭಂತೆ, ಮತ್ತೆ ನನಗೆ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವಂತಹ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾನೋ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸರಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಭಂತೆ, ಮತ್ತೆ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಪೀಡಿಸುವಂತಹ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವಂತಹ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾನೋ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಂತೆ, ನನಗೆ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದಂತಹ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ತಾನು ತನಗೆ ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವಂತಹ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದರಿಂದಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿರುವ ಮತ್ತು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸದಿರುವಂತಹ ಮಾನಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಈಗಲೇ ಬೇಗೆ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿ ಶಮನ ಪಡೆದವನಾಗಿ ತಣ್ಣಗಾಗಿಸಿದವನಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡವನಂತೆ, ಅಂತಹ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೋ ಆ ವಿಧದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸರಿಯೆಂದು ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ”.

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಆದರೆ ಏಕೆ ಆ ಮೂರು ವಿಧದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸರಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ?”

“ಭಂತೆ, ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಪೀಡಿಸುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪೀಡನೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನು ತನಗೆ ತಾನು ಸುಖವನ್ನು ಬಯಸುವಂತಹವನೂ ಮತ್ತು ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಮುದುರಿ ಹೋಗುವಂತಹವನೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಹಿಂಸಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ— ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆ ವಿಧದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸರಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಭಂತೆ, ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದು, ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾನೆ, ಬೇರೆಯವರು ಸುಖವನ್ನು ಬಯಸುವಂತಹವರೂ ಮತ್ತು ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಮುದುರಿ ಹೋಗುವಂತಹವರಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವನು ಅವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾನೆ, ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ—ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆ ವಿಧದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸರಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಭಂತೆ, ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ — ಮತ್ತು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನೂ ಮತ್ತು ಬೇರೆಯವರೂ ಸುಖವನ್ನು ಬಯಸುವಂತಹವರೂ ಮತ್ತು ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಮುದುರಿ ಹೋಗುವಂತಹವರೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಪೀಡನೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹಿಂಸಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ— ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆ ವಿಧದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸರಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.”

4. “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಎರಡುರೀತಿಯ ಗುಂಪುಗಳಿವೆ. ಯಾವು ಎರಡು? ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಂಪು ಮಣಿಕುಂಡಲಗಳು, ಪತ್ನಿ-ಪುತ್ರರನ್ನು, ದಾಸ-ದಾಸಿಯರನ್ನು ನೆಲ-ಹೊಲಗಳನ್ನು ಬೆಳ್ಳಿ-ಬಂಗಾರಗಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಪು ಮಣಿಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಬಯಸದಿರುವುದರಿಂದ, ಪತ್ನಿ-ಪುತ್ರ, ದಾಸದಾಸಿ ನೆಲಹೊಲ ಬೆಳ್ಳಿಬಂಗಾರಗಳನ್ನು ಬಯಸದಿರುವುದರಿಂದ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪರಿವ್ರಾಜಕರಾಗಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಹಿಂಸಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವುದಾಗಲಿ ಮತ್ತು ಹಿಂಸಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಯಾರು ಹೀಗೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಹಿಂಸಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಈಗಲೇ ಬೇಗೆ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿ ಉಪಶಮನ ಪಡೆದವನಾಗಿ

ತಣ್ಣಗಾದವನಾಗಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡವನಾಗಿ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎರಡುರೀತಿಯ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಣಿಕುಂಡಲ, ಪತ್ನಿಪುತ್ರ, ದಾಸದಾಸಿ, ನೆಲಹೊಲ, ಬೆಳ್ಳಿಬಂಗಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬಯಕೆಯುಳ್ಳವರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ನೋಡುವೆಯೋ ಅಥವಾ ಮಣಿಕುಂಡಲ, ಪತ್ನಿಪುತ್ರ, ದಾಸದಾಸಿ, ನೆಲಹೊಲ, ಬೆಳ್ಳಿಬಂಗಾರಗಳನ್ನು ಬಯಸದೆ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪರಿವ್ರಾಜಕರಾದವರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವೆಯೋ?”

“ಪೂಜ್ಯ ಉದಾನರೆ, ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಣಿಕುಂಡಲ, ಪತ್ನಿಪುತ್ರ, ದಾಸದಾಸಿ, ನೆಲಹೊಲ, ಬೆಳ್ಳಿಬಂಗಾರಗಳನ್ನು ಬಯಸದೆ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪರಿವ್ರಾಜಕರಾದವರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇನೆ.”

5. “ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ನೀನು ಈಗತಾನೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ: ‘ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಮಣರೇ, ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಬದುಕಿಲ್ಲದೆ ಧಮ್ಮವಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಹಾಗೆ ಎನಿಸುತ್ತಿದೆ, ಇಲ್ಲಿ. ಕಾರಣ ನಾನು ತಮ್ಮಂತಹ ಪೂಜ್ಯರನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ನೋಡಿಲ್ಲ ಅಥವಾ (ಕಾರಣ ನಾನು ಈ ಹಿಂದೆ) ಧಮ್ಮವನ್ನಾಗಲಿ ನೋಡಿಲ್ಲ.’”

“ನಿಜ, ಪೂಜ್ಯ ಉದಾನರೆ, ನಿಮ್ಮಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದೆ. ಪರಿವ್ರಾಜಕದ ಬದುಕು ಧಮ್ಮದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ; ನನಗೆ ಹಾಗೆ ಎನಿಸುತ್ತಿದೆ ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರು ನಾನು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿದನೆಂದು ನೆನಪಿಸಬಹುದು. ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರು ಅನುಕಂಪ ತೋರಿ ಆ ಯಾವ ನಾಲ್ಕುಬಗೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ನುಡಿದಿರೋ ಅದನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಲಿ.”

“ಹಾಗಾದರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ, ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಕೇಳು.”

“ಆಯಿತು ಪೂಜ್ಯರೆ” ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಘೋಟಮುಖನು ನುಡಿದನು. ಆಗ ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು:-

6. “ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ, ಯಾವವಿಧದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನಗೆ ತಾನು ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ತನಗೆ ತಾನು ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು? ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ, ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸದವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಚಾರಹೀನನಾಗುತ್ತಾನೆ (ಊಟದ ನಂತರ) ಕೈಯನ್ನು ನೆಕ್ಕುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕರೆದರೆ ಬರದವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ನಿಲ್ಲದರೆ ನಿಲ್ಲದವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗಾಗಿ ತಂದಿದ್ದನ್ನು ಅಥವಾ ತಯಾರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಅಥವಾ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಒಪ್ಪದವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಹೊಸ್ತಿಲು ದಾಟಿದ್ದನ್ನು ಕೋಲು ದಾಟಿದ್ದನ್ನು ಒನಕೆ ದಾಟಿದ್ದನ್ನು ಇಬ್ಬರು ಊಟ ಮಾಡುವ ಕಡೆಯಿಂದ, ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಂದ ಹಾಲೂಡುತ್ತಿರುವ ತಾಯಿಯಿಂದ, ಗಂಡಸಿನ ಜೊತೆ ಇದ್ದವಳಿಂದ, ಆಹಾರ ಸಿಗುವುದೆಂದು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದ ಕಡೆಯಿಂದ, ನಾಯಿ ಇದ್ದ ಕಡೆಯಿಂದ, ನೋಣಗಳ ಗುಂಯ್‌ಗುಡುವ ಕಡೆಯಿಂದ, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದವನಾಗುತ್ತಾನೆ; ಮೀನನ್ನಾಗಲಿ, ಮಾಂಸವನ್ನಾಗಲಿ, ಸುರೆಯನ್ನಾಗಲಿ, ಹೆಂಡವನ್ನಾಗಲಿ, ಕಳ್ಳನ್ನಾಗಲಿ ಕುಡಿಯದವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಒಂದು ಮನೆಯ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವವನು ಅಥವಾ ಒಂದು ತುತ್ತು ತಿನ್ನುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಎರಡು ಮನೆಯ ಭಿಕ್ಷೆ ಪಡೆಯುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಎರಡು ತುತ್ತು ತಿನ್ನುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ... ಏಳು ಮನೆಯ ಭಿಕ್ಷೆ ಪಡೆಯುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಏಳು ತುತ್ತು ತಿನ್ನುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ; ಒಂದುಸಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಎರಡುಸಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ... ಏಳುಸಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ; ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊತ್ತು ಊಟ ಮಾಡುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಎರಡು ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊತ್ತು ಊಟ ಮಾಡುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ... ಏಳು ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಹೊತ್ತು ಊಟ ಮಾಡುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅರ್ಧ ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ನಿಗದಿಯಾದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಊಟ ಮಾಡುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶಾಖಾಹಾರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಸಜ್ಜೆಯನ್ನು ತಿನ್ನುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಕಾಡಕ್ಕಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ದದ್ದುಲದ ಬೀಜವನ್ನು ತಿನ್ನುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಪಾಚಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಬತ್ತದ ಉಬ್ಬಲನ್ನು ತಿನ್ನುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಮುಸುರೆಯನ್ನು ತಿನ್ನುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಹಿಂಡಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಅಥವಾ ಹುಲ್ಲನ್ನು ತಿನ್ನುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಅಥವಾ ಸೆಗಣಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಕಾಡಿನ ಬೇರು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು

ತಿನ್ನುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಗಾಳಿ ಬೀಳಿಸಿದ್ದನ್ನು ತಿನ್ನುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಜೀವ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಸೇನಬನ್ನು ಉಡುತ್ತಾನೆ, ಹೆಣಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಡುತ್ತಾನೆ, ಬಿಸಾಡಿದ ಹರಿದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಡುತ್ತಾನೆ, ಮರದ ತೊಗಟೆಯನ್ನು ಉಡುತ್ತಾನೆ, ಜಿಂಕೆಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಉಡುತ್ತಾನೆ, ಕಪ್ಪು ಜಿಂಕೆಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಉಡುತ್ತಾನೆ, ಕುಸಾ ಹುಲ್ಲಿನ ಉಡುಗೆಯನ್ನು ಉಡುತ್ತಾನೆ, ತೊಗಟೆಯ ಉಡುಗೆಯನ್ನು ಉಡುತ್ತಾನೆ, ಮರದ ಹೊಟ್ಟಿನ ಉಡುಗೆಯನ್ನು ಉಡುತ್ತಾನೆ, ತಲೆಗೂದಲ ಉಡುಗೆಯನ್ನು ಉಡುತ್ತಾನೆ, ಪಶುಗಳ ಕೂದಲ ಉಡುಗೆಯನ್ನು ಉಡುತ್ತಾನೆ, ಗೂಬೆ ರೆಕ್ಕೆಯ ಉಡುಗೆಯನ್ನು ಉಡುತ್ತಾನೆ, ತಲೆಗೂದಲು ಮತ್ತು ಗಡ್ಡದ ಕೂದಲನ್ನು ಕಿತ್ತು ತೆಗೆಯುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ತಲೆಗೂದಲು ಮತ್ತು ಗಡ್ಡದ ಕೂದಲನ್ನು ಕಿತ್ತು ತೆಗೆಯುವ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸದಾ ನಿಂತೇ ಇರುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಕುಕ್ಕುರುಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಮುಳ್ಳುಗುಳ್ಳು ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನೇ ಮಲಗಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ, ದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರುಬಾರಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಆಚರಣೆವುಳ್ಳವನಾಗುತ್ತಾನೆ- ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಧದ ದೇಹದಂಡನೆ ಮತ್ತು ಹಿಂಸೆಯಾಗುವಂತಹ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ.”

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಈ ವಿಧದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನಗೆ ತಾನು ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹವನು ಮತ್ತು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಚರಣೆಯುಳ್ಳವನು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

7. “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಯಾವ ವಿಧದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾನೆ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಕುರಿ ಹಿಡಿಯುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಹಂದಿ ಹಿಡಿಯುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಕ್ಕಿಯ ಬೇಟೆಗಾರನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಕಾಡುಮೃಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಬೇಡನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಕಳ್ಳನಾಗುತ್ತಾನೆ, ದರೋಡೆಕೋರನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಹಸುಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಕಾರಾಗೃಹದ ಉಸ್ತುವಾರಿಯಾದವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಅಥವಾ ಇಂತಹ ಬೇರೆ ಕ್ರೂರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತಹವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಈ ವಿಧದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವವನು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

8. “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು ಮತ್ತು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವವನು?”

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದ ಅಭಿಶಿಕ್ತ ರಾಜನು ಅಥವಾ ಅತುಳ ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದವನಾಗಿರಬಹುದು. ಅವನು ನಗರದ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾದ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ತನ್ನ ತಲೆಗೂದಲು ಮತ್ತು ಗಡ್ಡವನ್ನು ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡು ತೊಗಲಿನ ಉಡುಗೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟವನಾಗಿ ತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡವನಾಗಿ ತನ್ನ ಬೆನ್ನನ್ನು ಜಿಂಕೆಯ ಕೊಂಬಿನಿಂದ ಕೆರೆದು ಈ ಹೊಸ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗೆ ತನ್ನ ಮಹಾರಾಣಿಯರೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುರೋಹಿತನೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಹಾಸಿದ ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನಂತಹುದೇ ಕರುವುಳ್ಳ ಒಂದು ಹಸುವಿನ ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಒಂದು ತೊಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವ ಹಾಲನ್ನು ರಾಜನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅದರ ಎರಡನೆಯ ತೊಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವ ಹಾಲನ್ನು ಮಹಾರಾಣಿಯು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಅದರ ಕೆಚ್ಚಲಿನ ಮೂರನೆಯ ತೊಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವ ಹಾಲನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುರೋಹಿತನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅದರ ಕೆಚ್ಚಲಿನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ತೊಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವ ಹಾಲನ್ನು ಬೆಂಕಿಗೆ ಆಹುತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಉಳಿದದ್ದರಲ್ಲಿ ಕರುವು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತದೆ.”

“ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವನು- ‘ಇಂತಿಷ್ಟು ಹೋರಿಗಳು ಯಜ್ಞಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಡಿಯಲ್ಪಡಲಿ, ಇಂತಿಷ್ಟು ಹೋರಿಕರುಗಳು ಯಜ್ಞಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಡಿಯಲ್ಪಡಲಿ, ಇಂತಿಷ್ಟು ಹಸುಕರುಗಳು ಯಜ್ಞಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಡಿಯಲ್ಪಡಲಿ, ಇಂತಿಷ್ಟು ಕುರಿಗಳು ಯಜ್ಞಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಡಿಯಲ್ಪಡಲಿ, ಇಂತಿಷ್ಟು ಕುದುರೆಗಳು ಯಜ್ಞಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಡಿಯಲ್ಪಡಲಿ, ಇಂತಿಷ್ಟು ಮರಗಳು ಬಲಿಕಂಬಕ್ಕಾಗಿ ಕಡಿಯಲ್ಪಡಲಿ, ಇಂತಿಷ್ಟು ದರ್ಬೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಯಾಗದ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಡಲಿ’ ಎಂದು. ಯಾರು

ಅವರ ಸೇವಕರಾದವರು ಅಥವಾ ಅವರ ದೂತರಾದವರು ಅಥವಾ ಅವರ ಕೆಲಸದವರಾದವರು ಅವರು ದಂಡನೆಗೆ ಹೆದರಿ ಭಯಭೀತರಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಅಳುಮುಖದವರಾಗಿ ಈ ನಿಯೋಜಿತ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.”

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಈ ವಿಧದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ತನಗೆ ತಾನು ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವವನು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.”

9. “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದಂತಹ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ತಾನು ಪೀಡನೆ ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸದಿರುವಂತಹ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿರುವ ಮತ್ತು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪೀಡಿಸದಿರುವಂತಹ ಮಾನಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಈಗಲೇ ಬೇಗೆ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿ, ಉಪಶಮನ ಪಡೆದವನಾಗಿ, ತಣ್ಣಗಾಗಿಸಿದವನಾಗಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡವನಂತೆ ಅಂತಹ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.”

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ತಥಾಗತರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅರಹಂತರು, ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಬುದ್ಧರು, ವಿದ್ಯಾಚರಣಸಂಪನ್ನರು, ಸುಗತರು, ಲೋಕಜ್ಞರು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ಅಸಮಾನ ಸಾರಥಿ (ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ), ದೇವತೆ ಹಾಗೂ ಮಾನವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುರುಗಳು, ಬುದ್ಧರು (ಬೋಧಿ ಪಡೆದವರು) ಮತ್ತು ಭಗವಾನರು. ಅವರು ಈ ಲೋಕವನ್ನು ದೇವರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಮಾರನಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಶ್ರಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಾಜ ಮನುಷ್ಯರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅರಿತಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಪದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದಾಯಕವಾದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದಾಯಕವಾದ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದಾಯಕವಾದ ಅಂತಹ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪರಮ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೃಹಸ್ಥರು ಅಥವಾ ಗೃಹಸ್ಥನ ಮಗನು ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಿದ ನಂತರ ಅವರಿಗೆ ತಥಾಗತರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಅವರು ಆ ರೀತಿಯ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರಾದ ಮೇಲೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ- ‘ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನ ಬಂಧವುಳ್ಳದ್ದು, ಕಲ್ಮಶವುಳ್ಳದ್ದು, ಪರಿವಾಜಕತೆ ಬಿಡುಗಡೆವುಳ್ಳದ್ದು. ಅದು ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವಿಗೆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವು, ಹೊಳೆವ ಶಂಖದಂತೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ, ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವುದು. ಒಂದುವೇಳೆ ನಾನು ತಲೆಗೂದಲು ಮತ್ತು ಗಡ್ಡವನ್ನು ತೆಗೆಸಿಕೊಂಡು ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಮನೆ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿ ಶ್ರಮಣನಾದರೆ’ ಎಂದು. ಕೆಲವು ಕಾಲದ ನಂತರ ಅಲ್ಪವಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ತೊರೆದು, [ಅಗಾಧವಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ತೊರೆದು] ಅಲ್ಪವಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಬಂಧು ಪರಿವಾರವನ್ನು ತೊರೆದು, ಅಗಾಧವಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಬಂಧು ಪರಿವಾರವನ್ನು ತೊರೆದು, ತಲೆಗೂದಲು ಮತ್ತು ಗಡ್ಡವನ್ನು ತೆಗೆಸಿಕೊಂಡು ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಮನೆ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿ ಶ್ರಮಣನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

“ಅವನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರಮಣನಾಗಿ ಭಿಕ್ಷು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು ಅವರಂತೆಯೇ ಜೀವಿಸುವವನಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಹತ್ಯೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತೊರೆದು ಪ್ರಾಣಿಹತ್ಯೆಯಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ದಂಡವನ್ನು ತೆಗೆದಿಟ್ಟವನಾಗಿ ಆಯುಧವನ್ನು ತೆಗೆದಿಟ್ಟವನಾಗಿ ಪಾಪಭೀರುವಾಗಿ ದಯಾವಂತನಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿ ಜೀವಿಗಳ ಹಿತಕ್ಕೆ ಅನುಕಂಪವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನದಲ್ಲದ್ದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ತೊರೆದವನಾಗಿ ತನ್ನದಲ್ಲದ್ದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತನಗೆ ತಾನು ಪರಿಶುದ್ಧ ಜೀವಿಯಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವನ್ನು ತೊರೆದು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ವ್ಯಭಿಚಾರದಿಂದ ಕಾಮ ಸಂಬಂಧಿ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸುಳ್ಳು ಮಾತನ್ನು ತೊರೆದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ಯವಾದಿ ಸತ್ಯಸಂಧ ನಂಬಿಕಸ್ಥ ವಿಶ್ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೋಸಗಾರನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಚಾಡಿಮಾತನ್ನು ತೊರೆದು ಚಾಡಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು

ಹೇಳುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬೇರೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಿಂದ ಭೇದವುಂಟುಮಾಡುವವನಲ್ಲ ಅಥವಾ ಬೇರೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವನಲ್ಲ.

“ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭೇದವಿರುವಲ್ಲಿ ಏಕತೆವುಂಟುಮಾಡುವವನು. ಸ್ನೇಹಿತರೆಲ್ಲರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವಂತಹ ಐಕ್ಯಮತ್ಯದಿಂದ ಸುಖಪಡುವ ಐಕ್ಯಮತ್ಯದಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡುವ, ಐಕ್ಯಮತ್ಯದಿಂದ ಆನಂದಪಡುವ ಐಕ್ಯಮತ್ಯತೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕಟುನುಡಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಕಟುವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವು ಎಂತಹ ಮಾತುಗಳು ಎಂದರೆ ಮಧುರವಾಗಿರುವಂತಹವು, ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಹಿತವಾಗಿರುವಂತಹವು, ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂತಹವು. ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿರುವಂತಹವು, ಸಭ್ಯವಾಗಿರುವಂತಹವು, ಬಹುಜನರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುವಂತಹವು. ಅಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುವುದನ್ನು ತೊರೆದು ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸರಿಯಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ, ಯತಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ, ಅರ್ಥವುಳ್ಳದ್ದನ್ನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ, ಶಿಸ್ತಿನ (ವಿನಯದ) ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ, ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೋದಾಹಾರಣೆಯಾಗಿರುವ, ಗುರಿ ಸಾಧಿಸುವ, ಅರ್ಥದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿವೇಚನೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಬೀಜ ಜೀವವನ್ನಾಗಲಿ, ಸಸ್ಯ ಜೀವವನ್ನಾಗಲಿ ಹಾಳು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಒಂದೇ ಹೊತ್ತು ಆಹಾರ ಸೇವಿಸುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಅಕಾಲದಲ್ಲಾಗಲಿ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ನೃತ್ಯ-ಗೀತೆ-ವಾದನ-ಮೋಚನ ಕುಣಿತ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಮಾಲಾ-ಗಂಧ-ಲೇಪನೆ-ಸೌಂದರ್ಯ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಅಲಂಕಾರಿಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಎತ್ತರವಾದ ಮತ್ತು ವಿಲಾಸಕರವಾದ ಆಸನಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಚಿನ್ನ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಧಾನ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ದಾಸ ದಾಸಿಯರನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮೇಕೆ ಮತ್ತು ಕುರಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆನೆಗಳು, ಹಸುಗಳು, ಕುದುರೆಗಳು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಹೊಲ ಮತ್ತು ಜಾಗಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ರಾಯಭಾರಿಯಾಗುವ ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ತೂಕಗಳ್ಳತನದಿಂದ, ಮಿಶ್ರ ಲೋಹಗಳ್ಳತನದಿಂದ, ಅಳತೆಗಳ್ಳತನದಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಲಂಚಗುಳಿತನ, ವಂಚಕತನ ಮತ್ತು ಮೋಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಕೈಕಾಲು ಕತ್ತರಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ, ಕೊಲೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಕಟ್ಟಿಹಾಕುವುದರಿಂದ, ದರೋಡೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

“ಅವನು ಶರೀರವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ, ಹಸಿವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆ ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ ಅವುಗಳಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಯು ತಾನು ಹಾರಾಡುವಾಗೆಲ್ಲ ತನ್ನ ರೆಕ್ಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಾರಾಡುತ್ತದೋ; ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷು ಶರೀರವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ, ಹಸಿವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆ ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ ಅವುಗಳಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಿದವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಈ ರೀತಿ ಆರೈಕೆ ಶೀಲ ಆಚರಣೆ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಅದರಿಂದಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಕಳಂಕರಹಿತ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

10. “ಅವನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಂಡ ಯಾವುದೇ ಆಹಾರ ರೂಪದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಕೇತಕ್ಕೂ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರ ವಿವರ ವಿಶೇಷಕ್ಕೂ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ನೋಡುವ ಕಣ್ಣು ಅವಯವವನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಡದೆ ಅದರಂತೆ ಜೀವಿಸಿದರೆ ದುರಾಶೆ ಮತ್ತು ಖಿನ್ನತೆ ಪಾಪಕಾರಣವಾದ ಅಕುಶಲ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ನಡೆದಾಡುತ್ತಾನೆ, ಕಣ್ಣು ಅವಯವವನ್ನು ಆರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ,

ಕಣ್ಣಿನ ಅವಯವದ ಮೇಲೆ ಹತೋಟಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ ಯಾವುದೇ ಶಬ್ದ... ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿ... ಮೂಗಿನಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ವಾಸನೆ... ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿ... ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ರಸ... ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿ... ಶರೀರದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಶ... ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿ... ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿನ ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಯಾವುದೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರ ವಿವರ ವಿಶೇಷಕ್ಕೂ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಅರಿಯದ ಮನ ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಡದೇ ಅದರಂತೆ ಜೀವಿಸಿದರೆ ದುರಾಶೆ ಮತ್ತು ಖಿನ್ನತೆ ಪಾಪಕಾರಣವಾದ ಅಕುಶಲ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೆ ನಡೆದಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮನ ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಆರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ, ಮನ ಇಂದ್ರಿಯದ ಮೇಲೆ ಹತೋಟಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಈ ರೀತಿ ಆರ್ಯರ ಶೀಲ ಆಚರಣೆ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಅದರಿಂದಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಕಳಂಕರಹಿತ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

“ಅವನು ಹೋಗುವಾಗಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬರುವಾಗಾಗಲಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಧಾರ ಜಾಗೃತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಕೆಳಗೆ ನೋಡುವಾಗಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಸುತ್ತಲೆ ಕಡೆ ನೋಡುವಾಗಾಗಲಿ ಅವನು ಪ್ರಜ್ಞಾಧಾರ ಜಾಗೃತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಮಡಚಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಹರಡುವುದರಲ್ಲಾಗಲಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಧಾರ ಜಾಗೃತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯನ್ನು, ಚೀವರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಪ್ರಜ್ಞಾಧಾರ ಜಾಗೃತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅಗಿಯುವಾಗಾಗಲಿ, ಕುಡಿಯುವಾಗಾಗಲಿ, ತಿನ್ನುವಾಗಾಗಲಿ, ರುಚಿ ನೋಡುವಾಗಾಗಲಿ, ಪ್ರಜ್ಞಾಧಾರ ಜಾಗೃತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಮಲಮೂತ್ರ ಮಾಡುವಾಗಾಗಲಿ, ಪ್ರಜ್ಞಾಧಾರ ಜಾಗೃತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾನೆ ನಡೆಯುವಾಗಾಗಲಿ, ನಿಂತಿರುವಾಗಾಗಲಿ, ಕುಳಿತಿರುವಾಗಾಗಲಿ, ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಾಗಲಿ, ಎಚ್ಚರವಿರುವಾಗಾಗಲಿ, ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಾಗಲಿ, ಮೌನದಿಂದಿರುವಾಗಾಗಲಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಧಾರ ಜಾಗೃತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾನೆ.

“ಅವನು ಈ ರೀತಿಯ ಆರ್ಯರ ಶೀಲ ಆಚರಣೆಯ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಮತ್ತು ಈ ರೀತಿಯ ಆರ್ಯರ ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂವರ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಮತ್ತು ಈ ರೀತಿಯ ಅರ್ಯರ ಸತಿ (ಎಚ್ಚರಿಕೆ) ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ತಾನು ವಾಸಿಸಲು ಇಂತಹ ಏಕಾಂತದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ-ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ, ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ, ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ, ಗಿರಿ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ, ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ, ವನಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ವಿಶಾಲ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಹುಲ್ಲಿನ ಬಣವೆಯ ಮೇಲೆ, ಅವನು ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಆ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸುಖಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಬೆನ್ನನ್ನು ಮತ್ತು ದೇಹವನ್ನು ನೇರವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಜಾಗೃತ ಸ್ಥಿತಿ ಸತಿಯನ್ನು ತನ್ನೆದುರಿಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಲೋಕದ ಮೇಲಿನ ದುರಾಶೆಯನ್ನು ತೊರೆದು, ದುರಾಶೆ ಇಲ್ಲದ ಮನೋಸ್ಥಿತಿವುಳ್ಳವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ದುರಾಶೆಯ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಗೆತನ ಮತ್ತು ದ್ವೇಷವನ್ನು ತೊರೆದು ಹಗೆತನವಿಲ್ಲದ ಮನೋಸ್ಥಿತಿವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿ ಜೀವಿಗಳ ಹಿತ ಬಯಸುವವನಾಗಿ ಹಗೆತನ ಮತ್ತು ದ್ವೇಷದ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಲಸ್ಯ ಮತ್ತು ಮಂಪರನ್ನು ತೊರೆದು ಆಲಸ್ಯ ಮತ್ತು ಮಂಪರರಹಿತನಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಚಂಚಲತೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಶಾಂತವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉಪಶಾಂತಗೊಳಿಸಿದವನಾಗಿ ಚಂಚಲತೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತೆಯ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಂದೇಹವನ್ನು ತೊರೆದು ಸಂದೇಹವನ್ನು ದಾಟಿದವನಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಪನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ದೂರನಾಗಿ ಸಂದೇಹ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

“ಅವನು ಈ ಐದು ತಡೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಆಂತರಿಕ ಅರಿವಿನಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ದುರ್ಬಲ ಮಾಡಿದವನಾಗಿ ಕಾಮವನ್ನು ದಾಟಿದವನಾಗಿ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ದಾಟಿದವನಾಗಿ ಸವಿತರ್ಕನಾಗಿ, ಸವಿಚಾರನಾಗಿ ಏಕಾಂತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸುಖದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮಾಧಿಯ ಮೊದಲ ಹಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ವಿತರ್ಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಉಪಶಮನಗೊಳಿಸಿ ಆಂತರಿಕ ಸ್ಥೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕೋಭಾವದಿಂದ ವಿತರ್ಕಗಳಿಲ್ಲದ ವಿಚಾರಗಳಿಲ್ಲದ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸುಖದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮಾಧಿಯ

ಎರಡನೇ ಹಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಆನಂದ ಮರೆಯಾಗಿ ಉಪೇಕ್ಷಾ (ಸಮಚಿತ್ತತೆ)ಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಜಾಗ್ರತ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಅರಿವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖವನ್ನು ಕಾಯದಲ್ಲೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ, ಯಾವುದನ್ನು ಆರ್ಯರು ಹೀಗೆ ಘೋಷಿಸುತ್ತಾರೋ 'ಉಪೇಕ್ಷಾ ಮತ್ತು ಜಾಗ್ರತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನೇ ಸುಖದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡವನು' ಎಂದು. ಇಂತಹ ಸಮಾಧಿಯ ಮೂರನೇ ಹಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಭಿಕ್ಷು ಸುಖವನ್ನು ಬಿಟ್ಟವನಾಗಿ, ದುಃಖವನ್ನು ಬಿಟ್ಟವನಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಮಾನಸಿಕ ಸುಮ್ಮಾನ-ದುಮ್ಮಾನಗಳು ಕಾಣದಂತಾಗಿ ದುಃಖವೂ ಅಲ್ಲದ ಸುಖವೂ ಅಲ್ಲದ ಉಪೇಕ್ಷಾದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಎಚ್ಚರ ಸ್ಥಿತಿಯಾದ ಸಮಾಧಿಯ ನಾಲ್ಕನೇ ಹಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

11. "ಅವನ ಈ ಬಗೆಯ ಸಮಾಹಿತವಾದ ಚಿತ್ತವು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ, ಉಜ್ವಲವೂ, ನಿರ್ಮಲವೂ, ದೋಷವಿಮುಕ್ತವೂ, ಮೃದುವೂ, ಕಾರ್ಯ ಯೋಗ್ಯವೂ, ಸ್ಥಿರವೂ, ಅಚಲವೂ ಆಗಿ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಚಿತ್ತವು ತಿರುಗಿತು. ಹೇಗೆಂದರೆ- ಒಂದು ಜನ್ಮವನ್ನು ಎರಡು ಜನ್ಮಗಳನ್ನು... ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿ ಹೀಗೆ ಸವಿವರವಾಗಿ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ಣವಾದ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಪೂರ್ವ ಜೀವಗಳು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದವು.

12. "ಅವನ ಈ ಬಗೆಯ ಸಮಾಹಿತವಾದ ಚಿತ್ತವು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ನಿರ್ಮಲವೂ ಉಜ್ವಲವೂ ಎಲ್ಲ ದೋಷಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತವೂ, ಮೃದುವೂ, ಕಾರ್ಯಯೋಗ್ಯವೂ, ಸ್ಥಿರವೂ, ಅಚಲವೂ ಆಗಿ ಜೀವಿಗಳ ಸಾವು ಮತ್ತು ಮರುಹುಟ್ಟುಗಳೆಡೆಗೆ ಚಿತ್ತ ತಿರುಗಿತು. ಆ ವಿಶುದ್ಧವಾದ ಮಾನವಾತೀತ ದಿವ್ಯ ನೇತ್ರದಿಂದ... ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿ... ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಾನುಸಾರಿಯಾಗಿರುವ ಜೀವಿಗಳು ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದವು.

"ಅವನ ಈ ಬಗೆಯ ಸಮಾಹಿತವಾದ ಚಿತ್ತವು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ, ಉಜ್ವಲವೂ, ಎಲ್ಲ ದೋಷಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತವೂ, ಮೃದುವೂ, ಕಾರ್ಯಯೋಗ್ಯವೂ, ಸ್ಥಿರವೂ, ಅಚಲವೂ ಆಗಿ ಆಸವಗಳ ಕಡೆಗೆ ಚಿತ್ತ ತಿರುಗಿತು. ಅವನು 'ಇದೇ ದುಃಖ' ಎಂದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'ಇದೇ ದುಃಖದ ಹುಟ್ಟು' ಎಂದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'ಇದೇ ದುಃಖದ ನಿರೋಧ' ಎಂದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'ಇದೇ ದುಃಖದ ನಿರೋಧಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗ' ಎಂದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. 'ಇವೇ ಆಸವಗಳು' ಎಂದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. 'ಇವೇ ಆಸವಗಳ ಹುಟ್ಟು' ಎಂದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. 'ಇದೇ ಆಸವಗಳ ನಿರೋಧ' ಎಂದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. 'ಇದೇ ಆಸವಗಳ ನಿರೋಧಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗ' ಎಂದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕಂಡ ಮೇಲೆ, ಹೀಗೆ ಅರಿತುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಕಾಮಾಸವಗಳಿಂದಲೂ ಚಿತ್ತ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿತು, ಭವಾಸವಗಳಿಂದಲೂ ಚಿತ್ತ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿತು, ಅವಿದ್ಯಾಸವಗಳಿಂದಲೂ ಚಿತ್ತ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿತು, ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದಾಗ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು ಎಂದು ಅರಿವಿಗೆ ಬಂತು. 'ಜನ್ಮವು ಕೊನೆಯಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಇನ್ನೇನೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ."

13. ಹೀಗೆ ತಿಳಿದಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಘೋಟಮುಖನು ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: "ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರೆ ಅದ್ಭುತ! ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರೆ ಅದ್ಭುತ! ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರು ಯಾವುದು ಬಿಸುಟಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತೋ ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟಂತೆ, ರಹಸ್ಯವಾದುದನ್ನು ಬಯಲುಪಡಿಸಿದಂತೆ, ದಾರಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡವನಿಗೆ ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಿದಂತೆ, ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ದೀಪ ಬೆಳಗಿ ಕಣ್ಣಿರುವವರಿಗೂ ರೂಪಗಳು ಕಾಣುವಂತೆ ತಾವು ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬಹುವಿಧದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದೀರಿ. ನಾನು ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರಿಗೆ, ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಶರಣುಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಇಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಶರಣಾಗಿರುವ ಉಪಾಸಕನೆಂದು ಆಚಾರ್ಯ ಉದೇನರು ತಿಳಿಯಲಿ."

"ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ನನಗೆ ನೀನು ಶರಣು ಹೋಗಬೇಡ. ನಾನು ಯಾವ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಿದ್ದೇನೋ

ಅವರಿಗೆ ನೀನು ಶರಣಹೋಗು.”

“ಆಚಾರ್ಯ ಉದೇನರೆ, ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?”

“ಅರಹಂತರೂ, ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಭಗವಾನರು ಈಗ ಪರಿನಿಬ್ಬುತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.”

“ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ಹತ್ತು ಯೋಜನ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಂದು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದರೆ, ಅರಹಂತರೂ, ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ನೋಡಲು ನಾವು ಹತ್ತು ಯೋಜನ ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ಇಷ್ಟತ್ತು ಯೋಜನ ದೂರದೊಳಗೆ ಇದ್ದಾರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದರೆ, ಮೂವತ್ತು ಯೋಜನಗಳು... ನಲವತ್ತು ಯೋಜನ... ಐವತ್ತು ಯೋಜನ... ನೂರು ಯೋಜನ..., ನಾವು ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಮಾಸಂಬುದ್ಧರೂ ಆದ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ನೋಡಲು ನೂರು ಯೋಜನ ದೂರ ಸಾಗಿ ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ಈಗ ಪರಿನಿಬ್ಬುತರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರಿಗೆ, ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ನಾನು ಇಂದಿನಿಂದ ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಶರಣಾಗಿರುವ ಉಪಾಸಕನೆಂದು ಆಚಾರ್ಯ ಉದೇನರು ತಿಳಿಯಲಿ.”

“ಈಗ ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರೆ, ಅಂಗರಾಜ ದೇವಸಿಕನು ನನಗೆ ನಿತ್ಯ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರೆ, ಅದರಿಂದ ನಾನು ನಿಮಗೆ ನಿತ್ಯ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಅಂಗರಾಜ ದೇವಸಿಕನು ನಿನಗೆ ನಿತ್ಯ ಯಾವರೀತಿಯ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ?”

“ಐದುನೂರು ಕಹಾಪಣಗಳನ್ನು⁵, ಆಚಾರ್ಯ ಉದೇನರೆ.”

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ನಾವು ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ.”

“ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರೆ, ಅದು ತಮಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗದಿದ್ದರೆ ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರಿಗೆ ವಿಹಾರವೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವಿಹಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಡುವುದು ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಪಾಟಲಿಪುತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಉಪಟಾನ ಶಾಲೆ (ಸಭಾಭವನ)ಯೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸು⁶.”

“ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರು ಸಂಘಕ್ಕೆ ದಾನವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿರುವುದು ನನಗೆ ಅತೀವ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ನಾನು ಪಡೆಯುವ ನಿತ್ಯಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ನಾನು ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರಿಗೆ ನೀಡುವ ಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸಂಘಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಟಲಿಪುತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಪಟಾನ ಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತೇನೆ.”

ಹೀಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಘೋಟಮುಖನು ನಿತ್ಯ ಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದ (ಯಾವುದನ್ನು ಪೂಜ್ಯ ಉದೇನರಿಗೆ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದನೋ) ಮತ್ತು ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ತಾನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನಿತ್ಯ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಪಾಟಲಿಪುತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಘಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಟಾನ ಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಈಗ ಘೋಟಮುಖ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಘೋಟಮುಖ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಚಂಕೀ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ತಮ್ಮ ಮಹಾ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದೊಡನೆ ಕೊಸಲ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಕೊಸಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗ್ರಾಮವಾದ ಓಪಾಸಾದಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಭಗವಾನರು ಅಲ್ಲಿನ ಸಾಲವ್ಯಕ್ತಗಳ ತೋಪಿನ ದೇವವನದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಂಕೀ ಎನ್ನುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಓಪಾಸಾದ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೊಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯಿಂದ ದತ್ತಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಈ ಗ್ರಾಮವು ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು, ವನ, ಜಲ, ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿತ್ತು.

ಓಪಾಸಾದಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗೃಹಸ್ಥರು ಹೀಗೆ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು. 'ಶಾಕ್ಯ ಪುತ್ರರಾದ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಶಾಕ್ಯ ಕುಲದ ಪಬ್ಬಜಿತರು. ಇವರು ವಿದೇಹ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಐದುನೂರು ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರ ಬಗ್ಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ವದಂತಿಯೊಂದು ಹಬ್ಬಿದೆ: ಭಗವಾನರು ಅರಹಂತರು, ಸಮ್ನಾಸಂಬುದ್ಧರು, ವಿದ್ಯಾಚರಣ ಸಂಪನ್ನರು ಸುಗತರು ಲೋಕ ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ಅಸಮಾನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳು. ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ಮಾನವರ ಗುರುಗಳು, ಭಗವಂತರು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧರು. ತಮ್ಮ ಸ್ವಯಂ ಅಭಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಈ ಲೋಕದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಮಾರರನ್ನು, ಬ್ರಹ್ಮರನ್ನು, ಸಮಣರನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ರಾಜರನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ಧರ್ಮವು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಕೂಡಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರ್ಥ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಂದ ಬೋಧಿಸಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವೂ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ (ಪವಿತ್ರ) ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವರು, ಇಂತಹ ಅರಹಂತರನ್ನು ಈಗ ನೋಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.'

ಆಗ ಓಪಾಸಾದಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗೃಹಸ್ಥರು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಓಪಾಸಾದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉತ್ತರದ ಕಡೆಗಿರುವ ಸಾಲತೋಪಿನ ದೇವವನದತ್ತ ತೆರಳಿದರು.

2. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಚಂಕಿಯು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವಿರಾಮಕ್ಕೆಂದು ತನ್ನ ಅರಮನೆಯ ಮಹಡಿಗೆ ತೆರಳಿದ್ದನು. ಆಗ ಅವನು ಓಪಾಸಾದಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗೃಹಸ್ಥರು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಓಪಾಸಾದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಲ ತೋಪಿನ ದೇವವನದತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕ್ಷತ್ರಿಯನನ್ನು ಕರೆದು ಕೇಳಿದನು: "ಕ್ಷತ್ರಿಯನೆ, ಓಪಾಸಾದಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗೃಹಸ್ಥರು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಓಪಾಸಾದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಲತೋಪಿನ ದೇವವನದತ್ತ ಏಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?"

"ಸ್ವಾಮಿ, ಶಾಕ್ಯಪುತ್ರನಾದ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗಿ ಕೊಸಲ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಈ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರ ಬಗ್ಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ವದಂತಿಯೊಂದು ಹಬ್ಬಿದೆ: ಭಗವಾನರು ಅರಹಂತರು, ಸಮ್ನಾಸಂಬುದ್ಧರು, ವಿದ್ಯಾಚರಣ ಸಂಪನ್ನರು ಸುಗತರು ಲೋಕ ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ಅಸಮಾನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳು. ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ಮಾನವರ ಗುರುಗಳು, ಭಗವಂತರು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧರು. ತಮ್ಮ ಸ್ವಯಂ ಅಭಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಈ ಲೋಕದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಮಾರರನ್ನು, ಬ್ರಹ್ಮರನ್ನು, ಸಮಣರನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ರಾಜರನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ಧರ್ಮವು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಕೂಡಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ಧರ್ಮವನ್ನು

ಅರ್ಥ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಂದ ಬೋಧಿಸಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವೂ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ (ಪವಿತ್ರ) ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

“ಆಯಿತು, ಕ್ಷತ್ರಿಯನೆ, ಓಪಾಸಾದಾದ ಗೃಹಸ್ಥರ ಬಳಿಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳು: ‘ಮಾನ್ಯರೆ, ದಯಮಾಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಯಿರಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಚಂಕಿಯು ಕೂಡ ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.’”

“ಆಯಿತು, ಸ್ವಾಮಿ” ಎಂದು ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ಹೇಳಿ ಓಪಾಸಾದಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಗೃಹಸ್ಥರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿದನು.

3. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಂದ ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಬಂದ ಐದುನೂರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಒಪಾಸಾದಾದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು: ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಚಂಕಿಯು ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾರಂತೆ.’ ಆಗ ಅವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಚಂಕಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದರು, “ಸ್ವಾಮಿ, ನೀವು ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀರಂತೆ, ಅದು ನಿಜವೇ?”

“ಹೌದು, ಮಾನ್ಯರೆ, ನಾನು ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

“ಸ್ವಾಮಿ, ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗಬೇಡಿ. ಆಚಾರ್ಯ ಚಂಕಿಯವರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುವುದು ನಿಮಗೆ ತರವಲ್ಲ; ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸಮಣ ಗೌತಮರೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲು ಬರುವುದು ಸರಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿ, ನೀವು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಏಳು ತಲೆಮಾರಿನವರೆಗೆ ತಾಯಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ತಂದೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಉಭಯತ್ರ ಸುಜಾತರು, ಪ್ರಶ್ನಾತೀತರು ಮತ್ತು ಪವಿತ್ರರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆಚಾರ್ಯ ಚಂಕೀ, ನೀವು ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಸಮಣ ಗೌತಮರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲು ಬರುವುದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನೀವು ನಿಘಂಟು, ಕೇಟುಭ, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಬೇಧಗಳು ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾಗಿ ಇತಿಹಾಸದೊಡನೆ ಮೂರು ವೇದಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರು, ವೇದಗಳ ಪದಪಾಠವನ್ನು ಬಲ್ಲವರು, ವೈಯಾಕರಣರು, ಲೋಕಾಯತದಲ್ಲೂ ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲೂ ಪಂಡಿತರು. ನೀವು ರೂಪವಂತರು, ದರ್ಶನೀಯರು, ಸಮಾಧಾನಚಿತ್ತರು, ಸುಂದರ ವರ್ಣವುಳ್ಳವರು, ಬ್ರಹ್ಮ ವರ್ಣವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ಉಳ್ಳವರು. ನೀವು ಶೀಲವಂತರು, ಆರ್ಯಶೀಲರು, ಕುಶಲಶೀಲರು, ಕುಶಲ ಶೀಲದಿಂದಲೇ ಸದಾ ಇರುವವರು. ಸ್ವಾಮಿ, ನೀವು ಕಲ್ಯಾಣವಾಚಿಗಳು, ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಿಗಳು. ನೀವು ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೆ ಮಾತನಾಡಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಂವಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು. ಮಾನ್ಯರೆ, ನೀವು ಬಹು ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು, ನೀವು ಮುನ್ನೂರುಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವವರು. ಮಾನ್ಯರೆ, ನೀವು ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯಿಂದ ಸತ್ಕಾರಗೊಂಡವರು, ಗೌರವಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು, ಸಂಮಾನಿತರು, ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು ಮತ್ತು ಪ್ರಶಂಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು. ನೀವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೂರ್ವರಸಾತಿಯಿಂದ ಸತ್ಕಾರಗೊಂಡವರು”, ಗೌರವಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು, ಸಂಮಾನಿತರು, ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು ಮತ್ತು ಪ್ರಶಂಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು. ಸ್ವಾಮಿ, ನೀವು ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಯಿಂದ ದತ್ತಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ವನ, ಜಲ, ಧನ, ಧಾನ್ಯ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿರುವ ಓಪಾಸಾದವನ್ನು ಆಳುವವರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ, ಆಚಾರ್ಯ ಚಂಕೀ, ನೀವು ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ, ಸಮಣ ಗೌತಮರೇ ಬಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುವುದು ಸರಿಯಿರುತ್ತದೆ.”

4. ಅವರು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಚಂಕೀಯು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಮಾನ್ಯರೆ, ಗೌತಮರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುವುದು ಏಕೆ ಸರಿ ಮತ್ತು ಸಮಣ ಗೌತಮರು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬರುವುದು ಏಕೆ ಸರಿಯಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗ ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳಿರಿ. ಮಾನ್ಯರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಏಳು ತಲೆಮಾರು ಹಿಂದಿನವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ತಂದೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಉಭಯತ್ರ ಸುಜಾತರು, ಪ್ರಶ್ನಾತೀತರು

ಮತ್ತು ಪವಿತ್ರರು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಾನ್ಯರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ, ನಾನು ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುವುದೇ ಸರಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಮಾನ್ಯರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಹಿರಣ್ಯ ಸುವರ್ಣಗಳಿರುವ ಭಂಡಾರವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಪಬ್ಬಜಿತರಾದವರು. ಮಾನ್ಯರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಇನ್ನೂ ಕಪ್ಪು ಕೂದಲಿದ್ದು ಯೌವನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲೇ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತರಾದವರು. ಮಾನ್ಯರೆ, ತಮ್ಮ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಶ್ರುತಪ್ತರಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಕೇಶಮಂಡನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪಬ್ಬಜಿತರಾದವರು. ಮಾನ್ಯರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ರೂಪವಂತರು, ದರ್ಶನೀಯರು, ಸಮಾಧಾನಚಿತ್ತರು, ಅಪ್ರತಿಮ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಉಳ್ಳವರು, ಬ್ರಹ್ಮ ವರ್ಣವನ್ನು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ಉಳ್ಳವರು. ಮಾನ್ಯರೇ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಶೀಲವಂತರು, ಆರ್ಯಶೀಲರು, ಕುಶಲಶೀಲರು ಕುಶಲಶೀಲದಿಂದಲೇ ಸದಾ ಇರುವವರು. ಮಾನ್ಯರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಕಲ್ಯಾಣ ವಾಚಿಗಳು, ಕಲ್ಯಾಣ ವಾಗ್ಮಿಗಳು, ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ನುಡಿಯುವವರು, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೆ ಮಾತನಾಡಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಂವಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು. ಮಾನ್ಯರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಬಹು ಆಚಾರ್ಯರ ಆಚಾರ್ಯರು. ಮಾನ್ಯರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಕಾಮರಾಗಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರು, ಚಾಪಲ್ಯವಿಗತರು, ಮಾನ್ಯರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಕಮ್ಮವಾದಿಗಳು, ಕ್ರಿಯಾವಾದಿಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂತತಿಗೆ ಯಾವ ಕೇಡನ್ನು ಬಯಸದಿರುವವರು. ಮಾನ್ಯರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಉಚ್ಚ ಕುಲದಿಂದ ಪಬ್ಬಜಿತರಾದವರು, ಅಸಂಭಿನ್ನ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದವರು; ಮಾನ್ಯರೆ ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಮಹಾಧನ, ಮಹಾಭೋಗಗಳನ್ನು ಉಳ್ಳ ಆಡ್ಯಕುಲದಿಂದ ಪಬ್ಬಜಿತರಾದವರು; ಮಾನ್ಯರೆ, ಜನರು ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಜನಪದಗಳಿಂದ ಬಂದು ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾನ್ಯರೆ, ಅನೇಕ ಸಾವಿರಾರು ದೇವತೆಗಳು ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಸಮಣ ಗೌತಮರಿಗೆ ಶರಣುಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನ್ಯರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ವರದಿ ಬಂದಿದೆ: 'ಭಗವಾನರು, ಅರ್ಹಂತರು, ಸಮ್ಮತ್ ಸಂಬುದ್ಧರು, ವಿದ್ಯಾಚರಣ ಸಂಪನ್ನರು, ಸುಗತರು, ಲೋಕಜ್ಞಾನಿಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ಅಸಮಾನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳು, ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ಮಾನವರ ಗುರು, ಬುದ್ಧರು ಮತ್ತು ಭಾಗ್ಯವಂತರು'. ಮಾನ್ಯರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಮೂವತ್ತೆರಡು ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು. ಮಾನ್ಯರೆ ಮಗಧ ದೇಶದ ರಾಜ ಬಿಂಬಿಸಾರ, ಅವನ ಪತ್ನಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಸಮಣ ಗೌತಮರಿಗೆ ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ಶರಣು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನ್ಯರೆ, ಕೋಸಲ ದೇಶದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿ, ಅವನ ಪತ್ನಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಸಮಣ ಗೌತಮರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನ್ಯರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೊಕ್ತರಸಾತಿ, ಅವನ ಪತ್ನಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಸಮಣ ಗೌತಮರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನ್ಯರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಓಪಾಸಾದಾದ ಉತ್ತರಕ್ವಿರುವ ಸಾಲತೋಪಿನ ದೇವವನದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ, ಯಾರೇ ಸಮಣರಾಗಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಲಿ, ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಅವರು ನಮ್ಮ ಅತಿಥಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು, ಗೌರವಿಸಬೇಕು, ಸನ್ಮಾನಿಸಬೇಕು, ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಓಪಾಸಾದಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ನಮ್ಮ ಅತಿಥಿ, ನಮ್ಮ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು, ಗೌರವಿಸಬೇಕು, ಸನ್ಮಾನಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ, ಮಾನ್ಯರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ; ನಾನೇ ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುವುದು ಸರಿ."

"ಮಾನ್ಯರೆ, ಇಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ಹೊಗಳುವುದನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದು ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಲ್ಲ. ಅವರು ವರ್ಣನೆಗೆ ಸಿಲುಕದಿರುವವರು. ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗುಣವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲು ಬರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ನಾನೇ ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಮಾನ್ಯರೆ, ನಾವೆಲ್ಲ ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗೋಣ."

5. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಚಂಕಿಯು ಮಹಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗಣದೊಂದಿಗೆ ಭಗವಾನರ ಬಳಿಸಾರಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾತುಕತೆಯಾಡಿ ಕುಶಲ ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತನು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾತುಕತೆಯಾಡಿ ಕುಶಲ ಕೇಳಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಪಟಿಕ ಎನ್ನುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವಕನು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಯುವಕ, ಬೋಳುತಲೆ, ಹುಟ್ಟಿ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷ, ನಿಘಂಟು, ಕೌಟುಭ, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾಗಿ ಇತಿಹಾಸದೊಡನೆ ಮೂರು ವೇದಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನು; ವೇದಗಳ ಪದಪಾಠವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು, ವೈಯಾಕರಣನು, ಲೋಕಾಯತದಲ್ಲೂ ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲೂ ಪಂಡಿತನು ಆಗಿದ್ದನು. ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಭಗವಾನರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವರ ಮಾತಿನ ಮಧ್ಯೆ ತೂರಿ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಭಗವಾನರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಕಾಪಟಿಕನನ್ನು ಹೀಗೆ ಗದರಿದರು: ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಭಾರದ್ವಾಜರು ಬಾಯಿಹಾಕಿ ಅಡ್ಡಿಬಾರದಿರಲಿ. ಆಯುಷ್ಯಂತ ಭಾರದ್ವಾಜರು ಮಾತು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಕಾಯಲಿ.”

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಚಂಕಿಯು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರು ಮಾಣವ ಕಾಪಟಿಕನಿಗೆ ಗದರಿದಿರಲಿ. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಕಾಪಟಿಕನು ಕುಲಪುತ್ರನು, ಬಹುಶ್ರುತನು, ಪಂಡಿತನು, ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವವನೂ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಸಮರ್ಥನೂ ಆಗಿರುವವನು!”

ಆಗ ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿದರು: ‘ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ, ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇವನನ್ನು ಹೀಗೆ ಆದರಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಕಾಪಟಿಕನು ತ್ರಿವೇದ ಪಾರಂಗತನೇ ಇರಬೇಕು.’

6. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಕಾಪಟಿಕನು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿದನು: ‘ಸಮಣ ಗೌತಮರು ನನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು.’

ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಕಾಪಟಿಕನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಅರಿತು ಅವನತ್ತ ಕಣ್ಣುಹಾಯಿಸಿದರು. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಕಾಪಟಿಕನು ಯೋಚಿಸಿದ: ‘ಸಮಣ ಗೌತಮರು ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದ್ದಾರೆ, ನಾನೊಂದುವೇಳೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ’. ಆಗ ಅವನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪುರಾತನ ಮಂತ್ರಪದಗಳು ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಬಂದುವಾದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಒಂದು ಖಚಿತ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ‘ಇದೇ ಸತ್ಯ, ಬೇರೆಯದು ಸುಳ್ಳು’. ಇದಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರು ಏನೆನ್ನುವಿರಿ?”

“ಅದು ಹೇಗೆ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದರೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆಯೇ: ‘ನನಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತು, ನಾನು ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ; ಇದು ಮಾತ್ರವೇ ಸತ್ಯ, ಬೇರೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು’ ಎಂದು.

“ಇಲ್ಲ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ.”

“ಅದು ಹೇಗೆ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬ ಆಚಾರ್ಯನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬನೇ ಆಚಾರ್ಯನ ಹಿಂದಿನ ಏಳು ಸಂತತಿಗಳವರೆಗಿನ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾರರು: ‘ನನಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತು, ನಾನು ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ; ಇದು ಮಾತ್ರವೇ ಸತ್ಯ, ಬೇರೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು’.

“ಇಲ್ಲ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ.”

“ಅದು ಹೇಗೆ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಪೂರ್ವದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳು, ಮಂತ್ರಕರ್ತರು, ಮಂತ್ರ ಸಂಯೋಜಕರು, ಈ ಯಾವ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಮುಂಚೆ ಪಠಿಸಿದರೋ, ಹಾಡಿದರೋ ಸಂಯೋಜಿಸಿದರೋ ಅದೇ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು

ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲೂ ಈಗಲೂ ಪಠಿಸುತ್ತಾರೆ, ಪುನರುಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಯಾವುದನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಹಾಡಿದ್ದರೋ ಮತ್ತು ಯಾವುದನ್ನು ಪಠಿಸಿದ್ದರೋ ಅದನ್ನೇ ಪುನರುಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ—ಎಂದರೆ, ಅಟ್ಟಕ, ವಾಮಕ, ವಾಮದೇವ, ವಸ್ಸಾಮಿತ್ತ, ಯಮತಗ್ಗಿ, ಅಂಗೀರಸ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ವಾಸೇಟ್ಟ, ಕಸ್ಸಪ ಮತ್ತು ಭಗು - ಈ ಎಲ್ಲಾ ಹಿಂದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಯೇ 'ನಮಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತು, ನಾವು ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ; ಇದು ಮಾತ್ರವೇ ಸತ್ಯ, ಬೇರೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು'.

“ಇಲ್ಲ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ.”

“ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದೇನೆಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದರೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾರ: 'ನನಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತು, ನಾನು ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ; ಇದು ಮಾತ್ರವೇ ಸತ್ಯ, ಬೇರೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು'. ಇನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಆಚಾರ್ಯ ಅಥವಾ ಆ ಆಚಾರ್ಯನ ಹಿಂದಿನ ಏಳು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾರರು; 'ನನಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತು, ನಾನು ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ; ಇದು ಮಾತ್ರವೇ ಸತ್ಯ, ಬೇರೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು'. ಇನ್ನು ಪೂರ್ವದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳು, ಮಂತ್ರಕರ್ತರು, ಮಂತ್ರ ಸಂಯೋಜಕರು... ಈ ಎಲ್ಲ ಹಿಂದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ: 'ನಮಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತು, ನಾವು ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ; ಇದು ಮಾತ್ರವೇ ಸತ್ಯ, ಬೇರೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು' ಎಂದು.

7. ಅಂಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಒಂದು ಸಾಲು ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಒಬ್ಬರು ತಾಕಿದಂತೆ ಇತ್ತು ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ಮೊದಲನೆಯವನು ನೋಡಲಾರ, ಮಧ್ಯದವನು ನೋಡಲಾರ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯವನೂ ನೋಡಲಾರ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೇಳಿಕೆಯು ಅಂಧರ ಸಾಲಿನಂತೆ; ಮೊದಲನೆಯವನು ನೋಡಲಾರ, ಮಧ್ಯದವನು ನೋಡಲಾರ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯವನೂ ನೋಡಲಾರ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಆಧಾರರಹಿತವಾದುದಲ್ಲವೆ? ನಿನಗೆ ಏನನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಭಾರದ್ವಾಜ?”

“ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಗೌರವಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದಲೂ ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ.”

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ಮೊದಲು ನೀನು ಶ್ರದ್ಧೆಯ ನಿಲುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ. ಈಗ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವೆ. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಐದು ಸಂಗತಿಗಳಿವೆ. ಅವು ಇಲ್ಲೇ ಈಗಲೇ ಎರಡುರೀತಿಯ ಸರಿ ಅಥವಾ ತಪ್ಪು ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಆ ಐದು ಯಾವುವು? ಸದ್ಧಾ (ಶ್ರದ್ಧೆ), ರುಚಿ (ಅನುಮೋದನೆ), ಅನುಸ್ಸವೋ (ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆ), ಅಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕೋ (ತಾರ್ಕಿಕವಾದ ಚಿಂತನೆ) ಮತ್ತು ದಿಟ್ಟಿ ನಿಜ್ಜಾನಕ್ಕಂತಿ (ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಆಲೋಚನೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು). ಈಗ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ಅದು ಶೂನ್ಯವೂ, ಟೊಳ್ಳೂ, ಅಸತ್ಯವೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವೊಂದನ್ನು ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರಬಹುದು; ಆದರೂ ವಾಸ್ತವವೂ, ನಿಜವೂ ಮತ್ತು ಅಸತ್ಯದಿಂದ ದೂರವಾಗಿರಬಹುದು. ಪುನಃ ಕೆಲವೊಂದನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಮೋದಿಸಬಹುದು... ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಾರ್ಕಿಕ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಬಹುದು... ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಆಲೋಚನೆಗೆ ಬರಬಹುದು. ಆದರೂ ಅದು ರಿಕ್ತವೂ, ತುಚ್ಛವೂ ಸುಳ್ಳು ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ತಾರ್ಕಿಕ ಚಿಂತನೆಗೆ ಒಳಪಡದಿದ್ದರೂ ಅವು ವಾಸ್ತವವೂ, ನಿಜವೂ ಮತ್ತು ಅಸತ್ಯದಿಂದ ದೂರವಾಗಿರಬಹುದು. (ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ) ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಒಬ್ಬ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮನುಷ್ಯನು 'ಇದುವೇ ಸತ್ಯ, ಅನ್ನವೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು' ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.”

8. “ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಸತ್ಯರಕ್ಷಣೆಯು ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ? ಒಬ್ಬನು ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ? ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ಸತ್ಯರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.”

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿದ್ದರೆ ಅವನು ಸತ್ಯರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ‘ನನ್ನ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಹೀಗಿದೆ’. ಆದರೂ ಅವನು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ‘ಇದುವೇ ಸತ್ಯ, ಅನ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು’ ಎಂದು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಸತ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆ ಇದೆ; ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬಹುದು, ಹೀಗೆ ನಾವು ಸತ್ಯರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೂ ಸಹ ಇನ್ನೂ ಸತ್ಯದ ಅವಿಷ್ಕಾರವಾಗಿಲ್ಲ (ಸತ್ಯದ ಜಾಗ್ರತಿ ಆಗಿಲ್ಲ).

“ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ರುಚಿಸಿದರೆ (ಅನುಮೋದಿಸಿದರೆ)... ಅವನು ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ... ತಾರ್ಕಿಕ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ (ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ), ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಆಲೋಚನೆ (ದೃಷ್ಟಿ)ಯನ್ನು ಲಭ್ಯಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ, ಆಗ ಅವನು ಸತ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ‘ನನ್ನ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಲಭ್ಯವಾದ ದೃಷ್ಟಿ ಹೀಗಿದೆ’. ಆದರೆ ಅವನು ಒಂದು ನಿಖರ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ; ‘ಇದುವೇ ಸತ್ಯ, ಅನ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳು’ ಎಂದು. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೂ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಸತ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ; ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಸತ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ, ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಸತ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೂ ಸಹ ಸತ್ಯದ ಅನುಬೋಧ ಆಗಿಲ್ಲ.”

9. “ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ, ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಸತ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ, ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದ ಅವಿಷ್ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ? ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಸತ್ಯದ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ? ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರಿಗೆ ಸತ್ಯದ ಜಾಗೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಕೋರುತ್ತೇವೆ.”

“ಇಲ್ಲಿ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷು ಒಂದು ಗ್ರಾಮ ಅಥವಾ ನಿಗಮದ ಆಸರೆಯಿಂದ ಬದುಕುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆಗ ಒಬ್ಬ ಗೃಹಸ್ಥ ಅಥವಾ ಗೃಹಸ್ಥನ ಮಗ ಅವನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಲೋಭದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ, ದ್ವೇಷದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಮತ್ತು ಮೋಹದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಮೂರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ: ‘ಈ ಪೂಜ್ಯರು ಲೋಭದಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ, ಮನಸ್ಸು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಲೇ ತುಂಬಿದ್ದರೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆಯೇ ‘ನನಗೆ ಗೊತ್ತು’ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ನೋಡದೆಯೇ ‘ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಮೂಲಕ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ದುಃಖಿಸಬಹುದು. ಯಾವಾಗ ಆ ಗೃಹಸ್ಥನು ಹೀಗೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ‘ಈ ಪೂಜ್ಯರಲ್ಲಿ ಲೋಭ ಮೂಲವಾದ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಇಲ್ಲ. ಈ ಪೂಜ್ಯರ ಕಾಯ ಮತ್ತು ವಾಕ್ ನಡತೆಗಳು ಲೋಭ ಮೂಲವಾದವಲ್ಲ. ಈ ಆಯುಷ್ಯಂತರ ಉಪದೇಶಿಸುವ ದಮ್ಮವು ಗಂಭೀರವೂ, ನೋಡಲು ಮತ್ತು ಅರಿಯಲು ಕಷ್ಟವೂ, ಆನಂದದಾಯಕವೂ, ಭವ್ಯವೂ, ತರ್ಕಕ್ಕೆ ನಿಲುಕದ್ದೂ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಹಾಗೂ ಪಂಡಿತನಾದವನು ಅನುಭವಿಸುವಂತಹದೂ ಆಗಿದೆ. ಯಾರು ಲೋಭದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದಾರೋ ಅಂತಹವರು ಈ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.”

10. “ಹೀಗೆ ಅವನನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿ ಲೋಭ ಮೂಲವಾದ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಮೇಲೆ ಈ ಪೂಜ್ಯರು ದ್ವೇಷ ಸಂಬಂಧಿತ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬಗ್ಗೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ; ‘ಈ ಪೂಜ್ಯರು ದ್ವೇಷದಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ, ಮನಸ್ಸು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಲೇ ತುಂಬಿದ್ದರೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆಯೇ ‘ನನಗೆ ಗೊತ್ತು’ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ನೋಡದೆಯೇ ‘ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಮೂಲಕ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ದುಃಖಿಸಬಹುದು!

ಯಾವಾಗ ಆ ಗೃಹಸ್ಥನು ಹೀಗೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ; 'ಈ ಪೂಜ್ಯರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ಮೂಲವಾದ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಇಲ್ಲ. ಈ ಪೂಜ್ಯರ ಕಾಯ ಮತ್ತು ವಾಗ್‌ನಡತೆಗಳು ದ್ವೇಷಮಯವಾದುವಲ್ಲ. ಈ ಆಯುಷ್ಯಂತರ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಧಮ್ಮವು ಗಂಭೀರವೂ, ನೋಡಲು ಮತ್ತು ಅರಿಯಲು ಕಷ್ಟವೂ, ಆನಂದದಾಯಕವೂ ಭವ್ಯವೂ, ತರ್ಕಕ್ಕೆ ನಿಲುಕದ್ದೂ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಹಾಗೂ ಪಂಡಿತನಾದವನು ಅನುಭವಿಸುವಂತಹದೂ ಆಗಿದೆ. ಯಾರು ದ್ವೇಷದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದಾರೋ, ಅಂತಹವರು ಈ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.'

11. "ಹೀಗೆ ಅವನನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿ ದ್ವೇಷ ಮೂಲವಾದ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಈ ಪೂಜ್ಯರು ಮೋಹ ಸಂಬಂಧಿತ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬಗ್ಗೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ; 'ಈ ಪೂಜ್ಯರು ಮೋಹದಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ, ಮನಸ್ಸು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಲೇ ತುಂಬಿದ್ದರೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆಯೇ 'ನನಗೆ ಗೊತ್ತು' ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ನೋಡದೆಯೇ 'ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಮೂಲಕ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ದುಃಖಿಸಬಹುದು!' ಯಾವಾಗ ಆ ಗೃಹಸ್ಥನು ಹೀಗೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಈ ಪೂಜ್ಯರಲ್ಲಿ ಮೋಹ ಮೂಲವಾದ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಇಲ್ಲ. ಈ ಪೂಜ್ಯರ ಕಾಯ ಮತ್ತು ವಾಗ್‌ನಡತೆಗಳು ಮೋಹ ಮೂಲವಾದುವಲ್ಲ. ಈ ಆಯುಷ್ಯಂತರ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಧಮ್ಮವು ಗಂಭೀರವೂ, ನೋಡಲು ಮತ್ತು ಅರಿಯಲು ಕಷ್ಟವೂ, ಆನಂದದಾಯಕವೂ, ಭವ್ಯವೂ, ತರ್ಕಕ್ಕೆ ನಿಲುಕದ್ದೂ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಹಾಗೂ ಪಂಡಿತನಾದವನು ಅನುಭವಿಸುವಂತಹದೂ ಆಗಿದೆ. ಯಾರು ಮೋಹದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದಾರೋ ಅಂತಹವರು ಈ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.'

"ಹೀಗೆ ಅವನನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿ ಮೋಹ ಮೂಲವಾದ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವನು ಅವರ ಮೇಲೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನಿಡುತ್ತಾನೆ, ಶ್ರದ್ಧೆ ತುಂಬಿದವನಾಗಿ ಅವರ ಬಳಿಸಾರಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನಿಡುತ್ತಾನೆ, ಶ್ರದ್ಧೆ ತುಂಬಿದವನಾಗಿ ಅವರ ಬಳಿಸಾರಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಾನೆ, ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕಿವಿಗೊಡುತ್ತಾನೆ, ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಧಮ್ಮವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ; ಧಮ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಿದಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಧಾರಯಿಸಿದ ಧಮ್ಮದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ; ಹೀಗೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಿ ಆ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ, ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ (ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಹಜವಾದ) ಉತ್ಸಾಹವು ಮೂಡುತ್ತದೆ, ಉತ್ಸಾಹ ಮೂಡಿದಾಗ (ಅನಿತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವ) ತುಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ತುಲನೆಯಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾಗುತ್ತಾನೆ, ದೃಢ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಕಾಯದ ಮೂಲಕ ಪರಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಜ್ಞಾಶೀಲನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ನೋಡುತ್ತಾನೆ". ಭಾರದ್ವಾಜ, ಹೀಗೆ ಸತ್ಯಾನುಬೋಧವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಸತ್ಯಾನುಬೋಧವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೂ ಸಹ ಇದು ಸತ್ಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲ".

12. "ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಹೀಗೆ ಸತ್ಯಾನುಬೋಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ, ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಸತ್ಯಾನುಬೋಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಸತ್ಯಾನುಬೋಧೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದಾದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಇನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವುದು? ಇನ್ನೂ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ? ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ."

"ಭಾರದ್ವಾಜ, ಸತ್ಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಆಸೇವನಾ (ಪುನರಾವೃತ್ತಿ), ಭಾವನಾ (ಬೆಳವಣಿಗೆ ಅಥವಾ ವೃದ್ಧಿ) ಮತ್ತು ಬಹುಲೀಕಮ್ (ಅವುಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ) ಅಡಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತೇವೆ."

13. “ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದಾದರೆ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಯಾವುದು ಅತಿ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸಂಗತಿ? ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಅತ್ಯನುಕೂಲವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.”

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಯೇ ಬಹೂಪಕಾರವಾದುದು, ಒಬ್ಬನು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾಗದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಕಾರಣ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಯಿಂದಲೇ ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಯೇ ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ.”

“ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಗೆ ಯಾವುದು ಬಹು ಸಹಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿ? ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಬಹು ಸಹಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.”

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ತುಲನೆಯು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ. ಒಬ್ಬನು ತುಲನೆ ಮಾಡಿದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾಗಲಾರ. ಕಾರಣ ತುಲನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ತುಲನೆ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಗೆ ಬಹು ಉಪಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ತುಲನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದು, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ? ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ತುಲನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಬಹು ಉಪಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.”

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ತುಲನೆಗೆ ಉಪಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಉತ್ಸಾಹ (ಶಕ್ತಿ). ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ಉತ್ಸಾಹಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ತುಲನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲಾರರು; ಆದರೆ ಒಬ್ಬನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉತ್ಸಾಹಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ತುಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತುಲನೆಗೆ ಉತ್ಸಾಹವು ಬಹು ಉಪಕಾರಿಯಾದುದು.

“ಆದರೆ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉತ್ಸಾಹಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದು? ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಉತ್ಸಾಹಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.”

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ಛಂದವು (ದೃಢ ಮನಸ್ಸು) ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿ. ಒಬ್ಬನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೃಢತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಉತ್ಸಾಹಗೊಳ್ಳಲಾರ. ಯಾರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೃಢತೆ ಇಲ್ಲವೋ ಅವರಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವು ಪುಟಿಯುವುದಿಲ್ಲ; ದೃಢತೆ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಒಬ್ಬನು ಉತ್ಸಾಹಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೃಢಮನಸ್ಸು ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಉಪಕಾರಿಯಾದುದು.

“ಹಾಗಾದರೆ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ದೃಢ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದು? ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ದೃಢ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.”

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ದೃಢ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಬಹು ಉಪಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿ ಒಂದು ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಒಬ್ಬನು ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರದಿದ್ದರೆ ಮಾನಸಿಕ ದೃಢತೆ ಬರಲಾರದು. ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವುದರಿಂದ ಮಾನಸಿಕ ದೃಢತೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾನಸಿಕ ದೃಢತೆಗೆ ಸಹಕಾರಿ.”

ಹಾಗಾದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವುದು ಬಹು ಉಪಕಾರಿ? ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವ ಸಂಗತಿಯು ಉಪಕಾರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.”

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಹು ಉಪಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು. ಒಬ್ಬನು ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸದಿದ್ದರೆ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲಾರ. ಒಬ್ಬನು ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರಲು ಅರ್ಥ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಬಹು ಸೂಕ್ತ.”

“ಹಾಗಾದರೆ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಅರ್ಥ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಕಾರಿ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದು? ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ಅರ್ಥ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಅತ್ಯಂತ ಉಪಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.”

“ಧಮ್ಮ ಬೋಧನೆಗಳ ಧಾರಣೆಯೇ ಅರ್ಥ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿ ಭಾರದ್ವಾಜ. ಯಾರು ಧಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಧಾರಯಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ (ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ) ಅವರು ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಧಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಲೇ ಅರ್ಥ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಧಮ್ಮಧಾರಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಬಹುಪಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದು? ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ಧಮ್ಮಧಾರಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಕಾರಿ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.”

“ಧಮ್ಮ ಶ್ರವಣವು ಧಮ್ಮಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಹುಪಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿ. ಯಾರು ಧಮ್ಮವನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರಿಗೆ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಧಮ್ಮವನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಧಮ್ಮಧಾರಣೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಧಮ್ಮ ಶ್ರವಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಯುಕ್ತ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದು? ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ಧಮ್ಮ ಶ್ರವಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಯುಕ್ತ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.”

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ಧಮ್ಮ ಶ್ರವಣಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಕಿವಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಯಾರು ಕಿವಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೋ (ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ) ಅವರು ಧಮ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಕಿವಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದಲೇ ಒಬ್ಬನು ಧಮ್ಮವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಿವಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದೇ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಲು ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಗತಿ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಕಿವಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದು? ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ಕಿವಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.”

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ಕಿವಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದೆಂದರೆ ಗೌರವವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಒಬ್ಬನು ಗೌರವವನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಕಿವಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಾರ. ಗೌರವವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದಲೇ ಒಬ್ಬನು ಕಿವಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಗೌರವ ಕೊಡುವುದು ಕಿವಿಗೊಡಲು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಗತಿ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಗೌರವ ಕೊಡಲು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದು? ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ಗೌರವ ಕೊಡಲು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.”

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬಳಿ ಹೋಗುವುದು ಗೌರವ ಕೊಡಲು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಗತಿ. ಒಬ್ಬನು (ಗುರುಗಳ) ಬಳಿ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ, ಅವನು ಅವರಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಗುರುಗಳ ಬಳಿ ಸಾಗುವುದರಿಂದಲೇ ಗೌರವವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗೌರವ ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ (ಗುರುಗಳ) ಬಳಿ ಹೋಗುವುದು ಉಪಯುಕ್ತ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, (ಗುರುಗಳ) ಬಳಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ? ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು (ಗುರುಗಳ) ಬಳಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯು ಉಪಯುಕ್ತವಾದುದೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.”

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬಳಿ ಸಾರುವುದಕ್ಕೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಬಹಳ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಗತಿ ಒಬ್ಬನು (ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ) ಶ್ರದ್ಧೆ ಉಳ್ಳವನಾಗದಿದ್ದರೆ, ಅವನು ಅವರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲಾರ. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿದ್ದರೆ ಅವನು ಸಂದರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂದರ್ಶಿಸಲು (ಬಳಿಸಾರಲು) ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ.”

14. “ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ಸತ್ಯರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದೆವು; ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರು ಸತ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಅವರ ಉತ್ತರವು ರುಚಿಸಿದೆ. ನಾವು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ನಮಗೆ ಅದರಿಂದ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರಿಗೆ ಸತ್ಯಾನುಬೋಧೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದೆವು. ಅದಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರು ಸತ್ಯಾನುಬೋಧೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಅವರ ಉತ್ತರವು ರುಚಿಸಿದೆ, ನಾವು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ನಮಗೆ ಅದರಿಂದ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದೆವು; ಅದಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರು ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಅವರ ಉತ್ತರವು ರುಚಿಸಿದೆ, ನಾವು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ನಮಗೆ ಅದರಿಂದ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ನಾವು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರನ್ನು ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದೆಂದು ಕೇಳಿದೆವು; ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರು ಸತ್ಯಾನುತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಅವರ ಉತ್ತರವು ರುಚಿಸಿದೆ, ನಾವು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ನಮಗೆ ಅದರಿಂದ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರಿಗೆ ನಾವು ಯಾವುದೇ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಅವರು ನಮಗೆ ಉತ್ತರ ನೀಡಿದರು. ನಾವು ಅವರ ಉತ್ತರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೇವೆ, ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇವೆ. ಮತ್ತು ನಮಗೆ ಅದರಿಂದ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಮೊದಲು ನಾವು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು: ‘ಕರಿ ಸೇವಕರ ಕಾಲಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ಮುಂಡಕ ಸಮಣರಿಗೆ ಧಮ್ಮವೇನೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ?’ ಎಂದು. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಮಣರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೇಮವನ್ನು, ಸಮಣರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮಣರಲ್ಲಿ ಗೌರವವನ್ನು ತುಂಬಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.”

“ಅದ್ಭುತ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ! ಅದ್ಭುತ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ! ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ಮಗುಚಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಡುವಂತೆ, ರಹಸ್ಯವಾದುದನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡಿದಂತೆ, ತಪ್ಪಿಹೋದ ದಾರಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬನಿಗೆ ತೋರಿಸುವಂತೆ, ಕಣ್ಣಿದ್ದರೂ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕಾಣದಿರುವಾಗ ದೀಪವೊಂದನ್ನು ಹಿಡಿದು ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ. ಧಮ್ಮವನ್ನು ವಿವಿಧ ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಹಾಗು ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಇಂದಿನಿಂದ ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ನಾನು ಉಪಾಸಕನಾಗಿ ಶರಣು ಹೋದವನೆಂದು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರು ತಿಳಿಯಲಿ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಚಂಕೀ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಬಸುಕಾಲೀ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ಒಂದುಸಲ ಭಗವಂತನು ಶ್ರಾವಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಜೇತವನದಲ್ಲಿ, ಅನಾಥಪಿಂಡಿಕನ ಆರಾಮದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಏಸುಕಾರೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭಗವಂತನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಭಗವಂತನ ಬಳಿ ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಡಿ, ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತನು.

ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತಮೇಲೆ ಏಸುಕಾರೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಹೀಗೆಂದನು: “ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಭೋ ಗೌತಮ, ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ: ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸೇವೆಯನ್ನು, ಕ್ಷತ್ರಿಯನ ಸೇವೆಯನ್ನು, ವೈಶ್ಯನ ಸೇವೆಯನ್ನು, ಶೂದ್ರನ ಸೇವೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ, ಭೋ ಗೌತಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ: ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಲಿ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಲಿ, ವೈಶ್ಯನಾಗಲಿ, ಶೂದ್ರನಾಗಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಸೇವಿಸಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ, ಭೋ ಗೌತಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕ್ಷತ್ರಿಯನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ: ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಲಿ, ವೈಶ್ಯನಾಗಲಿ, ಶೂದ್ರನಾಗಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯನನ್ನು ಸೇವಿಸಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ, ಭೋ ಗೌತಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವೈಶ್ಯನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ: ವೈಶ್ಯನಾಗಲಿ, ಶೂದ್ರನಾಗಲಿ, ವೈಶ್ಯನನ್ನು ಸೇವಿಸಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ಇದರಲ್ಲಿ, ಭೋ ಗೌತಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶೂದ್ರನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ: ಶೂದ್ರನೇ ಶೂದ್ರನ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ನಾಲ್ಕು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತಾವು ಗೌತಮ, ಏನು ಹೇಳುವಿರಿ?” ಎಂದನು.

2. “ಏನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಿಳಿಸುವ ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸರ್ವಲೋಕವೂ ಒಪ್ಪುವುದೇನು?”

“ಇಲ್ಲ, ಭೋ ಗೌತಮ.”

“ಇದು ಹೇಗಿದೆ ಎಂದರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ದರಿದ್ರನೂ ನಿರ್ಗತಿಕನೂ ಬಡವನೂ ಆದವನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಚೂರನ್ನು ತಗುಲಿಹಾಕಿ, ‘ಇದೋ, ಏ ಪುರುಷ, ಈ ಮಾಂಸ ನೀನು ತಿನ್ನಬೇಕು. ಇದರ ಬೆಲೆಯನ್ನೂ ತೆರಬೇಕು’ ಎಂದಹಾಗೆ. ಇದರಂತೆಯೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶ್ರಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸದೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಎಲ್ಲರ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದೂ ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಪರಿಚರ್ಯೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಪರಿಚರ್ಯೆಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗದೆ ಕೇಡಾಗುವುದೋ ಆ ಪರಿಚರ್ಯೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಯಾರ ಪರಿಚರ್ಯೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಪರಿಚರ್ಯೆಯಿಂದ ಕೇಡಾಗದೆ ಮೇಲಾಗುವುದೋ ಆ ಪರಿಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ: ‘ನೀನು ಎಂತಹವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವೆ? ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯಿಂದ ಮೇಲಾಗದೆ ಕೇಡಾಗುವಂಥವರನ್ನೆ? ಅಥವಾ ಕೇಡಾಗದೆ ಮೇಲಾಗುವಂಥವರನ್ನೆ?’ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬಲ್ಲ ಕ್ಷತ್ರಿಯನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಹೀಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವನು: ‘ಯಾರ ಸೇವೆಯಿಂದ ಕೇಡಾಗದೆ ಮೇಲಾಗುವುದೋ ಅಂಥವರ

ಸೇವೆ ಮಾಡುವೆನಲ್ಲದೆ ಮೇಲಾಗದೆ ಕೇಡಾಗುವಂಥವರನ್ನಲ್ಲ.' ಹೀಗೆಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ವೈಶ್ಯರನ್ನೂ ಶೂದ್ರರನ್ನೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವೆನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬಲ್ಲವರು ಅವರೂ ಹೀಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವರು.

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಉಚ್ಚ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದು ಮೇಲೆಂದಾಗಲಿ, ಕೀಳೆಂದಾಗಲಿ ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾರವಾದ ವರ್ಣವಿರುವುದರಿಂದ ಮೇಲೆಂದಾಗಲಿ, ಕೀಳೆಂದಾಗಲಿ ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾರವಾದ ಭೋಗವಿರುವುದರಿಂದ ಮೇಲೆಂದಾಗಲಿ ಕೀಳೆಂದಾಗಲಿ ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

3. “ಉಚ್ಚ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾದರೂ ಉದಾರವಾದ ವರ್ಣವುಳ್ಳವನಾದರೂ ಉದಾರವಾದ ಭೋಗವುಳ್ಳವನಾದರೂ ಯಾವನು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವನೋ, ಕೊಡದುದನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವನೋ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಅತಿಚಾರ ಮಾಡುವನೋ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವನೋ, ಚಾಡಿ ಹೇಳುವನೋ, ಪರುಷವಾಗಿ ಆಡುವನೋ, ವೃಥಾವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವನೋ, ಅತಿಯಾಸೆಪಡುವನೋ, ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಯುಳ್ಳವನೋ, ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯೋ ಅವನಿಗೆ ಆ ಉಚ್ಚಕುಲದಿಂದ, ಉದಾರವಾದ ವರ್ಣದಿಂದ, ಉದಾರವಾದ ಭೋಗದಿಂದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

4. “ಉಚ್ಚಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾದರೂ ಉದಾರವಾದ ವರ್ಣವುಳ್ಳವನಾದರೂ ಉದಾರವಾದ ಭೋಗವುಳ್ಳವನಾದರೂ ಯಾವನು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ, ಕೊಡದುದನ್ನು ಕೊಳ್ಳದೆ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಅತಿಚಾರಮಾಡದೆ, ಸುಳ್ಳುಡದೆ, ಚಾಡಿ ಹೇಳದೆ, ಪರುಷವಾಗಿ ನುಡಿಯದೆ, ವೃಥಾವಾಗಿ ಮಾತಾಡದೆ, ಅತಿಯಾಸೆಪಡದೆ, ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಯುಳ್ಳವನಾಗದೆ, ಸಮ್ಯಕ್‌ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಆ ಉಚ್ಚಕುಲದಿಂದ, ಉದಾರವಾದ ವರ್ಣದಿಂದ, ಉದಾರವಾದ ಭೋಗದಿಂದ ಕೇಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಎಲ್ಲರ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದೂ ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಪರಿಚರೆಯಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಶ್ರದ್ಧೆ ವರ್ಧಿಸುವುದೋ, ಶೀಲ ವರ್ಧಿಸುವುದೋ, ಶ್ರುತ ವರ್ಧಿಸುವುದೋ, ತ್ಯಾಗ ವರ್ಧಿಸುವುದೋ, ಪ್ರಜ್ಞೆ ವರ್ಧಿಸುವುದೋ, ಅಂಥವರ ಸೇವೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

5. ಹೀಗೆನ್ನಲು ಏಸುಕಾರೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಹೀಗೆಂದನು: “ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಭೋ ಗೌತಮ, ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯ ಧನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ: ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಆದಾಯ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನ ಆಧಾಯ, ವೈಶ್ಯನ ಆದಾಯ, ಶೂದ್ರನ ಆದಾಯ’ ಎಂದು. ಇದರಲ್ಲಿ, ಭೋ ಗೌತಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಆದಾಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ: ಭಿಕ್ಷಾಚರ್ಮವೆಂದು¹⁰⁰. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭಿಕ್ಷಾಚರ್ಮವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದರೆ, ರಕ್ಷಕನಾದವನು ಕೊಡದುದನ್ನು ಕೊಂಡವನಾದ ಹಾಗೆ, ಅಕೃತ್ಯಕಾರಿಯಾಗುವನು. ಹೀಗೆಯೇ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಬಿಲ್ಲು ಬತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನೂ ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಕೃಷಿಗೋರಕ್ಷವನ್ನೂ ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಕುಯಿಲನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದನ್ನೂ ಆದಾಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ¹⁰¹. ಅವರು ಅದನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದರೆ, ರಕ್ಷಕನಾದವನು ಕೊಡದುದನ್ನು ಕೊಂಡವನಾದ ಹಾಗೆ, ಅಕೃತ್ಯಕಾರಿಯಾಗುವನು. ಹೀಗೆ ಭೋ ಗೌತಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ನಾಲ್ಕು ಧನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ತಾವು, ಗೌತಮ, ಏನು ಹೇಳುವಿರಿ?” ಎಂದನು.

6. “ಏನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಿಳಿಸುವ ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಧನವನ್ನು ಸರ್ವಲೋಕವೂ ಒಪ್ಪುವುದೇನು?”

“ಇಲ್ಲ ಗೌತಮ.”

“ಇದು ಹೇಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ದರಿದ್ರನೂ ನಿರ್ಗತಿಕನೂ ಬಡವನೂ ಆದವನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಚೂರನ್ನು ತಗುಲಹಾಕಿ ‘ಇದೊ, ಏ ಪುರುಷ, ಈ ಮಾಂಸ ನೀನು ತಿನ್ನಬೇಕು. ಇದರ ಬೆಲೆಯನ್ನೂ ತೆರಬೇಕು’ ಎಂದ ಹಾಗೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶ್ರಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸದೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ಧನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ನಾನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಆರ್ಯವೂ ಲೋಕೋತ್ತರವೂ ಆದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪುರುಷನ ಆದಾಯವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ತಾಯಿ-ತಂದೆಯರ ಕುಲವಂಶವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ತಾನು ಹುಟ್ಟುವನೋ ಅಲ್ಲಿ ಅದರಂತೆ ಅವನನ್ನು ಎಣಿಸುವರು. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನೆಂದೇ ಎಣಿಸುವರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದೇ ಎಣಿಸುವರು. ವೈಶ್ಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ, ವೈಶ್ಯನೆಂದೇ ಎಣಿಸುವರು. ಶೂದ್ರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ, ಶೂದ್ರನೆಂದೇ ಎಣಿಸುವರು. ಇದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅಗ್ನಿ ಯಾವುದರಿಂದ ಉರಿಯುವುದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಹೆಸರು ಬರುವ ಹಾಗೆ. ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅಗ್ನಿ ಜ್ವಲಿಸಿದರೆ, ಅದು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಅಗ್ನಿ; ಚಿಕ್ಕ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅಗ್ನಿ ಜ್ವಲಿಸಿದರೆ, ಅದು ಚಿಕ್ಕೆಯ ಅಗ್ನಿ; ತೃಣ ಕಾರಣವಾಗಿ ಬೆಂಕಿ ಉರಿದರೆ, ಅದು ತೃಣದ ಬೆಂಕಿ; ಗೋಮಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಬೆಂಕಿ ಉರಿದರೆ, ಅದು ಗೋಮಯದ ಬೆಂಕಿ. ಹೀಗೆಯೇ ನಾನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಆರ್ಯವೂ ಲೋಕೋತ್ತರವೂ ಆದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪುರುಷನ ಆದಾಯವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ತಾಯಿ-ತಂದೆಯರ ಕುಲವಂಶವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ತಾನು ಹುಟ್ಟುವನೋ ಅಲ್ಲಿ ಅದರಂತೆ ಅವನನ್ನು ಎಣಿಸುವರು. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದಲ್ಲಿ, ವೈಶ್ಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ, ಶೂದ್ರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದರೆ ಅವನನ್ನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಎಂದು ಎಣಿಸುವರು.

“ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದವನಾದರೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಪರಿವ್ರಜಿಸಿದನಾದರೆ, ಅವನು ತಥಾಗತನು ತಿಳಿಸಿರುವ ಧರ್ಮವಿನಯಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆ ಮಾಡದವನಾಗುವನು; ಕೊಡದುದನ್ನು ಕೊಳ್ಳದವನಾಗುವನು; ಅಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗುವನು; ಸುಳ್ಳಾದವನಾಗುವನು; ಚಾಡಿ ಹೇಳದವನಾಗುವನು; ಪರುಷವಾಗಿ ಮಾತನಾಡದವನಾಗುವನು; ವೃಥಾವಾಗಿ ಮಾತಾಡದವನಾಗುವನು; ಅತಿಯಾಸೆಪಡದಿರುವನು; ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಯಿಲ್ಲದವನಾಗುವನು; ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗುವನು; ನ್ಯಾಯವೂ ಧರ್ಮವೂ ಕುಶಲವೂ ಆದುದನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವನಾಗುವನು. ಹೀಗೆಯೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದವನಾಗಲಿ, ವೈಶ್ಯ ಕುಲದವನಾಗಲಿ, ಶೂದ್ರ ಕುಲದವನಾಗಲಿ, ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಪರಿವ್ರಜಿಸಿದರೆ ಅವನು ತಥಾಗತನು ತಿಳಿಸಿರುವ ಧರ್ಮವಿನಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆ ಮಾಡದವನಾಗುವನು; ಕೊಡದುದನ್ನು ಕೊಳ್ಳದವನಾಗುವನು; ಅಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗುವನು; ಸುಳ್ಳಾದವನಾಗುವನು; ಚಾಡಿ ಹೇಳದವನಾಗುವನು; ಪರುಷವಾಗಿ ಮಾತನಾಡದವನಾಗುವನು; ವೃಥಾವಾಗಿ ಮಾತಾಡದವನಾಗುವನು; ಅತಿಯಾಸೆಪಡದಿರುವನು; ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಯಿಲ್ಲದವನಾಗುವನು; ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗುವನು; ನ್ಯಾಯವೂ, ಧರ್ಮವೂ ಕುಶಲವೂ ಆದುದನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವನಾಗುವನು.”

7. “ನಿನಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ? ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವೈರವಿಲ್ಲದೆ ದ್ವೇಷವಿಲ್ಲದೆ ಮೈತ್ರಿಯಿಂದಿರುವ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ? ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಲಿ, ವೈಶ್ಯನಾಗಲಿ, ಶೂದ್ರನಾಗಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇನು?”

“ಹಾಗಲ್ಲ, ಭೋ ಗೌತಮ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಲಿ, ವೈಶ್ಯನಾಗಲಿ, ಶೂದ್ರನಾಗಲಿ, ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವೈರವಿಲ್ಲದೆ ದ್ವೇಷವಿಲ್ಲದೆ ಮೈತ್ರಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯ.”

“ಅದರಂತೆಯೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದವನಾಗಲಿ, ವೈಶ್ಯ ಕುಲದವನಾಗಲಿ, ಶೂದ್ರ ಕುಲದವನಾಗಲಿ ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಪರಿವ್ರಜಿಸಿದವನಾದರೆ, ಅವನು ತಥಾಗತನು ತಿಳಿಸಿದ ಧರ್ಮ ವಿನಯಕ್ಕೆ ಬಂದು... (ಮೇಲಿನಂತೆ).... ನ್ಯಾಯವೂ ಧರ್ಮವೂ ಕುಶಲವೂ ಆದುದನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವನಾಗುವನು.

8. “ನಿನಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ? ಶುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸ್ನಾನಚೂರ್ಣವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಧೂಳು-ಕೊಳೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶಕ್ಯ? ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ವೈಶ್ಯನಿಗೆ ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲವೇನು?”

“ಹಾಗಲ್ಲ, ಭೋ ಗೌತಮ. ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗಾಗಲಿ ವೈಶ್ಯನಿಗಾಗಲಿ, ಶೂದ್ರನಿಗಾಗಲಿ, ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸ್ನಾನಚೂರ್ಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಧೂಳು-ಕೊಳೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯ.”

“ಅದರಂತೆಯೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದವನಾಗಲಿ, ವೈಶ್ಯಕುಲದವನಾಗಲಿ, ಶೂದ್ರ ಕುಲದವನಾಗಲಿ ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಪರಿವ್ರಜಿಸಿದವನಾದರೆ, ಅವನು ತಥಾಗತನು ತಿಳಿಸಿದ ಧರ್ಮ ವಿನಯಕ್ಕೆ ಬಂದು... (ಮೇಲಿನಂತೆ).... ನ್ಯಾಯವೂ ಧರ್ಮವೂ ಕುಶಲವೂ ಆದುದನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವನಾಗುವನು.

9. “ನಿನಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ? ಇಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಧಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಜನೊಬ್ಬನು ನಾನಾ ಜಾತಿಯ ಒಂದುನೂರು ಜನರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ, ‘ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದಿಂದ, ರಾಜನ್ಯ ಕುಲದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರು ಬನ್ನಿರಿ; ಶಾಲವೃಕ್ಷದ ಅಥವಾ ಸರಳ ವೃಕ್ಷದ ಅಥವಾ ಚಂದನ ವೃಕ್ಷದ ಅಥವಾ ಪದುಮಕದ ಉತ್ತರಾರಣಿಯನ್ನು ತಂದು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಕಾಣಿಸಿರಿ. ಮತ್ತೆ ಚಂಡಾಲ ಕುಲದಿಂದಲೂ, ನಿಷಾದ ಕುಲದಿಂದಲೂ ವೇಣುಕುಲದಿಂದಲೂ, ರಥಕಾರ ಕುಲದಿಂದಲೂ ಪುಕ್ಕುಸ ಕುಲದಿಂದಲೂ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರು ಬನ್ನಿರಿ; ನಾಯಿ ನೀರು ಕುಡಿಯುವ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಹಂದಿಯ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಅಗಸರ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಹರಳಿನ ಕಡ್ಡಿಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಉತ್ತರಾರಣಿಯನ್ನು ತಂದು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಕಾಣಿಸಿರಿ’ ಎಂದರೆ ನಿನ್ನಗೇನನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ?”

“ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದಿಂದ, ರಾಜನ್ಯ ಕುಲದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರು ಶಾಲ ಅಥವಾ ಸರಳ ಅಥವಾ ಚಂದನ ಅಥವಾ ಪದುಮಕದ ಉತ್ತರಾರಣಿಯನ್ನು ತಂದು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಬೆಂಕಿ, ಕಾಣಿಸಿದ ತೇಜಸ್ಸು-ಆ ಬೆಂಕಿ ಮಾತ್ರ ಉರಿಯುತ್ತ, ಬಣ್ಣವಾಗಿ, ಬೆಳಕಾಗಿರುವುದೇನು? ಆ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅಗ್ನಿಕರಣೀಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯವೇನು? ಆದರೆ ಚಂಡಾಲ ಕುಲದಿಂದ, ನಿಷಾದ ಕುಲದಿಂದ, ವೇಣು ಕುಲದಿಂದ, ರಥಕಾರ ಕುಲದಿಂದ, ಪುಕ್ಕುಸ ಕುಲದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರು ನಾಯಿ ನೀರು ಕುಡಿಯುವ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಹಂದಿಯ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಅಗಸರ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಹರಳಿನ ಕಡ್ಡಿಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಉತ್ತರಾರಣಿಯನ್ನು ತಂದು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಬೆಂಕಿ, ಕಾಣಿಸಿದ ತೇಜಸ್ಸು ಆ ಬೆಂಕಿ ಮಾತ್ರ ಉರಿಯದೆ, ಬಣ್ಣವಿಲ್ಲದೆ, ಬೆಳಕಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದೇನು? ಆ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಅಗ್ನಿಕರಣೀಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲವೇನು?”

“ಹಾಗಾಗದು, ಭೋ ಗೌತಮರೆ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದಿಂದ, ರಾಜನ್ಯ ಕುಲದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರು ಶಾಲ ಅಥವಾ ಸರಳ ಅಥವಾ ಚಂದನ ಅಥವಾ ಪದುಮಕದ ಉತ್ತರಾರಣಿಯನ್ನು ತಂದು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಬೆಂಕಿ, ಕಾಣಿಸಿದ ತೇಜಸ್ಸು - ಆ ಬೆಂಕಿ ಕೂಡ ಉರಿಯುತ್ತ, ಬಣ್ಣವಾಗಿ, ಬೆಳಕಾಗಿರುವುದು. ಅದರಿಂದಲೂ ಅಗ್ನಿಕರಣೀಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಚಾಂಡಾಲ ಕುಲದಿಂದ, ನಿಷಾದ ಕುಲದಿಂದ, ವೇಣುಕುಲದಿಂದ, ರಥಕಾರ ಕುಲದಿಂದ, ಪುಕ್ಕುಸ ಕುಲದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರು ನಾಯಿ ನೀರು ಕುಡಿಯುವ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಹಂದಿಯ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಅಗಸರ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಹರಳಿನ ಕಡ್ಡಿಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಉತ್ತರಾರಣಿಯನ್ನು ತಂದು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಬೆಂಕಿ, ಕಾಣಿಸಿದ

ತೇಜಸ್ಸು ಆ ಬೆಂಕಿ ಕೂಡ ಉರಿಯುತ್ತ, ಬಣ್ಣವಾಗಿ, ಬೆಳಕಾಗಿರುವುದು. ಅದರಿಂದಲೂ ಅಗ್ನಿಕರಣೀಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯ. ಎಲ್ಲ ಬೆಂಕಿಯೂ, ಭೋ ಗೌತಮರೇ, ಉರಿಯುತ್ತ, ಬಣ್ಣವಾಗಿ, ಬೆಳಕಾಗಿರುವುದು, ಎಲ್ಲ ಬೆಂಕಿಯಿಂದಲೂ ಅಗ್ನಿಕರಣೀಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯ.”

“ಅದರಂತೆಯೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದವನಾಗಲಿ ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಪರಿವ್ರಜಿಸಿದವನಾದರೆ, ಅವನು ತಥಾಗತನು ತಿಳಿಸಿರುವ ಧರ್ಮ ವಿನಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆ ಮಾಡದವನಾಗುವನು; ಕೊಡದುದನ್ನು ಕೊಳ್ಳದವನಾಗುವನು; ಅಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗುವನು; ಸುಳ್ಳಾದವನಾಗುವನು; ಚಾಡಿ ಹೇಳದವನಾಗುವನು; ಪರುಷವಾಗಿ ಮಾತನಾಡದವನಾಗುವನು; ವೃಥವಾಗಿ ಮಾತಾಡದವನಾಗುವನು; ಅತಿಯಾಸೆಪಡದಿರುವನು; ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಯಿಲ್ಲದವನಾಗುವನು; ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗುವನು; ನ್ಯಾಯವೂ ಧರ್ಮವೂ ಕುಶಲವೂ ಆದುದನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವನಾಗುವನು.”

ಹೀಗೆನ್ನಲು, ಏಸುಕಾರೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು “ಬಲು ಸೋಗಸು, ಭೋ ಗೌತಮ. ಬಲು ಸೋಗಸು, ಭೋ ಗೌತಮ. ಇಂದಿನಿಂದ ಜೀವವಿರುವವರೆಗೂ ಶರಣಾಗತನಾದ ಉಪಾಸಕನೆಂದು ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮನು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ” ಎಂದು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಏಸುಕಾರೀ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಧನಂಜಾನಿ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ರಾಜಗಹದ ವೇಣುವನದ ಕಲಂದಕ ನಿವಾಪದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರನು ಮಹಾ ಭಿಕ್ಷುಸಂಘದೊಡನೆ ದಕ್ಷಿಣಾಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ವರ್ಷಾವಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಭಿಕ್ಷುವೊಬ್ಬನು ದಕ್ಷಿಣ ಗಿರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾರಿಪುತ್ರನ ಬಳಿಸಾರಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾತುಕತೆಯಾಡಿ ಕುಶಲ ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತನು. ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತ ಬಳಿಕ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರನು ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿದನು: 'ಮಿತ್ರನೆ, ಭಗವಾನರು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿ ಬಲವಾಗಿ ಇದ್ದಾರೆಯೇ?'

“ಮಿತ್ರ, ಭಗವಾನರು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿ ಬಲವಾಗಿ ಇದ್ದಾರೆ.”

“ಮಿತ್ರನೆ, ಭಿಕ್ಷುಸಂಘವು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿ ಬಲವಾಗಿ ಇದೆಯೇ?”

“ಮಿತ್ರ, ಭಿಕ್ಷುಸಂಘವೂ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿ ಬಲವಾಗಿ ಇದೆ.”

“ಮಿತ್ರನೆ, ರಾಜಗಹದ ತಂಡುಲಪಾಲ ದ್ವಾರದ ಬಳಿ ಧನಂಜಾನಿ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿಯೂ ಬಲವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಾನೆಯೇ?”

“ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಬಲವಾಗಿ ಇದ್ದಾನೆ.”

“ಅವನು ಅಪ್ರಮತ್ತ (ಜಾಗ್ರತ)ನಾಗಿದ್ದಾನೆಯೇ?”

“ಮಿತ್ರ ಅವನು ಅಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗೃಹಪತಿಗಳನ್ನು ರಾಜನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ರಾಜನನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕುಲೀನ ಮನೆತನದಿಂದ ಬಂದ ಅವನು ಶ್ರದ್ಧಾವಂತ ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತುಹೋದ ಮೇಲೆ ಕುಲೀನ ಮನೆತನವಲ್ಲದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇರದ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.”

“ಮಿತ್ರ, ಇದು ಕೆಟ್ಟ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯು ಪ್ರಮತ್ತ (ಜಾಗ್ರತರಹಿತ)ನಾಗಿ ಇರುವ ಸಂಗತಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಸುದ್ದಿ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಮುಂದೆ ಎಂದಾದರೂ ನಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡಿ ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪ ಮಾಡಬಹುದು.”

2. ಆಗ ದಕ್ಷಿಣಾಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಇರಬೇಕೆಂದು ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೋ ಅಷ್ಟುಕಾಲ ಇದ್ದಮೇಲೆ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರನು ರಾಜಗಹ ದಿಕ್ಕಿನತ್ತ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿ, ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ರಾಜಗಹಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿನ ವೇಣುವನದ ಕಲಂದಕ ನಿವಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಂಗಿದನು.

ಪೂರ್ವಾಹ್ನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರನು ಬವನಾಸಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಚೀವರವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಜಗಹದೊಳಗೆ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋದನು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯು ಊರ ಹೊರಗಿರುವ ತನ್ನ ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಸುಗಳ ಹಾಲನ್ನು ಕರೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರನು ರಾಜಗಹದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ಊಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯು ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯು ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರನು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ

ಕಂಡು ಅವನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ, “ಆಚಾರ್ಯ ಸಾರಿಪುತ್ರರೆ, ಊಟದ ಸಮಯ ಆಗುವವರೆಗೂ ಈಗತಾನೆ ಕರೆದ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯಿರಿ.”

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಬೇಡ, ನನ್ನ ಇಂದಿನ ಊಟ ಮುಗಿದಿದೆ. ನಾನು ವೃಕ್ಷ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ತಂಗಿರುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬಹುದು.”

“ಆಯಿತು, ಮಾನ್ಯರೆ” ಎಂದನು.

ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯು ತನ್ನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರನ ಬಳಿಸಾರಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾತುಕತೆಯಾಡಿ ಕುಶಲ ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತನು. ಆಗ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರನು ಕೇಳಿದನು: “ಧನಂಜಾನಿ, ನೀನು ಅಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿರುವೆಯಾ?”

“ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರರೆ, ನಮ್ಮ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು, ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳು, ದಾಸರು, ಕಾರ್ಮಿಕರು ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಪೋಷಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ; ಮಿತ್ರರನ್ನು, ಬಂಧುಗಳನ್ನು, ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು, ಗತಿಸಿದ ಪೂರ್ವಜರನ್ನು, ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ರಾಜನನ್ನು ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಮತ್ತು ಈ ದೇಹವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಪೋಷಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನು ಅಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?”

3. “ನೀನೇನನ್ನುವೆ ಧನಂಜಾನಿ? ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಅಧಮ್ಮದಿಂದ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ, ಆ ರೀತಿಯ ವರ್ತನೆಯಿಂದಾಗಿ ನಿರಯದ (ನರಕದ) ನಿರಯ ಪಾಲಕರು ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅವನು (ಅವರಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು) ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆಯೇ: ‘ನಾನು ನನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಅಧಮ್ಮದಿಂದ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿರಯಪಾಲಕರೆ, ನನ್ನನ್ನು ನಿರಯಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗದಿರಿ’. ಅಥವಾ ಅವನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಯೇ: ‘ಇವನು ನಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಅಧಮ್ಮದಿಂದ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿರಯಪಾಲಕರು ಇವನನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗದಿರಿ.’”

“ಇಲ್ಲ, ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರರೆ, ಅವನು ಅತ್ತರೂ ನಿರಯಪಾಲಕರು ಅವನನ್ನು ನಿರಯಕ್ಕೆ ಎಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ.”

4. “ಇದಕ್ಕೆ ಏನನ್ನುವಿರಿ, ಧನಂಜಾನಿ? ಯಾರು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಲುವಾಗಿ ಅಧಮ್ಮದಿಂದ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಉತ್ತಮರೋ ಅಥವಾ ಯಾರು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಲುವಾಗಿ ಧಮ್ಮದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಉತ್ತಮರೋ?”

“ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರರೆ, ಯಾರು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಲುವಾಗಿ ಅಧಮ್ಮದಿಂದ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಉತ್ತಮರಲ್ಲ; ಯಾರು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಲುವಾಗಿ ಧಮ್ಮದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಉತ್ತಮರು.”

“ಧನಂಜಾನಿ, ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಧಮ್ಮದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಲಾಭಕರವಾದ ಬೇರೆ ವಿಧಗಳ ಕರ್ಮಗಳಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೇಡನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಆರ್ಜಿಸಬಹುದು.”

5. “ಇದಕ್ಕೆ ಏನನ್ನುವಿರಿ, ಧನಂಜಾನಿ? ಯಾರು ತನ್ನ ದಾಸ ಸೇವಕ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಲುವಾಗಿ ಅಧಮ್ಮದಿಂದ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಉತ್ತಮರೋ ಅಥವಾ ಯಾರು ತನ್ನ ದಾಸ ಸೇವಕ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಲುವಾಗಿ ಧಮ್ಮದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಉತ್ತಮರೋ?”

“ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರರೆ, ಯಾರು ತನ್ನ ದಾಸ ಸೇವಕ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಲುವಾಗಿ ಅಧಮ್ಮದಿಂದ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಉತ್ತಮರಲ್ಲ; ಯಾರು ತನ್ನ ದಾಸ ಸೇವಕ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಲುವಾಗಿ ಧಮ್ಮದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಉತ್ತಮರು.”

ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಉತ್ತಮರೋ?”

“ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರರೆ, ಯಾರು ದೇವತೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಅಧಮ್ಮದಿಂದ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಉತ್ತಮರಲ್ಲ; ಯಾರು ದೇವತೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಧಮ್ಮದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಉತ್ತಮರು.”

“ಧನಂಜಾನಿ, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಧಮ್ಮದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಲಾಭಕರವಾದ ಬೇರೆ ವಿಧಗಳ ಕರ್ಮಗಳಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೇಡನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಆರ್ಜಿಸಬಹುದು.”

11. “ಇದಕ್ಕೆ ಏನೆನ್ನುವಿರಿ, ಧನಂಜಾನಿ? ಯಾರು ತನ್ನ ರಾಜನ ಸಲುವಾಗಿ ಅಧಮ್ಮದಿಂದ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಉತ್ತಮರೋ ಅಥವಾ ಯಾರು ತನ್ನ ರಾಜನ ಸಲುವಾಗಿ ಧಮ್ಮದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಉತ್ತಮರೋ?”

“ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರರೆ, ಯಾರು ತನ್ನ ರಾಜನ ಸಲುವಾಗಿ ಅಧಮ್ಮದಿಂದ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಉತ್ತಮರಲ್ಲ; ಯಾರು ತನ್ನ ರಾಜನ ಸಲುವಾಗಿ ಧಮ್ಮದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಉತ್ತಮರು.”

“ಧನಂಜಾನಿ, ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಧಮ್ಮದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಲಾಭಕರವಾದ ಬೇರೆ ವಿಧಗಳ ಕರ್ಮಗಳಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೇಡನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಆರ್ಜಿಸಬಹುದು.”

12. “ಇದಕ್ಕೆ ಏನೆನ್ನುವಿರಿ, ಧನಂಜಾನಿ? ಯಾರು ತನ್ನ ಕಾಯದ ಸಲುವಾಗಿ ಅಧಮ್ಮದಿಂದ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಉತ್ತಮರೋ ಅಥವಾ ಯಾರು ತನ್ನ ಕಾಯದ ಸಲುವಾಗಿ ಧಮ್ಮದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಉತ್ತಮರೋ?”

“ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರರೆ, ಯಾರು ತನ್ನ ಕಾಯದ ಸಲುವಾಗಿ ಅಧಮ್ಮದಿಂದ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಉತ್ತಮರಲ್ಲ; ಯಾರು ತನ್ನ ಕಾಯದ ಸಲುವಾಗಿ ಧಮ್ಮದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಉತ್ತಮರು.”

“ಧನಂಜಾನಿ, ಕಾಯವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಧಮ್ಮದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಲಾಭಕರವಾದ ಬೇರೆ ವಿಧಗಳ ಕರ್ಮಗಳಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೇಡನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಆರ್ಜಿಸಬಹುದು.”

“ಇಲ್ಲ, ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರರೆ, ಅವನು ಅಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಿರಯಪಾಲಕರು ಅವನನ್ನು ನರಕಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.”

13. “ಇದಕ್ಕೆ ಏನೆನ್ನುವಿ, ಧನಂಜಾನಿ? ಯಾರು ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಅಧಮ್ಮದಿಂದ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಉತ್ತಮರೋ ಅಥವಾ ಯಾರು ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಧಮ್ಮದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಉತ್ತಮರೋ?”

“ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರರೆ, ಯಾರು ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಅಧಮ್ಮದಿಂದ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಉತ್ತಮರಲ್ಲ; ಯಾರು ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಧಮ್ಮದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಉತ್ತಮರು.”

“ಧನಂಜಾನಿ, ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಧಮ್ಮದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಲಾಭಕರವಾದ ಬೇರೆ ವಿಧಗಳ ಕರ್ಮಗಳಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೇಡನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಆರ್ಜಿಸಬಹುದು.”

14. “ಇದಕ್ಕೆ ಏನೆನ್ನುವಿ, ಧನಂಜಾನಿ? ಯಾರು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ-ಮಕ್ಕಳ ಸಲುವಾಗಿ ಅಧಮ್ಮದಿಂದ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಉತ್ತಮರೋ ಅಥವಾ ಯಾರು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ-ಮಕ್ಕಳ ಸಲುವಾಗಿ ಧಮ್ಮದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಉತ್ತಮರೋ?”

ಸಂತುಷ್ಟಿಗೊಂಡವನಾಗಿ ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿರ್ಗಮಿಸಿದನು. ಮುಂದೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯು ಭಾದೆಗೊಳಗಾಗಿ, ದುಃಖಿತನಾಗಿ, ಗಂಭೀರ ಖಾಯಿಲೆಯಿಂದಿದ್ದನು. ಆಗ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರಿಯನೆ, ಬಾ. ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಶಿರಬಾಗಿ ಅವರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಹೇಳು: ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯು ಭಾದಿತನಾಗಿ, ದುಃಖಿತನಾಗಿ, ಗಂಭೀರ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಶಿರಬಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪಾದಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸುತ್ತಾನೆ’. ಆನಂತರ ಆಯುಷ್ಮಂತರಾದ ಸಾರಿಪುತ್ರರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಗೌರವದಿಂದ ಶಿರಬಾಗಿ ಅವರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಹೇಳು: ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯು ಬಾಧಿತನಾಗಿ, ದುಃಖಿತನಾಗಿ ಗಂಭೀರ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಶಿರಬಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪಾದಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸುತ್ತಾನೆ’. ಆನಂತರ ಹೇಳು: ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ಆಯುಷ್ಮಂತರಾದ ಸಾರಿಪುತ್ರರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯ ಮನೆಗೆ ಕರುಣೆದೋರಿ ಬಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು.’”

“ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಪೂಜ್ಯರೆ” ಎಂದು ಆ ಮನುಷ್ಯ ಉತ್ತರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತು ಸಂದೇಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿದನು. ಆನಂತರ ಅವನು ಆಯುಷ್ಮಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಹೀಗೆ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿದನು. “ಪೂಜ್ಯರೆ, ಆಯುಷ್ಮಂತರಾದ ಸಾರಿಪುತ್ರರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯು ಮನೆಗೆ ಕರುಣೆದೋರಿ ಬಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು.” ಆಯುಷ್ಮಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರರು ಮೌನದಿಂದಲೇ ಸಮ್ಮತಿ ಸೂಚಿಸಿದರು.

24. ಆಗ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರರು ಚೀವರವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬವನಾಸಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯ ನಿವಾಸಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿ ತಮಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ನೀನು ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೀಯೇ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ; ನೀನು ಈಗ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದೀಯೇ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ವೇದನೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗದೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಇದೆ; ಮತ್ತು ವೇದನೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೂ ಅದು ಹೆಚ್ಚಾಗದೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ.

“ಆಯುಷ್ಮಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರರೆ, ನನ್ನ ಆರೋಗ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ, ನಾನು ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ದುಃಖದ ವೇದನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿವೆ, ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಹೆಚ್ಚಳ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆಯಾಗದಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಬಲವಾದ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಸೀಳಿದಂತೆ, ಬಲವಾದ ಗಾಳಿಯು ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಹಾದುಹೋದಂತೆ ಇದೆ. ಬಲವಾದ ಮನುಷ್ಯನು ತೊಗಲಿನ ಪಟ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ನನ್ನ ತಲೆಯ ಸುತ್ತ ಬಲವಾಗಿ ಬಿಗಿದಂತೆ ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾದ ನೋವು ಇದೆ. ನನ್ನ ಆರೋಗ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ... ಒಬ್ಬ ಪರಿಣಿತನಾದ ಕಟುಕ ಅಥವಾ ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ದನದ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಕೊಯ್ಯುವಂತೆ ಬಲವಾದ ಗಾಳಿಯು ನನ್ನ ಉದರವನ್ನು ಕೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಆರೋಗ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ... ಇಬ್ಬರು ಬಲವಾದ ಮನುಷ್ಯರು ಒಬ್ಬ ಬಲಹೀನನನ್ನು ಅವನ ಎರಡು ತೋಳುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಉರಿವ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲ ಮೇಲೆ ಸುಡುವಂತೆ ನನ್ನ ದೇಹವೆಲ್ಲ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸುಡುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಆರೋಗ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ, ನಾನು ಆರಾಮಾಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ದುಃಖದ ವೇದನೆಗಳು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿವೆ, ಅವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.”

25. “ಇದಕ್ಕೆ ನೀನೇನನ್ನು ಧನಂಜಾನಿ? ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ? ನಿರಯವೋ (ನರಕ), ತಿರಚ್ಛಾನ ಯೋನಿಯೋ (ಪ್ರಾಣಿ ಲೋಕವೋ?)” – “ತಿರಚ್ಛಾನ ಯೋನಿ ಆಚಾರ್ಯ ಸಾರಿಪುತ್ರರೆ.” – “ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ? ‘ತಿರಚ್ಛಾನ ಯೋನಿಯೋ, ಪೇತ್ತಿವಿಸಯವೋ (ಪ್ರೇತಲೋಕ)?” – “ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ?” ಪೇತ್ತಿವಿಸಯವೋ ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕವೋ?” – “ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕ, ಆಚಾರ್ಯ ಸಾರಿಪುತ್ರರೆ.” “ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ? ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕವೋ ಅಥವಾ ಚಾತುಮ್ಹಾರಾಜಿಕ ದೇವಲೋಕವೋ?” – “ಚಾತುಮ್ಹಾರಾಜಿಕ ದೇವಲೋಕ, ಆಚಾರ್ಯ ಸಾರಿಪುತ್ರರೆ.” – “ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ? ಚಾತುಮ್ಹಾರಾಜಿಕ ದೇವಲೋಕವೋ ಅಥವಾ ತಾವತಿಂಸ ದೇವಲೋಕವೋ?” – “ತಾವತಿಂಸ ದೇವಲೋಕ, ಆಚಾರ್ಯ ಸಾರಿಪುತ್ರರೆ.” – “ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ? ತಾವತಿಂಸ ದೇವಲೋಕವೋ ಅಥವಾ ಯಾಮ ದೇವಲೋಕವೋ?” – “ಯಾಮ ದೇವಲೋಕ, ಆಚಾರ್ಯ ಸಾರಿಪುತ್ರರೆ.”

– “ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ? ಯಾವುದೇವಲೋಕವೋ ಅಥವಾ ತುಸಿತಾ ದೇವಲೋಕವೋ?” – “ತುಸಿತಾ ದೇವಲೋಕ, ಆಚಾರ್ಯ ಸಾರಿಪುತ್ತರೆ.” – “ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ? ತುಸಿತಾ ದೇವಲೋಕವೋ ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮಾನರತಿ ದೇವಲೋಕವೋ?” – “ನಿಮ್ಮಾನರತಿ ದೇವಲೋಕ, ಆಚಾರ್ಯ ಸಾರಿಪುತ್ತರೆ.” – “ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ? ನಿಮ್ಮಾನರತಿ ದೇವಲೋಕವೋ ಅಥವಾ ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿ ದೇವಲೋಕವೋ.” – “ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿ ದೇವಲೋಕ, ಆಚಾರ್ಯ ಸಾರಿಪುತ್ತರೆ.”

“ಇದಕ್ಕೆ ಏನೆನ್ನುವಿ, ಧನಂಜಾನಿ? ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ? ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿ ದೇವಲೋಕವೋ ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವೋ?” – “ಆಚಾರ್ಯ ಸಾರಿಪುತ್ತರೆ ಹೇಳಿದರು: ‘ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ’. ಆಚಾರ್ಯ ಸಾರಿಪುತ್ತರೆ ಹೇಳಿದರು: ‘ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ.’”

ಆಗ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ತರು ಆಲೋಚಿಸಿದರು: ‘ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಬಯಸುವವರು. ಒಂದುವೇಳೆ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ?’ (ಆಗ ಹೇಳಿದರು): “ಧನಂಜಾನಿ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವೆ, ನಾನು ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೋ ಅದನ್ನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳು.” “ಆಯಿತು, ಸ್ವಾಮಿ” ಎಂದನು. ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ತನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

“ಧನಂಜಾನಿ, ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗ ಯಾವುದು? ಇಲ್ಲಿ ಧನಂಜಾನಿ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುವು ಒಂದು ದಿಕ್ಕನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮೈತ್ರಿ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಆವರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡನೇ ದಿಕ್ಕನ್ನು, ಹಾಗೆಯೇ ಮೂರನೇ ದಿಕ್ಕನ್ನು, ಹಾಗೆಯೇ ನಾಲ್ಕನೇ ದಿಕ್ಕನ್ನು; ಅಂತೆಯೇ ಊರ್ಧ್ವ ಲೋಕವನ್ನು, ಕೆಳಗಿನ ಲೋಕವನ್ನು, ಸುತ್ತಲೂ ಎಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಮೈತ್ರಿಚಿತ್ತದಿಂದ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಮಹಾ ಆನಂದದಿಂದ ಅಪ್ರಮಾಣವಾದ ಅವೈರದಿಂದ ಅಸೂಯಾರಹಿತನಾಗಿ ನೆಲೆಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಮೈತ್ರಿ ಭಾವದಿಂದ ಚಿತ್ತವಿಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೊಳಪಡುವ ಕರ್ಮವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಒಬ್ಬನು ಬಲವಾದ ಶಂಖನಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಶಬ್ದವು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಹರಡಿ ಅದನ್ನು ಯಾವುದೇ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ತಾನೇ ಹೇಗೆ ಹೇಳಬಹುದೋ ಹಾಗೆ ಮೈತ್ರಿ ಭಾವದಿಂದುದಯವಾದ ಚೇತೋವಿಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೊಳಪಡುವ ಕರ್ಮವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿ ಹೋಗುವ ಹಾದಿ.

26. “ಮತ್ತೆ ಧನಂಜಾನಿ, ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುವು ಒಂದು ದಿಕ್ಕನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಕರುಣಾಚಿತ್ತದಿಂದ ಆವರಿಸಿ... ಮುದಿತ ಚಿತ್ತದಿಂದ (ಆನಂದ) ಆವರಿಸಿ. ಉಪೇಕ್ಷೆ ಚಿತ್ತ (ಚಿತ್ತ ಸಮತೆ)ದಿಂದ ಆವರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡನೇ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಮೂರನೇ ದಿಕ್ಕನ್ನು, ಹಾಗೆಯೇ ನಾಲ್ಕನೇ ದಿಕ್ಕನ್ನು; ಅಂತೆಯೇ ಊರ್ಧ್ವ ಲೋಕವನ್ನು, ಕೆಳಗಿನ ಲೋಕವನ್ನು, ಸುತ್ತಲೂ ಎಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಸಮಚಿತ್ತದಿಂದ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಮಹಾ ಆನಂದದಿಂದ ಅಪ್ರಮಾಣವಾದ ಅವೈರದಿಂದ ಅಸೂಯಾರಹಿತನಾಗಿ ನೆಲೆಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸಮಚಿತ್ತಭಾವದಿಂದ ಚೇತೋವಿಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೊಳಪಡುವ ಕರ್ಮವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೂ ಕೂಡ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿ ಸೇರಲು ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗ.”

“ಹಾಗಾದರೆ, ಆಚಾರ್ಯ ಸಾರಿಪುತ್ತರೆ, ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಶಿರಸಾವಂದಿಸಿ ಹೇಳಿ: ‘ಪೂಜ್ಯರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯು ಭಾದಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ತೀವ್ರ ಕಾಯಿಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಭಗವಾನರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಶಿರಬಾಗಿ ನಮಿಸುತ್ತಾನೆ.’”

27. ಆಗ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯನ್ನು ಹೀನ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಾಡುವುದಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿರ್ಗಮಿಸಿದನು. ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ತನು ನಿರ್ಗಮಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯು ಕಾಲವಾದನು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಆಗ ಭಗವಾನರು ಭಿಕ್ಷುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಾಡುವುದಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿರ್ಗಮಿಸಿದನು.”

ಆಗ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರನು ಭಗವಾನರ ಬಳಿಸಾರಿ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತು ಹೇಳಿದನು. “ಪೂಜ್ಯರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯು ಭಾದಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ತೀವ್ರ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಭಗವಾನರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಶಿರಸಾ ನಮಿಸುತ್ತಾನೆ.”

“ಸಾರಿಪುತ್ರ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯನ್ನು ನೀನು ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಾಡಲು ಇರುವಾಗ ಏಕೆ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿರ್ಗಮಿಸಿದೆ?”

“ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಾನು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿದೆ: ‘ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವವರು. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ ಎಂದುಕೊಂಡೆನು.’”

“ಸಾರಿಪುತ್ರ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧನಂಜಾನಿಯು ಕಾಲವಾದನು; ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ¹⁰².”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಧನಂಜಾನಿ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

೯೮

ವಾಸೇಟ್ಟಿ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಇಚ್ಛಾನಂಗಲ ವನದ ಬಳಿಯ ಇಚ್ಛಾನಂಗಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಾನಂಗಲದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಂತರೂ ಶ್ರೀಮಂತರೂ ಆದ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಚಂಕೀ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತಾರುಕ್ಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೋಕ್ತರಸಾತಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾಣಬಸ್ಸೋಣಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತೋದೇಯ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಹೆಸರಾಂತರೂ ಶ್ರೀಮಂತರೂ ಇದ್ದರು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಿಷ್ಯರಾದ ವಾಸೇಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಭಾರದ್ವಾಜರು ವ್ಯಾಯಾಮಕ್ಕಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಈ ಚರ್ಚೆ ಬಂದಿತು: “ಒಬ್ಬನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತಾನೆ?” ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವನಾದ ಭಾರದ್ವಾಜ ಹೇಳಿದ: “ಯಾವನು ಎರಡೂ ಕಡೆಯಿಂದ ಅಂದರೆ ತಂದೆಯ ಮತ್ತು ತಾಯಿಯ ಎರಡೂಕಡೆ ಏಳು ತಲೆಮಾರುಗಳವರೆಗೆ ಪ್ರಶ್ನಾತೀತವಾಗಿ ಶುದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿದ್ದು ಅಂತಹವರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ”. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವನಾದ ವಾಸೇಟ್ಟಿ ಹೇಳಿದ: “ಯಾರು ಶೀಲವಂತನೋ ವ್ರತಾಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿರುವವನೋ ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

2. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ವಾಸೇಟ್ಟಿನನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ವಾಸೇಟ್ಟನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಭಾರದ್ವಾಜನನ್ನಾಗಲಿ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ವಾಸೇಟ್ಟನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಭಾರದ್ವಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಸ್ವಾಮಿ, ಶಾಕ್ಯಪುತ್ರನಾದ ಸಮಣ ಗೌತಮನು ಶಾಕ್ಯ ಕುಲದಿಂದ ಪಬ್ಬಜಿತನಾದವನು ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಾನಂಗಲ ವನದ ಬಳಿಯ ಇಚ್ಛಾನಂಗಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರ ಬಗ್ಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿವೆ: ‘ಭಗವಾನರು ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುಧ್ಧರೂ ವಿದ್ಯಾಚರಣಸಂಪನ್ನರೂ, ಸುಗತರೂ, ಲೋಕ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ಅಸಮಾನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳು, ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ಮಾನವರ ಗುರು, ಬುದ್ಧರು ಮತ್ತು ಭಾಗ್ಯವಂತರು ಆಗಿದ್ದಾರೆ’. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬಾ, ಸಮಣ ಗೌತಮರ ಬಳಿಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅವರ ಮುಂದಿಡೋಣ. ಅವರು ಉತ್ತರಿಸಿದಂತೆ ಅದನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಆಗ ಇಬ್ಬರೂ ಮಾಣವರಾದ ವಾಸೇಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಭಾರದ್ವಾಜರು ಭಗವಾನರ ಬಳಿಹೋಗಿ ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಈ ಸೌಜನ್ಯದ ಮಾತುಗಳು ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಅವರು ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ವಾಸೇಟ್ಟನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಗಾಢಗಳ ಮೂಲಕ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

1. ಪೋಕ್ತರಸಾತಿಯ ಶಿಷ್ಯನು ನಾನು ಇವನು ತಾರುಕ್ಯನ ಶಿಷ್ಯ ನಾವೀರ್ವರೂ ತ್ರಿವೇದ ಪಂಡಿತರು ಹಾಗೆಂದು ನಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿಯಿದೆ.

2. ಯಾವ ವೇದಗಳನ್ನು ಪಂಡಿತರು ಬೋಧಿಸುವರೋ ಆ ತ್ರಿವೇದ ಪಾರಂಗತರು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ವ್ಯಾಕರಣ ಪ್ರವೀಣರು ನಾವು ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನರು.
3. ಗೌತಮ, ವಿವಾದವೊಂದಿದೆ ನಮ್ಮೊಳು ಜಾತಿ ಗೋತ್ರಗಳ ಕುರಿತು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನುವನು ಭಾರದ್ವಾಜ ಕಮ್ಮದಿಂದ ಆಗುವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ನನ್ನ ಮತವು¹⁰³ ಇವು ನಮ್ಮ ವಾದಗಳು ತಿಳಿಯಿರಿ ಸಮಣರೆ
4. ನಾವೀರ್ವರುಂ ಒಮ್ಮತವ ತಳೆಯದಿರಲು ಅಥವಾ ಅವನ ಮಾತನೆ ಅವ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳದಿರಲು ಬಂದಿಹೆವು ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ಕೇಳಲು ತಾವು ಎಲ್ಲವನು ಅರಿತ ಬುದ್ಧರೆಂದು
5. ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನು ಕಾಣಿಸಲು ದಿವಿಯಲಿ ಕೈಯೆತ್ತಿ ನಮಿಸುವಂತೆ ಜನ ಲೋಕವೆಲ್ಲ ನಮಿಸುವುದು ವಂದಿಸುವುದು, ಓ ಗೌತಮ ನಿಮಗೆ.
6. ಗೌತಮರೆ ನಾವೀಗ ಕೇಳುವೆವು ನಿಮಗೆ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ನಾವು ಈ ಲೋಕದಿ ಹೇಳಿರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಜಾತಿಯಿಂದಲೆ, ಕಮ್ಮದಿಂದಲೆ? ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿ ಗೊತ್ತಿರದ ನಮಗೆ ಗುರುತಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನು?

ಬುದ್ಧ

7. 'ವಿವರಿಸುವೆನು ಯಥಾರ್ಥದಲಿ ವಾಸೆಟ್ಟು' ಎಂದು ನುಡಿದನು ಬುದ್ಧನು. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೆ ಭಿನ್ನ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ ಅನ್ಯಾನ್ಯ ರೀತಿಯ ಜೀವಿಗಳಲಿ
8. ಹುಲ್ಲು ವೃಕ್ಷಗಳನರಿತಿರುವೆ ಮೊದಲಲಿ: ಅವಕೆ ತಾವಾರೆಂಬುದರಿವಿರದು, ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೆ ಭಿನ್ನ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ ಅನ್ಯಾನ್ಯ ರೀತಿಯ ಜೀವಿಗಳಲಿ
9. ನಂತರದಲಿ ಕೀಟ ಪತಂಗಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಹಲವು ಬಗೆಯವು ಇರುವೆಗಳವರೆಗೂ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೆ ಅವಕೆ ಭಿನ್ನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅನ್ಯಾನ್ಯ ರೀತಿಯ ಜೀವಿಗಳಲಿ.
10. ಇನ್ನು ಚತುಷ್ಪಾದಗಳು ವಿಧವಿಧ ಅವು ಸಣ್ಣವು ದೊಡ್ಡವು ಇತ್ಯಾದಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೆ ಅವಕೆ ಭಿನ್ನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅನ್ಯಾನ್ಯ ರೀತಿಯ ಜೀವಿಗಳಲಿ.
11. ಹೊಟ್ಟೆಯನೇ ಪಾದಗಳ ಮಾಡಿಕೊಂಡುರುಳುವ ಕರಿ ಉರುಗಗಳನು ನೀ ತಿಳಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೆ ಭಿನ್ನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅನ್ಯಾನ್ಯ ರೀತಿಯ ಜೀವಿಗಳಲಿ
12. ಉದಕದೊಳ್ಳಾಸುವಾ ಮೀನುಗಳು ವಾರಿಯಲೆ ವಿಹರಿಸುವುದನು ನೀ ತಿಳಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೆ ಇವೆ ಭಿನ್ನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅನ್ಯಾನ್ಯ ರೀತಿಯ ಜೀವಿಗಳಲಿ
13. ವಿಹಂಗಮದ ಬಾನೊಳು ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳನು ನೋಡಿ ನೀ ಮುಂದೆ ತಿಳಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೆ ಭಿನ್ನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅನ್ಯಾನ್ಯ ರೀತಿಯ ಜೀವಿಗಳಲಿ
14. ಈ ಎಲ್ಲ ಹುಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಾತ್ಯಾನುಸಾರ ಬೇಧಗಳಿವೆ ಆದರೆ ಮನುಜ ಮನುಜರ ನಡುವೆ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೆ ಬೇಧವಿಲ್ಲ.

15. ಕೇಶದಲ್ಲಾಗಲಿ ಶೀರ್ಷದಲ್ಲಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ ಕಿವಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಕಣ್ಣಲ್ಲಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ ಮುಖದಲ್ಲಾಗಲಿ ಮೂಗಲ್ಲಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ ತುಟಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಹುಬ್ಬಲ್ಲಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ
16. ಭುಜದಲ್ಲಾಗಲಿ ಕತ್ತಲ್ಲಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಬೆನ್ನಲ್ಲಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ ನಿತಂಬದಲ್ಲಾಗಲಿ ಎದೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ ಗುದದಲ್ಲಾಗಲಿ ಲಿಂಗದಲ್ಲಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ
17. ಕೈಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಪಾದಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ ಬೆರಳುಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಉಗುರುಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ ಮೊಳಕಾಲುಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ತೊಡೆಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ ವರ್ಣದಲ್ಲಾಗಲಿ ಸ್ವರದಲ್ಲಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ ಬೇರೆ ಜಾತಿ ಸೃಷ್ಟಿಗಳಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಜಾತಿ ಭಿನ್ನತೆಯಿಲ್ಲ.
18. ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರ ದೇಹಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಭಿನ್ನವೇನೂ ಕಾಣಿಸಿಗದು ಭಿನ್ನತೆಯೇನಾದರೂ ಮನುಜನಲ್ಲಿರೆ ಅದುವೆ ನಾವೇ ವಚನದಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ಪದವಿ
19. ಮನುಜರೊಳಗೆ ಗೋವುಗಳನು ರಕ್ಷಿಸುತ ಕೃಷಿಯನು ಸಾಗಿಸುತ ನಡೆವವನು¹⁰⁴ ತಿಳಿ ವಾಸೆಟ್ಟ ಕರೆಯುವವರವನನು ರೈತನೆಂದು ಅವನಾಗಲಾರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
20. ಮನುಜರೊಳಗೆ ವಿವಿಧ ಕಲೆಗಳಿಂದಪಜೀವನ ನಡೆಸುವವನು, ತಿಳಿ ವಾಸೆಟ್ಟ, ಕರೆಯುವವಂದವನು ಕಲೆಗಾರನೆಂದು ಅವನಾಗಲಾರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ.
21. ಮನುಜರೊಳಗೆ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುವವನನು ಕರೆಯುವರು ಅವನನು ತಿಳಿ ವಾಸೆಟ್ಟ, ವಣಿಕನೆಂದು ಅವನಾಗಲಾರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
22. ಮನುಜರೊಳಗೆ ಯಾರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸೇವೆಯನು ಮಾಡುತಲೆ ಬದುಕುವರೋ ಕರೆವರವನನು ಸೇವಕನೆಂದು, ಇದ ನೀ ತಿಳಿ ವಾಸೆಟ್ಟ, ಅವನಾಗಲಾರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ.
23. ಮನುಜರೊಳಗೆ ಕಳವು ಮಾಡುತಲೆ ಯಾರು ಬದುಕುವರೋ ಕರೆವರವರವನನು ಕಳ್ಳನೆಂದು ವಾಸೆಟ್ಟ ಇದ ನೀ ತಿಳಿ. ಅವನಾಗಲಾರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
24. ಮನುಜರೊಳಗೆ ಯಾರು ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳು ಹಿಡಿದು ಉಪಜೀವನವನು ನಡೆಸುವರೋ ಅವರು ಯೋಧರೆಂದು ತಿಳಿ, ಓ ವಾಸೆಟ್ಟ ಅವನಾಗಲಾರ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ.
25. ಮನುಜರೊಳಗೆ ಯಾರು ಪೌರೋಹಿತ್ಯದಿಂದ ಉಪಜೀವನವನು ನಡೆಸುವವರೋ ಕರೆವರವನನು ಯಾಜಕನೆಂದು ಅವನಾಗಲಾರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
26. ಮನುಜರೊಳಗೆ ಯಾರು ಗ್ರಾಮವನು ರಾಜ್ಯವನು ಆಳುವರೋ ಕರೆವರವನನು ರಾಜನೆಂದು ಅವನಾಗಲಾರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ.
27. ಗೋತ್ರದಿಂದಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದಾನೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅವನನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಡ್ಡಿಯುಂಟು ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಮೋಹದ ತಡೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದರೆ ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೆ ಅಡೆತಡೆಗಳಲ್ಲಿವೋ ಅಂಟುಗಳಿಲ್ಲವೋ ಅವನನ್ನು ನಾನು¹⁰⁵ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ.

28. ಯಾರಿಗೆ ಸಂಕೋಲೆಗಳಿಲ್ಲವೋ ಯಾವುದರ ಭಯವಿಲ್ಲವೋ
ಎಲ್ಲ ಬಂಧನಗಳನೂ ಹರಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೋ ಕರೆವೆ ಅವನನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು.
29. ಯಾರು (ದ್ವೇಷವೆಂಬ) ಚರ್ಮಪಟ್ಟಿಯನು (ತೃಷ್ಣೆ) ಗಂಟನು, (ಮಿತ್ರಾದೃಷ್ಟಿ) ಹಗ್ಗವನು
(ಕೆಟ್ಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿ) ಉಪಕರಣಗಳನು ಕತ್ತರಿಸಿರುವನೋ (ಅವಿದ್ಯೆಯೆಂಬ) ಅಡ್ಡಗೋಲನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿರುವನೋ
(ಬುದ್ಧರಂತೆ) ಬೋಧನೆ ಪಡೆದಿರುವನೋ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು.
30. ರವೆಯಷ್ಟು ಹಗೆತನವಿರದವನನು, ದುರ್ಭಾಷೆಯನು ಹಿಂಸೆಯನು ಬಂಧನವನಾರು
ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಲಾಡ್ಯನೋ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
31. ಕೋಪದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದವನಾವನೋ ಶ್ರದ್ಧಾಶೀಲವಂತನೋ ಬಯಕೆಯಿರದವನೋ
ಅಂತಿಮ ಶರೀರವನು ಪಡೆದವನೋ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
32. ಕಮಲದ ಮೇಲಿನ ನೀರಿನಂತೆ ಸೂಜಿ ತುದಿಯ ಸಾಸಿವೆಯಂತೆ
ಯಾರು ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗಗಳಿಗೆ ತಾಕರೋ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
33. ದುಃಖದಂತ್ಯವನು ಈ ಜನ್ಮದಲೇ ಸಾಧಿಸಿದವನನು, ಭಾರವನಿಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು
ಮುಕ್ತನಾದವನು ಯಾರೋ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
34. ಪ್ರಾಜ್ಞನನ್ನು, ಮೇಧಾವಿಯು ಸರಿ, ತಪ್ಪುದಾರಿಗಳ ವಿವೇಚಿಸುವವನು
ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಿದವನು ಯಾರೋ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
35. ಸಂಸಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಂದ ದೂರವಿರುವವನನು ನೆಲೆಯಿರದವನು ತಿರುಗಾಡುವವನು
ಕಿಂಚಿತ್ ಅಗತ್ಯಗಳನೊಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವವನು ಯಾರೋ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
36. ಬಲವಿರಲಿ ಬಲವಿಲ್ಲದಿರಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹಿಂಸೆಯನು ಮಾಡದಿರುವವನು
ಕೊಲ್ಲದವನು ಕೊಲ್ಲಿಸದವನು ಯಾರೋ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
37. ಹಗೆವುಳ್ಳವನಲಿ ಮೈತ್ರಿಯನು ಮನ ಕದಡಿದವರಲಿ ಶಾಂತಿಯನು
ವ್ಯಾಮೋಹಿಗಳಲಿ ನಿರ್ಮೋಹಿಯನು ಯಾರೋ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
38. ರಾಗ, ದ್ವೇಷಗಳು, ದುರಭಿಮಾನ ಧೂರ್ತಗಳನು ಸೂಜಿಮೊನೆಯ ಸಾಸುವೆಯಂತೆ
ಉದುರಿಸಿದವನು ಯಾರೋ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
39. ಮೆದುವಾದ ಅರಿವಿನ ಮಾತುಗಳನು ಸತ್ಯವಚನಗಳನಾಡಿ ಯಾರ
ಮನವನೂ ನೋಯಿಸನೋ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
40. ಉದ್ದವಿರಲಿ ಗಿಡ್ಡದಿರಲಿ ಸಣ್ಣದಿರಲಿ ದೊಡ್ಡದಿರಲಿ ಒಳ್ಳೆಯದಿರಲಿ ಕೆಟ್ಟದಿರಲಿ
ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
41. ಇಹದದ್ದಾಗಲಿ ಪರಲೋಕದ್ದಾಗಲಿ ಏನನ್ನು ಬಯಸದವನು
ಆಸೆಹೊಂದದೆ ಅದರಿಂ ಮುಕ್ತನಾದವನು ಯಾರೋ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು

42. ಬಂಧನಗಳಿರದವನು, ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸಂಶಯಗಳ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡವನು
ಸಾವಿರದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಿದ್ಧನು ಯಾರೋ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
43. ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳ ಕಪಿಮುಷ್ಠಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತನು ಶೋಕವಿಲ್ಲದವನು ಕೊಳೆರಹಿತನು
ಶುದ್ಧನು ಮೇಲ್ಮುಖನು ಯಾರೋ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
44. ವಿಮಲ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಶುದ್ಧನು ಪ್ರಸನ್ನನು ತಿಳಿಮನದವನು.
ಲೋಕ ಪರಲೋಕಗಳ ಆಸೆಯನು ಬಿಟ್ಟವರು ಯಾರೋ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
45. ಕೆಸರಿನಿಂ ತುಂಬಿ ದುರ್ಗಮ ಮೇಣ್ ಮೋಹ ಸಂಸಾರದಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮೇಲೆದ್ದವನು
ಧ್ಯಾನಿಯು ನಿಸ್ಸಂಶಯನು ವಿರಾಗಿಯು ನಿಬ್ಬಾಣ ಸಾಧಿಸಿದವನು ಯಾರೋ
ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
46. ಕಾಮವನು ಮನೆಯನು ತೊರೆದು ಆದ ಪರಿವ್ರಾಜಕನನು
ಕಾಮಭವಗಳು ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಗಳ ಆಸೆಯನು ತೊರೆದವನು
ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
47. ತನ್ವವನು ಮನೆಯನು ತೊರೆದು ಆದ ಪರಿವ್ರಾಜಕನನು
ತನ್ಮಾಭವಗಳನು ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳ ಆಸೆಯನು ತೊರೆದವನನು
ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
48. ಮನುಜನನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕುವ ಬಂಧನಗಳನು ಬಿಸಾಡಿ, ದಿವ್ಯಲೋಕಗಳ ಬಂಧನವನು ಮೀರಿ
ಎಲ್ಲ ಬಂಧನಗಳ ಮುಕ್ತಿಪಡೆದವನನು ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು.
49. ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಗಳನು ತೊರೆದು ಶಾಂತನಾಗಿರುವವನನು ಇರಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯ ಖಿಂದಾದಿಗಳನು ಕಡಿದು
ಸರ್ವಲೋಕಗಳನು ಜಯಿಸಿದ ಆ ವೀರನಿಗೆ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
50. ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವಿರುವವನನು ಎಲ್ಲದರಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದವನು
ಸುಗತನನು ಬುದ್ಧನನು ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
51. ಯಾರು ಹೋದ ಹಾದಿಯ ದೇವ ಗಂಧರ್ವ ಮಾನುಸರಿಗೆ ತಿಳಿಯದೋ
ಆಸವಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದ ಅರಹಂತನೋ ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
52. ಆಗಿಹೋದ ಆಗುವ ಆಗುತ್ತಿರುವುದಕೆ ಅಂಟಿಬೀಳನೊ ಮೋಹಮುಕ್ತನೊ
ಬೇಕೆಂಬ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದವನನು ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು
53. ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಉತ್ತಮನು ವೀರನು ಮಹರ್ಷಿಯು ವಿಜೇತನು ರಾಗರಹಿತನು
ಶುದ್ಧನೂ ಬುದ್ಧನೂ ಆದವನನು ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು

54. ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮಗಳನರಿತಿರುವವನನು ನಾಕನರಕಗಳನು ನೋಡಬಲ್ಲವನು
ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟಿರುವವನು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ಣನನು ಎಲ್ಲವನು ಸಾಧಿಸಿರುವ ಮುನಿಯನು
ಕರೆವೆನು ನಾನು ಅವನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು.
55. ನಾಮಗೋತ್ರಗಳನಿತ್ತಿಹರು ಈ ಲೋಕದೊಳು ನಾಮ ಮಾತ್ರಕೆ
ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿದ ಅವನು ನಾಮಕರಣವ ಮಾಡಿಹರು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ
56. ಈ ಸತ್ಯವನರಿಯದವರು ತಪ್ಪು ದೃಷ್ಟಿಯನೇ ತಮ್ಮದೆಯೊಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು
ನಮಗೆ ಹೇಳುವರು ತಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆಯೇ 'ಒಬ್ಬನು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು' ಎಂದು.
57. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಒಬ್ಬನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಒಬ್ಬನು ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಅಲ್ಲ
ಕರ್ಮದಿಂದಾಗುವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕರ್ಮದಿಂದಾಗುವನು ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣ.
58. ತಮ್ಮ ಕಮ್ಮಗಳಿಂದಾಗುವ ಜನ ರೈತರು, ಶಿಲ್ಪಿಯಾಗುವನು ತನ್ನ ಕುಶಲ ಕಮ್ಮದಿಂದ
ತಮ್ಮ ಕಮ್ಮದಿಂದಾಗುವರು ಜನ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ಆಗುವನು ಸೇವಕನು ತನ್ನ ಸೇವೆಯಿಂದ.
59. ಆಗುವರು ಜನ ಚೋರರು ತಮ್ಮ ಚೌರ್ಯದಿಂದ ಯೋಧನಾಗುವನು ತನ್ನ ಕಮ್ಮದಿಂದ
ಆಗುವರು ಪುರೋಹಿತರು ತಮ್ಮ ಕಮ್ಮದಿಂದ ಆಗುವನು ರಾಜ ತನ್ನ ಕಮ್ಮದಿಂದ.
60. ಪಂಡಿತರು ನೋಡುವರು ಕಮ್ಮವನು ಯಥಾಭೂತವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದನು
ಪ್ರತೀತ್ಯ ಸಮುತ್ಪಾದವನು ಕಂಡವರು ಕಮ್ಮ ಮತ್ತು ಕಮ್ಮಫಲದ ಕೋವಿದರು.
61. ಕಮ್ಮವು ಲೋಕವ ಸುತ್ತಿಸುವುದು ಕಮ್ಮವು ಮನುಜರ ತಿರುಗಿಸುವುದು
ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲವು ಕಮ್ಮ ನಿಬಂಧನೆಯೊಳಗೆ ರಥದ ಚಕ್ರದ ಹಿಂದಿನ ಕಡಿವಾಣದಂತೆ
62. ತಪದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯದಿಂದ ಸಂಯಮದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ
ಆಗುವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಸೇರಿದೆಯಿದರೊಳಗೆ ಪರಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವವು¹⁰⁶
63. ತ್ರಿವಿದ್ಯಾ ಸಂಪನ್ನನು, ಶಾಂತನು ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಮುಕ್ತನು ಈತನು
ಹೀಗೆಂದು ತಿಳಿ, ಓ ವಾಸೇಟ್ಟ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾದ ವಾಸೇಟ್ಟ ಮತ್ತು ಭಾರದ್ವಾಜರು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: "ಅದ್ಭುತ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ! ಅದ್ಭುತ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ! ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ಮಗುಚಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಡುವಂತೆ, ರಹಸ್ಯವಾದುದನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡಿದಂತೆ, ತಪ್ಪಿಹೋದ ದಾರಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬನಿಗೆ ತೋರಿಸುವಂತೆ, ಕಣ್ಣಿದ್ದರೂ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕಾಣದಿರುವಾಗ ದೀಪವೊಂದನ್ನು ಹಿಡಿದು ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ. ಧಮ್ಮವನ್ನು ವಿವಿಧ ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರಿಗೆ ಶರಣ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಹಾಗು ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಶರಣ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಇಂದಿನಿಂದ ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ನಾನು ಉಪಾಸಕನಾಗಿ ಶರಣ ಹೋದವನೆಂದು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರು ತಿಳಿಯಲಿ."

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಾಸೇಟ್ಟ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಸುಭ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಸಾವತ್ಥಿಯ ಜೇತವನದ ಅನಾಥಪಿಂಡಿಕಾರಾಮದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ತೋದೇಯ್ಯನ ಮಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಸುಭನು ಸಾವತ್ಥಿಯ ಗೃಹಸ್ಥರೊಬ್ಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಕಾರ್ಯನಿಮಿತ್ತ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು¹⁰⁷. ಆಗ ತೋದೇಯ್ಯನ ಮಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಸುಭನು ಯಾವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದದನೋ ಆ ಗೃಹಪತಿಗೆ ಕೇಳಿದನು: “ಗೃಹಪತಿಯೇ, ನಾನು ಕೇಳಿರುವಂತೆ ಸಾವತ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇಲ್ಲವೆಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾವು ಇಂದು ಯಾವ ಸಮಣ ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು?”

“ಪೂಜ್ಯರೆ, ಭಗವಾನರು ಸಾವತ್ಥಿಯ ಜೇತವನದ ಅನಾಥಪಿಂಡಿಕಾರಾಮದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದಾರೆ. ನೀವು ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು.”

ಆಗ ಗೃಹಪತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ತೋದೇಯ್ಯನ ಮಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಸುಭನು ಭಗವಾನರ ಬಳಿಸಾರಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾತುಕತೆಯಾಡಿ ಕುಶಲ ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತನು. ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತ ಸುಭನು ಭಗವಾನರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದನು: “ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ‘ಗೃಹಸ್ಥರು ನ್ಯಾಯವಾದ ಕುಶಲ ಧರ್ಮದ ಆರಾಧಕರು; ಯಾರು ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗಿದ್ದಾರೋ (ಪರಿವ್ರಾಜಕ) ಅವರು ನ್ಯಾಯವಾದ ಕುಶಲ ಧರ್ಮದ ಆರಾಧಕರಲ್ಲ.’ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ?”

2. “ಮಾಣವನೆ, ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ವಿಭಜ್ಜವಾದದಿಂದ (ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ) ಮಾತನಾಡುವವನು; ಏಕಂಶವಾದದಿಂದಲ್ಲ (ಒಂದುಕಡೆಯಿಂದಲೇ ವಾದ ಮಾಡುವುದು). ತಪ್ಪುದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಅನುಸರಿಸುವ ಗೃಹಸ್ಥನನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಪಬ್ಬಜಿತನನ್ನಾಗಲಿ ನಾನು ಹೊಗಳುವುದಿಲ್ಲ; ಯಾರು ತಪ್ಪುದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗಲಿ ಅವರ ತಪ್ಪು ಅನುಸರಣೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಕುಶಲ ಧರ್ಮದ ಸರಿದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸರಿದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಅನುಸರಿಸುವ ಗೃಹಸ್ಥನನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಪಬ್ಬಜಿತನನ್ನಾಗಲಿ ಅವನನ್ನು ನಾನು ಹೊಗಳುತ್ತೇನೆ; ಯಾರು ಸರಿದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗಲಿ ಅವರ ಸರಿಯಾದ ಅನುಸರಣೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಕುಶಲ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ.”

“ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ‘ಗೃಹಸ್ಥರ ಬದುಕು ಮಹತ್ತರವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಂದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ, ಮಹತ್ತರವಾದ ಆಡಳಿತ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳಿಂದ, ಮಹತ್ತರವಾದ ಶ್ರಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಮಹತ್ತರವಾದ ಫಲದಿಂದಲೇ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಪಬ್ಬಜಿತರ ಬದುಕು ಅಲ್ಪ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಂದ, ಅಲ್ಪ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ, ಅಲ್ಪ ಆಡಳಿತ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳಿಂದ ಅಲ್ಪ ಶ್ರಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಅಲ್ಪ ಫಲವನ್ನೇ ಕೊಡುವಂಥದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.’ ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆನ್ನುವಿರಿ?”

“ಮಾಣವ, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ನಾನು ವಿಭಜ್ಜವಾದದಿಂದ ಮಾತನಾಡುವವನು, ಏಕಂಶವಾದದಿಂದಲ್ಲ. ಮಹಾ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಂದ, ಮಹಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ, ಮಹಾ ಆಡಳಿತ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳಿಂದ, ಮಹಾ ಶ್ರಮದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಬದುಕು ಸೋತಾಗ (ತಪ್ಪಾದಾಗ) ಅಲ್ಪ ಫಲವನ್ನೇ ಕೊಡುವುದು. ಮಹಾ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಂದ, ಮಹಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ, ಮಹಾ ಆಡಳಿತ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳಿಂದ, ಮಹಾ ಶ್ರಮದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಬದುಕು ಗೆದ್ದಾಗ ಮಹಾಫಲವನ್ನೇ ಕೊಡುವುದು. ಅಲ್ಪ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಂದ, ಅಲ್ಪ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ, ಅಲ್ಪ ಆಡಳಿತ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳಿಂದ, ಅಲ್ಪ ಶ್ರಮದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಬದುಕು ಸೋತಾಗ ಅಲ್ಪ ಫಲವನ್ನೇ ಕೊಡುವುದು. ಅಲ್ಪ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಂದ, ಅಲ್ಪ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ, ಅಲ್ಪ ಆಡಳಿತ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳಿಂದ, ಅಲ್ಪ ಶ್ರಮದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಬದುಕು ಗೆದ್ದಾಗ ಮಹಾಫಲವನ್ನೇ ಕೊಡುವುದು.

3. “ಮಾಣವ, ಯಾವ ಬದುಕು ಮಹಾ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಂದ... ಕೂಡಿದ್ದು ಸೋತಾಗ ಅಲ್ಪ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ? ಕೃಷಿ ಎನ್ನುವ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಕರ್ತವ್ಯ, ಮಹಾ ಚಟುವಟಿಕೆ... ಕೂಡಿದ್ದು ವಿಫಲವಾದಾಗ ಅಲ್ಪ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಮಾಣವ, ಯಾವ ಬದುಕು, ಮಹಾ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು... ಗೆದ್ದಾಗ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ? ಪುನಃ ಕೃಷಿ ಎನ್ನುವ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾ ಕರ್ತವ್ಯ... ಕೂಡಿದ್ದು ಗೆದ್ದಾಗ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಮಾಣವ, ಯಾವ ಬದುಕು ಅಲ್ಪ ಕರ್ತವ್ಯ... ಅಲ್ಪ ಚಟುವಟಿಕೆ... ಕೂಡಿದ್ದು ವಿಫಲವಾದಾಗ ಅಲ್ಪ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ? ವಾಣಿಜ್ಯ ಎನ್ನುವ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಕರ್ತವ್ಯ... ಕೂಡಿದ್ದು ವಿಫಲವಾದಾಗ ಅಲ್ಪ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ¹⁰⁸. ಮತ್ತೆ ಮಾಣವ, ಯಾವ ಬದುಕು ಅಲ್ಪ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಂದ... ಕೂಡಿದ್ದು ಗೆದ್ದಾಗ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ? ವಾಣಿಜ್ಯವೇ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಂದ... ಕೂಡಿದ್ದು ಗೆದ್ದಾಗ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

“ಮಾಣವ, ಕೃಷಿಯೂ ಬದುಕೇ (ಕೆಲಸ) ಆಗಿದ್ದು ಮಹಾ ಕರ್ತವ್ಯ... ಕೂಡಿದ್ದು ವಿಫಲವಾದಾಗ ಅಲ್ಪ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆಯೇ ಗೃಹವಾಸಿಯ ಬದುಕು ಕೂಡ ಮಹಾ ಕರ್ತವ್ಯ, ಮಹಾ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಮಹಾ ಆಡಳಿತ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳಿಮದ ಮಹಾ ಶ್ರಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ವಿಫಲವಾದಾಗ ಅಲ್ಪಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿಯಂತಹ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಕರ್ತವ್ಯ... ಕೂಡಿದ್ದು ಸಫಲವಾದಾಗ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆಯೇ ಗೃಹವಾಸಿಯ ಬದುಕು ಕೂಡ ಮಹಾ ಕರ್ತವ್ಯ, ಮಹಾ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಮಹಾ ಆಡಳಿತ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳಿಂದ, ಮಹಾ ಶ್ರಮಗಳಿಂದ, ಕೂಡಿದ್ದು ಸಫಲವಾದಾಗ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ವಾಣಿಜ್ಯವೂ ಬದುಕೇ ಆಗಿದ್ದು ಅಲ್ಪ ಕರ್ತವ್ಯ... ಕೂಡಿದ್ದು ವಿಫಲವಾದಾಗ ಅಲ್ಪ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ಪಬ್ಬಜಿತನಾದವನ ಬದುಕು ಅಲ್ಪ ಕರ್ತವ್ಯ, ಅಲ್ಪ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಅಲ್ಪ ಆಡಳಿತ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳಿಂದ, ಅಲ್ಪ ಶ್ರಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ವಿಫಲವಾದಾಗ ಅಲ್ಪಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ವಾಣಿಜ್ಯವೂ ಬದುಕೇ ಆಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಪ ಕರ್ತವ್ಯ... ಕೂಡಿದ್ದು ಸಫಲವಾದಾಗ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ಪಬ್ಬಜಿತನಾದವನ ಬದುಕು ಅಲ್ಪ ಕರ್ತವ್ಯ, ಅಲ್ಪ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಅಲ್ಪ ಆಡಳಿತ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳಿಂದ ಅಲ್ಪ ಶ್ರಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಸಫಲವಾದಾಗ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

“ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕುಶಲದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಐದು ಪುಣ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ.”

4. “ಮಾಣವನೆ, ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆ ಎನಿಸದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿರುವ ಸಭೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕುಶಲದ ಆರಾಧನೆಗಾಗಿ ವಿಧಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಐದು ಪುಣ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ಹೇಳುವೆಯಾ?”

“ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ನನಗೇನೂ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಂತಹ ಪೂಜ್ಯರು ಮತ್ತು ಇತರರು ಕುಳಿತಿರುವ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ.”

“ಮಾಣವ, ಹಾಗಾದರೆ ಕೇಳು.”

“ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಕುಶಲದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಿಧಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮೊದಲ ಪುಣ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಎಂದರೆ ಸತ್ಯ, ತಪಸ್ಸು ಎರಡನೆಯದು... ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವು ಮೂರನೆಯದು... ಅಧ್ಯಯನವು ನಾಲ್ಕನೆಯದು... ತ್ಯಾಗ ಐದನೆಯದು... ಈ ಐದು ಪುಣ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕುಶಲದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ವಿಧಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಇದಕ್ಕೆ ತಾವೇನೆನ್ನುವಿರಿ?”

“ಮಾಣವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದರೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆನು; ‘ಈ ಐದು ಸಂಗತಿಗಳ ಫಲವನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು.

“ಇಲ್ಲ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ!”

“ಹಾಗಾದರೆ ಮಾಣವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಆಚಾರ್ಯನಾದರೂ ಅಥವಾ ಆ ಆಚಾರ್ಯನ ಹಿಂದಿನ ಏಳು ಸಂತತಿಗಳ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆನು: ‘ಈ ಐದು ಸಂಗತಿಗಳ ಫಲವನ್ನು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತೇನೆ?’ ಎಂದು.

“ಇಲ್ಲ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ.”

“ಮಾಣವ, ಆಯಿತು, ಇನ್ನು ಬಹು ಹಿಂದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ಋಷಿಗಳು, ಮಂತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರರು, ಮಂತ್ರ ಪಠಣಕಾರರಾದ ಅಟ್ಟಕ, ವಾಮಕ, ವಾಮದೇವ, ವೇಸ್ವಮಿತ್ರ, ಯಮತಗ್ಗಿ, ಅಂಗೀರಸ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ವಾಸೆಟ್ಟ, ಕಸ್ಸಪ ಮತ್ತು ಭಗು ಇವರು ಯಾವ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿದರೂ, ಹೇಳಿದರೂ, ಸಂಯೋಜಿಸಿದರೂ ಅವನ್ನು ಈಗಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪಠಿಸುತ್ತಾರೆ, ಜಪಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಾಚೀನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಗಳು ಹೇಳಿದರೇ: ‘ನಾವು ಈ ಐದು ಸಂಗತಿಗಳ ಫಲವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅರಿತಿದ್ದೇವೆಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತೇವೆ.’ ಎಂದು.”

“ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾಣವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದರೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾರ: ‘ಈ ಐದು ಸಂಗತಿಗಳ ಫಲವನ್ನು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅರಿತಿದ್ದೇನೆಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು. ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಆಚಾರ್ಯನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಆ ಒಬ್ಬ ಆಚಾರ್ಯನ ಹಿಂದಿನ ಏಳು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಆಚಾರ್ಯರಾಗಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ: ‘ಈ ಐದು ಸಂಗತಿಗಳ ಫಲವನ್ನು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅರಿತಿದ್ದೇನೆಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು. ಮತ್ತು ಬಹು ಹಿಂದಿನ ಋಷಿಗಳು ಕೂಡ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ: ‘ನಾವು ಈ ಐದು ಸಂಗತಿಗಳ ಫಲವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅರಿತಿದ್ದೇವೆಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತೇವೆ’ ಎಂದು. ಒಬ್ಬರ ಪಕ್ಕ ಒಬ್ಬರು ನಿಂತ ಅಂಧರ ಸಾಲು ಇತ್ತೆಂದುಕೊಳ್ಳೋಣ: ಮೊದಲನೆಯವನು ನೋಡಲಾರ, ಮಧ್ಯದವನು ನೋಡಲಾರ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯವನೂ ನೋಡಲಾರ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಣವನೆ, ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹೇಳಿಕೆ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆಂದರೆ ಅಂಧರ ಸಾಲಿನಂತೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವನು ನೋಡಲಾರ, ಮಧ್ಯದವನು ನೋಡಲಾರ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯವನು ನೋಡಲಾರ.”

5. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ತೋದೆಯ್ಯನ ಮಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಸುಭನಿಗೆ ಅಂಧರ ಸಾಲಿನ ಉಪಮೆ ಕೋಪ ತರಿಸಿತು ಮತ್ತು ಅಸಂತೋಷ ಉಂಟುಮಾಡಿ ಅವನು ಭಗವಾನರನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದನು, ಹೀನವಾಗಿ ಕಂಡನು ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಖಂಡಿಸಿದನು: “ಸಮಣ ಗೌತಮ ಪಾಪಿಗಳಾಗುತ್ತೀರಿ.” ಆಮೇಲೆ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಸುಭಗವನದ ಒಡೆಯನೂ ಓಪಮನ್ನೋ ಕುಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೋಕ್ಷರಸಾತಿಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: ‘ಕೆಲವು ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಾವು ಮಾನವಾತೀತ ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೆಂದೂ, ಆರ್ಯರು ಮಾತ್ರ ಬಲ್ಲ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಹೇಳುವುದು ನಗೆಪಾಟಲು, ಹುರುಳಿಲ್ಲದ ಮತ್ತು ಟೊಳ್ಳು ಮಾತುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರನಾದವನು ಆರ್ಯರು ಮಾತ್ರ ಹೊಂದಿರತಕ್ಕ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದರ್ಶನಗಳ ಮಾನವಾತೀತ ಧಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯಬಲ್ಲ? ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಮಾಣವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೋಕ್ಷರಸಾತಿಯು ಎಲ್ಲ ಸಮಣರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಚಿತ್ತವನ್ನು ತನ್ನ ಚಿತ್ತದ ಮೂಲಕ ಅರಿಯಬಲ್ಲನೆ?”

“ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೋಕ್ಷರಸಾತಿಯು ತನ್ನ ದಾಸಿ ಪುಣ್ಯಕಾಳ ಚಿತ್ತವನ್ನು ತನ್ನ ಚಿತ್ತದ ಮೂಲಕ ಅರಿಯಲಾರದವನು ಇನ್ನು ಸಮಣರ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಅರಿಯಬಲ್ಲನೆ?”

6. “ಮಾಣವ, ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಅಂಧನಾಗಿ ಕಪ್ಪು-ಬಿಳುಪುಗಳ ರೂಪುಗಳನ್ನು ನೋಡದವನಾಗಿ, ಸಮ ಅಸಮಗಳನ್ನು ನೋಡದವನಾಗಿ, ತಾರೆ, ಚಂದಿರ, ಸೂರ್ಯರನ್ನು ನೋಡದವನಾಗಿ ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು: ‘ಕಪ್ಪು-ಬಿಳುಪು ಎಂಬ ರೂಪಗಳಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು-ಬಿಳುಪು ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡಿದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ನೀಲ ಹಳದಿ ಕೆಂಪು ಮಂಜಿಷ್ಠ ರೂಪಗಳಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನೀಲ ಹಳದಿ ಕೆಂಪು ಮಂಜಿಷ್ಠ ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡಿದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಸಮ ಅಸಮ ಎಂಬುವಿಲ್ಲ, ಸಮ ಅಸಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ತಾರೆಗಳು, ಚಂದರಿ ಸೂರ್ಯರಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ತಾರೆಗಳು, ಚಂದಿರ ಸೂರ್ಯರನ್ನು ನೋಡಿದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಇವು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ನಾನು ಇವನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವು ಇಲ್ಲ.’ ಮಾಣವ, ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದರಿಂದ ಅವನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದನೆ?”

“ಇಲ್ಲ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಕಪ್ಪು-ಬಿಳುಪು ರೂಪಗಳಿವೆ, ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು-ಬಿಳುಪು ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡುವವರಿದ್ದಾರೆ... ತಾರೆಗಳು, ಚಂದಿರ, ಸೂರ್ಯರಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ತಾರೆಗಳು, ಚಂದಿರ, ಸೂರ್ಯರನ್ನು ನೋಡುವವರಿದ್ದಾರೆ. ‘ನನಗೆ ಇವು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ನಾನು ಇವನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಇವು ಇಲ್ಲ’ ಎಂದು ಹೇಳುವವನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಣವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೋಕ್ಷರಸಾತಿಯು ಅಂಧನು ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲದವನು. ಅವನು ಆರೈರು ಹೊಂದಿರತಕ್ಕ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದರ್ಶನಗಳ ಮಾನವಾತೀತ ಧಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಅವನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದರೆ - ಅದು ಅಸಾಧ್ಯ. ನೀನೇನನ್ನುವಿ, ಮಾಣವ?”

7. “ಕೋಸಲದ ಶ್ರೀಮಂತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಚಂಕೀ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತಾರುಕ್ವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೋಕ್ಷರಸಾತಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾಣುಸ್ನೋಣಿ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತೋದೆಯ್ಯ ಇವರಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದುದು ಯಾವುದು? ಅವರು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಲೋಕರೂಢಿಯ ತೆರನಾಗಿರಬೇಕೆ ಅಥವಾ ಲೋಕರೂಢಿಯನ್ನು ಮೂದಲಿಸುವಂತಿರಬೇಕೆ?”

“ಅವು ಲೋಕರೂಢಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತಿರಬೇಕು, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ.”

“ಅವರು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ಬಂದುವು ಆಗಿರಬೇಕೋ, ಆಲೋಚನಾರಹಿತವೋ? ಅವರಿಗೆ ಯಾವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು?”

“ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಂದ ಮಾತುಗಳು.”

“ಅವರು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಬಂದಿರಬೇಕೋ, ಚಿಂತನಾರಹಿತವಾಗಿಯೋ? ಅವರಿಗೆ ಯಾವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು?”

“ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಬಂದ ಮಾತುಗಳು.”

“ಅವರು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿರಬೇಕೋ ಅಥವಾ ಅನನುಕೂಲವಾಗಿರಬೇಕೋ? ಅವರಿಗೆ ಯಾವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು?”

“ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿರುವುದು, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ.”

8. “ಮಾಣವ, ಏನೆನ್ನುವಿ? ಹಾಗಾದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೋಕ್ಷರಸಾತಿಯು ಮಾಡಿದ ಹೇಳಿಕೆ ಲೋಕರೂಢಿಗನುಗುಣವಾದುದೇ ಅಥವಾ ಲೋಕರೂಢಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದುದೇ?”

“ಅದು ಲೋಕರೂಢಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದುದು, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ.”

“ಅವರು ಮಾಡಿದ ಹೇಳಿಕೆ ಆಲೋಚನಾಪೂರ್ವದಿಂದ ಬಂದುದೇ ಅಥವಾ ಆಲೋಚನಾರಹಿತವಾದುದೇ?”
“ಅದು ಆಲೋಚನಾರಹಿತವಾದುದು, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ.”

“ಅವರು ನೀಡಿದ ಹೇಳಿಕೆ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಬಂದುದೋ ಅಥವಾ ಚಿಂತನಾರಹಿತವಾಗಿ ಬಂದುದೋ?”
“ಚಿಂತನಾರಹಿತವಾಗಿ ಬಂದುದು, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ.”

“ಅವರು ಮಾಡಿದ ಹೇಳಿಕೆಯು ಉಪಯುಕ್ತವೋ ಅಥವಾ ಅನುಪಯುಕ್ತವೋ?” “ಅನುಪಯುಕ್ತ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ.”

9. “ಮಾಣವ, ಇಲ್ಲಿ ಐದು ರೀತಿಯ ಅಡೆತಡೆಗಳಿವೆ (ನೀವರಣ). ಯಾವುದು ಆ ಐದು? ಕಾಮಚ್ಛಂದ ನೀವರಣ (ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಬಂಧದ ಆಸೆಗಳು), ಬ್ಯಾಪಾದ ನೀವರಣ (ಅಸೂಯೆ), ಧೀನಮದ್ದ ನೀವರಣ (ಆಲಸ್ಯ ಮತ್ತು ಜಡತ್ವ), ಉದ್ವಚ್ಛಕುಕ್ಕುಚ್ಛ ನೀವರಣ (ತಳಮಳ ಮತ್ತು ಪರಿತಾಪ) ಮತ್ತು ವಿಚಿಕಿಚ್ಛ ನೀವರಣ (ಸಂದೇಹ) ಇವು ಐದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೋಕ್ಷರಸಾತಿಯು ಈ ಐದು ನೀವರಣಗಳಿಂದ ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ, ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ, ಮುಸುಕಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಆರ್ಯರು ಹೊಂದಿರುವ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದರ್ಶನಗಳ ಮಾನವಾತೀತ ಧಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದರೆ ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವು.

10. “ಮಾಣವ, ಇಲ್ಲಿ ಐದು ರೀತಿಯ ಕಾಮಗುಣಗಳಿವೆ. ಆ ಐದು ಯಾವುವು? ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ ರೂಪಗಳು. ಇವು ಅಂದುಕೊಂಡಂತಹವು, ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಂತಹವು, ಪ್ರಿಯವೂ ಕಾಮಪ್ರಚೋದನೀಯವೂ ಸಮೃತ್ತವೂ ಇಂದ್ರಿಯ ಲಾಲಸೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂಥವು. ಕಿವಿಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳು... ಮೂಗಿನಿಂದ ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ ವಾಸನೆಗಳು... ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ ರಸಗಳು... ಕಾಯದಿಂದ ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ ಸ್ಪರ್ಶಗಳು - ಇವು ಅಂದುಕೊಂಡಂತಹವು, ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಂತಹವು, ಪ್ರಿಯವೂ ಕಾಮಪ್ರಚೋದನೀಯವೂ ಸಮೃತ್ತವೂ ಇಂದ್ರಿಯ ಲಾಲಸೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂಥವು. ಮಾಣವ, ಇವೇ ಐದು ಕಾಮಗುಣಗಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೋಕ್ಷರಸಾತಿಯು ಈ ಐದು ಕಾಮಗುಣಗಳಿಗೆ ಬಂಧಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಅವುಗಳಿಂದ ಮೋಹಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಟಿಬದ್ಧನಾಗಿ ಅವುಗಳೊಳಗಿರುವ ಅಪಾಯವನ್ನರಿಯದೆಯೇ ಅಥವಾ ಅವುಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಗೊತ್ತಾಗದಿರುವ ಕಾರಣ ಅವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಆರ್ಯರು ಹೊಂದಿರುವ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದರ್ಶನಗಳ ಮಾನವಾತೀತ ಧಮ್ಮಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದರೆ ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು.”

“ಮಾಣವ, ನೀನೇನೆನ್ನುವೆ? ಈ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಬೆಂಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ (ಉತ್ತಮ) ಜ್ವಾಲೆ, ಬಣ್ಣ, ಬೆಳಕು ಇರುತ್ತದೆ? ಯಾವ ಬೆಂಕಿಯು ಹುಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಇಂಧನವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದೋ ಅಥವಾ ಯಾವ ಬೆಂಕಿಯು ಹುಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಇಂಧನವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲವೋ?”

“ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಯಾವ ಬೆಂಕಿಯು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಹುಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಇಂಧನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಉರಿಯುತ್ತದೋ ಅದರ ಜ್ವಾಲೆ, ಬಣ್ಣ, ಬೆಳಕು ಉತ್ತಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ.”

“ಮಾಣವ, ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು. ಬೆಂಕಿಯು ಹುಲ್ಲು, ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದ ಇಂಧನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಉರಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಅದು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಹೇಗೆ ಬೆಂಕಿಯು ಹುಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳೆಂಬ ಇಂಧನದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿ ಉರಿಯುವಂತೆಯೇ ಪಂಚಕಾಮಗುಣಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿಯೇ

ಆನಂದವು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹೇಗೆ ಬೆಂಕಿಯು ಹುಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳೆಂಬ ಇಂಧನದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗದೆ ಉರಿಯುವುದು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಕಾಮದಿಂದ ಹೊರತಾದ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಹೊರತಾದ ಆನಂದವು. ಮತ್ತೆ ಮಾಣವ, ಕಾಮದಿಂದ ಹೊರತಾದ, ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಹೊರತಾದ ಆನಂದವು ಯಾವುದು? ಇಲ್ಲಿ ಮಾಣವ, ಭಿಕ್ಷುವಾದವನು ಕಾಮವನ್ನು ದಾಟಿದವನಾಗಿ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ದಾಟಿದವನಾಗಿ, ಸವಿತರ್ಕನಾಗಿ ಸವಿಚಾರನಾಗಿ ಏಕಾಂತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸುಖದಿಂದ ಪ್ರಥಮ ರ್ಘಾನವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮಾಣವ, ಇದು ಕಾಮದಿಂದ ಹೊರತಾಗಿ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಹೊರತಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಆನಂದ. ಪುನಃ ಭಿಕ್ಷುವಾದವನು ಸವಿತರ್ಕನಾಗಿ ಮತ್ತು ಸವಿಚಾರನಾಗಿ ಏಕಾಂತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸುಖದಿಂದ ಎರಡನೇ ರ್ಘಾನವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಅಲ್ಲಿ ಸವಿತರ್ಕ ಸವಿಚಾರಗಳು ಇರದೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಏಕಾಗ್ರತೆ ಇರುತ್ತವೆ.

11. “ಮಾಣವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕುಶಲ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಯಾವ ಪುಣ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರೋ ಆ ಐದು ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಫಲಪ್ರದಕಾರಿಯಾದ ಕುಶಲ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪುಣ್ಯ ಕ್ರಿಯೆ?”

“ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕುಶಲ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಯಾವ ಪುಣ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರೋ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್‌ಫಲವಾದ ಕುಶಲ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪುಣ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಎಂದರೆ ತ್ಯಾಗ.”

“ನೀನೇನೆನ್ನುವಿ ಮಾಣವ? ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಹಾ ಯಜ್ಞವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಹಾಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ: ‘ಓ, ಅಲ್ಲಿನ ಭೋಜನ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಗ್ರಾಸನವನ್ನು, ಅಗ್ರೋದಕವನ್ನು, ಅಗ್ರಪಿಂಡವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು; ನನ್ನ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಅಲ್ಲಿನ ಭೋಜನ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಾಸನವನ್ನು, ಅಗ್ರೋದಕವನ್ನು, ಅಗ್ರಪಿಂಡವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರ!’ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಎಂದರೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯವರನು, ಭೋಜನ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಾಸನವನ್ನು, ಅಗ್ರೋದಕವನ್ನು, ಅಗ್ರಪಿಂಡವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಮೊದಲನೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕುಪಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವರೀತಿಯ ವಿಪಾಕವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ?”

“ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ‘ಬೇರೆಯವರು ಕುಪಿತಗೊಳ್ಳಲಿ, ಅಸಂತುಷ್ಟರಾಗಲಿ’ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದಾನವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿ ದಾನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.”

“ಮಾಣವ, ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇದು ಅನುಕಂಪ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ದಾನ ನೀಡುವುದು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕುಶಲ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಆರನೆ ಪುಣ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಅಲ್ಲವೆ?”

“ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಇದು ಅನುಕಂಪ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ದಾನ ನೀಡುವುದು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕುಶಲ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಆರನೇ ಪುಣ್ಯಕ್ರಿಯೆ.”

“ಮಾಣವ, ಕುಶಲ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಿಧಿಸಿರುವ ಆ ಐದು ಪುಣ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ಆ ಐದನ್ನು ಯಾರಲ್ಲಿ ನೋಡುವೆ? ಗೃಹಸ್ಥರಲ್ಲೋ, ಪಬ್ಬಜಿತರಲ್ಲೋ? ಕುಶಲ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಿಧಿಸಿರುವ ಆ ಪಂಚಧರ್ಮಗಳನ್ನು, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪಬ್ಬಜಿತರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇನೆ, ಗೃಹಸ್ಥರಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು, ಮಹತ್ತರವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಮಹತ್ತರವಾದ ಆಡಳಿತ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು ಮತ್ತು ಮಹತ್ತರವಾದ ಶ್ರಮಗಳಿರುತ್ತವೆ; ಹಾಗಾಗಿ ಅವನು ಸತತವಾಗಿ

ಸಮಿತವಾಗಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯಲಾರ, ತಪಸ್ವಿಯಾಗಿರಲಾರ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿರಲಾರ, ಅಧ್ಯಯನಶೀಲನಾಗಲಾರ ಅಥವಾ ತ್ಯಾಗಶೀಲನಾಗಿರಲಾರ. ಆದರೆ ಪಬ್ಬಜಿತನಾದವನಿಗೆ ಅಲ್ಪ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು, ಅಲ್ಪವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಅಲ್ಪ ಆಡಳಿತ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು ಮತ್ತು ಅಲ್ಪ ಶ್ರಮಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವನು ಸತತವಾಗಿ ಸಮಿತವಾಗಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ, ತಪಸ್ವಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಧ್ಯಯನಶೀಲನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗಶೀಲನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕುಶಲ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಿಧಿಸಿರುವ ಪಂಚ ಪುಣ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪಬ್ಬಜಿತರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಗೃಹಸ್ಥನಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲ.”

12. ಮಾಣವ, ಕುಶಲ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಿಧಿಸಿರುವ ಆ ಐದು ಪುಣ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅವೈರವನ್ನು ಮತ್ತು ಅಸೂಯಾರಹಿತ ಸ್ಥಿತಿಯ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಚಿತ್ತಪರಿಕರಗಳೆಂದು ನಾನು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ.

“ಮಾಣವ, ಇಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುವು ಸತ್ಯವಾದಿಯು, ‘ನಾನು ಸತ್ಯವಾದಿ’ ಎಂದು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅರ್ಥದಿಂದ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಧಮ್ಮದಿಂದ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಧಮ್ಮ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಆನಂದ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ಆನಂದವು ಕುಶಲದೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕಗೊಂಡಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ನಾನು ಚಿತ್ತಪರಿಕರವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲ ಮಾಣವ, ಭಿಕ್ಷುವೊಬ್ಬನು ತಪಸ್ವಿ... ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ... ಅಧ್ಯಯನಶೀಲ... ತ್ಯಾಗಶೀಲ. ‘ನಾನು ತ್ಯಾಗಶೀಲನು’ ಎಂದು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅರ್ಥದಿಂದ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಧಮ್ಮದಿಂದ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಧಮ್ಮ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಆನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ಆನಂದವು ಕುಶಲದೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕಗೊಂಡಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ನಾನು ಚಿತ್ತಪರಿಕರವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ಕುಶಲ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಿಧಿಸಿರುವ ಆ ಐದು ಪುಣ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅವೈರವನ್ನು ಮತ್ತು ಅಸೂಯಾರಹಿತ ಸ್ಥಿತಿಯ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಚಿತ್ತಪರಿಕರವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ.”

13. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ, ತೋದೇಯ್ಯಪುತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುಭನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

“ಮಾಣವ, ನೀನೇನೆನ್ನುವಿ? ನಳಕಾರಗಾಮವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದೆ. ಬಹುದೂರ ಇಲ್ಲವಲ್ಲವೆ?”

“ಹೌದು, ಆಚಾರ್ಯರೆ, ನಳಕಾರಗಾಮವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಬಹುದೂರವಿಲ್ಲ, ಹತ್ತಿರವೇ ಇದೆ.”

“ಮಾಣವ, ಇದಕ್ಕೆ ಏನೆನ್ನುವಿ? ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ನಳಕಾರಗಾಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ನಳಕಾರಗಾಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಕ್ಷಣವೇ ಅವನಿಗೆ ಆ ಗ್ರಾಮದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಉತ್ತರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಧಾನಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ ಅಥವಾ ಅಳುಕುತ್ತಾನೆಯೇ?”

“ಇಲ್ಲ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ.”

“ಏಕೆ, ಹೀಗೆ?”

“ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಅಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆ ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲ ಮಾರ್ಗಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಚಯವಿರುತ್ತವೆ.”

“ಆದರೂ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ನಳಕಾರಗಾಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದರೂ ಆ ಗ್ರಾಮದ ಮಾರ್ಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಉತ್ತರಿಸಲು ನಿಧಾನಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಅಳುಕಬಹುದು. ಆದರೆ ತಥಾಗತರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದಾಗ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದ ಮಾರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಉತ್ತರಿಸಲು ಎಂದೂ ನಿಧಾನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅಳುಕುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಣವ, ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ.”

“ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರು ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಮಾಣವ, ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು.”

“ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಆಚಾರ್ಯರೆ” ಎಂದನು. ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು:

14. “ಮಾಣವ, ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗ ಯಾವುದು? ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುವು ಒಂದು ದಿಕ್ಕನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಮೈತ್ರಿ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಆವರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡನೇ ದಿಕ್ಕನ್ನು, ಹಾಗೆಯೇ ಮೂರನೇ ದಿಕ್ಕನ್ನು, ಹಾಗೆಯೇ ನಾಲ್ಕನೇ ದಿಕ್ಕನ್ನು; ಅಂತೆಯೇ ಊರ್ಧ್ವ ಲೋಕವನ್ನು, ಕೆಳಗಿನ ಲೋಕವನ್ನು, ಸುತ್ತಲೂ, ಎಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಕಡೆಯು ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಮೈತ್ರಿಚಿತ್ತದಿಂದ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಮಹಾ ಆನಂದದಿಂದ ಅಪ್ರಮಾಣವಾದ ಅವೈರದಿಂದ ಅಸೂಯಾರಹಿತವಾಗಿ ನೆಲೆಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಮೈತ್ರಿ ಭಾವದಿಂದ ಚಿತ್ತವಿಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಿತಿಗೊಳಪಡುವ ಕರ್ಮವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಒಬ್ಬನು ಬಲವಾದ ಶಂಖನಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಶಬ್ದವು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಹರಡಿ, ಅದನ್ನು ಯಾವುದೇ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೇ ಹೇಗೆ ಅದನ್ನು ತಾನೇ ಕೇಳಬಹುದೋ ಹಾಗೆ ಮೈತ್ರಿಭಾವದಿಂದುದಯವಾದ ಚೇತೋವಿಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೊಳಪಡುವ ಕರ್ಮವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ¹⁰. ಇದು ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿ ಹೋಗುವ ಹಾದಿ.”

“ಮತ್ತೆ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುವು ಒಂದು ದಿಕ್ಕನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಕರುಣಚಿತ್ತದಿಂದ ಆವರಿಸಿ... ಮುದಿತ ಚಿತ್ತದಿಂದ (ಆನಂದ) ಆವರಿಸಿ... ಉಪೇಕ್ಷೆ ಚಿತ್ತದಿಂದ (ಚಿತ್ತಸಮತೆ) ಆವರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡನೇ ದಿಕ್ಕನ್ನು, ಹಾಗೆಯೇ ಮೂರನೇ ದಿಕ್ಕನ್ನು, ಹಾಗೆಯೇ ನಾಲ್ಕನೇ ದಿಕ್ಕನ್ನು; ಅಂತೆಯೇ ಊರ್ಧ್ವ ಲೋಕವನ್ನು, ಕೆಳಗಿನ ಲೋಕವನ್ನು, ಸುತ್ತಲೂ, ಎಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಕಡೆಯೂ ತಾನೇತಾನಾಗಿ ಸಮಚಿತ್ತದಿಂದ ವಿಪುಲವಾಗಿ, ಮಹಾ ಆನಂದದಿಂದ ಅಪ್ರಮಾಣವಾದ ಅವೈರದಿಂದ ಅಸೂಯಾರಹಿತವಾಗಿ ನೆಲೆಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸಮಚಿತ್ತಭಾವದಿಂದ ಚೇತೋವಿಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಮಿತಿಗೊಳಪಡುವ ಕರ್ಮವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಒಬ್ಬನು ಬಲವಾದ ಶಂಖನಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಶಬ್ದವು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಹರಡಿ ಯಾವುದೇ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಹೇಗೆ ಅದನ್ನು ತಾನೇ ಕೇಳಬಹುದೋ ಹಾಗೆ ಸಮಚಿತ್ತ ಭಾವದಿಂದುದಯವಾದ ಚೇತೋವಿಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೊಳಪಡುವ ಕರ್ಮವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಕೂಡ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿ ಹೋಗಲು ಹಾದಿ.”

15. ಯಾವಾಗ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದರೋ ಆಗ ತೋದೇಯ್ಯನ ಪುತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುಭನು ಭಗವಾನರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು: “ಅದ್ಭುತ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ! ಅದ್ಭುತ, ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ! ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರು ಮಗುಚಿರುವುದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟಂತೆ, ರಹಸ್ಯವಾದುದನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡಿದಂತೆ, ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದವನಿಗೆ ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಂತೆ ಅಥವಾ ಕಣ್ಣುಗಳಿರುವವರಿಗೂ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ತೈಲ ಹಣತೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಂತೆ. ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬಹುವಿಧದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದೀರಿ. ನಾನು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಧಮ್ಮಕ್ಕೂ ಹಾಗು ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೂ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಉಪಾಸಕನಾಗಿ ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಶರಣು ಹೋದವನೆಂದು ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರು ತಿಳಿಯಲಿ.”

“ಆಚಾರ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಈಗ ನಾವನ್ನು ಹೊರಡುತ್ತೇವೆ. ಮಾಡಲು ಬಹಳ ಕೆಲಸವಿದೆ.”

“ಮಾಣವ, ಈಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೀರೋ ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಸಮಯ ಬಂದಿದೆ.”

ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ತೋದೇಯ್ಯನ ಮಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುಭನು ಭಗವಾನರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅಭಿನಂದಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ಜಾಗದಿಂದ ಎದ್ದು, ಭಗವಾನರಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದನು.

16. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾಣುಸ್ತೋಣಿಯು ಶ್ವೇತಾಶ್ವಗಳಿಂದ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ವೇತ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾವತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಿದ್ದನು. ಆಗ ಅವನು ತೋದೇಯ್ಯನ ಮಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುಭನನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿ ಕೇಳಿದನು: “ಆಚಾರ್ಯ, ಭಾರದ್ವಾಜರು ಈ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದೀರಿ?”

“ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನು ಸಮಣ ಗೌತಮರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

“ಆಚಾರ್ಯ ಭಾರದ್ವಾಜರು ಸಮಣ ಗೌತಮರ ಪ್ರಜ್ಞಾಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ? ಅವರು ಪ್ರಾಜ್ಞರೇ, ಅಲ್ಲವೇ?”

“ಸ್ವಾಮಿ, ಸಮಣ ಗೌತಮರ ಪ್ರಜ್ಞಾಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿರಲು ನಾನು ಯಾರು? ಅವರ ಪ್ರಜ್ಞಾಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಒಬ್ಬನು ಅವರ ಸಮಕ್ಷೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಆಚಾರ್ಯ ಭಾರದ್ವಾಜರು ಸಮಣ ಗೌತಮರ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಶಂಸನೀಯ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಆಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ.”

“ಸ್ವಾಮಿ, ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಲು ನಾನು ಯಾರು? ಸಮಣ ಗೌತಮರನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ದೇವ ಮನುಷ್ಯರೇ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಾಮಿ, ಕುಶಲವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಾವ ಐದು ಪುಣ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರೋ ಅವನ್ನು ಸಮಣ ಗೌತಮರು ಅವೈರವನ್ನು ಮತ್ತು ಅಸೂಯಾರಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಚಿತ್ತ ಪರಿಕರವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.”

17. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾಣುಸ್ತೋಣಿಯು ಶ್ವೇತಾಶ್ವಗಳಿಂದ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ವೇತ ರಥದಿಂದ ಇಳಿದು ತನ್ನ ಶಲ್ಯವನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭಗವಾನರಿರುವ ದಿಕ್ಕಿನತ್ತ ಕೈಗಳನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಚಾಚಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೀಗೆ ಉದ್ಗರಿಸಿದನು: “ಇದು ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಗೆ ಲಾಭ; ಅರಹಂತರೂ ಸಮ್ಯಾಸಂಬುಧ್ಧರೂ ಆದ ತಥಾಗತರು ಕೋಸಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ರಾಜ ಪಸೇನದಿಗೆ ಇದು ಮಹಾಲಾಭ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸುಭ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಸಂಗಾರವ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಕೋಸಲ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದೊಡನೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧನಂಜಾನಿ ಎನ್ನುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಚಂಚಲಿಕಪ್ಪೆ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧ ಧಮ್ಮ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು¹⁰. ಒಮ್ಮೆ ಅವಳು ಎಡವಿ ಬಿದ್ದು ಮತ್ತು ಸ್ಥಿಮಿತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ 'ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧಸ್ಸ; ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧಸ್ಸ; ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಘಾಸಂಬುದ್ಧಸ್ಸ' ಎಂದು ಮೂರುಸಾರಿ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡಳು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂಗಾರವ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವಕನು ಚಂಚಲಿಕಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ನಿಘಂಟು, ಕೇಟುಭ, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಬೇಧಗಳು ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾಗಿ ಇತಿಹಾಸದೊಡನೆ ಮೂರು ವೇದಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನು, ವೇದಗಳ ಪರಿಪಾಠವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು; ವೈಯಾಕರಣನು, ಲೋಕಾಯತದಲ್ಲೂ ಮಹಾ ಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲೂ ಪಂಡಿತನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಂಗಸು ಧನಂಜಾನಿಯು ನುಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳಿಗೆ ಹೀಗೆಂದನು: "ಎಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ಸಮಣರಿದ್ದಾರೋ ಅಲ್ಲಿ ಇವಳು ಮುಂಡಕನಾದ ಸಮಣನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಂಗಸು ಧನಂಜಾನಿಯನ್ನು ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಬೇಕು, ಅಗೌರವಗೊಳಿಸಬೇಕು."

(ಅವಳು ಉತ್ತರಿಸಿದಳು:) "ಸ್ವಾಮಿ, ಭಗವಾನರ ಶೀಲ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಭಗವಾನರ ಶೀಲ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಅವಹೇಳನ ಮಾಡುವುದಾಗಲಿ, ಬಯ್ಯುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ."

"ಅಮ್ಮ, ಹಾಗಾದರೆ, ಸಮಣರ ಗೌತಮರು ಚಂಚಲಿಕಪ್ಪೆಗೆ ಬಂದಾಗ ನನಗೆ ತಿಳಿಸು."

"ಆಗಲಿ ಸ್ವಾಮಿ" ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಂಗಸು ಧನಂಜಾನಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಕೋಸಲ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಚಂಚಲಿಕಪ್ಪೆಗೆ ಬಂದರು. ಚಂಚಲಿ ಕಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ತೋದೆಯ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಆಂಬವನದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದರು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಂಗಸು ಧನಂಜಾನಿಗೆ ಭಗವಾನರು ಬಂದಿರುವುದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವಕ ಸಂಗಾರವನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದಳು: "ಸ್ವಾಮಿ, ಭಗವಾನರು ಚಂಚಲಿಕಪ್ಪೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಚಂಚಲಿಕಪ್ಪೆಯ ತೋದೆಯ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಆಂಬವನದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಾಮಿ, ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೀರೋ ಅದಕ್ಕೆ ಇದು ಸಮಯ."

4. "ಅಮ್ಮ, ಅಗಲಿ" ಎಂದು ಅವನು ಉತ್ತರಿಸಿ ಭಗವಾನರ ಬಳಿಸಾರಿ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾತುಕತೆಯಾಡಿ ಕುಶಲ ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತನು. ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತ ಮಾಣವ ಸಂಗಾರವನು ಭಗವಂತನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದನು:

“ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಕೆಲವು ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪರಮಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತತುದಿಯನ್ನು ಈ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲೇ ಮುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ತಾವು ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ (ಪವಿತ್ರ ಜೀವನ)ವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ¹¹. ಇಂತಹ ಸಮಣರ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪೈಕಿ ಈ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ಎಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ?”

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ಯಾವ ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪರಮಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತತುದಿಯನ್ನು ಈ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲೇ ಮುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ತಾವು ಆದಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅವರಲ್ಲೇ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೆಲವು ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅನುಸ್ಥವಿಕರು (ಪಾರಂಪರಿಕರು). ಅವರು ತಮ್ಮ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪರಮಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತತುದಿಯನ್ನು ಈ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲೇ ಮುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ತಾವು ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ಅಂತಹವರು ತ್ರಿವೇದ ಪಂಡಿತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕೇವಲ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತಾವು ಪರಮಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತತುದಿಯನ್ನು ‘ಈ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲೇ ಮುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ತಾವು ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ಅಂತಹವರು ತರ್ಕಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೀಮಾಂಸಕರು¹². ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಾವು ಈ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿದ ಧಮ್ಮವನ್ನು ತಾವೇ ನೇರವಾಗಿ ಅರಿತು ಪರಮಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತತುದಿಯನ್ನು ಈ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲೇ ಮುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ತಾವು ಆದಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

“ಭಾರದ್ವಾಜನೆ, ಯಾವ ಸಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಾವು ಈ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿದ ಧಮ್ಮವನ್ನು ತಾವೇ ನೇರವಾಗಿ ಅರಿತು ಪರಮಜ್ಞಾನದ ತುತ್ತತುದಿಯನ್ನು ಈ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲೇ ಮುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ತಾವು ಆದಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಾಗಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹವರ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವನು ನಾನು.”

5. “ಇಲ್ಲಿ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬೋಧಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುನ್ನ, ಎಂದರೆ ಬೋಧಿ ಜ್ಞಾನವಿರದ ಬೋಧಿಸತ್ವನಾಗಿದ್ದಾಗ ಹೀಗೆ ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದೆ: ‘ಸಂಸಾರದ ಬದುಕು ನೂಕು ನುಗ್ಗಲಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಧೂಳಿನಿಂದ ಕೂಡಿದೆ; ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಬದುಕುವ ಪರಿವಾಜಕ ಜೀವನವು ಮುಕ್ತವಾದುದು. ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಯವಾದ ಶಂಖದಂತೆ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ತಲೆಗೂದಲು ಗಡ್ಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಅನಗಾರಿಕ ಪಬ್ಬಜ್ಜನಾದರೆ ಹೇಗೆ?’”

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ಕೆಲವು ಕಾಲದನಂತರ ನಾನು ಹರೆಯದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ನನ್ನ ತಲೆಗೂದಲು ಕಪ್ಪಿದ್ದಾಗ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಯೌವನವನ್ನು ಪಡೆದವನಾಗಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸನಾಗಿದ್ದಾಗ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ನನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರು ಅತ್ತು ಗೋಳಾಡಿದರೂ ಕೂಡ ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ತೆಗೆಸಿದವನಾಗಿ ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊದ್ದವನಾಗಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ- ಕುಶಲದ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕಾಗಿ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ, ಅತ್ಯಂತ ಶಾಂತಿದಾಯಕ ಮಾರ್ಗದ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದೆನು; ಸಮೀಪಿಸಿದ ನಂತರ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆನು- ‘ಆಯುಷ್ಯಂತ ಕಾಲಾಮರೇ, ನಾನು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ವಿನಯದಲ್ಲಿ (ನೀತಿ ಅನುಸರಣೆಯಲ್ಲಿ) ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರು ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು ‘ಆಯುಷ್ಯಂತ, ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವಿಸು; ಈ ಧರ್ಮ ಯಾವರೀತಿಯದು ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪುರುಷನು ತನ್ನ ಗುರುವಿನಿಂದ ತನಗೆ ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಪರಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿದವನಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬಹುದು’ ಎಂದು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ, ಆದಷ್ಟು ಜಾಗೃತನಾಗಿ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅರಿತೆ. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೇವಲ ತುಟಿಗಳ ಚಲನೆಯಿಂದ, ಕೇವಲ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನವಾದವನ್ನು ಮತ್ತು ಧೇರವಾದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದು. ಬೇರೆಯವರು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ

ನಾನು ಕೂಡ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಭಾರದ್ವಾಜ ನಂತರ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು- 'ಆಲಾರಕಾಲಾಮರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇವಲ ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವರು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಲು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅದರಲ್ಲೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ' ಎಂದು.

6. "ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆಗ ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಮೀಪಿಸಿದೆನು; ಸಮೀಪಿಸಿದನಂತರ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆನು- 'ಆಯುಷ್ಯಂತ ಕಾಲಾಮರೇ, ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೆತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವರಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ?' ಎಂದು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರು ಅಕಿಂಚಿತ್ತಾಯತನದ (ಶೂನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯ) ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಇದಾದನಂತರ ನನಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು- 'ಕೇವಲ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇದೆ ಎಂದು. ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇದೆ. ಕೇವಲ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಇದೆ. ಕೇವಲ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಜಾಗೃತ ಭಾವ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಜಾಗೃತ ಭಾವ ಇದೆ. ಕೇವಲ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಏಕಾಗ್ರತಾ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಏಕಾಗ್ರತಾ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ. ಕೇವಲ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆ ಕಾಲಾಮರು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವರಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸುವರಾಗಿ ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರೋ, ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಾನು ಕೂಡ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ, ಎಂದು ಅರಿತೆನು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ, ಆದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಿದೆನು.

"ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆಗ ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಮೀಪಿಸಿದೆನು; ಸಮೀಪಿಸಿದ ನಂತರ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆನು- 'ಆಯುಷ್ಯಂತ ಕಾಲಾಮರೇ, ಇದನ್ನೇ ಏನು, ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು?'

"ಆಯುಷ್ಯಂತ ಹೌದು ಇದನ್ನೇ ನಾನು, ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ."

"ಹೌದು ಆಯುಷ್ಯಂತ, ನಾನು ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು.

"ಆಯುಷ್ಯಂತ, ಬಹಳ ಲಾಭದಾಯಕವಾದದ್ದು, ಆಯುಷ್ಯಂತ, ಬಹಳ ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ್ದು, ಇದು ನಾನು ತಮ್ಮಂತಹ ಆಯುಷ್ಯಂತರಾದ ಸಹಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳ ದರ್ಶನ ಪಡೆದದ್ದು, ಈ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ನೀನು ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಅದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ನೀನು ಕೂಡ ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯಾ, ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯೋ ಅದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಾನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನೂ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ನೀನೂ ಕೂಡ. ನೀನು ಹೇಗೋ ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ. ಆಯುಷ್ಯಂತ, ಆದ್ದರಿಂದ ಬಾ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಈ ಬಳಗವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ' ಎಂದು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯ ಆಲಾರಕಾಲಾಮರು ನನ್ನನ್ನು, ಅವರ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಮಾನ ಸ್ಥಿತಿಗೇರಿಸಲು ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವಾದರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆದ್ದರಿಂದಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು- 'ಈ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ವಿಮುಖಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ವಿರಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಉಪಶಾಂತಿ ಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ,

ಪರಮಜ್ಞಾನ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಸಂಬೋಧಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ, ನಿಬ್ಬಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಶೂನ್ಯತ್ವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ' ಎಂದು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಧರ್ಮದಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದೆನು.

7. “ಭಾರದ್ವಾಜ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕುಶಲದ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಶಾಂತಿದಾಯಕ ಮಾರ್ಗದ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು; ಹತ್ತಿರ ಬಂದವನಾಗಿ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರಿಗೆ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದೆನು- ಆಯುಷ್ಯಂತರೇ, ನಾನು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ವಿನಯದಲ್ಲಿ (ನೀತಿ ಅನುಸರಣೆಯಲ್ಲಿ) ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದೇನೆ! ಎಂದು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರು ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು-‘ಆಯುಷ್ಯಂತ ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವಿಸು; ಈ ಧರ್ಮ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಕಲಿತಂತೆಯೇ ತನಗೆ ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿದವನಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬಹುದು’ ಎಂದು.

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ, ಆದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿತೆ. ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೇವಲ ತುಟಿಗಳ ಚಲನೆಯಿಂದ ಕೇವಲ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನವಾದವನ್ನು, ಧೇರವಾದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದು ಬೇರೆಯವರು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಾನೂ ಕೂಡ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಭಾರದ್ವಾಜ, ನಂತರ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು-‘ರಾಮರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇವಲ ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ತನಗೆ ತಾನೇ, ತಮಗೆ ತಾವೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವರು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಲು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಮರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅದರಲ್ಲೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ’ ಎಂದು.

8. “ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆಗ ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಮೀಪಿಸಿದೆನು. ಸಮೀಪಿಸಿದ ನಂತರ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆನು- ‘ಆಯುಷ್ಯಂತ ರಾಮರೇ, ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಧರ್ಮವು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವರಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ?’ ಎಂದು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರು ನೇವಸಇಚ್ಛಾಯತನದ (ಮಾನಸಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ) ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಇದಾದನಂತರ ನನಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು- ‘ಕೇವಲ ರಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇದೆ. ಕೇವಲ ರಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಇದೆ, ಕೇವಲ ರಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಜಾಗೃತಭಾವ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಜಾಗೃತಭಾವ ಇದೆ. ಕೇವಲ ರಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಏಕಾಗ್ರತಾಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಏಕಾಗ್ರತಾಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ, ಕೇವಲ ರಾಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಾಮರು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವರಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸುವವರಾಗಿ ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರೋ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಾನೂ ಕೂಡ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅರಿತೆನು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ, ಆದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಿದೆನು.

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆಗ ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಮೀಪಿಸಿದೆನು; ಸಮೀಪಿಸಿದ ನಂತರ ಉದ್ದಕ ರಾಮಪುತ್ರರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆನು- ‘ಆಯುಷ್ಯಂತ ರಾಮರೇ, ಇದನ್ನೇ ಏನು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬೇಕು’ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು?

“ಆಯುಷ್ಯಂತ ಹೌದು, ಇದನ್ನೇ ನಾನು, ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಿ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

“ಹೌದು ಆಯುಷ್ಯಂತ, ನಾನು ಕೂಡ ಇದನ್ನೇ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು.

“ಆಯುಷ್ಯಂತ, ಬಹಳ ಲಾಭದಾಯಕವಾದದ್ದು, ಆಯುಷ್ಯಂತ, ಬಹಳ ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ್ದು, ಇದು ನಾನು ತಮ್ಮಂತಹ ಆಯುಷ್ಯಂತರಾದ ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳ ದರ್ಶನ ಪಡೆದದ್ದು. ಈ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ರಾಮರು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ನೀನೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬೇಕು. ಆ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ರಾಮ ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಜೀವಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಾಮರು ಪರಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡಿರುವಂತೆಯೇ ನೀನೂ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯಾ, ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೋ ಅದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಾಮರು ಆ ಧರ್ಮದ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ರಾಮರು ಹೇಗೋ ನೀನೂ ಕೂಡ ಅದೇರೀತಿ ಆಗುತ್ತೀಯೆ. ನೀನು ಹೇಗೋ ಅದೇರೀತಿ ರಾಮರು ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಆಯುಷ್ಯಂತ, ಆದ್ದರಿಂದ ಬಾ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಈ ಬಳಗವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ” ಎಂದು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಉದ್ಧಕ ರಾಮಪುತ್ರರು ನನ್ನನ್ನು ಅವರ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಆಚಾರ್ಯ ಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವಾದರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು. ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಅದರಿಂದಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು. ‘ಈ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ವಿಮುಖಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ವಿರಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಪರಮಜ್ಞಾನ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಸಂಬೋಧಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ, ನಿಬ್ಬಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಮಾನಸಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ’ ಎಂದು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಧರ್ಮದಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದೆನು.

9. “ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕುಶಲದ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ, ಅತ್ಯಂತ ಶಾಂತಿದಾಯಕ ಮಾರ್ಗದ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಾಡುವ ಯಾತ್ರಿಕನಾಗಿ ಮಗಧದ ಮೂಲಕ ಉರುವೇಲವೆಂಬ ನಗರದ ಸರಹದ್ದಿಗೆ ತಲುಪಿದೆನು. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಾನು ರಮಣೀಯವಾದ ಹಾಯಗಡವನ್ನು (ಕಾಲ್ಮೋಳಿಯನ್ನು) ಹಾಗೂ ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿಯು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆಗ ನನಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂತು. ‘ಆಹ, ಆಹ ಇದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಬಹಳ ರಮಣೀಯವಾದ ಭೂಪ್ರದೇಶ, ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನದಿ ಮತ್ತು ರಮಣೀಯವಾದ ಹಾಯಗಡ ಹಾಗೂ ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿ’ ಎಂದು. ‘ನಿಜಕ್ಕೂ ಇದು ಪರಿಶ್ರಮಪಡುವ ಯುವಕನಿಗೆ ಪರಿಶ್ರಮಪಡಲು ಒಳ್ಳೆಯದು’ ಎಂದು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತೆನು. ‘ಪರಿಶ್ರಮಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ’ ಎಂದು.

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ನನಗೆ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿರದ ಈ ಮೂರು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಗೋಚರಗೊಂಡವು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಒಂದು ಹಸಿಯಾದ ಸಾರವತ್ತಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಮರದ ತುಂಡಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೊಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಂದು ‘ನಾನು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತೇನೆ, ನಾನು ಉಷ್ಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು. ‘ರಾಜಕುಮಾರ, ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತೀಯಾ, ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಅಲ್ಲಿರುವ ಹಸಿಯಾದ ಸಾರವತ್ತಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಮರದ ತುಂಡಿಗೆ ತಾನು ಹಿಡಿದು ತಂದಿರುವ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೊಳ್ಳಿಯಿಂದ ತಿಕ್ಕುವುದರಿಂದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಬಹುದೇ ಮತ್ತು ಉಷ್ಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದೇ’ ಎಂದು?

“ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೇ, ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.”

“ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?”

“ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೇ, ಏಕೆಂದರೆ ಸಾರವತ್ತಾದ ಮರದ ತುಂಡು ಹಸಿಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅದು ಅಲ್ಲದೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಕೇವಲ ಬಳಲಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ”.

10. “ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಥವಾ ಶ್ರಮಣರು ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಆಗಲಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಕಾಮನೆಗಳಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯದೇ ಬದುಕಿದರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಆಸೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಲಾಲಸೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಮುಕ್ತತೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಪಿಪಾಸೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ರಾಗೋದ್ರೇಕ-ಇವುಗಳನ್ನು ಅವನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ದಮನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಶಮನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಅರ್ಹ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರಮಣರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ತೀವ್ರವಾದ ದುಃಖದ ತೊಂದರೆಯ ತಿವಿತದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹಾಗೂ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ದರ್ಶನವನ್ನು, ಅನುತ್ತರವಾದ ಸಂಬೋಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅರ್ಹ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಶ್ರಮಣರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ತೀವ್ರವಾದ ದುಃಖದ ತೊಂದರೆಯ ತಿವಿತದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ದರ್ಶನವನ್ನು, ಅನುತ್ತರವಾದ ಸಂಬೋಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜಕುಮಾರ, ಇದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿರದ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಗೋಚರಗೊಂಡ ಮೊದಲ ಉದಾಹರಣೆ.

11. “ಭಾರದ್ವಾಜ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿರದ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಎರಡನೇ ಉದಾಹರಣೆ ಗೋಚರಗೊಂಡಿತು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಹಸಿಯಾದ ಸಾರವತ್ತಾದ ನೀರಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಒಣ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಮರದ ತುಂಡಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೊಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಂದು ‘ನಾನು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತೇನೆ, ನಾನು ಉಷ್ಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು. ಇದನ್ನು ನೀನು ಹೇಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತೀಯಾ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಅಲ್ಲಿರುವ ಹಸಿಯಾದ ಸಾರವತ್ತಾದ ನೀರಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಒಣ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಮರದ ತುಂಡಿಗೆ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು ಹಿಡಿದು ತಂದಿರುವ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೊಳ್ಳಿಯಿಂದ ತಿಕ್ಕುವುದರಿಂದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಬಹುದೆ ಮತ್ತು ಉಷ್ಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದೆ?” ಎಂದು.

“ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೇ, ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.”

“ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?”

“ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೇ, ಏಕೆಂದರೆ ನೀರಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಒಣ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಆ ಸಾರವತ್ತಾದ ಮರದ ತುಂಡು ಇದ್ದರೂ ಅದು ಹಸಿಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಕೇವಲ ಬಳಲಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ”.

“ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಥವಾ ಶ್ರಮಣರು ಕೇವಲ ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಕಾಮನೆಗಳಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯದೇ ಬದುಕಿದರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಆಸೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಲಾಲಸೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಮುಕ್ತತೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಪಿಪಾಸೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ರಾಗೋದ್ರೇಕ-ಇವುಗಳನ್ನು ಅವನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ದಮನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಶಮನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಅರ್ಹ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರಮಣರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ತೀವ್ರವಾದ ದುಃಖದ ತೊಂದರೆಯ ತಿವಿತದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ದರ್ಶನವನ್ನು, ಅನುತ್ತರವಾದ ಸಂಬೋಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅರ್ಹ, ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರಮಣರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ತೀವ್ರವಾದ ದುಃಖದ ತೊಂದರೆಯ ತಿವಿತದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ದರ್ಶನವನ್ನು, ಅನುತ್ತರವಾದ ಸಂಬೋಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಇದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿರದ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಗೋಚರಗೊಂಡ ಎರಡನೇ ಉದಾಹರಣೆ.

12. “ಭಾರದ್ವಾಜ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿದ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಮೂರನೆಯ ಉದಾಹರಣೆ ಗೋಚರಗೊಂಡಿತು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಒಣಗಿದ ಬೆಂಡಾಗಿರುವ ಮರದ ತುಂಡು ನೀರಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಒಣಗಿದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದು ಆಗ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಉರಿಯುತ್ತಿರ ಕೊಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಂದು ‘ನಾನು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತೇನೆ ನಾನು ಉಷ್ಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು. ಇದನ್ನು ನೀನು ಹೇಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತೀಯೆ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಅಲ್ಲಿರುವ ಒಣಗಿದ ಬೆಂಡಾಗಿರುವ ನೀರಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಒಣ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಮರದ ತುಂಡಿಗೆ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು ಹಿಡಿದು ತಂದಿರುವ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೊಳ್ಳಿಯಿಂದ ತಿಕ್ಕುವುದರಿಂದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಬಹುದೆ ಮತ್ತು ಉಷ್ಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದೆ” ಎಂದು?

“ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೇ, ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.”

“ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?”

“ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೇ, ಏಕೆಂದರೆ ನೀರಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಒಣನೆಲದ ಮೇಲೆ ಆ ಒಣಗಿದ, ಬೆಂಡಾಗಿರುವ ಮರದ ತುಂಡಿದೆ” ಎಂದು.

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಕಾಮನೆಗಳಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದು ಬದುಕಿದರೆ, ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಆಸೆ, ಇಂದ್ರಿಯಲಾಲಸೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಮುಕ್ತತೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಪಿಪಾಸೆ ಇಂದ್ರಿಯ ರಾಗೋದ್ರೇಕ ಇವುಗಳನ್ನು ಅವನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ದಮನ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಶಮನ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಅರ್ಹ, ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರಮಣರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ತೀವ್ರವಾದ ದುಃಖದ ತೊಂದರೆಯ ತಿವಿತದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರೂ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ದರ್ಶನವನ್ನು ಅನುತ್ತರವಾದ ಸಂಬೋಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಅವರು ಅರ್ಹ, ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರಮಣರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ತೀವ್ರವಾದ ದುಃಖದ ತೊಂದರೆಯ ತಿವಿತದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸದೆ ಇದ್ದರೂ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ದರ್ಶನವನ್ನು, ಅನುತ್ತರವಾದ ಸಂಬೋಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಇದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿದ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಗೋಚರಗೊಂಡ ಮೂರನೇ ಉದಾಹರಣೆ.

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ಇವೇ ಆ ಮೂರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿದರದ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಗೋಚರಗೊಂಡ ಮೂರು ಉದಾಹರಣೆಗಳು.

13. “ಭಾರದ್ವಾಜ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು- ‘ಒಂದುವೇಳೆ ಹೀಗೆ ನಾನು ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಹಲ್ಲನ್ನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಬಾಯಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲೆನಾದರೆ, ದಮನ ಮಾಡಬಲ್ಲೆನಾದರೆ, ದರ್ಪದಿಂದ ಆಳಬಲ್ಲೆನಾದರೆ’ ಎಂದು. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಹಲ್ಲನ್ನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಬಾಯಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ದಮನಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆ, ದರ್ಪದಿಂದ ಆಳುತ್ತೇನೆ. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಹಲ್ಲನ್ನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಬಾಯಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು ಒತ್ತಿಕೊಂಡು, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ ದಮನ ಮಾಡಿದಾಗ, ದರ್ಪದಿಂದ ಆಳಿದಾಗ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕಂಕುಳಿನಲ್ಲಿ ಬೆವರು ಹರಿದುಬಂತು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಮನುಷ್ಯ ದುರ್ಬಲ ಮನುಷ್ಯನ ತಲೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಭುಜವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡುವಂತೆ, ದಮನಮಾಡುವಂತೆ, ದರ್ಪದಿಂದ ಆಳುವಂತೆ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೂಡ. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಹಲ್ಲನ್ನು ಕಚ್ಚಿದಾಗ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಬಾಯಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು ಒತ್ತಿದಾಗ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ, ದಮನಮಾಡಿದಾಗ, ದರ್ಪದಿಂದ ಆಳಿದಾಗ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಬೆವರು ಹರಿದುಬಂತು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಯು ಉಂಟಾಯಿತು. ಚಂಚಲತೆಯಿಲ್ಲದ ಎಚ್ಚರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಉಪಸ್ಥಿತವಾಯಿತು. ಆದರೂ ನನ್ನ ಶರೀರ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳಗಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಅಶಾಂತಿಗೊಳಗಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ದುಃಖವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವಾಗ ಅದರ ವಿರುದ್ಧವೇ ನಾನು ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

14. “ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು- ‘ಒಂದುವೇಳೆ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ’ ಎಂದು ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಒಳ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕಿವಿಗಳ ರಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯು ಜೋರಾದ ಶಬ್ದ ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಕಮ್ಮಾರನ ತಿದಿಯ ಗಾಳಿ ಚೀಲವು ಮಾಡುವ ಜೋರಾದ ಶಬ್ದದ ಹಾಗೆ. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನನ್ನಲ್ಲಿ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕಿವಿಯ ರಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯು ಜೋರಾದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು.

15. “ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು- ‘ಒಂದುವೇಳೆ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ’ ಎಂದು. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಬಲಯುತವಾದ ಗಾಳಿಯು ತಲೆಯೊಳಗೆ ಬಾಧೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಒಬ್ಬ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಸೀಳುವ ಹಾಗೆ, ಅದೇರೀತಿಯಾಗಿ ಕೂಡ ನನ್ನಲ್ಲಿ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಬಲಯುತವಾದ ಗಾಳಿಯು ತಲೆಯೊಳಗೆ ಬಾಧೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು.

16. “ಭಾರದ್ವಾಜ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು- ‘ಒಂದುವೇಳೆ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ’ ಎಂದು. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆನು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಬಲಯುತವಾದ ತಲೆನೋವು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬಲವಾದ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ತಲೆಯನ್ನು ಒಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಚರ್ಮದ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಸುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಬಲಯುತವಾದ ತಲೆನೋವು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು.

17. “ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು- ‘ಒಂದುವೇಳೆ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ’ ಎಂದು. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆನು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ಗಾಳಿಯು ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿರುವಂತಾಯಿತು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಒಬ್ಬ ದಕ್ಷನಾದ ಹಸು ಕಡಿಯುವವನು ಅಥವಾ ಹಸು ಕಡಿಯುವವನ ಸಹಾಯಕ ಒಂದು ಹರಿತವಾದ ಚೂರಿಯಿಂದ ಹಸುವಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೊಚ್ಚುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ಗಾಳಿಯು ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿರುವಂತಾಯಿತು.

18. “ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು - ‘ಒಂದುವೇಳೆ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ’ ಎಂದು. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆನು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ

ನನಗೆ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಉರಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಇಬ್ಬರು ಬಲವಾದ ಮನುಷ್ಯರು ಒಬ್ಬ ದುರ್ಬಲ ಮನುಷ್ಯನ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿ ಕೆಂಡದ ಮೇಲೆ ಸುತ್ತಿಸಿ ಸುತ್ತಿಸಿ ಗರಿಗರಿಯಾಗಿ ಸುಡುವ ಹಾಗೆ. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕಿವಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಒಳ ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಹೊರ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಉರಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಯು ಉಂಟಾಯಿತು. ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿ ಹುಟ್ಟಿದ ದುಃಖದ ಅನುಭವವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು- 'ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದು ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು- 'ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಇನ್ನೂ ಸತ್ತಿಲ್ಲ, ಈಗ ಸಾಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದು. ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು- 'ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಸತ್ತೂ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಾಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಅರಹಂತರು, ಅರಹಂತರಾಗಿರುವವರ ಜೀವನವೇ ಹೀಗಿರುತ್ತದೆ' ಎಂದು.

19. "ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು - 'ಒಂದುವೇಳೆ ನಾನು ಎಲ್ಲರೀತಿಯ ಆಹಾರ ಸೇವನೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ' ಎಂದು. ಆಗ ಭಾರದ್ವಾಜ, ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು- 'ಪೂಜ್ಯರೇ, ಹಾಗೆ ನೀವು ಎಲ್ಲರೀತಿಯ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಡಿ. ಪೂಜ್ಯರೇ, ನೀವು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲರೀತಿಯ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಆಗ ನಾವು ನಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೂದಲಿನ ರಂಧ್ರದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಹರಿಸುತ್ತೇವೆ, ಅದರಿಂದಾಗಿ ನೀವು ಜೀವಿಸಬಹುದು' ಎಂದು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವೆನೆಂದುಕೊಂಡಿರುವಾಗ ನಾನು ಈ ದೇವತೆಗಳ ದಿವ್ಯ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೂದಲಿನ ರಂಧ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಹರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದಾಗಿ ನಾನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು 'ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆನು.

20. "ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು- 'ಒಂದುವೇಳೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಟ್ಟು ತೊಟ್ಟು ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ, ಹೇಳುವುದಾದರೆ- ಕಾಳುಗಳ ಕಟ್ಟುರಸವಾಗಲಿ, ಬೇಳೆಗಳ ರಸವಾಗಲಿ, ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸವಾಗಲಿ, ಬೀಜಕಾಳುವಿನ ರಸವಾಗಲಿ' ಎಂದು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಟ್ಟು ತೊಟ್ಟು ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದೆನು. ಹೇಳುವುದಾದರೆ- ಕಾಳುಗಳ ಕಟ್ಟುರಸವಾಗಲಿ, ಬೇಳೆಗಳ ರಸವಾಗಲಿ, ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸವಾಗಲಿ, ಬೀಜಕಾಳುವಿನ ರಸವಾಗಲಿ. ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾನು ಭಾರದ್ವಾಜ, ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಟ್ಟು ತೊಟ್ಟು ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ, ಹೇಳುವುದಾದರೆ-ಕಾಳುಗಳ ಕಟ್ಟು ರಸವಾಗಲಿ, ಬೇಳೆಗಳ ರಸವಾಗಲಿ, ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸವಾಗಲಿ, ಬೀಜ ಕಾಳುವಿನ ರಸವಾಗಲಿ ಸೇವಿಸಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಶರೀರವು ಅತೀವವಾಗಿ ಸೊರಗಿಹೋಯಿತು. ಹೀಗೆ ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೇಗಾಯಿತೆಂದರೆ ನನ್ನ ಅಂಗ ಪ್ರತ್ಯಂಗಗಳು ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಬಳ್ಳಿಯ ಅಥವಾ ಬೊಂಬಿನ ಕಡ್ಡಿಯ ಗಂಟುಗಳ ರೀತಿಯಾದವು. ಹೀಗೆ ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೇಗಾಯಿತೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಕುಂಡೆಯ ಭಾಗವು ಒಂಟಿಯ ಗೊರಸಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಯಿತು. ಹೀಗೆ ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೇಗಾಯಿತೆಂದರೆ ನನ್ನ ಬೆನ್ನೆಲುಬು ಕೊರೆದು ಕೂಡಿಸಿದ ಮಣಿಗಳ ರೀತಿಯಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೇಗಾಯಿತೆಂದರೆ ನನ್ನ ಸೊರಗಿದ ಎದೆ ಮೂಳೆಗಳು ಕೃಶವಾಗಿ ಹಾಳಾಗಿ ಪಾಳು ಬಿದ್ದಿರುವ ಉಗ್ರಾಣದ ಛಾವಣಿಯ ಗಳುಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆದವು. ಹೀಗೆ ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೇಗಾಯಿತೆಂದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಳವಾದ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಾಲೆಗಳು ಆಳವಾಗಿ ಗುಳಿಬಿದ್ದು ಕಣ್ಣಿನ ರಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವಂತೆ ಆದವು. ಹೀಗೆ ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಸುಡುವ ಗಾಳಿ ಮತ್ತು ಬೇಗೆಯಿಂದಾಗಿ ಸುಕ್ಕು ಸುಕ್ಕಾಗಿ ಒಣಗಿ ಹೋಗಿರುವಂತೆ

ಆಯಿತು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಭಾರದ್ವಾಜ, ನಾನು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಬೆನ್ನಲುಬನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ಬೆನ್ನಲುಬನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಹೀಗೆ ನಾನು ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಚರ್ಮ ಮತ್ತು ಬೆನ್ನಲುಬುಗಳು ಒಂದೇ ಆದವು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಾನು, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಮಲವನ್ನು ಅಥವಾ ಮೂತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಾಗ ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಮಕಾಡಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟೆನು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಾನು ಭಾರದ್ವಾಜ, ಈ ರೀತಿ ಇರುವ ಶರೀರವನ್ನು ನನ್ನ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ನೋವು ನಿವಾರಣೆಗೆ ಸವರಿದೆನು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಹಾಗೆ ನಾನು ಕೈಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಸವರಿದಾಗ ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಚರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದ್ದ ಕೂದಲುಗಳು ತಮ್ಮ ಜಾಗದಿಂದ ಉದುರಿಹೋದವು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಹೀಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಮನುಷ್ಯರು ಕಂಡಾಗ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು- 'ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಕರಿಯ ಮನುಷ್ಯರು' ಎಂದು. ಕೆಲವು ಮನುಷ್ಯರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು- 'ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಕಪ್ಪಾಗಿಲ್ಲ, ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಕಂದು ಬಣ್ಣದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದು. ಕೆಲವು ಮನುಷ್ಯರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು- 'ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಕಪ್ಪು ಅಲ್ಲ, ಕಂದು ಅಲ್ಲ, ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಕಳೆಗುಂದಿದ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಮನುಷ್ಯರು' ಎಂದು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಹೀಗೆ ನಾನು ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಚರ್ಮದ ಬಣ್ಣವು ಕಳಾಹೀನವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು.

21 "ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು- 'ಕೆಲವು ಶ್ರಮಣರು ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹಿಂದೆ ಗತಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾದ ನೋವು ಉಂಟುಮಾಡುವ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿರುವಂತಹ ಉಗ್ರವಾದ ದುಃಖ ಅನುಭವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಅಂತ್ಯವೇ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡೆಯಾದ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆಯೆ. ಕೆಲವು ಶ್ರಮಣರು ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈಗಲೂ ತೀವ್ರವಾದ ನೋವು ಉಂಟುಮಾಡುವ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಉಗ್ರವಾದ ದುಃಖ ಅನುಭವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಅಂತ್ಯವೇ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡೆಯಾದ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆಯೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾನು ಬಹು ಉಗ್ರವಾದ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೂ ಸಹ ಉತ್ತಮ ಮನುಷ್ಯರು ಸಾಧಿಸುವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು, ಆರ್ಯರೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಸಾಧಿಸುವ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೋಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲ ಬೇರೊಂದು ಮಾರ್ಗ ಇರಬಹುದೆ' ಎಂದು? ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು. 'ಒಮ್ಮೆ ಸಾಕ್ಯ ಕುಲದ ನನ್ನ ತಂದೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳುಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ನಾನು ನೇರಳೆ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಕಾಮವನ್ನು ದಾಟಿದವನಾಗಿ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ದಾಟಿದವನಾಗಿ ಸವಿತರ್ಕನಾಗಿ ಸವಿಚಾರನಾಗಿ ಏಕಾಂತತೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸುಖದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮಾಧಿಯ ಮೊದಲ ಹಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಮನಗೊಂಡೆನು. ಬೋಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗವು ಇದಾಗಬಹುದು' ಎಂದು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಜಾಗೃತ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಅರಿವು ಮೂಡಿಬಂತು. 'ಇದೇ ಬೋಧಿಯ ಮಾರ್ಗ' ಎಂದು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು 'ಆ ಸುಖದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೆದರಿಕೆ ಉಂಟಾಗುವುದೇನು, ಯಾವ ಸುಖವು ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಯದಾಗಿದೆಯೋ, ಅವುಗಳಿಗೆ' ಎಂದು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು 'ಆ ಸುಖದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾವ ಸುಖವು ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಯದಾಗಿದೆಯೋ ಅವುಗಳಿಗೆ' ಎಂದು.

22. "ಭಾರದ್ವಾಜ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು- 'ನಾನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶರೀರವನ್ನು ದಂಡನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ, ಕೃಶಕಾಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಆ ರೀತಿಯ ಸುಖದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ನಾನು ಶಕ್ತಿವರ್ಧಕವಾದಂತಹ ಆಹಾರ ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಮೊಸರನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ?' ಎಂದು. ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಶಕ್ತಿವರ್ಧಕವಾದಂತಹ ಆಹಾರ ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಮೊಸರನ್ನು ಸೇವಿಸಿದನು. ಆ

ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ನನ್ನನ್ನು ಐದುಜನ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು- 'ಯಾವಾಗ ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಅವಿಷ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಆಗ ಅವರು ಅದನ್ನು ನಮಗೆ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ' ಎಂದು. ಯಾವಾಗ ನಾನು, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಶಕ್ತಿವರ್ಧಕವಾದ ಆಹಾರ ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಮೊಸರನ್ನು ಸೇವಿಸಿದನೋ ಆಗ ನನ್ನನ್ನು ಆ ಐದು ಜನ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. 'ಶ್ರಮಣ ಗೌತಮರು ಯತೇಚ್ಛವಾಸಿಗಳು, ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲದವರು, ಯತೇಚ್ಛದ ಜೀವನದ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದವರು' ಎಂದು.

23. "ಹಾಗಾಗಿ ನಾನು, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಶಕ್ತಿವರ್ಧಕವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿಕೊಂಡು, ಬಲವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಾಮವನ್ನು ದಾಟಿದವನಾಗಿ ಅಕುಶಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ದಾಟಿದವನಾಗಿ ಸವಿತರ್ಕನಾಗಿ, ಸವಿಚಾರನಾಗಿ ಏಕಾಂತತೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸುಖದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮಾಧಿಯ ಮೊದಲನೆ ಹಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಂಡೆನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಹುಟ್ಟಿದ ಸುಖದ ಅನುಭವವು ಕೂಡ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿಯಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ವಿತರ್ಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಶಮನಗೊಳಿಸಿ ಆಂತರಿಕ ಸ್ಥೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕೋಭಾವದಿಂದ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವಿತರ್ಕಗಳಿಲ್ಲದ ವಿಚಾರಗಳಿಲ್ಲದ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸುಖದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮಾಧಿಯ ಎರಡನೆ ಹಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಗೊಂಡೆನು.

24. "ಸಮಾಹಿತವಾದ ಆ ಚಿತ್ತವು ಈ ರೀತಿಯಾದ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ನಿರ್ಮಲವೂ ದೋಷ ವಿಮುಕ್ತವೂ ಮೃದುವೂ ಕಾರ್ಯ ಯೋಗ್ಯವೂ ಸ್ಥಿರವೂ ಅಚಲವೂ ಆಗಿ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಚಿತ್ತವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದೆ, ಬಾಗಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ- ಒಂದು... ಜನ್ಮವನ್ನು... ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿ... ಹೀಗೆ ಸವಿವರವಾಗಿ, ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಗಳನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಹೀಗೆ ಭಾರದ್ವಾಜ, ರಾತ್ರಿಯ ಮೊದಲ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಲೋಕೋತ್ತರ ಜ್ಞಾನ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು; ಅಜ್ಞಾನ ಹರಿದು ಜ್ಞಾನ ಹುಟ್ಟಿತು; ತಮಸ್ಸು ನಾಶವಾಯಿತು, ಬೆಳಕು ಹುಟ್ಟಿತು; ಸದಾ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹಶೀಲನಿಗೆ ಸಂಯಮಶೀಲನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸುಖದ ಅನುಭವವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿಯಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ.

25. "ಸಮಾಹಿತವಾದ ಆ ಚಿತ್ತವು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ನಿರ್ಮಲವೂ, ಉಜ್ವಲವೂ ಎಲ್ಲ ದೋಷಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತವೂ ಮೃದುವೂ ಕಾರ್ಯ ಯೋಗ್ಯವೂ ಸ್ಥಿರವೂ ಅಚಲವೂ ಆಗಿ ಜೀವಿಗಳ ಸಾವು ಮತ್ತು ಮರುಹುಟ್ಟುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಚಿತ್ತವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದೆ, ಬಾಗಿಸಿದೆ, ಆ ವಿಶುದ್ಧವಾದ ಮಾನವಾತೀತ ದಿವ್ಯ ನೇತ್ರದಿಂದ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಸಾಯುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಅಧಮ-ಉತ್ತಮವಾದ ಸುರೂಪಿ-ಕುರೂಪಿಯಾದ ಸದ್ಗತಿ-ದುರ್ಗತಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಕಮ್ಮ-ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿರುವ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಅರಿತೆನು. ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿ...ಹೀಗೆ ಭಾರದ್ವಾಜ, ರಾತ್ರಿಯ ಮಧ್ಯದ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಲೋಕೋತ್ತರ ಜ್ಞಾನ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅಜ್ಞಾನವು ಹರಿದುಹೋಯಿತು. ಜ್ಞಾನ ಹುಟ್ಟಿತು; ತಮಸ್ಸು ನಾಶವಾಯಿತು, ಬೆಳಕು ಹುಟ್ಟಿತು; ಸದಾ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹಶೀಲನಿಗೆ ಸಂಯಮಶೀಲನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸುಖದ ಅನುಭವವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

26. "ಸಮಾಹಿತವಾದ ಆ ಚಿತ್ತವು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧವೂ, ನಿರ್ಮಲವೂ, ಉಜ್ವಲವೂ ಎಲ್ಲ ದೋಷಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತವೂ ಮೃದುವೂ ಕಾರ್ಯ ಯೋಗ್ಯವೂ ಸ್ಥಿರವೂ ಅಚಲವೂ ಆಗಿ ಆಸವಗಳ ಕ್ಷಯದ ಕಡೆಗೆ ಚಿತ್ತವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದೆ, ಬಾಗಿಸಿದೆ. ಆಗ ಇದೆ ದುಃಖ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದೆ, 'ಇದೇ ದುಃಖದ ಹುಟ್ಟು' ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದೆ. 'ಇದೇ ದುಃಖದ ನಿರೋಧ' ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದೆ, 'ಇದೇ ದುಃಖದ ನಿರೋಧಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗ' ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದೆ. 'ಇದೇ ಆಸವ' ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದೆ, 'ಇದೇ ಆಸವಗಳ ನಿರೋಧ' ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದೆ. 'ಇದೇ ಆಸವಗಳ ನಿರೋಧಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗ' ಎಂಬ

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದೆ. ಹೀಗೆ ಕಂಡಮೇಲೆ, ಹೀಗೆ ಅರಿತಮೇಲೆ ಕಾಮಾಸವಗಳಿಂದಲೂ ಚಿತ್ತವು ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಭವಾಸವಗಳಿಂದಲೂ ಚಿತ್ತವು ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಅಜ್ಞಾನದ ಆಸವಗಳಿಂದಲೂ ಚಿತ್ತವು ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದೆ, ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದಾಗ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು ಎಂದು ಅರಿವಾಯಿತು. 'ಜನ್ಮವು ಕೊನೆಯಾಯಿತು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು, ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಇನ್ನೇನು ಉಳಿದಿಲ್ಲ' ಈ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಭಾರದ್ವಾಜ, ರಾತ್ರಿಯ ಕೊನೆಯ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅಜ್ಞಾನವು ಹರಿದುಹೋಯಿತು, ಜ್ಞಾನ ಹುಟ್ಟಿತು; ತಮಸ್ಸು ನಾಶವಾಯಿತು, ಬೆಳಕು ಹುಟ್ಟಿತು; ಸದಾ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹಶೀಲನಿಗೆ ಸಂಯಮಶೀಲನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ.

27. ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಸಂಗಾರವನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರ ಪ್ರಯತ್ನ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದುದು, ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರ ಪ್ರಯತ್ನ ಒಬ್ಬ ಸತ್ಪುರುಷರ ತೆರನಾದುದು ಮತ್ತು ಅರಹಂತರೂ ಹಾಗೂ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರು ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವುದು. ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೇ, ದೇವರುಗಳು ಇದ್ದಾರೆಯೇ?”

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ದೇವರುಗಳು ಇದ್ದಾರೆ.”

“ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೆ, ಅದು ಹೇಗೆ? 'ದೇವರುಗಳು ಇದ್ದಾರೆಯೇ?' ಎಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ನೀವು ಹೇಳಿದಿರಿ: ಭಾರದ್ವಾಜ, ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ದೇವರುಗಳು ಇದ್ದಾರೆ.' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೆ, ನೀವು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಿರೋ ಅದು ತುಚ್ಛವೂ ಮತ್ತು ಸುಳ್ಳೂ ಅಲ್ಲವೇ?”¹¹³

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ಯಾರಾದರೂ 'ದೇವರುಗಳು ಇದ್ದಾರೆಯೇ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ 'ದೇವರುಗಳು ಇದ್ದಾರೆ' ಅಥವಾ 'ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ದೇವರುಗಳು ಇದ್ದಾರೆ' ಎಂದು ಉತ್ತರ ಬಂದಾಗ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದವನು ದೇವರುಗಳು ಇದ್ದಾರೆ' ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಬಹುದು.”

“ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ನನಗೆ ಮೊದಲನೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ?”

“ಭಾರದ್ವಾಜ, ದೇವರುಗಳು ಇದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಸಮ್ಮತವಾದ ಮತ.”

28. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾಣವ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಅದ್ಭುತ; ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೆ! ಅದ್ಭುತ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೆ! ಬೋರಲಾಗಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿದಂತೆ, ರಹಸ್ಯವಾದುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಂತೆ, ದಾರಿತಪ್ಪಿದವನಿಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿದಂತೆ, ಕಣ್ಣಿರುವವರಿಗೆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ರೂಪಗಳು ಕಾಣುವಂತಾಗಲು ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದಂತೆ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ಧಮ್ಮವನ್ನು ವಿವಿಧರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದರು. ನಾನು ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರಿಗೆ, ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಇರುವವರೆಗೂ ಉಪಾಸಕನಾಗಿ ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಗಾರವ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

